

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

2015 Yılı Mali Destek Programları Etki Değerlendirme Raporu

BTÜ - BURSATTO
ETKİ DEĞERLENDİRMESİ ARAŞTIRMASI

Proje Yürütücüsü:

Dr. Öğr. Üyesi. Ersan KOÇ (BTÜ-MTF-ŞBP BL.)

Kilit Personeller / Uzman Araştırmacılar

Dr. Öğr. Üyesi. Ömer BİLEN (BTÜ-MTF-ŞBP BL.)
Dr. Öğr. Üyesi. Ebru Kamacı KARAHAN (BTÜ-MTF-ŞBP BL.)
Prof. Dr. Mehmet YAZICI (BTÜ-İTBF-İŞLETME BL.)

Yardımcı Araştırmacılar

Araş. Gör. Sinem Becerik ALTINDIŞ (BTÜ-MTF-ŞBP BL.)
Araş. Gör. Melek GÖKMEYDAN (BTÜ-MTF-ŞBP BL.)
Araş. Gör. Ender ŞEN (BTÜ-MTF-MİMARLIK BL.)
Araş. Gör. Arda TUNCER (BTÜ-MTF-ŞBP BL.)

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER	2
TABLolar	9
HARİTALAR	10
1. KISALTMALAR VE TANIMLAR	11
1.1. KISALTMALAR.....	11
1.2. TANIMLAR	12
2. YÖNETİCİ ÖZETİ	13
3. GİRİŞ	20
4. PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	21
4.1. PROGRAMIN TANIM VE KAPSAMI	23
4.2. PROGRAMIN AMAÇ, ÖNCELİK VE PERFORMANS GÖSTERGELERİ.....	24
5. PROGRAMIN SONUÇLARI.....	31
5.1. BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	31
5.2. PROJE BAŞVURULARI, SÖZLEŞME İMZALANAN VE TAMAMLANAN PROJELERE İLİŞKİN İSTATİSTİKİ BİLGİLER	31
6. PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ	38
6.1. DEĞERLENDİRMEDE KULLANILAN YÖNTEM	38
6.2. AMAÇ VE ÖNCELİKLER KAPSAMINDA HEDEFLERE ULAŞMA DÜZEYİ	43
6.3. DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ KAPSAMINDA PROGRAMIN İNCELENMESİ	54
6.3.1. İLGİLİLİK	69
6.3.2. ETKİNLİK.....	71
6.3.3. ETKİLİLİK	116
6.3.4. ETKİ	123
6.3.5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	154
6.3.6. MALİ DESTEK PROGRAMLARININ COĞRAFİ ETKİLEŞİM ANALİZLERİ	181
7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	194
8. EKLER.....	220
9. KAYNAKÇA	221

ŞEKİLLER

Şekil 1A. İllere Göre Bütçe Aşım Oranları	33
Şekil 1B. İllere Göre Hedef Gerçekleşme	37
Şekil 1C. Proje Türüne Göre Hedef Gerçekleşme	43
Şekil 2A. Görüşülen Kişinin Projedeki Görev(ler)i (GK2)	54
Şekil 3A. Proje Süresi (Ay) (PP2)	55
Şekil 4A. Proje Türü - Proje Süresi Karşılaştırması (toplam ortalama ay/proje) (PP2)	55
Şekil 4B. MDP Bölgesi - Proje Süresi Karşılaştırması (Toplam Ortalama Ay/Proje) (PP2)	56
Şekil 5A. Proje Türü (PP4)	56
Şekil 5B. Proje Türü-İl Karşılaştırması (PP4)	57
Şekil 5C. Proje Türü - Proje Başvuru Sahibi Türü(PP4)	58
Şekil 5D. Proje Türü - Proje Temaları / Bileşenleri Karşılaştırması (PP4)	59
Şekil 6A. Projenin Uygulandığı Şehir (PP5)	60
Şekil 7A. Proje Başvuru Sahibi Türü (PP6)	60
Şekil 7B. MDP Bölgesi - Proje Başvuru Sahibi Türü Karşılaştırması (PP6)	61
Şekil 8A. Proje Temaları / Bileşenleri (Diğer Bileşenler) (PP7)	62
Şekil 8B. Proje Temaları / Bileşenleri - Proje Türü Karşılaştırması (PP7)	62
Şekil 8C. Proje Temaları / Bileşenleri (PP7)	63
Şekil 9A. Proje Temaları / Bileşenleri (PP7)	63
Şekil 9B. MDP Bölgesi - Proje Temaları / Bileşenleri Karşılaştırması	64
Şekil 9C. Proje Türü - Proje Temaları / Bileşenleri	64
Şekil 10A. Proje Uzatma Aldı mı? (PP8)	65
Şekil 10B. Uzatma Süresi (Ay) (PP8)	65
Şekil 10C. Proje Türü - Uzatma Süresi (Ay) (PP8)	66
Şekil 10D. MDP Bölgesi - Uzatma Süresi (Ay) (PP8)	66
Şekil 11A. Proje Türü - Proje Yürüten Kurum/Şirketin Çalışan Sayısı (PP11)	67
Şekil 11B. MDP Bölgesi - Proje Yürüten Kurum/Şirketin Çalışan Sayısı (PP11)	67
Şekil 12A. Proje Yürütücüsü Eğitim Durumu (PP16)	68
Şekil 13A. MDP Bölgesi - Proje Yürütücüsü Eğitim Durumu Karşılaştırması (PP16)	68
Şekil 14A. Programın Bölge Koşullarına ve Yararlanıcıların İhtiyaçlarına Uygunluğu (PO7)	69
Şekil 15A. Projeden Haberdar Olma Şekli (PO1)	71
Şekil 16A. MDP Bölgesi - Projeden Haberdar Olma Şekli Karşılaştırması (PO1)	72
Şekil 16B. Proje Türü - Projeden Haberdar Olma Şekli Karşılaştırması (PO1)	73
Şekil 17A. Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanlarını Yeterli Bulma Durumu (PO4)	74
Şekil 17B. MDP Bölgesi- Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanlarının Yeterli Olup Olmadığı Görüşü Karşılaştırması (PO4)	74
Şekil 17C. Proje Türü - Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanları Yeterli Bulma Karşılaştırması (PO4)	75
Şekil 17D. Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanları Yeterli miydi? (PO4)	75
Şekil 17E. Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanları Yeterli Bulma Durumu (PO4)	75
Şekil 18A. Program Başvuru Rehberi ve Eklerini Açık ve Anlaşılır Bulma Durumu (PO5)	76
Şekil 18B. MDP Bölgesi - Program Başvuru Rehber ve Eklerinin Açık ve Anlaşılır Bulma Görüşü Karşılaştırması (PO5)	76
Şekil 18C. Proje Türü - Program Başvuru Rehberi ve Ekleri Açık ve Anlaşılır Bulma Görüşü Karşılaştırması (PO5)	77
Şekil 18D. Proje Türü-Program Başvuru Rehberi ve Ekleri Açıklığı ve Anlaşılır Bulma Görüşüne Katılma Durumu (PO5)	77
Şekil 18E. MDP Bölgesi - Program Başvuru Rehberi ve Ekleri Açıklığı ve Anlaşılır Bulma Görüşüne Katılma Durumu (PO5)	78
Şekil 18F. Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsamının / İçeriğinin Uygunluğu Görüşü (PO5)	78
Şekil 18G. MDP Bölgesi - Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsamı/İçeriğinin Uygunluğu Görüşü Karşılaştırması (PO5)	79
Şekil 18H. Proje Türü - Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsamı/İçeriği Uygunluğu Görüşü Karşılaştırması (PO5)	79
Şekil 18I. Proje Türü- Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsam ve İçeriğini Uygun Bulma (PO5)	80

Şekil 18J. MDP Bölgesi- Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsam ve İçeriğini Uygun Bulma (PO5).....	80
Şekil 18K. Proje Başvurusu Yapmak İçin Danışman Desteği Almaya Gerek Duyma Durumu (PO5).....	81
Şekil 18L. MDP Bölgesi - Proje Başvurusu Yapmak için Danışman Desteğinden Olumlu Faydalanma Görüşü (PO5).....	81
Şekil 18M. Proje Türü - Proje Başvurusu Yapmak için Danışman Desteğinden Olumlu Faydalanma Görüşü (PO5).....	82
Şekil 18N. Proje Türü - Proje Başvurusu Yapmak İçin Danışman Desteği Alma Görüşü (PO5)	82
Şekil 18O. MDP Bölgesi- Proje Başvurusu Yapmak İçin Danışman Desteği Alma Görüşü (PO5)	83
Şekil 18P. Projenin Yürütülmesi İçin Verilen Süreyi Uygun Bulma Görüşü (PO5).....	83
Şekil 18Q. MDP Bölgesi - Projenin Yürütülmesi için Verilen Sürenin Uygunluğu Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5).....	84
Şekil 18R. Proje Türü - Projenin Yürütülmesi için Verilen Süreyi Uygun Bulma Karşılaştırması (PO5).....	84
Şekil 18S. Proje Türü- Projenin Yürütülmesi İçin Verilen Süreyi Uygun Bulma Görüşü (PO5)	85
Şekil 18T. MDP Bölgesi - Projenin Yürütülmesi İçin Verilen Süreyi Uygun Bulma Görüşü (PO5)	85
Şekil 18U. Değerlendirme Sürecinin Adil Bulma Görüşü (PO5)	86
Şekil 18V. MDP Bölgesi - Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5).....	86
Şekil 18W. Proje Türü - Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5).....	87
Şekil 18X. Proje Türü- Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)	87
Şekil 18Y. MDP Bölgesi- Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5).....	88
Şekil 18Z. Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Görüşü. (PO5).....	88
Şekil 18AA. MDP Bölgesi - Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5).....	89
Şekil 18BB. MDP Bölgesi - Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5).....	89
Şekil 18CC. Proje Türü- Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşler (PO5).....	90
Şekil 18DD. MDP Bölgesi- Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşler (PO5).....	90
Şekil 18EE. Başvuru İle Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması Hakkındaki Görüşler (PO5)	91
Şekil 18FF. MDP Bölgesi - Başvuru ile Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olup Olmadığı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)	91
Şekil 18GG. Proje Türü - Başvuru ile Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması (PO5).....	92
Şekil 18HH. Proje Türü- Başvuru İle Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması Görüşleri (PO5)	92
Şekil 18II. MDP Bölgesi- Başvuru İle Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması Görüşleri (PO5)	93
Şekil 18JJ. Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler (PO5)	93
Şekil 18KK. MDP Bölgesi- Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)	94
Şekil 18LL. Proje Türü - Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler Karşılaştırması (PO5).....	94
Şekil 18MM. Proje Türü - Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler (PO5).....	95
Şekil 18NN. MDP Bölgesi - Proje Başvuru Ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize Ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler (PO5).....	95
Şekil 19A. Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alınma Durumu (PO9).....	95
Şekil 19B. MDP Bölgesi - Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alınma Durumu (PO9)	96
Şekil 20A. Proje Türü - Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alınma Durumu (PO9).....	96
Şekil 20B. Destek/Danışmanlık İçin Ücret Ödenme Durumu (PO13)	97
Şekil 20C. MDP Bölgesi - Destek/Danışmanlık İçin Ücret Ödenme Durumu (PO13).....	97
Şekil 20D. Proje Türü - Destek/Danışmanlık İçin Ücret Ödenme Durumu (PO13)	98
Şekil 20E. Proje Türü- Destek/Danışmanlık için Ödenen Tutar (PO13).....	98
Şekil 20F. MDP Bölgesi- Destek/Danışmanlık için Ödenen Tutar (PO13)	98
Şekil 21A Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyi (PU1)	99
Şekil 21B. Proje Türü- Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyi (PU1)	99
Şekil 21C. MDP Bölgesi- Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyi (PU1).....	100

Şekil 22A. Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Teknik” Desteğin Yeterliliği Görüşü (PU9)	100
Şekil 22B. Proje Türü- Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Teknik” Desteğin Yeterliliği Görüşü (PU9)	101
Şekil 22C. Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Teknik” Desteğin Yeterliliği Görüşü (PU9).....	101
Şekil 23A. Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Yönetimsel” Desteğin Yeterliliği Durumu (PU9)	102
Şekil 23B. Proje Türü- Proje Ortağından Destek Alınmış ise, “Yönetimsel” Desteğin Yeterliliği Durumu (PU9)	102
Şekil 23C. MDP Bölgesi Proje Ortağından Destek Alınmış ise, “Yönetimsel” Desteğin Yeterliliği Durumu (PU9)	103
Şekil 24A. MDP Bölgesi- Hedef Gruplara Ulaşmada Sıkıntı Yaşama Durumu (PU10).....	103
Şekil 24B. Proje Türü - Hedef Gruplara Ulaşmada Sıkıntı Yaşama Durumu (PU10)	104
Şekil 25A. “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)	104
Şekil 25B. MDP Bölgesi- “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)	105
Şekil 25C. Proje Türü - “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)	105
Şekil 25D. “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)	106
Şekil 25E. “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)	106
Şekil 26A. Proje Yürüttüğünüzden Çevrenizdeki Diğer Firma veya Kurumlar Haberdar Olma Durumu (PU14)	107
Şekil 26B. MDP Bölgesi - Proje Yürütülmesinden Çevredeki Diğer Firma veya Kurumların Haberdar Olma Durumu (PU14).....	107
Şekil 26C. Proje Türü - Proje Yürütülmesinden Çevredeki Diğer Firma veya Kurumların Haberdar Olma Durumu (PU14).....	108
Şekil 27A. Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)	108
Şekil 27B. MDP Bölgesi - Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)	109
Şekil 27C. Proje Türü - Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)	109
Şekil 27D. Proje Türü- Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3).....	110
Şekil 27E. MDP Bölgesi- Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)	110
Şekil 28A. Programın Bölge Koşullarına ve Yararlanıcıların İhtiyaçlarına Uygunluğu (PO7)	69
Şekil 29A. Proje Sürecinde Proje Faaliyeti Olarak Eğitimlerin Verilme Durumu (PU16)	110
Şekil 29B. MDP Bölgesi - Proje Sürecinde Proje Faaliyeti Olarak Eğitimlerin Verilme Durumu (PU16)	111
Şekil 29C. Proje Türü - Proje Sürecinde Proje Faaliyeti Olarak Eğitimlerin Verilme Durumu (PU16)	111
Şekil 30A. Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17).....	111
Şekil 30B. MDP Bölgesi - Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17).....	112
Şekil 30C. Proje Türü- Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17).....	112
Şekil 30D. Proje Türü- Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17)	112
Şekil 30E. MDP Bölgesi- Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17)	113
Şekil 31A. Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Durumu (PU18).....	113
Şekil 31B. MDP Bölgesi - Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Durumu (PU18).....	113
Şekil 31C. Proje Türü - Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Durumu (PU18)	114
Şekil 32A. Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4).....	116
Şekil 32B. MDP Bölgesi - Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4)	116
Şekil 32C. Proje Türü - Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4).....	117
Şekil 32D. Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4).....	117
Şekil 32E. Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4)	118
Şekil 33A. Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)	118
Şekil 33B. MDP Bölgesi - Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)	119
Şekil 33C. Proje Türü - Projeden Verim Alınma Durumu (PS5).....	119
Şekil 33D. Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)	120
Şekil 33E. MDP Bölgesi - Projeden Verim Alınma Durumu (PS5).....	120
Şekil 34A. Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)	121
Şekil 34B. MDP Bölgesi - Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)	121
Şekil 34C. Proje Türü - Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)	122

Şekil 34D. Proje Türü - Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)	122
Şekil 35A. Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Yürütme Motivasyonu Oluşma Durumu (PU15)	123
Şekil 35B. MDP Bölgesi - Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Yürütme Motivasyonu Oluşma Durumu (PU15)	123
Şekil 35C. Proje Türü - Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Yürütme Motivasyonu Oluşma Durumu (PU15)	124
Şekil 35D. MDP Bölgesi – Motivasyon Nedenleri (PU15)	124
Şekil 35E. Proje Türü - Motivasyon Nedenleri (PU15)	125
Şekil 35F. Proje Türü - Motivasyon Nedenleri (PU15)	125
Şekil 36A. Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6).....	126
Şekil 36B. MDP Bölgesi - Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6).....	126
Şekil 36C. Proje Türü - Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)	127
Şekil 36D. Proje Türü - Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)	127
Şekil 36E. MDP Bölgesi - Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)	128
Şekil 37A. Projenin İş Süreçlerinize Olumlu Katkı Durumu (PS9)	128
Şekil 37B. MDP Bölgesi - Projenin İş Süreçlerinize Olumlu Katkı Durumu (PS9)	129
Şekil 37C. Proje Türü - Projenin İş Süreçlerinize Olumlu Katkı Durumu (PS9).....	129
Sekil 38A. Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11).....	130
Sekil 38B. MDP Bölgesi - Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11)	130
Sekil 38C. Proje Türü - Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü PS11)	131
Şekil 38D. Proje Türü - Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11)	131
Şekil 38E. MDP Bölgesi - Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11)	132
Şekil 39A. Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)	132
Şekil 39B. MDP Bölgesi - Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)	133
Şekil 39C. Proje Türü - Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12).....	133
Şekil 39D. Proje Türü- Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12).....	134
Şekil 39E. MDP Bölgesi- Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)	134
Şekil 40A. Proje Türü- Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları Ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılmamasının Nedenleri (PS12)	135
Şekil 40B. MDP Bölgesi- Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları Ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılmamasının Nedenleri (PS12)	135
Şekil 40C. Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları Ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılmamasının Nedenleri (PS12)	136
Şekil 41A. Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13).....	136
Şekil 41B. MDP Bölgesi - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durum (PS13)	137
Şekil 41C. Proje Türü - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13)...	137
Şekil 41D. Proje Türü - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13) ..	138
Şekil 41E. MDP Bölgesi - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13)	138
Şekil 42A. Projeyle İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14).....	139
Şekil 42B. MDP Bölgesi - Projeyle İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)	139
Şekil 42C. Proje Türü - Projeyle İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14).....	140
Şekil 42D. Proje Türü - Projeyle İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)	140
Şekil 42E. MDP Bölgesi - Projeyle İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)	141
Şekil 43A. Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17)	141
Şekil 43B. MDP Bölgesi - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17)...	142
Şekil 43C. Proje Türü - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17).....	142
Şekil 43D. Proje Türü - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17).....	143
Şekil 43E. MDP Bölgesi - Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17) ...	143
Şekil 44A. Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18).....	144

Şekil 44B. MDP Bölgesi - Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)	144
Şekil 44C. Proje Türü - Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)	145
Şekil 44D. Proje Türü - Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)	145
Şekil 44E. MDP Bölgesi - Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)	146
Şekil 45A. MDP Bölgesi - Projenin Katkılarının Karşılaştırması (PS20).....	147
Şekil 45B. Proje Türü - Projenin Katkılarının Karşılaştırması (PS20).....	148
Şekil 46A. Projenin Şirket/Kurum İşleyişine Katkıları (PS20).....	149
Şekil 46B. MDP Bölgesi - Bu Proje İle Şirket/Kurum Çalışanlarının Kazanımları, Yapabilirlikleri, Becerileri (PS21)	149
Şekil 46C. Proje Türü - Bu Proje İle Şirket/Kurum Çalışanlarının Kazanımları, Yapabilirlikleri, Becerileri (PS21)	150
Şekil 46D. Bu Proje İle Şirket/Kurum Çalışanlarının Kazanımları, Yapabilirlikleri, Becerileri (PS21).....	150
Şekil 47A. Proje Sonrasında Şirket/Kurum Bünyesinde Ortaya Çıkan Olumlu Değişimler (PS22)	151
Şekil 48A. Projenin Halen Devam Eden Covid-19 Krizi Döneminde Şirket Ve Kurumun Krizle Baş Etme Kapasitesine Katkıları (DK1).....	151
Şekil 48B. MDP Bölgesi - Projenin Halen Devam Eden Covid-19 Krizi Döneminde Şirket Ve Kurumun Krizle Baş Etme Kapasitesine Katkıları (DK1)	152
Şekil 48C. Proje Türü - Projenin Halen Devam Eden Covid-19 Krizi Döneminde Şirket Ve Kurumun Krizle Baş Etme Kapasitesine Katkıları (DK1)	152
Şekil 48D. Projenin Kuruma Katkıları (DK9).....	153
Şekil 49A. Yürütülen Proje Yaşanılan ve Faaliyette Bulunulan “Yakın Çevreye” ve “Bölgeye” Katkıları (DK13)	153
Şekil 50A. Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7)	154
Şekil 50B. MDP Bölgesi- Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7)	154
Şekil 51A. Proje Türü- Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7).....	155
Şekil 51B. Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (ortama değer) (1: Çok yetersiz, 2: Yetersiz, 3: Orta, 4: Yeterli, 5: Çok Yeterli) (PS7)	155
Şekil 51C. Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7)	155
Şekil 52A. Uygulanan Projenin Genel Olarak Sürdürülebilir Olma Görüşü (PS8).....	156
Şekil 52B. MDP Bölgesi - Uygulanan Projenin Genel Olarak Sürdürülebilir Olma Görüşü (PS8).....	156
Şekil 52C. Proje Türü - Uygulanan Projenin Genel Olarak Sürdürülebilir Olma Görüşü (PS8)	156
Şekil 53A. Projeyi Yenileme ve Geliştirme İsteği (PS11)	157
Şekil 53B. MDP Bölgesi - Projeyi Yenileme ve Geliştirme İsteği (PS11)	157
Şekil 53C. Proje Türü - Projeyi Yenileme ve Geliştirme İsteği (PS11).....	158
Şekil 54A. Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları ve Elde Edilen Çıktıları Hala Aktif Olarak Kullanma Durumu (PS12)	158
Şekil 54B. MDP Bölgesi - Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları ve Elde Edilen Çıktıları Hala Aktif Olarak Kullanma Durumu (PS12).....	159
Şekil 54C. Proje Türü - Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları ve Elde Edilen Çıktıları Hala Aktif Olarak Kullanma Durumu (PS12).....	159
Şekil 55A. Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10).....	160
Şekil 55B. MDP Bölgesi - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10).....	160
Şekil 55C. Proje Türü - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10).....	160
Şekil 55D. MDP Bölgesi - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10).....	161
Şekil 55E. Proje Türü - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu “Hayır” İse; En Önemli Nedenler (DK10).....	161
Şekil 56A. Projeden Sonra İlk Defa Başvuru Yapılan Destek Programı Durumu (DK11)	162
Şekil 56B. MDP Bölgesi - Projeden Sonra İlk Defa Başvuru Yapılan Destek Programı Durumu (DK11)	162
Şekil 56C. Proje Türü - Projeden Sonra İlk Defa Başvuru Yapılan Destek Programı Durumu (DK11).....	162
Şekil 56D. Bu Projeden Sonra İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (DK11).....	163
Şekil 56E. MDP Bölgesi - Bu Projeden Sonra İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri Karşılaştırması (DK11)	163

Şekil 56F. Proje Türü - Bu Projeden Sonra İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri Karşılaştırması (DK11)	164
Şekil 57A. Bölgedeki Firmalar/Kurumlar İçin Ajans'ın Hangi Konularda Ne Tür Destekler Vermesi Gerektiği Görüşü (DK12)	164
Şekil 58A. Proje Ortağı Veya Ortakları Olma Durumu (PP9)	165
Şekil 58B. MDP Bölgesi - Proje Ortağı Veya Ortakları Olma Durumu (PP9)	165
Şekil 58C. Proje Türü - Proje Ortağı veya Ortakları Olma Durumu (PP9)	166
Şekil 58D. Proje Ortağı veya Ortakları Olma Durumu (PP9)	166
Şekil 59A. Proje Yürüten Kurum/Şirketin Faaliyet Konusu (PP10)	166
Şekil 60A. Projeye Başvurma Motivasyonu (PO2)	167
Şekil 61A. Proje Fikrinin Nasıl Ortaya Çıktığı / Başvuruyu Tetikleyen Motivasyonlar (PO3)	168
Şekil 62A. Proje Türü- Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alma Nedenleri (PO10)	168
Şekil 62B. Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alma Nedenleri (PO10)	169
Şekil 63A. MDP Bölgesi - Kimden/Nereden Danışmanlık Alındığı (PO11)	169
Şekil 63B. Proje Türü - Kimden/Nereden Danışmanlık Alındığı (PO11)	170
Şekil 63C. Kimden/Nereden Danışmanlık Alındığı (PO11)	170
Şekil 64A. Ne Tür Danışmanlık Desteği Alındığı (PO12)	171
Şekil 65A. Proje Hazırlık Sürecinde Aşılması Gereken Engeller, Yaşanan Sorunlar ve Çözme Yöntemleri (PO17)	171
Şekil 66A. Proje Hazırlık Sürecinde Aşılması Gereken Engeller, Yaşanan Sorunlar ve Çözme Yöntemleri (PU2)	172
Şekil 67A. Proje ile İlgili Süreç ve Prosedürler Hakkında Düşünceler (PU3)	172
Şekil 68A. Proje ile İlgili İhale Süreçlerinde Pürüzler ve Çözme Yöntemleri (PU4)	173
Şekil 69A. Proje Türü - Proje Denetim Görevlilerinin Yaklaşımları Hakkında Görüşler (PU5)	173
Şekil 70A. MDP Bölgesi - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Görüşler (PU7)	174
Şekil 70B. MDP Bölgesi - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Öneriler (PU7)	175
Şekil 70C. Proje Türü - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Görüşler (PU7)	175
Şekil 70D. Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Görüşler (PU7)	176
Şekil 70E. Proje Türü - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Öneriler (PU7)	176
Şekil 70F. Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Öneriler (PU7)	176
Şekil 71A. Genel Olarak Proje Sürecinde Yaşanan Sorunlar ve Çözme Yaklaşımları (PU11)	177
Şekil 72A. Hedef Grupların Projeden Nasıl Haberdar Edilme Yöntemleri (PU12)	177
Şekil 73A. Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Dâhil Olmama Nedenleri (PU19)	178
Şekil 73B. Proje Türü - Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Dâhil Olmama Nedenleri (PU19)	178
Şekil 73C. Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Dâhil Olmama Nedenleri (PU19)	178
Şekil 74A. Projeye Dâhil Olan Hedef Gruplar (PU20)	179
Şekil 75A. Proje Sürecinde Ne Tür Faaliyetler Yürütüldüğü (PU21)	179
Şekil 76A. MDP Bölgesi - Projede Hedeflenen Bütçenin Aşılma Durumu ve Tedarik Kaynağı (PS1)	180
Şekil 76B. Proje Türü - Projede Hedeflenen Bütçenin Aşılma Durumu ve Tedarik Kaynağı (PS21)	180
Şekil 76C. Projede Hedeflenen Bütçenin Aşılma Durumu ve Tedarik Kaynağı (PS1)	180
Şekil 77A. Proje Öncesi Sürecin Daha Etkin Olması İçin Belirtilen Hususlar (PO6)	194
Şekil 78A. MDP Bölgesi- Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçme Durumu (PO14)	194
Şekil 78B. MDP Bölgesi- Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçenlerde Memnuniyet Düzeyi (PO14)	195
Şekil 78C. Proje Türü- Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçme Durumu (PO14)	195
Şekil 78D. Proje Türü - Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçme Durumu (PO14)	196
Şekil 79A. BEBKA ile İletişime Geçme Nedenleri (PO15)	196
Şekil 80A. BEBKA ile Kurulan İletişimden Memnuniyet Derecesi (PO16)	197
Şekil 80B. MDP Bölgesi - BEBKA ile Kurulan İletişimden Memnuniyet Derecesi (PO16)	197
Şekil 80C. Proje Türü - BEBKA ile Kurulan İletişimden Memnuniyet Derecesi (PO16)	198
Şekil 81A. Proje Hazırlık Sürecinin Verimli Olması İçin BEBKA'dan Beklentiler (PO18)	198
Şekil 82A. Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)	199
Şekil 82B. MDP Bölgesi - Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)	199
Şekil 82C. Proje Türü - Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)	200
Şekil 82D. Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)	200

Şekil 82E. Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6).....	201
Şekil 82F. MDP Bölgesi- Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6).....	201
Şekil 82G. Proje Türü- Proje Süresi Konusunda Öneriler (PU6).....	201
Şekil 82H. Proje Süresi Konusunda Öneriler (PU6)	202
Şekil 83A. Projenin Uygulamasında Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15).....	202
Şekil 83B. MDP Bölgesi - Projenin Uygulamasında Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15) ..	202
Şekil 83C. Proje Türü - Projenin “Uygulamasında” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15) ...	203
Şekil 83D. Projenin “Uygulamasında” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15)	203
Şekil 83E. Projenin “Uygulamasında” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15).....	203
Şekil 84A. Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS16).....	204
Şekil 84B. MDP Bölgesi - Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS16)	204
Şekil 84C. Proje Türü- Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü. (PS16).	205
Şekil 84D. Proje Türü - Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü. (PS16)	205
Şekil 84E. MDP Bölgesi- Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü. (PS16)	206
Şekil 85A. Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA’ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19).....	206
Şekil 85B. MDP Bölgesi- Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA’ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)	206
Şekil 85C. Proje Türü - Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA’ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)	207
Şekil 85D. Proje Türü- Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA’ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)	207
Şekil 85E. MDP Bölgesi- Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA’ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)	207
Şekil 86A. Proje Geliştirmeyi Düşünen Kurum ve Şirketlere Öneriler (PS23).....	208
Şekil 87A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi -İstihdama Etkisi (DK2).....	209
Şekil 87B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - İstihdama Etkisi (DK2).....	210
Şekil 88A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - Kurum Gelirine Etkisi (DK3)	210
Şekil 88B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - Kurum Gelirine Etkisi (DK3)	211
Şekil 89A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - Üretim Miktarına Etkisi (DK4).....	212
Şekil 89B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - Üretim Miktarına Etkisi (DK4).....	212
Şekil 90A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - Satışlara Etkisi (DK5).....	213
Şekil 90B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - Satışlara Etkisi (DK5).....	213
Şekil 91A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - İlave Yatırım İhtiyacına Etkisi (DK19)	214
Şekil 91B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - İlave Yatırım İhtiyacına Etkisi (DK19)	215
Şekil 92A. Proje Başvuru ve Uygulama Süreçlerinin Daha Etkin Olması İçin BEBKA Hakkında Belirtilen Hususlar (DK14).....	215

TABLÖLAR

Tablo 1: 2015 yılı Mali Destek Programı kapsamında desteklenen projeler.....	21
Tablo 2. Kalkınma Ajansları Literatür Taraması	25
Tablo 3. Etki Değerlendirmesi Literatür Taraması.....	27
Tablo 4A. Mali Destek Programı Başvuru Profili.....	32
Tablo 4B. İl Bazında Toplam Bütçe-Destek Miktarı	32
Tablo 5. Bütçe Aşımındaki Proje Adedi	32
Tablo 6. İl Bazında Gerçekleşen ve Hedeflenen İstihdam Toplamları.....	34
Tablo 7. İstihdam Hedef-Gerçekleşme.....	34
Tablo 8. Proje Bazında İstihdam Hedef-Gerçekleşme	34
Tablo 9. İl Bazında Gerçekleşen Ciro Toplamları (TL cinsinde).....	35
Tablo 10. İl Bazında Hedeflenen Ciro Toplamları (TL cinsinde)	35
Tablo 11. Ciro Hedef-Gerçekleşme	35
Tablo 12. Proje Bazında Ciro Hedef-Gerçekleşme	35
Tablo 13. Üretim Miktarı Hedef-Gerçekleşme	36
Tablo 14. Proje Bazında Üretim Miktarı Hedef-Gerçekleşme	36
Tablo 15A. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programının “İl Bazında” Öncelikleri ve Performans Göstergeleri Karşılaştırması	44
Tablo 15B. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programının İl Bazında Öncelikleri ve Performans Göstergeleri Karşılaştırması	47
Tablo 15C. Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programının İl Bazında Öncelikleri ve Performans Göstergeleri Karşılaştırması.....	51
Tablo 16. BEBKA Mali Destek Programları, 2015 Öncesi Sürecin Genel Karşılaştırması.....	216

HARİTALAR

Harita 1: İller Bazında Projelerin Dağılımı	181
Harita 2: İller Özelinde Proje Bileşenleri (İstihdam)	182
Harita 3: İller Özelinde Proje Bileşenleri (Tanıtım)	182
Harita 4: İller Özelinde Proje Bileşenleri (Yapım ve İnşaat Faaliyetleri)	183
Harita 5: Projenin Katkıları (Analiz Becerisi)	183
Harita 6: Projenin Katkıları (Sorun Tespit ve Çözme Becerisi)	184
Harita 7: Projenin Katkıları (İşbirlikleri Oluşturma Becerisi)	184
Harita 8: Projenin Katkıları (Proje Yazma Güven ve Becerisi)	185
Harita 9: İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (Güven)	185
Harita 10: İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (Bilinç)	186
Harita 11: İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (Beceri)	186
Harita 12: İlçeler Özelinde Desteklenen Projelerin Dağılımı	187
Harita 13: İlçeler Özelinde STG Projelerinin Dağılımı	187
Harita 14: İlçeler özelinde KK02 Projelerinin Dağılımı	188
Harita 15: İlçeler Özelinde KK01 Projelerinin Dağılımı	188
Harita 16: İlçeler Özelinde BEBKA Desteklerinin Dağılımı	189
Harita 17: İlçeler Özelinde Desteklenen Proje Bütçelerinin Dağılımı	190
Harita 18: İlçeler Özelinde Proje Yürütücülerinin Genel Memnuniyet Düzeyleri	190
Harita 19: İlçeler Özelinde Proje Yürütücülerinin Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyleri	191
Harita 20: Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Durumu	191
Harita 21: Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu	192
Harita 22: Projeden Sonra İlk Defa Başvurduğu Destek Programları Olma Durumu	192
Harita 23: Projeden Sonra Ajansın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu	193

1. KISALTMALAR VE TANIMLAR

1.1. KISALTMALAR

BEBKA: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
OSB: Organize Sanayi Bölgesi
BURSATTO: Bursa Teknik Üniversitesi, Teknoloji Transfer Ofisi
AJANS: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
FİRMA: Kar Amacı Güden Yararlanıcı
KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
KURUM: Kar Amacı Gütmeyen Yararlanıcı
MDP: Mali Destek Programı
STG: Sağlık Turizminin Geliştirilmesi
KEK: Kırsalda Ekonomik Kalkınma
MDP BÖLGESİ: Bursa, Eskişehir ve Bilecik İl Sınırları İçinde Kalan Bölge (TR41)
TR41: Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerini kapsayan Düzey 2 Bölgesi
CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri
GK: Anket - Görüşülen Kişi Profili (GK 01-05)
PP: Anket - Başvuran Kurum ve Proje Profili
PO: Anket - Proje Öncesi ve Başvuru Süreci
PU: Anket - Proje Uygulama Süreci
PS: Anket - Proje Sonrası
DK: Anket - Diğer Konular

1.2. TANIMLAR

Artımsallık: Kamusal kaynaklar kullanılarak hedeflenen ve fon yararlanıcıları tarafından gerçekleştirilmesi beklenen proje faaliyetlerinin kamu kaynakları kullanılarak gerçekleştirilmesinin olasılığını anlamak için kullanılan bir kavramdır. (**Tam Artımsallık:** Kamu kaynakları kullanılmadan ve kamu müdahalesi olmadan proje faaliyetlerinin yapılamayacağını ifade etmektedir. / **Kısmi Artımsallık:** Bütçe aktarımı ile fon kullanan yararlanıcılar tarafından rutin iş ve işlemlerin parçası olarak gerçekleştirilebilecek bir proje faaliyetinin kamu kaynağı kullanımı ve dış müdahale türevi ile kısa ve orta vadede veya daha geniş kapsamda ya da daha artırılmış standartlarda gerçekleştirilmesi durumunu ifade eder.)

Etki Değerlendirme Amaçlı Proje Dosyaları Derleme Verisi: Saha çalışmasında yararlanıcı kurum, kuruluş ve şirketlerin proje temsilcileri ile yüz yüze görüşmelerden önce BEBKA Bursa Merkez Binası'nda ofis ortamında proje başvuru ve izleme dosyalarının incelenmesi aşamasında elde edilen veri setlerini ifade eder.

Birincil Veri Setleri: MDP fonlarının kullanılma süreci ve aşamalarını değerlendirmek için çalışmayı yapan uzmanlar ve yardımcı araştırmacılar tarafından doğrudan sahadan (Bursa-Eskişehir-Bilecik) toplanan verileri ifade eder.

Çıktı Artımsallığı: Kamu desteğinin, yararlanıcıların çıktı göstergelerine (örneğin satışlar) olan etkisini ifade eder.

Davranışsal Artımsallık: Kamu kaynakları kullanılarak verilen MDP desteğinin yararlanıcı kurum ve kuruluşun proje bağlamı ile ilgili proje hazırlama, yönetme ve sürdürme ile ilgili profesyonel davranışlarında yarattığı olumlu etki ve değişimi ifade eder.

Girdi Artımsallığı: Kamu desteğinin, yararlanıcının finansmanını kendisinin sağladığı destek konusu harcamalarına olan etkisini ifade eder.

İkincil Veri: MDP desteklerini kapsayan programları değerlendirmek için kullanılan kamu kurum ve kuruluşlarının ülkesel ve bölgesel ölçekte hazırladığı ve resmî bağlayıcılığı olan rapor ve dosyalardan ve diğer farklı kaynaklardan derlenmiş veri setleridir.

Müdahale Mantığı: Program tasarımında gerekli tüm boyutların analiz edilerek ele alınmasını sağlayan, programın uygulama ve değerlendirme süreçlerinde kılavuz görevi gören modeldir.

Program: Bu proje bağlamında “Mali Destek Programları” ile tanımlanan ve kamu kaynakları kullanılarak tetiklenmesi ve desteklenmesi hedeflenen bir kalkınma politikasının yönetilmesi, desteklenmesi ve uygulanması için geliştirilmiş etki değerlendirme boyutunu içeren kalkınma aracını ifade eder.

Program Etki Değerlendirmesi: Kalkınma ajansları ve bağlı bulunduğu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın kamusal araçları ile uygulanan, program başlangıcında belirlenen amaç ve hedeflere erişme yolunda ön-sırası-sonrası aşamalarında uygun ilerlenip ilerlenmediğini ve hedeflenen sonuç ve etkilerin ortaya çıkıp çıkmadığını değerlendirmek için yorum, yargı ve önerileri içeren çalışmayı ifade eder.

Proje Artımsallığı: Desteklenen yararlanıcıların kamusal kaynaklar ile desteklenerek oluşturulan ortamlarında yararlanıcının projesi üzerindeki etkilerini ifade eder.

Dolaylı Sürdürülebilirlik Etkisi: Kamu kaynakları ile gerçekleştirilen destek müdahalesinin ve ortaya çıkardığı faydaların proje bağlamındaki hedef kitleler dışında ve yanında, diğer kurum, kuruluş ve firmaları etkilemesini ifade eder.

2. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'nın 2015 yılında çağrısını gerçekleştirdiği “Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar Amacı Güden Kuruluşlara Yönelik)”, “Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik)”, “Sağlık Turizminin Geliştirilmesi” Mali Destek Programları olmak üzere 3 grupta desteklenen projelerin etkisini değerlendirmek amacı ile kaleme alınmıştır. Toplam bütçesi 15 milyon TL olarak belirlenmiş olan programlar kapsamında desteklenen ve tamamlanan 48 projeye destek sağlanmıştır.

TR41 Bölgesi'nde bu tür karma destek kullanımı boyutları bulunan bir değerlendirmeyi gerçekleştirebilmek için “Karma Araştırma Yöntemi” uygulanmıştır. Proje ekibinin ofis çalışması ve birincil ve ikincil veriler ile geliştirdiği “Karma Yöntem”;

1. Kalitatif-Nitel Analizler (açık uçlu sorular ve derinlemesine görüşmeler),
2. Kantitatif-Nicel Analizler (görüşlere dair ölçek soruları ve sayısal veri derlenen soru tipleri),
3. Proje yararlanıcılarının coğrafi dağılımını ve mekânsal etkileşimini de ele alarak değerlendirmeler yapabilmek adına CBS analizleri ve mekânsal temsil biçimleri

ile analizin grafik temsil biçimleri çeşitlendirilmiş ve etki değerlendirmesi derinleştirilmiştir.

Bu araştırma ve etki değerlendirmesi süreci Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan “Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” Madde 7 doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. BEBKA'nın faaliyet gösterdiği Düzey 2 coğrafi bölgesinde destek almaya hak kazanan yararlanıcıların faaliyetleri ile ilgisi / uygunluğunu, destek alan projelerin verimli, etkin ve etkili bir biçimde yürütülüp yürütülmediğini, proje çıktıları ile ortaya koydukları doğrudan ve dolaylı etkilerini, proje çarpan etkilerinin kısa-orta-uzun vadede sürdürülebilirliğini analiz kümesine almıştır. Karma Analiz Modelinin bulgularından hareketle orta ve uzun vadede yeni geliştirilecek yerel ve bölgesel kalkınmayı destekleme programlarının geliştirilmesine, çarpan etkisinin artırılmasına ve genişletilmesine yön verebilecek öneriler sunulmaktadır. Bu öneriler birincil veri setinden elde edilen bulguların yanı sıra proje ekibinin analiz coğrafyasına temasları sırasında oluşturdukları uzman görüşleri ve gözlemlerinden de kısımlar içermektedir. Karma Analiz Yöntemini uygularken kullanılan kavramlar ve tanımları aşağıdaki gibidir.

İlgililik: İlgililik kriteri ile desteklerin amaç ve önceliklerinin, bölgesel düzeydeki ihtiyaç ve önceliklerle ne kadar uyumlu ve tutarlı olduğu değerlendirilir. Bu kapsamda, desteklerin bölge planları ve üst ölçekli plan ve politika belgeleri ile uyumu dikkate alınarak destek tasarımından kaynaklı hatalar tespit edilir ve raporlaştırılır.

Etkinlik: Etkinlik kriteri ile uygulanan desteklerde elde edilen çıktı ve sonuçların kullanılan kaynaklarla (girdiler) ne derece orantılı olduğu, destek bütçesiyle daha fazlasının elde edilemeyeceği değerlendirilir.

Etkililik: Etkililik kriteri kapsamında, elde edilen çıktı ve sonuçlar ile desteklerin temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırması yapılır. Temel olarak bu kriter ile amaç ve önceliklere ulaşmak için doğru projelerin desteklenip desteklenmediği belirlenir.

Etki: Etki kriteri ile desteklerin uygulamasının tamamlanmasını müteakip olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişikliklerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Program sonrası değerlendirmenin zamanlamasına ve projelerin türlerine göre etkilerin ortaya çıkma durumu farklılık gösterebilecektir. Burada amaç etki analizi gerçekleştirmek değil, destek uygulaması ile ortaya çıkan tüm sonuçların belirlenmesi ve program sonrası değerlendirme kapsamında raporlaştırılmasıdır.

Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik, proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilme durumunu ifade eder. Bu kapsamda, finansal, çevresel, sosyo-kültürel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve destek uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınır.

Bu rapor ile sunulan 2015 MDP etki değerlendirmesi çalışması, birincil ve ikincil veriler analizi ile CBS analizlerinin mekânsal temsil biçimleri ile sunulmasını kapsayan karma bir yöntem ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında, BEBKA ofis çalışması olarak tabir ettiğimiz aşama ile yararlanıcıların başvuru formlarından ve proje izleme belgelerinden derlenen, “performans göstergeleri”, göstergeler ile ölçülecek hedefler, proje destekleri ile elde edilen sonuçlar ve yararlanıcıların destek tutarları gibi ikincil verilerden oluşan izleme verileri derlenmiştir. Etki değerlendirmesi, kalkınma ajanslarının dünyada ve ülkemizde bölgesel kalkınmadaki önemi ve rolleri, mali desteklerin kalkınmayı tetikleme ve destekleme boyutları üzerine literatür taraması da raporun ilgili bölümünde yer almaktadır.

Projenin ikinci aşamasında COVID-19 önlemlerinin etkisi altında da gerçekleştirilen birincil veri derleme aşaması 3 alt bölgede 48 ayrı noktada gerçekleştirilmiştir. Eskişehir alt Bölgesi’ndeki bir yararlanıcının COVID-19 testinin pozitif olması sürecinde mücbir sebeplerle veri derlemesinin tamamlanması kendilerinin tedavi sürecinin tamamlanmasını bekleyerek gerçekleştirebilmiştir. Süreç içerisinde 48 projeye ait saha çalışması tamamlanmış, yüz yüze ve çevrimiçi görüşme imkânları da kullanılarak süreç tamamlanabilmektedir. Saha çalışması ile yüz yüze görüşmeler, derinlemesine mülakat ve özellikle anketin son kısmında ağırlıklı olarak programın geliştirilmesine yönelik öneriler derlenmiştir. Proje izleme sürecinde BEBKA proje izleme uzmanlarının öneriler kısmına ağırlık verilmesi talebi mümkün olduğunca bu raporda gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Tüm bu süreçler ile 2020 yılı Kasım ayı sonunda nihai raporu hazırlanıp Ajansa teslim edilmiştir. Daha önceki etki değerlendirme çalışmasından farklı olarak Şehir ve Bölge Planlama uzmanlarının yoğunlukla emek harcadığı bir çalışma olarak CBS analizlerine ve coğrafi etkileşimin değerlendirmesine rapor kısmında yer ayrılmıştır. Bu etkileşim bize programın BEBKA’ nın faaliyet alanında yaygın ve olumlu bir coğrafi etkiyi gerçekleştirdiğini göstermektedir. Ayrıca çalışmanın genel bulgusu, BEBKA’ nın proje hazırlığı, duyurusu ve değerlendirme ve izleme aşamalarında yüksek bir performans gösterdiği yönündedir.

Araştırmanın Yöntemi (Ana Kütle): Proje çalışmasının ana kütesini 2015 yılında BEBKA tarafından Mali Destek programı kapsamında desteklenen 48 adet projenin yetkilileri oluşturmaktadır. Bu projelerin 15 tanesi Bilecik, 16 tanesi Bursa ve 17 tanesi Eskişehir illerinde yürütülmüştür. Bu projelerden 6 adedi sağlık turizmini geliştirme projesi iken 42 tanesi kırsalda kalkınmayı hedeflemektedir. Kırsal kalkınma projeleri ise kar amacı güden kuruluşlara verilen projeler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlara verilen projeler olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Ana kütleliyi oluşturan projelere ilişkin proje kodu, şehir ve proje adı bilgileri Tablo 1’de yer almaktadır.

Örnekleme: Yürütülen araştırmada, 2015 yılı Mali Destek Programı kapsamında desteklenen tüm projeler ile ilgili proje dosyalarına ve proje yetkililerine ulaşılarak tamsayım yapılmıştır. Araştırma sürecinde planlandığı üzere proje dosyalarının tamamına erişim sağlanmıştır. Proje yürütücüleri ile yapılması planlanan görüşmelerin tamamı gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması sırasında, iki proje ile ilgili yüz yüze anket görüşmeleri projenin yetkililerinin toplantısı olması nedeniyle çevrimiçi yöntemler ile tamamlanmıştır. Diğer projede ise Covid-19 hastalığına yakalandığını beyan eden bir yararlanıcının tedavi süreci tamamlandıktan sonra yararlanıcıyla telefon ile görüşme yapılabilmiş ve anket tamamlanmıştır.

Kalitatif Araştırma: Kalitatif araştırmada özel bir soru formu kullanılmamıştır. Kalitatif araştırmanın temelini anket çalışmasında kullanılan anket formu oluşturmuştur. Görüşmecinin değerlendirmeleri de dikkate alınarak görüşmeler yönlendirilmiştir. Yürütülen derinlemesine görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme niteliği taşımaktadır.

CBS Analizleri ile Coğrafi Dağılım, Yoğunlaşma ve Etkileşimin Değerlendirmesi: Önceki dönem değerlendirme raporlarından farklı olarak bu çalışma coğrafi dağılım analizlerini de kapsamaktadır. Bu yöntem, ilçe ve il sınırları içinde kaynakların dağılımı ile projelerin profili hakkında mekânsal etkileşimin yorumlanmasını sağlaması için kullanılmıştır. Böylelikle BEBKA'nın CBS analizleri ile hangi ilçelerde mekânsal açılardan anlamlı yoğunlaşma ve gruplanmalar oluştuğu yorumlanmıştır.

BEBKA Genel Sekreterliği'nden yapılan açıklamada, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından 2010 yılından bugüne kadar yürütülen mali destek programlarına 113 milyon TL'lik bütçe ayrıldığı, destek programlarına 1068 başvuru yapıldığı ve toplam 284 projenin başarılı bulunarak destek almaya hak kazandığı belirtilirken, 2010 yılından bugüne kadar yürütülen projeler ile proje sahiplerinin eş finansman katkıları ile birlikte yaklaşık 135 milyon TL'lik yatırımın bölgeye kazandırıldığı ifade edilmiştir.

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA), 15 milyon TL bütçeli 2015 Yılı Mali Destek Programlarına yapılan başvuruların sonucunda 2015 Yılı Mali Destek Programları kapsamında Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinde toplam 61 projeyi destekleme kararı almıştır. Proje yönetim sürecinde 48 proje ile destek sözleşmesi imzalanmıştır.

Bu projelere aktarılan destek miktarlarının oranları şu şekilde gerçekleşmiştir.

- Bilecik ilinde toplam proje bütçesi 4.956.398,82 TL ve Ajans destek miktarı 3.527.104,05 TL olarak %71,
- Bursa ilinde toplam proje bütçesi 6.176.601,58 TL ve Ajans destek miktarı 4.221.844,06 TL olarak %68 ve
- Eskişehir ilinde toplam proje bütçesi 5.557.181,24 TL ve Ajans destek miktarı 3.971.896,00 TL olarak %71 oranı ile gerçekleşmiştir.

2015 yılı Mali Destek Programlarına Bursa'dan yapılan 48 başvurudan 23'ü, Eskişehir'den yapılan 44 başvurudan 18'i ve Bilecik'ten yapılan 28 başvurudan 20'si başarılı bulunarak destek alma hakkı elde etmiştir. Etki analizi çalışmasında değerlendirilen projelerin %65'inin "Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar)" olduğu görülmüş olup il bazında en çok başvuru bu proje türünde Eskişehir'den yapılmıştır. Bursa ilinden en çok "Sağlık Turizminin Geliştirilmesi" ve Bilecik ilinden ise "Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar)" başvuruları yapılmıştır. Proje türlerine başvuru yapanlar açısından baktığımızda "Sağlık Turizminin Geliştirilmesi" proje türüne daha çok özel şirketlerin, "Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar)" proje türüne yerel yönetimlerin ve "Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar)" proje türüne şahısların ağırlıklı olarak başvuru yaptığı görülmüştür.

Projeye başvuru sahiplerinin tür olarak dağılımına bakacak olursak en büyük ağırlık %31,3 ile yerel yönetimlere ve hemen arkasından %18,8 ile özel şirketlere aittir. Gelen projelerin konu olarak bileşenlerine baktığımızda Eskişehir'den güneş enerjisi, Bursa'dan inşaat ve eğitim, Bilecik'ten ise sera ile ilgili projeler olduğu görülmektedir. Proje temaları ile proje bileşenlerine baktığımızda bunların birbiri ile uyumlu olduğu görülmekte olup sera %33, eğitim ile birlikte yapım ve inşaat işleri de %22'şer pay almaktadır. İllere göre baktığımızda ise 3 ilde de makine alımı harcamalarının diğer harcamalara oranla öne çıktığı görülmektedir.

Proje yürütücülerinin eğitimleri açısından yapılan değerlendirmede %62 oranında üniversite mezunu olduğu görülmektedir. İller bazında desteklerden ağırlıklı BEBKA web sitesi üzerinden haberdar olunduğu görülmektedir. Başvuru yapanların %94'ü Ajansın bilgilendirme dokümanlarını yeterli/çok yeterli bulmuştur. Anket katılımcılarının %89'u program başvuru rehberi ve eklerini açık ve anlaşılır bulmuştur.

Ankete katılanların %78'i projenin yürütülmesi için verilen süreyi uygun bulmuştur. İller bazında değerlendirme sürecinin adil olduğunu düşünenlerin oranı Bilecik ve Bursa'da %86'ya

ulaşmaktadır. Ankete katılanların %98'inin, proje başvuru ve değerlendirme aşamalarında proje ve kuruma ait bilgi ve başvuru gizliliğinin Ajans tarafından korunduğu konusunda şüphesi yoktur. Ankete katılanların %81'i MDP projelerinden kolaylıkla haberdar olmuştur. Ankete katılanların %91'i proje yürüttüklerinden çevrelerindeki diğer firma veya kurumların haberdar olduğunu söylemiştir. Ankete katılanların %87'sinin projeden genel memnuniyet düzeyi yüksektir.

Ankete katılanların tamamı programın bölge koşullarına ve yararlanıcıların ihtiyaçlarına %100 oranında uygun olduğunu düşünerek ilgililik ile ilgili yüksek not vermiştir. Genel olarak iller bazında bakıldığında hedeflere ulaşma düzeyleri değerlendirildiğinde, desteklenen projelerin başarılı olduğu görülmektedir.

Genel olarak verimlilik düzeyleri değerlendirildiğinde, desteklenen projelerin çok başarılı olduğu görülmektedir. MDP projelerinde gerçekleştirilen ek yatırımlar ve faaliyetler; ekipman ve cihaz alımı, ilave yapı yapımı, personel alımı ve dış anlaşmalar şeklindedir. Bu durum yatırım ve faaliyetlerin projelerin etki ve sürdürülebilirlik konusundaki başarısını göstermektedir. Desteklenen MDP projelerinin yeni proje üretme motivasyonu oluşturma oranları proje türü bazında %50 ile %100 arasında değişirken motivasyon oluşum sıralaması proje türleri bazında Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Tüm proje türlerinde en önemli yeni proje üretme motivasyon nedeni projenin başarıya ulaşması ve beğenilmesidir. Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcıların diğer projelerine katkı düzeyi proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) (Fazla), Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Fazla) ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) (Orta) şeklinde gerçekleşmiştir. Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcılarının %91,5'i "başkalarının benzer projelere katılmalarını ya da benzer proje başlatmalarını öneririm ifadesine katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum" şeklinde tepki vermişlerdir. Bu durum proje uygulayıcılarının aynı zamanda çevrelerindeki kişi ya da kurum/kuruluşları projeye katılma, proje yapma konusunda motive edecekleri düşüncesini oluşturmaktadır. Bu etki, ekonomik kalkınmaya etki yapacak önemli bir etkidir. Genel olarak MDP projeleri yeni projelerin desteklenmesi konusunda ciddi düzeyde etki oluşturmıştır.

Proje kapsamında yapılan yatırımların ve elde edilen çıktıların aktif olarak kullanılmama nedenleri; altyapı yetersizlikleri, pandemi süreci, kamu kurumunda yönetimin değişmiş olması, tesisin aktif olamaması ve personel eksikliğidir. Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının "Gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılmayı planlıyorum" ifadesine katılma düzeyleri il bazında sırasıyla Bilecik (Kesinlikle katılıyorum), Bursa (Katılıyorum) ve Eskişehir (Katılıyorum) şeklindedir. Bu proje sonrasında gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılma isteği %81 gibi yüksek bir oranda oluşmaktadır.

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının "Süreç ve prosedürlerin yürütülme yaklaşımları nedeniyle BEBKA 'ya proje başvurusunda bulunmayı planlıyorum" ifadesine katılma düzeyleri il bazında sırasıyla Bilecik (Kesinlikle katılıyorum), Bursa (Katılıyorum) ve Eskişehir (Katılıyorum) şeklindedir. Süreç ve prosedürlerde bürokrasinin azaltılması bu olumlu etkinin daha da artmasına katkı sağlayacaktır.

Desteklenen MDP projelerinin en önemli katkıları sırasıyla: projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması (%95,6), proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğin artması (%88,9) ve hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve analiz etmedir (%84,4). Bu katkı sıralaması MDP projelerinin desteklendiği tüm illerde aynı şekilde gerçekleşmiştir. Proje türlerine göre bu sıralama genel sıralamadan farklılık göstermektedir. Desteklenen MDP projelerinin şirket/kurum içi işleyişe katkıları: verim/kalite artışı (%61,1), deneyim ve tecrübe (%55,6) ve ekonomik kazançtır (%16,7). Projelerin ekonomik kazanç katkısının düzeyinin azlığı dikkat çekmektedir. MDP projeleri sonrasında

şirket/kurum bünyesinde meydana gelen değişiklikler sırasıyla verim ve kalite artışı (%58,8), deneyim ve tecrübe (%29,4) ile ekonomik kazançtır (%17,6).

MDP projelerinin %68,6'sının halen devam eden Covid-19 salgını sürecinde proje sahibi şirket/kurumlara ikincil dereceden katkısı olmuştur. Bu etki daha önce planlanmayan ancak proje sonrasında ortaya çıkan çok değerli bir etkidir. Bu etkinin ortaya çıkması, projelerin büyük bir kısmının kırsal kalkınma amaçlı fonlardan faydalanmaları ve salgın döneminde kırsal faaliyetlerin temel gereksinimi karşılaması itibarıyla merkezî bir rol üstlenmesi üzerinden açıklanabilir. Olumlu katkı etkisinin iller bazında görülme durumu sırasıyla Bilecik, Bursa ve Eskişehir şeklindedir. MDP projeleri ile projelerin yapıldığı çevreye/şehre ve bölgeye verilen önemli katkılar; gelir artışı ve maddi katkı (%56,4), verim ve kapasite artışı (%56,4), tanıtım ve farkındalıktır (%35,9). Ortaya çıkan diğer katkılar oranları görece düşük olsa da: örnek olma, kadın istihdamı, iş birliklerinin güçlenmesidir. Katkı sağlanmadığını belirtenlerin oranı %5,1 gibi çok düşük bir değerdir. Özellikle oranları düşük de olsa kadın istihdamının sağlanması ile iş birliklerinin güçlenmesi dikkate değer proje etkileridir.

Proje türüne göre sürdürülebilirlik oranları ise; Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) %100, Sağlık Turizminin Geliştirilmesi %87,5 ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) %83,3'tür. MDP kapsamında desteklenen projelerin %74,5'i yani üçte ikisinde projenin geliştirilmesi ve yenilenmesi talebi mevcuttur. Uygulanan MDP projeleri kapsamında yapılan yatırımların ve elde edilen çıktıların kullanılma oranı %85,7'dir. Bu projeden sonra Ajans projelerine başvurma oranları proje türlerine göre sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) %62,5, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) %50,0 ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi %25,0 şeklindedir.

Ajans projelerine tekrar başvurmanın en önemli nedeni tüm illerde yoğun olarak belirtilen kurumun ihtiyaçlarına dönük bir program açılmamasıdır. Yeni bir projeye başvuru yapılırken proje türlerine göre kazanılan bilinç, güven ve beceri ayrı ayrı önem arz etmektedir. Projeye başvurma motivasyonu genel dağılımı incelendiğinde, "kapasite ve verim artışı sağlama" ile "tanıtım ve pazarlama faaliyetleri" öne çıkmaktadır. Araştırma faaliyetleri ise %2,5 ile çok düşük bir değer olarak gözlemlenmiştir. Bu genel durum, projelerde yüksek bir kapasite ve verim artışı sağlandığını ve ancak Ar-Ge geliştirme kapasitesinin çok düşük bir düzeyde kaldığını göstermektedir.

Proje hazırlık sürecinde proje yürütücülerine ne tür sorunlar ile karşılaştıkları ve yaşanan sorunları ne tür yaklaşımlarla çözdükleri sorulmuştur. Öne çıkan çatışma sorun biçimleri; iletişim sıkıntıları, bürokratik evrak işlemlerinin fazlalığı, deneyimsizlik, kaynak yetersizliği ve doğal koşullar olarak gözlemlenmiştir. İletişim sıkıntıları ve bürokratik evrak işleri yaklaşık %40 düzeyinde öne çıkmaktadır. Ajans bünyesindeki proje izleme ve denetlemeden sorumlu görevlilerin yaklaşımları açısından incelendiğinde, yaklaşık %95 oranında Ajansın yüksek bir performans gösterdiği aktarılmıştır. Kullanılan performans göstergeleri hakkında genel görüşleri sorulduğunda ise %80'in üzerinde olumlu geribildirim alınmıştır.

Projeye dâhil olan hedef grupların kurumsal profilleri sorgulandığında; %40'a yakın çiftçiler ve tarımsal işletmeler, %25'in üzerinde yerel halk ile %20'nin üzerinde STK'lar ile özel şirketler ve kamu kuruluşları oldukları görülmüştür. Kadınların projeye dâhil olma durumları %10 ile düşük bir oran olarak gözlemlenmiştir. Aynı zamanda dezavantajlı grupların projeye dâhil olma oranı %5 civarında gözlemlenmiştir. Bu durum projelerin çok büyük bir kısmının kırsal kalkınma odaklı olması, kırsal dokuda kadın girişimciliğinin ve dezavantajlı grupların dâhil edilmesi davranışının görece olarak düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Proje sürecinde yürütülen faaliyetler ise; %60'a yakın eğitim faaliyetleri, %25 çalıştaylar, %20'nin üzerinde fuarlara katılım ve %20'nin altında diğer kurumları ziyaret olarak gerçekleşmiştir. Araştırma faaliyetleri ise %3,1 ile son derece düşük bir oran ile karşımıza çıkmıştır. Bu durum projelerin Ar-Ge bileşeninin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. İlçeler özelinde BEBKA tarafından

desteklenen projelerin dağılımına bakıldığında Eskişehir Merkez ilçelerin 5 proje ile ilk sırada, Bilecik Merkez ilçenin de 4 proje ile ikinci sırada olduğu tespit edilmiştir.

Destek alan projelerin bütçelerinin ilçeler özelinde dağılımına bakıldığında, Bursa-Nilüfer ve Bilecik-Gölpazarı ilçelerinin en düşük; Bursa-İnegöl ve Eskişehir-Merkez ilçelerinin ise en yüksek düzeyde oldukları görülmektedir. Proje yürütücülerinin eğitim düzeylerine bakıldığında, yüksek oranda üniversite ve üstü mezuniyet derecelerine sahip oldukları görülmektedir. Ajans ile kurulan iletişimden memnuniyet derecesi ise %90'a yakın olumlu olarak gözlemlenmiştir. BEBKA'ya olumlu yaklaşımları nedeniyle yeni bir proje başvurusunda bulunmak isteyenlerin oranı %82'dir.

Etki analizi ile doğrudan ilişkili olmasa da dolaylı fayda sağlayacağı düşünülen anket soru gruplarından bir kısmı da proje yürütücüsünün demografik özellikleri ile ilgilidir. Bu soruların yöneltildiği amaç bundan sonra yürütülecek projelerin tasarlanmasında yürütücü yetkinliklerinin ve yeteneklerinin de dikkate alınması yanında kadın, genç veya dezavantajlı grupların yürütücüsü olduğu proje tasarımları yapılabilmesine imkân vermektir.

MDP TÜRÜNE GÖRE GENEL DEĞERLENDİRMELER:

“Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar Amacı Güden Kuruluşlara Yönelik) Mali Destek Programı:

- Bu programın amacı Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde kırsal alanlarda tarım ve sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi ve tarım dışı faaliyetler ile ekonomik çeşitliliğin sağlanarak gelir artışına katkı sağlanmasıdır. Programın toplam bütçesi 9.000.000 TL'dir. (Öncelik 1: Kırsalda üretilen tarım ürünlerinin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması / Öncelik 2: Kırsalda kurulu tarım işletmelerinde ve tesislerinde yürütülen tarımsal faaliyetlerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması, / Öncelik 3: Kırsalda tarım dışı gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi)
- 121 proje başvurusundan; 16'sı Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar Amacı Güden Mali Destek Programında,
- Proje türlerine ek faaliyet ve yatırım yapma oranları sadece Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) türündeki projelerde %50'nin altında gerçekleşmiştir
- KEK (kâr amacı güden) projelerinde projenin katkısı sıralaması aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.
 - Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması
 - Hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve analiz etme
 - Ürün hizmet ve/veya süreçlerdeki sorun tespit etme ve analiz etme yeteneğinin artması
 - Kurum içi iletişim ve iş birliklerinin artması
- Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) kaleminde destek alan projeler ise Bilecik – İnhisar ilçesinde 3 proje ile öne çıkmaktadır.

“Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik) Mali Destek Programı:

- Bu programın amacı Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde kırsal alanlarda tarım ve sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi ve tarım dışı faaliyetler ile ekonomik çeşitliliğin sağlanarak gelir artışına katkı sağlanmasıdır. Programın toplam bütçesi 3.000.000 TL'dir. (Öncelik 1: Kırsalda üretilen tarım ürünlerinin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması / Öncelik 2: Kırsalda kurulu tarım işletmelerinde ve tesislerinde yürütülen tarımsal faaliyetlerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması / Öncelik 3: Kırsalda tarım dışı gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi)

- 121 proje başvurusundan; 36'sı Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar Amacı Gütmeyen Mali Destek Programında yer almıştır.
- Proje türü bazında ise hedef grupların projeye katılımına en yüksek oran %97 ile "Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) tarafından verilmiştir
- KEK (kâr amacı gütmeyen) projelerinde projenin katkısı sıralaması aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.
 - Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması
 - Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğin artması
 - Hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve analiz etme
- Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) destek kalemi kapsamında hibe alan projelerin ilçelerdeki dağılımına bakıldığında Bilecik Merkez ilçe 4 proje ile ilk sıradadır.
- BEBKA 'ya olumlu yaklaşımları nedeniyle yeni bir proje başvurusunda bulunmak isteyen proje türleri içinde en yüksek oran %73 ile kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır.

Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programı:

- Bu programın amacı Bölgede var olan sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılarak, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ile sağlık turizminin geliştirilmesidir. Programın toplam bütçesi 3.000.000 TL'dir. (Öncelik 1: Bölgede sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin insan kaynaklarının ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi / Öncelik 2: Bölgede sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin teknik bilgi düzeyinin ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi / Öncelik 3: Sağlık turizmi kapsamında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi)
- 121 proje başvurusundan; 9'u da Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programında olmak üzere toplam 61 proje mali desteklerden faydalanma hakkı kazanmıştır.
- STG projelerinde projenin katkısı sıralaması aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.
 - Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması
 - Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğin artması
 - Ürün hizmet ve/veya süreçlerdeki sorun tespit etme ve analiz etme yeteneğinin artması
- Sağlık Turizmini Geliştirme destek kalemi üzerinden hibe alan projelerin ilçeler özelinde dağılımına bakıldığında Eskişehir Merkez ilçeleri 3 proje ile ilk sıradadır.

Proje öncesi sürecin daha etkin olması için belirtilen hususlar ise %50'ye yakın evrak ve prosedür işlerinin azaltılması, %45 civarında iletişim ve bilgilendirilmenin geliştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Proje hazırlık sürecinin verimli olması için BEBKA' dan beklentiler sorulduğunda proje yararlanıcılarının yarısından fazlası iletişimin güçlendirilmesini ifade etmişlerdir. Yine aynı soruya verdikleri cevaplar arasında öne çıkan diğer beklentiler ise şöyledir: evrak ve prosedür işlerinin azaltılmasını (proje yararlanıcılarının %40'ı tarafından ifade edilmiştir) ve eğitimlerin artırılması beklentisi (proje yararlanıcılarının %20'si tarafından ifade edilmiştir). Özetle,

- Program yararlanıcılarında projeye başvuru öncesine kıyasla önemli artımsallık gözlenmiştir.
- Proje, yararlanıcılarında BEBKA' nın desteğinin boyutları ve süreci hakkında olumlu görüşler inşa edilmesine yardımcı olmuştur. Süreç sonunda yararlanıcılarda teknik bilgi ve yetenek artışı gözlemlenmiş ve yine projeler sayesinde proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak yeni fiziki yatırımlar gerçekleştirilmiştir.
- Halen devam etmekte olan "Covid-19 Pandemi" döneminde BEBKA destekleri sayesinde oluşturulan altyapı ile "kriz ile baş etme ve dayanım kapasitesi" elde edilmiştir. Bütün yararlanıcılarda BEBKA fonlarına tekrar başvurma ve çevrelerini teşvik etme davranışı gözlenmiştir.

- Projelerin orta ve uzun vadede yeni projeler ile desteklenmesinin, istihdam ve fiziki kapasite artışı ile bölgesel kalkınma bağlamlarında sürdürülebilirlik adına önemli katkılar ortaya çıkardığı gözlenmiştir.

3. GİRİŞ

Söz konusu programların değerlendirme ve etki analizine yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışma, öncelikli olarak, programlarla bölgesel planlarda öngörülen amaç ve hedeflere ne derece yaklaşıldığının belirlenmesi amacıyla yürütülmüştür. Bunun yanı sıra, değerlendirme bulgularından hareketle, Ajans'ın tasarlayacağı yeni programlarda etkinlik ve verimliliğin artırılmasına katkı sağlanması da amaçlanmıştır. Çalışma ayrıca, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nde öngörüldüğü şekilde programların sonuçlarını ortaya koymayı da hedeflemektedir.

Bu raporun;

- 1. bölümünde kısaltmalar ve tanımlar,
- 2. bölümünde yönetici özeti,
- 3. bölümünde giriş,
- 4. bölümde, programların tanımı ve kapsamı ile amaç, öncelik ve performans göstergeleri hakkında bilgi
- 5. bölümde programların bütçe gerçekleştirmeleri, proje başvuruları, sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelere ilişkin istatistikî bilgiler sunulmaktadır.
- 6. bölümde analiz ve değerlendirmeleri içermektedir. Değerlendirme metodolojisi, programların amaç ve öncelikleri kapsamında hedeflere ulaşılma düzeyi ve 2020 Ağustos ayında 48 ayrı nokta ve 3 mali destek programı (MDP) alt bölgesinde gerçekleştirilen saha çalışması anketlerinden elde edilen bulguların proje şartnamesinde tanım ve içeriği tarif edilen değerlendirme kriterleri bazında analizi yer almaktadır. Ayrıca Dünyada ve Türkiye'de etki değerlendirmesi ve kalkınma ajanslarının gelişimine dair literatür taraması ve kıyaslamalar paylaşılmıştır
- 7. bölümde genel değerlendirme sonuçları ve öneriler COVID-19 pandemisi dönemine atıf yapan alt başlık ile birlikte yer almaktadır. Bu kısımda elde edilen tüm bulguların değerlendirilmesinden hareketle BEBKA'nın bundan sonra geliştirebileceği MDP'ler diğer programlar hakkında saha çalışmasından gözlemler, elde edilen verilerin analizi ve derinlemesine görüşmelere ortaya çıkan başvuru sahibi talepleri derlenmiştir.

4. PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA), faaliyet alanına giren TR41 Bölgesi'nde, Bölge Planı'ndaki öncelikler doğrultusunda, biri kâr amacı güden, diğerleri ise gütmeyen kurumlara yönelik olarak 2015 yılında toplam 15 milyon TL bütçeli 3 mali destek programının çağrısına çıkmıştır. Mali Destek Programlarının toplam bütçeleri aşağıda aktarılmıştır.

- Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programı 9 milyon TL
- Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programı 3 milyon TL
- Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programı 3 milyon TL
(Kaynak: Mali Destek Programları Başvuru Rehberleri, BEBKA)

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) 2015 Yılı Proje Teklif Çağrısı ilanına çıkmıştır. Bu çağrı kapsamında “Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlara yönelik)”, “Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik)”, “Sağlık Turizminin Geliştirilmesi” Mali Destek Programları hazırlanmıştır. Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planı'nda bölgenin kalkınması için belirlenen gelişme eksenleri doğrultusunda hazırlanan üç mali destek programına ait bilgiler aşağıdaki gibidir (Kaynak: URL 1).

- “Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programı: Bu programın amacı Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde kırsal alanlarda tarım ve sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi ve tarım dışı faaliyetler ile ekonomik çeşitliliğin sağlanarak gelir artışına katkı sağlanmasıdır. Programın toplam bütçesi 9.000.000 TL'dir.
- “Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programı: Bu programın amacı Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde kırsal alanlarda tarım ve sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi ve tarım dışı faaliyetler ile ekonomik çeşitliliğin sağlanarak gelir artışına katkı sağlanmasıdır. Programın toplam bütçesi 3.000.000 TL'dir.
- Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programı: Bu programın amacı Bölgede var olan sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılarak, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ile sağlık turizminin geliştirilmesidir. Programın toplam bütçesi 3.000.000 TL'dir.

BAŞARILI PROJELER (3 İL, 48 PROJE):

Tablo 1: 2015 yılı Mali Destek Programı kapsamında desteklenen projeler

Proje Kodu	Şehir	Proje Adı
TR41/15/KK01/0002	Bilecik	Kümeslerimizin Biyokütleli Atıkları, Katma Değeri Yüksek Tarım Dostu Organik Gübreye Dönüşüyor
TR41/15/KK01/0022	Bilecik	Kınık Köyü Baran Organik Tarım Çiftliği Doğal Hayat ve Sürdürülebilir Kalkınma Projesi
TR41/15/KK01/0027	Bilecik	Örtü altı Tarımdan Moren Seracılığa Geçiş (İbrahim Gürel)
TR41/15/KK01/0028	Bilecik	Örtü Altı Tarımda Yenilikçi Üretim
TR41/15/KK01/0030	Bilecik	Modern Sera Sistemiyle Kalkınan İnhisar
TR41/15/KK02/0001	Bilecik	Biyoteknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde Eko-Biyoteknoloji Ar-Ge Biriminin Kurulması
TR41/15/KK02/0004	Bilecik	Yenipazar Turizm Faaliyetleri Geliştirme Projesi
TR41/15/KK02/0014	Bilecik	Yenipazar'da Üretilen Çiğ Süt Kalitesinin Arttırılması için Soğuk Süt Zincirinin Oluşturulması Projesi
TR41/15/KK02/0020	Bilecik	Yenilenebilir Enerji Sürdürülebilir Tarım
TR41/15/KK02/0030	Bilecik	Çiftçilerin Ürünlerinde Karton Kasa Kullanımı ile Çevreye Duyarlı ve Sağlıklı Katma Değeri Yüksek Paketleme Yapılması
TR41/15/KK02/0043	Bilecik	Vezirhan İpekyol'unda tarihin ve Ticaretin Kültürel Değerlerle Yeniden Canlandırılması Projesi

TR41/15/KK02/0045	Bilecik	Topraktan Çömleğe, Çömlekten Dünyaya
TR41/15/KK02/0046	Bilecik	Bilecik Balı Markalaşıyor
TR41/15/KK02/0048	Bilecik	Bilecik Kırsalındaki Ekonomik Ürünlerin Coğrafi İşaretlenmesi ile Ulusal ve Uluslararası Boyutta Tanıtılması
TR41/15/KK02/0058	Bilecik	Hisarcık-Beşevler Yaş Meyve Sebze İşleme ve Paketleme Tesisi Projesi
TR41/15/KK01/0008	Bursa	Olca Gıda İnovasyona Yönelik Üretim Tekniklerini Yeniliyor; Yurtdışı Pazarını Genişletiyor
TR41/15/KK01/0019	Bursa	Eski Köye Yeni Turizm Anlayışı
TR41/15/KK02/0002	Bursa	İnegöl Yenice’de Kırsal Turizm ve Ekonomi Potansiyelinin Doğa Sporları Turizmi Merkezi DOSTUM Kurularak Geliştirilmesi
TR41/15/KK02/0010	Bursa	Sadağı Kanyonu Tabiat Parkı Eko-turistlerle buluşuyor
TR41/15/KK02/0011	Bursa	İznik İlçesi Nüzhediye ve Şerefiye Mahallelerinde Eko Turizm Potansiyelinin Ortaya Çıkarılması ve Geliştirilmesi
TR41/15/KK02/0012	Bursa	Harmancık'ta Eko Turizm Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi
TR41/15/KK02/0016	Bursa	Doğancı Kadınlarıyla Kalkınıyor
TR41/15/KK02/0017	Bursa	Büyükorhan Turizmle Büyüyor
TR41/15/KK02/0023	Bursa	Bitkisel Üretimde Zirai Mücadele Yöntemlerinin Dijital İletişim Sistemleri ile Duyurulması Projesi
TR41/15/KK02/0027	Bursa	Zeyniler'le Huzur Turizmi
TR41/15/KK02/0033	Bursa	Kırsalda Alternatif Turizmin Cazip Hale Getirilmesi
TR41/15/KK02/0055	Bursa	Oylat Boğazı Köyleri ve Mahalleleri Kadın Kalkınma Kooperatifinin Kurulması
TR41/15/KK02/0062	Bursa	Orhaneli Belediyesi Meyve Sebze Paketleme Tesisi Projesi
TR41/15/STG/0010	Bursa	22 Yıllık ROM-MER Tecrübesi Sağlık Turizmi ile Dünyaya Açılıyor
TR41/15/STG/0011	Bursa	Yeni Bir Yaşam Mutlu Bir Başlangıç
TR41/15/STG/0015	Bursa	Oylat ‘ta Su ile Gelen Sağlık (SPA) Hizmetleri Merkezi Kurulması (SUGESAM)
TR41/15/KK01/0013	Eskişehir	Alkaş Yem Güvenliği Sağlanmış Ürün Geliştirme (Silaj) ve Silaj Paketleme Projesi
TR41/15/KK01/0034	Eskişehir	Hikmet Aknur Modern Sera Projesi
TR41/15/KK02/0003	Eskişehir	Tarımsal Sulama İçin Güneş Enerjisi Sistemi
TR41/15/KK02/0009	Eskişehir	ETB Bin Tonluk Modüler Çelik Hububat Silosu Yatırım Projesi
TR41/15/KK02/0015	Eskişehir	Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Tohumluk Temizleme ve Paketleme Ünitesinin Modernizasyonu
TR41/15/KK02/0025	Eskişehir	Süt Diyarı Beylikova'da Süt Kalitesinin İyileştirilmesi
TR41/15/KK02/0026	Eskişehir	Beylikova İlçesi Tarımsal Kalkınma Projesi
TR41/15/KK02/0028	Eskişehir	Hem Kapasitemiz Hem Kalitemiz Artıyor
TR41/15/KK02/0029	Eskişehir	BEBKA ile Birlikte Sütümüz Değer Kazanıyor
TR41/15/KK02/0041	Eskişehir	Alpu Savatının Modernizasyonu
TR41/15/KK02/0044	Eskişehir	Çiftelerde Tarımsal Potansiyelin Artırılması Projesi
TR41/15/KK02/0054	Eskişehir	İnönülü Hünlerli Kadınlar "Doğal ve Yöresel Gıdaları" Pazarlama Telaşında
TR41/15/KK02/0067	Eskişehir	Sarıcakaya ATV Motor Safari ve Paintball Merkezi Projesi
TR41/15/STG/0005	Eskişehir	Sağlık Turizmi Potansiyelinin Artırılması
TR41/15/STG/0008	Eskişehir	Küçük Adımlar İleri ve Üst Düzey Sağlık Turizmi
TR41/15/KK02/0036	Eskişehir	Seyitgazi Bölgesi Turizminin Geliştirilmesi
TR41/15/STG/0017	Eskişehir	Dünya Tüp Bebekleri Projesi

4.1.PROGRAMIN TANIM VE KAPSAMI

Programların Uygun Başvuru Sahipleri

- Yerel yönetimler: büyükşehir belediyeleri, il, ilçe, belde belediyeleri, il özel idareleri, mahalli idare birlikleri
- Kamu kurum ve kuruluşları: valilikler, il müdürlükleri, bölge müdürlükleri, kaymakamlıklar, ilçe müdürlükleri, diğer kamu kurumlarının ilde bulunan en üst birimleri, ticaret borsaları, üniversiteler
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları: ticaret ve/veya sanayi odaları, esnaf ve sanatkârlar odaları, meslek odaları (Bursa, Eskişehir, Bilecik illerindeki şube başkanlıkları), diğer kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- Sivil toplum kuruluşları: Bursa, Eskişehir, Bilecik illerinde merkezleri veya yasal şubesi bulunan dernekler, vakıflar, sendikalar, federasyonlar, konfederasyonlar
- Organize sanayi bölge müdürlükleri
- Birlikler ve kooperatifler: Bursa, Eskişehir, Bilecik illerinde merkezleri veya yasal şubesi bulunan kâr amacı gütmeyen birlik ve kooperatif başkanlıkları olarak belirlenmiştir.

Proje Değerlendirme ve Seçim Süreci

BEBKA' ya sunulan projeler, “Ön İnceleme” ve “Teknik ve Mali Değerlendirme” olmak üzere iki aşamada değerlendirilmiş; ön inceleme aşamasında projeler, idari şartlar ve uygunluk kriterleri yönünden ele alınmıştır. Teknik ve mali değerlendirme aşamasında ise her proje öncelikle en az iki bağımsız değerlendirici tarafından belirlenen kriterler doğrultusunda puanlandırılmış; ardından Değerlendirme Komitesi tarafından incelenmiştir. Nihai destek kararı, Ajans Yönetim Kurulu tarafından değerlendirme puanlarına herhangi bir müdahale olmadan verilmiştir.

Desteklenecek projelerin seçiminde kullanılan kriterler şu şekilde belirlenmiştir:

- Başvuru sahibi ve ortaklarının uygunluğu,
- Projelerin uygunluğu,
- Maliyetlerin uygunluğu.

4.2. PROGRAMIN AMAÇ, ÖNCELİK VE PERFORMANS GÖSTERGELERİ

Kalkınma ajanslarının ilk örnekleri 1930'lu yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde görülmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere birçok gelişmiş ülkede bölgesel ve yerel kalkınmanın önemli aktörleri arasında yer alan kalkınma ajanslarının kurulma amaçları bulundukları bölgenin kalkınmasını yönlendirme ve bölgenin rekabet gücünü arttırma olarak açıklanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2018). Günümüzde Avrupa kalkınma ajanslarının Avrupa genelinde 150 üyeye sahip örgütlenmiş üst kuruluşu, Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği (EURADA) bulunmaktadır (Erbaş, 2014). Türkiye, bölgesel kalkınma ajansları ile ilk kez üye adaylığının tescil edildiği 1999 Helsinki zirvesi sonunda tanışmıştır. Avrupa Birliği Komisyonunun hazırlamış olduğu Katılım Ortaklığı Belgesi'nde orta vadede yapılması gereken düzenlemeler arasında bölgesel kalkınma ajansları (oluşturmak yer almış ve buna yönelik yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için süreç başlatılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle topluluk kurallarına uygun olarak kısa vadede istatistiksel bölge olarak bilinen Avrupa Birliği (NUTS) sistemi 22 Eylül 2002 tarih ve 4720 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilmiştir. Daha sonra da 2003 yılı Katılım Ortaklığı Belgesinde, katılım öncesi mali yardım programından yararlanabilmek için bölgesel kalkınma ajanslarının kurulması öngörülmüştür. Takip eden süreçte de 31 esas ve 5 geçici maddeden oluşan Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısı getirilmiştir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2016). Ülke bazında bölgesel kalkınma örnekleri incelendiğinde karşımıza her ülkenin kendi özel koşullarının sonuç ürünü olan ve kendi ülkesine özgün kalkınmaya müdahale ve destekleme açılarından aşağıdaki karakteristik yapılar çıkmaktadır:

Almanya: Ekonomik olarak zayıf olan bölgelerin güçlendirilmesi amacıyla 1951 yılından sonra tarımsal bölgelerde programlar yapılmış, sanayi ve ticaret yatırımları için indirimler uygulanmış, ekonomik büyüme sağlanması için merkezler oluşturulması gibi programlara odaklanılmıştır.

Fransa: 2. Dünya Savaşı sonrası bölgeler arası artan gelişme farkının giderilmesi için bölgesel kalkınma politikaları uygulanmıştır.

İngiltere: 1990'lı yıllarda merkezi idare politikalarında bölgesel boyut ortaya konmuştur. Kalkınma ajansı oluşumuna dair getirilen öneriler 1998'de yürürlüğe giren Kalkınma ajansı Kanunu'nda yer almıştır.

İskoçya: İskoçya şirketi olarak adlandırılan ajans; üniversitelerle, yerel idarelerle ve diğer kurumlarla iş birliği içinde çalışmaktadır.

İsveç: 1984 yılında kurulan ve araştırma geliştirme, yeni firmalar oluşturma, KOBİ'leri geliştirme, bölgesel kalkınma, çevre ve enerji gibi konularda yetkileri olan Ulusal Sanayi ve Teknik Kalkınma Kuruludur (NUTEK).

İtalya: 1861'den sonra kuzey ve güney arasındaki gelişmişlik farkını kaldırmak için Güney Sandığı kurulmuştur.

Japonya: İlk kalkınma ajansı 1956'da kurulmuştur. İlk amacı, bölgenin Japonya ortalamasına göre düşük olan gelirini yükseltmekti. Japonya Bölgesel Kalkınma Kurumu, refahı yükseltmek ve sanayii teşvik etmek amacıyla 1974'te kurulmuştur (Aktaran Erbaş, 2014; Akgül ve Uzay, 2010).

Tablo 2. Kalkınma Ajansları Literatür Taraması

Kaynak	Ele Alınan Konular
Gibbs, D. (2000).	Ekolojik modernleşmenin teori ve pragmatik eyleme kılavuz olarak potansiyel katkısının İngiliz bölgelerindeki bölgesel politika ve bölgesel kalkınma ajanslarının gelişimine atıfta bulunularak araştırılmasına odaklanmaktadır. Çevre sorunsalına bir perspektif olarak ekolojik modernizasyon eleştirisiyle son veriyor.
Nyamu-Musembi, C. & A. Cornwall (2004)	Çağdaş haklar tartışmasının bazı karışık konularını çözme ve insan haklarını kalkınmayla ilişkilendirmenin farklı yollarının bazı çıkarımlarını araştırma
Goddard, J. B., Chatterton, P. (1999)	Yükseköğrenimdeki yapısal değişim ve bölgesel ekonomik kalkınmanın doğası hakkında devam eden tartışmalar ışığında üniversiteler tarafından bölgesel katılımın temellerini araştırmaktadır. Bölgesel öğrenme sistemleri oluşturmak için üniversiteleri ve bölgeleri birbirine bağlamak için devlet daireleri, BKA'lar ve üniversitelerin kendi kısımlarında yeni prosedürler belirleyerek makaleyi sonuçlandırıyor.
Halkier, H., Danson, M. (1997)	Çeşitli bölgesel temelli kalkınma organları türleri arasındaki sistematik farklılıkları belirlemek ve bu modelin olası kökenlerini aydınlatmak için sekiz Batı Avrupa ülkesinde seçilmiş kalkınma organları üzerinde yapılan bir araştırmanın bulgularını tartışmaktadır. Çalışmanın yarısı bir model BKA'nın gerekliliklerine uyduğu sonucuna varırken, diğer yarısı çoğunlukla sınırlı sayıda ve geleneksel politika programlarına odaklanır. Politika profilleri ve örgütsel kaynaklar temelinde üç farklı model BKA türü tanımlanabilir ve bu çeşitliliğin olası kökenlerinin ön araştırılması, kuruluşun bulunduğu dönemde geçerli olan çevredeki politik kurumsal çevre ve bölgesel politika paradigması gibi faktörlerin önemini ortaya koymaktadır.
Arslan, İ. K. (2005)	Bölgeler arası kalkınma farklılıklarının giderilmesinde, bölgesel planlama ve bölgesel kalkınma ajansları yaklaşımı etkin bir araç olarak kullanılmış olmasına rağmen gelişmekte olan birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de ise çeşitli nedenlerle bölgesel planlama ve bölgesel kalkınma ajansı yaklaşımı yerine "kalkınmada öncelikli yöreler" uygulamasına ağırlık verilerek ulusal ölçekte kalkınma modeli temel alınmıştır. Ancak bununla hedeflenen sonuçlara ulaşılamadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle, ulusal kalkınma planlarında öngörülen politikaların yerel ihtiyaçlara cevap verebilmesi ve yerel eylemlere dönüştürülebilmesi için "bölgesel planlama" kavramına geçilmesi, teşviklerin bölgesel plan disiplini içinde ve her bölgenin kendi özelliğine göre bölgesel kalkınma ajansları tarafından belirlenmesi zamanı gelmiştir.
Özer, Y. E. (2008).	Küreselleşme sürecinde bölgeler giderek öne çıkan aktörler olmuş ve bölgesel/kurumsal yapılanmalar olan Bölgesel Kalkınma Ajansları küresel rekabetin bir aktörü konumuna gelmiştir. Bu süreç Türkiye açısından da günceldir ve yenilik taşımaktadır. Buna ek olarak, Türkiye'de ajansların uygulanmasının belirsizliği de halen giderilebilmiş değildir. Gerek Danıştay'ın Kalkınma Ajanslarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında

	Yönetmelik hakkında vermiş olduğu yürütmeyi durdurma kararı gerekse de Anayasa Mahkemesi'nde 5449 sayılı kanunun iptali için davanın sürmesi ve kararın gecikmesi bu belirsizliklere örnektir. Türkiye'de kurulmuş olan ancak faaliyetleri durdurulan ajanslarla ilgili olarak, öncelikle mevzuattaki eksiklerin giderilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede yeniden düzenlenen ajanslar, Türkiye açısından küresel rekabette daha etkin bir aktör olacaktır.
Hasanoğlu, M., Aliyev, Z. (2006).	Türkiye, BKA ile ciddi anlamda ilk kez üye adaylığının tescil edildiği 1999 Helsinki zirvesi sonunda tanışmıştır. Avrupa Birliği Komisyonunun hazırlamış olduğu Katılım Ortaklığı Belgesi'nde orta vadede yapılması gereken düzenlemeler arasında BKA'ları oluşturmak yer almış ve buna yönelik yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için süreç başlatılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle Topluluk kurallarına uygun olarak kısa vadede istatistiksel bölge olarak bilinen Avrupa Birliği (NUTS) sistemi 22 Eylül 2002 tarih ve 4720 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilmiştir. Daha sonra da 2003 yılı Katılım Ortaklığı Belgesinde, katılım öncesi mali yardım programından yararlanabilmek için BKA'ların kurulması öngörülmüştür. Takip eden süreçte de, 31 esas ve 5 geçici maddeden oluşan Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısı getirilmiştir.
Berber, M., Çelepci, E. (2005).	Türkiye AB'ye giriş süreciyle birlikte yıllardır uygulamakta olduğu teşvik sistemi üzerine oturan bölgesel gelişme politikalarını terk ederek, AB'nin bütün aday ülkelere benimsediği bu yeni yaklaşım sermayeyi, özel sektörü ve bölgesel rekabeti ön planda tutan yaklaşımı temel almaktadır. Bu yeni yaklaşımın temel kurumu bölgesel kalkınma ajanslarıdır. Bölgesel gelişme farklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan bölgesel kalkınma ajanslarının ana amacı; hizmetler vererek bölgedeki ekonomiyi canlandırmak, bölgesel yatırımları artırmak, bölge halkının kalkınmaya katılımını sağlamaktır. Türkiye'deki kalkınma ajansları AB bölgesel yatırım fonlarından yeterince yararlanamadığından bölgesel dengesizliklerin kalkınma ajansları ile giderilebilmesi yakın zamanda mümkün görülmemektedir. Bu nedenle, merkezi hükümetin bölgesel dengesizlikleri giderici yatırım ve teşvik uygulamalarının devamlılığı kaçınılmazdır.
Akış, E. (2011).	Küreselleşme süreciyle birlikte devletin müdahalesine dayanan yani merkeziyetçi bölgesel kalkınma anlayışı yerini; yerel, bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası aktörlerin katılımıyla gerçekleştirilecek bir bölgesel kalkınma anlayışına bırakmıştır. Bu yeni yaklaşımın temel kurumu Bölgesel Kalkınma Ajanslarıdır. Başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere birçok ülkede uygulama örnekleri bulunan, kalkınmada sürükleyici bir örgütlenme olan bölgesel kalkınma ajanslarının temel amacı; bölgedeki ekonomiyi canlandırmak, bölgesel yatırımları arttırmak ve bölge halkının kalkınmaya katılımını sağlamaktır. Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Ajansı kurma çalışmalarına Avrupa Birliği üyelik sürecinin etkisiyle başlanmıştır. Bu çerçevede, kalkınma plânlarıyla birlikte uygulanmaya başlanan ve teşvik sistemi üzerine oturan bölgesel gelişme politikaları terk edilerek, yeni bir uygulama aşamasına girilmiştir. Bu uygulamanın temel nedeni, AB'ye katılım sürecine bölgesel gelişme politikalarının entegre edilmesidir.

Cankorkmaz, Z. (2011).	Yenidünya düzeni, küreselleşmede bölgesel kalkınma büyük önem taşır. Bölgesel kalkınma içinde yeni ekonomik aktörlere ihtiyaç vardır. Bu aktörlerin bir bölümü bölgesel yapılanmalar ve bu yapılanmaların içindeki Bölgesel Kalkınma Ajanslarıdır (BKA). Bu ajanslara yüklenen temel rol, bölgesel kalkınmaya yol gösterip, bölge ekonomisine canlılık getirmektir.
Erbaş, S. (2014).	Kalkınma ajanslarının planlama, destekleme, yatırımcı çekme, bilgilendirme gibi faaliyetleri ulusal ve bölgesel kalkınma için hayati önem taşımaktadır.

Etki Değerlendirmesi, değerlendirilmekte olan müdahalenin, bu etkiler kasıtlı veya kasıtsız olsun, sonuçları nasıl etkilediğinin bir değerlendirmesidir. Genel olarak, etki değerlendirilmesi nitel ve nicel yaklaşım olarak iki gruba ayrılmaktadır. Nicel etki değerlendirmesinin temel örgütlenme ilkesi, açık bir karşı-olgusal analizin kullanılmasıdır. Daha özellikli olarak, nicel etki değerlendirmesi belli bir projenin refah etkisini, proje katılımcılarının fiili gözlemlenen sonuçlarını karşı olgusal sonuçlarla, yani projenin yokluğunda geçerli olabilecek varsayımsal sonuçlarla karşılaştırarak tarifler.

İnsanlar projenin içinde oldukları veya olmadıklarından ve ikisi birden olamayacağından, bu varsayımsal karşı olgusal sonuçlar gözlemlenemez. Nicel etki değerlendirmesinin temel amacı, gözlemlenmemiş karşı olgusal sonuçları tahmin etmek olarak tanımlanmaktadır. Niteliksel etki değerlendirmesi, karşı olgusal bir analiz kullanmaz, ancak süreçleri anlamaya dayanır.

Bu tür değerlendirme genellikle proje uygulama süreçlerini gözden geçirmek, proje yararlanıcılarının kişisel fikirlerini alması için röportaj yapmak, grup tartışmalarına odaklanma, destekleyici ikincil verilerin analizi vb. çalışmalardan çıkarımlar yapar. Nitel yaklaşımın bir örneği, katılımcıların proje alanındaki koşullarla ilgili kişisel bilgilerini kullanarak değişiklikleri yansıtan katılımcı etki değerlendirmelerinde kullanılan tekniklerdir (Asian Development Bank, 2006).

Tablo 3. Etki Değerlendirmesi Literatür Taraması

Kaynak	Ele Alınan Konular
Gertler, P. J., Martinez, S. Premand, P., Rawlings, L. B., Vermeersch, C. M. J. (2016)	Etki değerlendirmelerinin tasarlanması ve uygulanması için pratik yönergeler sunmak üzere gerçek dünyadan örnekler içermektedir. Etki değerlendirmesini 4 bölümde ele almaktadır; 1.neyin neden değerlendirileceğini tartışır; 2.ana etki değerlendirme yöntemlerini sunar 3.etki değerlendirmelerinin nasıl yönetileceğini; 4.incelemeleri, değerlendirme örneklemesini ve veri toplamayı tartışır.
Khandker, S., Koolwal, G.B. & Samad, H. (2009)	Nicel yöntemleri ve etki değerlendirme modellerini incelemektedir
White, H. (2009)	Etki değerlendirme çalışmalarında yalnızca neyin işe yaradığını değil, neden işe yaradığını bulmak önemlidir. Girdilerden sonuçlara kadar nedensel zinciri belirleyen ve etkinin temelini oluşturan varsayımları test eden etki değerlendirmesine yönelik teoriye dayalı bir yaklaşımın neden sorusuna ışık tutacağı yaygın olarak kabul edilmektedir.

	Bu makale, yaklaşımın başarılı bir şekilde uygulanması için aşağıdaki altı ilkeyi tanımlar: (1) nedensel zincirin haritasını çıkarın (program teorisi); (2) bağlamı anlamak; (3) heterojenliği öngörmek; (4) güvenilir bir karşı olgusal kullanarak etkinin titiz bir şekilde değerlendirilmesi; (5) titiz olgusal analiz; (6) karma yöntemler kullanın.
Ferraro, P. J. (2009).	Etki değerlendirmeleri, sonuçlardaki değişikliklerin diğer faktörlerden ziyade bir müdahaleye ne ölçüde atfedilebileceğini değerlendirir. Böyle bir atıf, müdahalenin yokluğunda sonuçların nasıl olacağını bilmeyi gerektirir. Bu karşı-olgusal dünya, kafa karıştırıcı faktörleri kontrol eden değerlendirme tasarımları yoluyla ancak dolaylı olarak çıkarılabilir.
Ravallion, M. (2001)	Etki değerlendirme kavramlarına ve yöntemlerine bir giriş sağlar. Yazar, somut bir uygulama bağlamında sezgisel bir açıklama sunmaktadır
Kreber, C., Brook, P. & Educational Policy (2001)	Bu makale, program etki değerlendirmesine yönelik yaklaşımları olası altı odak noktası açısından tartışmaktadır: (1) katılımcıların algıları / memnuniyeti; (2) katılımcıların öğretme ve öğrenmeye ilişkin inançları; (3) katılımcıların öğretme performansı; (4) öğrencilerin personelin öğretim performansına ilişkin algıları; (5) öğrencilerin öğrenmesi ve (6) kurum kültürü üzerindeki etkiler. Hangi odak seçilirse seçilsin, aşağıdaki sorular önemlidir: (1) Amaçlanan etki nedir? (2) Neden değerlendirmelisiniz? (3) Ne zaman değerlendirilmeli? (4) Kim değerlendiriyor? (5) Nasıl değerlendirilir? (6) Gerçek etki, amaçlanan etki ile aynı mı ve gerçek etki arzu edilir mi? (7) Değerlendirmenin sonuçlarını kimler almalıdır? (8) Sonuç olarak ne olacak? Bu iki soru setine dayanarak, eğitim geliştirme girişimlerinin değerlendirilmesine rehberlik etmesi için 6 x 8'lik bir matris önerilmektedir. Etki değerlendirmesi yaklaşımının, istenen değişikliğin

	odağı ve bu tür bir değişikliği meydana getirmek için kullanılan müdahale stratejileri ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği tartışılmaktadır.
White ,H. (2010).	Bu makale, dört konu üzerinden ele alınmaktadır. İlk olarak, etki değerlendirmesinin iki tanımının olduğu belirtilmektedir. İkinci olarak, bu makalede benimsenen etki değerlendirme tanımının ima ettiği karşı olgular ile karşı olgusal oluşturmak için her zaman gerekli olmayan kontrol grupları arasında bir kafa karışıklığı olduğunu iddia ediyor. Üçüncüsü, atıftan ziyade katkıyı değerlendirmeye odaklanmaktadır. Daha sonra, sırasıyla doğru ve belirsiz olan "pozitivist" ve "doğrusal" olmakla ilgili suçlamaları ele almaktadır. Son değerlendirme açısından, bu argümanların bir yöntem hiyerarşisi olduğu anlamına gelmediğini öne sürmektedir.

Kırsalda Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programlarının Öncelikleri: Kar Amacı Güden ve Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Ortak

Öncelik 1: Kırsalda üretilen tarım ürünlerinin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması,

Öncelik 2: Kırsalda kurulu tarım işletmelerinde ve tesislerinde yürütülen tarımsal faaliyetlerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması,

Öncelik 3: Kırsalda tarım dışı gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi

Proje Performans Göstergeleri: Kırsalda Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı (Kâr amacı güden ve gütmeyen kurumlar için ortak)

Yenilenebilir Enerji Kaynaklı Elektrik Üretim Kapasitesi, Yenilenebilir Enerji Yatırım Tutarı, Sektörel İhtisas Bölgelerine Yapılan Yatırım Tutarı, Organize Sanayi Bölgelerine Yapılan Yatırım Tutarı, Küçük Sanayi Sitelerine Yapılan Yatırım Tutarı, Düzenlenen Rekreasyon Alanı Büyüklüğü, Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü, Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama, Sürekli İstihdam, Eğitim Harcamaları, Geçici İstihdam, Eğitim Sayısı Adet, Eğitim Süresi, Eğitime Katılan Kişi Sayısı, Toplam Üretim Değeri, Yeni Makine Harcamaları, Yerli Makine Harcamaları, İthal Makine Harcamaları, Müşteri Sayısı, Yurtdışı Müşteri Sayısı, İhracat Yapılan Ülke Sayısı, Ürün Çeşidi Sayısı, Yurt İçi Satış Tutarı, Katılım Sağlanan Seminer, Toplantı, Konferans, Çalıştay vs. Sayısı, Patent Başvuru Sayısı, Patent Tescil Sayısı, Marka Başvuru Sayısı, Marka Tescil Sayısı, Faydalı Model Başvuru Sayısı, Faydalı Model Tescil Sayısı, Yurt Dışı Satış Tutarı, Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı, Coğrafi İşaret Tescil Sayısı, Alınan Sertifika Sayısı, Soğuk Hava Deposu Kapasitesi, Üretim Kapasitesi, Üretim Miktarı, Makine Sayısı, Yerli Makine Sayısı, Doğrudan Faydalanıcı Sayısı, Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyeti Sayısı (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.), Ortak Kullanım Amaçlı Sosyal Alan/Mekân/Merkez Sayısı, Ziyaretçi Sayısı, Yerli Ziyaretçi Sayısı, Belgelendirilen Turistik Tesis Sayısı, Turizm Geliri, Yönlendirme Araçları (İşaret/Tanıtım Levhası, Aydınlatma Elemanı, Kiosk vb.) Sayısı, İyileştirilen ve/veya Dönüştürülen Sokak, Cadde vb. Sayısı, Turizm Yatak Kapasitesi, Alternatif Turizm Tesis Yatak Kapasitesi, Toplam Geceleme Sayısı, Yerli Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı, Yabancı Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı, Toplam Ziyaretçi Sayısı, Yabancı Ziyaretçi Sayısı, Tesis Açık Alan Büyüklüğü, Tesis Kapalı Alan Büyüklüğü, Danışmanlık Faaliyetlerine Yapılan Toplam Harcamalar, Danışmanlık Faaliyetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı, Projeden Faydalanan Köy Sayısı, Projeden Faydalanan Mahalle Sayısı, Projeden Faydalanan Belde Sayısı, Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı, Tarımsal Ürünlerin

Depolanmasına Yönelik Tesis Kapasitesi, Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı, Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi, Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı, Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi, Yöresel Ürün Marka Başvuru Sayısı, Yöresel Ürün Marka Tescili Sayısı, Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı, Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Tescil Sayısı, Kurulan/İyileştirilen Jeotermal Sera Alanı.

Sağlık Turizminin Geliştirilmesi

Öncelik 1: Bölgede sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin insan kaynaklarının ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi,

Öncelik 2: Bölgede sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin teknik bilgi düzeyinin ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi,

Öncelik 3: Sağlık turizmi kapsamında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi.

Proje Performans Göstergeleri: Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programı

Eğitim Harcamaları, Geçici İstihdam, Lisans ve Üzeri İstihdam Sayısı, Eğitim Sayısı, Eğitim Süresi, Eğitime Katılan Kişi Sayısı, Müşteri Sayısı, Yurtdışı Müşteri Sayısı, İhracat Yapılan Ülke Sayısı, Ürün Çeşidi Sayısı, Yenilikçi Ürün Çeşidi Sayısı, Yurtiçi Satış Tutarı, Düzenlenen Sergi, Fuar Sayısı, Katılım Sağlanan Seminer, Toplantı, Konferans, Çalıştay vs. Sayısı, Yurt Dışı Satış Tutarı, Alınan Sertifika Sayısı, Doğrudan Faydalanıcı Sayısı, Bilinçlendirme /Yaygınlaştırma Faaliyeti Sayısı (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.), Doğrudan Faydalanıcı Sayısı-Mesleki Eğitim Alanlar, Ziyaretçi Sayısı, Yerli Ziyaretçi Sayısı, İstihdam Edilen Turizm Meslek Lisesi veya Turizm MYO Mezunu Kişi Sayısı, Belgelendirilen Turistik Tesis Sayısı, Modernizasyonu Gerçekleştirilen veya İyileştirilen Kaplıca, Kayak Tesisi vs. Sayısı, Turizm Geliri, Bölgeye Özgü Turizm Portalı Sayısı, Yabancı Dilde Geliştirilen Bölgeye Özgü Turizm Portalı Sayısı, Bölgenin Destinasyon Sayısı, Turizm Enformasyon Bürosu Sayısı, Toplam Geceleme Sayısı, Yerli Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı, Yabancı Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı, Toplam Ziyaretçi Sayısı, Yabancı Ziyaretçi Sayısı, Danışmanlık Faaliyetlerine Yapılan Toplam Harcamalar, Danışmanlık Faaliyetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı.

5. PROGRAMIN SONUÇLARI

Bu kısımda, programların “bütçe gerçekleştirmeleri” ve “proje başvuruları, sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelere ilişkin istatistikî bilgiler”, raporun ilerleyen kısımlarında daha detaylı olarak aktarılacağından özetle verilmiştir.

5.1. BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

BEBKA tarafından 15 milyon TL bütçe ayrılan 2015 Yılı Mali Destek Programları kapsamında Bursa Eskişehir ve Bilecik illerinden toplam 61 adet proje desteklenmeye hak kazanmıştır. Destek almaya hak kazan projelerden 15 tanesi imza aşamasına geçmemiştir. Proje yönetim sürecinde 48 proje ile destekleme sözleşmesi imzalanmıştır. Başvuru sürecinde “Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programına” 18, “Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar Amacı Güden Mali Destek Programına” 34, “Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar Amacı Gütmeyen Mali Destek Programına” 69 olmak üzere toplam 121 proje başvuru yapmıştır. “Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği”ne göre gerçekleştirilen değerlendirmelerin ardından desteklenmeye hak kazanan projeler 30 Temmuz 2015 tarihinde yapılan Ajans Yönetim Kurulu Toplantısında onaylanmıştır.

Buna göre, 121 proje başvurusundan; 16’sı Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden mali destek programında), 36’sı Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar Amacı Gütmeyen Mali Destek Programında ve 9’u da Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programında olmak üzere toplam 61 proje mali desteklerden faydalanma hakkı kazanmıştır. 2015 yılı mali destek programlarına Bursa’dan yapılan 48 başvurudan 23’ü, Eskişehir’den yapılan 44 başvurudan 18’i ve Bilecik’ten yapılan 28 başvurudan 20’si başarılı bulunarak destek alma hakkı elde etmiştir.

2015 yılında yürütülen Mali Destek Programında (MDP) Sağlık Turizminin Geliştirilmesi mali destek programı kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin hayata geçmesi ile sağlık turizmi alanında faaliyet göstermek isteyen işletmelerin kurumsal kapasitelerinin artırılması, yabancı hasta hizmetlerinde kalitenin yükseltilmesi ve yurt dışından hasta getirilmesi yönünde tanıtım faaliyetleri düzenlenmesine imkân sağlanması hedeflenmiştir. Kırsalda Ekonomik Kalkınma mali destek programı kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin desteklenmesi ile de, kırsalda üretilen ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik yatırımların yapılması; tarımsal faaliyetlerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması, bölgede üretilen sütün soğuk zincir dâhilinde toplanması, yöresel ürünlerin tanıtımına ve satışına yönelik imkânların artırılması, kırsalda yürütülecek turizm faaliyetlerine katkı sağlayacak konaklama, yeme-içme ve doğa sporları imkânlarının geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Toplam bütçesi 15 milyon TL olan 2015 Yılı Mali Destek Programları kapsamında desteklenmeye hak kazanan 61 projenin sözleşme aşamasını geçen 48’i 15 milyon TL’lik hibe desteği almıştır. Bu desteğe ek olarak proje sahiplerinin ilave olarak yaptığı 6,9 milyon TL’lik eş finansman katkısı ile 21,9 milyon TL’lik kaynağın bölgenin gelişmesi için harcanması ve ekonomiye kazandırılması hedeflenmiştir.

BEBKA Genel Sekreterliği’nden yapılan açıklamada, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından 2010 yılından bugüne kadar yürütülen mali destek programlarına 113 milyon TL’lik bütçe ayrıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, destek programlarına 1068 başvuru yapıldığı ve toplam 284 projenin başarılı bulunarak destek almaya hak kazandığı belirtilirken, 2010 yılından bugüne kadar yürütülen projeler ile proje sahiplerinin eş finansman katkıları ile birlikte yaklaşık 135 milyon TL’lik yatırımın bölgeye kazandırıldığı ifade edilmiştir.

5.2. PROJE BAŞVURULARI, SÖZLEŞME İMZALANAN VE TAMAMLANAN PROJELERE İLİŞKİN İSTATİSTİKİ BİLGİLER

Programlara toplam 121 proje başvurmuş; bunların %50,4 ’ü teknik ve mali değerlendirmede başarılı bulunarak 61 proje desteklenmeye hak kazanmıştır. Desteklenmesine karar verilen projelerin %19,6’si (toplam 12 proje) çeşitli sebeplerden dolayı Ajansla sözleşme imzalamaktan feragat etmiş;

dolayısıyla 49 proje için hibe desteği verilmeye başlanmıştır. Desteklenen projelerin %2'sinin (1 proje) sözleşmesi, çeşitli nedenlerle feshedilmiş ya da yasal sürece girmiştir. Dolayısıyla desteklenmeye hak kazanan projelerin %78,6'sı (48 proje), toplam başvuran projelerin ise %39,6'sı, Mali Destek Programları kapsamında yürütülerek başarıyla tamamlanmıştır.

Tablo 4A. Mali Destek Programı Başvuru Profili

Mali Destek Programı	Başvuru	Asil Liste	Feragat	Fesih	Tamamlanan
Sağlık T.	18	9	3	0	6
KEK-Güden	34	16	7	0	9
KEK-Gütmeyen	69	36	2	1	33
Toplam	121	61	12	1	48

2015 etki analizi çalışmasında incelemeye dâhil edilen 48 projeye iller bazında sağlanan destek miktar ve oranları aşağıdaki tablodaki gibidir:

Tablo 5B. İl Bazında Toplam Bütçe-Destek Miktarı

	Proje Bütçesi (TL)	BEBKA Destek Miktarı (TL)	Destek Oranı
Bilecik	4.956.398,82	3.527.104,05	%71
Bursa	6.176.601,58	4.221.844,06	%68
Eskişehir	5.557.181,24	3.971.896,00	%71

Kaynak 1: 2015 MDP Ofis Çalışması Veri Tabanı, Temmuz 2020, Kaynak 2: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi-PP3, Ağustos 2020

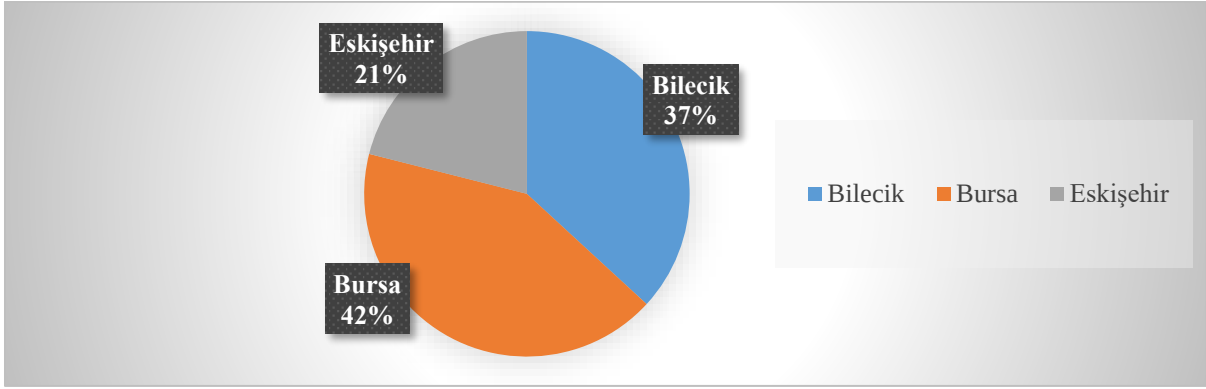
Desteklenmiş olan bu projelerin iller bazında kırılımlarına bakıldığında ankete verilen cevaplar doğrultusunda 29 projenin bütçe içinde kaldığı ve 19 projede bütçenin aşıldığı görülmektedir. Bütçe aşımı yapılan tüm projelerde bütçeyi aşan tutarlar özkaynaklar ile karşılanmıştır.

Tablo 6. Bütçe Aşımındaki Proje Adedi

	Bütçe Aşımında Olan Proje Adedi	Aşım Nasıl Fonlandı
Bilecik	7	Özkaynak
Bursa	8	Özkaynak
Eskişehir	4	Özkaynak

Uygulanan Mali Destek Programları kapsamında yararlanıcıların gerçekleştirdiği projelerde performans göstergeleri için hedefledikleri değerler ve bu doğrultuda elde ettikleri çıktılar/sonuçlar Ajans tarafından izleme verileri olarak kayıt altına alınmıştır. Bu veriler ışığında programlar bazında yararlanıcıların proje hedeflerine ulaşma düzeyleri ilerleyen paragraflarda verilmektedir.

Şekil 1A. İllere Göre Bütçe Aşım Oranları

İller bazında bütçe aşım oranlarına bakıldığında sırası ile bütçe aşımı Bursa’da %42, Bilecik’te %37 ve Eskişehir’de %21 oranlarında gerçekleşmiştir. Buna göre en yüksek bütçe aşımı Bursa ilinde gerçekleşmiş olup, bütçe aşımı aynı zamanda proje etkinliği üzerinde olumsuzluk yaratmaktadır. Anket görüşmeleri esnasında proje öngörülen bütçelerinin kesintiye uğraması, kur ve maliyet artışları, öngörülen bütçelerin aşılmasıyla özellikle öz kaynak finansmanında artışa neden olmuştur (Şekil 1A).

Proje Tamamlanması Sonrasında Gerçekleşen ve Hedeflenen Rakamsal Veriler (PS2):

Proje kapanışı sonrası ana performans göstergelerine (KPI) ilişkin veriler belli aralıklarla Ajansa iletilmediği için proje kapanışından sonra yapılan analizlerde proje yürütücüsünün görevde olmaması, yer değiştirmesi, bilanço ve gelir tablosu gibi finansal göstergelerin hazırlanmaması veya farklı sebeplerle bilgi verilmesinden kaçınılması, proje sonrası dönemde eğilim ve etki analizi yapılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle mali destek programlarının etkinliğinin gelecekte sağlıklı olarak izlenebilmesi için, programa özel olarak tespit edilmiş rakamsal performans göstergelerinin asgari 3 yıl boyunca ve yılda bir kez dijital ortamda proje sahiplerince BEBKA’ya iletilmesinde fayda bulunmaktadır. Bu iletme yöntemi Ajans internet sitesi üzerinde açılacak alana girilmesinin sağlanmasını, ayrıca bu verilerin doğruluğunun uzmanlarca da yılda bir kez yapılacak ziyaretler ile yerinde görülerek teyit edilmesi faydalı olacaktır.

Projenin tamamlanması sonrasında istihdam, ciro, üretim miktarı, satış miktarı ve ihracat başlıklarında hedeflenen ve gerçekleşen rakamları ankette sorulmuş ancak satış miktarı ve ihracat ile ilgili sorular ankete katılanlarca cevaplanmamıştır. Bunun yanında yine eğilim analizi yapılması amacı ile sorulmuş rakamsal gelişmelere verilen cevapların anlamlı bir analiz ve değerlendirme yapılması açısından yetersiz olduğu görülmüştür.

1. İstihdam

Anket uygulaması sırasında proje yürütücülerinin değişmiş olması, performans verilerinin kayıt altına alınmamış olması veya verilere ulaşılamaması gibi nedenlerle anketlerin eksik şekilde cevaplandığı görülmüştür. Bu kapsamda anket sorusuna cevap veren projelerin aşağıdaki tablolarda görüldüğü şekilde istihdam hedef ve gelişmeleri bulunmaktadır. İstihdam hedef-gelişme ile ilgili olarak, sahada alınan bilgilerde hedef rakamı bulunmamasına rağmen gerçekleşen rakamların beyan edildiği görülmüştür. Bu nedenle bazı hedef rakamları gelişme rakamlarından düşük olmuştur.

Tablo 7. İl Bazında Gerçekleşen ve Hedeflenen İstihdam Toplamları

İl Bazında Gerçekleşen İstihdam Toplamları				
	2017	2018	2019	2020
Bilecik	50	48	46	32
Bursa	305	349	306	363
Eskişehir	369	372	307	192
Genel Toplam	724	769	659	587

İl Bazında Hedeflenen İstihdam Toplamları				
	2017	2018	2019	2020
Bilecik	16	15	16	16
Bursa	49	43	45	79
Eskişehir	58	59	11	53
Genel Toplam	123	117	72	148

İstihdam ile ilgili anket sorusuna; tüm projelerde istihdam hedefi olmamakla birlikte istihdam hedefi olanlardan 16'sı cevap vermiştir. Hedef Gerçekleşen analizlerine ilişkin detaylar aşağıdaki grafiklerdeki gibidir.

Tablo 8. İstihdam Hedef-Gerçekleşme

	Hedefe Ulaşıldı	Hedef Aşıldı	Hedefe ulaşılamadı
Bilecik	3	2	0
Bursa	8	0	0
Eskişehir	1	1	1

Bilecik'te ilgili soruya cevap veren 5 projeden hedefine ulaşan 3 olup, 1 adedi Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar), 2 adedi ise Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) projelerinden oluşmaktadır. Hedefi aşan 2 proje de Bilecik Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) projelerinden oluşmaktadır. Eskişehir'de ilgili soruya cevap veren 3 projeden hedefine ulaşan ve aşanlar Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) projeleri arasındandır. Bursa'da ilgili soruya cevap veren 8 projeden hedefine ulaşan ve aşanlar Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) 1, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) 4 ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi 3 adet projedir.

Tablo 9. Proje Bazında İstihdam Hedef-Gerçekleşme

Proje Türü	Hedefe Ulaşıldı/Aşıldı	Hedefe ulaşılamadı
Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlar)	9	0
Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden kuruluşlar)	3	1
Sağlık Turizminin Geliştirilmesi	3	0
TOPLAM (16)	15	1

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar)’dan hedefe ulaşan veya aşan toplam 9 projeden; 3 proje Bilecik, 4 proje Bursa ve 2 proje de Eskişehir’dir. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar)’dan hedefe ulaşan veya aşan toplam 3 projeden, 2 proje Bilecik ve 1 proje Bursa’dandır. Sağlık Turizminin Geliştirilmesine ilişkin 3 projenin tamamı Bursa’dandır. Bu dağılımda hedef belirtmemiş ancak gerçekleşme rakamı vermiş olan projeler de “hedefe ulaşıldı” olarak kabul edilmiştir.

2. Ciro

Anket sorusuna cevap veren projelerin aşağıdaki tablolarda aktarıldığı şekilde ciro hedef ve gerçekleştirmeleri bulunmaktadır.

Tablo 10. İl Bazında Gerçekleşen Ciro Toplamları (TL cinsinde)

	2017	2018	2019	2020
Bilecik	140.960.598,31	193.483.521,39	175.612.534,00	147.892.681,00
Bursa	126.387.797,00	139.075.730,00	88.318.274,00	88.954.303,00
Eskişehir	1.400.147,85	1.459.959,74	1.413.640,20	440.000,00

Tablo 11. İl Bazında Hedeflenen Ciro Toplamları (TL cinsinde)

	2017	2018	2019	2020
Bilecik	124.370.307,00	169.762.347,00	158.168.033,00	112.727.234,00
Bursa	3.000.000,00	3.300.000,00	3.500.000,00	-
Eskişehir	120.000,00	25.000,00	335.000,00	530.000,00

Tüm projelerde ciro hedefi olmamakla birlikte, ciro hedefi olanlardan 13’ü cevap vermiştir. Hedef Gerçekleşen analizleri aşağıdaki gibi olup Eskişehir’deki bir proje hedefe ulaşamadığını söylemiştir. Verilen cevapların dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 12. Ciro Hedef-Gerçekleşme

	Hedefe Ulaşıldı	Hedef Aşıldı	Hedefe ulaşılamadı
Bilecik	0	1	2
Bursa	7	0	1
Eskişehir	0	1	1

Bilecik ve Eskişehir’de yapılan anketlerde ilgili soruya cevap veren yalnızca 5 projeden hedefini aşan 2’si de Kırsalda Ekonomik Kalkınma-Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlardır. Cevap veren 5 projeden 3’ü hedefine ulaşamamıştır. Bursa’da ise 7 proje hedefine ulaşmış 1 proje ciro hedefine ulaşamamıştır.

Tablo 13. Proje Bazında Ciro Hedef-Gerçekleşme

Proje Türü	Hedefe Ulaşıldı/Aşıldı	Hedefe ulaşılamadı
Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlar)	5	2
Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden kuruluşlar)	1	2
Sağlık Turizminin Geliştirilmesi	3	0

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar)’dan hedefe ulaşan 3 proje Bursa’dan, 1 proje Eskişehir’den ve 1 proje de Bilecik’tendir. Hedefe ulaşamayan 1 proje Bilecik’ten ve 1 proje Bursa’dandır. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar)’dan hedefe ulaşan 1 proje Bilecik’ten, 1 proje Bursa’dan ve 1 proje de Eskişehir’den. Ulaşılamayan 1 proje Bilecik ve 1 proje Eskişehir’den. Sağlık Turizminin Geliştirilmesine ilişkin hedefe ulaşan projelerden 3’ü de Bursa’dandır.

3. Üretim Miktarı

Anket sorusuna cevap veren projelerin aşağıdaki tablolarda görüldüğü şekilde üretim miktarı hedef ve gerçekleştirmeleri bulunmaktadır.

Tablo 14. Üretim Miktarı Hedef-Gerçekleşme

	Hedefe Ulaşıldı	Hedef Aşıldı	Hedefe ulaşamadı
Bilecik	1	1	2
Bursa	1	0	0
Eskişehir	1	0	1

Bilecik’te ilgili soruya cevap veren 4 projeden hedefini aşan ve hedefine ulaşan 2 proje de Kırsalda Ekonomik Kalkınma-kâr amacı güden kuruluşlar, 2 proje ise Kırsalda Ekonomik Kalkınma-kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır. Eskişehir’de ilgili soruya cevap veren 2 projeden hedefini aşan Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) projesidir. Bu projelerden biri hedefine ulaşmış diğeri ise ulaşamamıştır. Bursa’dan üretim miktar hedefine ulaşan 1 proje Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar)’dır.

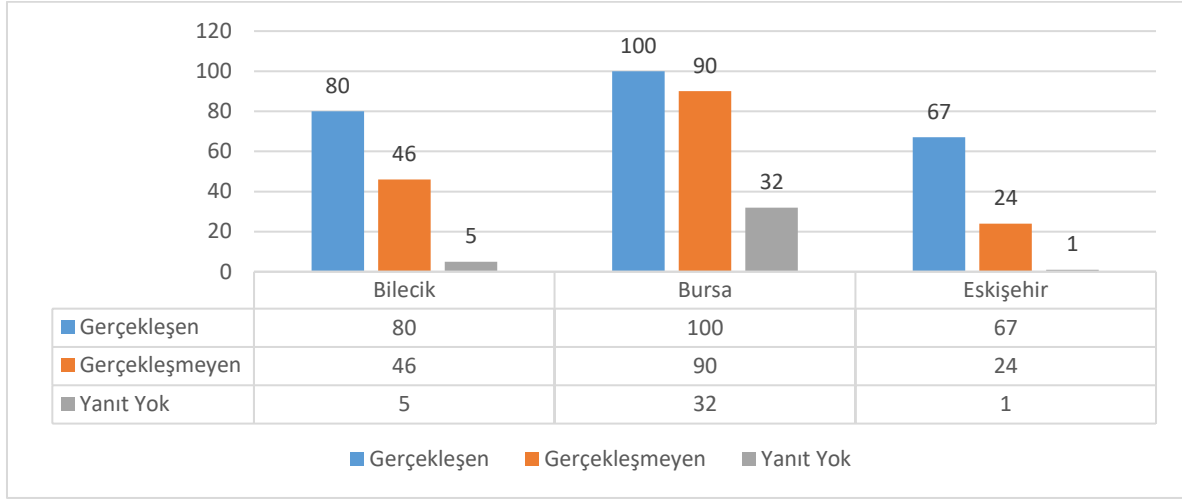
Tablo 15. Proje Bazında Üretim Miktarı Hedef-Gerçekleşme

Proje Türü	Hedefe Ulaşıldı/Aşıldı	Hedefe ulaşamadı
Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar)	1	3
Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar)	3	0

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar)’dan hedefe ulaşan 1 proje Bilecik’tendir. Hedefe ulaşamayan projelerden 1 proje Eskişehir ve 2 proje Bilecik’tendir. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar)’dan hedefe ulaşan 3 projeden 1 proje Bursa’dan, 2 proje Bilecik’tendir.

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik), Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programları olmak üzere 3 grupta desteklenen projelerin etkisini değerlendirmek amacı ile BEBKA ofisinde yapılan fiziki dosya incelemeleri sonucunda dosyalarda yer alan proje dokümanlarından elde edilen 71 performans kriterine ilişkin hedef ve gerçekleştirmelerin il, proje türü ve proje adına göre kırılımı özet olarak aşağıdaki iki tabloda yer almaktadır. Bu bölümde yer alan sorular “PS2. Proje Tamamlanması Sonrasında Gerçekleşen ve Hedeflenen Rakamsal Veriler” kısmında yer alan ve eğilim analizi yapılması için sorulanlardan farklı olarak “Hedefler gerçekleşti mi?” sorusuna verilen “Gerçekleşti”, “Gerçekleşmedi” ve “Yanıt yok” cevaplarının bir analizi niteliğindedir.

Şekil 1B. İllere Göre Hedef Gerçekleşme

Yanıt olmayanlar dışarıda bırakılarak illerin hedef gerçekleşme performanslarına bakıldığında, sırası ile Eskişehir %73, Bilecik %63 ve Bursa %53 olarak gerçekleşmiştir. Eskişehir ilinin hedef gerçekleşme performansı diğer iki ilin üzerindedir.

Proje sonrası performans kriterlerinin takibinde veri saklanması ve sürdürülebilirliğe ilişkin kurumsal takibin sınırlı olması, projelerin etki değerlendirmesinin ancak yüz yüze yapılan anketler ile değerlendirilmesi sonucunda projeler için başlangıçta öngörülen performans kriterlerinin daha ziyade nitelendirici verilere dayalı olduğu görülmüştür. Anket üzerindeki sorulara cevap verilmemesinden kaynaklı eksik veriler dışarıda bırakılarak yapılan analizde, illerin hedef gerçekleşme performanslarına bakıldığında, sırası ile Eskişehir %73, Bilecik %63 ve Bursa %53 olarak gerçekleşmiştir. Eskişehir ilinin hedef gerçekleşme performansının diğer iki ilin üzerinde olduğu görülmüştür (Şekil 1B).

Yanıt vermeyenler dışarıda bırakılarak, proje dağılımına göre hedef gerçekleşme performanslarına bakıldığında, sırası ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) %61, Sağlık Turizminin Gerçekleştirilmesi %54 ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) %48 olarak gerçekleşmiştir. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) proje türü diğer projelere göre hedef gerçekleşme kriterlerine bağlı olarak daha başarılı ve daha yüksek etki derecesine sahiptir (Şekil 1B).

6. PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Toplam 22 hafta olarak planlanan süreç Covid-19 mücbir sebebi ile bu takvimin önüne 4 hafta ilave edilerek planlanmıştır. Proje iş planının ara rapor teslim tarihi olan 18 Eylül 2020 itibariyle ilk 2 aşaması, yöntem kısmında belirtilen “kısıtlılıklar” tanımı çerçevesinde tamamlanmasını müteakip analiz aşamasına geçiş çalışmaları başlamıştır. İlk 2 aşamada proje ekibi tarafından kapsamlı ve sonraki analiz aşamalarında kullanılacak 3 veri tabanı üretilmiştir.

1. BEBKA OFİS ÇALIŞMASI VERİ TABANLARI: İş Planı 1. Aşamasının tanımladığı 48 adet MDP yararlanıcısı proje dokümanları 2 hafta süreyle Ajans binasında tahsis edilen ofiste incelenmiş ve rapor içeriklerinden birincil veri tabanı üretilmiştir.
2. SAHA ÇALIŞMASI ANKET ÇALIŞMASI: İş Planı 2. Aşaması ile tanımlanan saha çalışması BEBKA uzmanlarının da katkı ve geri bildirimleri ile üretilmiştir.
3. BEBKA 2015 MDP-SAHA VERİ GİRİŞ DÖKÜMÜ: Saha çalışmasının yöntem kısmında belirtilen “kısıtlılıklar” temel alınarak saha görüşmeleri tek bir veri tabanında birleştirilerek ikincil veri seti üretilmiştir.

6.1. DEĞERLENDİRMEDE KULLANILAN YÖNTEM

Program çerçevesinde Ajans tarafından desteklenen projelerin istihdam, yatırım, ihracat, ürün geliştirme, turizm, çevre, sosyal kalkınma, kırsalda ekonomik gelişim ve diğer yönlerden bölge kalkınmasına sağladığı etki ve sonuçlar analiz edilmiştir.

Etkinin ölçülmesinde kullanılacak araçlar/yaklaşımlar:

1. Programla ilgili dokümanların (Mali destek programı rehberlerin, projelerin, vb.) incelenmesi
2. Literatür taraması ve kıyaslama (benchmarking) yöntemi ile geçmiş örneklerin incelenmesi
3. İstatistikler ve istatistiki analizler
4. İkincil kaynaklar ve dokümanların (Bilimsel araştırmalar, vb.) değerlendirilmesi
5. Saha araştırmasının sonuçlarının analizi kısımlarından oluşmaktadır.

Analizlerde; Mali Destek Programı, “İlgililik, Etkinlik, Etkililik, Etki ve Sürdürülebilirlik” değerlendirme kriterleri açısından incelenmiştir.

İlgililik: İlgililik kriteri ile desteklerin amaç ve önceliklerinin, bölgesel düzeydeki ihtiyaç ve önceliklerle ne kadar uyumlu ve tutarlı olduğu değerlendirilir. Bu kapsamda, desteklerin bölge planları ve üst ölçekli plan ve politika belgeleri ile uyumu dikkate alınarak destek tasarımıyla kaynaklı hatalar tespit edilir ve raporlaştırılır.

Etkinlik: Etkinlik kriteri ile uygulanan desteklerde elde edilen çıktı ve sonuçların kullanılan kaynaklarla (girdiler) ne derece orantılı olduğu, destek bütçesiyle daha fazlasının elde edilip edilemeyeceği değerlendirilir.

Etkililik: Etkililik kriteri kapsamında, elde edilen çıktı ve sonuçlar ile desteklerin temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırması yapılır. Temel olarak bu kriter ile amaç ve önceliklere ulaşmak için doğru projelerin desteklenip desteklenmediği belirlenir.

Etki: Etki kriteri ile desteklerin uygulamasının tamamlanmasını müteakip olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişikliklerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Program sonrası değerlendirmenin zamanlamasına ve projelerin türlerine göre etkilerin ortaya çıkma durumu farklılık gösterebilecektir. Burada amaç etki analizi gerçekleştirmek değil, destek uygulaması ile ortaya çıkan tüm sonuçların belirlenmesi ve program sonrası değerlendirme kapsamında raporlaştırılmasıdır.

Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik, proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilirlik durumunu ifade eder. Bu kapsamda, finansal, çevresel, sosyo-kültürel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve destek uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınır.

Değerlendirme Sürecinin Metodolojisi:

Raporun bu kısmında analizin tasarım aşaması, proje şartnamesinde cevaplandırılması istenen değerlendirme soruları ekseninde yöntemin tasarımıyla ilgili genel bilgiler, araştırma yöntemleri, verilerin kaynakları ve toplanma yöntemleri ile ilgili genel bilgiler, analiz ve raporlama ile elde edilen veri ve bilgiler ışığında ana raporda bulunması muhtemel başlıklar aktarılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi (Ana Kütle):

Proje çalışmasının ana kütlelerini 2015 yılında BEBKA tarafından Mali Destek programı kapsamında desteklenen 48 adet projenin yetkilileri oluşturmaktadır. Bu projelerin 15 tanesi Bilecik, 16 tanesi Bursa ve 17 tanesi Eskişehir illerinde yürütülmüştür. Bu projelerden 6 adedi sağlık turizmini geliştirme projesi iken 42 tanesi kırsalda kalkınmayı hedeflemektedir. Kırsal kalkınma projeleri ise kâr amacı güden kuruluşlara verilen projeler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlara verilen projeler olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Ana kütleli oluşturan projelere ilişkin proje kodu, şehir ve proje adı bilgileri Tablo 1’de yer almaktadır.

Örnekleme:

Yürütülen araştırmada, 2015 yılı Mali Destek Programları kapsamında desteklenen tüm projeler ile ilgili proje dosyalarına ve proje yetkililerine ulaşılarak tamsayım yapılmıştır. Araştırma sürecinde planlandığı üzere proje dosyalarının tamamına erişim sağlanmıştır. Proje yürütücüleri ile yapılması planlanan görüşmelerin tamamı gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması sırasında, iki proje ile ilgili yüz yüze anket görüşmelerinden biri projenin yetkililerinin toplantısı olması nedeniyle çevrimiçi yöntemler ile tamamlanırken diğerinde ise Covid-19 hastalığına yakalandığını beyan eden bir yararlanıcının tedavi süreci tamamlandıktan sonra telefon ile görüşme yapılabildiği ve anket tamamlanmıştır.

Araştırma Süreci:

Araştırma süreci genel olarak iki aşamalı planlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında projelerle ilgili dosya taraması gerçekleştirilmiştir. Dosya taraması kapsamında 3 ayrı veri tabanı oluşturulmuştur. Birinci veri tabanı; projelere ile ilgili amaç, hedef, beklentiler vb. bilgileri içeren niteliksel veri tabanıdır. İkinci veri tabanı; projeye ait bütçe ve profil bilgilerini içeren bütçe profil veri tabanıdır. Üçüncü veri tabanı ise projelere ilişkin göstergelerin ve bu göstergelerin gerçekleştirilme durumlarının görüldüğü gösterge veri tabanıdır. Araştırmanın ikinci aşaması ise saha çalışmalarına ayrılmıştır. Saha çalışmasının ilk aşamasında projede görevli 4 kilit uzman ve 4 proje yardımcısı eşleştirilerek 4’lü araştırma grupları oluşturulmuştur. Projeler; oluşturulan araştırma gruplarının sayısına göre mekânsal dağılımları da dikkate alınarak 4 gruba bölünmüştür. Her araştırma grubu bir bölgede araştırma sürecini yürütmüştür.

Saha çalışmalarında esas olarak yüz yüze anket görüşmeleri gerçekleştirilirken yüz yüze anket görüşmeleri sonrasında proje yetkilileri ile anket görüşmelerinde belirttikleri beyanlara ilişkin detaylı bilgilerin alınması amacı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmaları sonucunda elde edilen veriler ilk aşamada MS Excel programında oluşturulan veri giriş formlarına girilerek anket veri tabanı oluşturulmuştur. Anket veri tabanında toplanan veriler istatistiksel yöntemler ve görselleştirme teknikleri kullanılarak analiz edilecektir. Bu analizler derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular ile ilişkilendirilerek yorumlanacaktır. Araştırma sürecinin iş akışı aşağıda aktarılmaktadır.

İş akışının detaylı dökümü:

- 1- Dosya Taraması
 - a. Gösterge veri tabanının oluşturulması
 - b. Proje bütçe profil veri tabanının oluşturulması
 - c. Proje kalitatif veri tabanının oluşturulması
- 2- Saha Araştırması
 - a. Anket formunun tasarlanması
 - b. Kilit uzman – Proje Yardımcılarının eşleştirilmesi
 - c. Projelerin mekânsal dağılıma göre gruplanması
 - d. Yüz yüze görüşmelerin planlanması
 - e. Yüz yüze görüşmelerin tamamlanması
 - f. Anket veri tabanının oluşturulması
 - g. Mekânsal veri tabanının oluşturulması (Vektör ve İstatistiki veri)
- 3- Analiz
 - a. Kalitatif veri tabanının analizi
 - b. Bütçe profil veri tabanının analizi
 - c. Gösterge veri tabanının analizi
 - d. Anket veri tabanının analizi
 - e. Coğrafi Bilgi Sistemleri Tabanlı Mekânsal- Tematik Analizler
- 4- Raporlama

Anket Özellikleri ve Uygulaması:

Araştırma kapsamında projeler ile ilgili detaylı bilgilerin alınması amacıyla kapsamlı bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formu 8 bölümden oluşmaktadır. Anket formu aşağıdaki alt kısımlardan oluşmuştur.

1. Görüşülen kişi profili (GK 01-05)
2. Proje profili (PP 01-19)
3. Başvuran kurum profili (PP 01-19)
4. Başvuru süreci (PO 01-18)
5. Proje öncesi (PO 01-18)
6. Proje uygulama süreci (PU 01-22)
7. Proje sonrası (PS 01-23)
8. Diğer konular (DK 01-14)

Anket formunda katılımcıdan daha etkin cevaplar alabilmek amacıyla açık uçlu ve kapalı uçlu sorular bir arada kullanılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar soru bazında tek tek değerlendirilerek verilen farklı cevaplara kodlar tanımlanarak kapalı uçlu soru haline dönüştürülerek analiz edilmiştir. Kapalı uçlu sorular nominal, ordinal ve oransal ölçek ile veri alacak şekilde tasarlanmıştır. Eğilim, tutum tarzı sorularda likert ölçek kullanılmıştır.

Kapalı uçlu sorulara verilen cevapların nedenlerini öğrenmek amacıyla verilen cevap şıklarının peşi sıra açık uçlu sorular sorulmuştur. Anket formunda tek cevaplı ve çok cevaplı sorular kullanılmıştır. Anket formları katılımcıların özellikle mali konularla ilgili sorulara cevap vermeleri hususunda hazırlıklı olabilmeleri için önceden katılımcılara gönderilmiş ve katılımcılarla yüz yüze görüşülerek anket formlarının doldurulması işlemi tamamlanmıştır. Yüz yüze anket görüşmeleri katılımcıların belirledikleri buluşma yerlerinde gerçekleştirilirken proje alanı dışında görüşmeler yapıldığı durumlarda katılımcılardan proje alanını göstermeleri istenmiştir.

Katılımcılarla birlikte proje alanına gidilerek proje alanı uzmanlarca incelenmiştir. Bazı durumlarda katılımcılar proje alanına gelmemişlerdir. Anket çalışması tamsayım yöntemi ile yapıldığından istatistiksel yöntemler ile gruplar arası farklılıkların anlamlılığı test edilmemiştir. Gruplar arası farklılıklar bölge ve proje türü bağlamında görselleştirme yöntemleri kullanılarak ortaya konulmuştur.

Kalitatif Araştırma:

Kalitatif araştırmada yarı özel bir soru formu kullanılmamış, yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Kalitatif araştırmanın temelini anket çalışmasında kullanılan anket formunun akış süreci oluşturmuştur. Görüşmecinin değerlendirmeleri de dikkate alınarak görüşmeler yönlendirilmiştir.

CBS Analizleri ile Coğrafi Dağılım, Yoğunlaşma ve Etkileşimin Değerlendirmesi:

Önceki dönem değerlendirme raporlarından farklı olarak bu çalışma proje öznitelik verilerinin coğrafi dağılım analizlerini, bu çalışma özelinde tematik analizlerini de kapsamaktadır. İlgili analizler BEBKA tarafından üç il özelinde desteklenen projelere ilişkin özellikle “yoğunlaşma ve etkileşim” değerlerine referans veren değişkenlerin birincil ve ikincil veri setlerinden çekilmesi ile elde edilen mekânsal veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir. Buna göre yapılan Coğrafi Bilgi Teknolojileri tabanlı mekânsal analizle hangi ilçelerde mekânsal açılardan anlamlı yoğunlaşma ve gruplanmalar oluştuğuna ilişkin tespit ve değerlendirmeler gerçekleştirilebilmiştir.

Kısıtlılıklar – Sınırlılıklar:

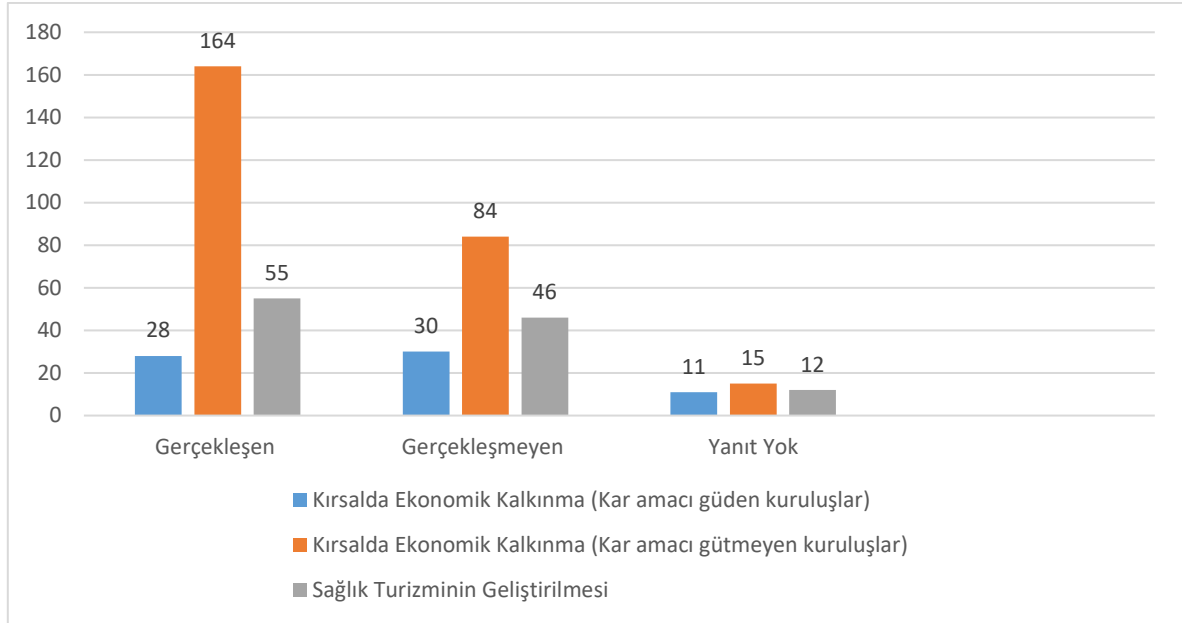
- Bazı proje yetkilileri mali bilgileri vermek istememişlerdir. Bu durumun temel nedenleri aşağıda yer almaktadır.
 - Proje yürütücülerinin özellikle tarımsal işletmelerde finansal verileri düzenli tutmadıkları gözlenmiştir.
 - Mali bilgilerinin detaylarını şirket sırrı olarak algıladıklarını belirterek paylaşmak istememişlerdir.
- Bazı katılımcılar iş yoğunluğu nedeniyle anketi hızlıca tamamlamak istemişlerdir.
- Belediyeler tarafından yürütülen projelerde yönetimlerin değişmesi ve bazı proje yürütücülerinin görevde olmaması cevapların niteliğine olumsuz etki etmiştir
- Hastalık, cenaze ve toplantı gibi nedenlerle bazı görüşmelerin tamamı yüz yüze gerçekleştirilememiş, eksik kalan bilgiler posta, e-posta ve diğer dijital ara yüzler yardımı ile derlenmiştir.
- Eskişehir il sınırları içinde bir projenin sahibi/yürütücüsüne saha çalışması döneminde Covid+ teşhisi konmuştur. Kendisinin tedavi sürecinin başarılı şekilde tamamlanmasını müteakip tekrar ziyaret ve anket görüşmesi ile veri tabanı 4 hafta gecikme ile tamamlanabilmiştir. Proje ekibi

takvimi içerisinde çalışmanın mütemmim olmasını sağlamış ve analiz aşamasını takvimi içerisinde tamamlamıştır.

- Anket kapsamında sorulan “mali bilgilere” sağlıklı ve analizde kullanılabilir bir düzeyde ulaşamamıştır. Bunun nedeni olarak sıralanabilecek etmenlerden bazıları: çoğunlukla proje yürütücüsünün 2020 yılı itibariyle proje ile ilişkisinin artık sağlıklı olmaması, projenin mali yapısını yansıtan verilere proje yürütücüsün erişiminin olmaması, projenin işlerliğinin azalması nedeniyle sağlıklı verinin toplanamaması, alan çalışması sonrasında gönderilmesi planlanan veriye ulaşılammaması ve projenin 2020 yılı itibariyle sonlanmış olması olarak sıralanabilir

6.2. AMAÇ VE ÖNCELİKLER KAPSAMINDA HEDEFLERE ULAŞMA DÜZEYİ

Şekil 1C. Proje Türüne Göre Hedef Gerçekleşme

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) proje türü diğer projelere göre hedef gerçekleşme kriterlerine bağlı olarak daha başarılıdır. Aşağıdaki detay tabloda hedef-gerçekleşme performanslarının kriter ve il bazında dağılımı görülmektedir. Aşağıdaki detay tabloda hedef-gerçekleşme performanslarının kriter ve il bazında dağılımı görülmektedir. Performans tablosu oluşturulurken, anketler ile alınan veri ve yürütücülerin sözlü beyanı esas alınmıştır. Burada matematiksel olarak gerçekleşme hipotezinin kabulü için gerçekleşme değerinin hedef değerine eşit veya büyük olması durumuna bakılmıştır. Bunun altında kalan durumlarda hipotez reddedilmiştir.

Bu kısımda projelerin ve her 3 mali destek programının öncelik tanımları, etki değerlendirme çalışmasının tamamında kullanılan “il bazında” gruplama yöntemi ile incelenmiştir. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlara yönelik mali destek) programı aşağıda belirtilen öncelikler ekseninde yürütülmüştür.

Öncelik 1: Kırsalda üretilen tarım ürünlerinin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması: bu öncelik başlığında 56 performans kriteri bağlamından 26’sı hedefi tutturarak %46’lık bir başarı oranı yakalamıştır. Bu öncelik başlığında yüksek oranda %100 hedefi tutturma gözlemlenmiştir.

Öncelik 2: Kırsalda kurulu tarım işletmelerinde ve tesislerinde yürütülen tarımsal faaliyetlerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması: Bu öncelik başlığında performans kriterlerinden “sürdürülebilir enerji” performans kriterine projelerin dosyalarında rastlanılmamıştır.

Öncelik 3: Kırsalda tarım dışı gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi: Bu öncelik başlığında toplam 19 performans kriteri incelenmiş, toplam 5 performans ölçütü hedefi aşarak %26 düzeyinden bir hedefi tutturma gözlemlenmiştir. %116 olarak Bilecik ilinde elde edilen “Geçici İstihdam” öne çıkmaktadır. (Tablo15A)

Tablo 15A. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programının “İl Bazında” Öncelikleri ve Performans Göstergeleri Karşılaştırması

Öncelik	İl	Gösterge	Gerçekleşen	Gerçekleşmeyen	Toplam Proje Önce Değer (sayı)*	Toplam Hedeflenen Değer (Sayı)	Toplam Gerçekleşen Değer (Sayı)	HEDEFİ AŞMA / HEDEFİN ALTINDA KALMA DURUMU	HEDEF ORANI
1	Bilecik	Belgelendirilen Turistik Tesis Sayısı	0	1	0	1	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bilecik	Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama	1	0	5.000	30.000	30.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bilecik	Doğrudan Faydalancı Sayısı	0	1	0	1.500	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bilecik	Düzenlenen Rekreasyon Alanı Büyüklüğü	1	0	0	1.000	1.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	3	0	32.000	51.560	51.560	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Eğitim Harcamaları	0	1	0	7.500	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bilecik	Eğitim Sayısı	2	0	1	7	7	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Eğitim Süresi	1	0	16	32	32	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	1	1	5	107	87	HEDEFİN ALTINDA KALAN	81,3
3	Bilecik	Geçici İstihdam	1	0	0	6	10	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	166,7
1	Bilecik	İhracat Yapılan Ülke Sayısı	1	0	2	2	2	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bilecik	Kırsal Turizme Yönelik Düzenlenen Tur Sayısı	1	0	0	5	5	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bilecik	Kurulan/İyileştirilen Sera Alanı	3	0	0	14.560	14.560	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Marka Başvuru Sayısı	0	1	0	1	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bilecik	Marka Tescil Sayısı	0	1	0	1	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bilecik	Müşteri Sayısı	0	1	300	500	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bilecik	Sürekli İstihdam	2	0	14	19	19	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Kapasitesi	1	0	1	2	2	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	1	0	1	2	2	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	1	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bilecik	Toplam Geceleme Sayısı	0	1	0	250	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0

1	Bilecik	Toplam Üretim Değeri	0	1	0	350.400	9.000	HEDEFİN ALTINDA KALAN	2,6
3	Bilecik	Turizm Yatak Kapasitesi	1	0	0	15	18	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	120,0
1	Bilecik	Üretim Kapasitesi	0	1	0	2.190	60	HEDEFİN ALTINDA KALAN	2,7
1	Bilecik	Üretim Miktarı	0	1	0	2.190	60	HEDEFİN ALTINDA KALAN	2,7
1	Bilecik	Ürün çeşidi Sayısı	2	0	23	32	32	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bilecik	Yabancı Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı	0	1	0	20	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bilecik	Yeni Makine Harcamaları	0	1	0	381.725	356.030	HEDEFİN ALTINDA KALAN	93,3
3	Bilecik	Yerli Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı	0	1	0	230	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bilecik	Yerli Ziyaretçi Sayısı	0	1	0	480	80	HEDEFİN ALTINDA KALAN	16,7
1	Bilecik	Yönlendirme Araçları (İşaret/Tanıtım Levhası, Aydınlatma Elemanı, Kiosk vb.) Sayısı	1	0	0	10	10	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Yurtiçi Satış Tutarı	0	1	0	350.400	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bilecik	Ziyaretçi Sayısı	0	1	0	500	80	HEDEFİN ALTINDA KALAN	16,0
1	Bursa	Eğitim Harcamaları	1	0	20.000	30.000	30.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Eğitim Sayısı	1	0	2	3	3	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Eğitim Süresi	1	0	150	180	180	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	0	1	114	146	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	İhracat Yapılan Ülke Sayısı	1	0	5	7	7	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Makine Sayısı	1	0	45	50	51	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	102,0
1	Bursa	Marka Tescil Sayısı	1	0	1	0	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0
1	Bursa	Müşteri Sayısı	0	1	25	50	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Sürekli İstihdam	1	1	121	155	148	HEDEFİN ALTINDA KALAN	95,5
1	Bursa	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	1	0	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0
3	Bursa	Toplam Geceleme Sayısı	0	1	1	2	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Toplam Üretim Değeri	0	1	40.000.000	45.000.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bursa	Toplam Ziyaretçi Sayısı	0	1	240	800	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bursa	Turizm Geliri	0	1	24.000	120.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bursa	Turizm Sezonu Uzunluğu	0	1	10	60	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Üretim Kapasitesi	1	0	8.000	9.000	9.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Ürün çeşidi Sayısı	0	2	4	7	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Yurtdışı Müşteri Sayısı	1	0	15	20	20	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Yurtdışı Satış Tutarı	0	1	1.500.000	2.850.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Yurtiçi Satış Tutarı	0	2	38.586.734	42.280.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0

3	Bursa	Ziyaretçi Sayısı	0	1	240	800	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Eskişehir	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	1	1	4	513	6	HEDEFİN ALTINDA KALAN	1,2
1	Eskişehir	Eğitim Sayısı	0	1	0	2	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Eskişehir	Eğitim Süresi	0	1	0	16	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Eskişehir	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	0	1	0	150	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Eskişehir	Geçici İstihdam	0	1	0	4	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Eskişehir	Makine Sayısı	1	0	0	4	4	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Müşteri Sayısı	0	2	5	265	5	HEDEFİN ALTINDA KALAN	1,9
1	Eskişehir	Sürekli İstihdam	1	1	4	9	6	HEDEFİN ALTINDA KALAN	66,7
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	0	1	0	10.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	0	1	0	10.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Toplam Üretim Değeri	0	2	25.000	1.725.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Eskişehir	Üretim Miktarı	0	2	32	10.128	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Eskişehir	Ürün çeşidi Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Yeni Makine Harcamaları	1	1	0	687.032	686.560	HEDEFİN ALTINDA KALAN	99,9
1	Eskişehir	Yerli Makine Harcamaları	1	0	0	448.200	448.200	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Yerli Makine Sayısı	1	0	0	4	4	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Yurtiçi Satış Tutarı	0	2	25.000	1.725.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0

Kaynak: BEBKA Ofis Dosya İncelemesi

Öncelik 1: Kırsalda üretilen tarım ürünlerinin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması: bu öncelik başlığında 85 performans kriteri bağlamında 49'u hedefi tutturarak %60'a yakın bir başarı oranı yakalamıştır. Bu öncelik başlığında yüksek oranda %100 hedefi tutturma gözlemlenmiştir.

Öncelik 2: Kırsalda kurulu tarım işletmelerinde ve tesislerinde yürütülen tarımsal faaliyetlerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması: bu öncelik başlığı en nadir öncelik boyutlarından birisidir. Sadece Bilecik (2) ve Eskişehir (2) olarak toplam 4 bağlamda gözlemlenmiş ve ¼'ü başarı ile hedefi tutturmuştur. Öncelik 3: Kırsalda tarım dışı gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi: 22 bağlamda gözlemlenen öncelik 3 başlığında, 13 il bağlamında başarı ile hedefi tutturarak %60'lık bir performans göstermiştir. Hedefi tutturamadığı tespit edilen pek çok performans kriteri de %70-%95 bandında gözlemlenmiştir. (Tablo15B)

Tablo 15B. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik) Mali Destek Programının İl Bazında Öncelikleri ve Performans Göstergeleri Karşılaştırması

Önce lik	İl	Gösterge	Ger çek leşen	Ger çek leş meyen	Toplam Proje Önce Değer (sayı)*	Toplam Hedef lenen Değer (Sayı)	Toplam Gerçek leşen Değer (Sayı)	HEDEFİ AŞMA / HEDEFİN ALTINDA KALMA DURUMU	HEDEF ORANI
1	Bilecik	Alınan Sertifika Sayısı	1	0	0	40	44	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	110,0
1	Bilecik	Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı	2	0	0	11	11	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Coğrafi İşaret Tescil Sayısı	4	6	0	10	4	HEDEFİN ALTINDA KALAN	40,0
3	Bilecik	Doğrudan Faydalancı Sayısı	3	0	202	3.269	3.269	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Düzenlenen Rekreasyon Alanı Büyükülüğü	1	0	0	3.390	3.390	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Eğitim Harcamaları	0	1		5.664	5.310	HEDEFİN ALTINDA KALAN	93,8
1	Bilecik	Eğitim Sayısı	4	3	4	20	16	HEDEFİN ALTINDA KALAN	80,0
1	Bilecik	Eğitim Süresi	4	2	0	365	309	HEDEFİN ALTINDA KALAN	84,7
1	Bilecik	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	4	4	48	776	616	HEDEFİN ALTINDA KALAN	79,4
3	Bilecik	Geçici İstihdam	1	2	0	12	1	HEDEFİN ALTINDA KALAN	8,3
1	Bilecik	Makine Sayısı	1	0	0	4	4	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Marka Başvuru Sayısı	1	1	0	11	4	HEDEFİN ALTINDA KALAN	36,4
1	Bilecik	Marka Tescil Sayısı	0	1	0	10	3	HEDEFİN ALTINDA KALAN	30,0
1	Bilecik	Müşteri Sayısı	1	0	0	100	100	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Ortak Kullanım Amaçlı Sosyal Alan/Mekan/Merkez Sayısı	1	1	2	8	4	HEDEFİN ALTINDA KALAN	50,0
1	Bilecik	Projeden Faydalanan Belde Sayısı	1	1	1	7	5	HEDEFİN ALTINDA KALAN	71,4
1	Bilecik	Projeden Faydalanan Köy Sayısı	4	1	243	272	268	HEDEFİN ALTINDA KALAN	98,5
1	Bilecik	Projeden Faydalanan Mahalle Sayısı	2	0	2	9	9	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Soguk Hava Deposu Kapasitesi	0	1	0	600	75	HEDEFİN ALTINDA KALAN	12,5
1	Bilecik	Sürekli İstihdam	1	0	0	0	9	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Kapasitesi	2	0	4.141	5.761	5.805	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,8
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	3	0	4	16	16	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	1	0	0	2.592	2.600	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,3
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	0	1	26.000	54.750	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bilecik	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	2	0	0	2	2	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Tesis Açık Alan Büyükülüğü	2	0	2.790	3.390	3.390	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0

1	Bilecik	Tesis Kapalı Alan Büyüklüğü	3	1	351	1.282	1.426	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	111,2
1	Bilecik	Toplam Üretim Değeri	0	1	870.118	957.130	770.502	HEDEFİN ALTINDA KALAN	80,5
1	Bilecik	Üretim Kapasitesi	3	0	4.140	55.810	60.604	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	108,6
1	Bilecik	Üretim Miktarı	0	1	2.884	4.320	3.028	HEDEFİN ALTINDA KALAN	70,1
1	Bilecik	Ürün çeşidi Sayısı	1	0	3	10	10	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Yeni Makine Harcamaları	1	2	0	881.820	883.110	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,1
2	Bilecik	Yenilenebilir Enerji Kaynaklı Enerji Üretim Kapasitesi	1	0	0	46	47	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	101,2
2	Bilecik	Yenilenebilir Enerji Yatırım Tutarı	1	0	0	330.000	336.147	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	101,9
1	Bilecik	Yerli Makine Harcamaları	1	0	0	548.170	548.228	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Yönlendirme Araçları (İşaret/Tanıtım Levhası, Aydınlatma Elemanı, Kiosk vb.) Sayısı	1	0	0	3	3	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bilecik	Yöresel Ürün Marka Başvuru Sayısı	1	1	0	11	3	HEDEFİN ALTINDA KALAN	27,3
1	Bilecik	Yöresel Ürün Marka Tescili Sayısı	0	1	0	10	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bilecik	Yurtiçi Satış Tutarı	0	2	4.123.916	6.659.530	4.295.881	HEDEFİN ALTINDA KALAN	64,5
3	Bilecik	Ziyaretçi Sayısı	0	2	9.000	41.000	360	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,9
3	Bursa	Alternatif Turizm Tesisi Yatak Kapasitesi	1	1	0	50	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bursa	Belgelendirilen Turistik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama	3	0	0	287.230	318.230	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	110,8
3	Bursa	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	1	0	0	1.000	1.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Düzenlenen Rekreasyon Alanı Büyüklüğü	3	0	400	18.250	142.170	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	779,0
1	Bursa	Düzenlenen veya Rehabilite Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	3	0	2.500	19.050	61.050	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	320,5
1	Bursa	Eğitim Harcamaları	0	1	0	1.500	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Eğitim Sayısı	3	2	0	40	34	HEDEFİN ALTINDA KALAN	85,0
1	Bursa	Eğitim Süresi	2	3	0	732	625	HEDEFİN ALTINDA KALAN	85,4
1	Bursa	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	3	2	0	1.295	920	HEDEFİN ALTINDA KALAN	71,0
3	Bursa	Geçici İstihdam	0	2	0	70	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Kadınlara Yönelik Eğitimlere Katılan Kişi Sayısı	1	0	0	30	45	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	150,0
1	Bursa	Katılım Sağlanan Seminer, Toplantı, Konferans, Çalıştay vs. Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Marka Başvuru Sayısı	2	0	0	3	3	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Marka Tescil Sayısı	0	1	0	1	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Müşteri Sayısı	0	1	100	1.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Ortak Kullanım Amaçlı Sosyal	2	0	0	8	10	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	125,0

		Alan/Mekân/Merkez Sayısı							
1	Bursa	Projenen Faydalanan Köy Sayısı	1	0	0	3	4	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	133,3
1	Bursa	Projenen Faydalanan Mahalle Sayısı	4	0	0	66	72	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	109,1
1	Bursa	Sürekli İstihdam	2	1	0	37	18	HEDEFİN ALTINDA KALAN	48,6
1	Bursa	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Tesis Açık Alan Büyüklüğü	4	0	400	163.750	268.250	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	163,8
1	Bursa	Tesis Kapalı Alan Büyüklüğü	3	0	400	1.000	1.196	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	119,6
3	Bursa	Toplam Geceleme Sayısı	1	3	1.000	4.653	3.106	HEDEFİN ALTINDA KALAN	66,8
1	Bursa	Toplam Üretim Değeri	0	1	7.500	20.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bursa	Toplam Ziyaretçi Sayısı	2	3	6.700	37.500	88.998	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	237,3
3	Bursa	Turizm Geliri	2	3	52.000	390.000	906.428	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	232,4
3	Bursa	Turizm Yatak Kapasitesi	1	1	28	78	28	HEDEFİN ALTINDA KALAN	35,9
1	Bursa	Ürün çeşidi Sayısı	1	0	5	5	5	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bursa	Yabancı Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı	1	1	0	80	50	HEDEFİN ALTINDA KALAN	62,5
3	Bursa	Yabancı Ziyaretçi Sayısı	1	2	500	5.200	1.050	HEDEFİN ALTINDA KALAN	20,2
1	Bursa	Yeni Makine Harcamaları	1	0	0	9.825	11.025	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	112,2
1	Bursa	Yerli Makine Sayısı	1	0	0	6	6	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bursa	Yerli Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı	0	2	1.000	4.620	3.106	HEDEFİN ALTINDA KALAN	67,2
3	Bursa	Yerli Ziyaretçi Sayısı	1	2	4.700	23.850	15.000	HEDEFİN ALTINDA KALAN	62,9
1	Bursa	Yönlendirme Araçları (İşaret/Tanıtım Levhası, Aydınlatma Elemanı, Kiosk vb.) Sayısı	1	0	0	50	50	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Yöresel Ürün Marka Başvuru Sayısı	0	1	0	2	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Yurtdışı Müşteri Sayısı	0	1	0	100	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bursa	Ziyaretçi Sayısı	0	3	5.000	29.000	20.000	HEDEFİN ALTINDA KALAN	69,0
3	Eskişehir	Doğrudan Faydalancı Sayısı	5	0	6	455	141.593	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	31119,3
1	Eskişehir	Eğitim Harcamaları	2	1	0	18.600	16.254	HEDEFİN ALTINDA KALAN	87,4
1	Eskişehir	Eğitim Sayısı	6	2	2	73	74	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	101,4
1	Eskişehir	Eğitim Süresi	2	3	10	1.532	942	HEDEFİN ALTINDA KALAN	61,5
1	Eskişehir	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	4	3	25	631	584	HEDEFİN ALTINDA KALAN	92,6
3	Eskişehir	Geçici İstihdam	3	0	10	19	21	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	110,5
1	Eskişehir	Makine Sayısı	5	0	11	59	59	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Müşteri Sayısı	0	1	1	4	2	HEDEFİN ALTINDA KALAN	50,0
1	Eskişehir	Ortak Kullanım Amaçlı Sosyal Alan/Mekan/Merkez Sayısı	3	0	1	4	6	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	150,0
1	Eskişehir	Projenen Faydalanan Köy Sayısı	1	0	0	21	21	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0

1	Eskişehir	Proje Deneyim Alanı Mahalle Sayısı	4	0	0	21	21	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Soguk Hava Deposu Kapasitesi	1	0	13	20	20	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Sürekli İstihdam	1	0	0	5	10	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	200,0
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Kapasitesi	1	0	13	20	20	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	2	1	2	7	7	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Eskişehir	Toplam Geceleme Sayısı	1	0	0	3.000	3.441	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	114,7
1	Eskişehir	Toplam Üretim Değeri	2	0	800.000	1.205.000	1.205.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Eskişehir	Turizm Geliri	1	0	0	30.000	296.675	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	988,9
1	Eskişehir	Üretim Kapasitesi	1	1	1.400	3.600	2.100	HEDEFİN ALTINDA KALAN	58,3
1	Eskişehir	Üretim Miktarı	1	1	1.000	3.000	600	HEDEFİN ALTINDA KALAN	20,0
1	Eskişehir	Ürün çeşidi Sayısı	3	0	46	106	121	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	114,2
3	Eskişehir	Yabancı Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı	0	1	0	1.000	997	HEDEFİN ALTINDA KALAN	99,7
3	Eskişehir	Yabancı Ziyaretçi Sayısı	1	0	0	500	9.176	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	1835,2
1	Eskişehir	Yeni Makine Harcamaları	4	3	200.120	1.909.499	1.865.644	HEDEFİN ALTINDA KALAN	97,7
2	Eskişehir	Yenilenebilir Enerji Kaynaklı Enerji Üretim Kapasitesi	0	1	0	91	10	HEDEFİN ALTINDA KALAN	10,8
2	Eskişehir	Yenilenebilir Enerji Yatırım Tutarı	1	0	0	314.350	361.080	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	114,9
1	Eskişehir	Yerli Makine Harcamaları	2	2	200.120	1.025.734	975.683	HEDEFİN ALTINDA KALAN	95,1
1	Eskişehir	Yerli Makine Sayısı	3	0	8	20	20	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Eskişehir	Yerli Turistlerin Toplam Geceleme Sayısı	1	0	0	2.000	2.444	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	122,2
3	Eskişehir	Yerli Ziyaretçi Sayısı	1	0	0	1.000	131.775	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	13177,5
1	Eskişehir	Yurtiçi Satış Tutarı	2	0	700.000	1.055.000	1.060.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,5
3	Eskişehir	Ziyaretçi Sayısı	1	0	0	1.500	140.951	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	9396,7

Kaynak: BEBKA Ofis Dosya İncelemesi

Kırsal kalkınma ile ilgili ilk iki MDP, aynı üçlü öncelik seti ile yönetilmiştir. Aşağıda Sağlık Turizmini Geliştirilmesi MDP' nin performans kriterleri ve öncelikleri il bazında bağlamaları ile analiz edilmiştir. Bu programda yürütülen projeler sadece Bursa ve Eskişehir ilindedir.

Öncelik 1: Bölgede sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin insan kaynaklarının ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi: bu öncelik başlığında 47 performans kriteri bağlamında 26'sı hedefi tutturarak %55'in üzerinde bir başarı oranı yakalamıştır. Bu öncelik başlığında yüksek oranda %100 hedefi tutturma gözlemlenmiştir.

Öncelik 2: Bölgede sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin teknik bilgi düzeyinin ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi: bu öncelik başlığı en nadir öncelik boyutlarından birisidir. Sadece Bursa (2) ve Eskişehir (1) olarak toplam 3 bağlamda gözlemlenmiş ve 2/3 başarı ile hedefi tutturmuştur. Hedefin altında kalan Bursa örneği de %50'ye yakın bir düzey göstermiştir.

Öncelik 3: Sağlık turizmi kapsamında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi: 17 bağlamda gözlemlenen öncelik 3 başlığında, 3 il bağlamında başarı ile hedefi %30'luk bir performans gösterse de; hedefin altında kalanların yarısından fazlası %50 bandının üzerinde gözlemlenmiştir. Hedefi tutturamadığı tespit edilen pek çok performans kriteri de %70-%95 bandında gözlemlenmiştir. (Tablo15C)

Tablo 15C. Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programının İl Bazında Öncelikleri ve Performans Göstergeleri Karşılaştırması

Önce lik	İl	Gösterge	Ger çek leşen	Ger çek leş meyen	Toplam Proje Önce Değer (Sayı)*	Toplam Hedef lenen Değer (Sayı)	Toplam Gerçek leşen Değer (Sayı)	HEDEFİ AŞMA / HEDEFİN ALTINDA KALMA DURUMU	HEDEF ORANI (%)
1	Bursa	Alınan Sertifika Sayısı	2	0	0	15	42	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	280,0
1	Bursa	Alternatif Turizm Tesisi Yatak Kapasitesi	0	1	0	20	10	HEDEFİN ALTINDA KALAN	50,0
3	Bursa	Bölgeye Özgü Turizm Portali Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama	0	2	0	139.000	8.000	HEDEFİN ALTINDA KALAN	5,8
1	Bursa	Danışmanlık Faaliyetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı	1	1	0	6	13	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	216,7
1	Bursa	Danışmanlık Faaliyetlerine Yapılan Toplam Harcamalar	0	1	0	15.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
3	Bursa	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	2	2	0	22.709	410	HEDEFİN ALTINDA KALAN	1,8
1	Bursa	Düzenlenen Rekreasyon Alanı Büyüklüğü	0	1	0	1.200	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Düzenlenen veya Rehabilite Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	1	1	0	81.800	1.800	HEDEFİN ALTINDA KALAN	2,2
1	Bursa	Eğitim Harcamaları	1	2	0	124.350	117.756	HEDEFİN ALTINDA KALAN	94,7
1	Bursa	Eğitim Sayısı	3	1	0	40	50	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	125,0
1	Bursa	Eğitim Süresi	3	1	0	2.282	2.158	HEDEFİN ALTINDA KALAN	94,6
1	Bursa	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	2	2	0	254	960	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	378,0
3	Bursa	Geçici İstihdam	1	1	0	3	6	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	200,0
1	Bursa	İhracat Yapılan Ülke Sayısı	1	0	4	10	11	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	110,0
3	Bursa	İstihdam Edilen Turizm Meslek Lisesi ve/veya Turizm MYO Mezunu Kişi Sayısı	2	0	2	4	4	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Kadınlara Yönelik Eğitilere Katılan Kişi Sayısı	1	0	0	42	900	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	2142,9
1	Bursa	Katılım Sağlanan Seminer, Toplantı, Konferans, Çalıştay vs. Sayısı	1	0	3	5	5	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0

1	Bursa	Lisans ve Üzeri Eğitimli İstihdam Sayısı	1	0	11	12	12	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Makine Sayısı	0	1	0	40	36	HEDEFİN ALTINDA KALAN	90,0
1	Bursa	Modernizasyonu Gerçekleştirilen veya İyileştirilen Kaplıca,Kayak Tesisi vs. Sayısı	2	0	0	2	2	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Müşteri Sayısı	1	3	163.946	286.933	26.372	HEDEFİN ALTINDA KALAN	9,2
1	Bursa	Ortak Kullanım Amaçlı Sosyal Alan/Mekan/Merkez Sayısı	1	1	1	7	6	HEDEFİN ALTINDA KALAN	85,7
1	Bursa	Projeden Faydalanan Köy Sayısı	0	1	0	3	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Projeden Faydalanan Mahalle Sayısı	2	0	0	4	7	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	175,0
1	Bursa	Sürekli İstihdam	1	2	128	172	6	HEDEFİN ALTINDA KALAN	3,5
1	Bursa	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	1	0	0	60	60	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	1	0	0	40	40	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Tesis Açık Alan Büyüklüğü	0	2	0	82.000	1.800	HEDEFİN ALTINDA KALAN	2,2
1	Bursa	Tesis Kapalı Alan Büyüklüğü	2	0	395	1.391	1.496	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	107,5
3	Bursa	Toplam Geceleme Sayısı	0	1	0	200	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Toplam Üretim Değeri	0	1	0	800.000	8.000	HEDEFİN ALTINDA KALAN	1,0
3	Bursa	Toplam Ziyaretçi Sayısı	1	1	163.889	187.870	26.112	HEDEFİN ALTINDA KALAN	13,9
3	Bursa	Turizm Geliri	0	1	12.082.577	13.884.000	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,0
1	Bursa	Üretim Kapasitesi	0	1	0	40	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,8
1	Bursa	Üretim Miktarı	0	1	0	40	0	HEDEFİN ALTINDA KALAN	0,8
2	Bursa	Ürün çeşidi Sayısı	1	1	15	68	33	HEDEFİN ALTINDA KALAN	48,5
2	Bursa	Yabancı Dilde Geliştirilen Bölgeye Özgü Turizm Portalı Sayısı	1	0	0	1	1	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Bursa	Yabancı Ziyaretçi Sayısı	0	2	100	10.200	1.096	HEDEFİN ALTINDA KALAN	10,7
1	Bursa	Yeni Makine Harcamaları	1	0	0	158.497	158.497	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Yenilikçi Ürün Çeşidi Sayısı	1	0	0	2	2	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Bursa	Yerli Makine Harcamaları	1	0	0	100.000	101.440	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	101,4
1	Bursa	Yerli Makine Sayısı	1	0	0	24	36	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	150,0
3	Bursa	Yerli Ziyaretçi Sayısı	2	1	18.100	210.300	30.542	HEDEFİN ALTINDA KALAN	14,5
3	Bursa	Yurtdışı Müşteri Sayısı	0	1	10	50	48	HEDEFİN ALTINDA KALAN	96,0
3	Bursa	Yurtdışı Satış Tutarı	0	1	10.000	100.000	33.922	HEDEFİN ALTINDA KALAN	33,9

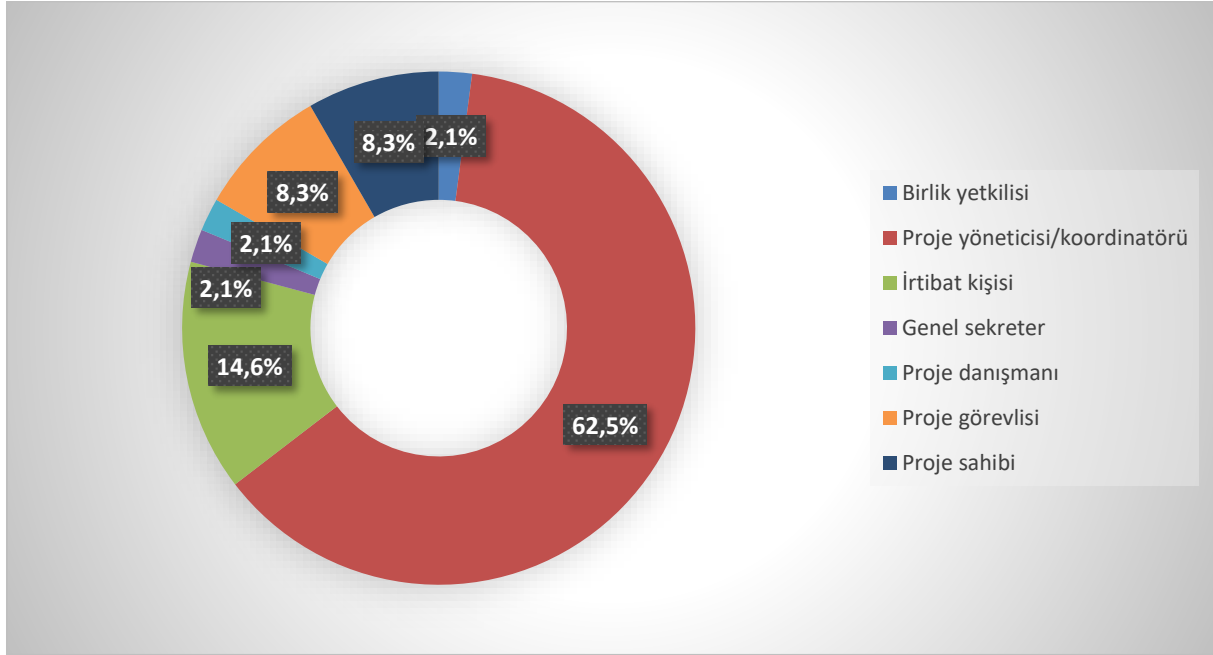
3	Bursa	Yurtiçi Satış Tutarı	1	3	16.690.196	19.684.000	5.388.222	HEDEFİN ALTINDA KALAN	27,4
3	Bursa	Ziyaretçi Sayısı	0	4	145.979	372.744	5.009	HEDEFİN ALTINDA KALAN	1,3
1	Eskişehir	Danışmanlık Faaliyetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı	1	0	0	25	30	HEDEFİN ALTINDA KALAN	120,0
1	Eskişehir	Danışmanlık Faaliyetlerine Yapılan Toplam Harcamalar	1	0	0	10.000	10.000	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	1	0	5	85	85	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
1	Eskişehir	Eğitim Harcamaları	1	1	0	44.855	18.000	HEDEFİN ALTINDA KALAN	40,1
1	Eskişehir	Eğitim Sayısı	3	0	0	17	43	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	252,9
1	Eskişehir	Eğitim Süresi	2	1	10	1.144	1.146	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,2
1	Eskişehir	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	2	1	5	690	660	HEDEFİN ALTINDA KALAN	95,7
3	Eskişehir	Geçici İstihdam	1	1	37	5	1	HEDEFİN ALTINDA KALAN	20,0
1	Eskişehir	İhracat Yapılan Ülke Sayısı	0	1	5	10	5	HEDEFİN ALTINDA KALAN	50,0
1	Eskişehir	Katılım Sağlanan Seminer, Toplantı, Konferans, Çalıştay vs. Sayısı	1	0	1	4	5	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	125,0
1	Eskişehir	Lisans ve Üzeri Eğitimli İstihdam Sayısı	2	0	26	33	34	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	103,0
3	Eskişehir	Müşteri Sayısı	1	0	3.103.439	3.400.000	4.177.044	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	122,9
2	Eskişehir	Yeni İstihdam	2	0	0	5	6	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	120,0
1	Eskişehir	Yenilikçi Ürün Çeşidi Sayısı	1	0	0	3	3	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0
3	Eskişehir	Yurtdışı Müşteri Sayısı	2	0	43	59	66	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	111,9
3	Eskişehir	Yurtiçi Satış Tutarı	1	0	3.387.622	3.726.384	3.726.384	HEDEFİ TUTTURAN VE/VEYA AŞAN	100,0

Kaynak: BEBKA Ofis Dosya İncelemesi

6.3. DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ KAPSAMINDA PROGRAMIN İNCELENMESİ

Anket çalışmasının projelerde %62 oranında proje yöneticisi veya koordinatörü tarafından cevaplanmış olması, bilgi ve görüşlerin konuya hâkimiyeti en yükseğe yakın kişiler tarafından sağlandığına işaret etmektedir. Ancak özellikle 2015 sonrası dönemde proje yöneticisi veya koordinatörlerinin görev ve görev yeri değişikliklerinin, özellikle performans kayıt sisteminin yetersiz olduğu noktalarda, sürdürülebilirlik üzerinde olumsuzluk yarattığı düşünülmektedir.

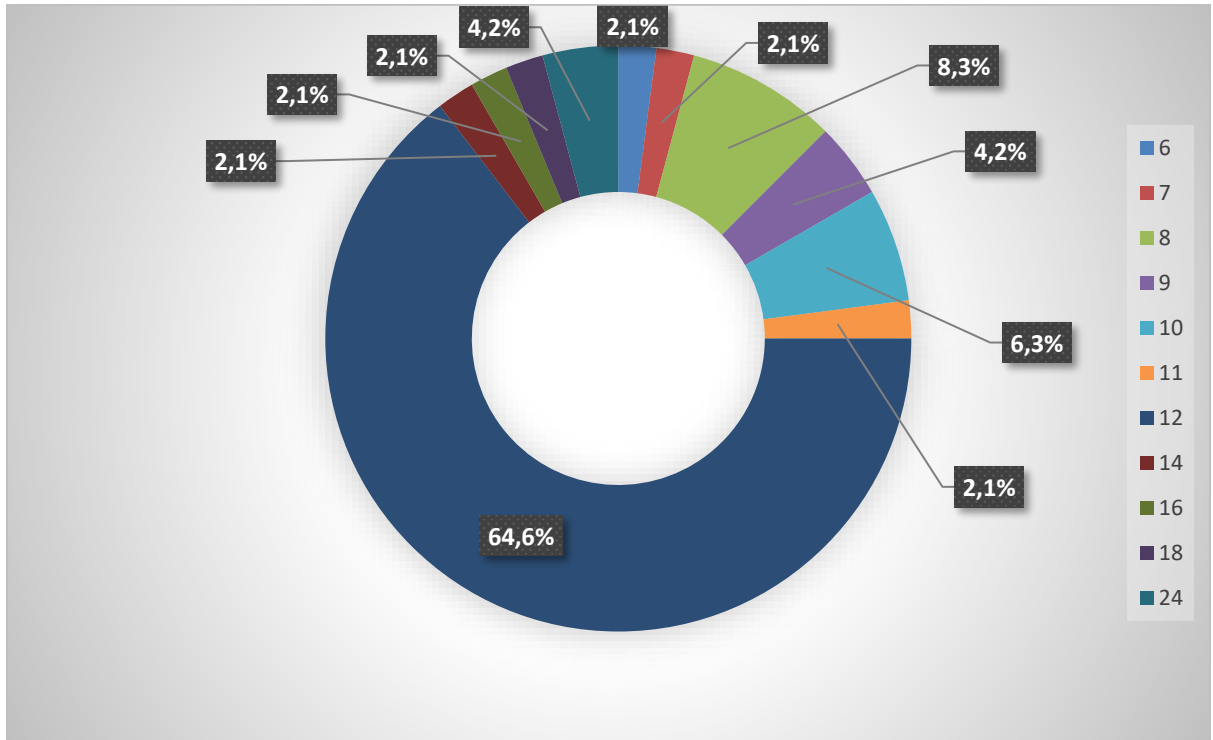
Şekil 2A. Görüşülen Kişinin Projedeki Görev (ler)i (GK2)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Görüşmeler, irtibat kurulan ağırlıklı olarak proje yöneticisi ve koordinatörlerinin iş yoğunlukları ve lokasyon farklılıklarından kaynaklı talepleri dikkate alınarak planlanan yer ve zamanda gerçekleştirilmiş olup, bu görüşmelerin %92'si fotoğraflanmıştır. Bu kapsamda projelerin tamamının güncel durumu ve fizikî bir altyapı geliştirme boyutu olanları yerinde incelenmiştir.

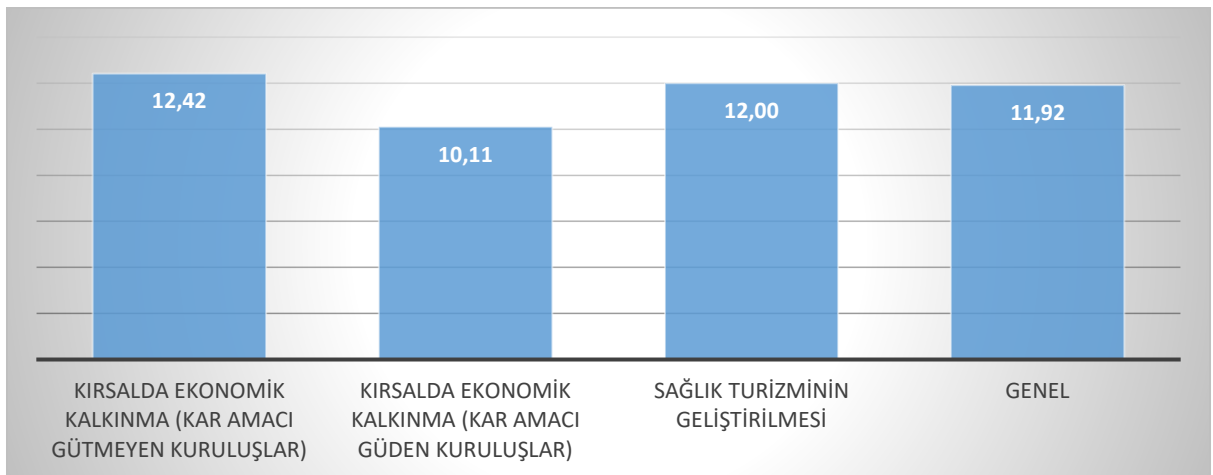
Şekil 3A. Proje Süresi (Ay) (PP2)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerin tamamlanma süreleri üzerinde yapılan analizde, projelerin %65'inin 12 ayda ve öngörülen süre içerisinde tamamlandığı görülmüştür. Genel durum olarak, projelerin takvimlerinde ciddi aksamalar gözlemlenmemiştir.

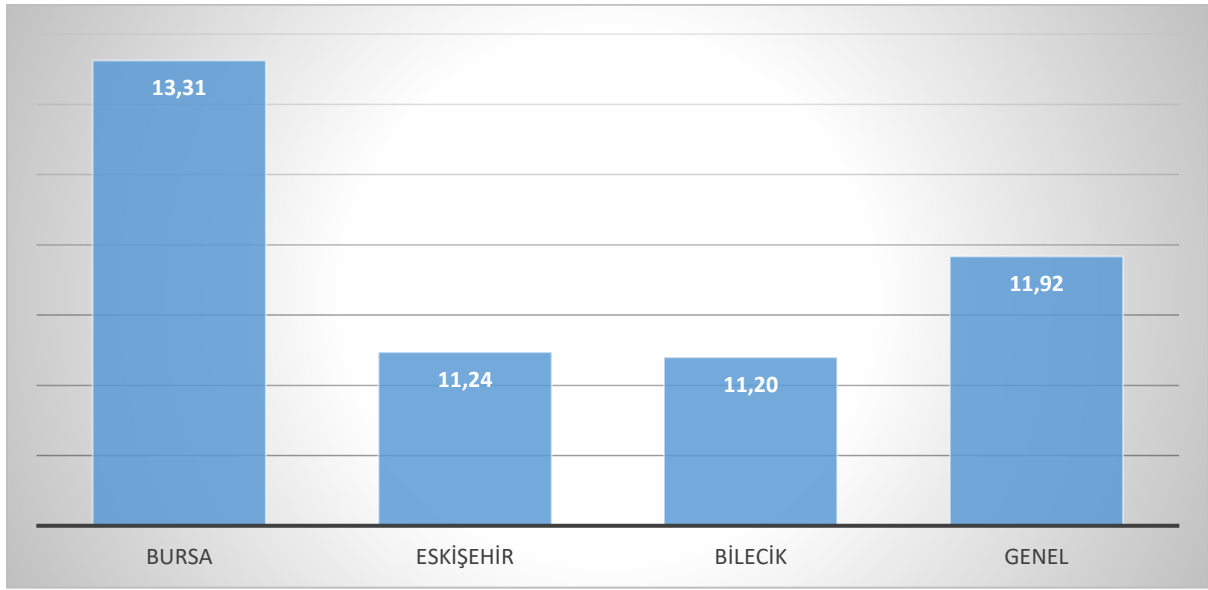
Şekil 4A. Proje Türü - Proje Süresi Karşılaştırması (toplam ortalama ay/proje) (PP2)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türlerinin ortalama tamamlanma süreleri açısından yapılan karşılaştırmada Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlar) 12 ay süresini aşarken, en kısa projeler 10 ay ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden kuruluşlar) olmuştur.

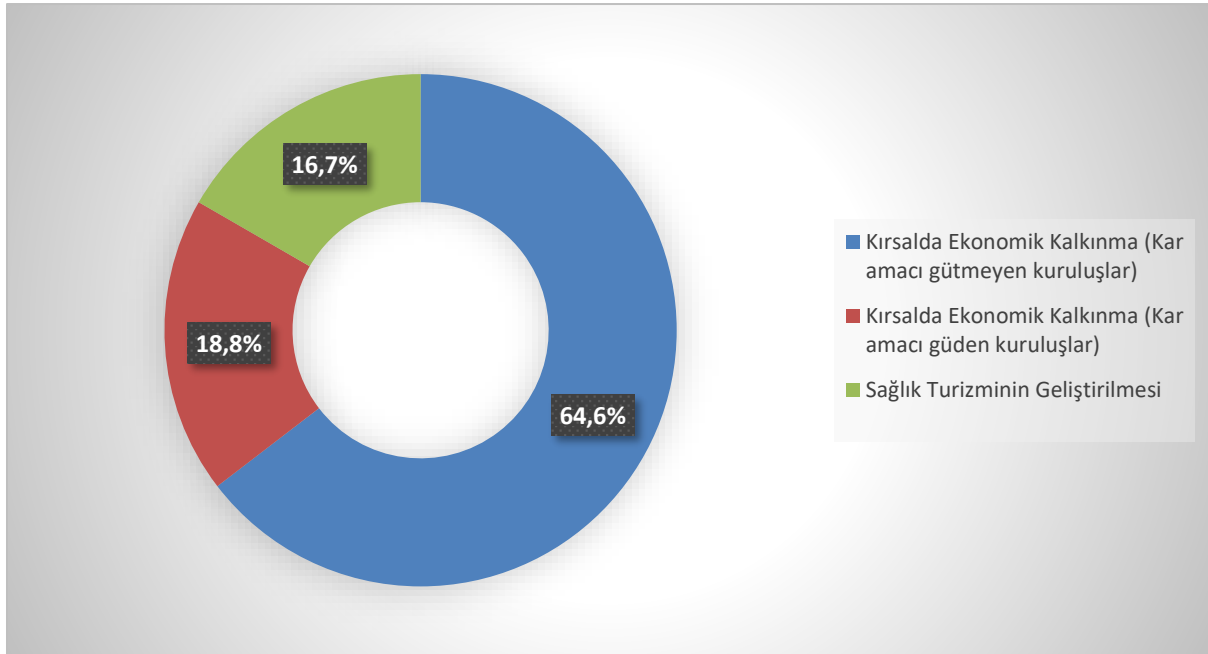
Şekil 4B. MDP Bölgesi - Proje Süresi Karşılaştırması (Toplam Ortalama Ay/Proje) (PP2)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerin illere göre tamamlanma sürelerine baktığımızda, Bursa ilindeki proje tamamlanma süresinin 13 ay ile diğer illerin 11 ay olarak gerçekleşen ortalamasından 2 ay daha uzun olarak gerçekleştiği görülmüştür.

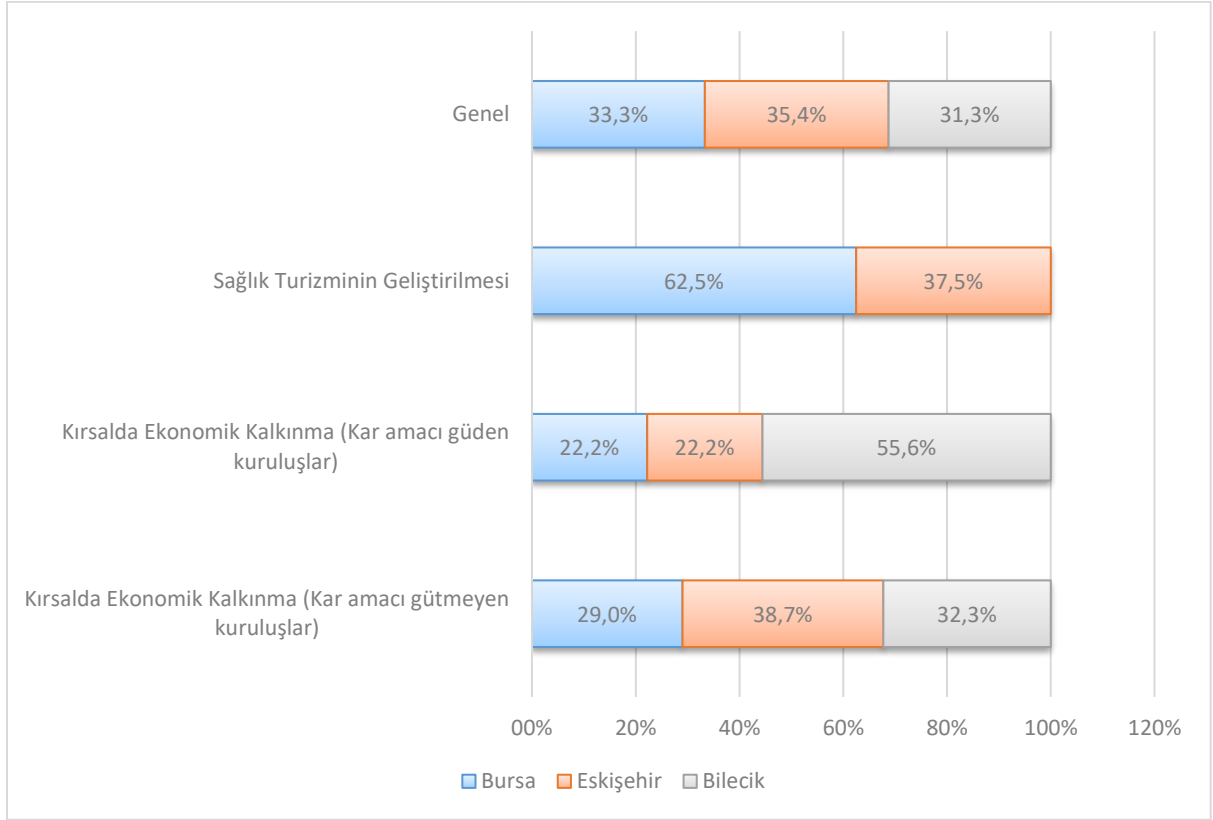
Şekil 5A. Proje Türü (PP4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos2020

Etki analizi çalışmasında değerlendirilen projelerin %65'inin Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) olduğu görülmüş olup, il bazında en çok başvuru bu proje türünde Eskişehir'den yapılmıştır. Bursa ilinden en çok Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ve Bilecik ilinden ise Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) başvuruları yapılmıştır.

Şekil 5B. Proje Türü-İl Karşılaştırması (PP4)

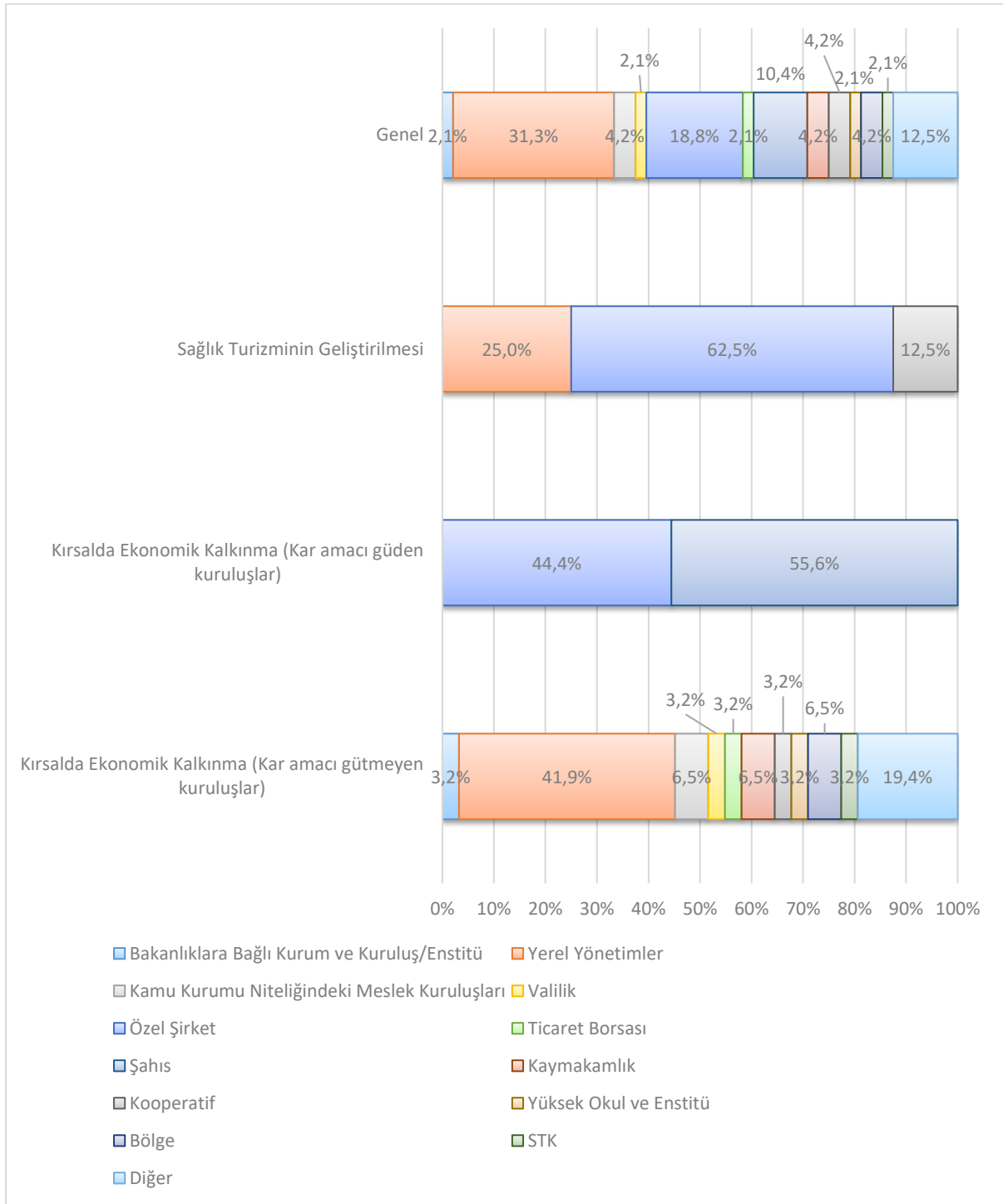
Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında baktığımızda projelerin 3 ile hemen hemen eşit şekilde dağılmakta olduğu ancak Sağlık Turizminin Geliştirilmesi projelerinin %62,5 oranında Bursa ilinden geldiği tespit edilmiş olup, bununla birlikte Bilecik ilinden desteklenen bir proje olmadığı görülmektedir. Bu ve diğer temalardaki desteklere ilişkin yoğunlaşmaların o ile özgü yapıdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı güden kuruluşlar) başlığında desteklenen projelerin ise %55,6 gibi bir ağırlıkla Bilecik ilinde bulunduğu diğer iki ilin ise %22,2'şer orana sahip olduğu görülmektedir.

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar) başlığında desteklenen projelerin ise daha çok iller arasında homojen dağıldığı ancak Eskişehir ilinde destek alan projelerin %38,7 ile diğer illerin önünde olduğu görülmektedir.

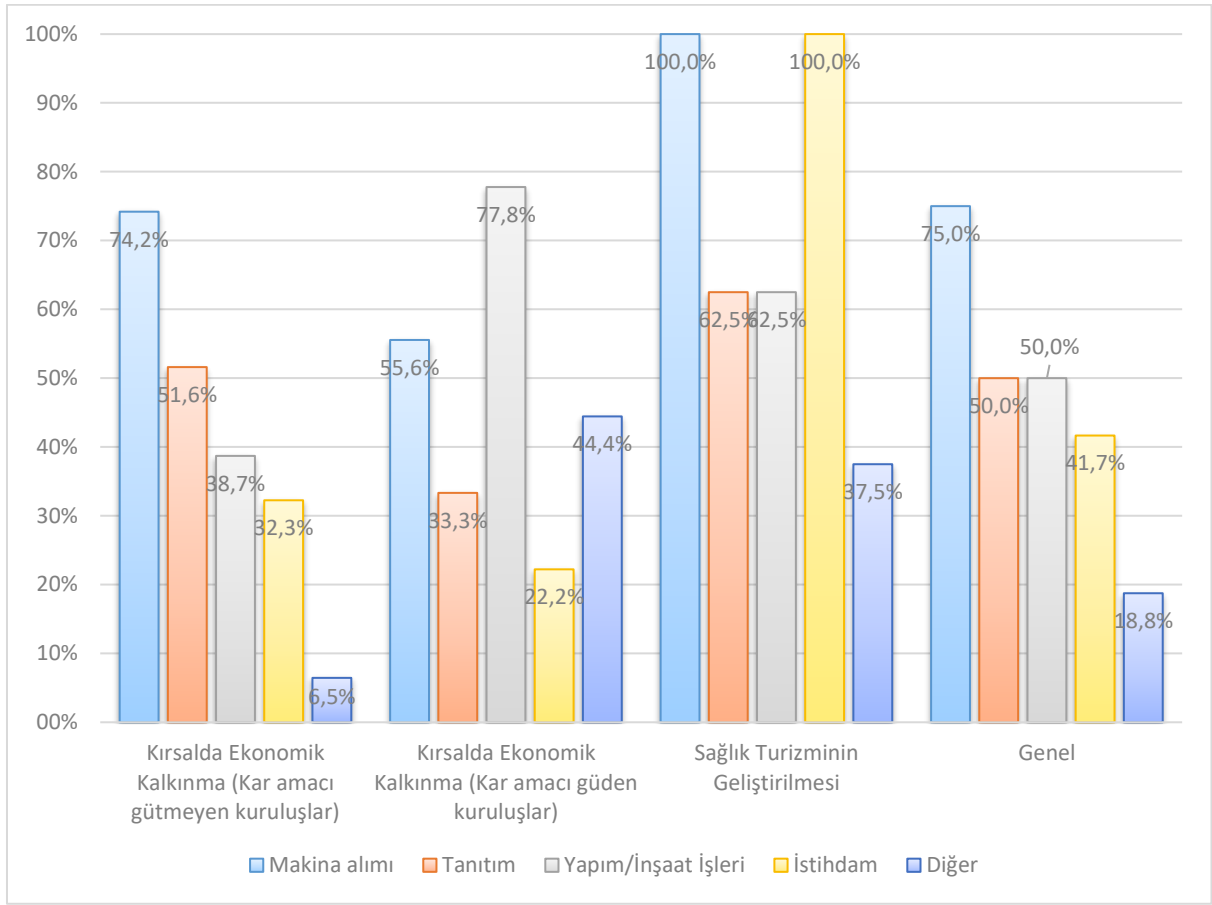
Şekil 5C. Proje Türü- Proje Başvuru Sahibi Türü (PP4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türlerine başvuru yapanlar açısından baktığımızda Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türüne özel şirketlerin, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlar) proje türüne yerel yönetimlerin ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden kuruluşlar) proje türüne şahısların ağırlıklı olarak başvuru yaptığı görülmüştür.

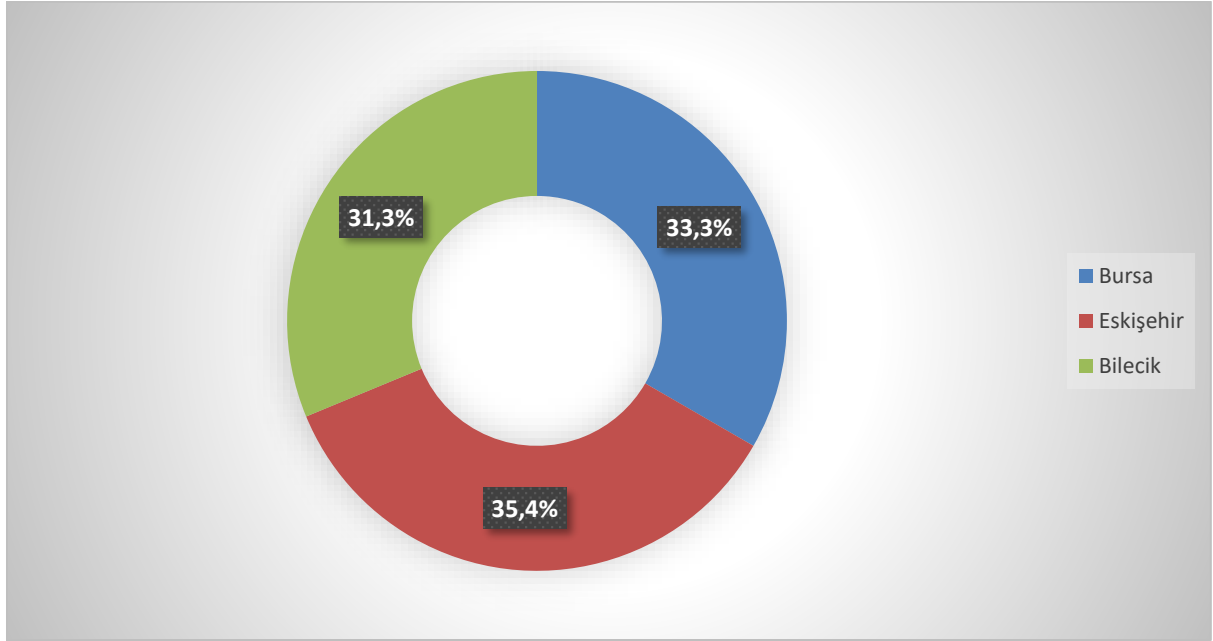
Şekil 5D. Proje Türü - Proje Temaları / Bileşenleri Karşılaştırması (PP4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü ve teması arasındaki ilişkiye baktığımızda Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde daha çok istihdamın finansmanına harcama yapılırken, Kırtsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlar) proje türünde makine alımına, Kırtsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden kuruluşlar) proje türünde inşaat ve yapım işlerine ağırlıklı olarak harcama yapılmıştır.

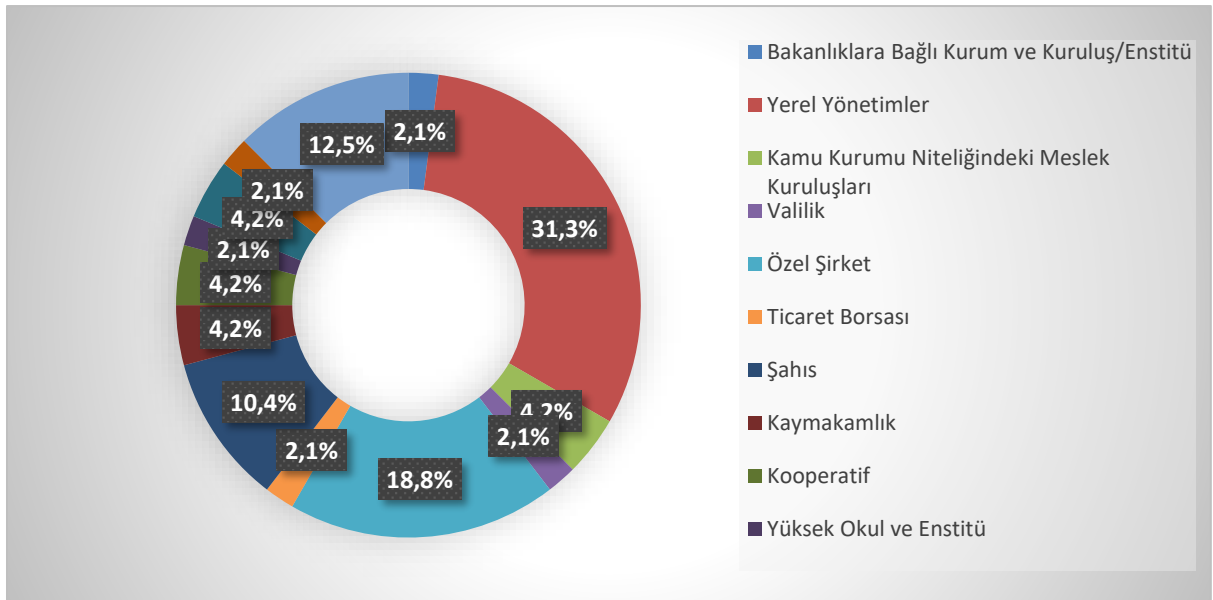
Şekil 6A. Projenin Uygulandığı Şehir (PP5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeler şehirlerin arasında yaklaşık olarak eşit şekilde dağılırken toplamda Eskişehir diğer illerin biraz üzerinde gerçekleşerek %35 ile en yüksek payı almıştır. Genel durum desteklenen projelerin 3 ile de denk dağıtıldığı yönündedir.

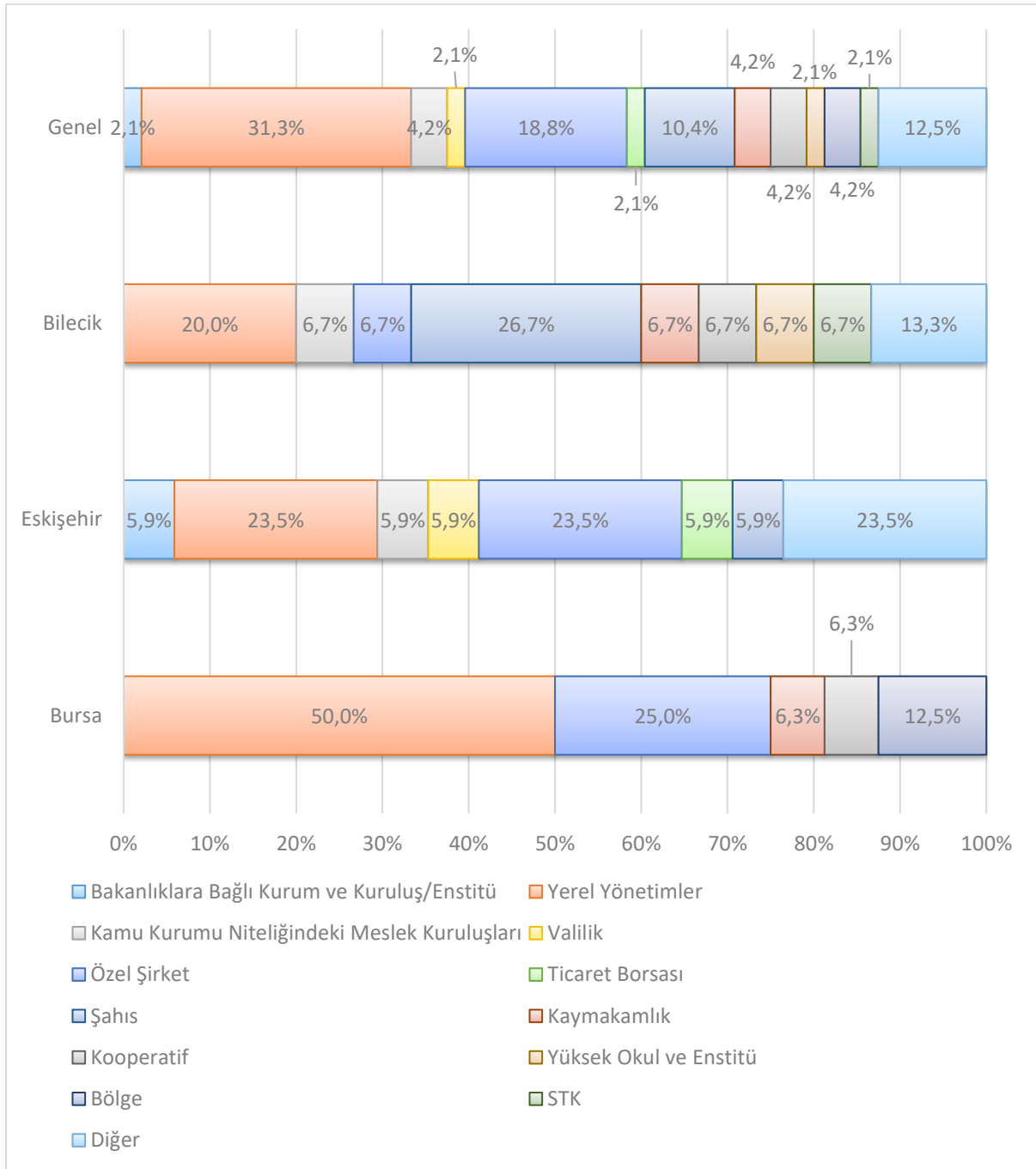
Şekil 7A. Proje Başvuru Sahibi Türü (PP6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeye başvuru sahiplerinin tür olarak dağılımına bakacak olursak en büyük ağırlık %31,3 ile yerel yönetimlere ve hemen arkasından %18,8 ile özel şirketlere aittir. Bu durum MDP süreçleri açısından yerel yönetimlerin kurumsallaşma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

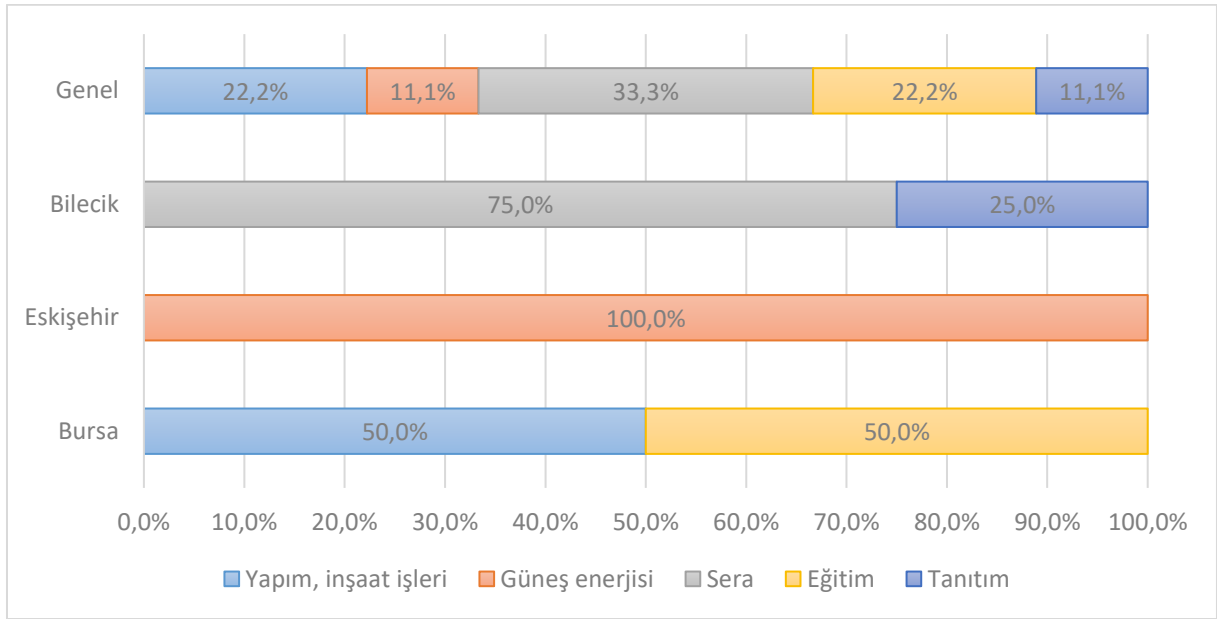
Şekil 7B. MDP Bölgesi - Proje Başvuru Sahibi Türü Karşılaştırması (PP6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İllere göre başvuru sahiplerine baktığımızda Bursa'dan %50 ile yerel yönetimler, Eskişehir'den %23,5 ile özel şirket ve yerel yönetimler, Bilecik'ten %27 ile şahıslar ağırlıklı olarak başvuru yapmışlardır. Bilecik ilinde şahısların ağırlıklı olarak başvurması 3 programın ikisinin kırsal ekonomik kalkınma olması ve başvuru yapma ihtimali olan şirketlerin şahıs sahipliğinde olmasından kaynaklanmaktadır.

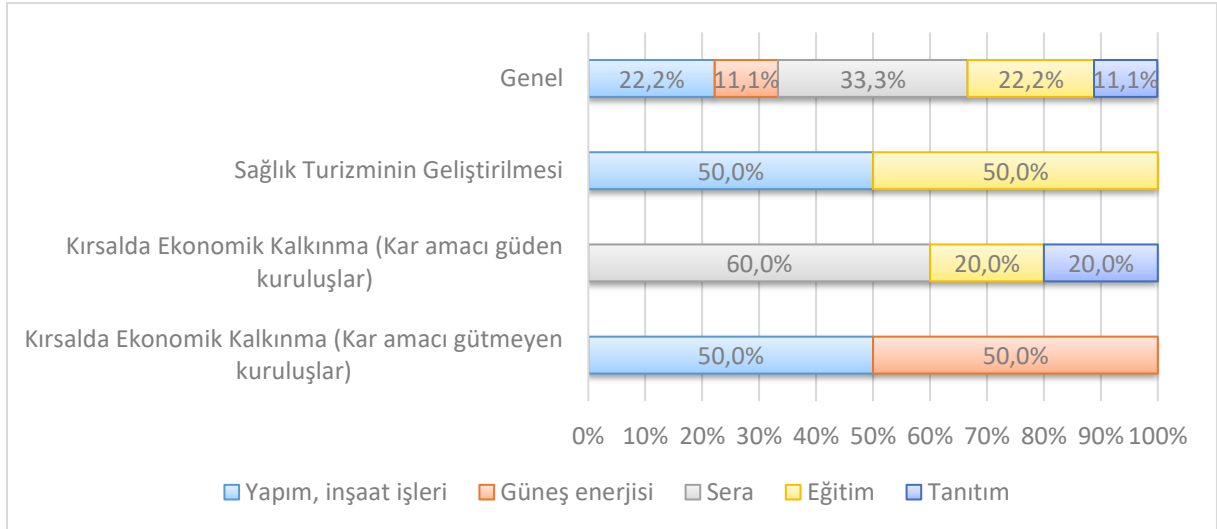
Şekil 8A. Proje Temaları / Bileşenleri (Diğer Bileşenler) (PP7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Gelen projelerin konu olarak bileşenlerine baktığımızda Eskişehir'den güneş enerjisi, Bursa'dan inşaat ve eğitim, Bilecik'ten ise sera ile ilgili projelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durum sera altyapısı geliştirmemin KEK MDP'ları açısından ön planda olmasından kaynaklanmaktadır.

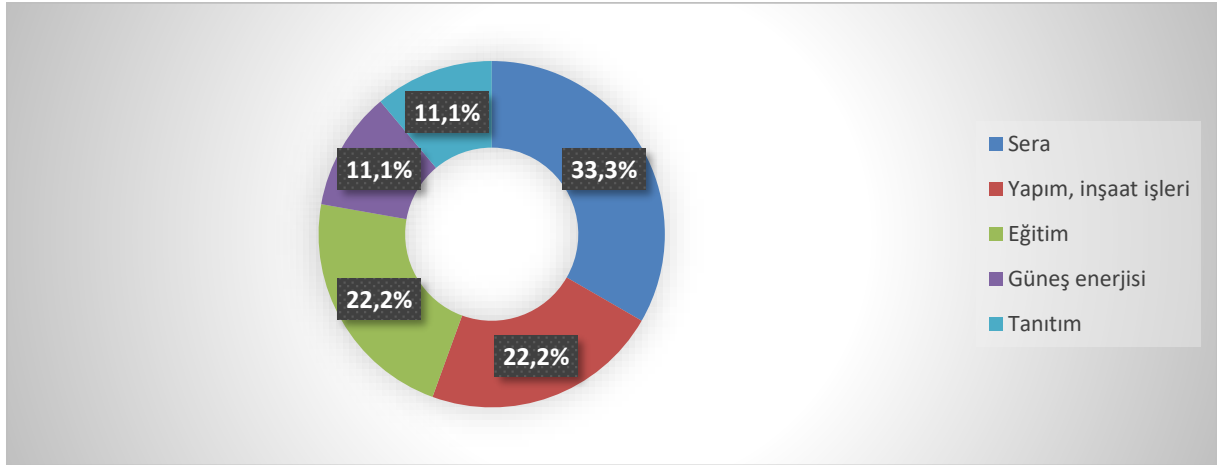
Şekil 8B. Proje Temaları / Bileşenleri- Proje Türü Karşılaştırması (PP7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu kapsamda proje temaları ile ilgililik oranı %100'dür. Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı gütmeyen kuruluşlar) proje türünde eğitim ve inşaat, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden kuruluşlar) proje türünde % 60 ile sera yapımı öne çıkmaktadır.

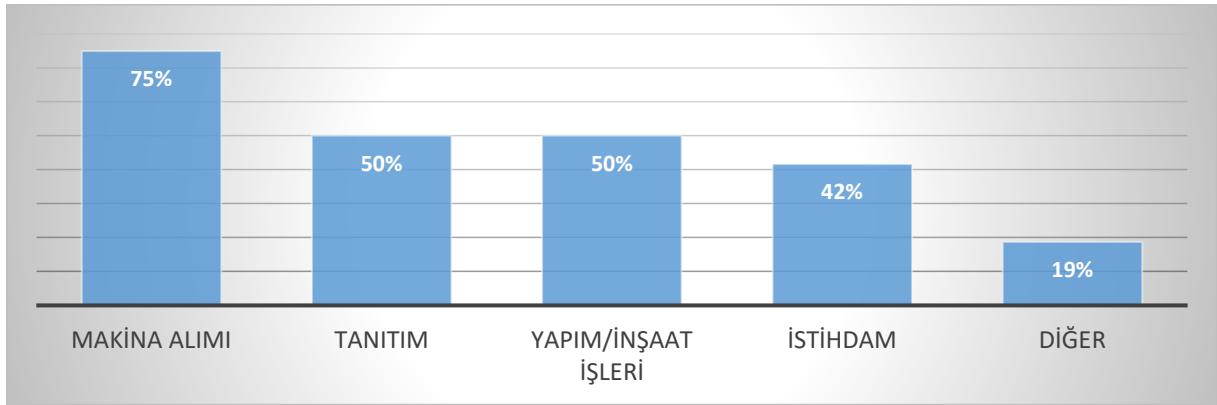
Şekil 8C. Proje Temaları / Bileşenleri (PP7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje temaları ile proje bileşenleri açısından sera %33 ile öne çıkmaktadır. Eğitim ile birlikte yapım ve inşaat işleri de %22'nin üstünde pay almaktadır.

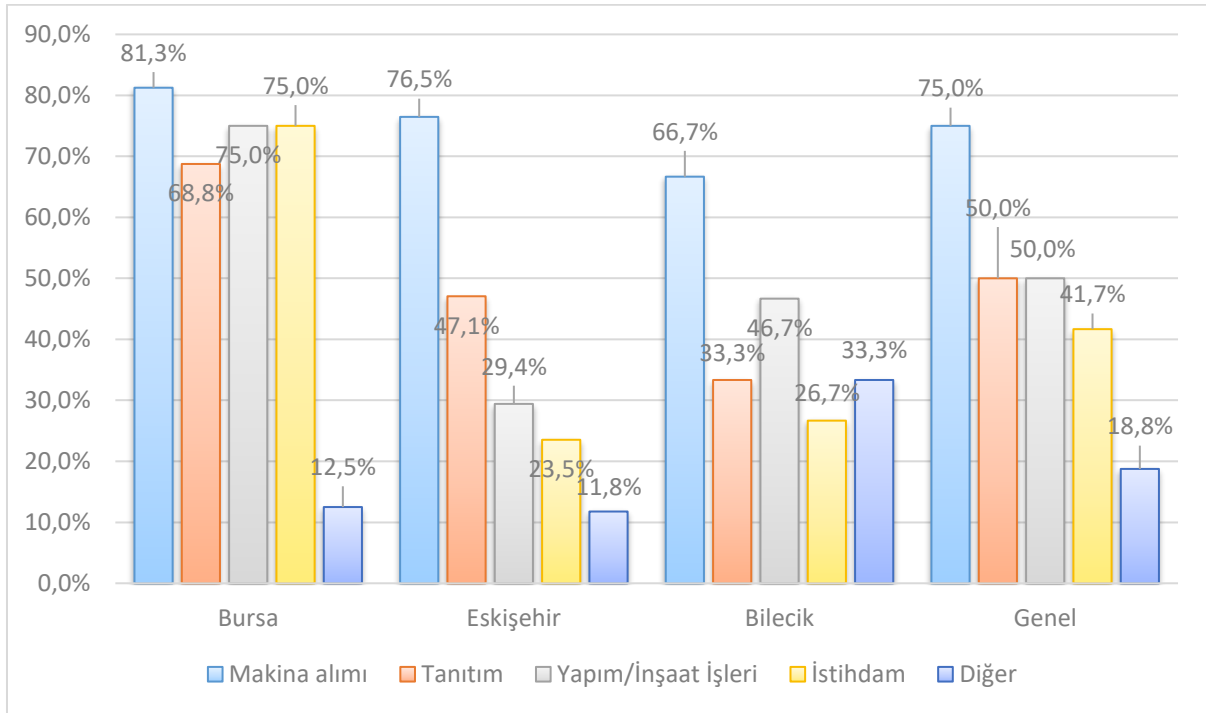
Şekil 9A. Proje Temaları / Bileşenleri (PP7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

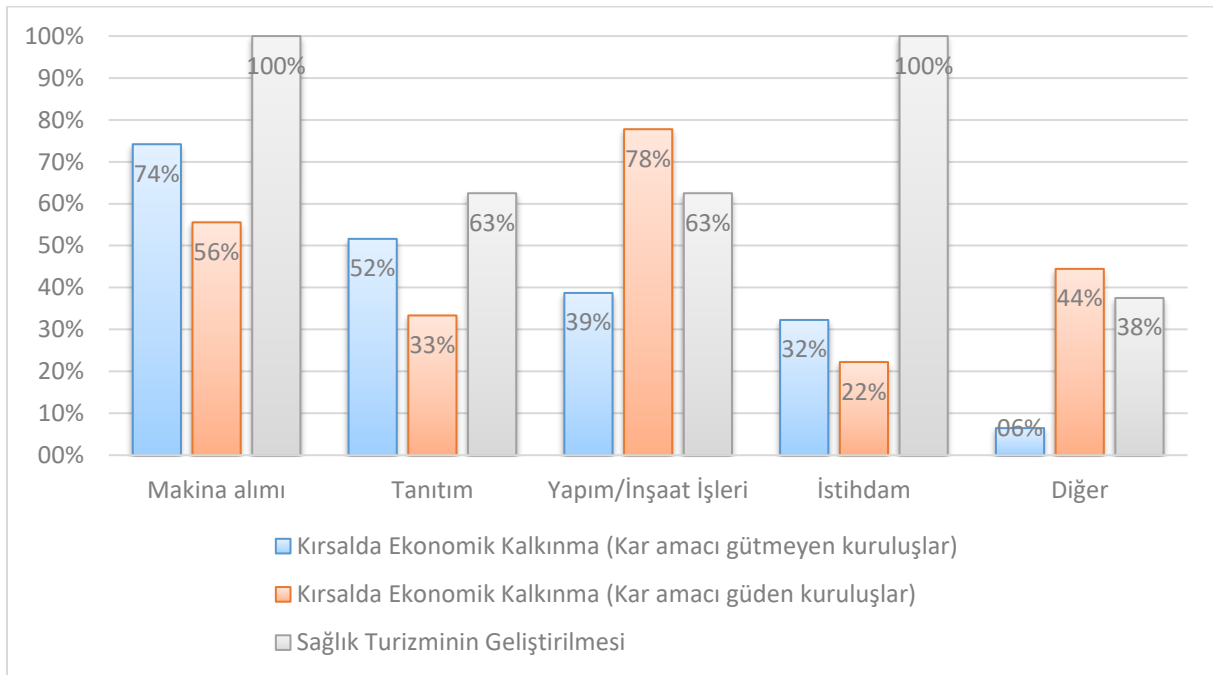
Tüm projeler içerisinde sırası ile harcamalara bakıldığında makine alımı, tanıtım, inşaat ve istihdam ilk dört sırayı almaktadır. Makine alımı projelerin büyük kısmının Kırsal Ekonomik Kalkınma projeleri olmasından kaynaklanmaktadır. İstihdam teması %40'ın üzerinde gözlemlenmiş olması kıymetli bir türevsel boyutu öne çıkarmıştır.

Şekil 9B. MDP Bölgesi- Proje Temaları / Bileşenleri Karşılaştırması

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

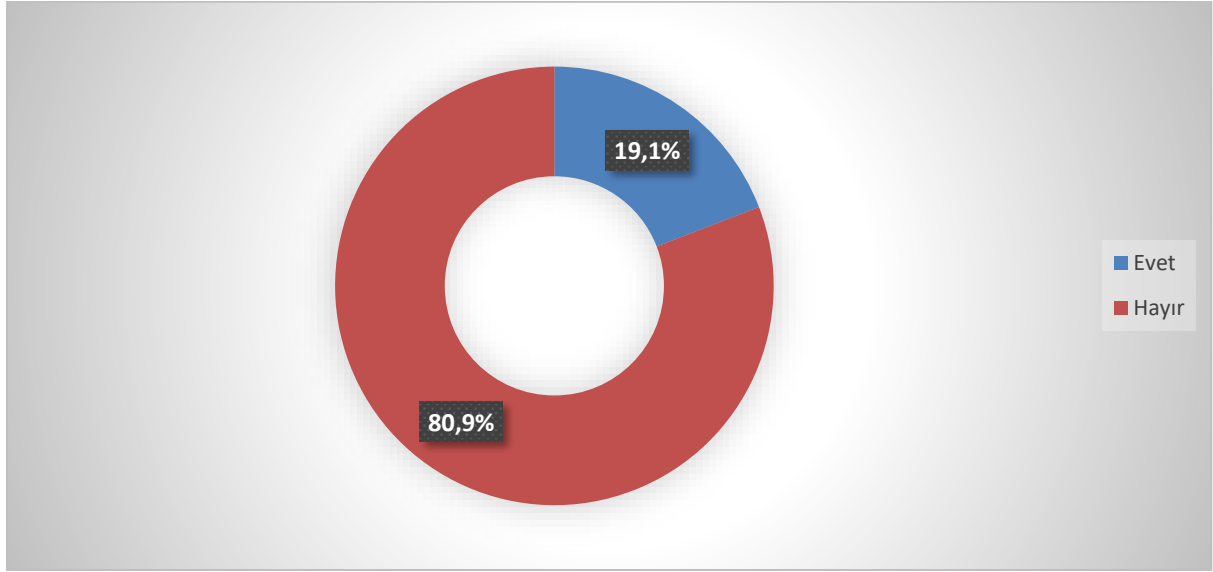
Şekil 9C. Proje Türü- Proje Temaları / Bileşenleri

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İllere göre baktığımızda ise 3 ilde de makine alımı harcamalarının diğer harcamalara oranla öne çıktığını ve bu oranın iller bazında %67 ile %81 arasında değiştiği görülmektedir. Makine alımı KEK MDP'nin temel faaliyetlerindendir.

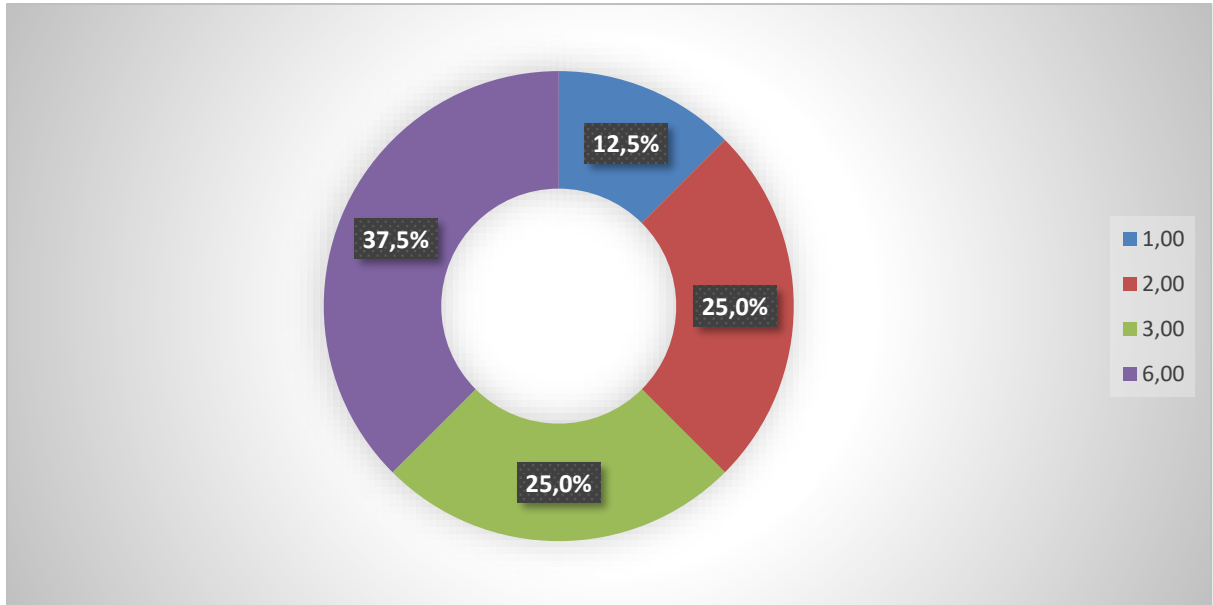
Şekil 10A. Proje Uzatma Aldı Mı? (PP8)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerin %81'i zamanında tamamlanmış olup, zaman etkinliğinin sağlandığı görülmüştür. Proje süresi uzatma nedenleri, inceleme sonucunda evrakları zamanında yetiştirememek ve satın alma işlemleri için zaman kazanmak şeklinde gözlemlenmiştir.

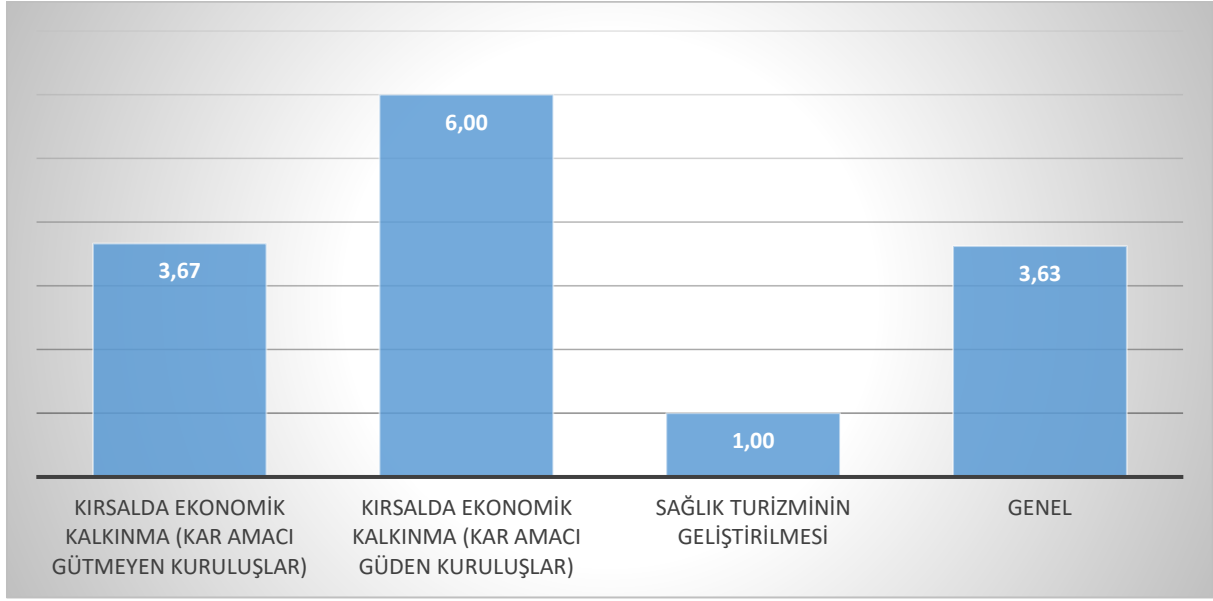
Şekil 10B. Uzatma Süresi (Ay) (PP8)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Uzatma alan projelerin %37,5'i 6 ay uzatma alırken 2 ve 3 ay uzatma alanların oranları %25'er olmuştur. Bu uzatma alma tercihinin satın alma işlemleri ile ilgili makul düzeyde bir uzatma olduğu görülmektedir.

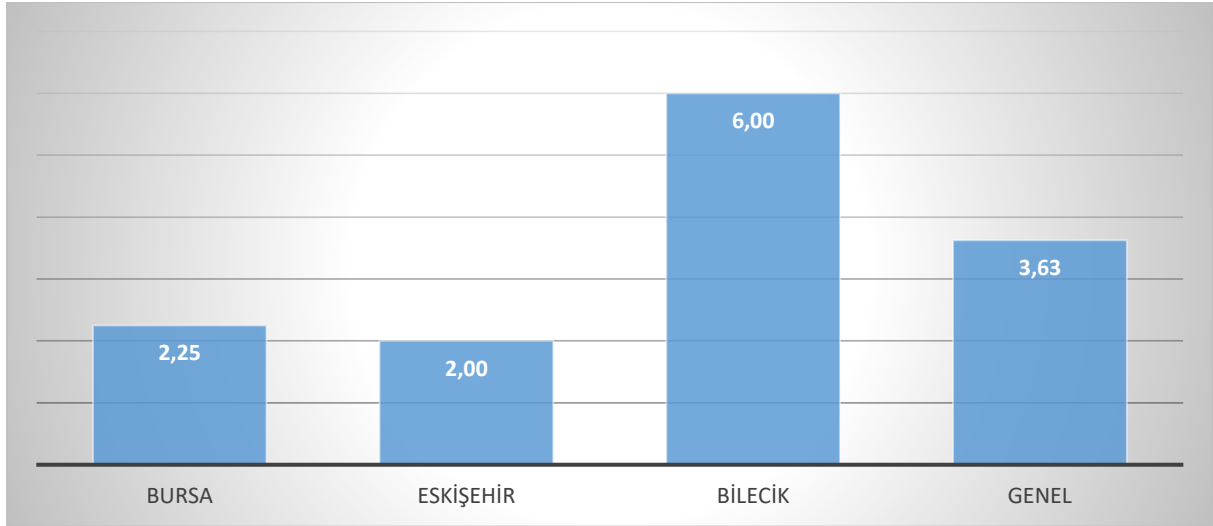
Şekil 10C. Proje Türü - Uzatma Süresi (Ay) (PP8)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında en çok uzatma alanlar Kırsalda Ekonomik Kalkınma (kar amacı güden kuruluşlar) projeleridir. Bunun temel nedeni bu tür şirketlerin aile işletmesi olması, Ajans projelerini ilk defa yürütüyor olmaları ve deneyimsizlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

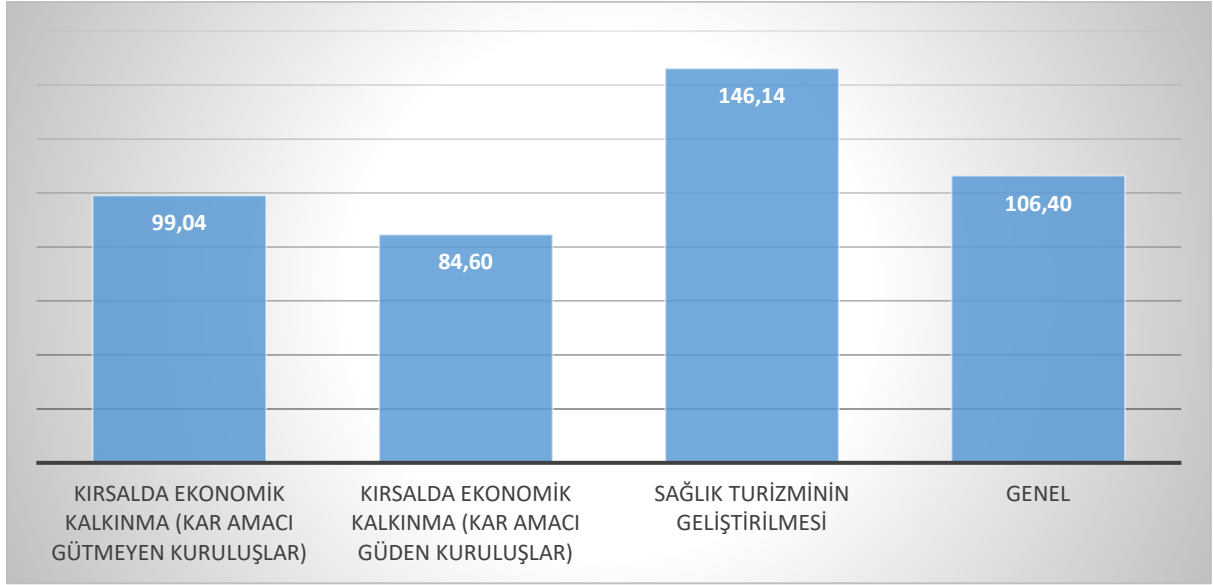
Şekil 10D. MDP Bölgesi- Uzatma Süresi (Ay) (PP8)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İl bazında ise en çok uzatma alan il 6 ay ile Bilecik'tir. Bu açıdan diğer illerden önemli ölçüde sapma göstermektedir. Bu sapmanın KEK MDP'na ilk defa başvuran ve daha çok şahısların çoğunlukta olduğu özel tarım işletmelerinin süreç yönetimi becerilerinin gelişmekte olduğunu göstermektedir.

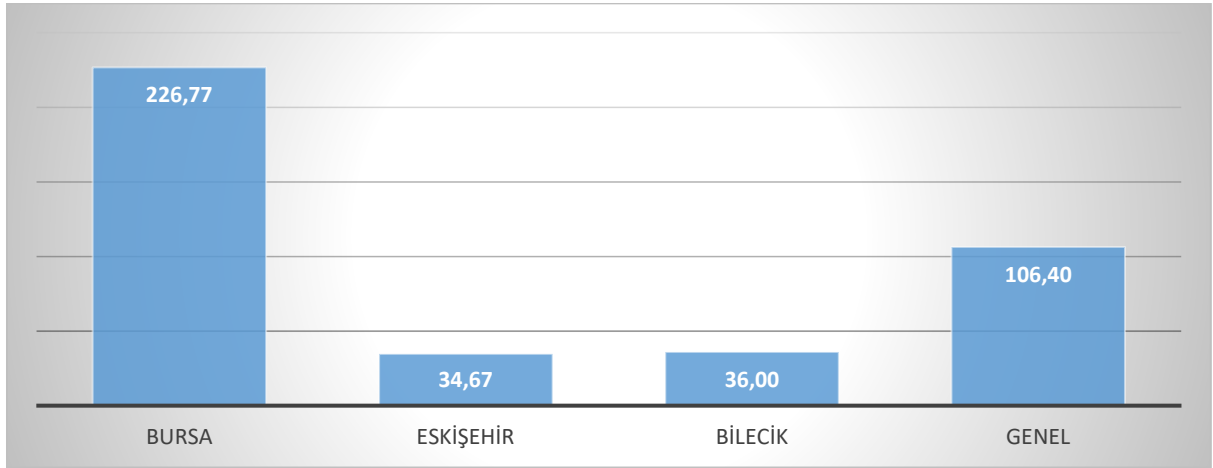
Şekil 11A. Proje Türü- Proje Yürüten Kurum/Şirketin Çalışan Sayısı (PP11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türüne göre projeyi yürüten kurumlarda en çok çalışan sayısı 146 ile Sağlık Turizminin Geliştirilmesi türündedir. Tüm projelerde ise ortalama şirket çalışan sayısı 106'dır.

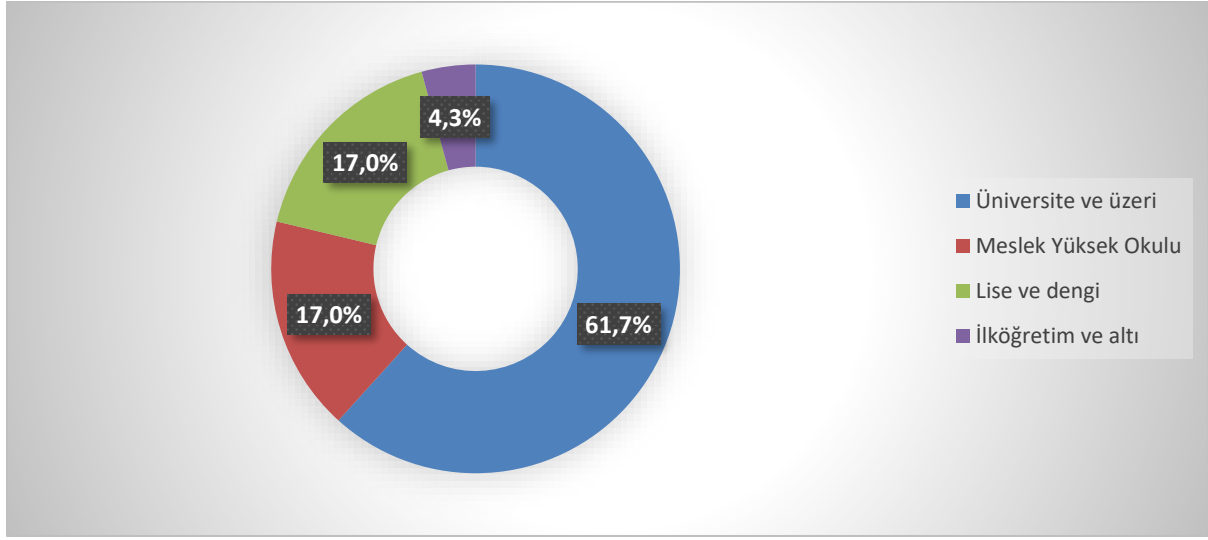
Şekil 11B. MDP Bölgesi - Proje Yürüten Kurum/Şirketin Çalışan Sayısı (PP11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İllere göre en çok çalışan sayısı 226 ile Bursa'da olup diğer iki ilin ortalamasının 6 katıdır. Proje türleri, ilin özellikleri ve nüfus yoğunluğu dikkate alındığında bu farklılaşma açıklanabilmektedir. Etki analizi ile doğrudan ilişkili olmasa da ikincil fayda sağlayacağı düşünülen anket soru gruplarından bir kısmı da proje yürütücüsünün demografik özellikleri ile ilgilidir. Bu soruların yöneltilmesindeki amaç bundan sonra yürütülecek projelerin tasarlanmasında yürütücü yetkinliklerinin ve yeteneklerinin de dikkate alınması yanında kadın, genç veya dezavantajlı grupların yürütücüsü olduğu proje tasarımları yapılabilmesine imkân vermektir.

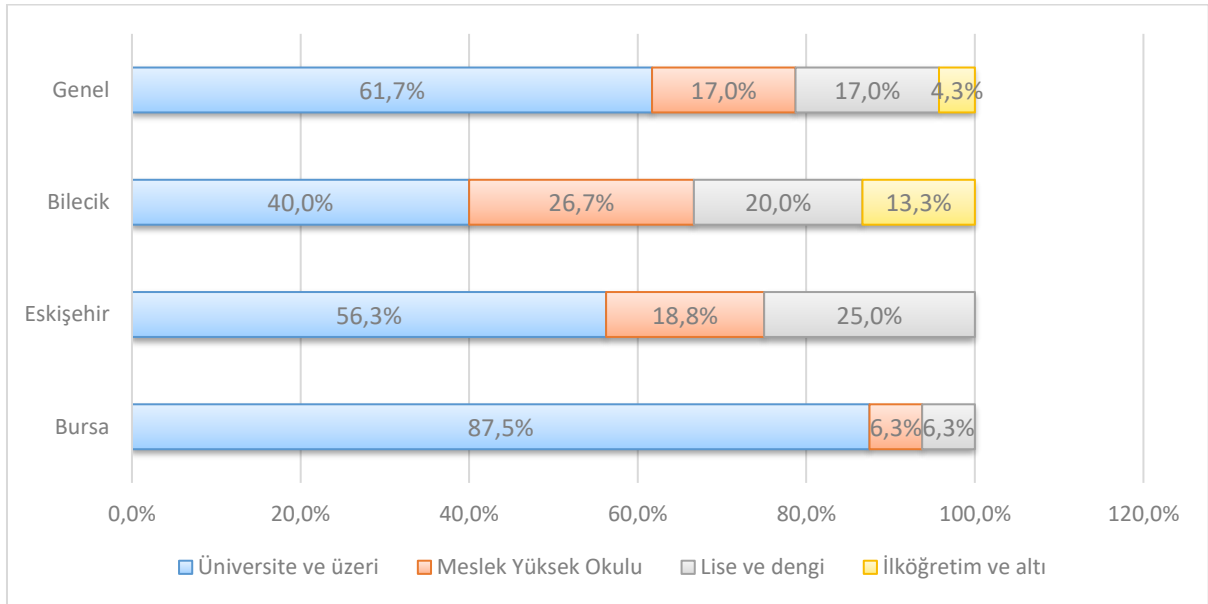
Şekil 12A. Proje Yürütücüsü Eğitim Durumu (PP16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje yürütücülerinin eğitimleri açısından yapılan değerlendirmede yürütücülerin %62 oranında üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu birikimin proje geliştirmede analitik yaklaşım ve proje mantık çerçevesinin oluşturulmasında önemli faydaları bulunmaktadır. Ayrıca üniversite derecesi bulunan proje yürütücülerinin danışmanlık hizmeti daha az aldıkları görülmektedir.

Şekil 13A. MDP Bölgesi- Proje Yürütücüsü Eğitim Durumu Karşılaştırması (PP16)

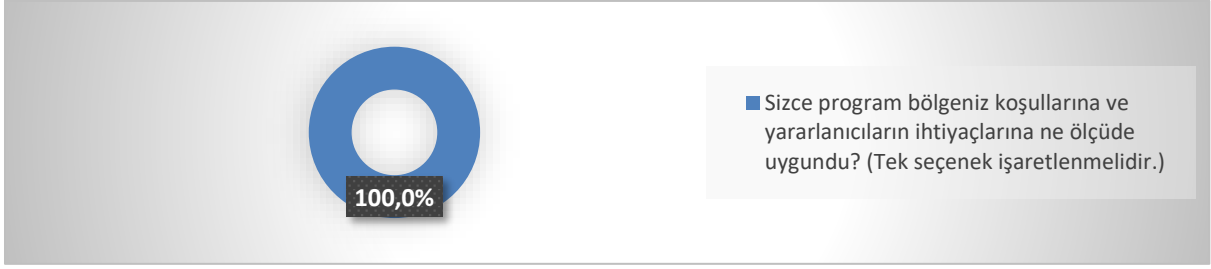

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bursa'da üniversite mezunu yürütücülerin oranı %87,5'e çıkarken Bilecik'te bu oran %40'a düşmektedir. Bu farklılık bölgesel metropol kimliği ile öne çıkan Bursa ile, tarım-hayvancılık kimliği ile öne çıkan Bilecik arasındaki farkı açıklamaktadır.

6.3.1. İLGİLİLİK

Şekil 14A. Programın Bölge Koşullarına ve Yararlanıcıların İhtiyaçlarına Uygunluğu (PO7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların tamamı programın bölge koşullarına ve yararlanıcıların ihtiyaçlarına %100 oranında uygun olduğunu düşünerek ilgililik ile ilgili yüksek not vermiştir (Şekil 28A).

Etki değerlendirmesi çalışmamızda ele aldığımız projeler, bölge planı ve öncelik ve tedbirleri ile yüksek oranda ilgili olduğu ve örtüştüğü görülmektedir. Planda altı çizilen konular ve projeler ile doğrudan ve dolaylı ilişkileri aşağıda çözümlenerek aktarılmıştır.

SAĞLIK TURİZMİ AÇISINDAN İLGİLİLİK İNCELEMESİ:

TR41 Bölgesi turizm potansiyeli açısından gösterdiği çeşitlilikle ön plana çıkmakla birlikte ziyaretçi akımları dönemsellik göstermekte ve il merkezlerinde yoğunlaşmaktadır. Bursa, Bilecik ve Eskişehir illeri doğa turizmi, kültür, tarih ve inanç turizmi ile termal ve sağlık turizmi alanlarında önemli potansiyele sahiptir. Ziyaretçi sayısı bakımından ülke genelinde Bursa 10’uncu, Eskişehir 25’inci, Bilecik 75’inci sırada bulunmaktadır.

Gelişme eksen 1 (Uluslararası alanda rekabet gücü-GZFT Fırsatlar) incelendiğinde sağlık, kültür ve doğa turizmi gibi alternatif turizm türlerinin kitle turizmine göre daha popüler hale geliyor olması ve tarımsal üretimin küçük aile işletmelerinden orta ve büyük ölçekli işletmelere doğru kayma eğilimi projelerin hedef ve eylemleri ile örtüşmektedir (Öncelik 1). Ayrıca öncelik 8; turizm türlerine özgü tanıtım, konaklama ve ulaşım altyapısının güçlendirilerek hizmet kalitesinin yükseltilmesini öne çıkarmaktadır. Projelerin tanıtım faaliyetlerine yüksek oranda yer ayırması bu öncelik tanımları ile örtüşmektedir. Ayrıca Tedbir 2.ve 9. maddeleri “sağlık turizmi, kış turizmi, kültür ve tarih turizmi, tarım turizmi ve doğa turizminin geliştirilerek turizmde çeşitliliğin sağlanmasını” hedeflemiştir. İlgili projelerin sağlık turizminin geliştirmesi kategorisinde olanları bu tedbir maddeleri ile doğrudan ilgilidir. Bu ilgililik, kendisini Bölge Planı Gelişme Eksen 3 (Dengeli Mekânsal Gelişme ve Sürdürülebilir Çevre) ve öncelik 1 (kırsal yaşamın sürdürülebilirliğinin sağlanması ve kırsal kalkınma) hedefleri ile paralellik göstermektedir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023’te varış yeri / destinasyon odaklı planlama yaklaşımı kapsamında kırsal kalkınma için turizm potansiyelinin harekete geçirilmesine yönelik olarak sağlık açısından önemli olan yerleşimlerin potansiyelinin değerlendirilmesi hedefi ile de örtüşmektedir.

Bursa Merkez alt bölgesi, alt bölge öncelikler ve tedbirler açısından incelendiğinde “termal ve sağlık turizminin geliştirilmesi”, “sağlık ve termal turizmin entegre edilmesinde çok önemli rolü olan termal kür parkı merkezlerinin geliştirilmesi” ve “sağlık serbest bölgesi kurulması” öne çıkmakta; Bursa’daki sağlıklı yaşam, sağlık hizmetleri ve kaplıca temalı 3 proje ile doğrudan ve dolaylı ilgililik bulunmaktadır. Eskişehir Odunpazarı-Tepebaşı Alt Bölgesi ise Bölge Planı’nda alt bölge öncelik ve tedbirleri açısından “turizmde altyapının geliştirilmesi ve kurumsallaşmanın artırılması” ve “kurumlar arası iş birliğinin sağlandığı termal ve sağlık turizmi tanıtma birliği kurulması” hedefleri ile tarif edilmiştir. Bu bağlamda Eskişehir’de sağlık turizminin geliştirilmesi açısından incelediğimiz projelerde doğrudan bir ilgililik tespit edilmemiştir.

TARIMSAL VE HAYVANSAL ÜRETİM AÇISINDAN İLGİLİLİK İNCELEMESİ

Ele aldığımız projelerin 48'inden 42 adedi kar amacı güden veya gütmeyen Kırsal Kalkınmanın Geliştirilmesi MDP'lerinden oluşmaktadır. Projelerin aşağıda ilgili bölgesel kalkınma hedefleri, öncelikleri ve tedbirleri ile tamamı doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olduğu görülmektedir. Bölgesel kalkınma planı, gelişme eksen 1, öncelik 9 “güvenli gıda üretmek üzere kaynakların verimli kullanılmasıyla tarımın sürdürülebilirliğinin sağlanması” başlığı altında aşağıdaki ilgili tedbirleri sıralamaktadır.

Tedbir 4; gıda denetimlerinin düzenliliğinin, gıda ve tarım analiz laboratuvarların geliştirilmesinin sağlanması, gıda güvenliğiyle ilgili üreticinin ve tüketicinin eğitilmesi konusu ile projelerin gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetleri doğrudan ilgililik göstermektedir.

Tedbir 5. Tarımın sürdürülebilirliği için bölgede gelişme potansiyeli olan tohumculuk, meyve fidancılığı, organik ve iyi tarım, örtü altı tarımı gibi sektörlerin gelişiminin sağlanması, örnek uygulamalarla bilgi ve deneyim paylaşımının yapılması açısından projelerin gerçekleştirdikleri “yem güvenliği”, modern sera” ve “tohumluk temizleme ve paketlenme” faaliyetleri doğrudan ilgililik göstermektedir.

Tedbir 7; Tarımsal ürünlerin pazarlanmasının geliştirilmesine yönelik olarak üretici ve tüketici arasındaki aracı basamaklarının azaltılması, ürünlerin depolama ve nakliye olanaklarının geliştirilmesi, rekabet üstünlüğü sağlayan ürünlerin tanıtımı gibi faaliyetlerin yürütülmesi ise projelerin tanıtım faaliyetleri doğrudan ilgililik göstermektedir.

Tedbir 8; Tarımda verimliliğin artırılmasına yönelik parçalı tarım arazisi sorununun çözümünün, verimi artıran sulu tarım modellerine geçişin, sulama sistemlerinin iyileştirilmesinin sağlanması ise “savat gelişime” projesi (Eskişehir- Alpu Savatının Modernizasyonu) ile doğrudan ilgililiği sağlamıştır

Tedbir 10. Gıda güvenliğine yönelik, kirlilik engelleme, ürün genotiplerinin korunması, endemik bitkiler gibi konularda Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesi başlığında ise projelerin ar-ge harcamalarına %5 in altında kaynak kullanması göstergesi ile doğrudan bir ilgililik gözlenememiştir.

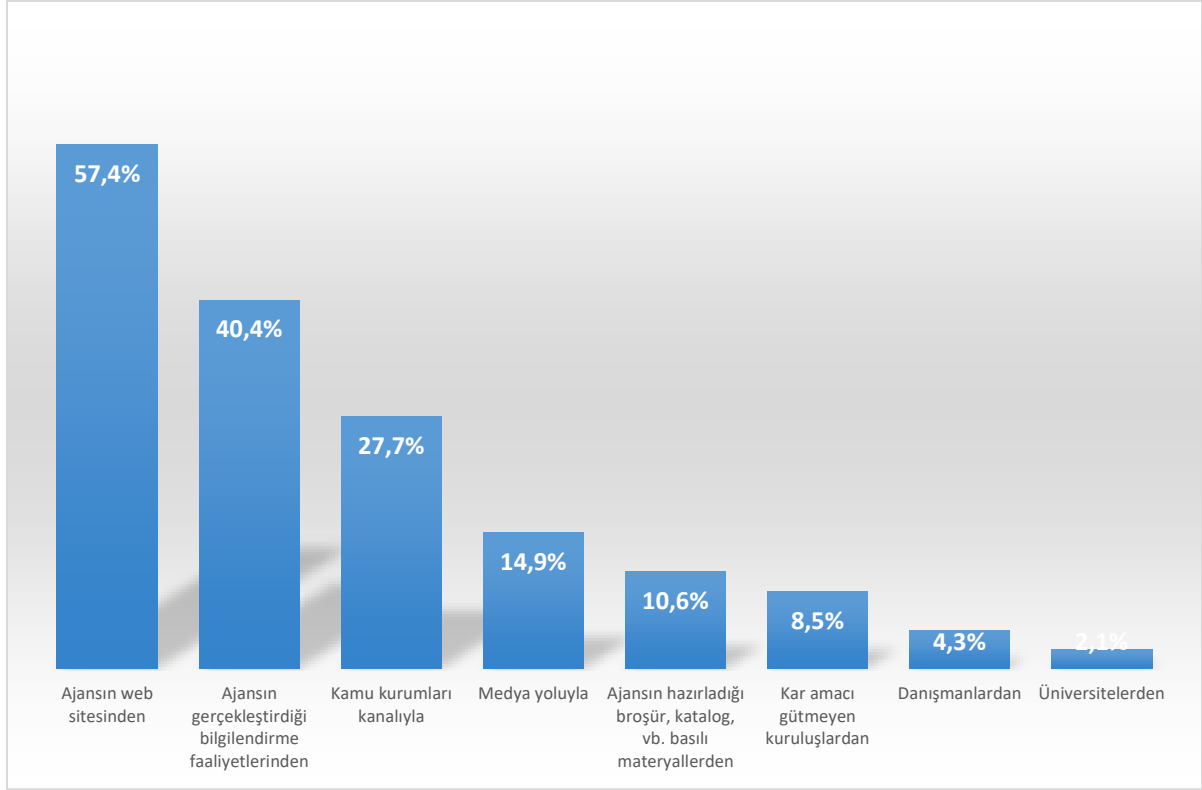
Bölge Planı Mekânsal Gelişme Stratejileri 4. Kısımında; (s. 179-180)

Bursa ilinde; Karacabey, Mustafakemalpaşa, Kestel, Gürsu, Gemlik, Orhangazi, İznik, Yenişehir, Orhaneli, Keles, Büyükorhan ve Harmancık ilçeleri, / Bilecik ilinde; Osmaneli, Pazaryeri, Gölpazarı, Yenipazar, İnhisar ve Söğüt ilçeleri), / Eskişehir ilinde; Alpu, Mihalıççık, Beylikova, Mahmudiye, Seyitgazi, Çifteler, Sivrihisar, Mihalgazi, Sarıcakaya, Günyüzü ve Han ilçeleri “tarımsal gelişme odakları” olarak belirlenmiştir. Projeler incelendiğinde bu tespit edilen ilçelerin çok büyük bir kısmında doğrudan uygulama alanı olarak seçilmesi ile yüksek oranda ilgililik tespit edilmiştir. Bu odaklar için öngörülen “tarımsal verimliliğin artırılması” ve “modern tarım teknikleri kullanımının yaygınlaştırılması” ereklere projelerin faaliyetlerinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Bölge Planı'nda “kırsal bölgelerden giderek artmakta olan göçün önlenmesi amacıyla kırsal tarımsal üretim turizmle bütünleşmiş edilerek karlılığı artırmak” stratejisine vurgu yapılmakla birlikte, incelenen projelerde STG ve KEK projeleri arasında doğrudan bir koordinasyon tespit edilememiştir. Bu hedef ile projelerin dolaylı ilgililiği bulunmaktadır.

6.3.2. ETKİNLİK

Şekil 15A. Projeden Haberdar Olma Şekli (PO1)

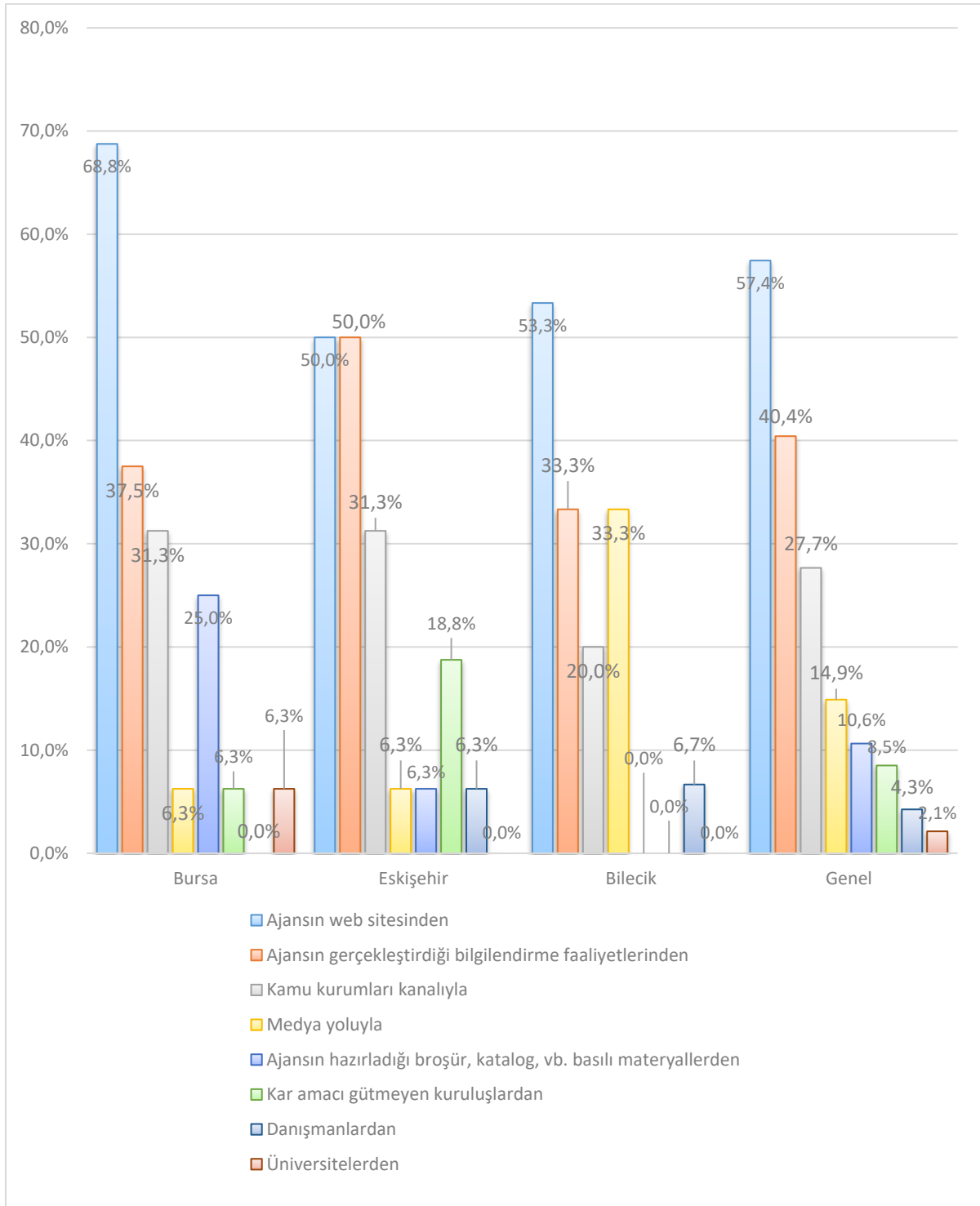
Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeye başvuranlar, projeler ile ilgili olarak %57 ile en fazla Ajansın internet sitesi üzerinden daha sonra ise sırası ile Ajansın bilgilendirme faaliyetleri ve kamu kurumları kanalı ile haberdar olmuşlardır. Programların daha verimli ve etkin yürütülmesi açısından;

- TR41 Bölgesinde faaliyet gösteren danışmanlar ile daha sık görüşülmesi ve bu uzmanları odağına alan faaliyetlerin artırılması,
- Kar amacı gütmeyen kuruluşları bölgesel kalkınmanın kamu yararı boyutlarını öne çıkaran etkinliklerde bir araya daha fazla getirilmesi,
- Ajans'ın hazırladığı tanıtım materyallerinin viral etkisi yüksek ve etkileşimli sosyal medya platformlarında yeni nesil tanıtım araçlarına dönüştürülmesi ve
- Yeni nesil medya araçları ile Ajans tanıtımlarının çeşitlenmesi

Yüksek oranda çıktı artımsallıkları yaratabilir. Böylece programların bu rapor kapsamında tespit edilen görece daha düşük frekans ile gözlemlenen “haberdar etme “araçları gelişebilecektir. Bu faaliyetlerin verimli ve etkin olarak yürütülmesi Ajans'ın mevcutta iş yükü oldukça yoğun olan uzmanlarının daha da artırılması ile daha da mümkün olabilir.

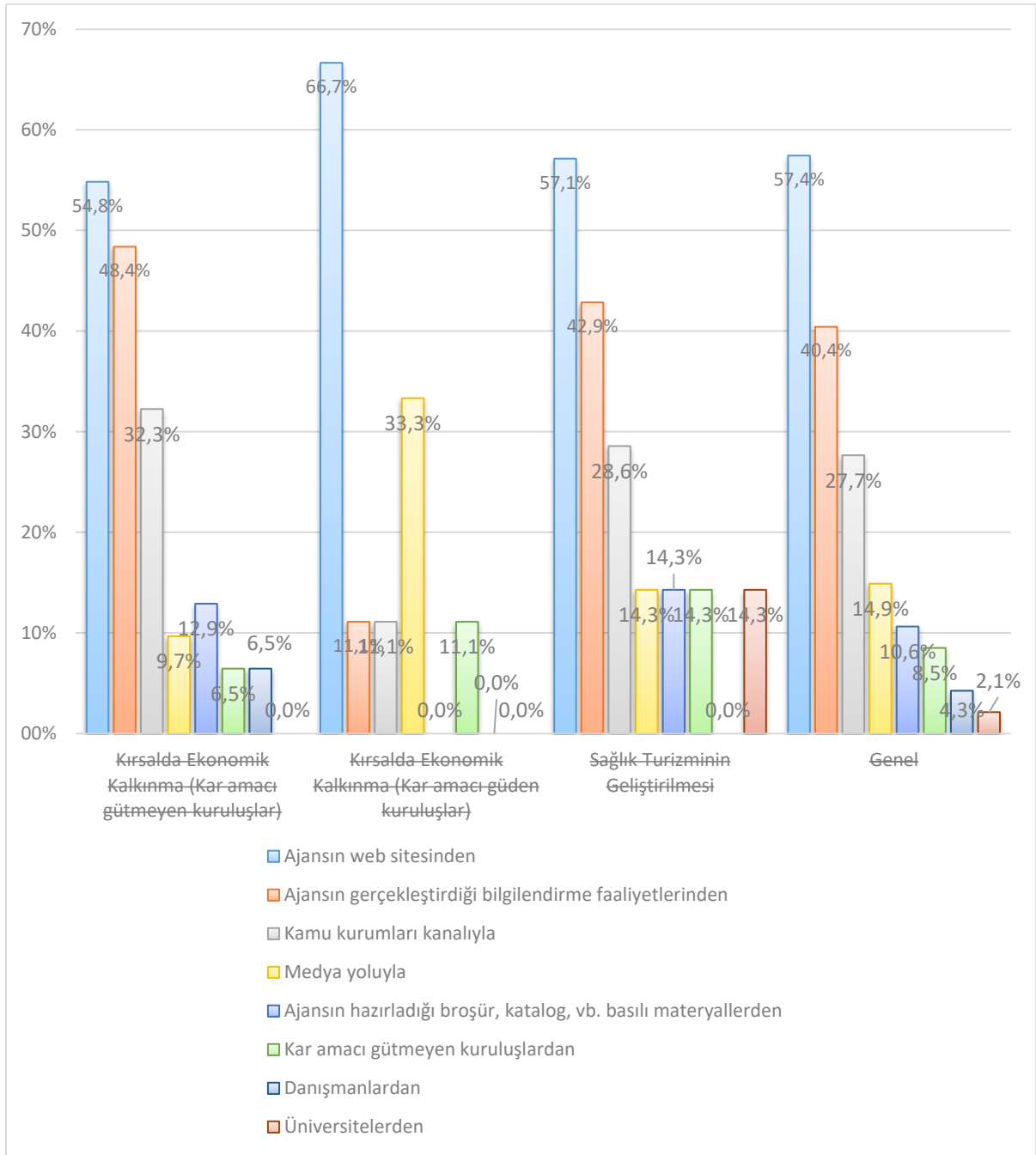
Şekil 16A. MDP Bölgesi- Projejen Haberdar Olma Şekli Karşılaştırması (PO1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında desteklerden ağırlıklı BEBKA web sitesi üzerinden haberdar olunmaktadır. Bu bağlamda Ajans'ın gerçekleştirdiği bilgilendirme faaliyetleri de ikinci sırada öne çıkmaktadır. 3 ilde de Ajans'ın web sitesi üzerinden bilgi alınmasının öne çıkması dijital iletişim ara yüzlerinin kullanılmasında davranışsal bir artımsallık artımı sağlamıştır.

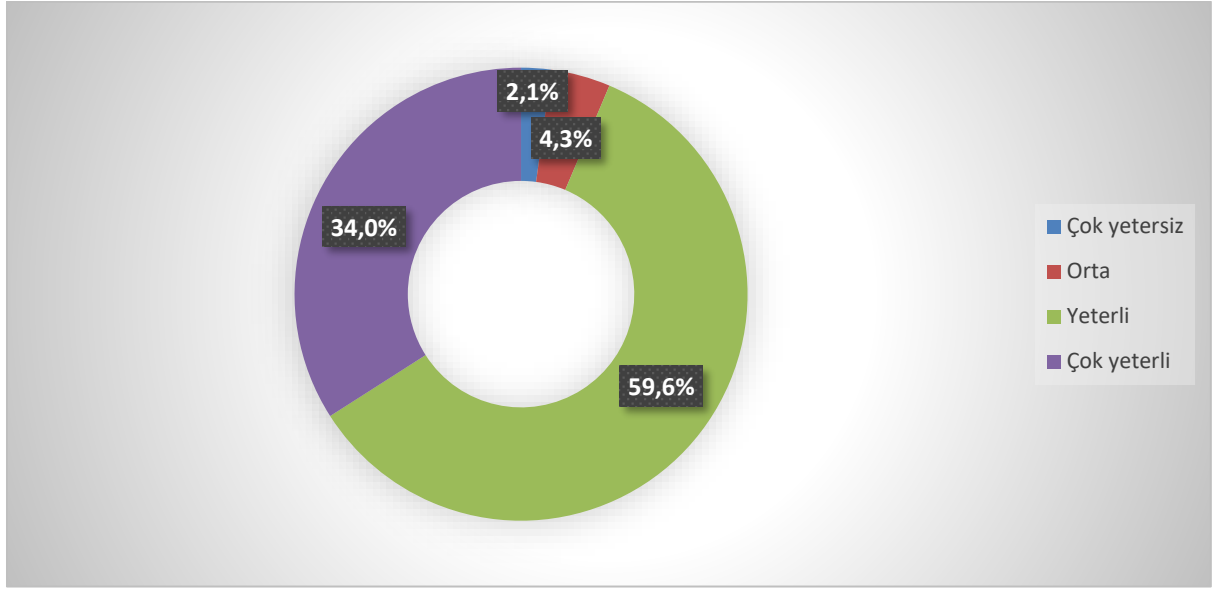
Şekil 16B. Proje Türü- Projeden Haberdar Olma Şekli Karşılaştırması (PO1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında desteklerden haberdar olma şekli değişmemekte yine ağırlıklı BEBKA web sitesi üzerinden bilgi alınmaktadır. İkinci sırada Ajans'ın gerçekleştirdiği bilgilendirme faaliyetleri öne çıkmaktadır. Dolaylı bilgi edinme kanalları arasında diğer kamu kurumlarının bilgilendirmesi ilk sırada yer almaktadır. Bu durum Ajans'ın MDP destek programları hakkında bilgilendirmede doğrudan ve dolaylı kanalları verimli kullandığını göstermektedir.

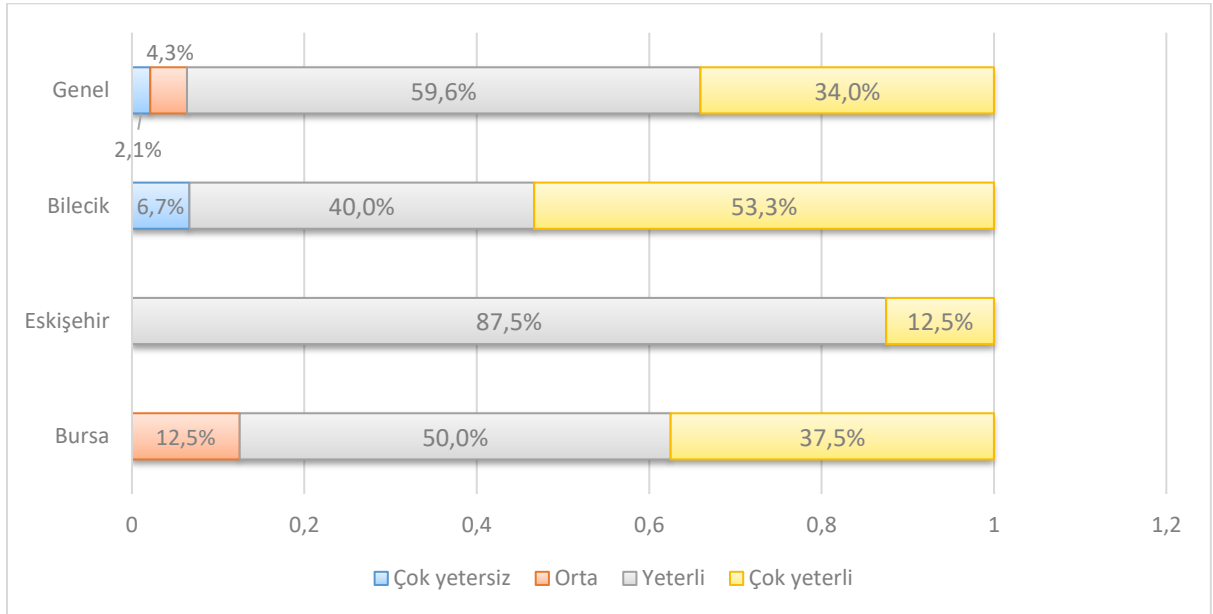
Şekil 17A. Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanlarını Yeterli Bulma Durumu (PO4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Başvuru yapanların %94'ü Ajansın bilgilendirme dokümanlarını yeterli/çok yeterli bulmuştur. Bu tespit Ajans'ın program bilgilendirmelerindeki yüksek performansını ispatlamaktadır.

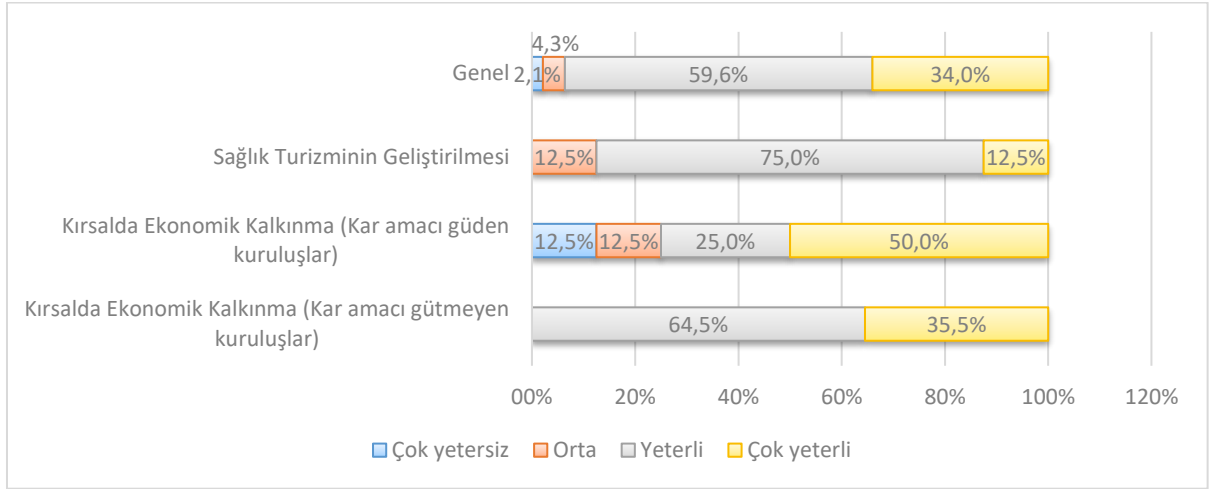
Şekil 17B. MDP Bölgesi- Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanlarının Yeterli Olup Olmadığı Görüşü Karşılaştırması (PO4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İllere göre bu oranda belirgin bir farklılık bulunmazken başvuru dokümanlarından memnuniyet oranı Eskişehir'de %100'e çıkmaktadır.

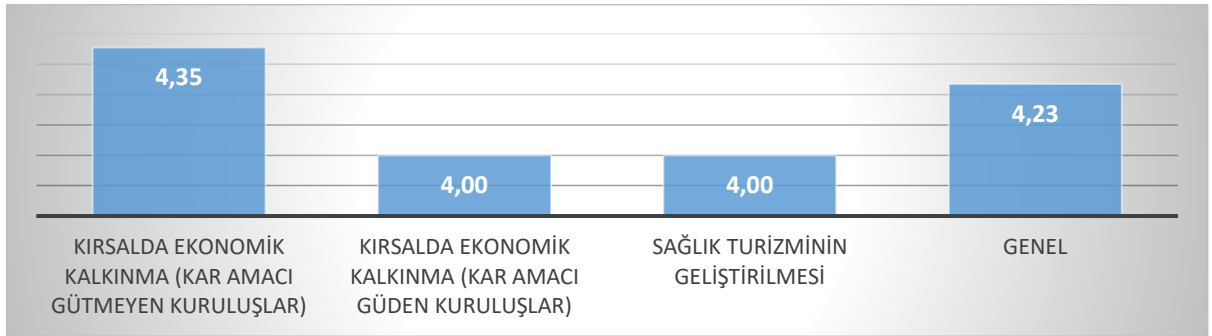
Şekil 17C. Proje Türü- Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanları Yeterli Bulma Karşılaştırması (PO4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türüne göre Sağlık Turizminin Geliştirilmesi MDP yararlanıcıları %75 ile proje başvuru bilgilendirme dokümanlarını diğer proje türlerine göre daha yüksek oranda yeterli bulmaktadır.

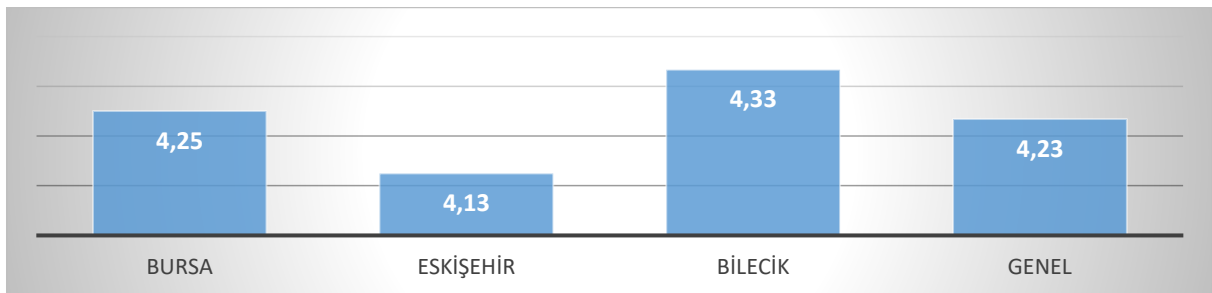
Şekil 17D. Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanları Yeterli Miydi? (PO4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türüne göre de başvuru dokümanlarından memnuniyet oranı Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar)'da %100'e ulaşmaktadır.

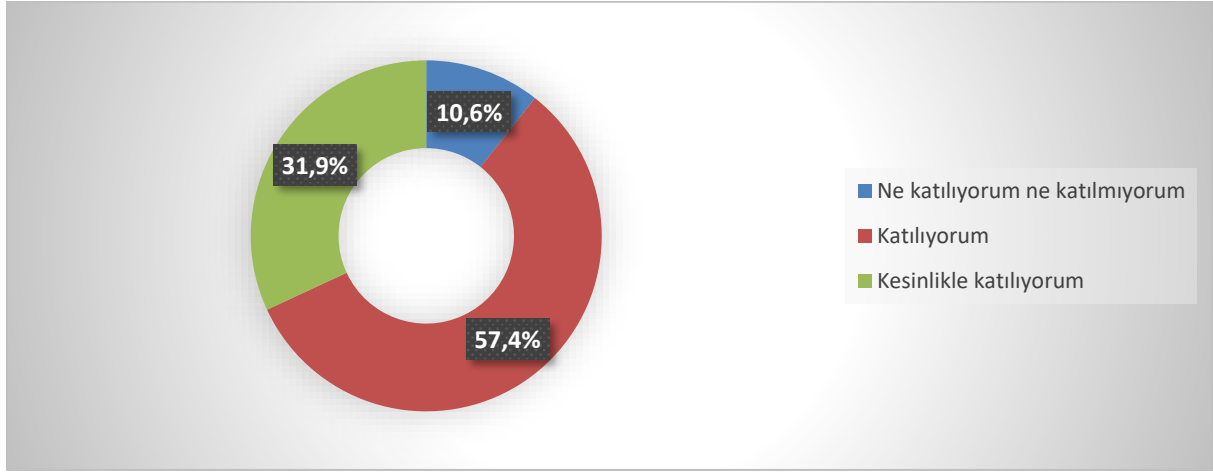
Şekil 17E. Proje Başvuru Bilgilendirme Dokümanları Yeterli Bulma Durumu (PO4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İl bazında proje bilgilendirme dokümanları yüksek oranda yeterli bulunurken, en yüksek memnuniyet 4,33 ile Bilecik'te görülmektedir.

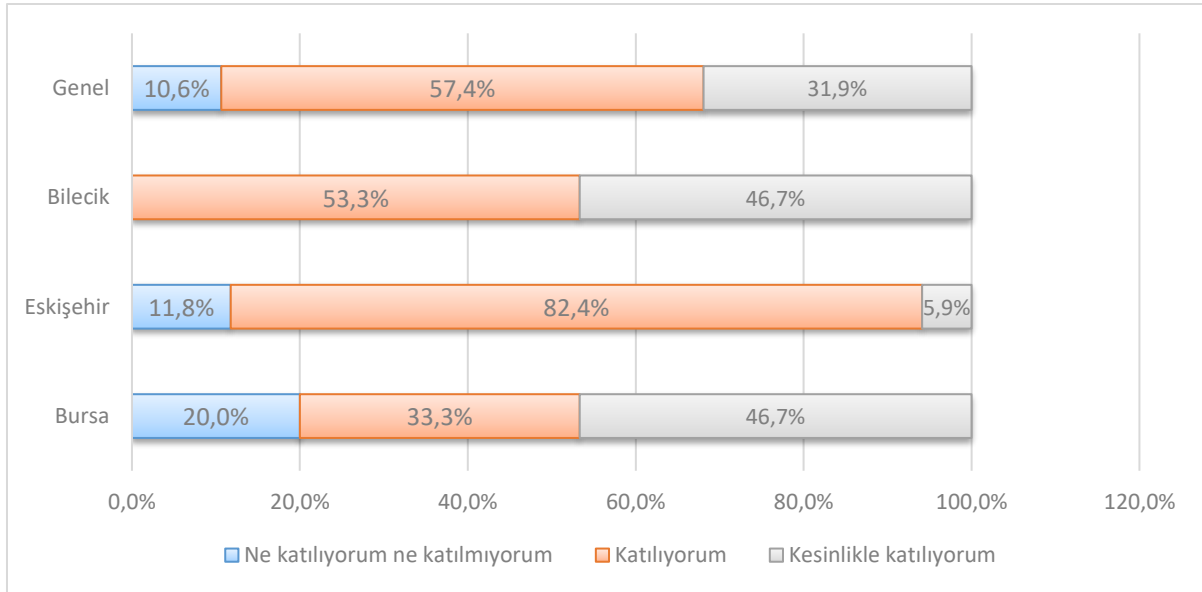
Şekil 18A. Program Başvuru Rehberi ve Eklerini Açık ve Anlaşılır Bulma Durumu (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Anket katılımcılarının %89'u program başvuru rehberi ve eklerini açık ve anlaşılır bulmuştur.

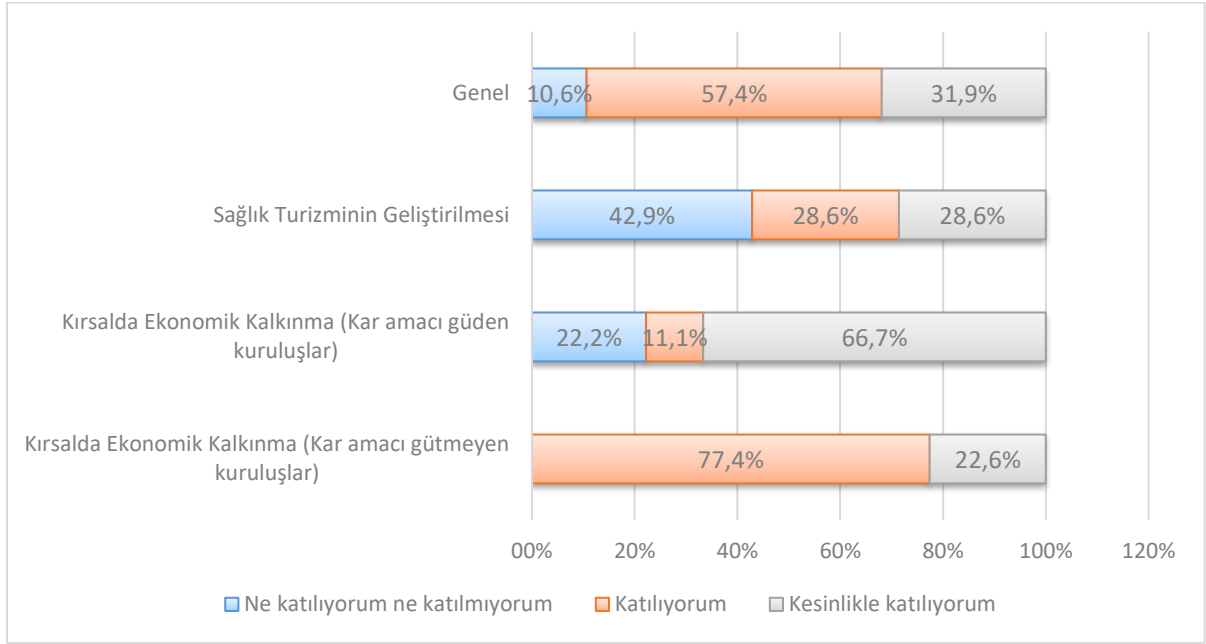
Şekil 18B. MDP Bölgesi- Program Başvuru Rehber ve Eklerinin Açık ve Anlaşılır Bulma Görüşü Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında bu oran benzerlik göstermekle birlikte Bilecik projeleri yürütücüleri, ilgili anket çalışmasında sadece “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” ifadelerini kullanarak %100 oranında açık ve anlaşılır bulmuştur.

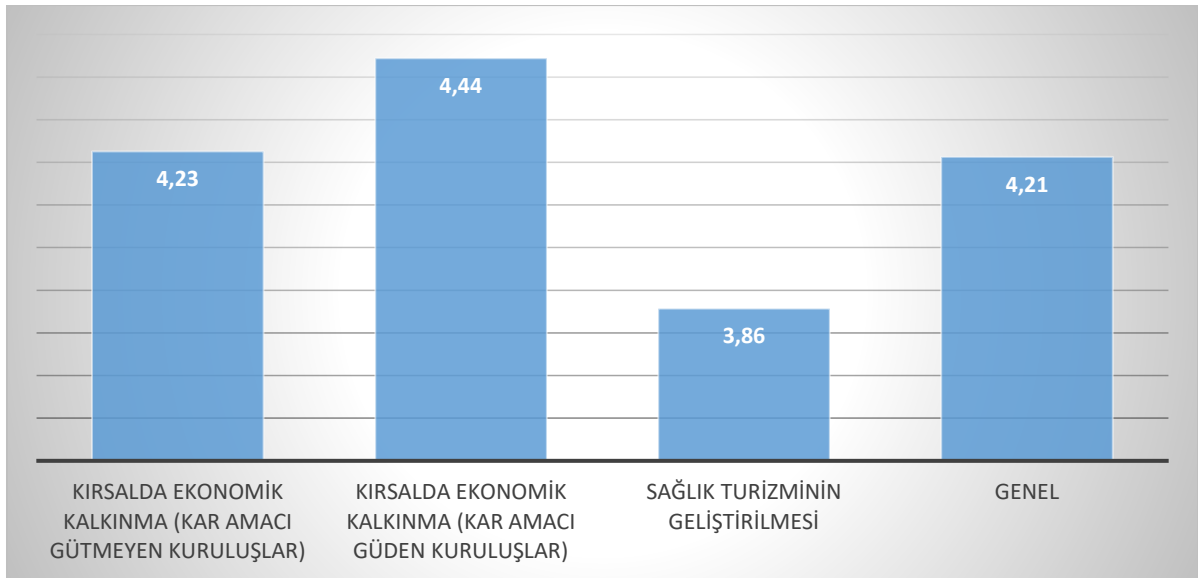
Şekil 18C. Proje Türü- Program Başvuru Rehberi ve Ekleri Açık ve Anlaşılır Bulma Görüşü Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında açık ve anlaşılır bulma genelde yüksek iken, Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde kararsız kalanların oranı %43'e çıkarak diğerlerinden ayrılmaktadır.

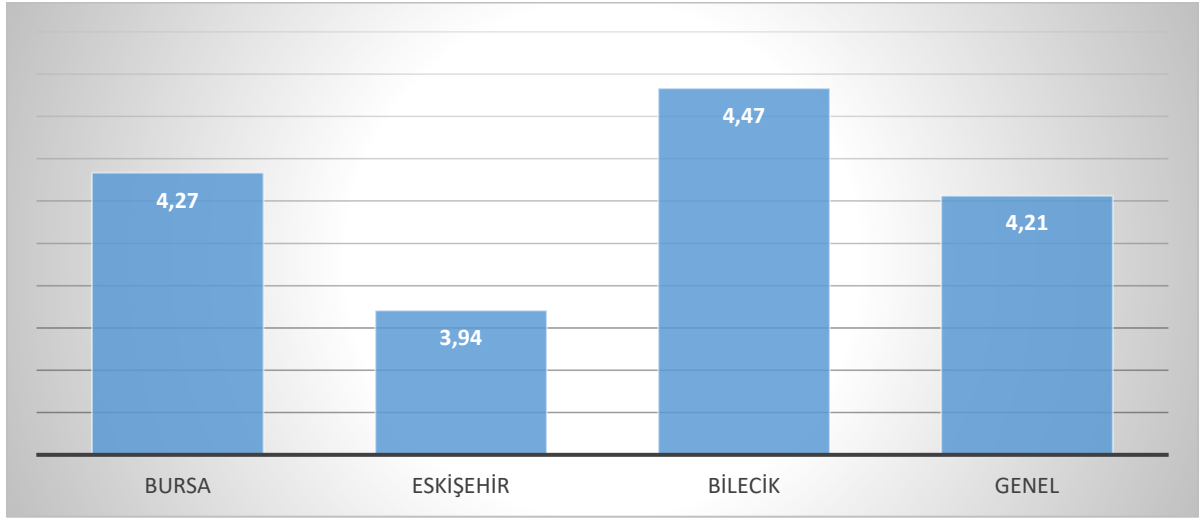
Şekil 18D. Proje Türü-Program Başvuru Rehberi ve Ekleri Açıklığı ve Anlaşılır Bulma Görüşüne Katılma Durumu (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden verilen puan olarak da Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde açık ve anlaşılır bulma oranı diğer proje türlerinin altında kalmaktadır.

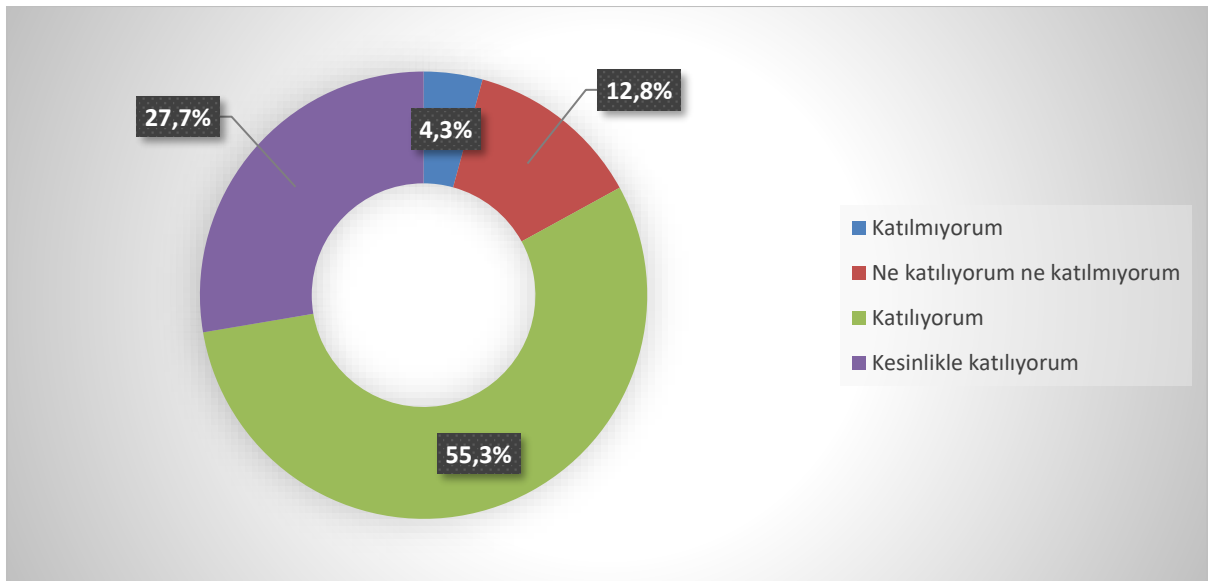
Şekil 18E. MDP Bölgesi- Program Başvuru Rehberi ve Ekleri Açıklığı ve Anlaşılır Bulma Görüşüne Katılma Durumu (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden verilen puan olarak program başvuru ve eklerini açık ve anlaşılır bulma oranı Bilecik'te 4,47 ile diğer illerin üzerindedir.

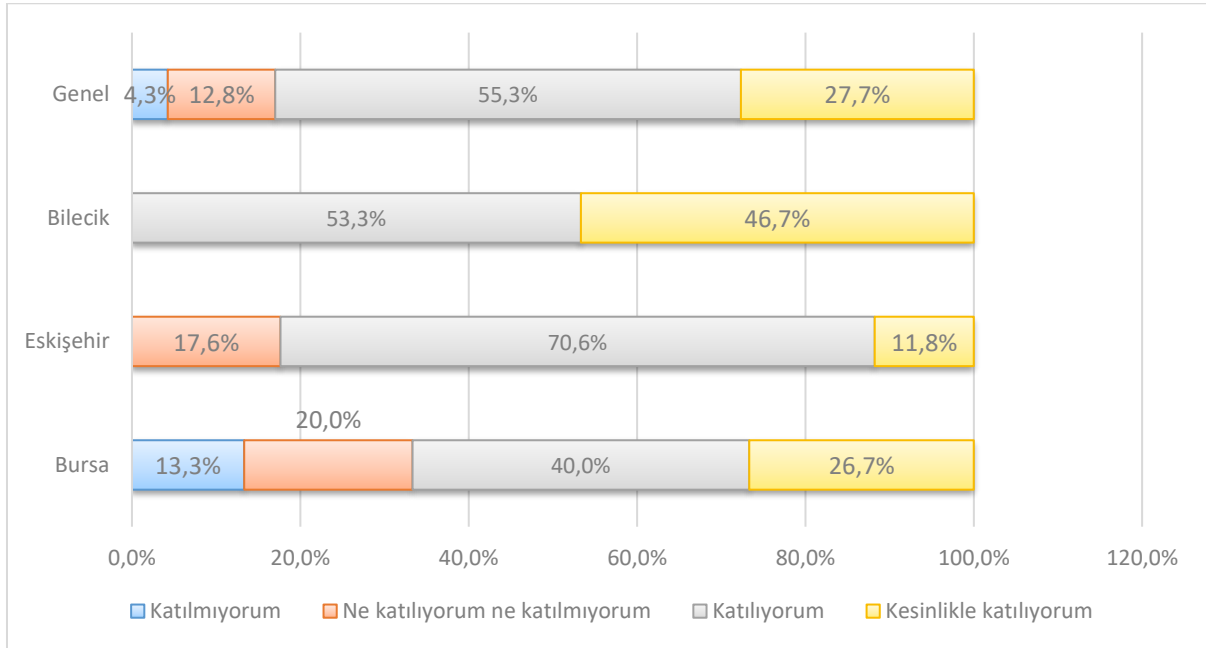
Şekil 18F. Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsamının / İçeriğinin Uygunluğu Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Anket katılımcılarının %83'ü Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsam/içeriğini uygun bulmuştur. Bu gözlem Ajans'ın matbu belge yönetimi süreçlerinde yüksek bir performans gösterdiğini ispatlamaktadır.

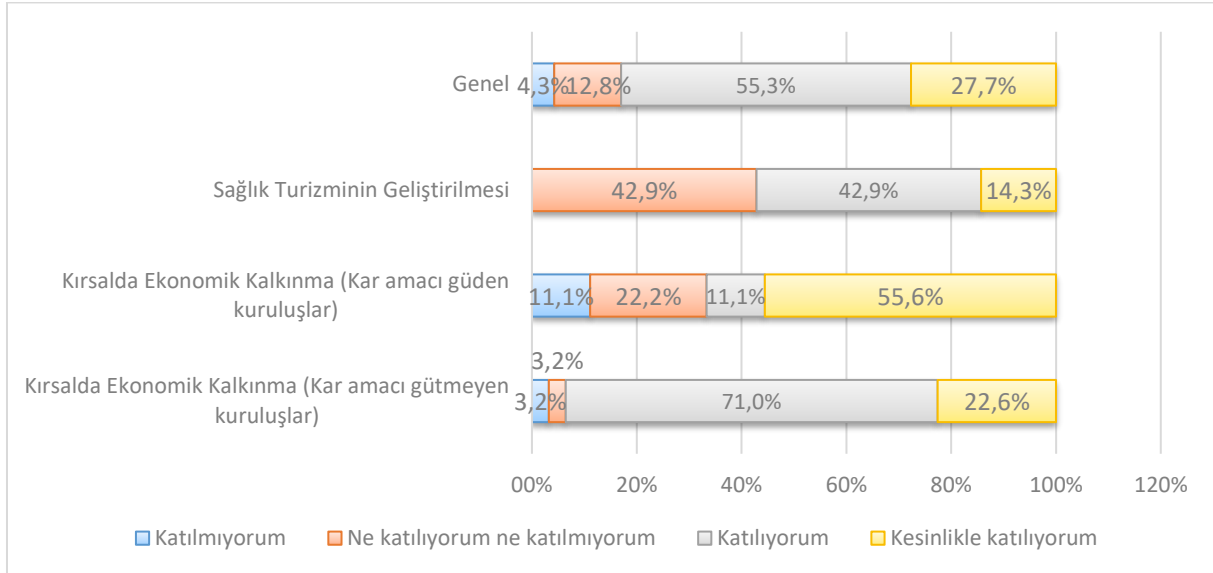
Şekil 18G. MDP Bölgesi- Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsamı/İçeriğinin Uygunluğu Görüşü Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında bu oran benzerlik göstermekle birlikte Bilecik'te %100'e çıkmaktadır.

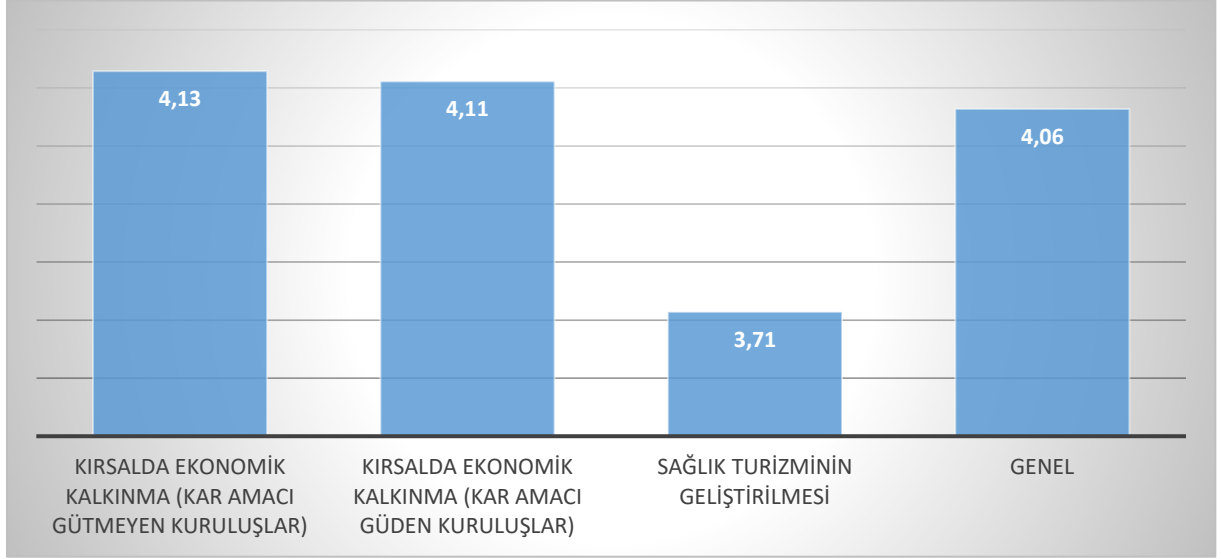
Şekil 18H. Proje Türü- Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsamı/İçeriği Uygunluğu Görüşü Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında BEBKA tarafından istenilen bilgi ve belgelerin kapsam/içeriğinden memnun olma oranı Kırsalda Ekonomik Kalkınmada daha yüksek iken Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde kararsız kalanların oranı %43'e çıkmaktadır.

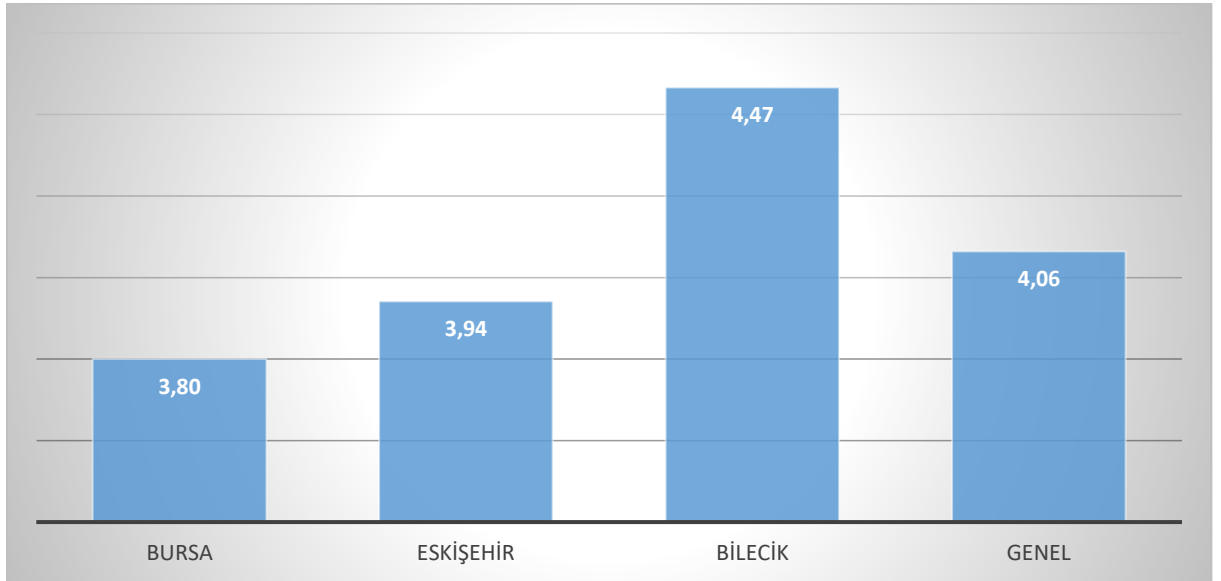
Şekil 18İ. Proje Türü- Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsam ve İçeriğini Uygun Bulma (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden verilen puan olarak BEBKA tarafından istenilen bilgi ve belgelerin kapsam/içeriğinden memnun olma oranı Kırsalda Ekonomik Kalkınma Projelerinde daha belirgindir.

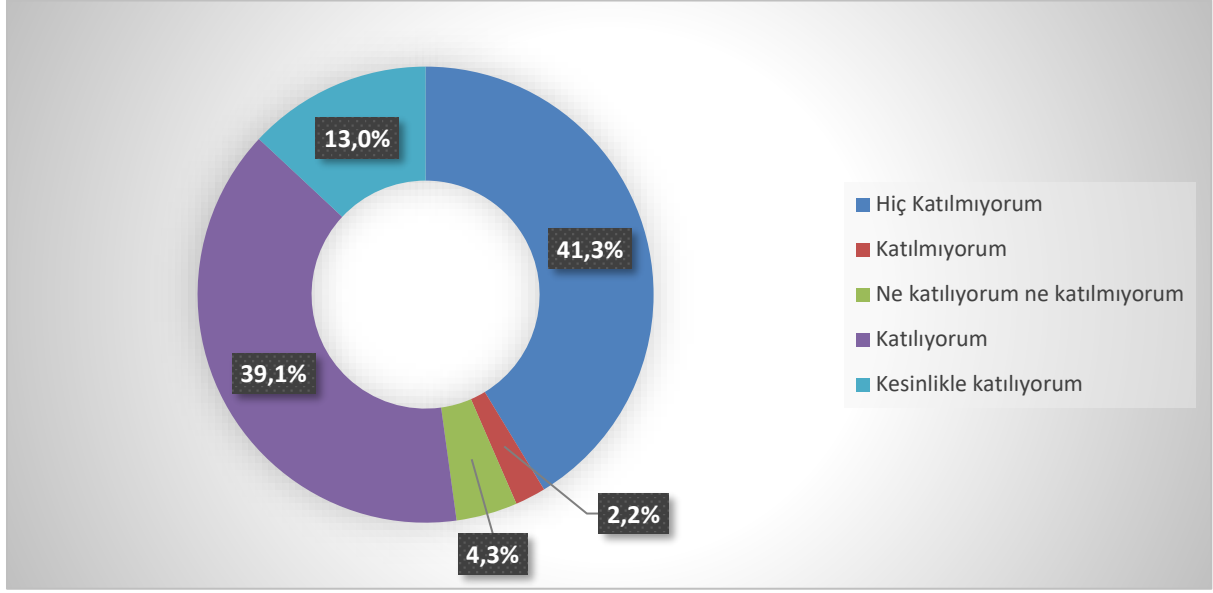
Şekil 18J. MDP Bölgesi- Verilen Destek Göz Önünde Bulundurulduğunda Ajans Tarafından İstenen Bilgi ve Belgelerin Kapsam ve İçeriğini Uygun Bulma (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden verilen puan olarak BEBKA tarafından istenilen bilgi ve belgelerin kapsam/içeriğinden memnun olma oranı Bilecik'te 4,47 ile diğer illerin üzerindedir.

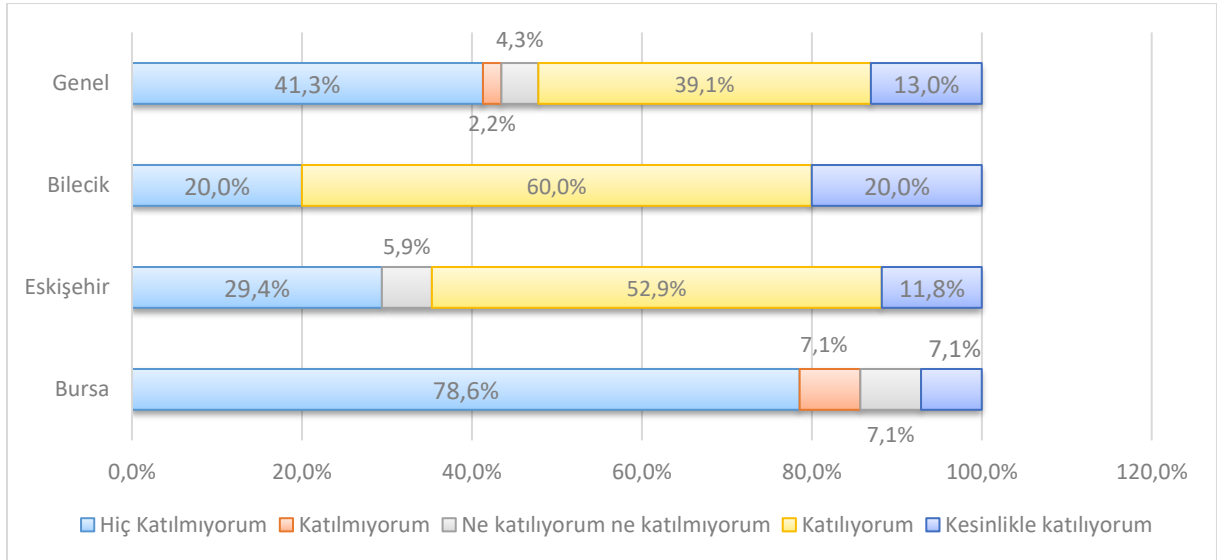
Şekil 18K. Proje Başvurusu Yapmak İçin Danışman Desteği Almaya Gerek Duyma Durumu (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje başvurusu yapanların %52'si danışmanlık desteği almayı gerekli görürken, %43'ü danışman desteği alma gereği görmemiştir.

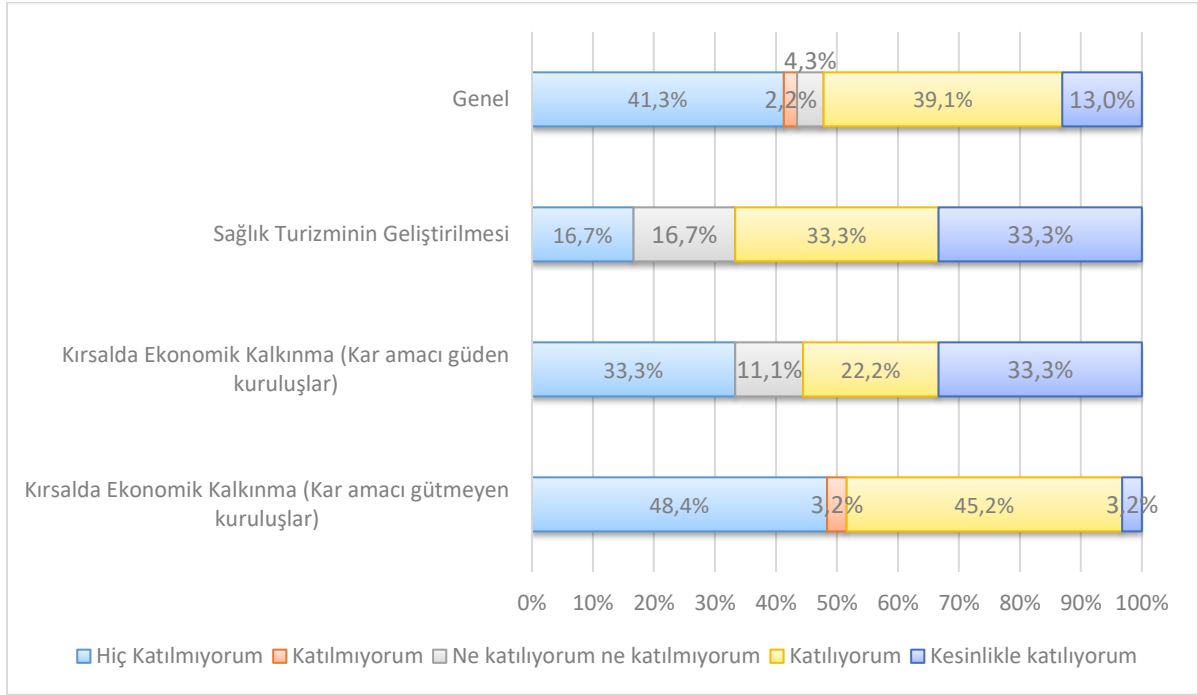
Şekil 18L. MDP Bölgesi- Proje Başvurusu Yapmak için Danışman Desteğinden Olumlu Faydalanma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Eskişehir ve Bilecik illeri danışman desteğinden olumlu şekilde faydalanırken Bursa ili diğer illerin tersine %86 seviyesinde olumsuz görüş vermiştir.

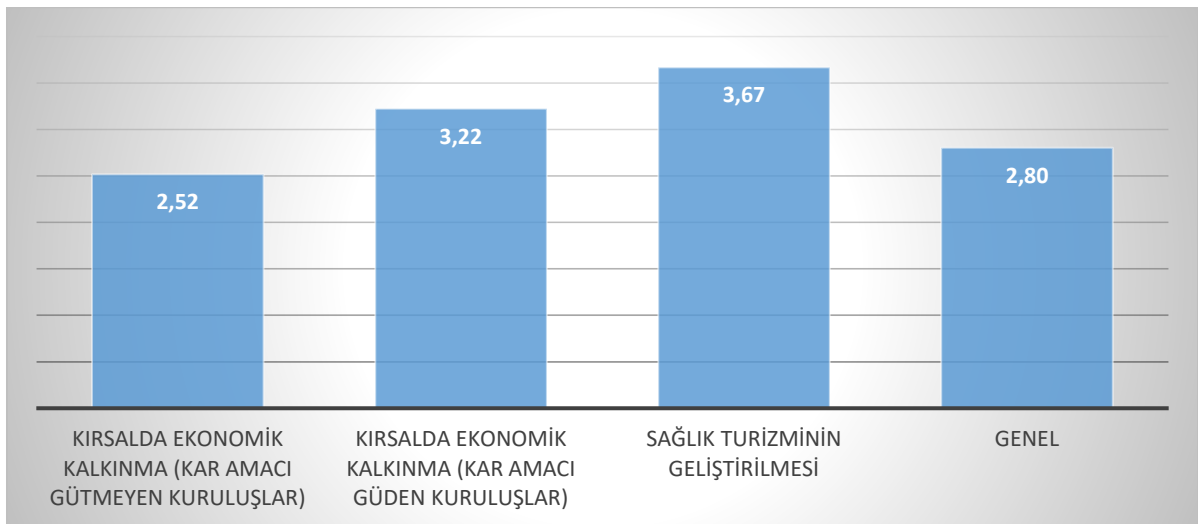
Şekil 18M. Proje Türü- Proje Başvurusu Yapmak için Danışman Desteğinden Olumlu Faydalanma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Danışman desteğine ilişkin olumsuz görüş %51 ağırlıklı Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar)'dan gelmiştir. Diğer proje türlerinde proje yürütücülerinin danışman desteğinden olumlu faydalandığı görülmüştür. Bu durum proje geliştiren ve başvuru yapma noktasındaki kurum ve şirketlerin danışmanlık almayı bir kültür olarak benimsemekte olduklarını göstermektedir.

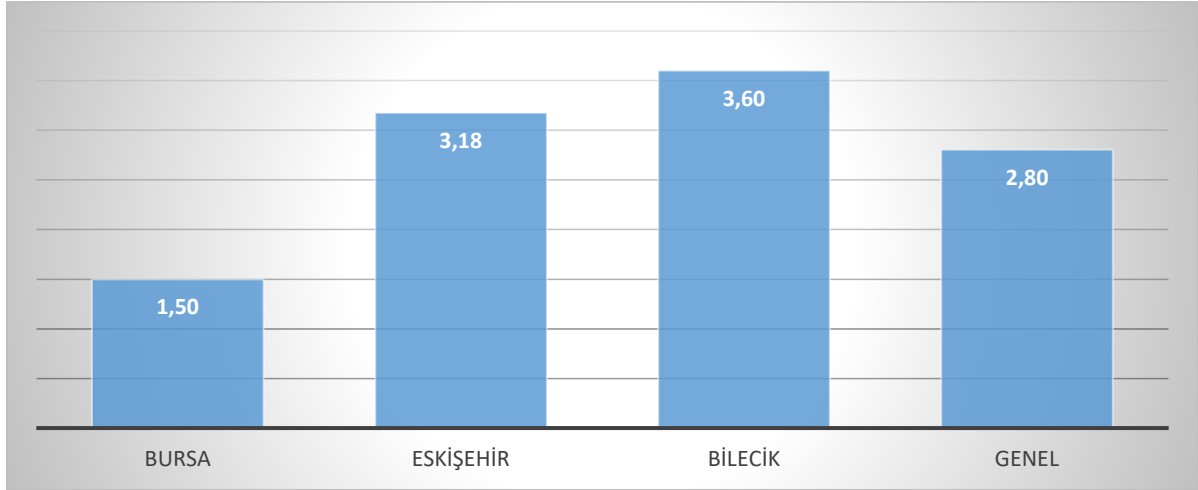
Şekil 18N. Proje Türü- Proje Başvurusu Yapmak İçin Danışman Desteği Alma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden verilen puan olarak proje başvurusu için danışmanlık desteği alma oranı 3,67 ile en yüksek Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde gerçekleşmektedir.

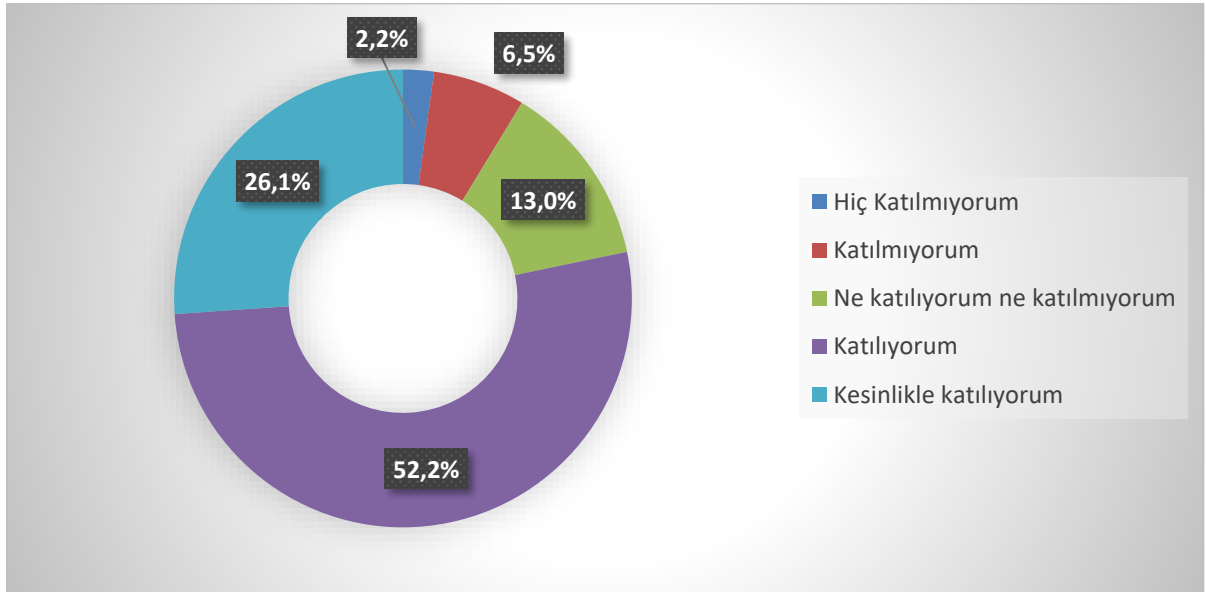
Şekil 18O. MDP Bölgesi- Proje Başvurusu Yapmak İçin Danışman Desteği Alma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden verilen puan olarak proje başvurusu için danışmanlık desteği alma oranı 3,60 ile en yüksek “Bilecik” ilinde gerçekleşmektedir.

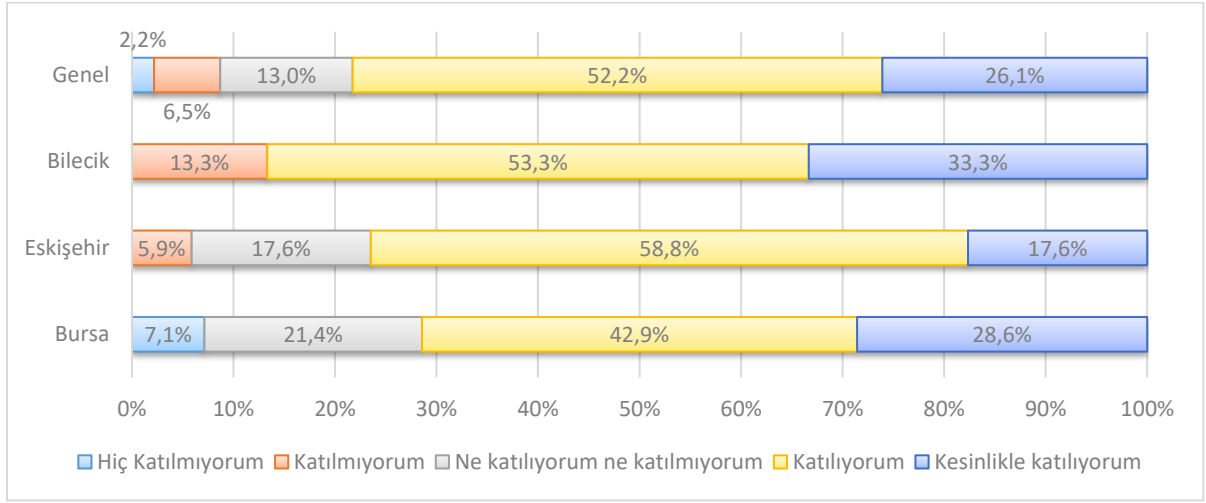
Şekil 18P. Projenin Yürütülmesi İçin Verilen Süreyi Uygun Bulma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %80'e yakını projenin yürütülmesi için verilen süreyi uygun bulmuştur. Süreyi uygun bulmayanların toplam oranı %20 ile görece olarak düşük olmakla birlikte, programın uygulama etkinliğinin tam sağlanabilmesi adına proje sürelerinin bundan sonraki açılacak programlarda daha esnek planlanmasında fayda olduğu görüşü saha çalışmalarında sıklıkla dillendirilmiştir.

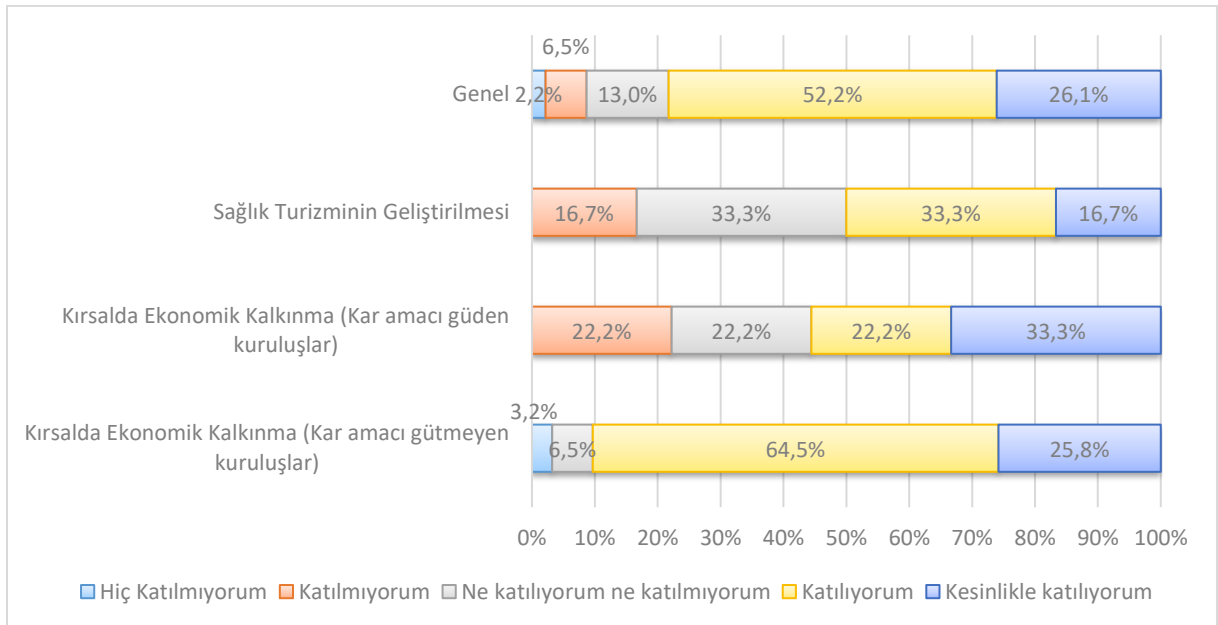
Şekil 18Q. MDP Bölgesi- Projenin Yürütülmesi için Verilen Sürenin Uygunluğu Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yürütücüler iller bazında projenin yürütülmesi için verilen süreyi uygun bulurken Bilecik’te bu oran %86,6’ya çıkmaktadır. Bilecik, aynı zamanda süreyi uygun bulmama konusunda diğer illerden ayrılarak %13,3 ile gözlenmiştir. Bu durum bu ildeki projelerin çoğunlukla kırsal üretim faaliyetinde aktif, süreç yönetimi kurumsallaşma düzeyi görece daha düşük firmalardan oluşmasıdır.

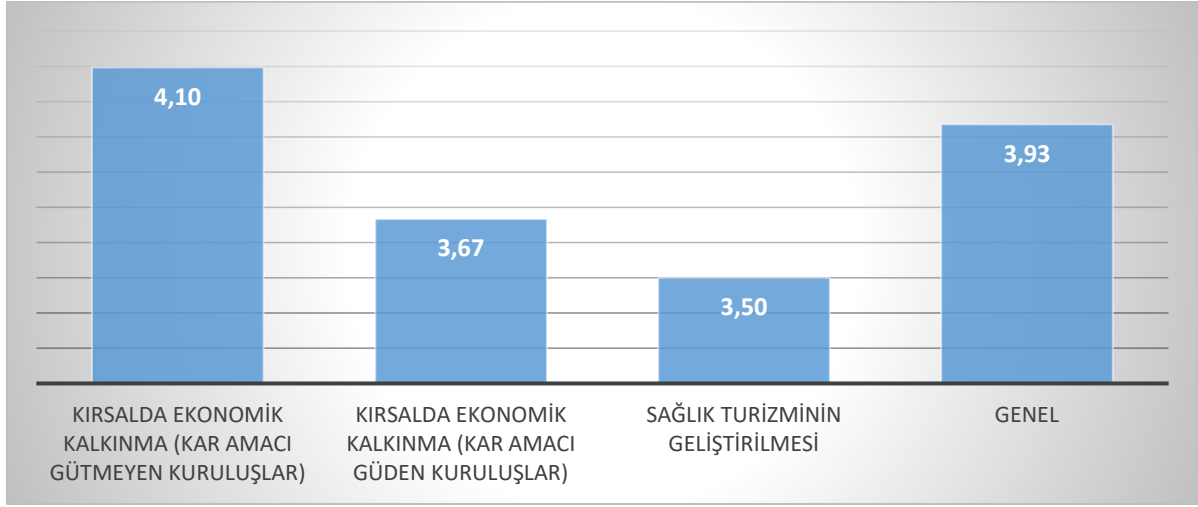
Şekil 18R. Proje Türü- Projenin Yürütülmesi için Verilen Süreyi Uygun Bulma Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar)’da süreye ilişkin memnuniyet %90’a çıkmaktadır. Projelerin etkin bir biçimde yürütülmesinde süre boyutu öne çıkmaktadır. KEK (Kar Amacı Güden) kuruluşlarda %22,2 olarak gözlemlenen süreyi uygun bulmama görüşü süreç yönetimi kurumsallaşma düzeyi görece daha düşük firmalardan kaynaklanmaktadır.

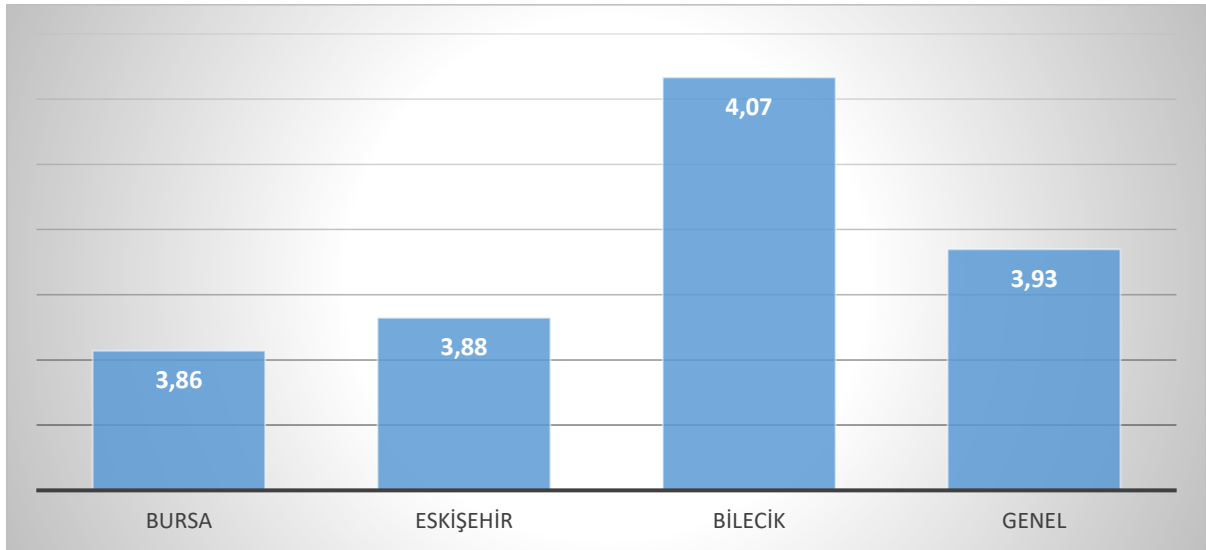
Şekil 18S. Proje Türü- Projenin Yürütülmesi İçin Verilen Süreyi Uygun Bulma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden projenin yürütülmesi için verilen sürenin uygun bulunması ile ilgili olarak en yüksek oran 4,10 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) proje türüne aittir.

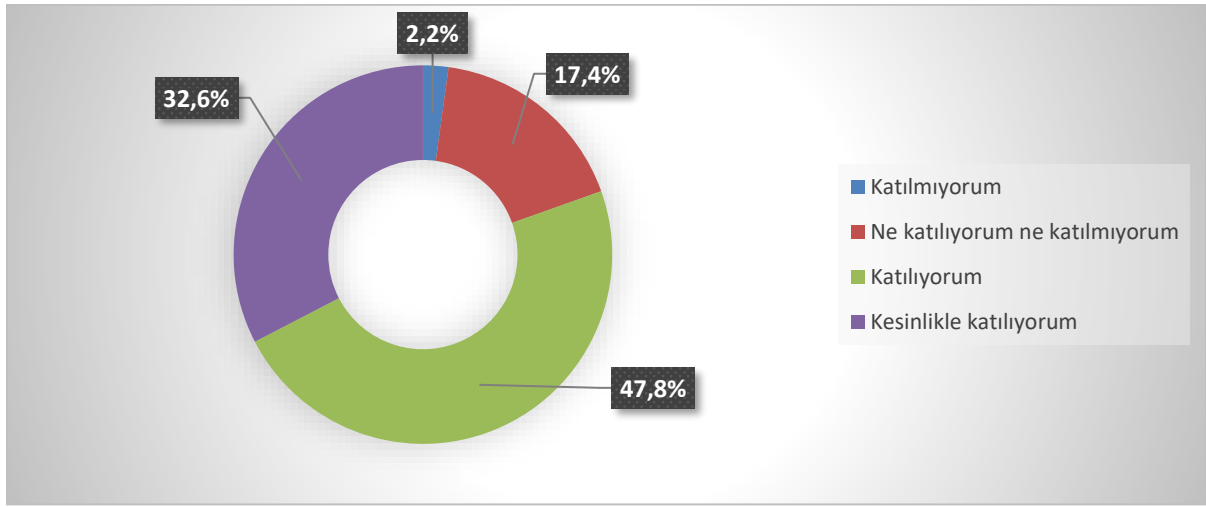
Şekil 18T. MDP Bölgesi- Projenin Yürütülmesi İçin Verilen Süreyi Uygun Bulma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden projenin yürütülmesi için verilen sürenin uygun bulunması ile ilgili olarak iller bazında verilen en yüksek oran 4,07 ile Bilecik'e aittir.

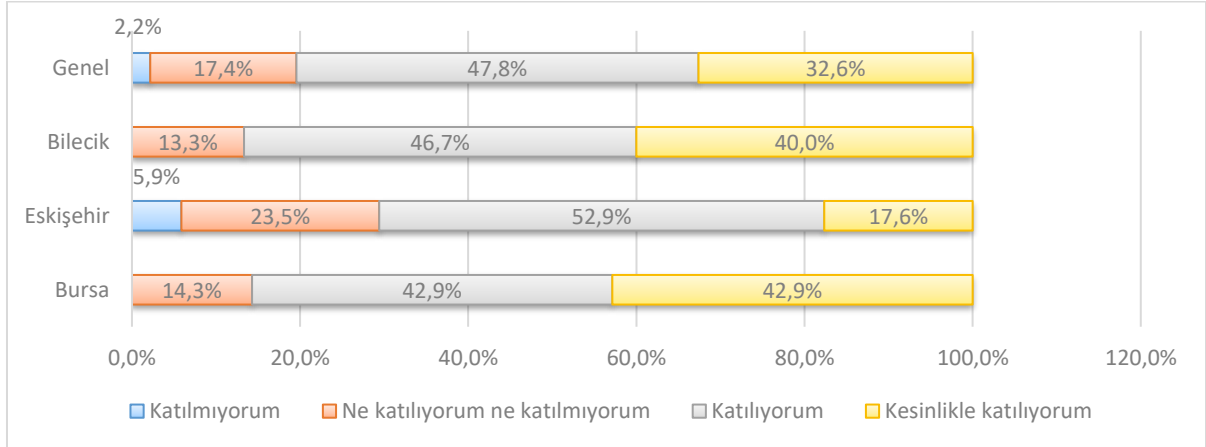
Şekil 18U. Değerlendirme Sürecinin Adil Bulma Görüşü (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Katılımcıların %80'i proje değerlendirme sürecini adil bulmuştur. Bu görüşün daha da yukarı çıkması için hakem değerlendirme sürecinin daha da şeffaf hale getirilmesi gerektiği sıklıkla belirtilmiştir. Hakem inceleme sürecinin daha şeffaf olması projelerin uygulanma etkinliğini ve verimini artıracaktır.

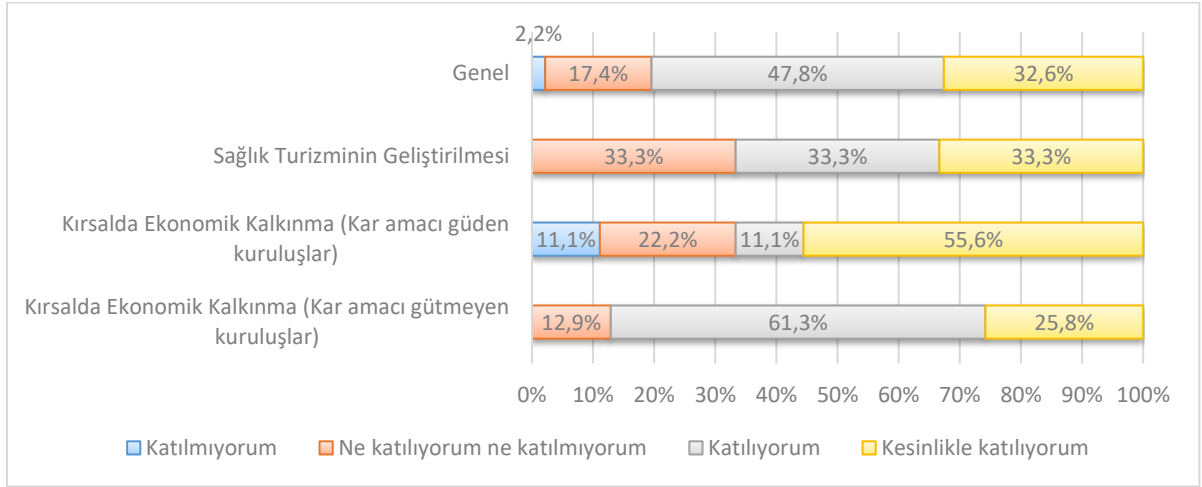
Şekil 18V. MDP Bölgesi- Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında değerlendirme sürecinin adil olduğunu düşünenlerin oranı Bilecik ve Bursa'da %86'ya ulaşmaktadır. Eskişehir ilinde bu oranın daha düşük gerçekleştiği görülmektedir.

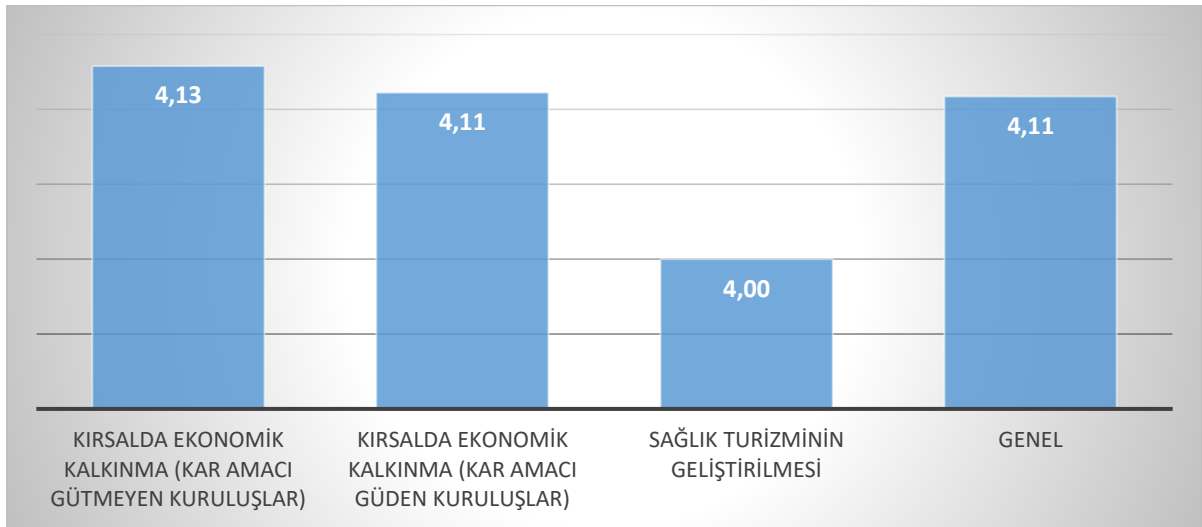
Şekil 18W. Proje Türü- Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında değerlendirme sürecinin adil olduğunu düşünenlerin oranı Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) proje türünde %87,1'e çıkarak diğer programlardan ayrılmaktadır.

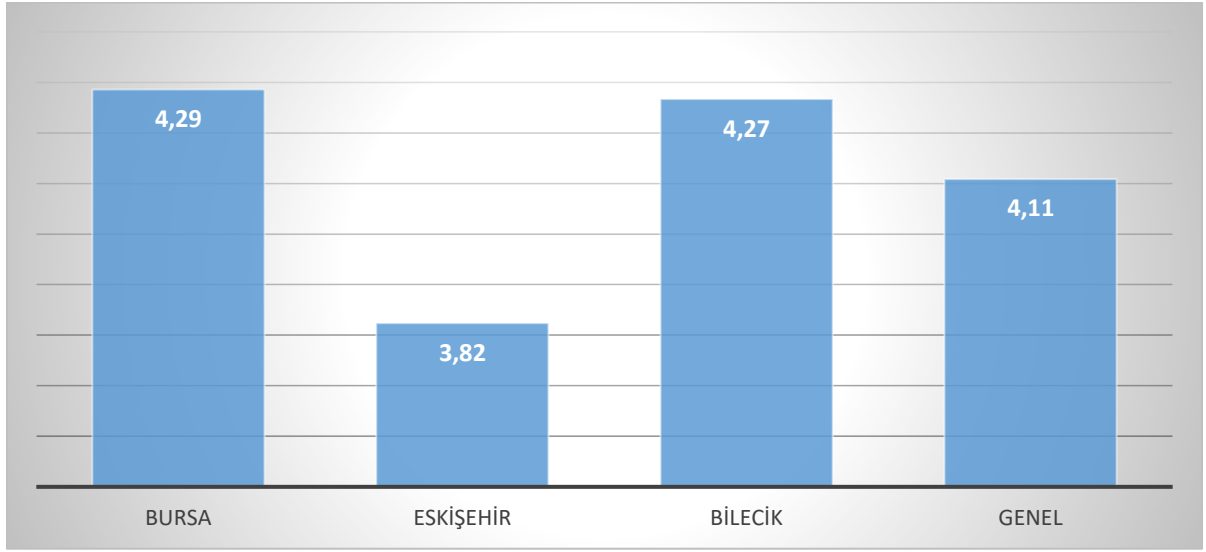
Şekil 18X. Proje Türü- Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden projenin değerlendirilme sürecinin adil bulunması ile ilgili olarak proje türleri bazında verilen en yüksek oran 4,13 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) MDP'ye aittir.

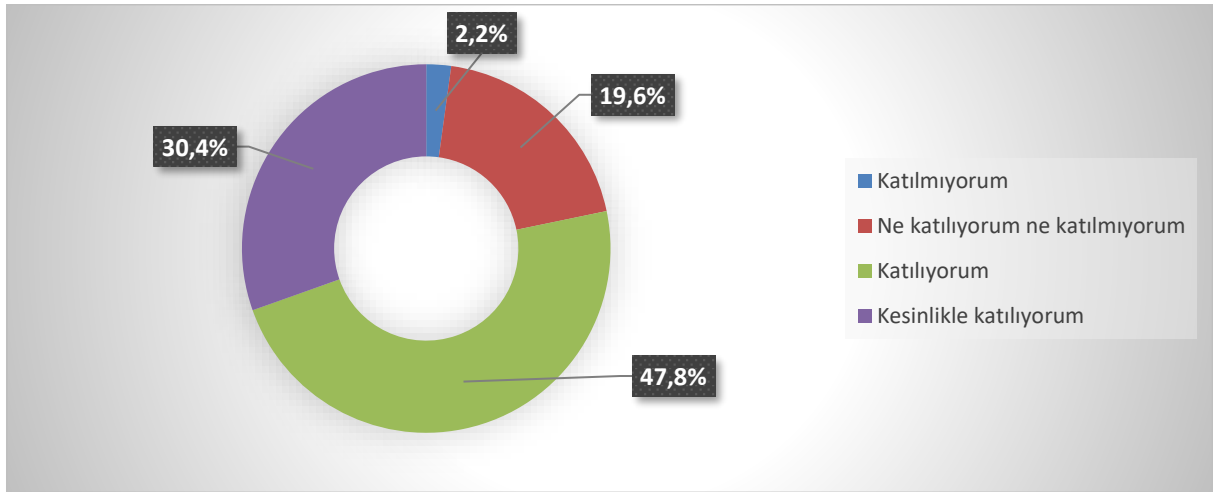
Şekil 18Y. MDP Bölgesi- Değerlendirme Sürecinin Adil Olması Hakkında Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden projenin değerlendirilme sürecinin adil bulunması ile ilgili olarak iller bazında verilen en yüksek oran 4,29 ile Bursa'ya aittir.

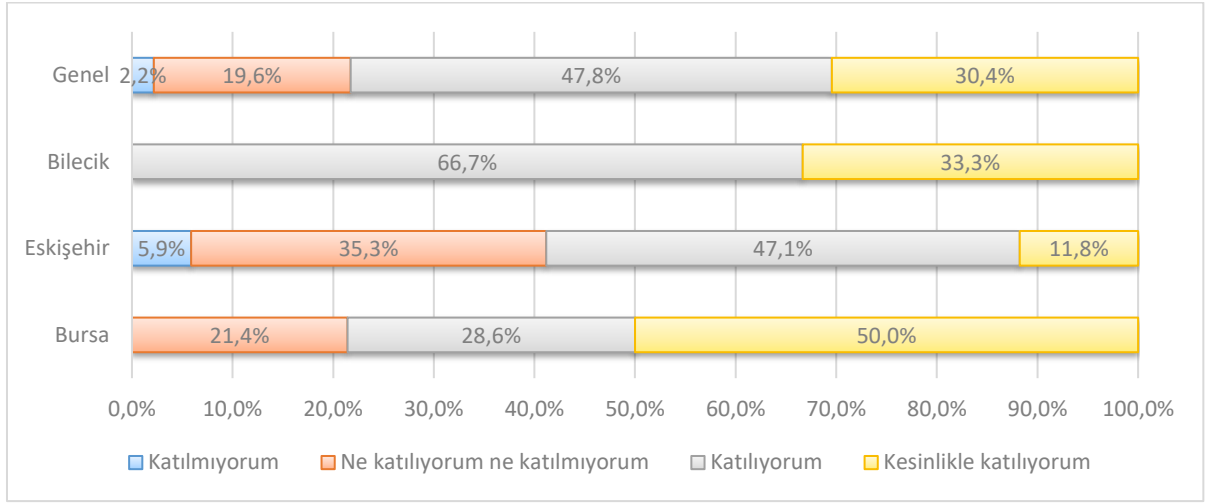
Şekil 18Z. Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Görüşü. (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Katılımcıların %80'e yakını proje değerlendirme sürecini adil bulmuştur. Bu tespit programların adil bir sonuç üretme algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Değerlendirme sürecinin şeffaflığı açısından %20'ye yakın gözlemlenen "tarafsız kalma" görüşünün olumluya çevrilmesi için, tüm sürecin değerlendirme raporlarının, olumlu ve olumsuz bulunan unsurlarının ve puanlama yönteminin daha şeffaf paylaşılması ve belki de projeyi savunma jürilerinin tahsisi ve bütçelendirilmesi yürütülen programların etik kodlarının algı düzeyinde en iyiye yaklaşmasını sağlayacaktır.

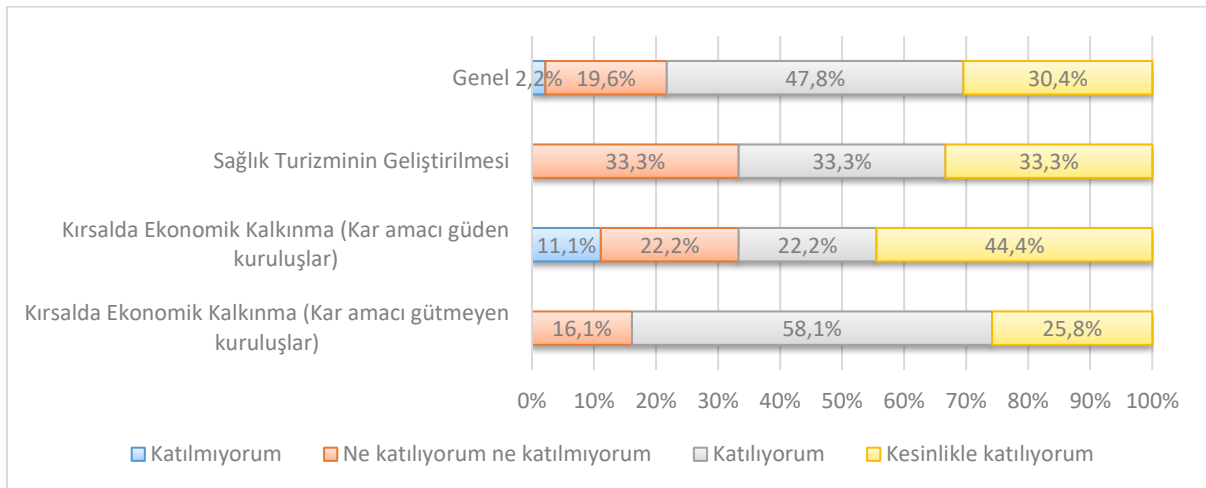
Şekil 18AA. MDP Bölgesi- Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında değerlendirme sürecinin şeffaf olduğunu düşünenlerin oranı Bilecik’te %100’e, Bursa’da %79’a ve Eskişehir’de %59’a çıkmaktadır. Genel olarak tamamen olumsuz görüş bildirenler %2,2 gibi göz ardı edilebilir ve çok düşük bir düzeyde kalmaktadır. Şeffaflık konusunda kararsız kalanların hakem inceleme süresi hakkında etik ilkeler gereği kapalı olması gereken süreç hakkındaki algısal soru işaretlerini aşamadıkları söylenebilir. Bu soru işaretlerini ortadan tamamen kaldırmak için bağımsız ve tarafsız hakem incelemelerinin sayısal puanlaması yanında yazılı rapor olarak da sunulmasının sürece eklenmesi şeffaflık algısının artmasına faydalı olabilir.

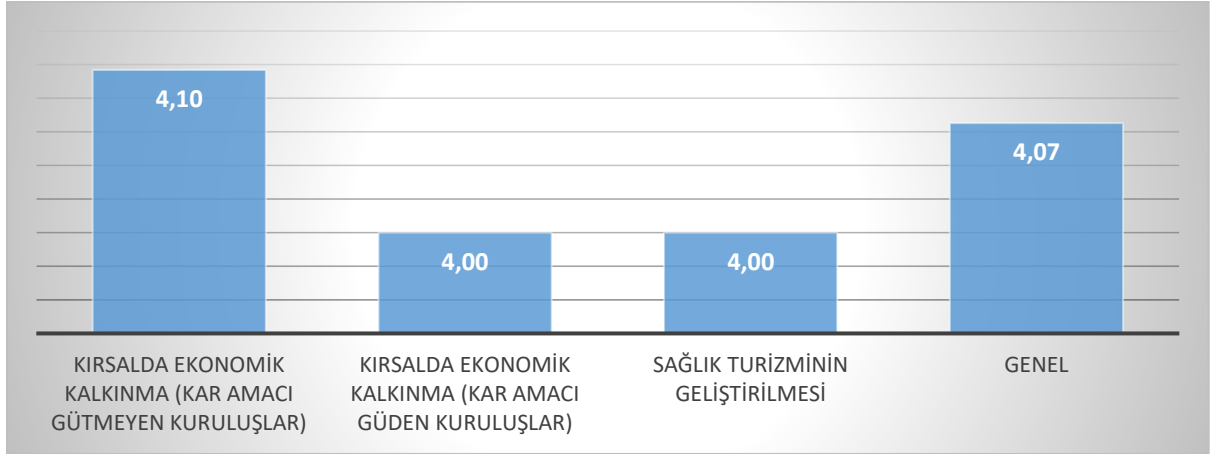
Şekil 18BB. MDP Bölgesi- Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde değerlendirme sürecinin şeffaflığı ile ilgili kararsız kalanların oranı %33’e çıkarak diğerlerinden ayrılmaktadır.

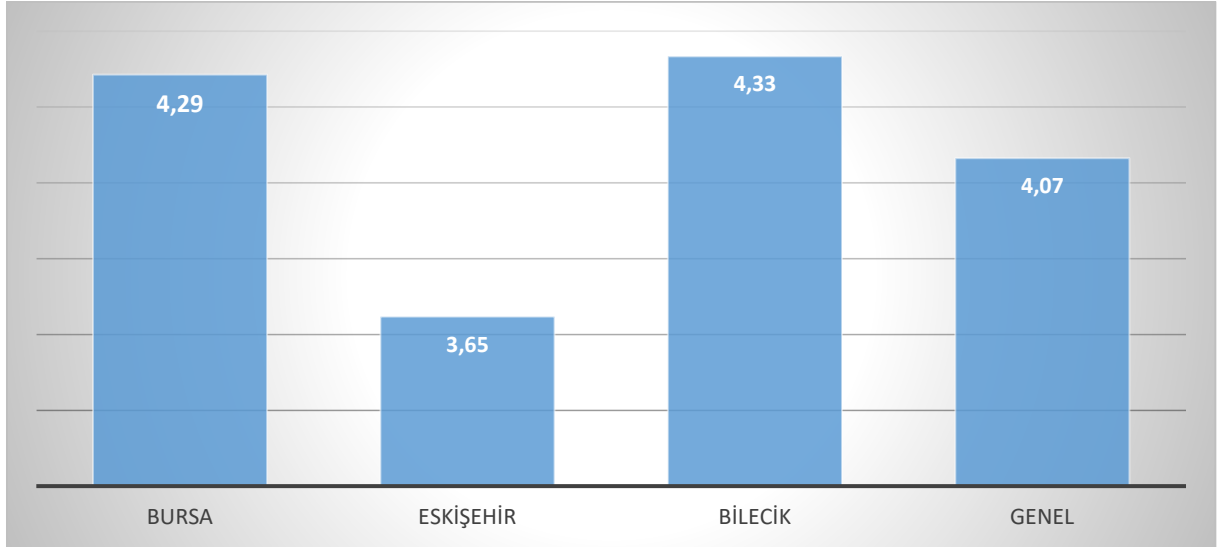
Şekil 18CC. Proje Türü- Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşler (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden projenin değerlendirilme sürecinin şeffaf bulunması ile ilgili olarak proje türleri bazında verilen en yüksek oran 4,10 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) MDP'ye aittir.

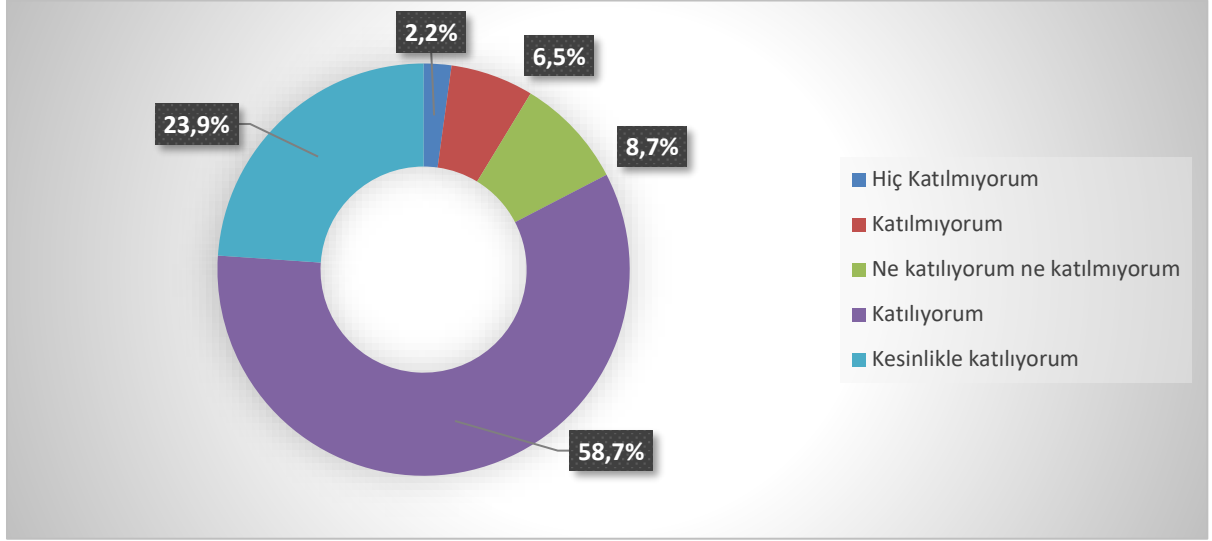
Şekil 18DD. MDP Bölgesi- Değerlendirme Sürecinin Şeffaflığı Hakkındaki Görüşler (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden projenin değerlendirilme sürecinin şeffaf bulunması ile ilgili olarak iller bazında verilen en yüksek oran 4,33 ile Bilecik'e aittir.

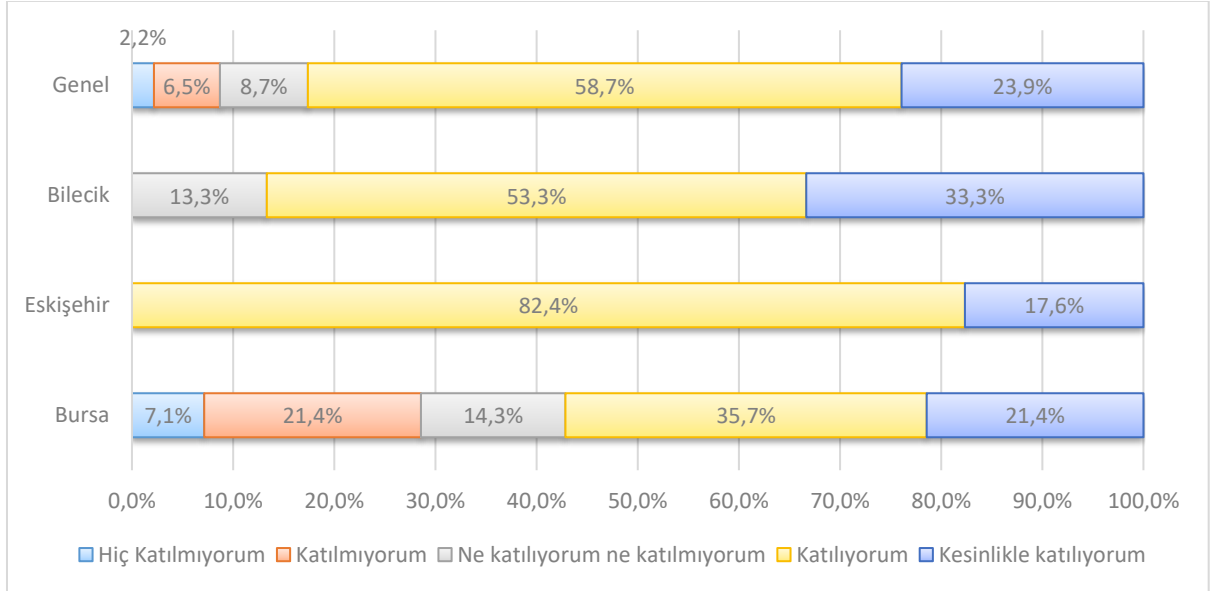
Şekil 18EE. Başvuru İle Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması Hakkındaki Görüşler (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %82'si proje başvurusu ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğunu makul bulmuştur.

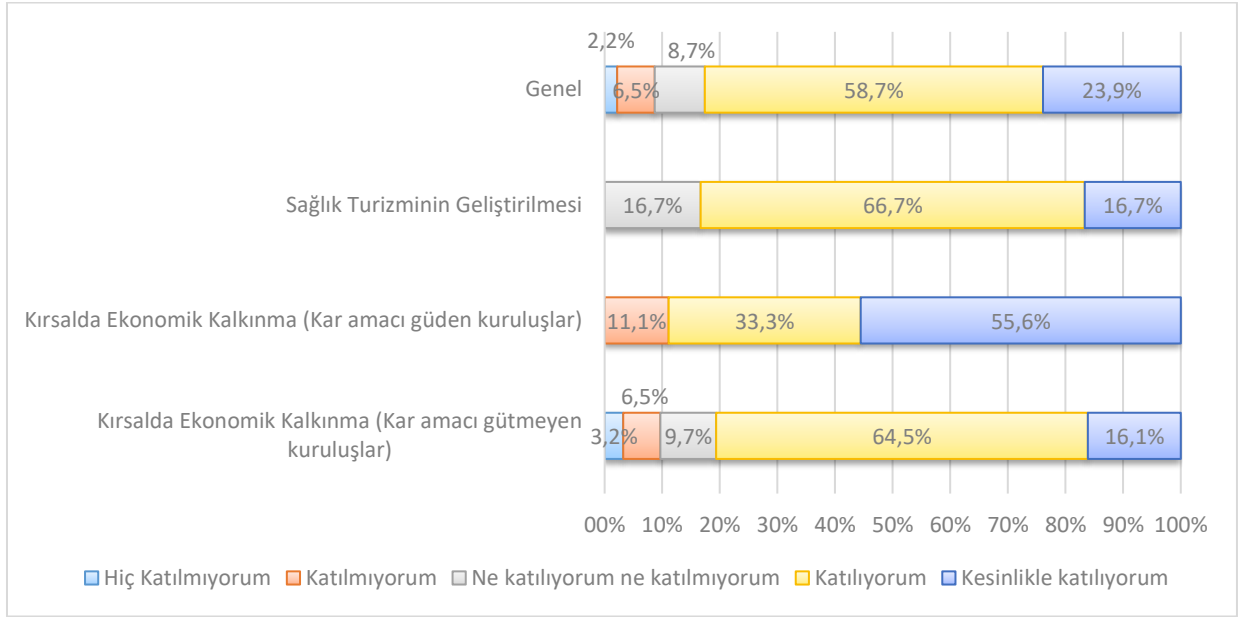
Şekil 18FF. MDP Bölgesi- Başvuru ile Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olup Olmadığı Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında bu oran benzerlik göstermekle birlikte Bursa'da kararsız ve olumsuz düşünenlerin oranı %43'e çıkmaktadır.

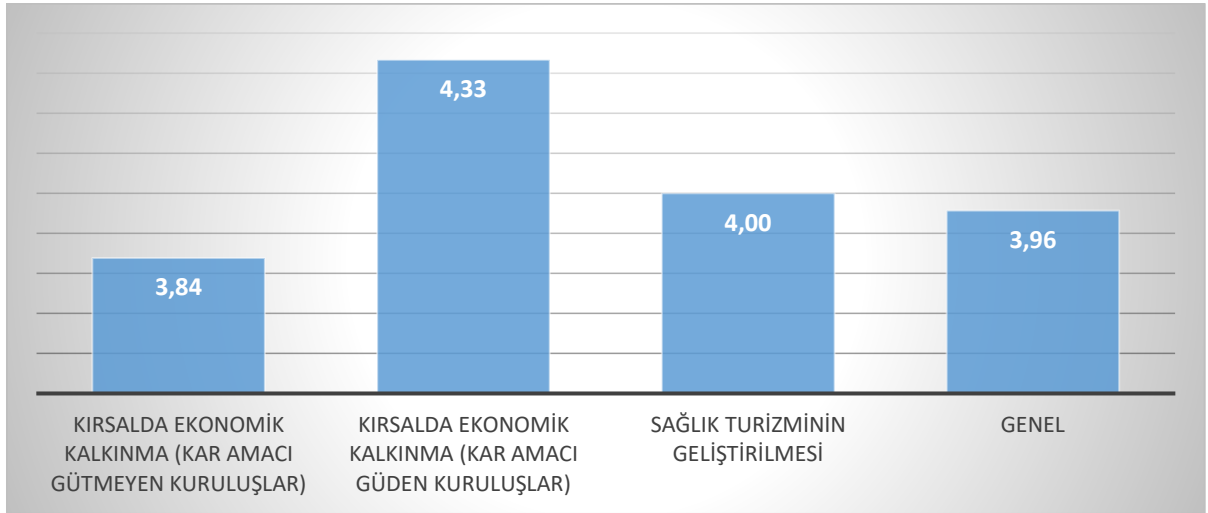
Şekil 18GG. Proje Türü- Başvuru ile Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında ise süre tamamında %80'in üzerinde bir oranla yeterli bulunmuştur.

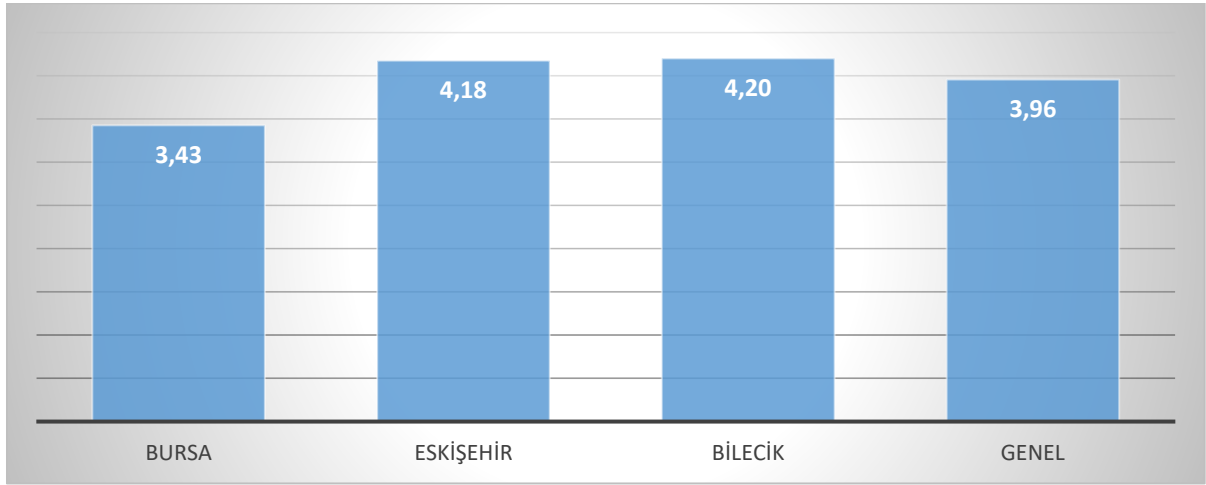
Şekil 18HH. Proje Türü- Başvuru İle Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması Görüşleri (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen süreyi makul bulmakla birlikte proje türleri bazında verilen en yüksek oran 4,3 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) MDP'ye aittir.

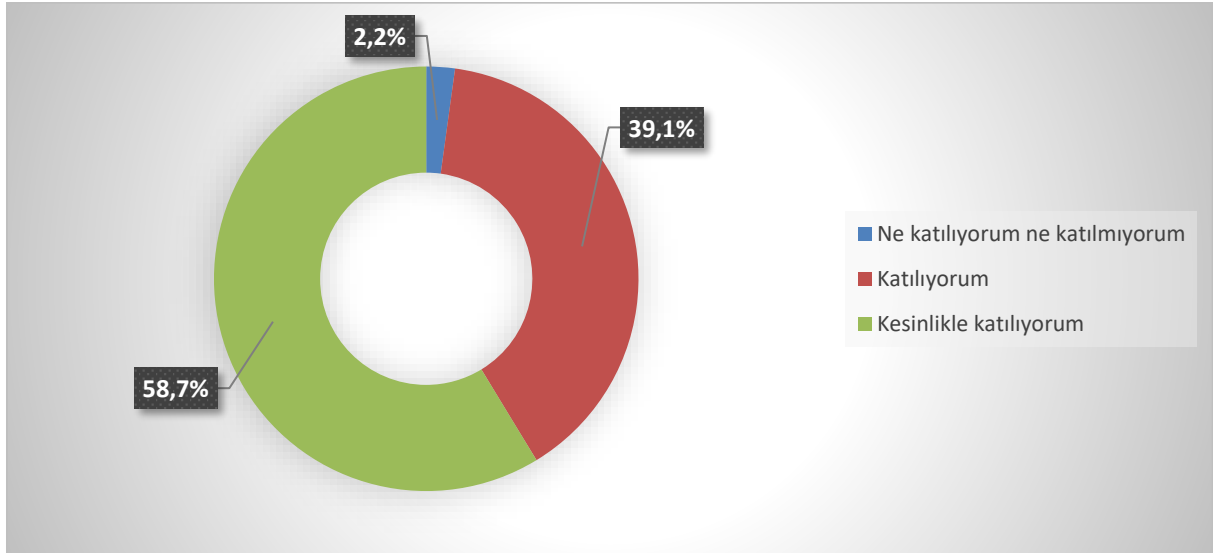
Şekil 18İİ. MDP Bölgesi- Başvuru İle Destek Kararının Açıklanması Arasında Geçen Sürenin Uzunluğunun Makul Olması Görüşleri (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden destek kararının açıklanması arasında geçen süreyi makul bulmakla birlikte iller bazında verilen en yüksek oran 4,20 ile Bilecik'e aittir.

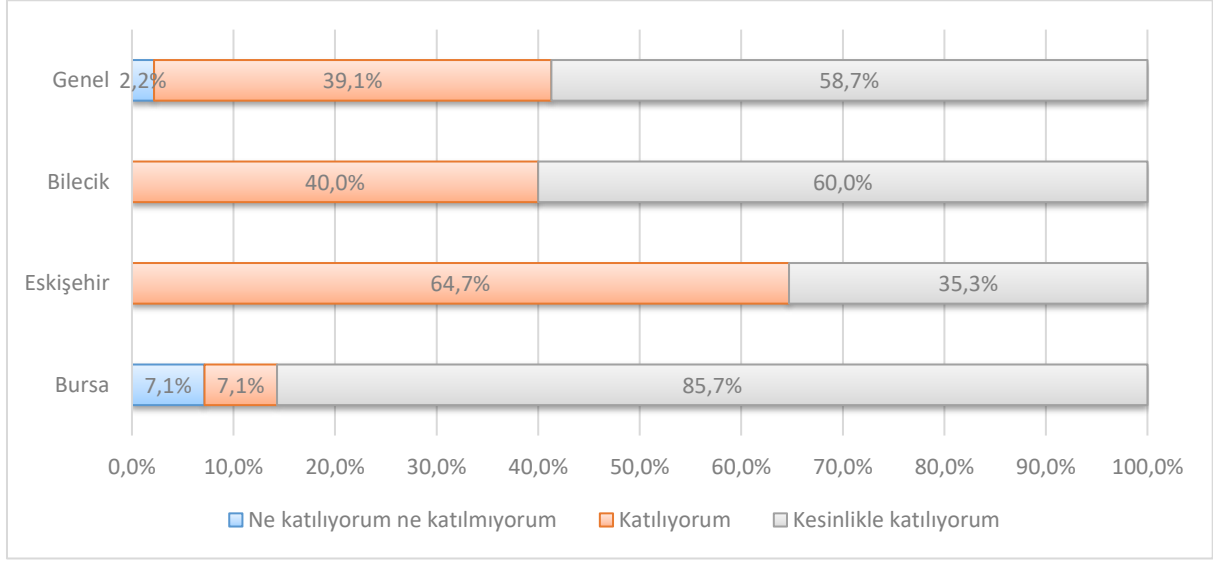
Şekil 18JJ. Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %98'inin, proje başvuru ve değerlendirme aşamalarında proje ve kuruma ait bilgi ve başvuru gizliliğinin Ajans tarafından korunduğu konusunda şüphesi yoktur.

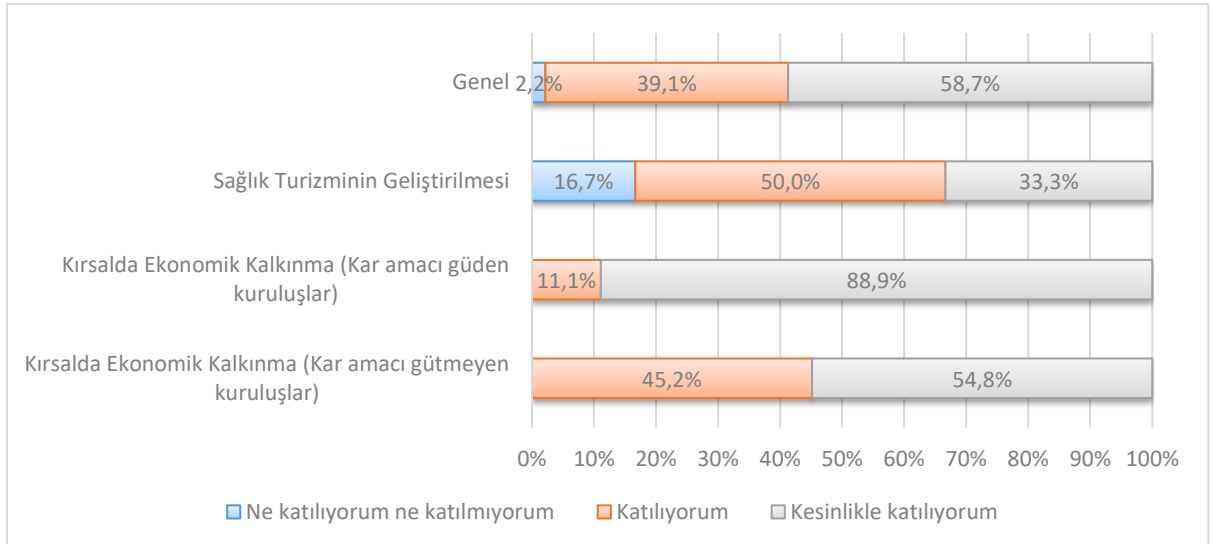
Şekil 18KK. MDP Bölgesi- Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Hakkındaki Görüşlerin Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İl bazında da sonuç benzerlik göstermektedir. Proje başvuru ve değerlendirme aşamalarında proje ve kuruma ait bilgi gizliliğin Ajans tarafından korunduğu hakkındaki görüş tüm illerde yüksek olup bu oran Bilecik'te %100'dür.

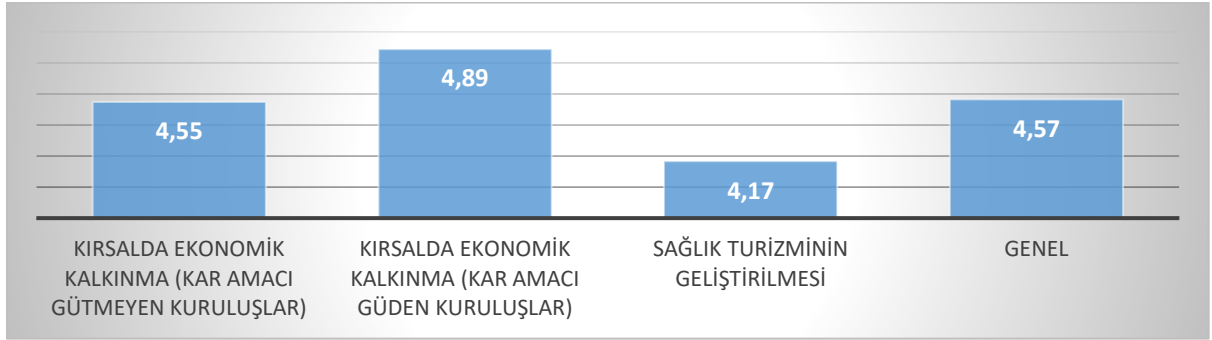
Şekil 18LL. Proje Türü- Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler Karşılaştırması (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında proje başvuru ve değerlendirme aşamalarında proje ve kuruma ait bilgi gizliliğinin Ajans tarafından korunduğu hakkındaki görüş tüm proje türlerinde yüksek olup bu oran Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) proje türünde %100'dür.

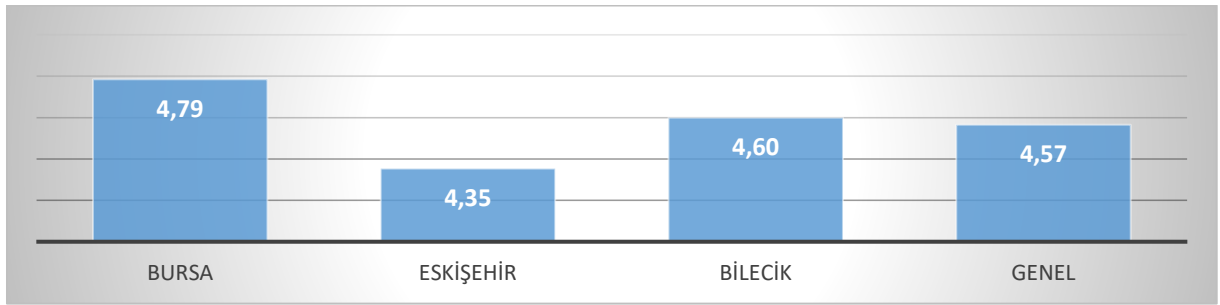
Şekil 18MM. Proje Türü- Proje Başvuru ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden proje türü bazında proje başvuru ve değerlendirme aşamalarında proje ve kuruma ait bilgi gizliliğin Ajans tarafından korunduğu hakkındaki görüş tüm proje türlerinde yüksek olup bu oran Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) proje türünde 4,9'dur.

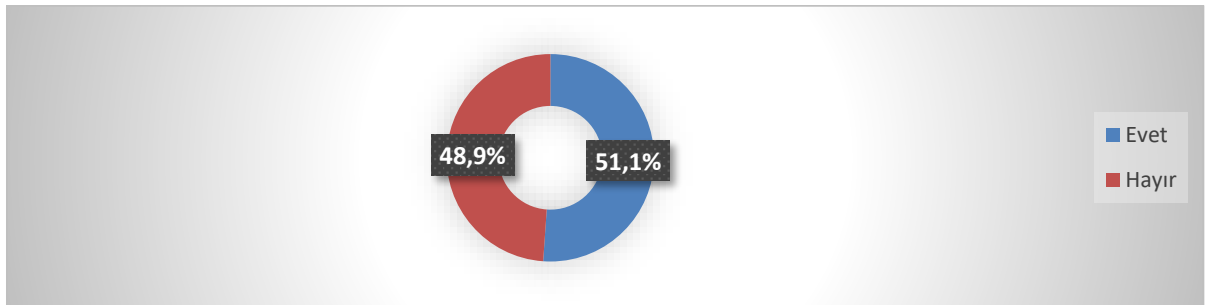
Şekil 18NN. MDP Bölgesi- Proje Başvuru Ve Değerlendirme Aşamalarında Projemize Ve Kurumumuza Ait Gizliliğin Ajans Tarafından Korunduğu Konusunda Görüşler (PO5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden proje türü bazında proje başvuru ve değerlendirme aşamalarında proje ve kuruma ait bilgi gizliliğin Ajans tarafından korunduğu hakkındaki görüş tüm illerde yüksek olup bu oran Bursa'da yaklaşık 4,8'dur.

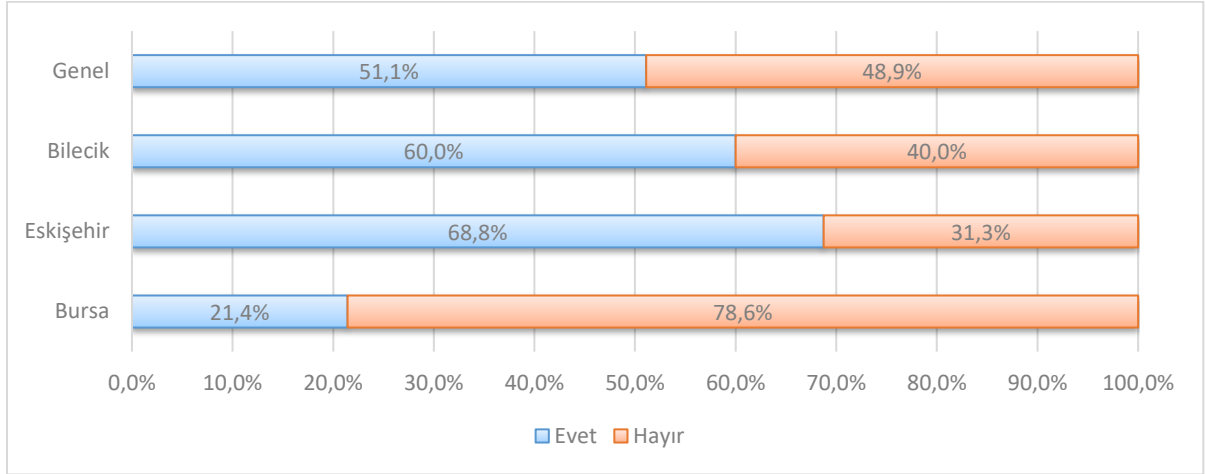
Şekil 19A. Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alınma Durumu (PO9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje başvurusu yapanların %51'i proje yazımı için destek almıştır.

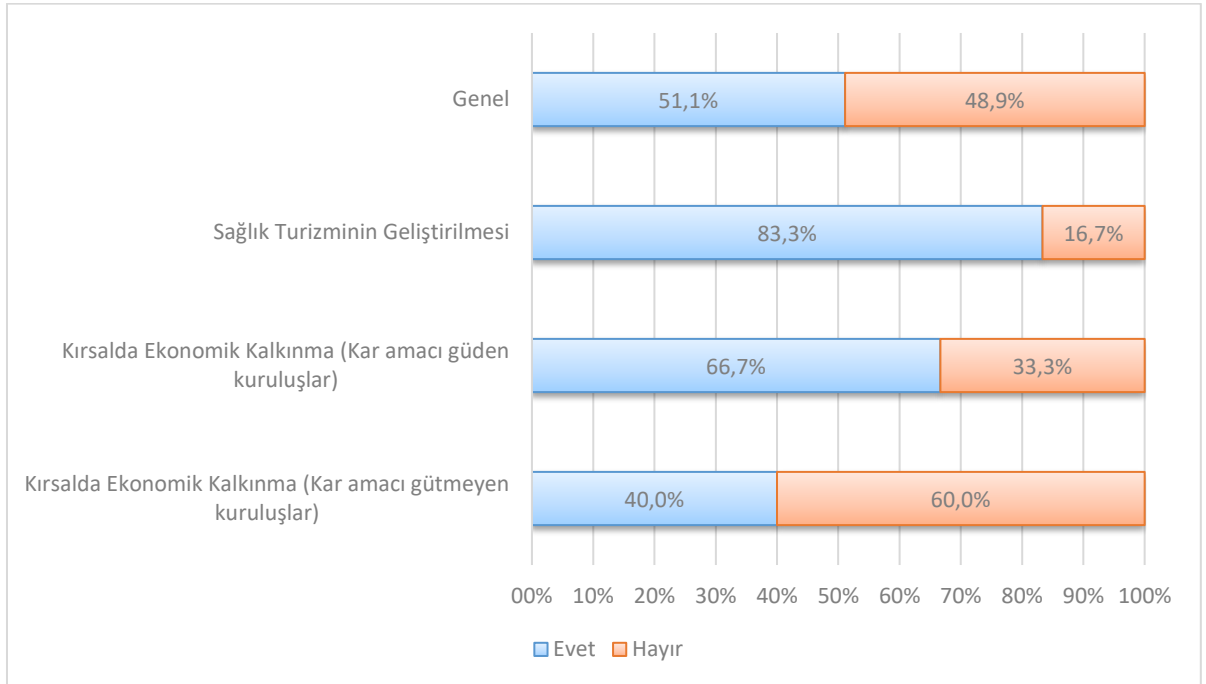
Şekil 19B. MDP Bölgesi- Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alınma Durumu (PO9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Destek alındı mı? Sorusuna Eskişehir %69 evet, Bursa ise %79 hayır olarak cevaplamıştır. Bu nedenle yazım danışmanlığı iller bazında farklılık göstermektedir.

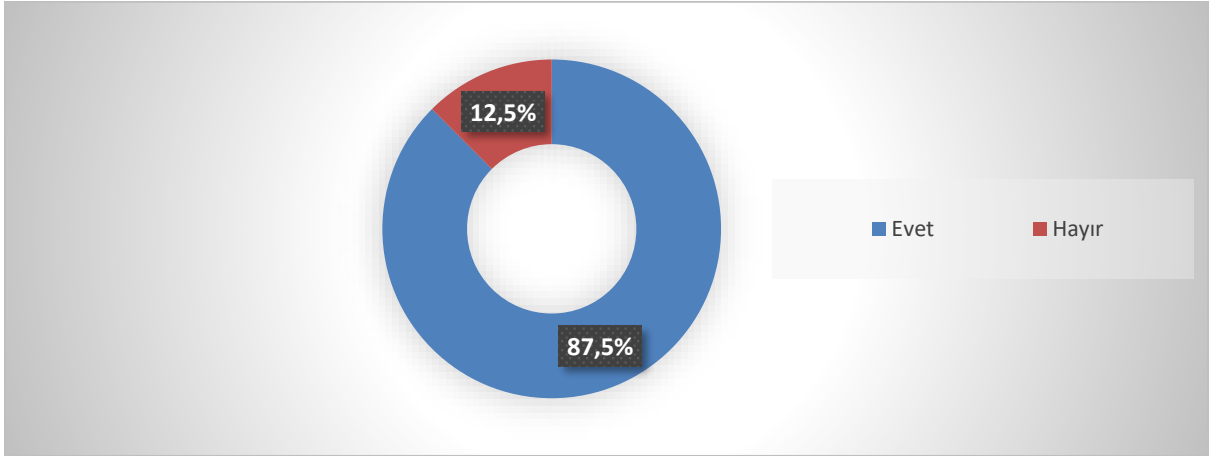
Şekil 20A. Proje Türü- Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alınma Durumu (PO9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) %60 oranında destek alınmamış olup, Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde ise %83 destek alınmıştır.

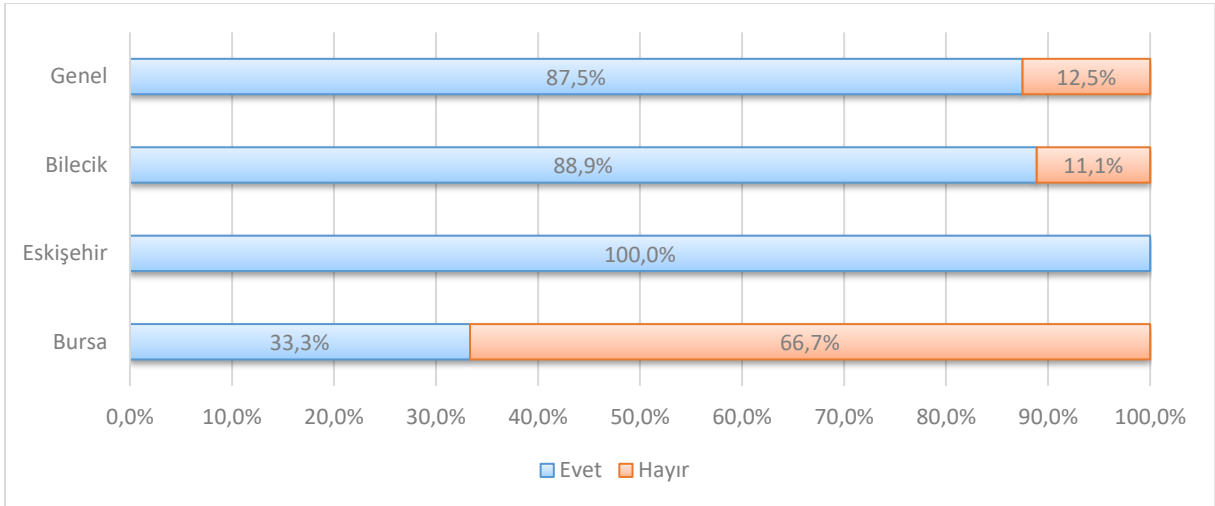
Şekil 20B. Destek/Danışmanlık İçin Ücret Ödenme Durumu (PO13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Destek alanların %88'i proje yazımı karşılığında ücret ödemiştir.

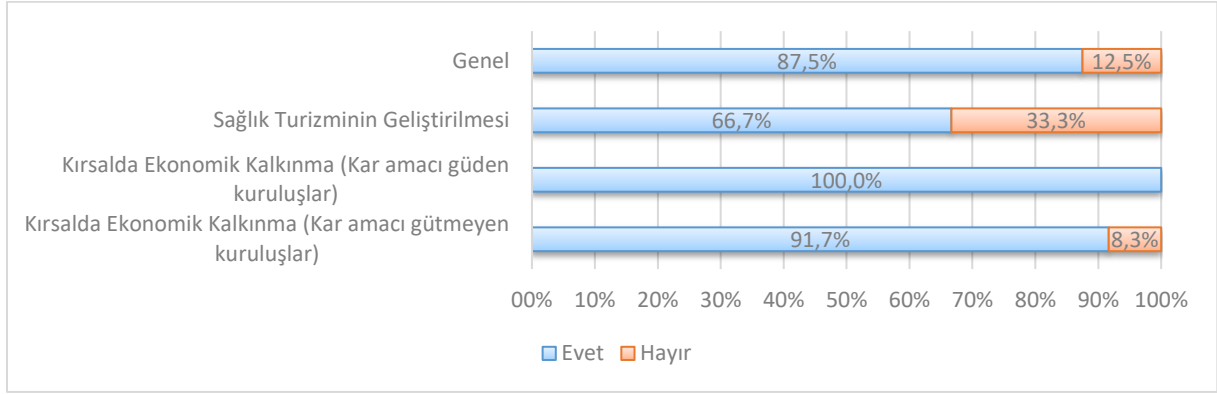
Şekil 20C. MDP Bölgesi- Destek/Danışmanlık İçin Ücret Ödenme Durumu (PO13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İller bazında değerlendirdiğimizde danışmanlık desteği için Eskişehir'de ücret ödeyenlerin oranı %100'dür.

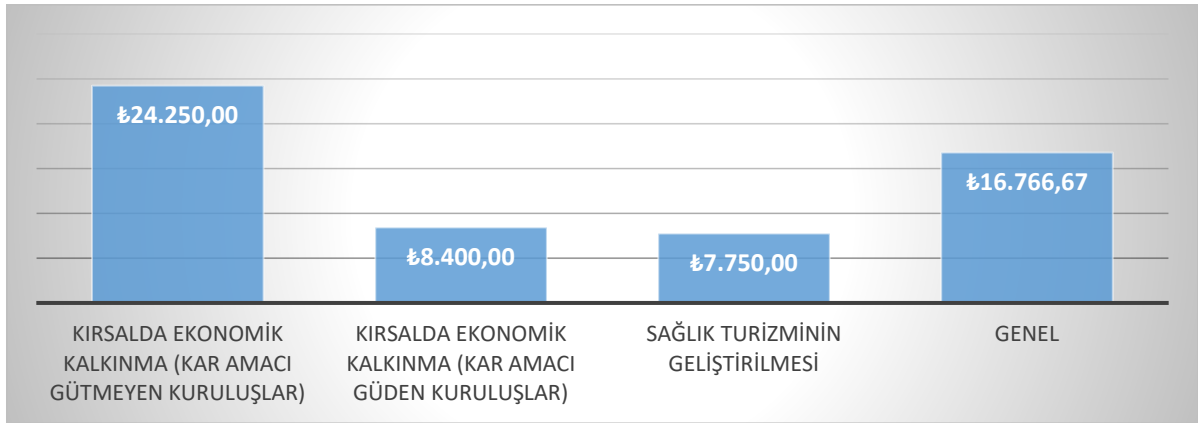
Şekil 20D. Proje Türü- Destek/Danışmanlık İçin Ücret Ödenme Durumu (PO13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında danışmanlık hizmeti için ücret ödenme oranı en yüksek %100 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) proje türünde gerçekleşmiştir.

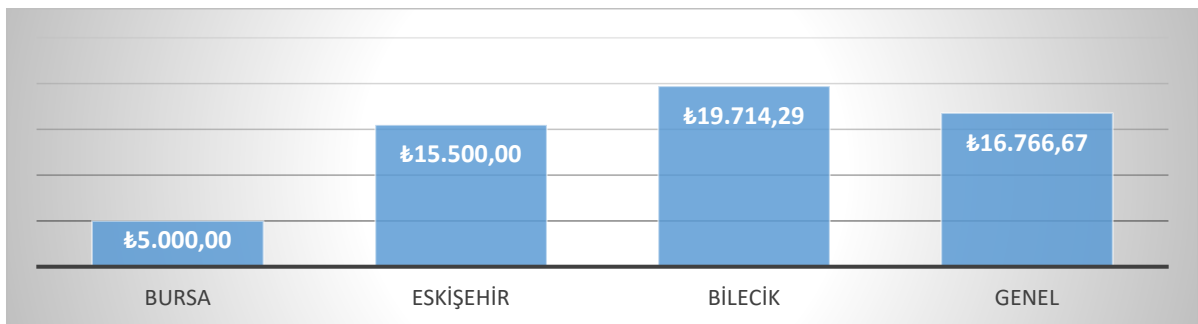
Şekil 20E. Proje Türü- Destek/Danışmanlık için Ödenen Tutar (PO13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Danışmanlık için en çok Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) proje türünde ödeme gerçekleştirilmiştir.

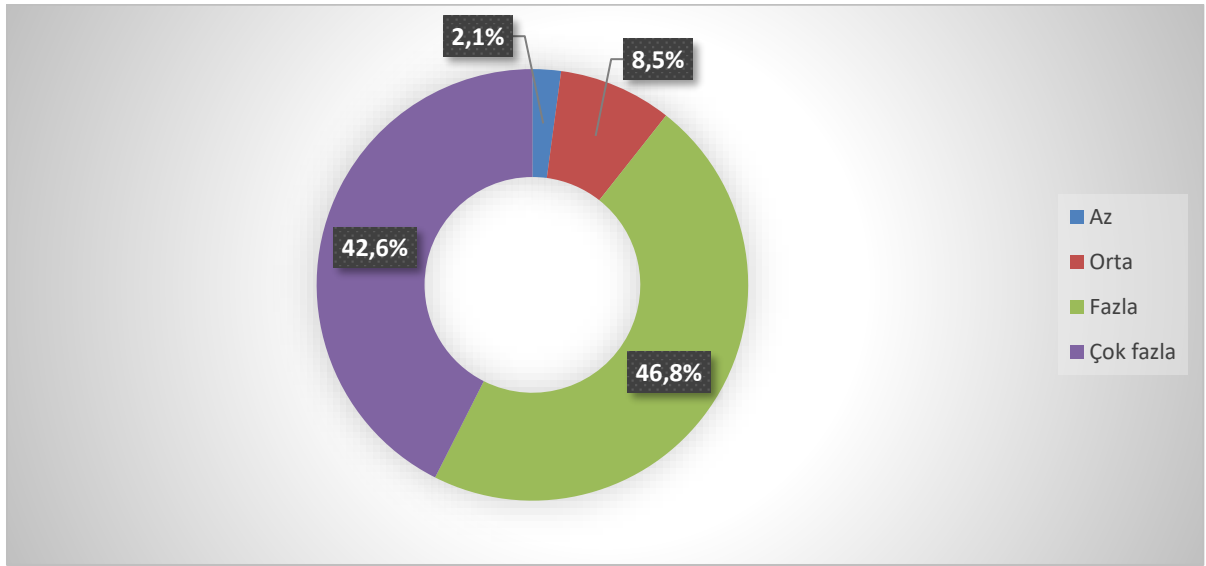
Şekil 20F. MDP Bölgesi- Destek/Danışmanlık için Ödenen Tutar (PO13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Danışmanlık için en çok Bilecik ilinde ödeme gerçekleştirilmiştir.

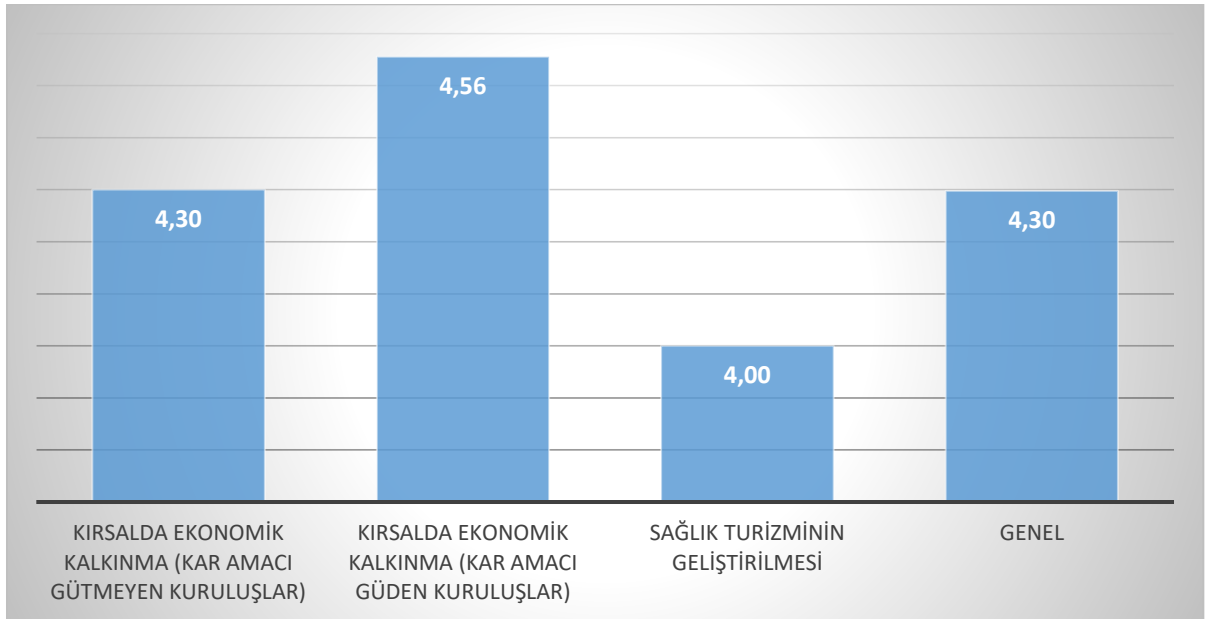
Şekil 21A Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyi (PU1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje uygulama sürecinden memnuniyet düzeyi %89'un üzerindedir.

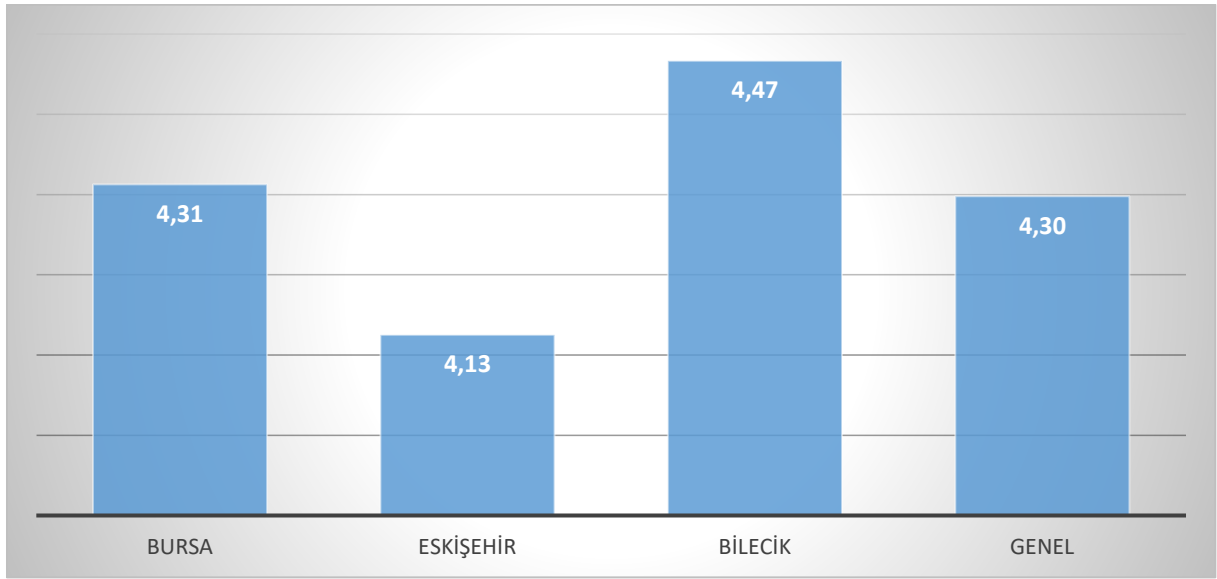
Şekil 21B. Proje Türü- Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyi (PU1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden, proje türleri arasında benzer şekilde süreçten memnuniyet düzeyi 4'ün üzerinde oluşmakla birlikte Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) da 4,6 ile en yüksek düzeye ulaşmaktadır.

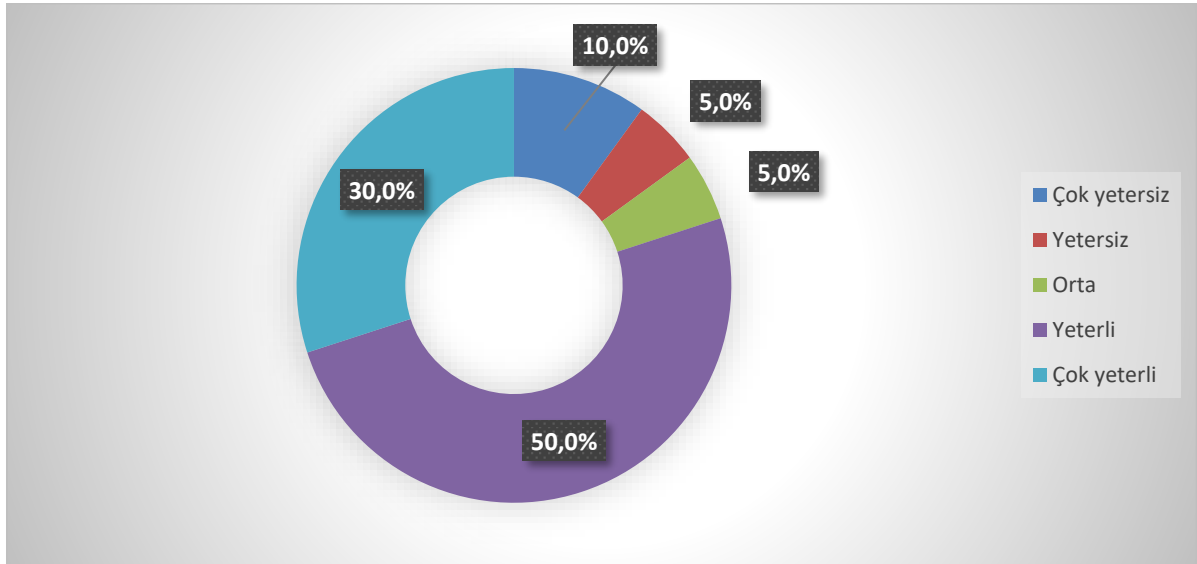
Şekil 21C. MDP Bölgesi- Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyi (PU1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden, iller arasında benzer şekilde süreçten memnuniyet düzeyi 4’ün üzerinde oluşmakla birlikte Bilecik’te bu oran 4,5 ile en yüksek düzeye ulaşmaktadır.

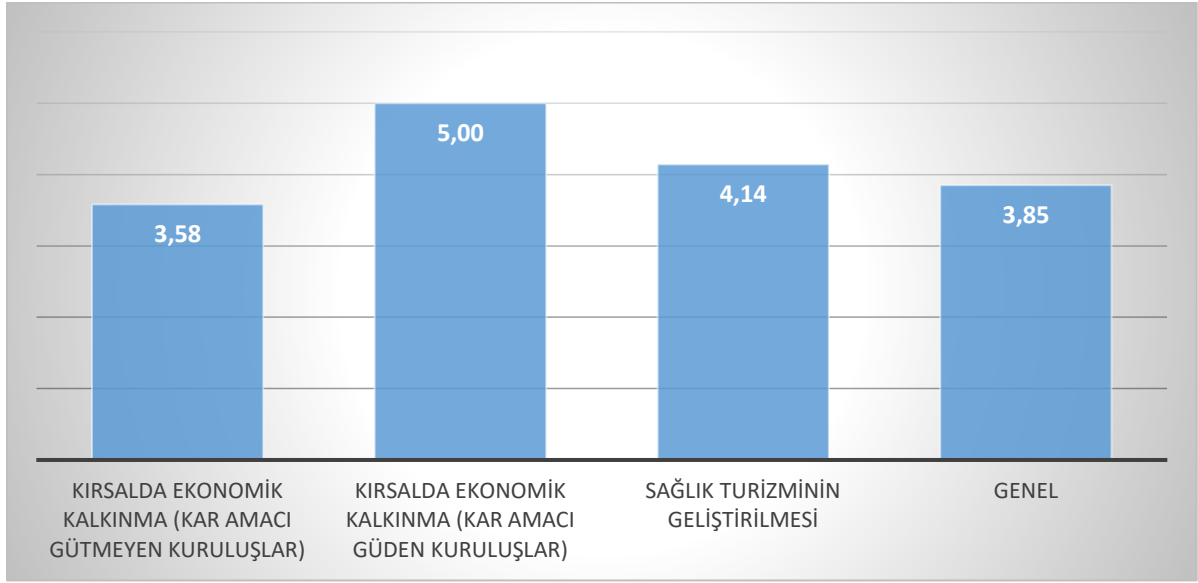
Şekil 22A. Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Teknik” Desteğin Yeterliliği Görüşü (PU9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlar arasında proje ortağından alınan teknik destek %80 oranında yeterli bulunmaktadır.

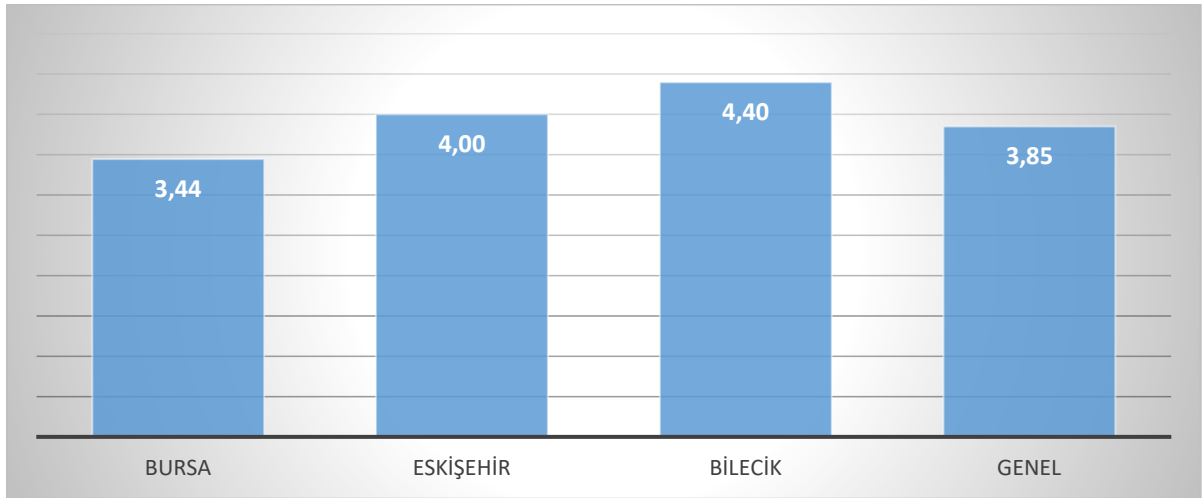
Şekil 22B. Proje Türü- Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Teknik” Desteğin Yeterliliği Görüşü (PU9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar)’da teknik desteğin yeterliliği 5 ile en yüksek düzeyde ulaşmaktadır.

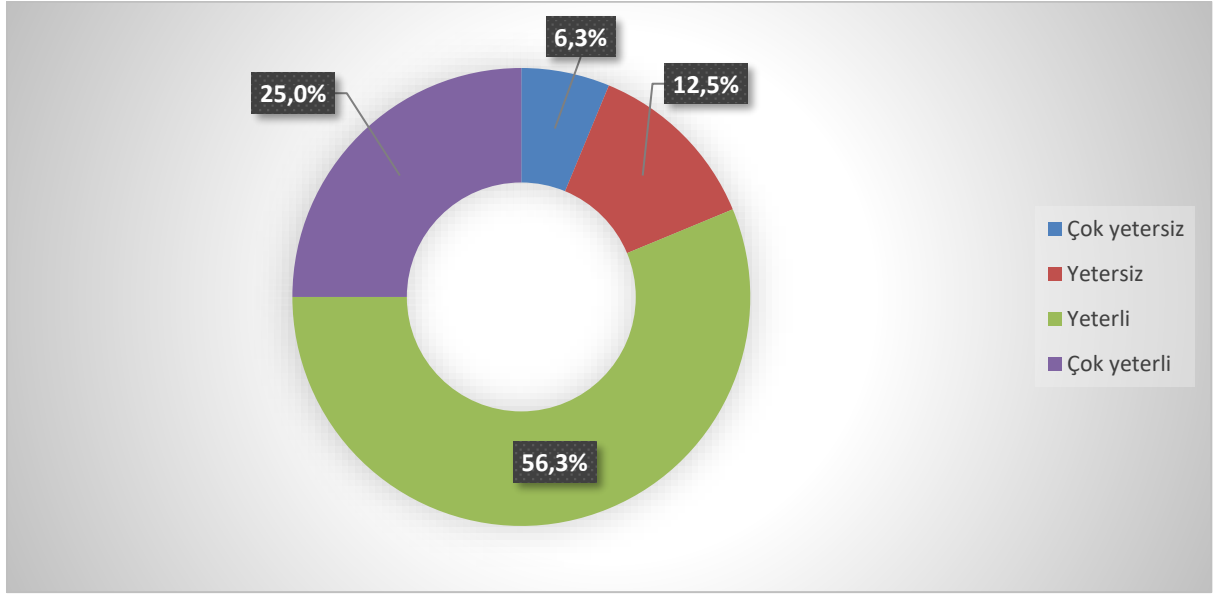
Şekil 22C. Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Teknik” Desteğin Yeterliliği Görüşü (PU9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

5 üzerinden yapılan değerlemede iller bazında teknik desteği yeterli olduğunu düşünenlerin oranı 4,4 ile Bilecik’te en yüksek seviyeye ulaşmaktadır.

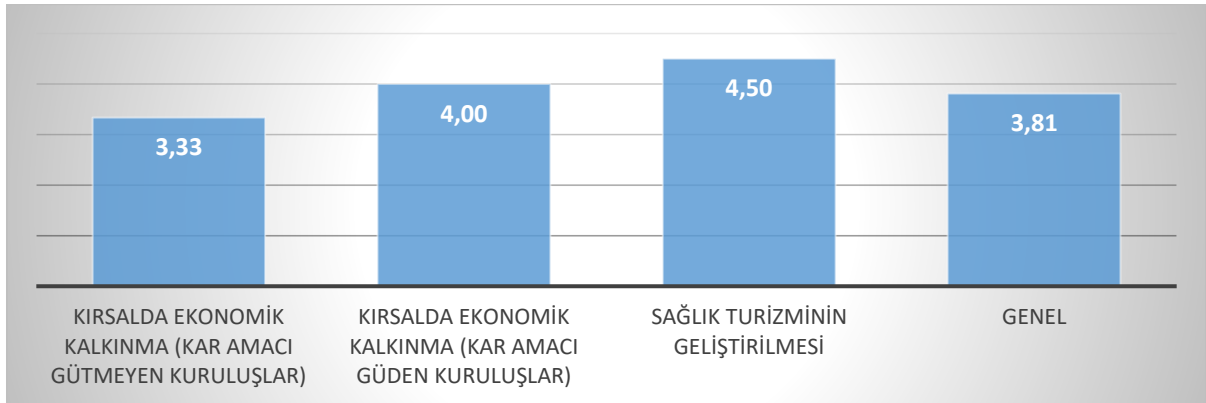
Şekil 23A. Proje Ortağından Destek Alınmış ise “Yönetimsel” Desteğin Yeterliliği Durumu (PU9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlar arasında proje ortağından alınan yönetimsel destek %81 oranında yeterli bulunmaktadır.

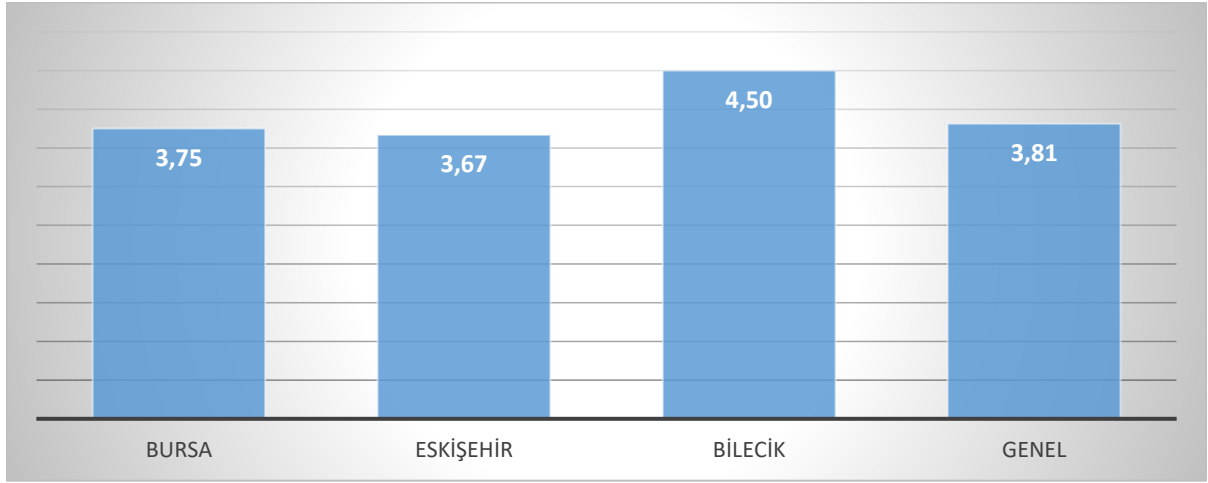
Şekil 23B. Proje Türü- Proje Ortağından Destek Alınmış ise, “Yönetimsel” Desteğin Yeterliliği Durumu (PU9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlar arasında proje ortağından alınan yönetimsel desteği yeterli bulanların oranı Sağlık Turizminin Geliştirilmesinde 4,5 ile en yüksek düzeye ulaşmaktadır.

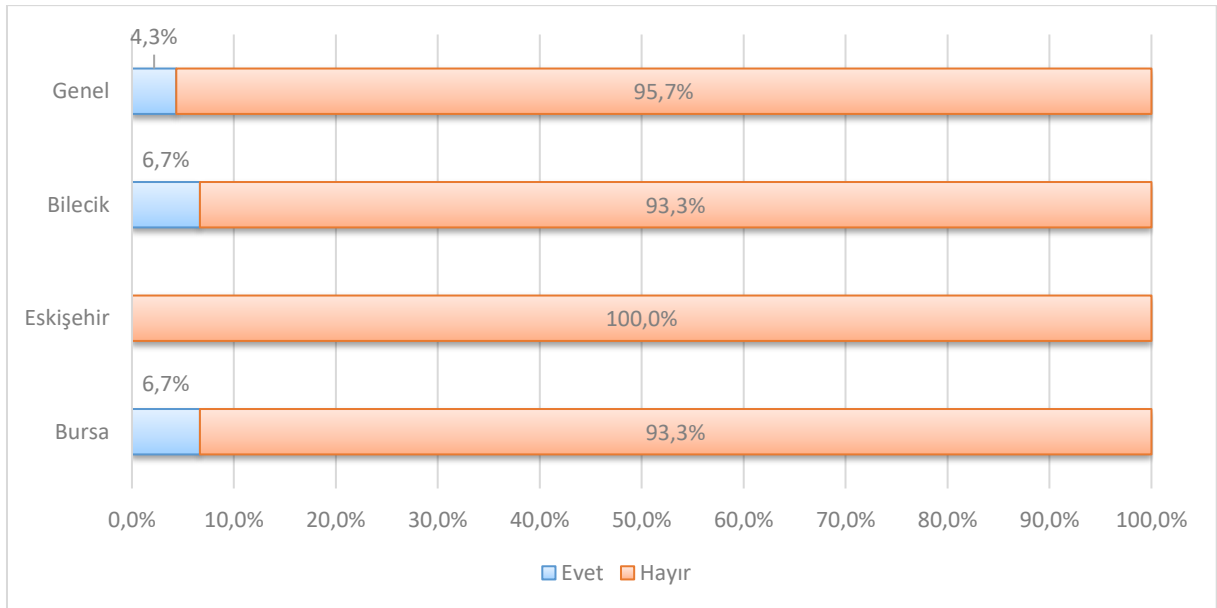
Şekil 23C. MDP Bölgesi Proje Ortağından Destek Alınmış ise, “Yönetimsel” Desteğin Yeterliliği Durumu (PU9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İl bazında proje ortağından alınan yönetimsel desteği yeterli bulanların oranı yine 4,5 ile Bilecik’te en yüksek seviyeye ulaşmaktadır.

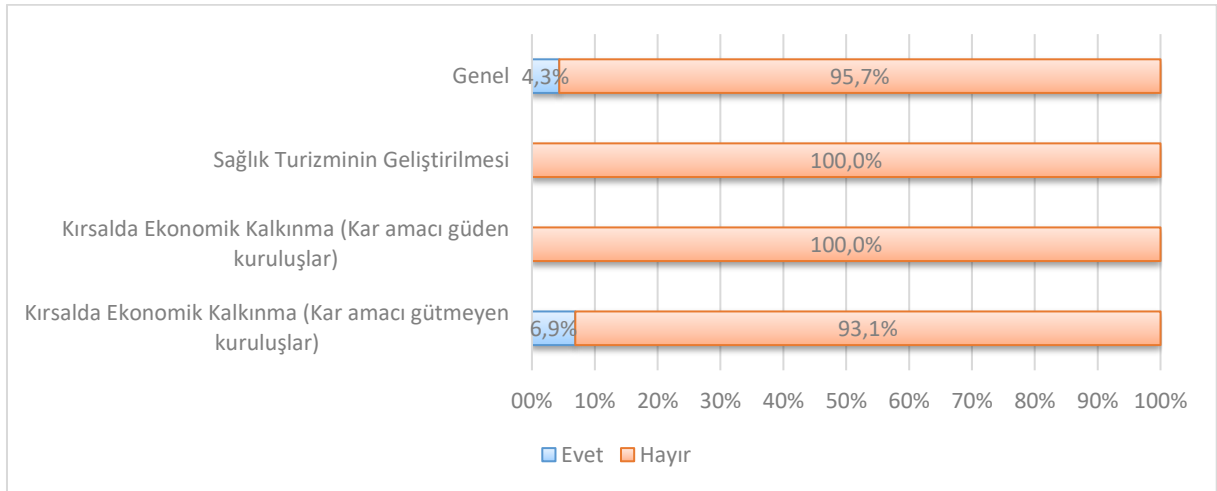
Şekil 24A. MDP Bölgesi- Hedef Gruplara Ulaşmada Sıkıntı Yaşama Durumu (PU10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İlgililik ve etkililik açısından ankete katılanların verdiği cevaplar doğrultusunda iller bazında hedef gruplara ortalama %95 oranında ulaşılmıştır.

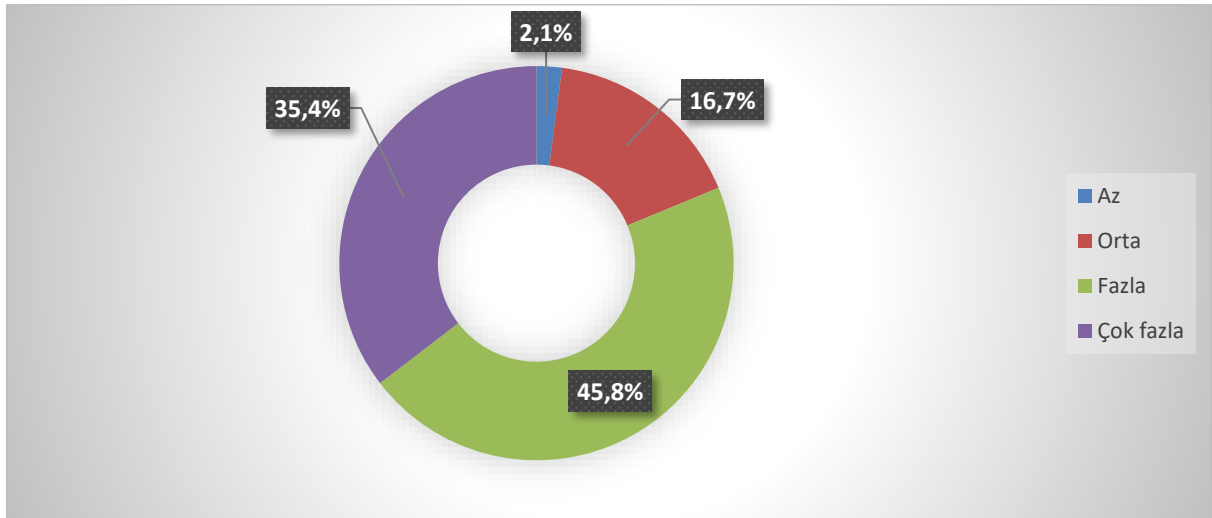
Şekil 24B. Proje Türü- Hedef Gruplara Ulaşmada Sıkıntı Yaşama Durumu (PU10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İlgililik ve etkililik açısından ankete katılanların verdiği cevaplar doğrultusunda proje türü bazında hedef gruplara yaklaşık %100 oranında ulaşılmıştır.

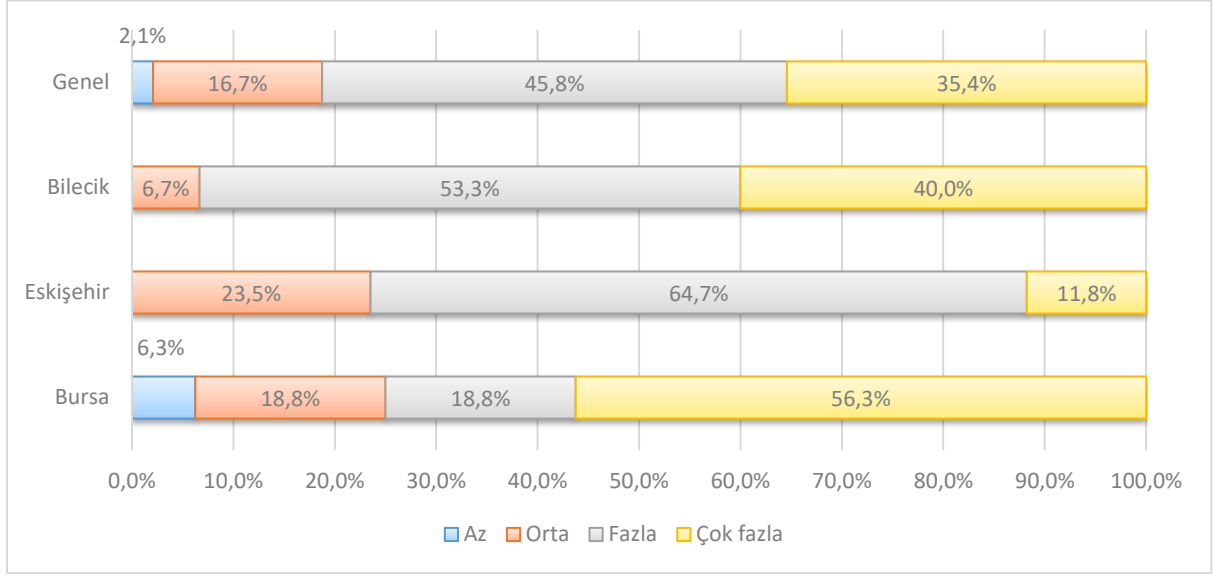
Şekil 25A. “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %81'i MDP projelerinden kolaylıkla haberdar olmuştur.

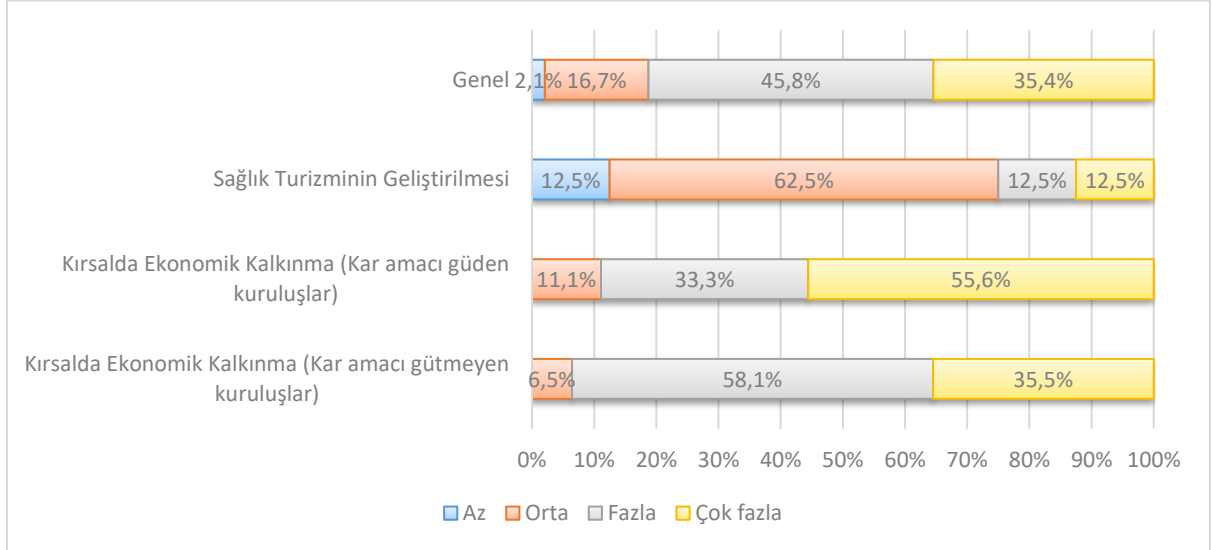
Şekil 25B. MDP Bölgesi- “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerden kolaylıkla haberdar olma oranı Bilecik’te %93’e ulaşmaktadır.

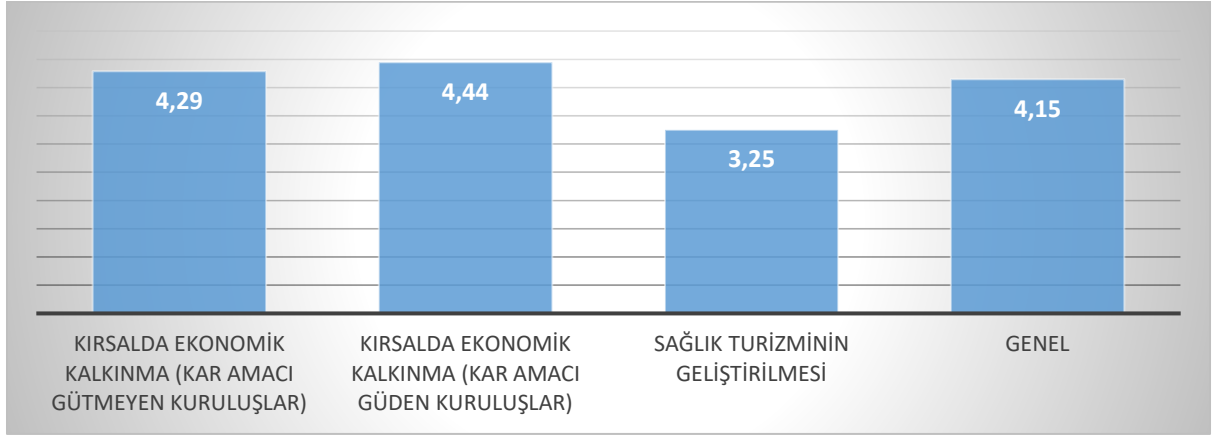
Şekil 25C. Proje Türü- “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kolaylıkla haberdar olma oranı özellikle Sağlık Projelerinin Geliştirilmesi proje türünde düşmekte ve kolaylıkla haberdar olma sorusuna orta ve az katılanların oranı %75’e çıkmaktadır.

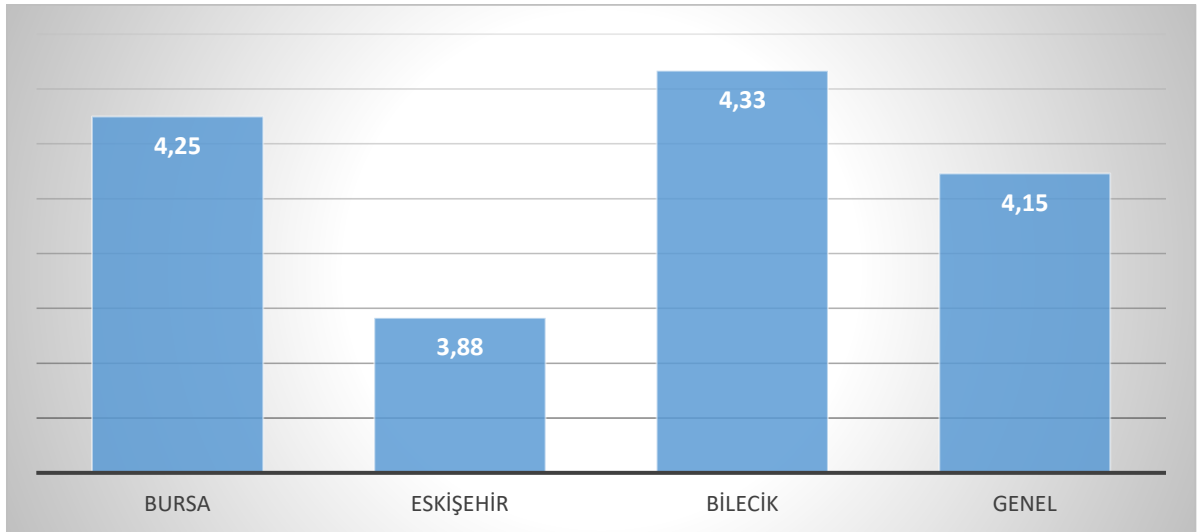
Şekil 25D. “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların projelerden kolaylıkla haberdar oldum sorusuna 5 üzerinden cevap vermesi istendiğinde en yüksek puanı Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) yararlanıcıları 4,4 ile en yüksek puanı vermiştir.

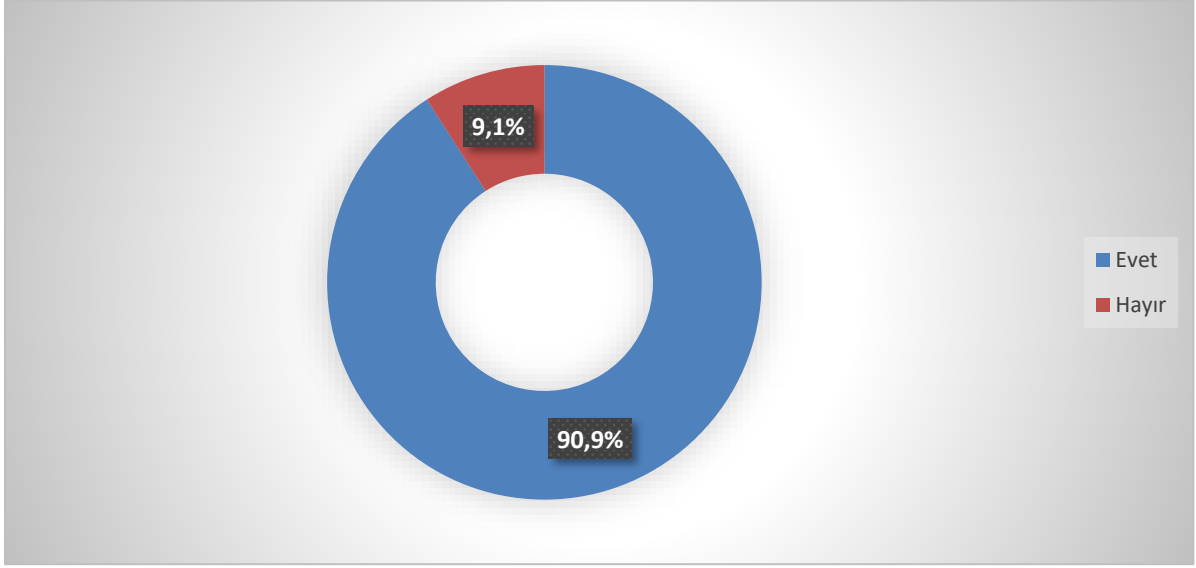
Şekil 25E. “MDP Projelerinden Kolaylıkla Haberdar Oldum” İfadesine Katılma Düzeyi (PU13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerden kolaylıkla haberdar olma derecesi en yüksek il 4,3 puan ile Bilecik'tir.

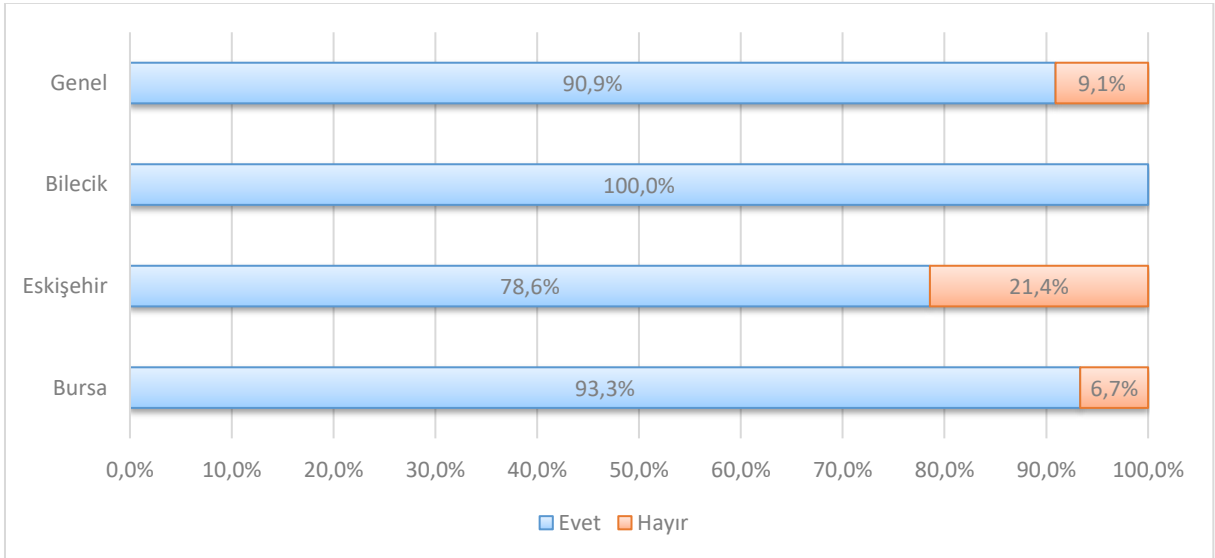
Şekil 26A. Proje Yürüttüğünüzden Çevrenizdeki Diğer Firma veya Kurumlar Haberdar Olma Durumu (PU14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %91'i proje yürüttüklerinden çevrelerindeki diğer firma veya kurumların haberdar olduğunu söylemiştir.

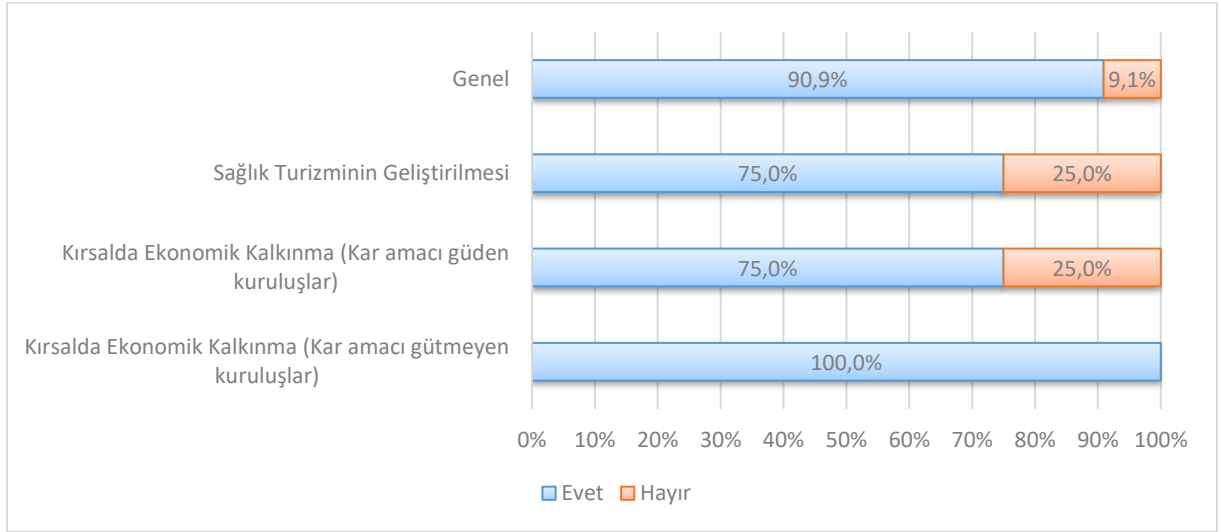
Şekil 26B. MDP Bölgesi- Proje Yürütülmesinden Çevredeki Diğer Firma veya Kurumların Haberdar Olma Durumu (PU14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu soruya il bazında yüksek oranda haberdar olduğu şeklinde cevap verilmiştir.

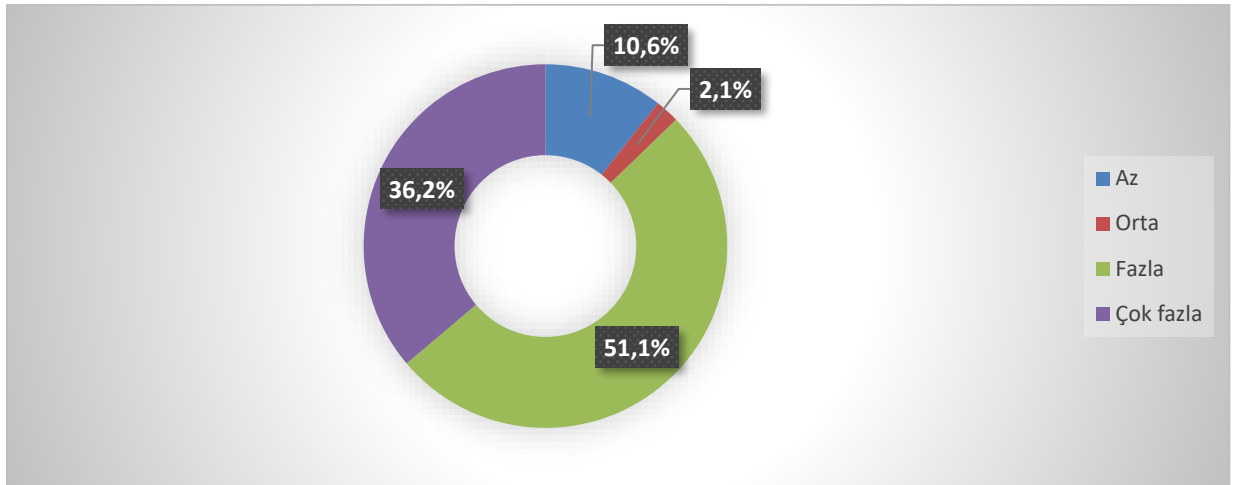
Şekil 26C. Proje Türü- Proje Yürütülmesinden Çevredeki Diğer Firma veya Kurumların Haberdar Olma Durumu (PU14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu soruya proje türü bazında yüksek oranda haberdar olduğu şeklinde cevap verilmiştir.

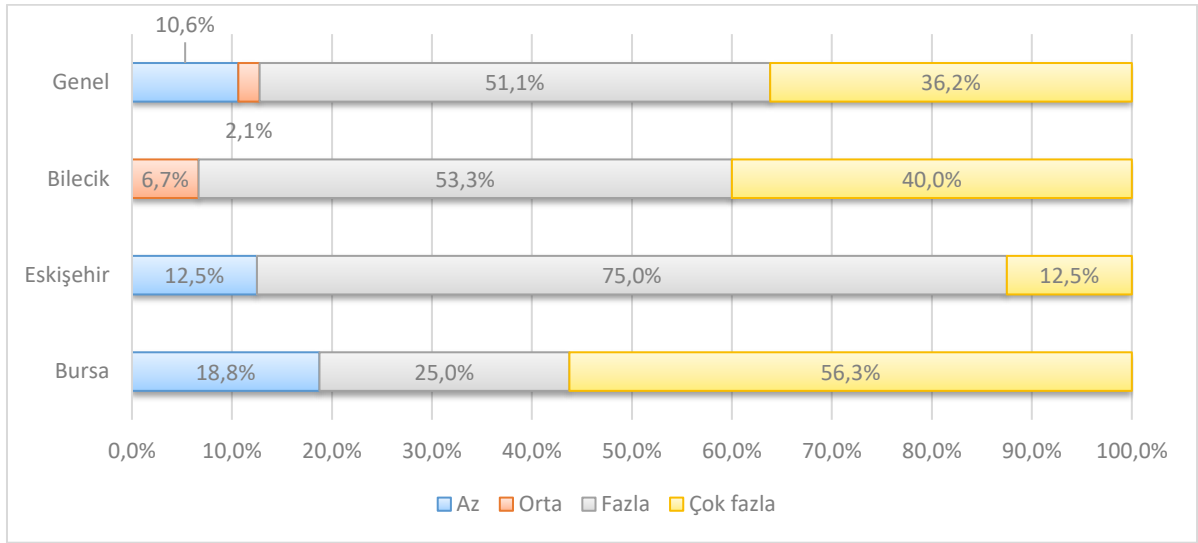
Şekil 27A. Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %87'sinin projeden genel memnuniyet düzeyi yüksektir.

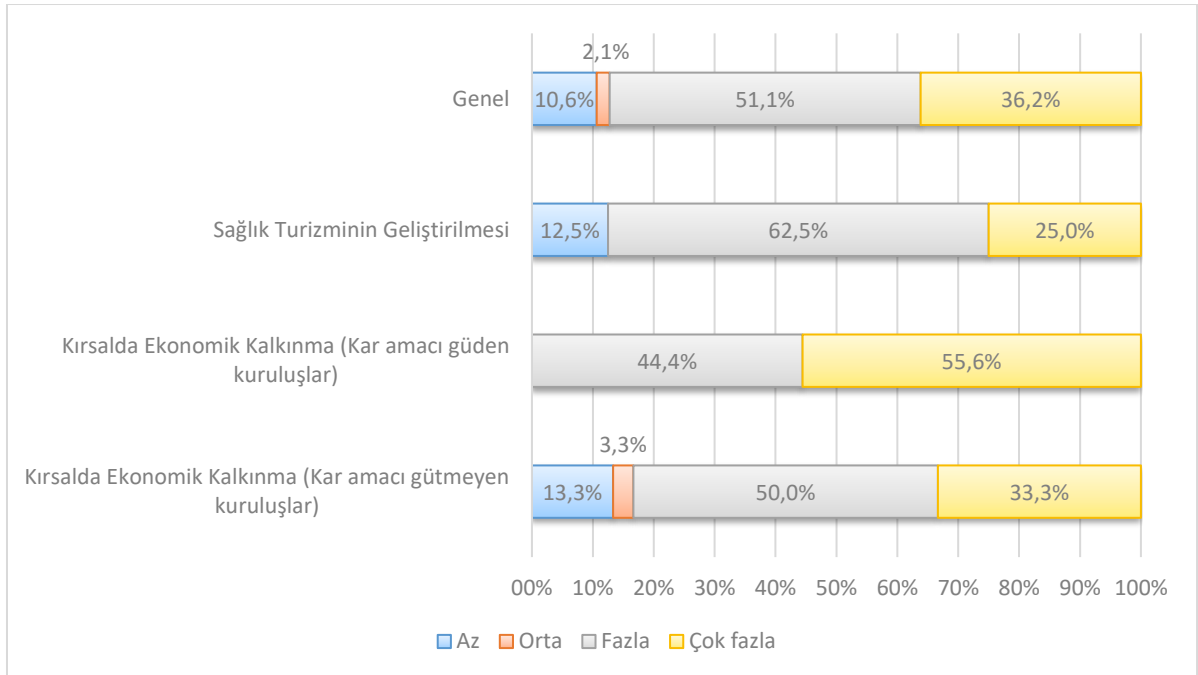
Şekil 27B. MDP Bölgesi- Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu soruya verilen cevaplarda il bazında yüksek oranda memnuniyet duyulduğu ifade edilmiştir.

Şekil 27C. Proje Türü- Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)

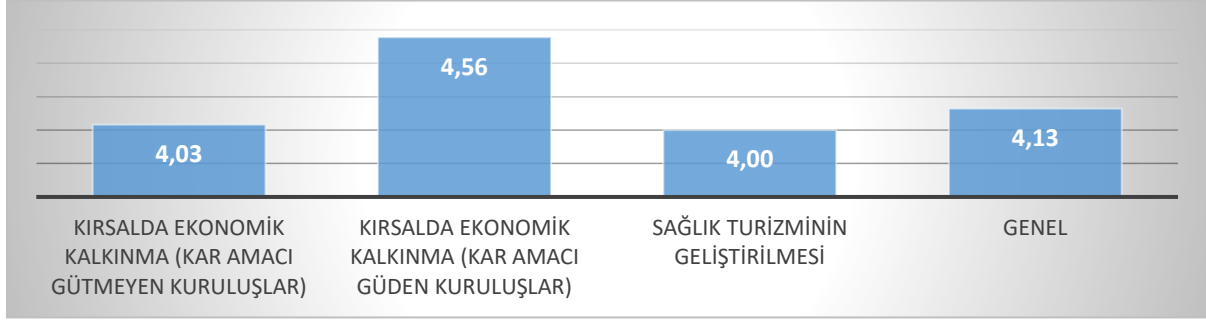

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu soruya verilen cevaplarda proje türü bazında yüksek oranda projelerden genel memnuniyet duyulduğu ifade edilmiştir.

Şekil 27D. Proje Türü- Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)

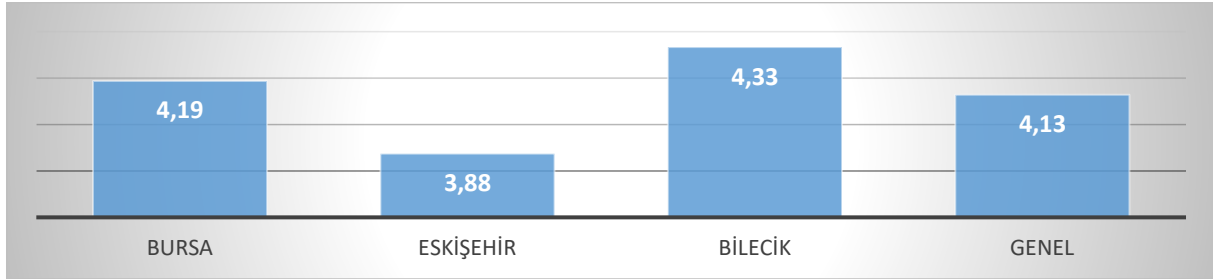
(1: Çok yetersiz, 2: Yetersiz, 3: Orta, 4: Yeterli, 5: Çok Yeterli / PS3)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlardan genel memnuniyet düzeylerini puanlamaları istendiğinde 4,6 ile en yüksek puanı Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) yararlanıcıları vermiştir.

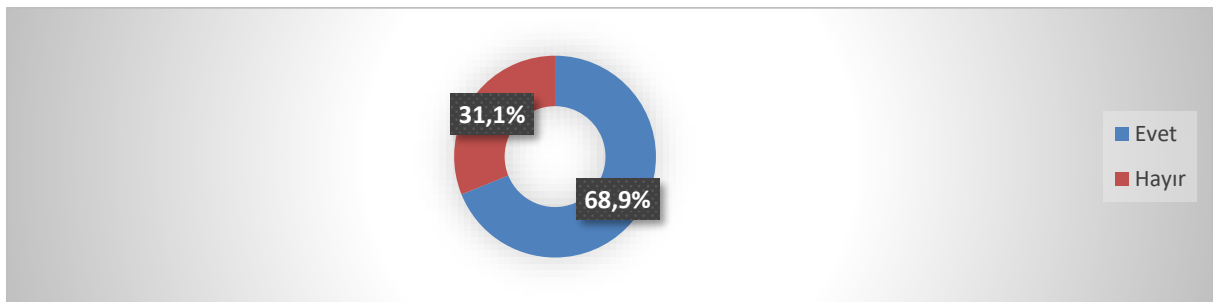
Şekil 27E. MDP Bölgesi- Projeden Genel Memnuniyet Düzeyi (PS3)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeden genel memnuniyet düzeyi en yüksek il 4,3 puan ile Bilecik'tir.

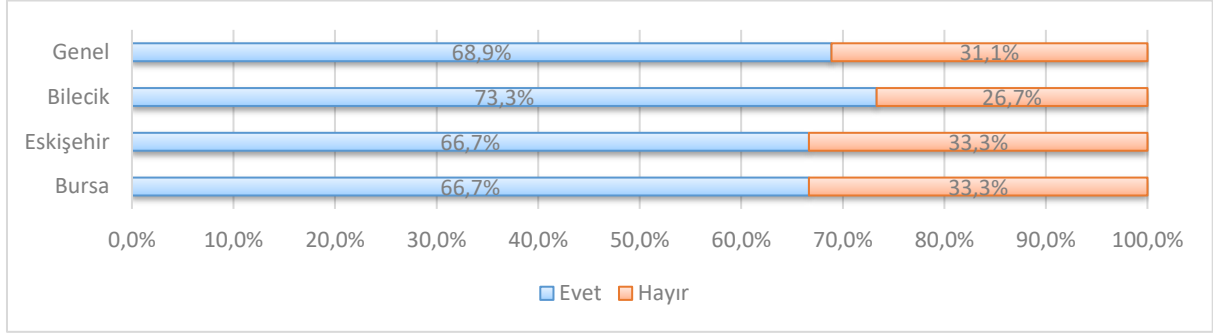
Şekil 29A. Proje Sürecinde Proje Faaliyeti Olarak Eğitimlerin Verilme Durumu (PU16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje faaliyetlerinde %70'e yakın oranda eğitimlerin verilmiş olduğu görülmüştür. Bu faaliyet kalemi ile programların yerel kapasite ve insan sermayesi üretme bileşeni açısından yoğunlukla etkin olduğu tespit edilmiştir.

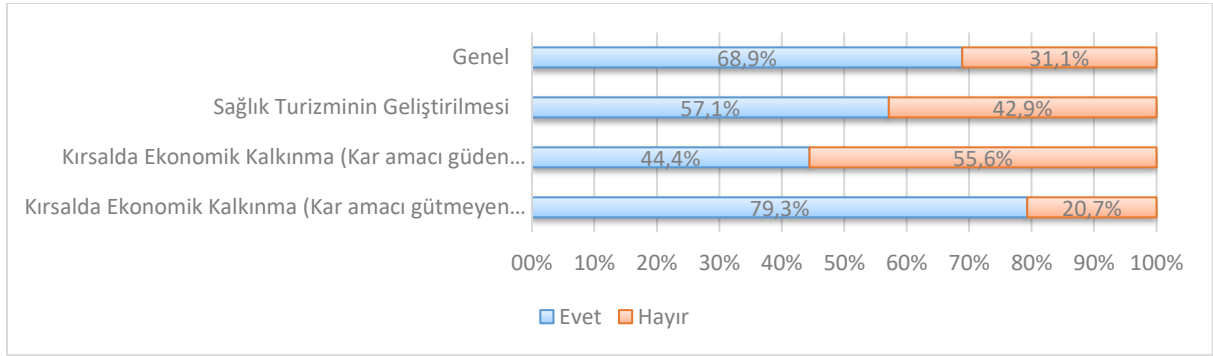
Şekil 29B. MDP Bölgesi- Proje Sürecinde Proje Faaliyeti Olarak Eğitimlerin Verilme Durumu (PU16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Verilen eğitimlerin Bilecik ilinde ortalamanın üstünde olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum bu ilde yürütülen projelerin yerel kapasite ve insan sermayesi geliştirme açısından öne çıkmasını sağlamıştır.

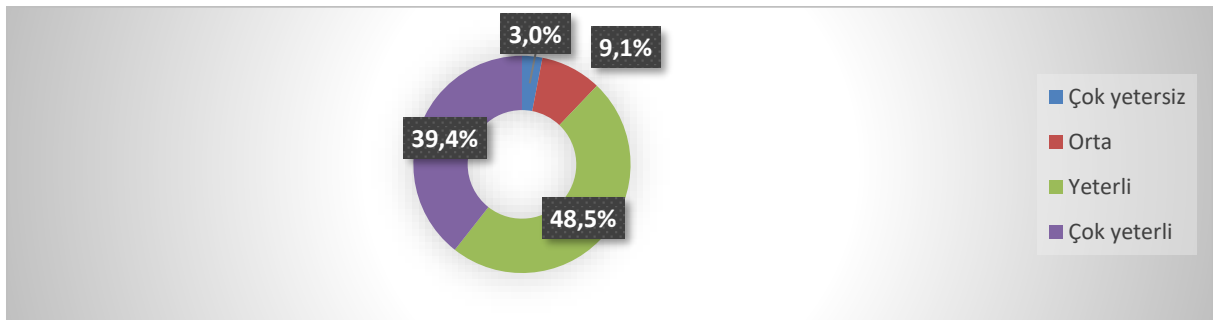
Şekil 29C. Proje Türü- Proje Sürecinde Proje Faaliyeti Olarak Eğitimlerin Verilme Durumu (PU16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Verilen eğitimlerde KEK Kar amacı gütmeyen kurumların oranı %80'e yakın gözlemlenmiştir. Kar amacı güden KEK projelerinde ise bu oran %45'in altında kalmıştır. İleriki dönemlerde uygulanacak MDP'lerde KEK Kar amacı güden şirketlerin eğitim faaliyetlerinin artırılmasının desteklenmesi yerinde olacaktır.

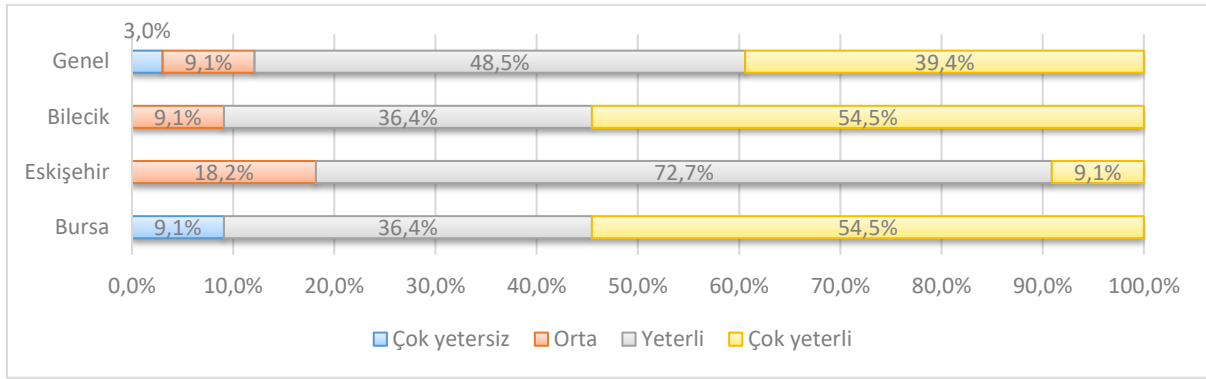
Şekil 30A. Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Katılımcılar tarafından süreçte verilen eğitimler %88 oranında yeterli bulunmuştur. Bu tespit, verilmiş olan eğitimlerin insan sermayesi geliştirilmesinde etkin olduğu sonucunu ispatlamaktadır.

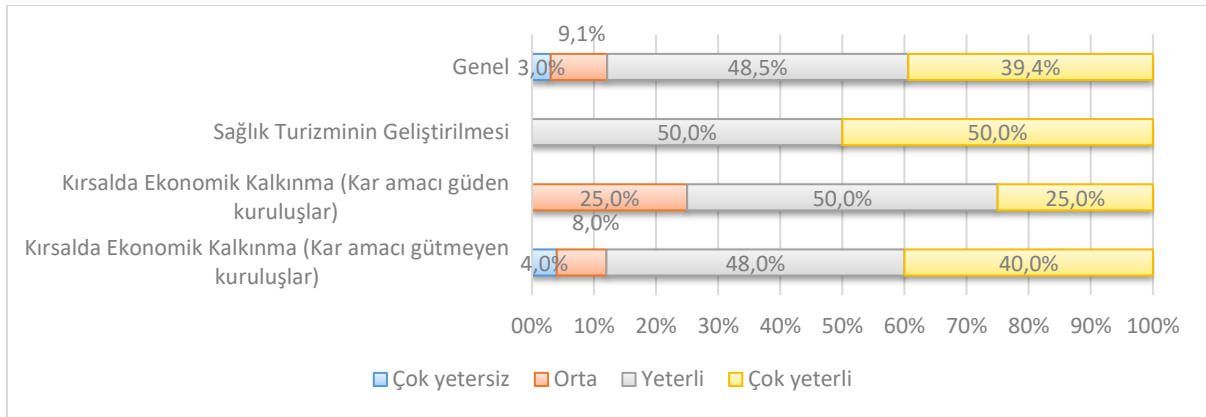
Şekil 30B. MDP Bölgesi- Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje kapsamında verilen eğitimler il bazında da benzer şekilde %80'in üzerinde oranda yararlanıcılar tarafından yeterli bulunmuştur. Eğitimlerin etkililik boyutu açısından her 3 il de yüksek performans göstermiştir.

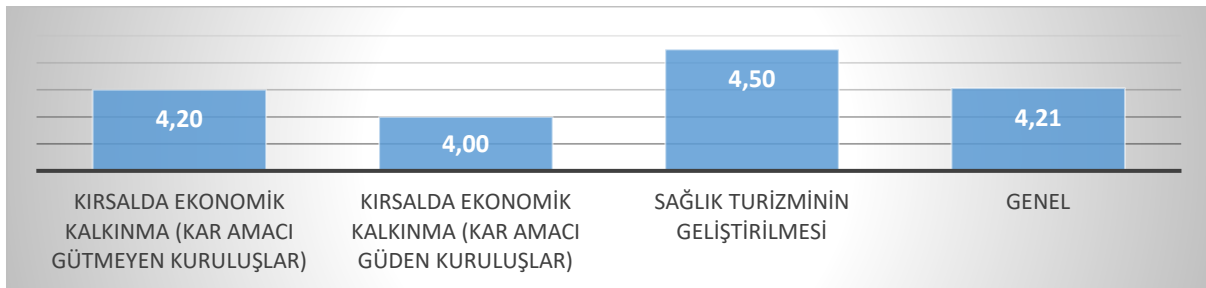
Şekil 30C. Proje Türü- Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında da benzer şekilde %75-%100 aralığında yeterli bulunmuştur.

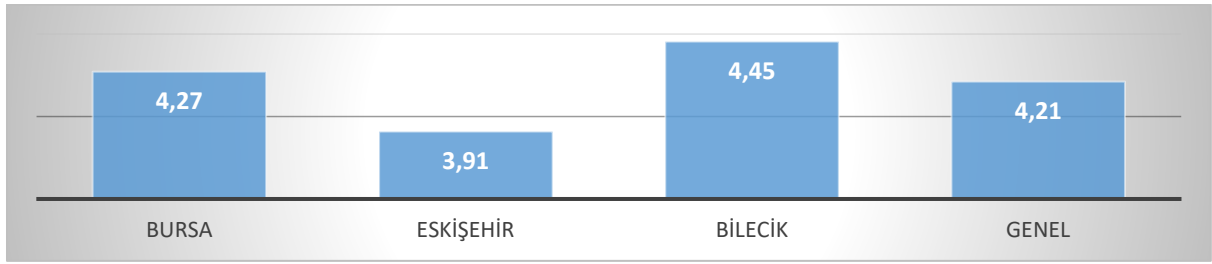
Şekil 30D. Proje Türü- Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Sağlık Turizminin Geliştirilmesi proje türünde bu oran %100'e ulaşmaktadır. Eğitimlerin yeterli olması görüşü proje yürütücülerinden alınmış olması bu sonucun ede edilmesine sebep olmuştur. Ancak eğitimi alanlar ile etki değerlendirmesi çalışması kapsamında görüşülememiş olması programın etkinliğinin bu açıdan incelenememesine neden olmuştur.

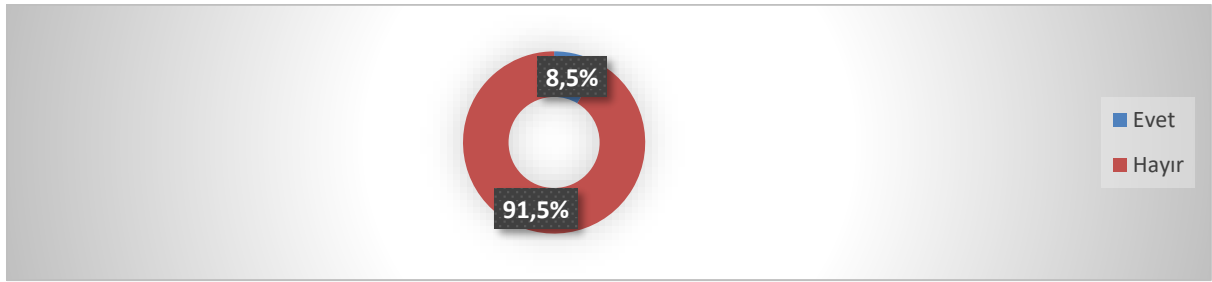
Şekil 30E. MDP Bölgesi- Verilen Eğitimlerin Yeterlilik Durumu Görüşü (PU17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İl bazında da bu oran %100'e yaklaşmaktadır. Verilen eğitimlerin etkin ve verimli olmasının geliştirilmesi için, eğitim alanlar ile rastgele görüşmeler yapılacağı ve sonuçların eğitimlerin artımsallık etkisi analizlerine katkı sağlayacağı bir düzenleme ile geliştirilebilir. BEBKA dosya incelemesinde verilen eğitimlerin ispat belgeleri olmakla birlikte, eğitimin eğitime katılanlarda neyi değiştirdiği tespit edilememiştir.

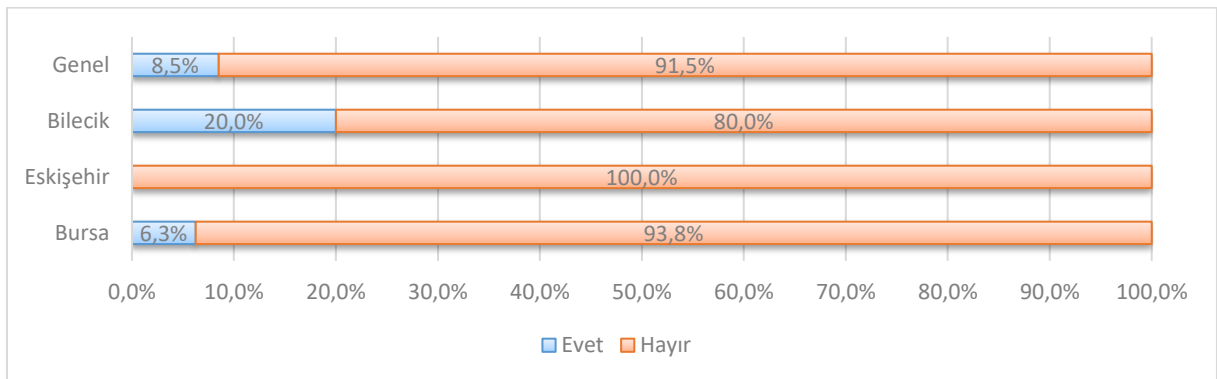
Şekil 31A. Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Durumu (PU18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeye dâhil olmak istemeyen paydaşların oranı genel görünümde %10'un altında gözlenmiştir. Bu oran katılım etkililiği açısından projelerin başarılı olduğunu göstermektedir.

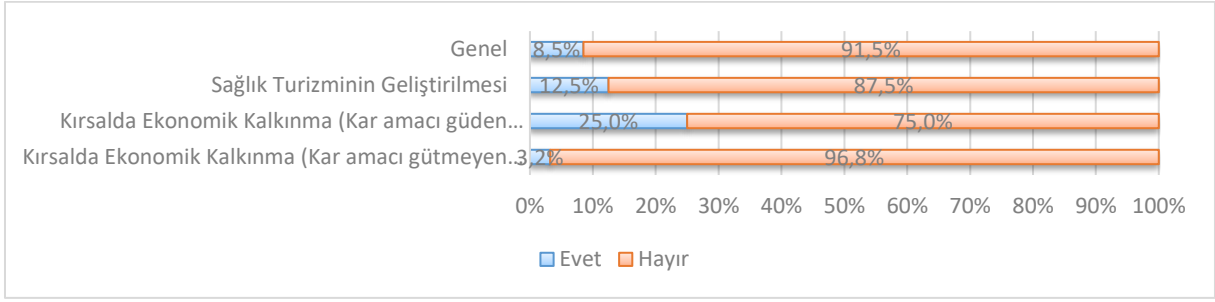
Şekil 31B. MDP Bölgesi- Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Durumu (PU18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu oran Eskişehir ilinde %100'e ulaşmaktadır. Bu tespit Eskişehir ilinin katılım etkinliği açısından daha başarılı olduğunu göstermektedir. Ancak, ileriki aşamalarda yürütülecek etki değerlendirmesi çalışmalarında, projeye dâhil olmak istemeyenler ile derinlemesine görüşme yapılması şartnameye eklenirse, projenin dışında kalma davranışını profili elde edilebilir. Bu analiz ile de programların yaygın davranışsal artımsallık üretmediği noktalar elde edilebilir.

Şekil 31C. Proje Türü- Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Durumu (PU18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü bazında ise hedef grupların projeye katılımına en yüksek oran %97 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) tarafından verilmiştir

Bilecik ve Eskişehir’de gerçekleştirilen görüşmelere göre BEBKA tarafından sağlanan mali desteklerin en verimli kullanıldığı kurum/kuruluşlar süt ve tarım ile ilişkili kooperatiflerdir. Kooperatif yapıları BEBKA tarafından sağlanan destekler ile elde ettikleri mal ve hizmet alımlarını etkin olarak kullanmaktadır. Kooperatiflerde özellikle alım yapılan araçların kullanımı ile hem pazarda etkin konuma gelmenin sağlandığı hem de bu araçlara ilave yatırımlarla kuruluşu daha da güçlendirme eğiliminin ortaya çıktığı açıktır. Kooperatiflerin yeni projelerle işlerini daha da ilerletmeye dönük olarak planlamalar yaptığı görülmüştür. Bu noktada sağlanan kaynağın ekonomik anlamda da kooperatife ve dolayısıyla kooperatif üyelerine önemli ölçüde katkı sağladığı ve etkin kullanıldığı anlaşılmıştır. Aynı zamanda kooperatifler muhasebe kayıtları bakımından diğer proje desteği alıcılarına göre daha profesyonel çalışmaktadır.

Bilecik ve Eskişehir özelinde ve Bursa’da bir belediyeye sağlanan desteklerle ilgili yapılan görüşmelerde ise yapılan yatırımların ya atıl durumda olduğu ya da etkin bir şekilde kullanılmadığı görülmüştür. Belediyelerde parti değişiminin yanı sıra sadece başkan değişiminin bile projelerin bir anda kullanılmaz hale gelmesinde etkili olduğu anlaşılmıştır. Belediyelerde projelerle ilgili kişiler ya görevlerinden ayrılmış ya da dışarıdan destek alındığı için kurumla ilişkisi kesilmiş kişilerden oluşmaktadır. Projelerin sahiplenilmemesinde de bu durum etkili olmaktadır.

Tarımla ilgilenen aile işletmelerinde ise ailenin işi sahiplendiği durumda çok iyi sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Başarıda en önemli faktörlerden biri ise işletmenin pazara doğrudan ulaşabilme imkânına sahip olmasıdır. Tarımla ilgili aile işletmeleri bürokratik prosedürlere yeterince hakim olmadıkları için olumsuz etkilenmektedir. Tarımla ilgili aile işletmelerinin kayıt konusunda zayıf oldukları görüldüklerinden bu işletmelerden performans ölçümü ile ilgili yeterli ve sağlıklı veri elde edilememiştir. Ajans tarafından sağlanan destekler ve proje hazırlama, başvurma ve yürütme aşamalarında geçirdikleri deneyim süreci de davranışsal artımsallık katkıları sağlamakla birlikte tarımsal aile işletmelerinin daha da uzmanlaşması ve profesyonelleşmelerini sağlayacak destekler formüle edilebilir.

Etkinliğin sağlıklı biçimde ölçümlenerek proje tamamlandıktan 5 (beş) yıl sonra, tahsis edilmiş kaynağın bölgesel kalkınma hedeflerine ulaşılmasında fayda sağlayıp sağlamadığının ölçümlenebilmesi Ajans’ın proje izleme sisteminin geliştirilmesini gerektirmektedir. BEBKA tarafından açıklanan anahtar performans göstergelerinin (KPI), hem BEBKA hem de proje sahibi kurum tarafından standardize edilmiş bir şekilde proje sonrasında da devam edecek bir model ile sürekli kayıt altına alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, etkinliğin istatistiksel olarak sağlıklı ölçülmesi için gerekli anahtar performans göstergelerinin yıllar itibarı ile gelişimi ve rapor tarihi itibarı ile son durumu saha çalışmasında elde edilemediği gibi, projelerin bazılarının atıl vaziyette olduğu ve amaçlarına yeterince ulaşmadığı tespit edilmiştir. Programların verimli ve etkin bir biçimde gerçekleşmesi için, BEBKA KAYS sistemi üzerinde proje tamamlandıktan sonra da her yıl kayda geçecek, belgeye dayalı veriler alınması sureti ile analizlerin hızlı ve az maliyetli biçimde yapılmasıdır.

Projelerdeki etkinlik ve diğer değerlendirme verisi izleme soruları incelendiğinde aşağıdaki unsurlar öne çıkmaktadır.

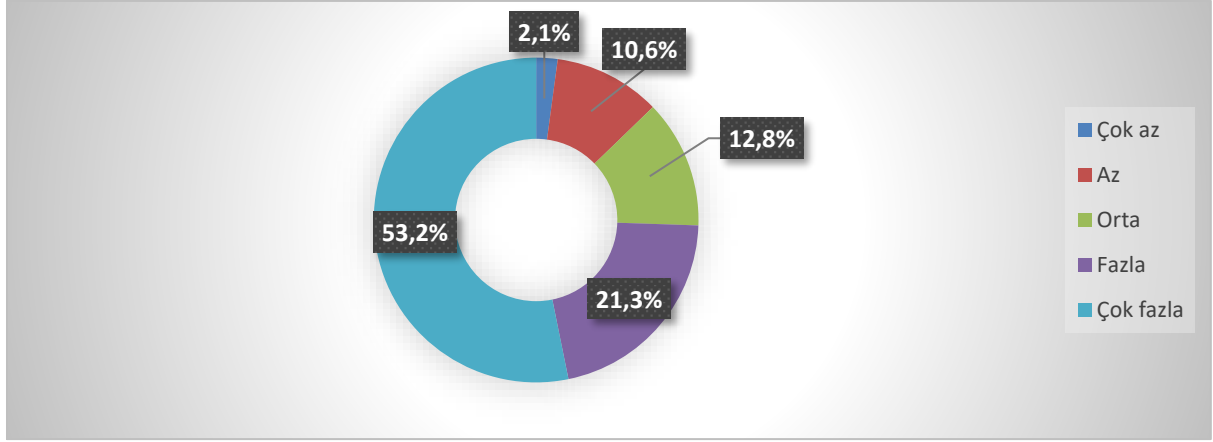
- Proje tamamlanması sonrasında gerçekleşen ve hedeflenen değerlerin bir kısmı saha çalışmasında sağlıklı bir şekilde alınamamıştır. Bazı projelerde istihdam, ciro, üretim miktarı, satış, ihracat gibi etkinlik ve verimliliği ölçmeye yarayan veriler tutulmadığı için bu konuda istenen düzeyde bilgi elde edilememiştir.
- Proje yürütücülerinin bir kısmı hedeflere ulaşma verilerini sağlıklı derlememiş ve saklamamıştır.
- Saha çalışmasında hibe destekleri ile elde edilen altyapının zaman zaman atıl vaziyette kaldığı gözlemlenmiştir.
- Desteklenen projelerin önemli bir kısmı yeni bir süreç ve model geliştirmeyi hedeflemiştir. Ancak hedef grupların yeniyi karşı mesafeli ve olumsuz olarak adlandırılacak tutumları bazı tesislerin atıl kalmasına neden olmuştur.
- KEK Kar amacı gütmeyen kuruluşlardan bazı belediyelerin projenin sürdürülebilirliği ile ilgili ek maliyetleri karşılayamamalarından dolayı altyapı aktif olarak kullanılamamıştır.

Mali Destek Programlarının başvuru ve değerlendirme süreçleri ele alındığında, işletmelerde süreçlerin uygunluğu konusunda olumlu görüşün hâkim olduğu görülmektedir. Yararlanıcıların yarıdan fazlası başvuru dosyasını hazırlamakta danışmanlıktan faydalanarak deneyim ağı kurma (know-how building) kültüründe önemli davranışsal artımsallık elde etmişlerdir. KEK (Kar Amacı Gütmeyen Kurumların) özel sektöre göre danışmanlık kullanma konusunda daha az zorlandığı görülmektedir. Yararlanıcıların süreç yönetimi süreçleri ile ilgili saha çalışmalarında sıklıkla dile getirdikleri diğer bir konu, ihale süreçlerinde teknolojik ilerleme ve yeni ve gelişkin model edinebilme ile ilgili başvuru aşamasının standartlarından kaynaklanan kuralların bağlayıcı olması yönündendir. STG programından bir yararlanıcı, başvuru aşamasında tanımlanan teknik standartların aynı maliyetle daha da yükseltilmesi hedefine ulaşamadığını ve bu nedenle verilen hibe desteği dışında maliyetleri karşılamak zorunda kaldığını belirtmiştir. Verilen hibe desteklerinin daha verimli ve etkin kullanılabilmesi açısından proje uygulama sürecinde teknik standartların maliyet performansı ilkelerini de koruyarak yükseltilebilmesinin daha esnek süreçler ile planlanmasında fayda bulunmaktadır.

Başvuru süreciyle ilgili olarak en fazla olumlu görüş bildirilen konu, Ajans tarafından başvuru yapan kurumların gizliliğine verilen önem ile başvuru rehberleri ve eklerinin açık ve anlaşılır olması konularında olmuştur. Başvuru rehberinde kullanılan dilin sadeleşmesi, formlarda projeye dair teknik bilgilerin süreç yönetimi aşamalarında da temin edilebileceği, proje yönetimi sırasında Ajans'ın ilgili proje personeline proje hazırlama konusunda daha fazla eğitim ve destek vermesinin planlanması, başvuru dosyalarının sadeleştirerek kısaltılması gibi öneri ve görüşler saha çalışmasında programların daha verimli ve etkin olması için aktarılan görüşler olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel görüntü olarak, proje yürütücüleri “kaynakları etkin kullanmaları açısından; prosedür ve evrakların kendileri için kolay ve anlaşılır olmasını, daha önce proje desteği almış olmaları nedeniyle sürece hakim olmalarını, proje hazırlama eğitimlerine katılmış olmalarını, verim aldıkları danışmanların olumlu katkılarını, Ajans personeline kolaylıkla ulaşabilmeleri ve kendilerine yardımcı olmasını” kaynaklardan etkin faydalanma açısından olumlu bulmuşlardır.

6.3.3. ETKİLİLİK

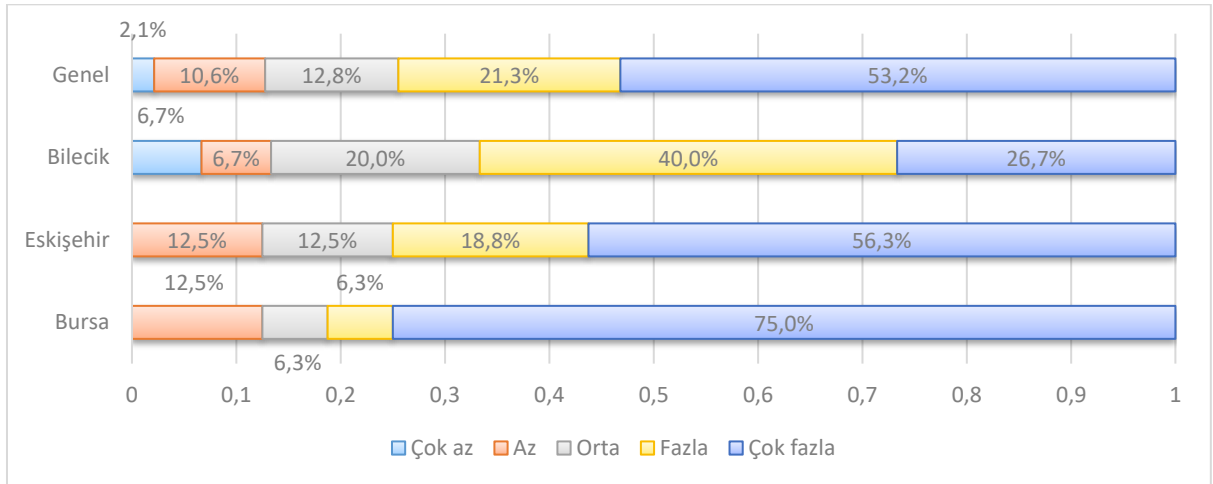
Şekil 32A. Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamında desteklenen projelerin dörtte üç gibi yüksek bir oranında hedeflere fazla ve çok fazla derecede ulaşılmıştır. Hedeflere çok az ve az derecede ulaşılma oranı %12,7'dir. Orta ve üzeri derecede hedeflere ulaşılma oranının %85'in üzerinde olması bu projelerin hedeflere ulaşmada başarılı olduğunu göstermektedir. Hedeflere ulaşma düzeyi genelde fazla derecede gerçekleşmiştir.

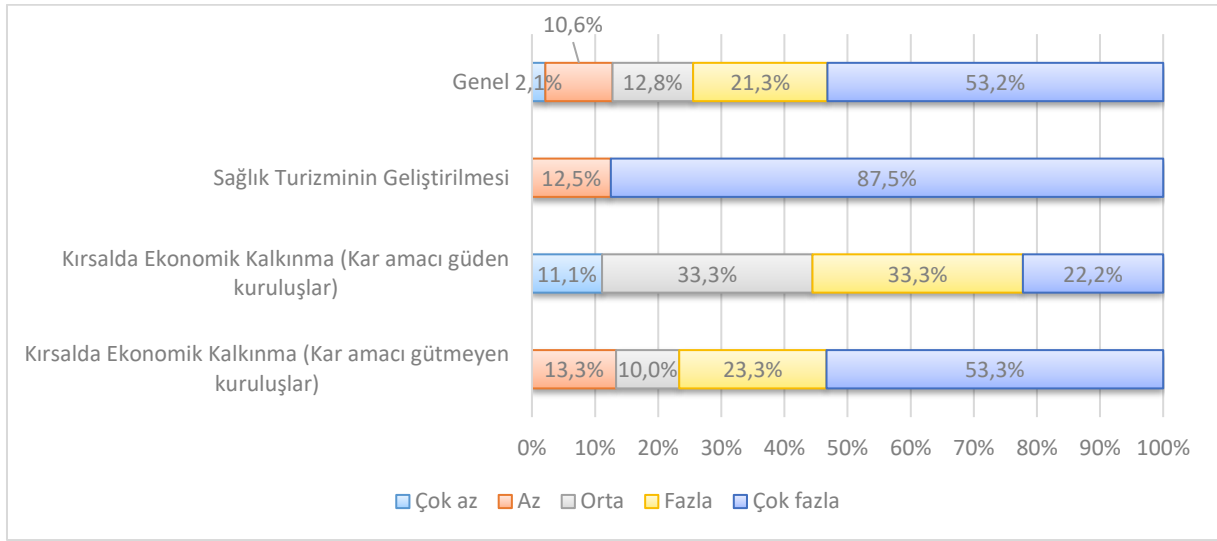
Şekil 32B. MDP Bölgesi- Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamında desteklenen projelerde illere göre hedeflere ulaşma düzeyleri incelendiğinde başarı sıralaması il düzeyinde Bursa (Çok fazla), Eskişehir (Fazla), Bilecik (Fazla) şeklindedir. Amacına ulaşmada “Çok Az” düzeyi sadece Bilecik’te görülürken “Çok Fazla” başarıya ulaşma düzeyi oransal olarak en çok Bursa’dadır.

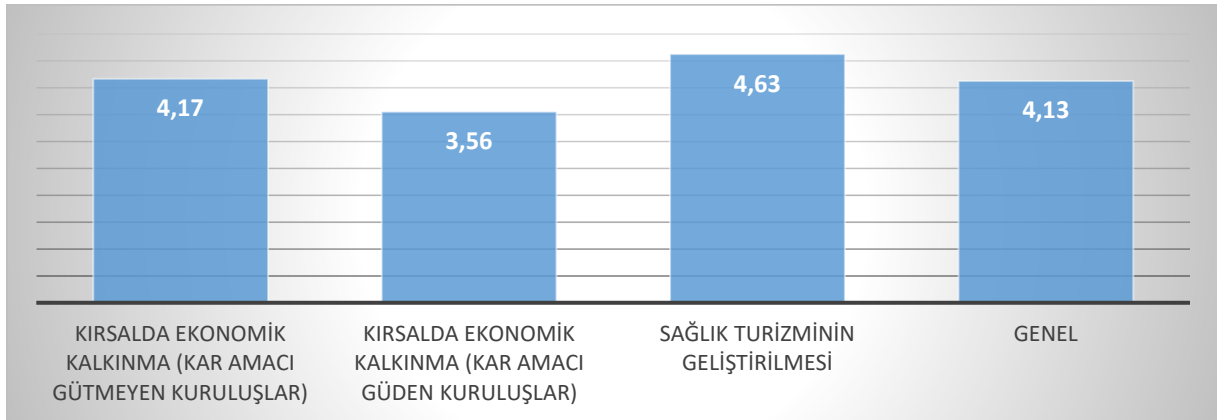
Şekil 32C. Proje Türü- Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamında desteklenen projelerde proje türlerine göre hedeflere ulaşma düzeyleri incelendiğinde başarı sıralaması proje türü düzeyinde Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Çok fazla), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Fazla), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Fazla) şeklindedir. Amacına ulaşmada “Çok Az” düzeyi sadece Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar)’da görülürken “Çok Fazla” başarıya ulaşma düzeyi oransal olarak en çok Sağlık Turizminin Geliştirilmesi kapsamındaki projelerdedir.

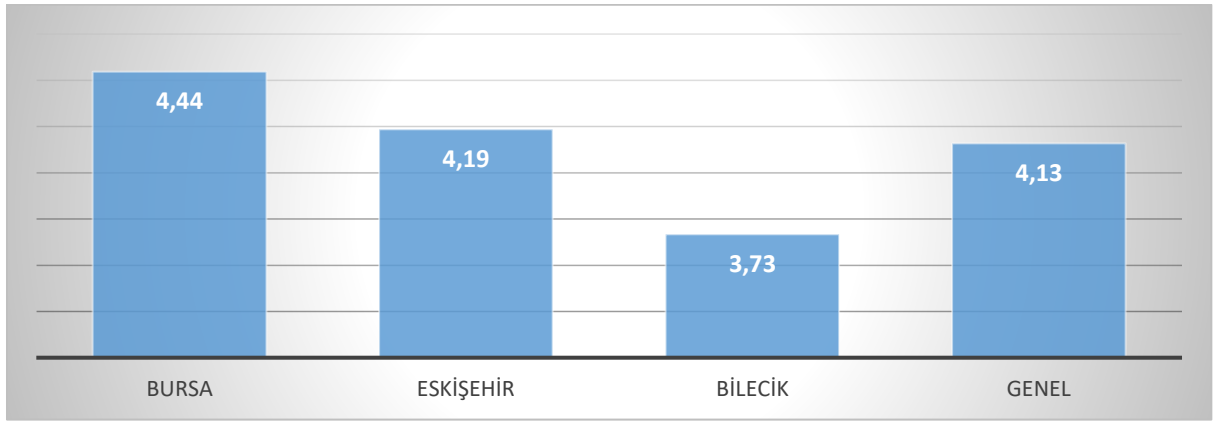
Şekil 32D. Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Anket kapsamı dâhilinde yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerde de proje kapsamında gerçekleştirilmesi beklenen hedeflerin makul oldukları anlaşılmaktadır. Proje uygulayıcılarının hedeflerine ulaşmada zorluk yaşamadıkları açıkça anlaşılmaktadır. Projelerde hedefe ulaşılmadaki en önemli faktörler arasında ise proje uygulayıcılarının projeleri sahiplenmeleri ön plana çıkmaktadır. Özellikle sağlık turizminin geliştirilmesi projelerinde hedefe ulaşmada daha başarılı olunmasında bu projeleri hazırlayan kurumların diğer gruplara göre daha profesyonel olmaları etkilidir. Özellikle kooperatifler tarafından yürütülen projelerde ve ailelerinde aktif olarak işe dâhil olmalarının daha yoğun olarak görüldüğü aile işletmelerinde de benzer durum söz konusudur. Özellikle belediyelerde projelerin yönetim değişimlerinden olumsuz etkilenmelerinin de hedeflere ulaşmada ve sürdürülebilirlikte sorun olduğu açıkça görülmektedir.

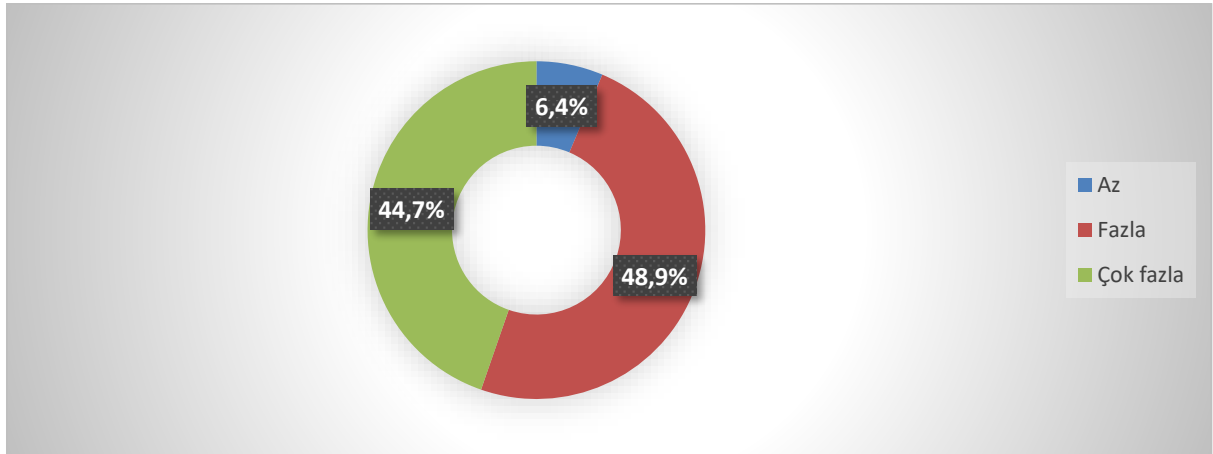
Şekil 32E. Proje Sonrası Hedeflere Ulaşma Düzeyi (PS4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Genel olarak iller bazında bakıldığında hedeflere ulaşma düzeyleri değerlendirildiğinde; desteklenen projelerin başarılı olduğu görülmektedir

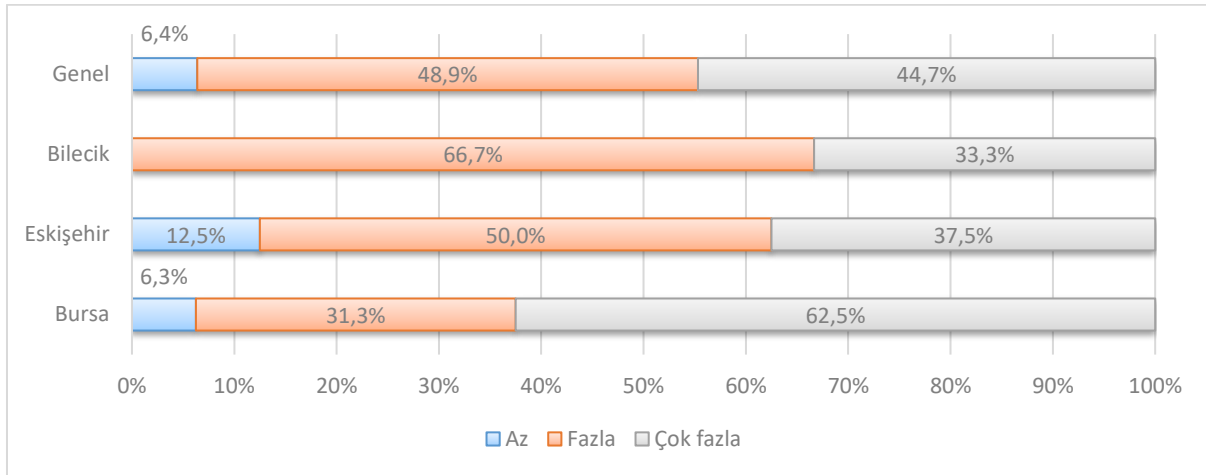
Şekil 33A. Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamında desteklenen projelerin %93,6 gibi çok yüksek bir oranında fazla ve çok fazla derecede verim alınmıştır. Çok az derecede verim alınan proje yokken az derecede verim alınan proje oranı %6,4'tür. Orta derecede verim alınan proje yokken fazla ve çok fazla derecede verim alınma oranının %93,6 olması bu projelerin yüksek verime ulaşmada çok başarılı olduğunu göstermektedir. Verimlilik düzeyi genelde çok fazla derecede gerçekleşmiştir.

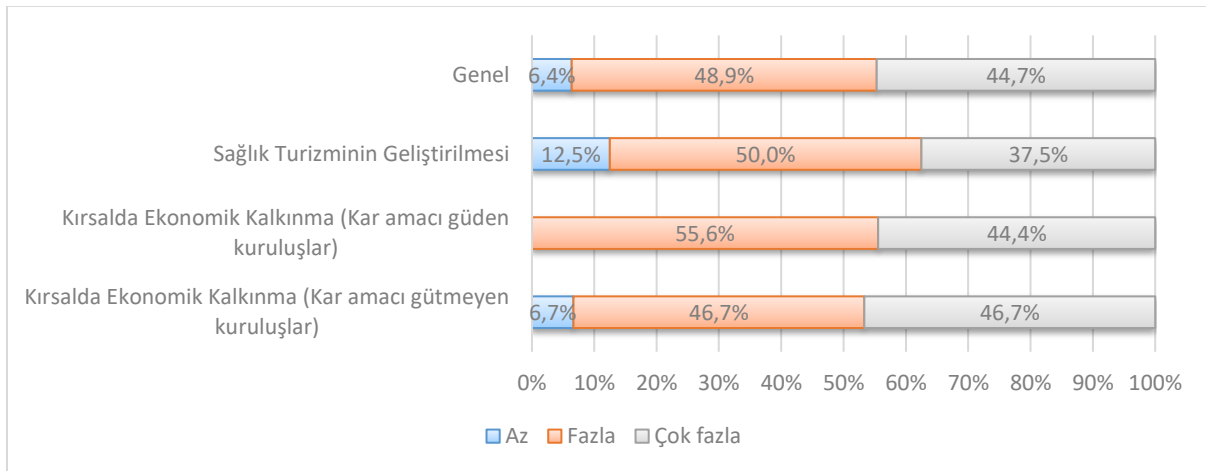
Şekil 33B. MDP Bölgesi- Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamında desteklenen projelerde illere göre verimlilik düzeyleri incelendiğinde başarı sıralaması il düzeyinde Bursa (Çok fazla), Bilecik (Çok Fazla), Eskişehir (Fazla) şeklindedir. Amacına ulaşmada “Az” düzeyi Bursa ve Bilecik’te görülürken “Çok Fazla” derecede verime ulaşma düzeyi oransal olarak en çok Bursa’dadır.

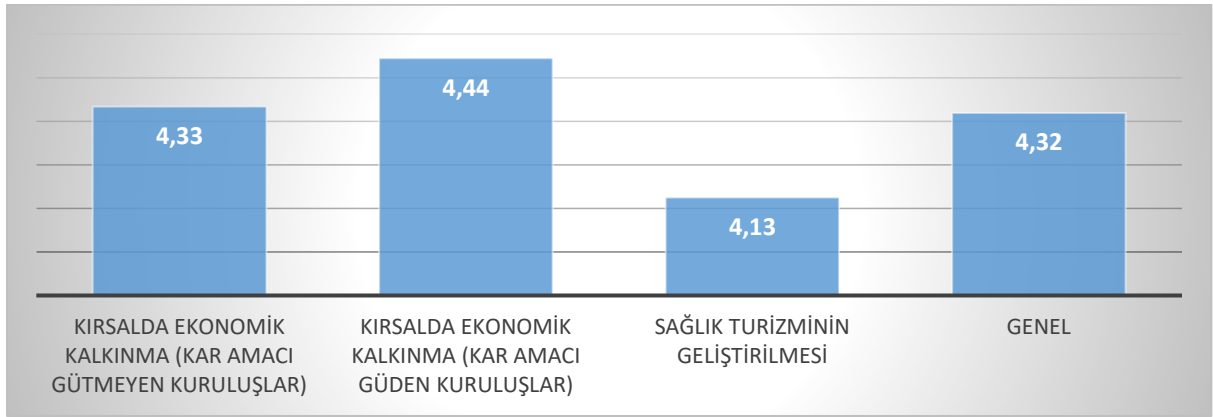
Şekil 33C. Proje Türü- Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamında desteklenen projelerde proje türlerine göre verimlilik düzeyleri incelendiğinde başarı sıralaması proje türü düzeyinde Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Çok fazla), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Çok fazla), Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Fazla) şeklindedir. Verimlilikte “Az” düzeyi Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) ile Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ile ilgili projelerde görülürken “Çok Fazla” verimliliğe ulaşma düzeyi oransal olarak en çok Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) kapsamındaki projelerdedir.

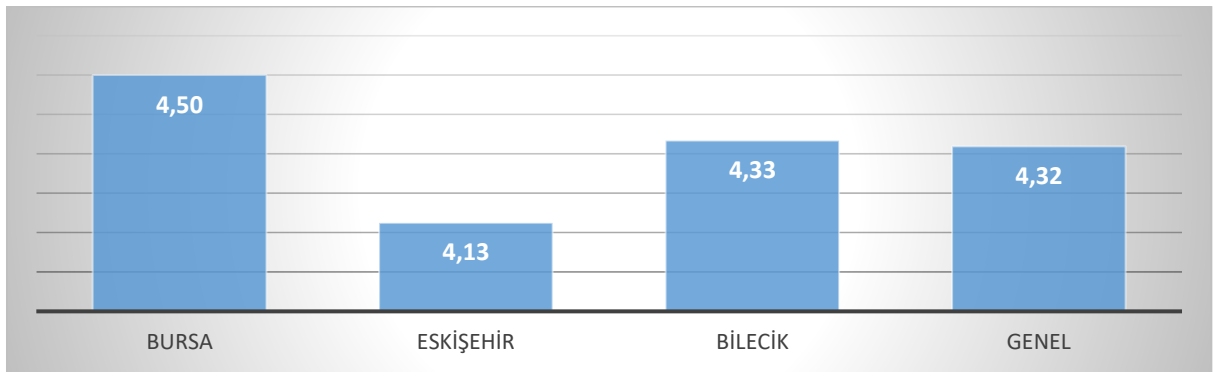
Şekil 33D. Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Genel olarak verimlilik düzeyleri incelendiğinde, desteklenen projelerin çok başarılı olduğu görülmektedir.

Şekil 33E. MDP Bölgesi- Projeden Verim Alınma Durumu (PS5)

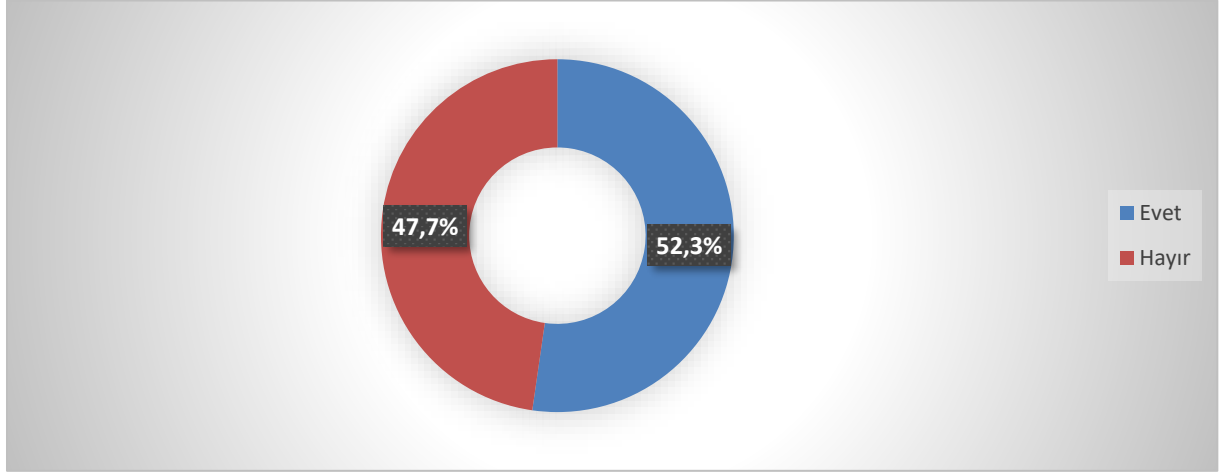

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Verimlilik ve hedeflere ulaşma düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde projelerde verimliliğin hedeflere ulaşmaya göre daha yüksek çıkması aslında projelere yüksek hedeflerle ya da gerçekçi olmayan hedeflerle başlandığı düşüncesini doğurmaktadır. Aslında verimlilik bağlamındaki değerlendirmeler desteklenen projelerin başarılı olduğunu göstermektedir.

Projeler kapsamında sağlanan desteklerin, ürünlerin depolanmasında ve pazara ulaşımında sağladığı kolaylıklar verimliliği artıran faktörlerdendir. Aynı zamanda özellikle sera uygulamaları ile bir sene içinde normalde alınandan daha fazla ürün elde edilmesinin de verimlilik üzerindeki etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Aynı zamanda hizmet sektöründe sağlanan iyileştirmeler de verimin artırılmasında etkili olan önemli faktörler arasında yer almaktadır.

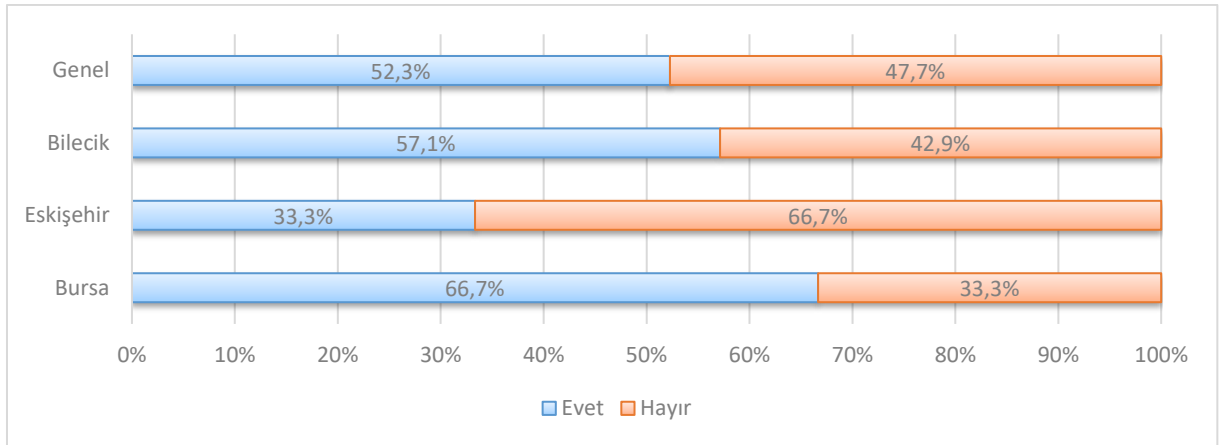
Şekil 34A. Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamından desteklenen projelerin %52,3'ünde aynı alanda ek faaliyetler ve yatırımlar yapılmıştır. Bu noktada projelerin daha da geliştirilmesi için yeni atılımların yapıldığını göstermektedir. Bu durum sürdürülebilirlik bağlamında olumludur.

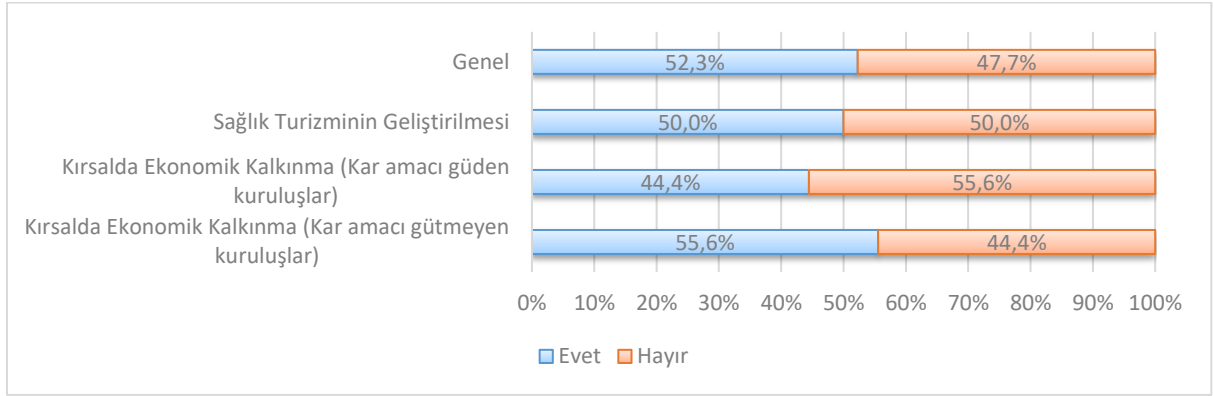
Şekil 34B. MDP Bölgesi- Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İllere göre ek faaliyet ve yatırım yapma oranları sırasıyla Bursa, Eskişehir ve Bilecik şeklinde sıralanmaktadır. Bu oran sadece Eskişehir'de %50'nin altında gerçekleşmiştir.

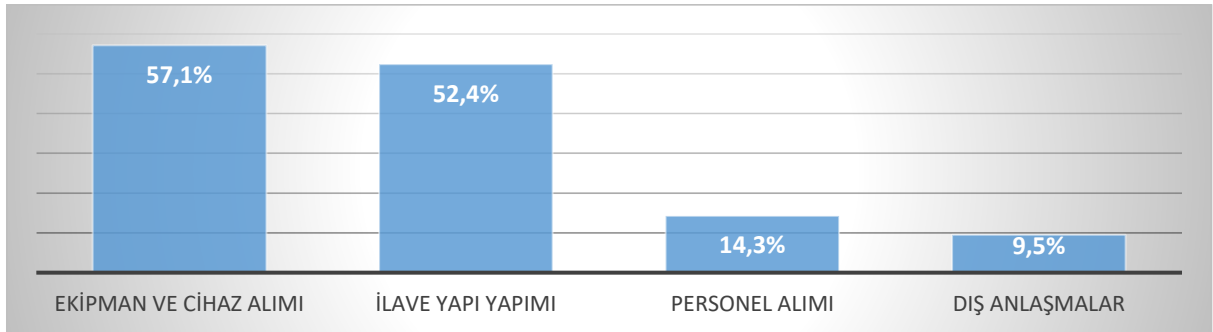
Şekil 34C. Proje Türü- Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türlerine ek faaliyet ve yatırım yapma oranları sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar), Sağlık Turizminin Geliştirilmesi, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) şeklinde sıralanmaktadır. Bu oran sadece Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) türündeki projelerde %50'nin altında gerçekleşmiştir.

Şekil 34D. Proje Türü- Desteklenen Projenin Tamamlanmasının Ardından Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar Yapma Durumu (PS10)

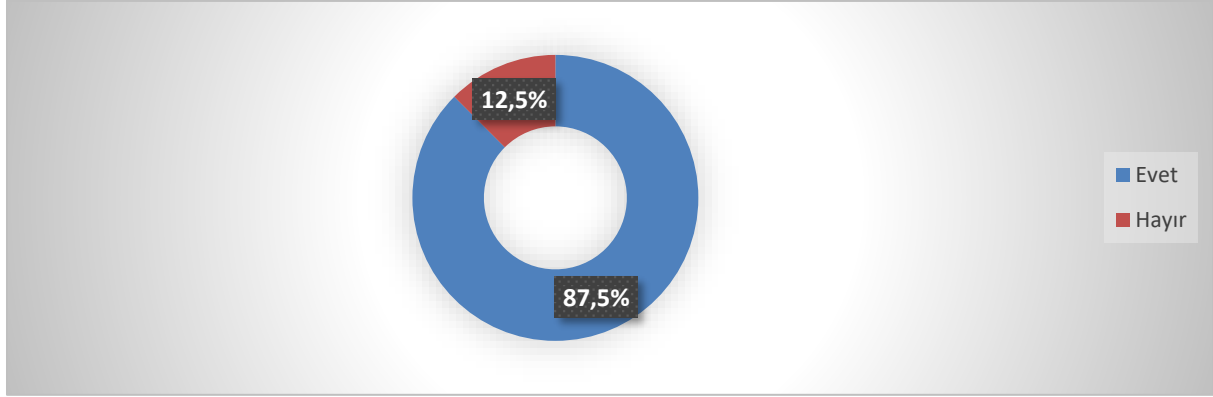

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projelerinde gerçekleştirilen ek yatırımlar ve faaliyetler ekipman ve cihaz alımı, ilave yapı yapımı, personel alımı ve dış anlaşmalar şeklindedir. Bu yatırım ve faaliyetler projelerin etki ve sürdürülebilirlik konusundaki başarısını göstermektedir. İlave yatırımların projelerin Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) projelerinde daha az oranda görülmesi, u şirketlerin profesyonel olmayan aile işletmeleri olmaları ve bütçe bağlamında kamu kuruluşları, kooperatifler, özel şirketler gibi daha rahat hareket edememelerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle kooperatifler bağlamında değerlendirme yapılırsa kooperatiflerin ilave yatırım ve yeni proje üretme bağlamında daha fazla istekli oldukları anlaşılmaktadır. Aile işletmeleri de ilave yatırım konusunda bütçeleri olmasa da daha az bürokrasi içeren projeler olursa yeni ilave yatırımlar konusunda isteklidirler. Özellikle yönetimin değiştiği belediyelerde projelerin sürdürülebilirliği ile ilgili sorunlar varken yeni ilave yatırımların gerçekleştirilmemesi ya da düşünülmemesi normaldir. Yürütülen çalışmalarda gerçekleştirilen görüşmeler, proje yürütücüsü olan kurum/kuruluşlar için yeni ufukların açıldığını göstermiştir.

6.3.4. ETKİ

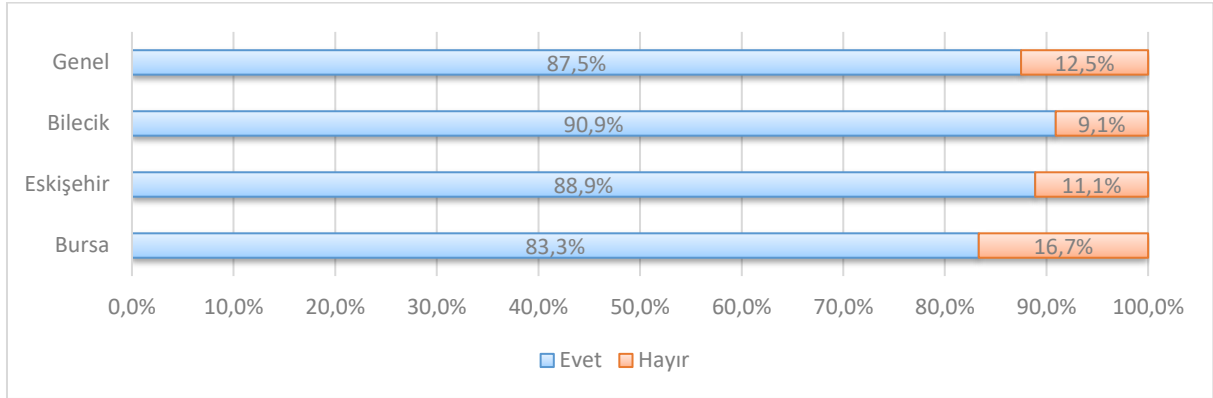
Şekil 35A. Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Yürütme Motivasyonu Oluşma Durumu (PU15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin %87,5 gibi büyük bir oranı çevrelerinde yeni proje önerisi hazırlama ve proje yürütme motivasyonu oluşturmuştur. Bu motivasyonun oluşmasında %69,2'lik oranı ile projenin başarıya ulaşması ve beğenilmesi, %15,4'lük oranı ile maddi destek olanağının görülmesi, %3,8'lik oranı ile desteğin adil verilmiş olmasının görülmesi etkili olurken %11,5'lik oranı ile çeşitli zorluklardan dolayı cesaret edememe algısı motivasyonsuzluk nedeni olarak belirtilmiştir. MDP projeleri büyük oranda çevrelerinde proje üretme isteği etkisi oluşturmuştur.

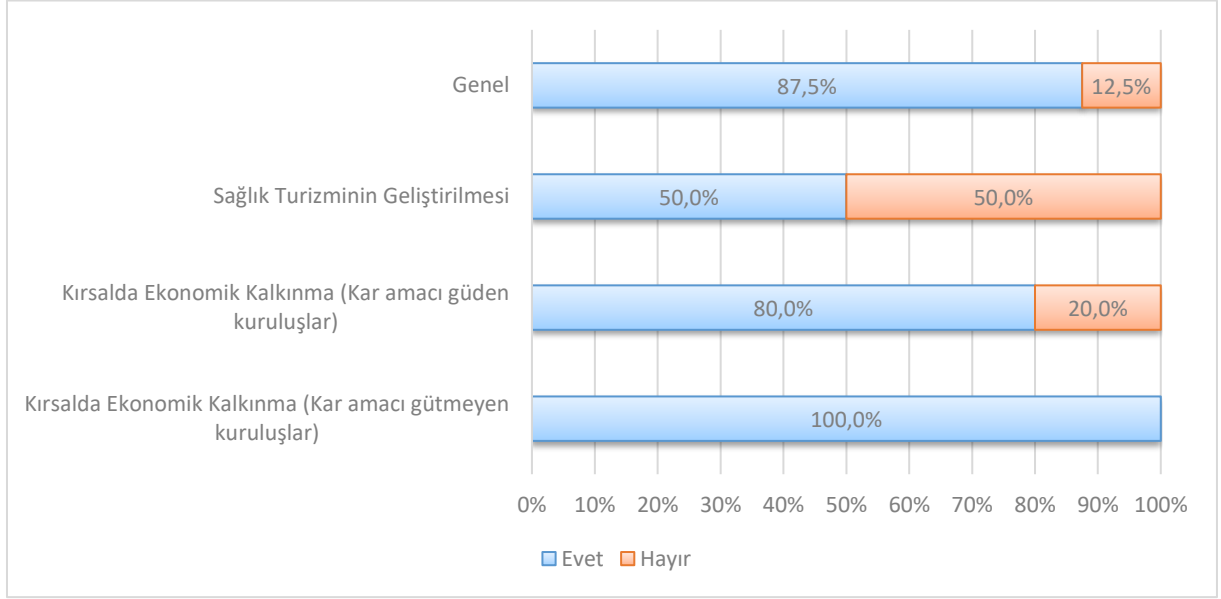
Şekil 35B. MDP Bölgesi- Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Yürütme Motivasyonu Oluşma Durumu (PU15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin yeni proje üretme motivasyonu oluşturma oranları il bazında %80 ile %91 arasında değişirken motivasyon oluşum sıralaması iller bazında Bilecik, Eskişehir ve Bursa şeklinde gerçekleşmiştir. Tüm illerde en önemli yeni proje üretme motivasyon nedeni projenin başarıya ulaşması ve beğenilmesidir.

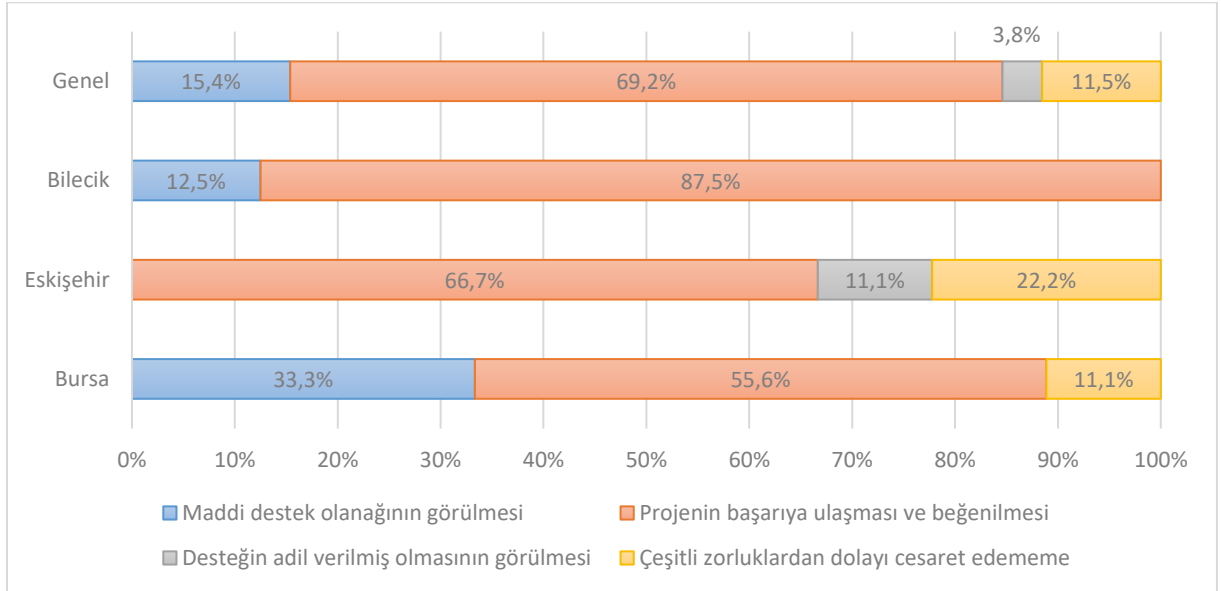
Şekil 35C. Proje Türü- Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Yürütme Motivasyonu Oluşma Durumu (PU15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin yeni proje üretme motivasyonu oluşturma oranları proje türü bazında %50 ile %100 arasında değişirken motivasyon oluşum sıralaması proje türleri bazında Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

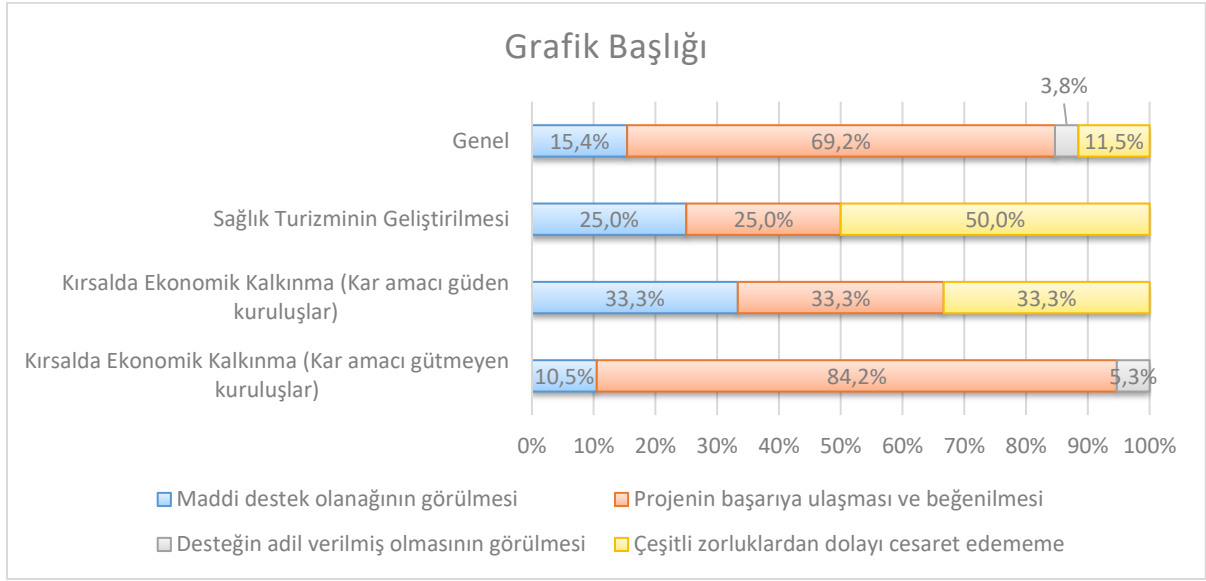
Şekil 35D. MDP Bölgesi – Motivasyon Nedenleri (PU15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yararlanıcılar tarafından tüm proje türlerinde en önemli yeni proje üretme motivasyon nedeni” projenin başarıya ulaşması ve beğenilmesi” olarak ifade edilmiştir. Ayrıca ikinci etki bileşeni olarak “maddi destek olanağı” öne çıkmaktadır. Bu bağlamda görünürlük ve mali destek; projelerin temel iki motivasyon bileşeni olarak gözlenmiştir.

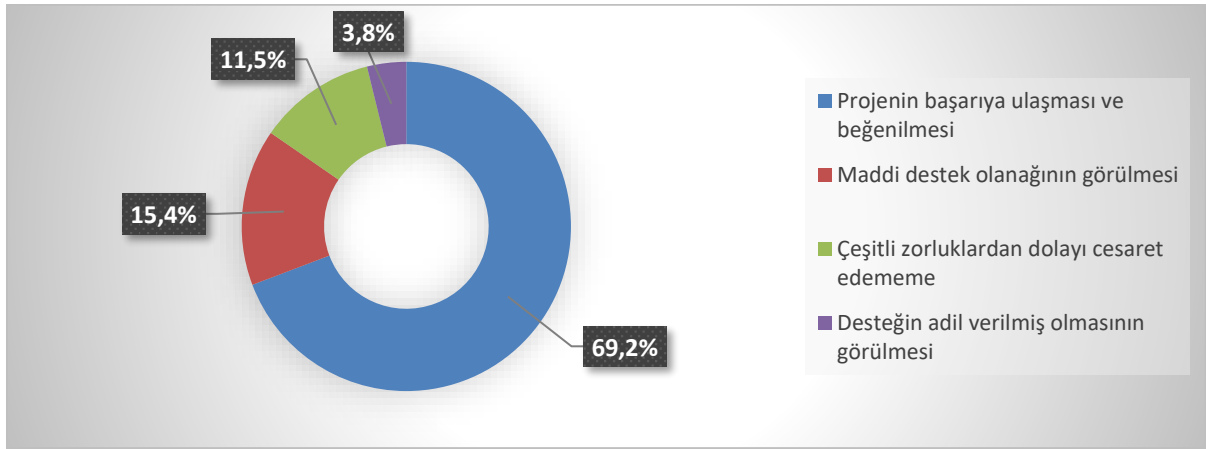
Şekil 35E. Proje Türü- Motivasyon Nedenleri (PU15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Tüm proje türlerinde en önemli yeni proje üretme motivasyon nedeni projenin başarıya ulaşması ve beğenilmesidir.

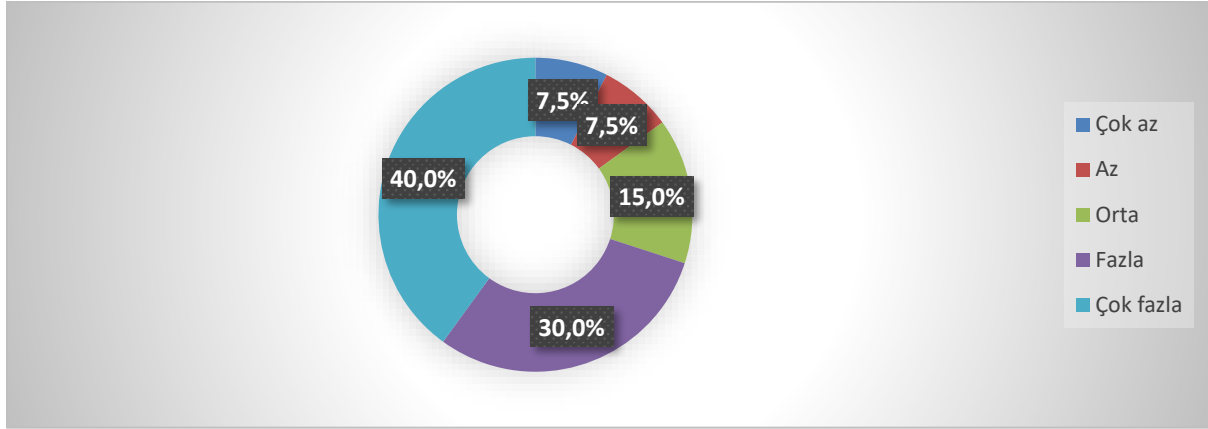
Şekil 35F. Proje Türü- Motivasyon Nedenleri (PU15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Genel olarak bakıldığında insanımızın bu tarz projelere girmesi için motivasyonunun oluşmasında başkalarının başarılı olduğunu somut olarak görmeleri etkili olmaktadır. Projeler kapsamında ortaya çıkan başarı hikayeleri ve bu başarıların somut olarak çevrede farkındalık oluşturmalarının yeni proje önerisi hazırlama ve üretme konusunda motivasyon oluşturduğu görülmektedir. Buna karşın, projelerin yürütülmesinde karşılaşılan yoğun bürokratik süreç, işlemlerin bölgeden değil de (özellikle Eskişehir ve Bilecik) Bursa'da gerçekleştirilmesinin gerekliliği gibi durumlarda proje üretme motivasyonunu azaltıcı faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Projelere başvuruda yerel halkın aktif olmasına etken olarak bölgedeki yerel yönetimin de bir proje başvurusu olması gösterilebilir. Yerel yönetimler, halkın projelere başvurma konusunda istekli olmaları için bir araç olarak değerlendirilebilirler. Projelerin başarılı olması insanların yeni proje üretme konusunda istekli olmalarında etkili iken aynı zamanda verilen destek miktarının da etkisi göz ardı edilemez. Proje yürüten işletmelerin profesyonellik düzeyleri düştükçe çevrelerinde daha fazla proje üretme isteği oluşturmaları da dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

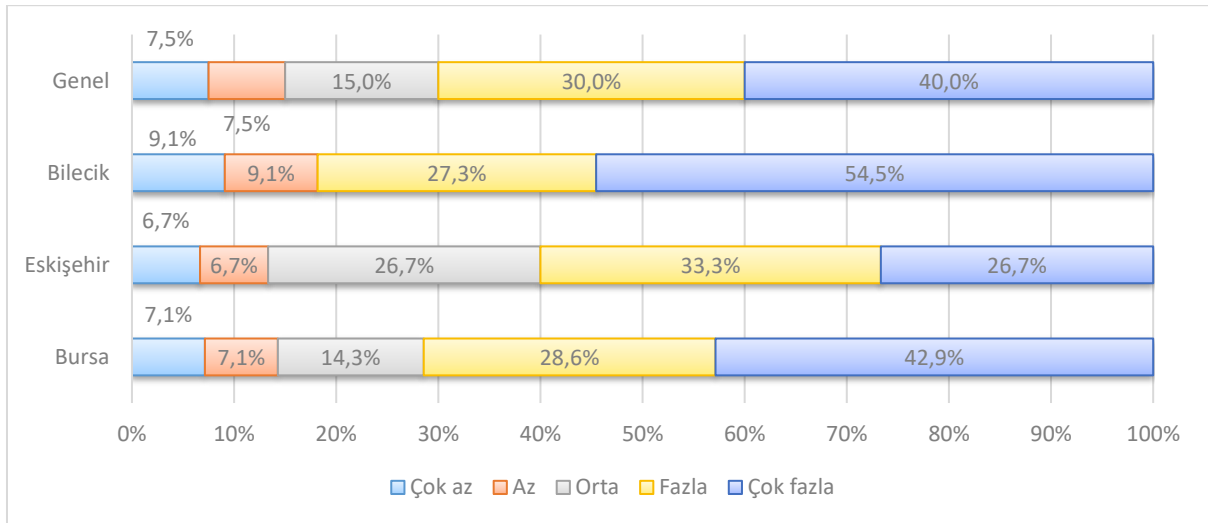
Şekil 36A. Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin %70'i uygulayıcıların diğer projelerine fazla ve çok fazla derecede destek sağlamıştır. Uygulanan diğer projelere etki oranının yüksekliği önemlidir zira MDP projelerinin aynı zamanda uygulanan diğer projelerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına etkisini göstermektedir. Diğer projelere etki düzeyi fazla derecededir.

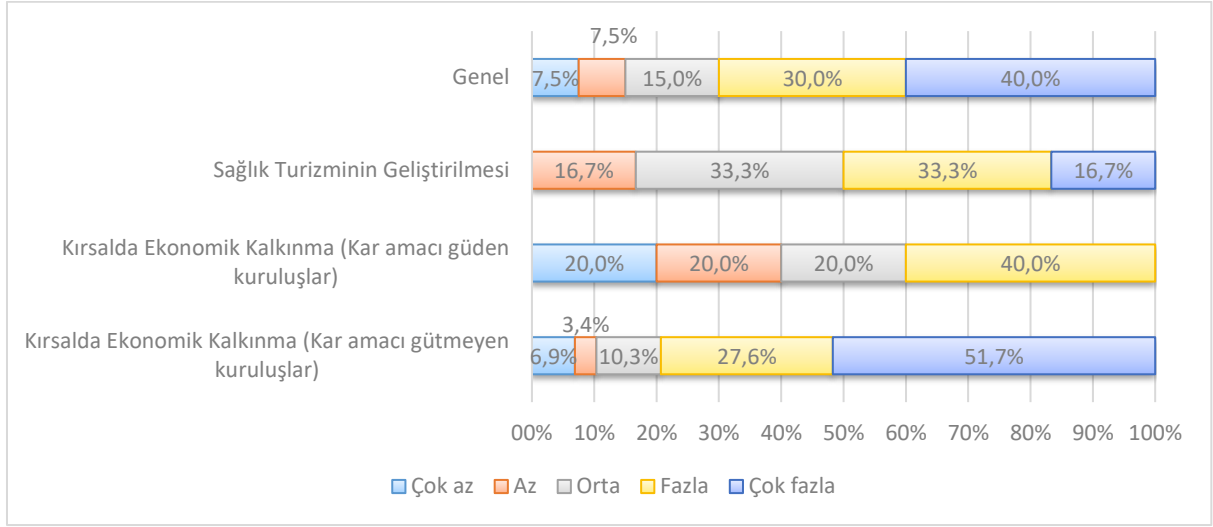
Şekil 36B. MDP Bölgesi- Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcıların diğer projelerine katkı düzeyi iller bazında sırasıyla Bilecik (Fazla), Bursa (Fazla) ve Eskişehir (Fazla) şeklindedir.

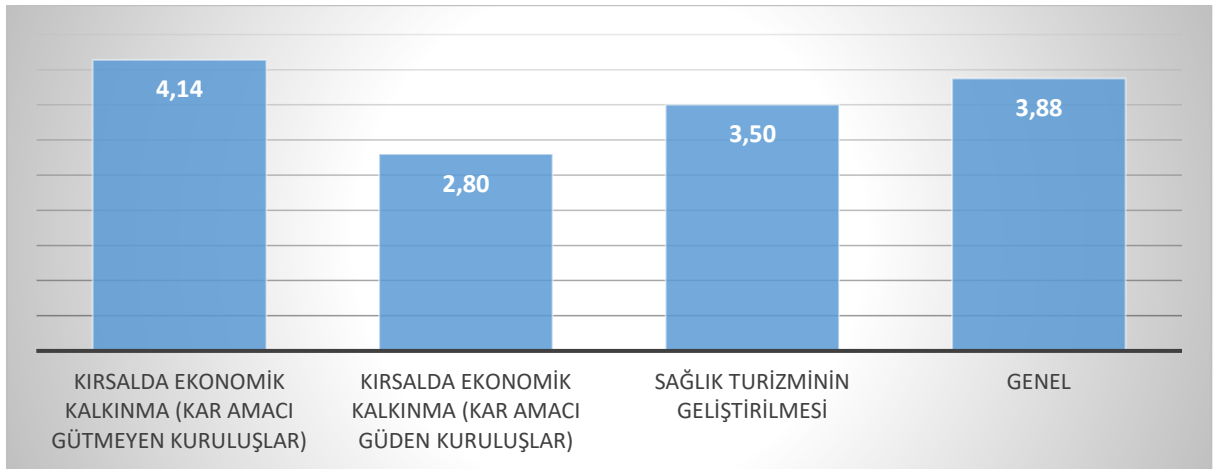
Şekil 36C. Proje Türü- Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcıların diğer projelerine katkı düzeyi proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Fazla), Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Fazla) ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Orta) şeklinde gerçekleşmiştir.

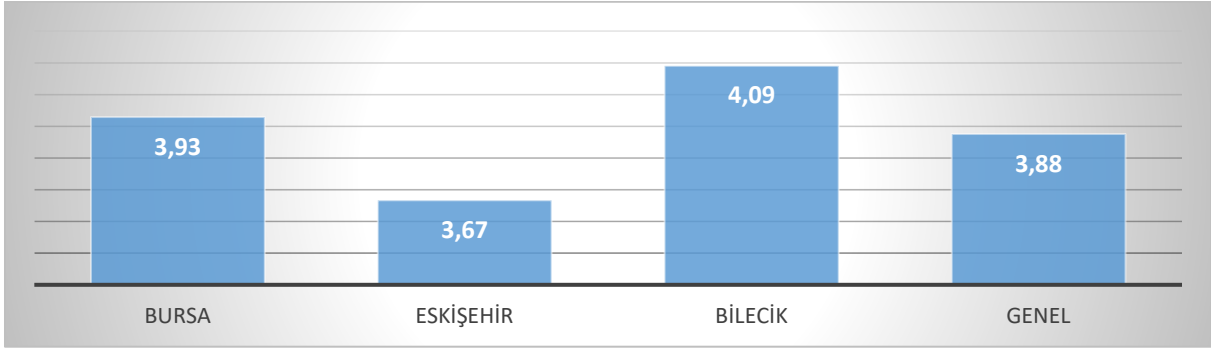
Şekil 36D. Proje Türü- Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Genel olarak bakıldığında desteklenen MDP projelerinin uygulayıcıların diğer projelerine katkı sağlarken, sağlanan katkı düzeyinin Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) projelerinde daha düşük olduğu görülmüştür.

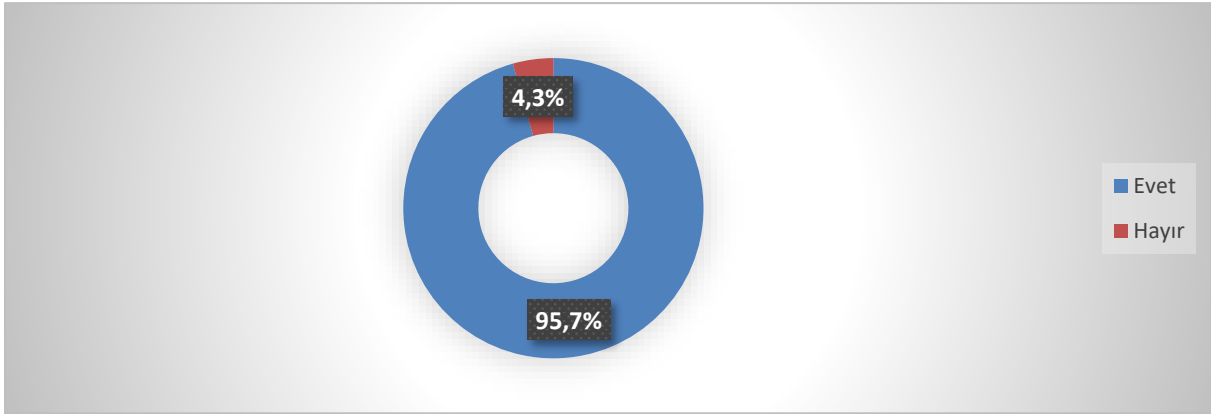
Şekil 36E. MDP Bölgesi- Uygulanan Projelerin Diğer Projelerinize Katkısı (PS6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Genel olarak bakıldığında desteklenen MDP projelerinin uygulayıcıların diğer projelerine katkı sağlarken, sağlanan katkı düzeyinin Eskişehir projelerinde daha düşük olduğu görülmüştür. MDP kapsamında desteklenen Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) projelerini yürüten aile işletmelerinin genellikle ilk proje deneyimlerini yaşadıkları görülmüştür. Bu nedenler bu işletmelerde diğer projelere ilave katkının olmaması ya da kendi çaplarında gerçekleştirdikleri projelere katkının az olması normaldir. Sağlık turizminin geliştirilmesi ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen) projelerini yürüten kuruluşların daha profesyonel olmaları ve paralel olarak yürüttükleri başka projelerin olması nedeniyle bu tip projelerde diğer projelere yürütülen projenin katkısının olduğunu görmekteyiz. Kurumsallaşmış yapıların özellikle yeni proje verirken var olan projelerine destek sağlayacak nitelikte projeler ürettikleri ya da ileride yürütecekleri projelere katkı sağlayacak şekilde projelerini tasarladıkları görülmüştür. MDP projelerinin oluşturduğu diğer projelere olumlu etki veya yeni projelere altlık hazırlama etkisinin çarpan etkisi önemlidir.

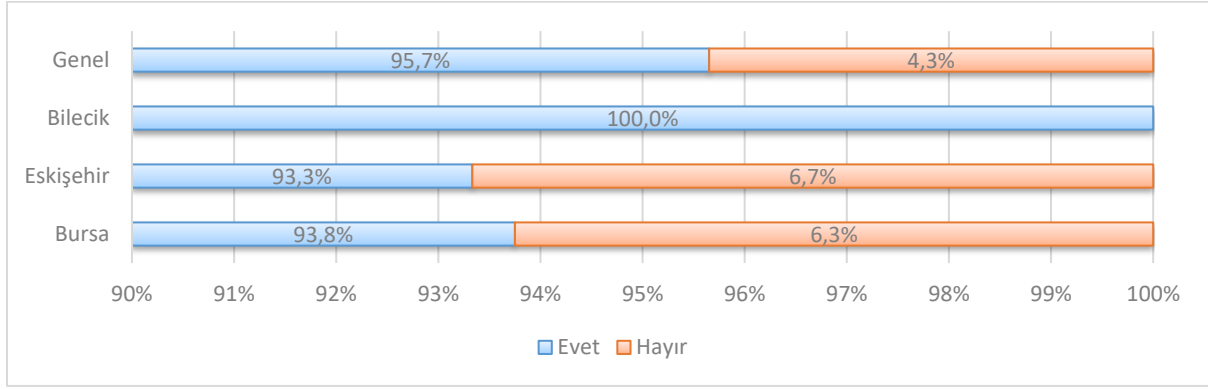
Şekil 37A. Projenin İş Süreçlerinize Olumlu Katkı Durumu (PS9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin neredeyse tamamı denebilecek bir oranı (%95,7) uygulayıcıların iş süreçlerine olumlu katkı sağlamıştır. Uygulayıcıların iş süreçlerine yapılan katkı ekonomik olarak dönüşü olacak bir etki olarak değerlendirilebilir.

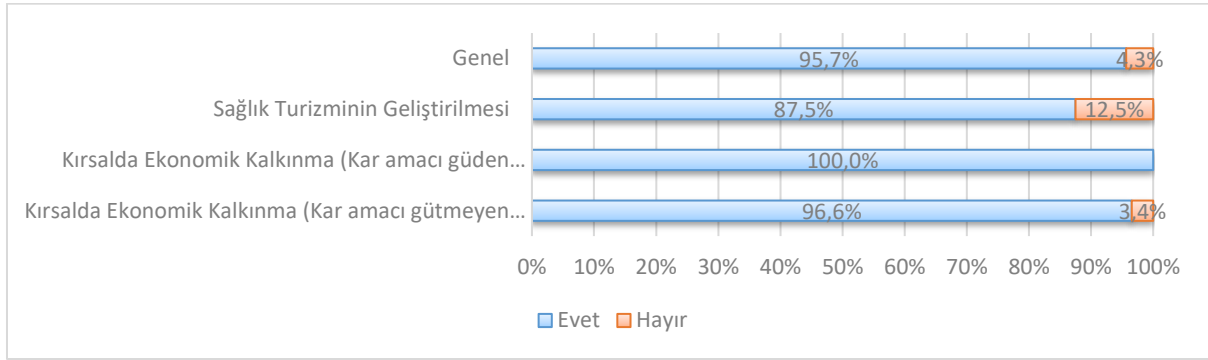
Şekil 37B. MDP Bölgesi- Projenin İş Süreçlerinize Olumlu Katkı Durumu (PS9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcıların iş süreçlerine katkı oranı iller bazında sırasıyla Bilecik (%100), Bursa (%93,8) ve Eskişehir (%93,3) şeklinde gerçekleşmiştir.

Şekil 37C. Proje Türü- Projenin İş Süreçlerinize Olumlu Katkı Durumu (PS9)

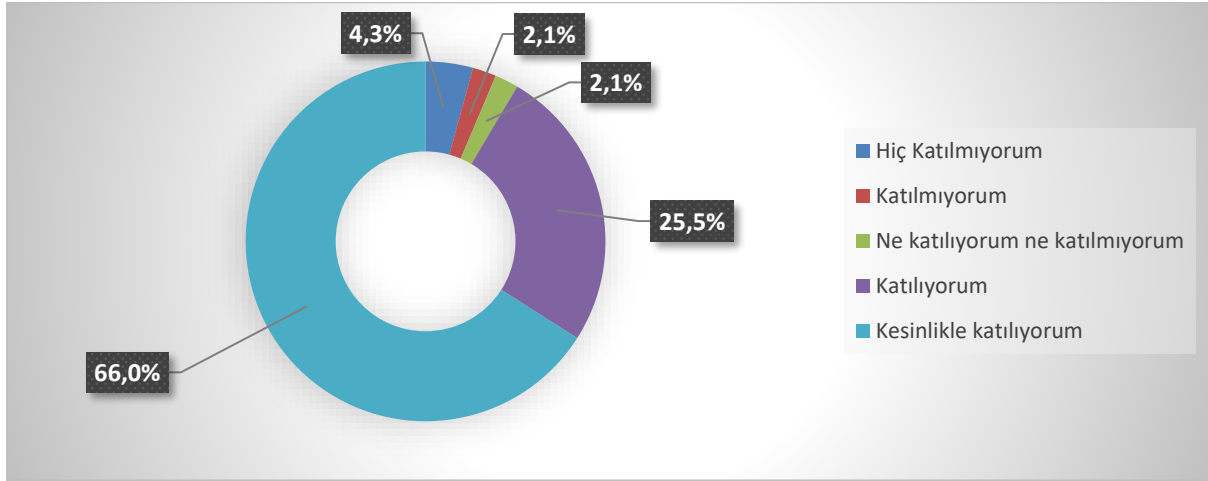

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcıların iş süreçlerine katkı oranı proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Bilecik ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) projelerinin tamamında iş süreçlerine olumlu katkı söz konusudur. MDP projelerinin uygulayıcılarının iş akış süreçlerine yaptığı etki ile proje yürütücüsü kurum/kuruluşların profesyonellik düzeyleri arasında negatif bir korelasyonun söz konusu olduğu söylenebilir. Açıkça görülmektedir ki; Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) görece daha az profesyoneldir. MDP projeleri bu aile işletmelerini bir anlamda daha disipline etme konusunda etki oluşturmuştur. Bu projelerle kazanılan iş yürütme deneyiminin ileride bu işletmeler için pozitif yönde etki oluşturacağı gerçekleştirilen görüşmelerden de anlaşılmaktadır.

Uygulayıcıların iş süreçlerini geliştirme konusunda elde ettikleri kazanımların oluşturacağı çarpan etkisinin bu işletmelerin sürdürülebilirliği konusunda yapacağı pozitif etkinin yanı sıra özellikle kırsal nüfusun azalma eğilimi gösterdiği ülkemizde bu tarz projelerin kırsalda sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda yapacağı anlamlı etki de gözden kaçmamalıdır. Kırsal nüfusun en azından korunmasının sağlanması kapsamında Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) projelerinin önemli bir araç olarak kullanılabileceğini elde edilen bulgular göstermektedir. Bu projelerin daha cazip hale getirilmesi ve bürokratik süreçlerinin azaltılması da kırsaldaki halkın yeni proje üretme konusunda istekli olmasını sağlayacaktır. Yerelin desteklenerek kalkındırılmasını sağlayacak projeler gıdanın geleceğin altını olduğunun görüldüğü bu süreçte ileride yaşanacak olan kıtlık vb. sorunlarda ülkemizin dirençliliğini de artıracaktır.

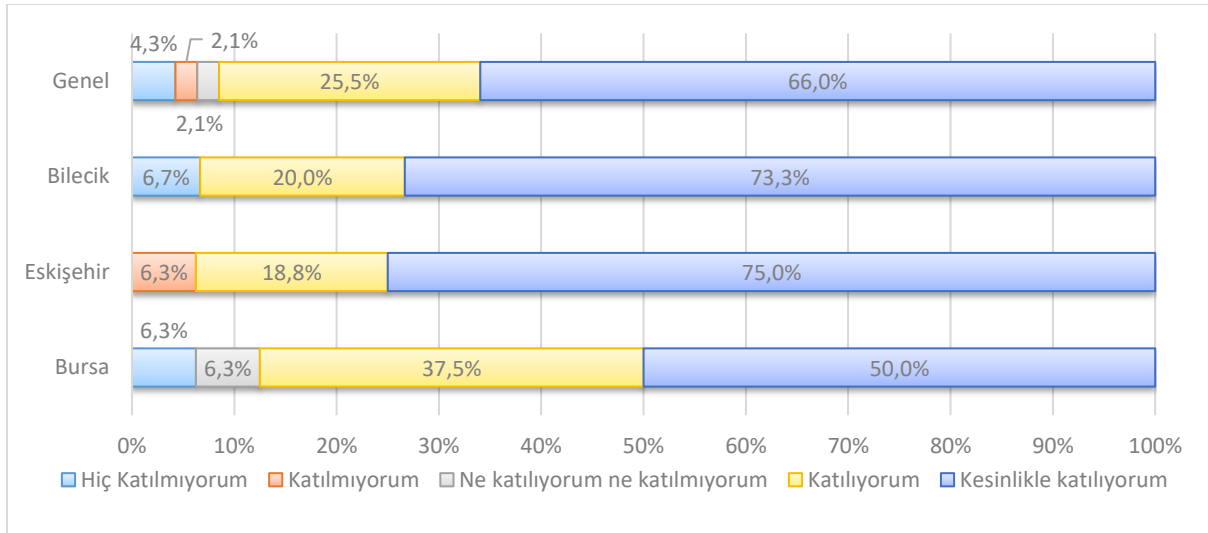
Sekil 38A. Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcılarının %91,5'i "başkalarının benzer projelere katılmalarını ya da benzer proje başlatmalarını öneririm" ifadesine katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde tepki vermişlerdir. Bu durum proje uygulayıcılarının aynı zamanda çevrelerindeki kişi ya da kurum/kuruluşları projeye katılma, proje yapma konusunda motive edecekleri düşüncesini oluşturmaktadır. Bu etki ekonomik kalkınmaya etki yapacak önemli bir etkidir. Bu ifadeye genel katılma düzeyi kesinlikle katılıyorum seviyesindedir.

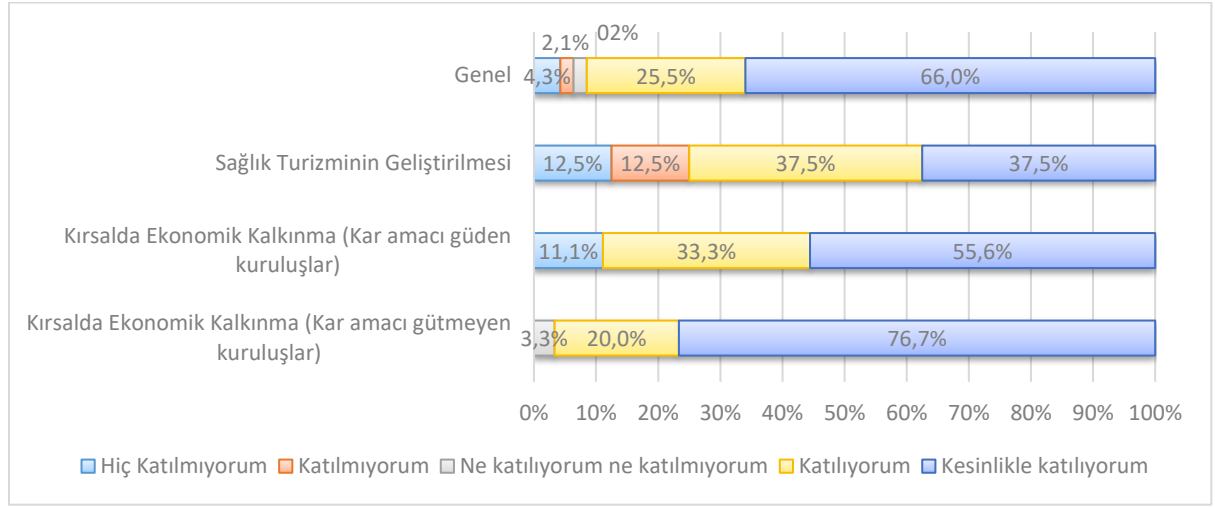
Sekil 38B. MDP Bölgesi- Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcılarının başkalarını projelere katılma ve veya proje yapma konusunda teşvik etme düzeyleri il bazında sırasıyla Eskişehir (Kesinlikle katılıyorum), Bilecik (Kesinlikle katılıyorum) ve Bursa (Kesinlikle katılıyorum) şeklindedir.

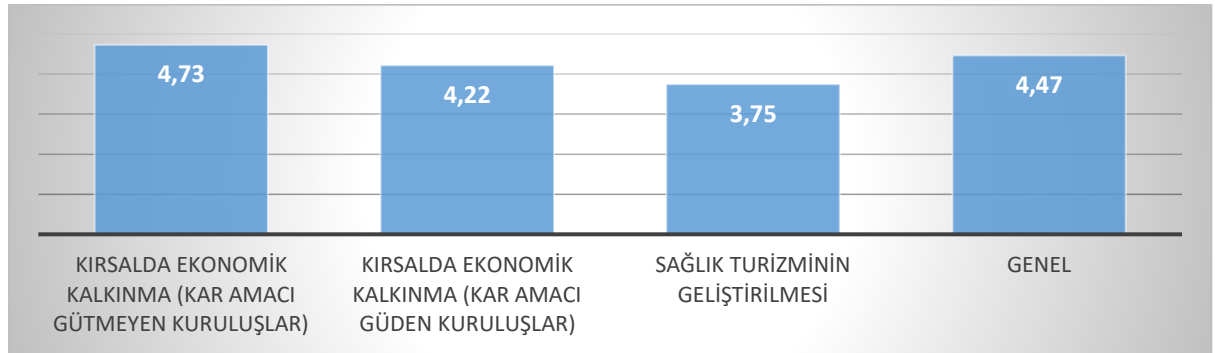
Sekil 38C. Proje Türü- Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin uygulayıcılarının başkalarını projelere katılma ve veya proje yapma konusunda teşvik etme düzeyleri proje türü bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Katılıyorum) şeklindedir.

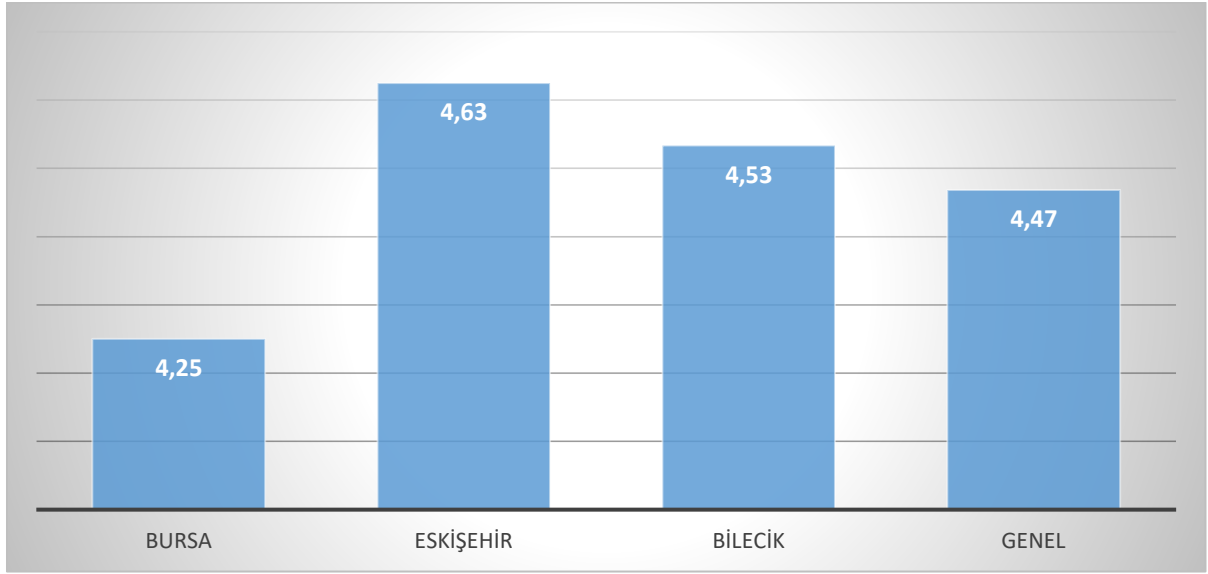
Şekil 38D. Proje Türü- Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Diğer kişileri teşvik etme ifadesine kesinlikle katılmıyorum yanıtının verildiği proje türleri Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar)'dır. Genel olarak MDP projeleri yeni projelerin desteklenmesi konusunda ciddi düzeyde etki oluşturmuştur. Daha önceki bulgulardan da görüleceği üzere MDP kapsamında verilen projelerin hedeflere ulaşma ve verimlilik konusundaki olumlu etkileri ile birlikte uygulayıcıların iş uygulamalarına projelerin olumlu katkısının olması uygulayıcıların bu tip projeleri başkalarına tavsiye etme konusunda istekli hale getirmektedir. Zira olumlu çıktılarının alınmadığı projeler olsa idi böyle bir yaklaşımı görmek mümkün olmayacaktı. Proje uygulayıcıları genel olarak projelerden elde ettikleri pozitif etkileri hem çevrelerine anlatmaktadırlar hem de bu başarıları kendileri ile özdeşleştirmektedirler. Çevre tarafından bu durumun görülmesi de bu tarz projeleri yürütme konusunda motivasyon oluşturmaktadır. Yine vurgulamak gerekirse proje yürütme konusunda karşılaşılan zorlukların da paylaşıldığı düşünülürse belirtilen sorunların ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınması MDP projelerinin cazibesini artıracaktır.

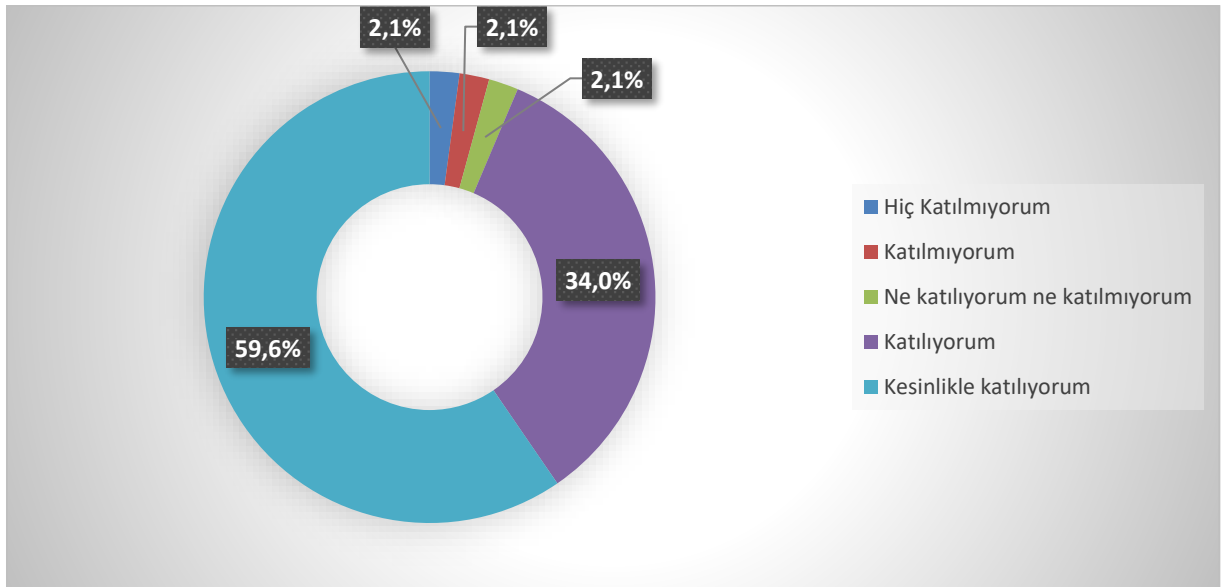
Şekil 38E. MDP Bölgesi- Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Görüşü (PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Diğer kişileri teşvik etme ifadesine kesinlikle katılmıyorum yanıtının verildiği iller Bursa ve Bilecik'tir. Genel olarak MDP projeleri yeni projelerin desteklenmesi konusunda ciddi düzeyde etki oluşturmuştur

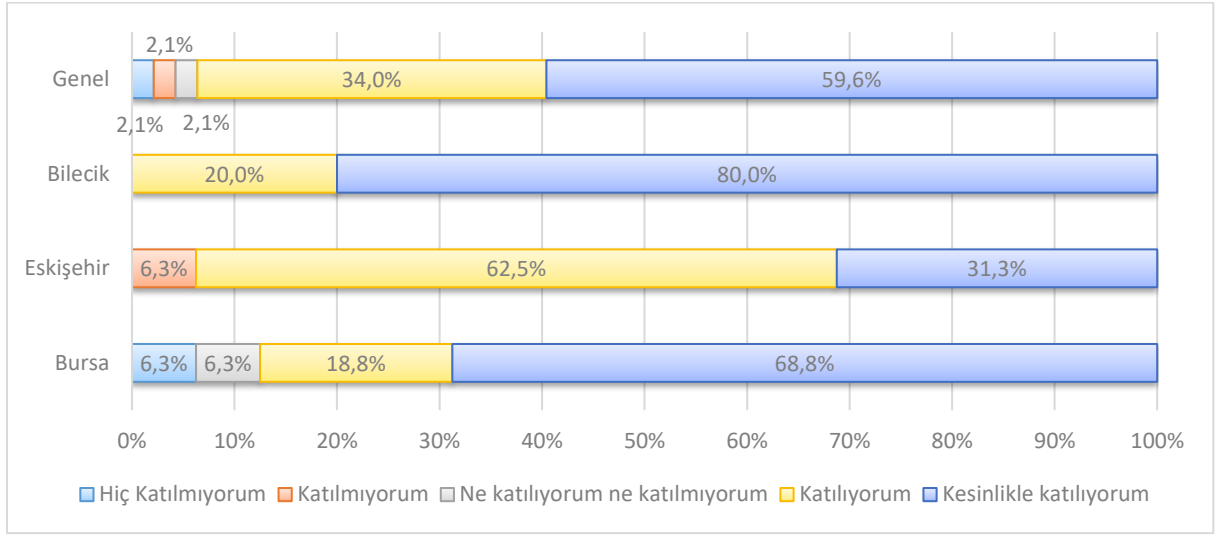
Şekil 39A. Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projeleri katılımcıların %93,6'sının kişisel gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Kişisel gelişime sağlanan katkı desteklenen MDP projelerinin sadece toplumsal etki oluşturmayıp aynı zamanda bireysel etki de oluşturduğunu göstermektedir.

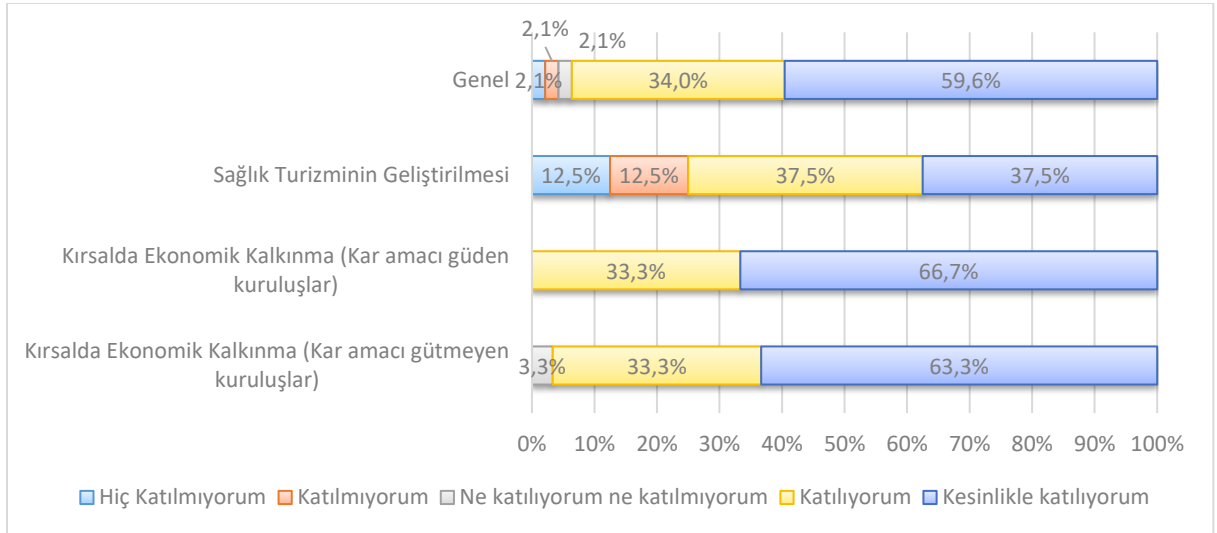
Şekil 39B. MDP Bölgesi- Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcıların kişisel gelişimlerine katkı sağlamaları il bazında sırasıyla Bilecik (Kesinlikle katılıyorum), Bursa (Kesinlikle katılıyorum) ve Eskişehir (Katılıyorum) şeklinde gerçekleşmiştir.

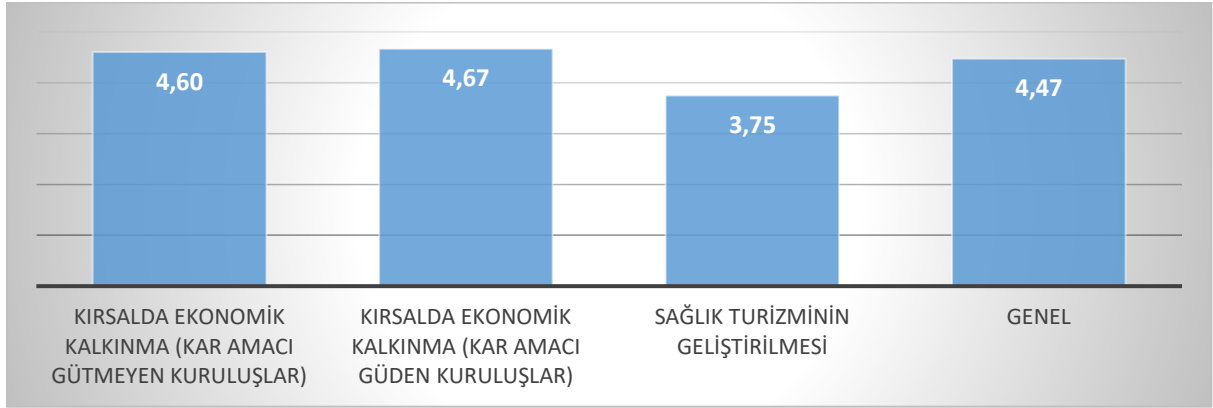
Şekil 39C. Proje Türü- Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcıların kişisel gelişimlerine katkı sağlamaları proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Katılıyorum) şeklinde gerçekleşmiştir

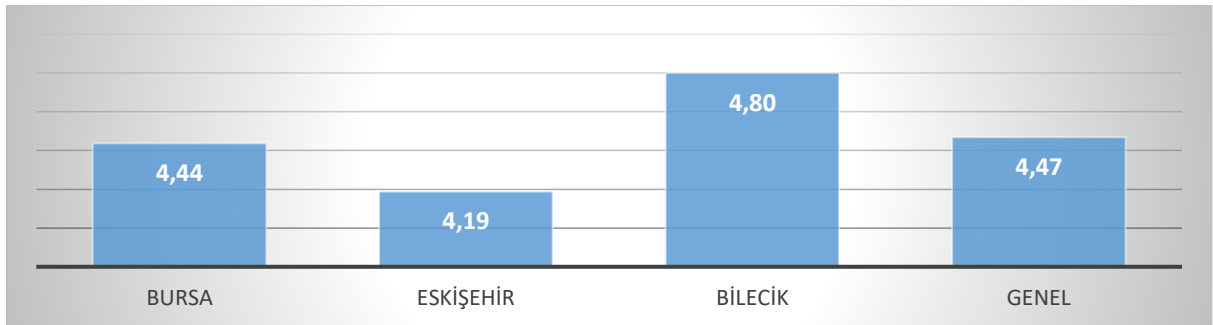
Şekil 39D. Proje Türü- Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcıların kişisel gelişimlerine katkı sağlamaları proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Katılıyorum) şeklinde gerçekleşmiştir

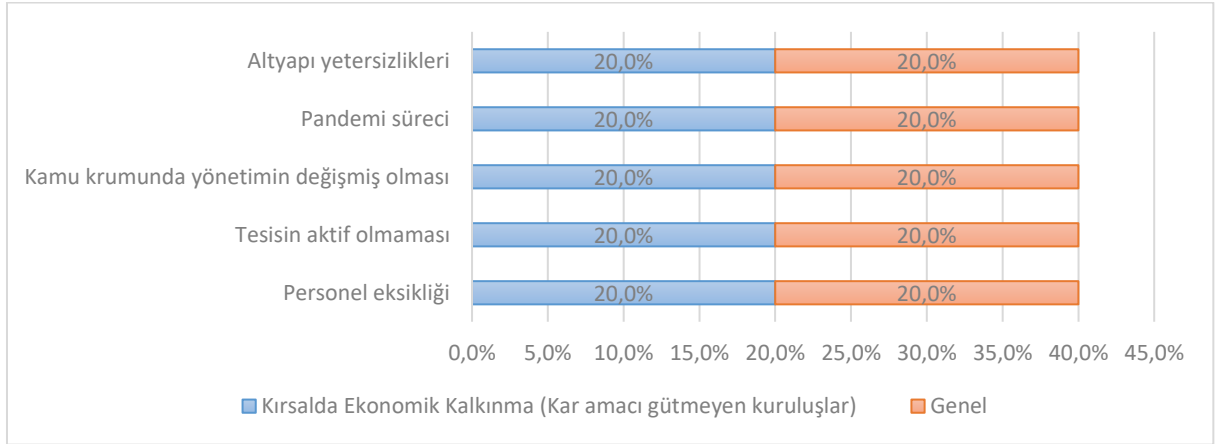
Şekil 39E. MDP Bölgesi- Projeye Katılmanın Yürütücünün Kişisel Gelişimine Katkısı Görüşü (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcıların kişisel gelişimlerine katkı sağlamaları il bazında sırasıyla Bilecik, Bursa ve Eskişehir şeklinde gerçekleşmiştir. Projelerin en önemli özellikleri kişilerin her yeni projede projenin özelliklerine göre farklı yönlerde kendilerini geliştirebilmeleridir. MDP projeleri özellikle ilk defa proje gerçekleştiren uygulayıcılarda proje yazma, proje süreçlerine dâhil olma, proje fikrini geliştirme konularında olumlu etki oluşturmuştur. Proje kapsamında verilen eğitimlerin yanı sıra bu eğitimlerde yeni kişilerle tanışma fırsatları ve etkileşimlerle öğrenilen yeni bilgiler uygulayıcılara katkı sağlamıştır. Proje esnasında karşılaşılan sorunların uygulayıcıların sorun çözme kabiliyetlerinin artmasını sağladığı ve belirsizlik altında karar verme yeteneklerini geliştirdiği gözlemlenmiştir. Proje yazma deneyiminin kazanılması ve başarı ile bir projenin tamamlanmasının uygulayıcılara sağladığı özgüven MDP projelerinin kişisel düzeyde sağladığı en önemli katkılar arasında sıralanabilir. Bu özgüvenin sonucu olarak yeni projelere başvurma motivasyonunun oluşması ve hatta yeni başka projelere başvuruların yapılması için girişimlerde bulunulması bu durumun en önemli göstergesidir. Uygulayıcıların kazandıkları özgüven aynı zamanda da çevrelerinde benzer etkiyi oluşturmaktadır. Kişisel kazanımların çevreye de aktarımının gerçekleştiği yürütülen çalışmalarda gözlemlenmiştir.

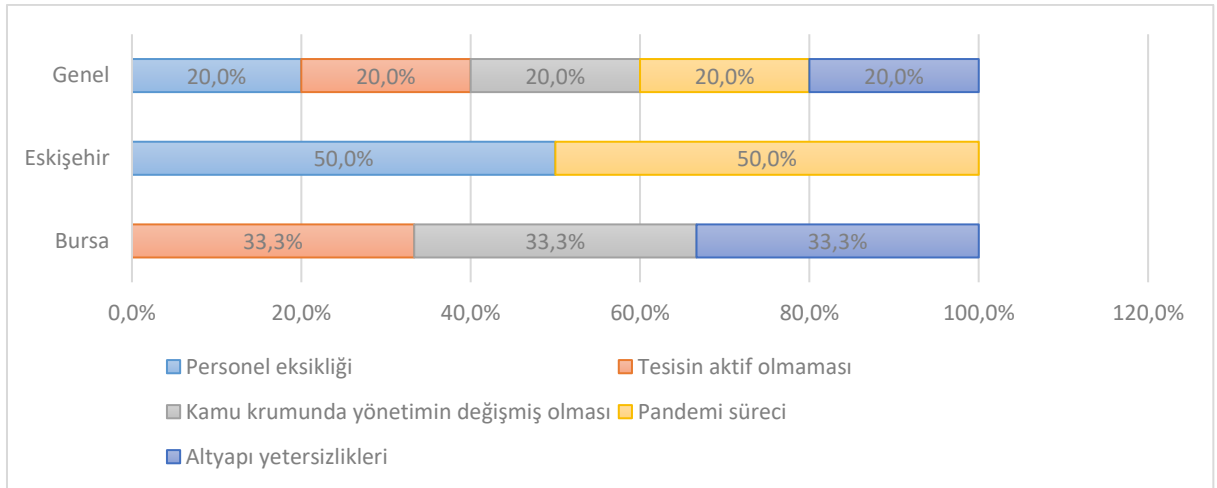
Şekil 40A. Proje Türü- Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları Ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılmamasının Nedenleri (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje kapsamında yapılan yatırımların ve elde edilen çıktıların aktif olarak kullanılmama nedenleri arasında; altyapı yetersizlikleri, pandemi süreci, kamu kurumunda yönetimin değişmiş olması, tesisin aktif olamaması ve personel eksikliğidir. Bu nedenler Eskişehir ve Bursa’da görülürken bu sorunların görüldüğü proje türü Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar)’dır. Özellikle belediyelerde gerçekleşen yönetim değişikliklerinin projelerin sürdürülebilirliklerini tehdit ettiği görüşmelerde de dikkat çekmiştir.

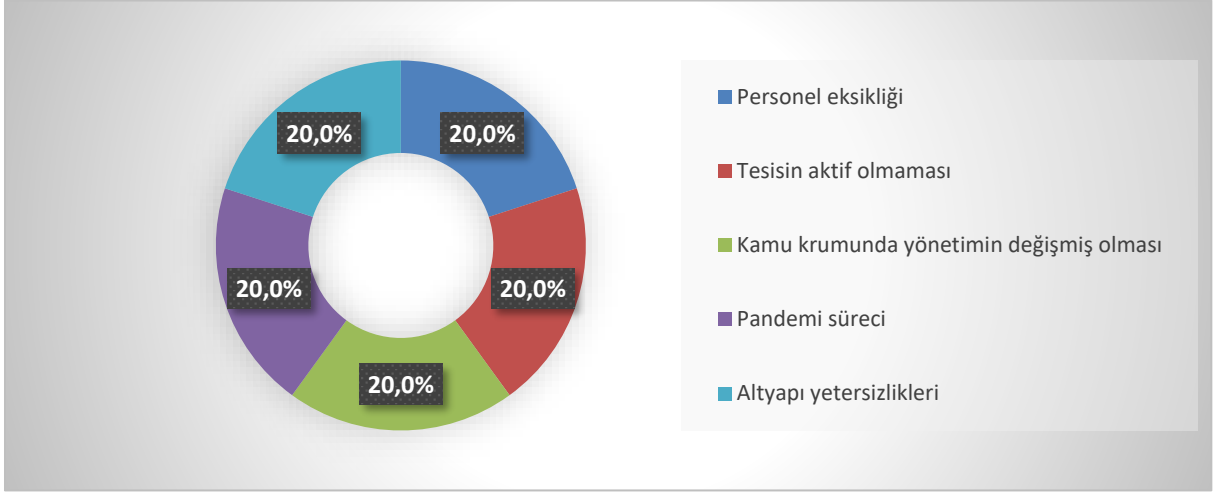
Şekil 40B. MDP Bölgesi- Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları Ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılmamasının Nedenleri (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje kapsamında yapılan yatırımların ve elde edilen çıktıların aktif olarak kullanılmama nedenleri arasında pandeminin etkisi en yoğun olarak Eskişehir’de görülmektedir.

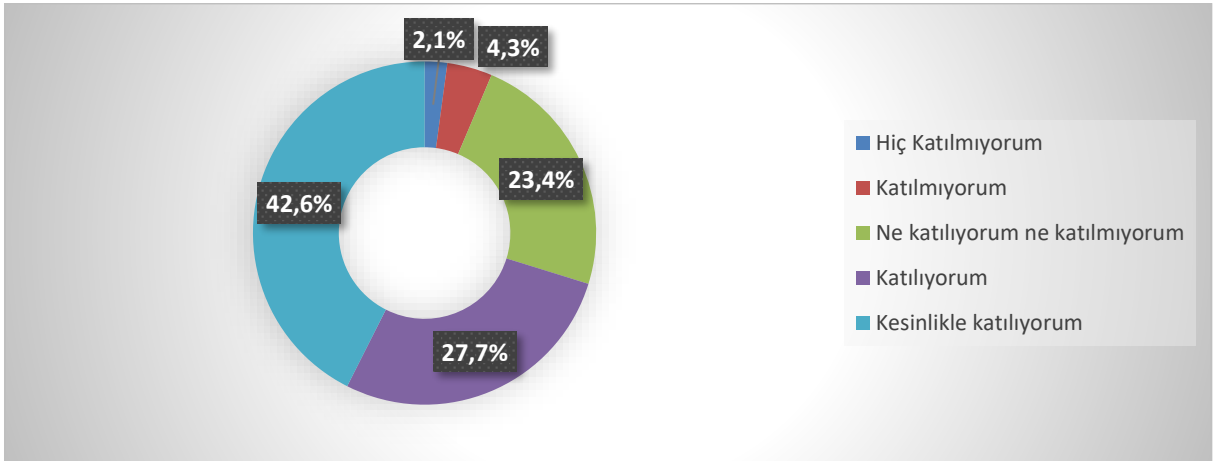
Şekil 40C. Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları Ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılmamasının Nedenleri (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje kapsamında yapılan yatırımların neredeyse tamamına yakını aktif olarak kullanılırken Eskişehir ve Bursa’da uygulayıcıları belediyeler olan projelerde projelerin aktif olarak kullanılmadığı atıl durumda olduğu görülmüştür. Bu projelerde karşılaşılan ortak durum, projeleri belediyede sahiplenilen kişilerin olmamasıdır. Kurulu işletmeler çalışmamaktadır. Bu durumun temel nedeni yeni belediye yönetiminin eski belediye yönetiminin gerçekleştirdiği projeyi yürütmeme isteğidir. Bu noktada ciddi anlamda kamu israfının olduğu dikkat çekmektedir. Belediyelere projeler verilirken sürdürülebilirliğin sağlanması için gerekli önlemlerin alınması gereklidir. Tesislerin işletilememesi için gösterilen ikincil nedenler ise altyapı yetersizliği, pandemi süreci, personel eksikliğidir. Bu noktada özellikle temel amaçlarından bir tanesinin de istihdam sağlamak olduğunu bildiğimiz projelerin yürütülememesinin nedeni olarak personel eksikliği gerekçesinin öne sürülmesi dikkat çekicidir.

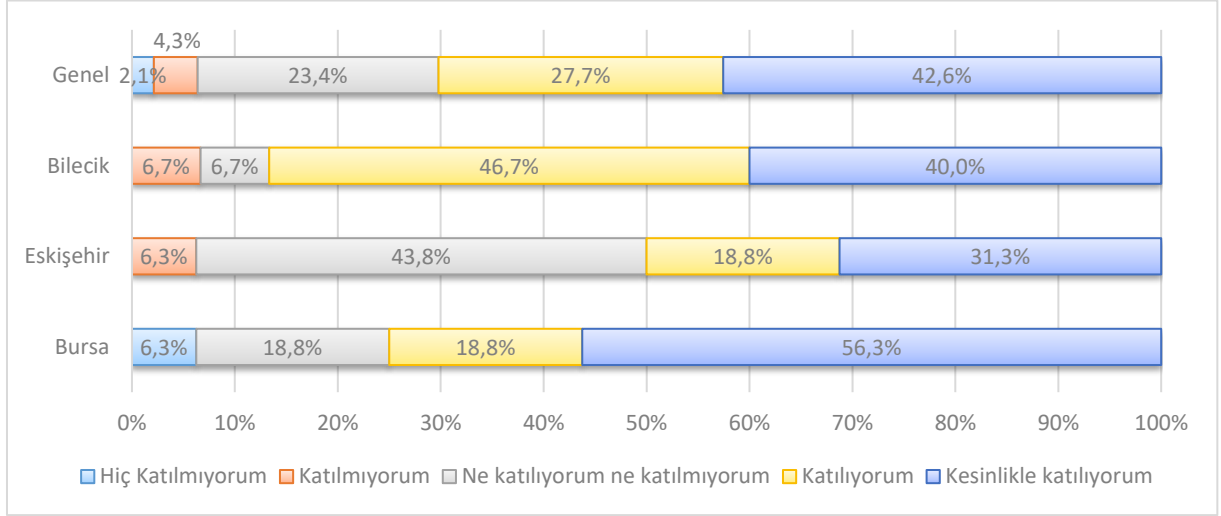
Şekil 41A. Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının %70,3’ü “Gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılmayı planlıyorum” ifadesine kesinlikle katılıyorum ya da katılıyorum demişlerdir. İfadeye genel katılma düzeyi katılıyorum düzeyindedir.

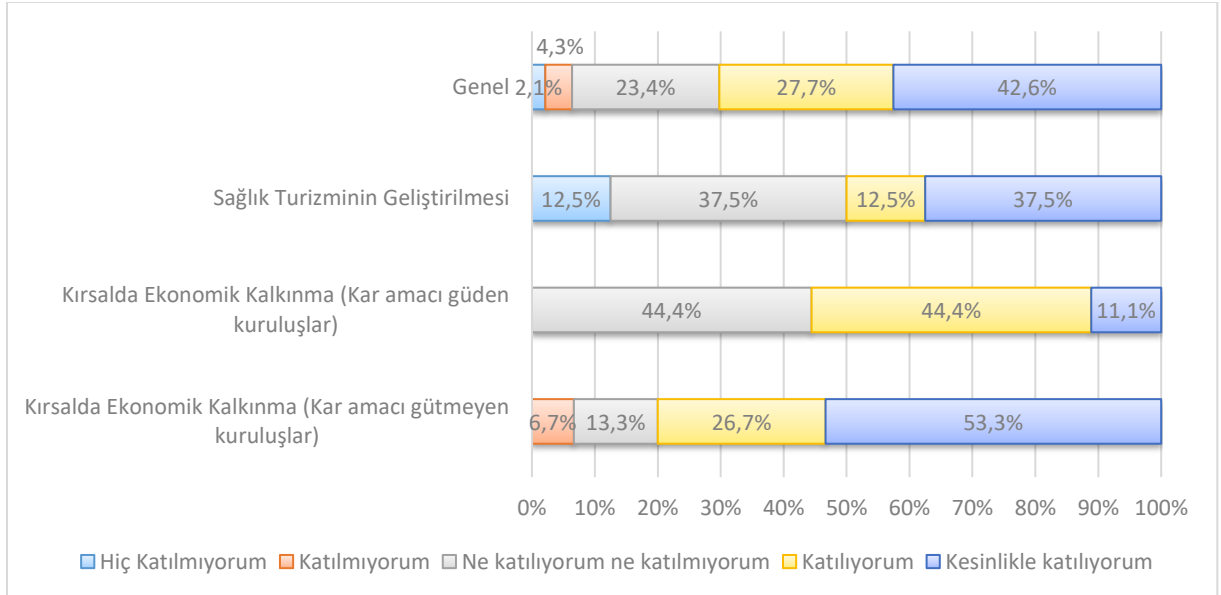
Şekil 41B. MDP Bölgesi- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durum (PS13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının “Gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılmayı planlıyorum” ifadesine katılma düzeyleri il bazında sırasıyla Bilecik (Kesinlikle katılıyorum), Bursa (Katılıyorum) ve Eskişehir (Katılıyorum) şeklindedir.

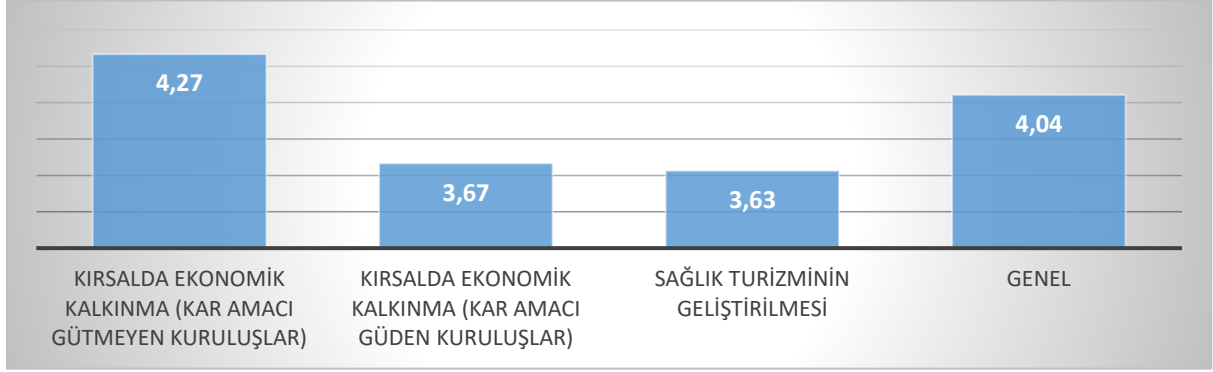
Şekil 41C. Proje Türü- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının “Gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılmayı planlıyorum” ifadesine katılma düzeyleri proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Katılıyorum) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Katılıyorum) şeklindedir.

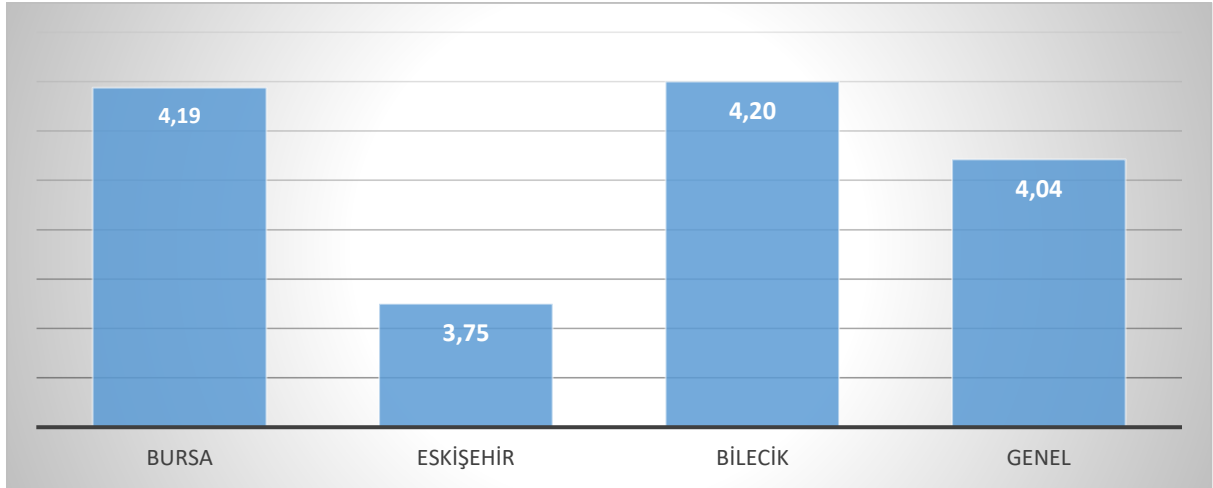
Şekil 41D. Proje Türü- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projelerinin yeni proje geliştirme motivasyonu konusunda olumlu etkisinin olduğu görülmüştür. Proje türü olarak bakıldığında ilk sırayı Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) almaktadır.

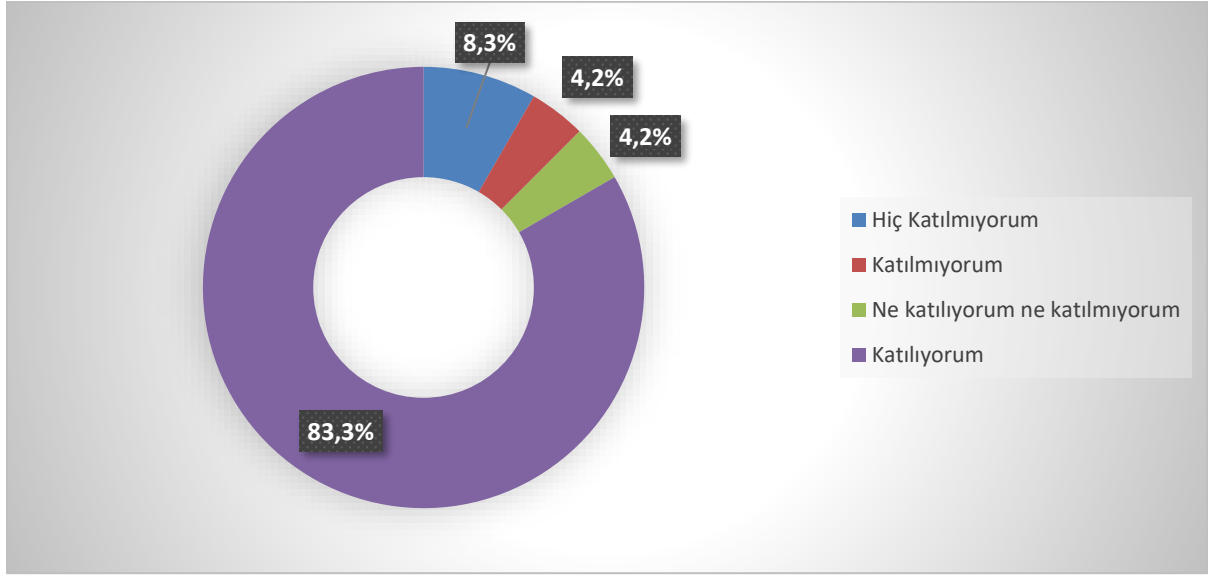
Şekil 41E. MDP Bölgesi- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmayı Planlama Durumu (PS13)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projelerinin yeni proje geliştirme motivasyonu konusunda olumlu etkisinin olduğu görülmüştür. İl bazında bakıldığında ilk sırayı Bilecik almıştır. MDP proje uygulayıcıları ile ilgili daha öncede değindiğimiz başta özgüven kazanma, kişisel gelişim, proje yazma deneyimi kazanma gibi faydaların bir sonucu olarak gelecek birkaç yıl içinde yeni bir projeye katılma planı yapanların oranı yüksek bir değer olarak karşımıza çıkmıştır. Bu kapsamda yeni programlar kapsamında proje teklif çağrısına çıkıldığında ilk defa proje yapacaklara yönelik ve proje deneyimi olanlara yönelik projeler ayrı paketler halinde sunulmalıdır. Böylelikle bir yandan yeni kişilerin proje deneyimi kazanmaları sağlanırken bunun yanı sıra proje deneyimi olanların deneyimlerini kullanarak daha verimli projeler üretmeleri sağlanacaktır. Özellikle daha önce de vurgulandığı gibi kırsalın korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için kırsalda ekonomik kalkınma kapsamında verilen projelerin devam ettirilmesi gereklidir.

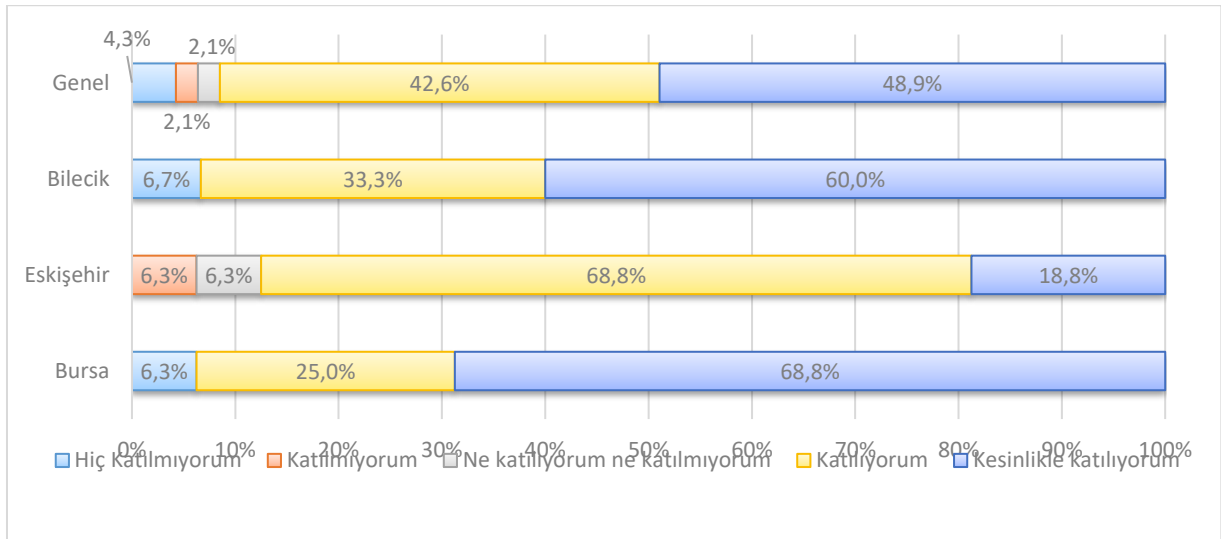
Şekil 42A. Projeyle İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının %91,5'i "Projeyle iyi bir şekilde bütünleşmiş hissettim" ifadesine kesinlikle katılıyorum ya da katılıyorum ifadesini kullanmışlardır. Bu ifadeden kasıt projenin tüm sürecinde kendilerini projenin aktif bir parçası olarak hissetmeleri şeklindedir. İfadeye genel katılma düzeyi kesinlikle katılıyorum düzeyindedir.

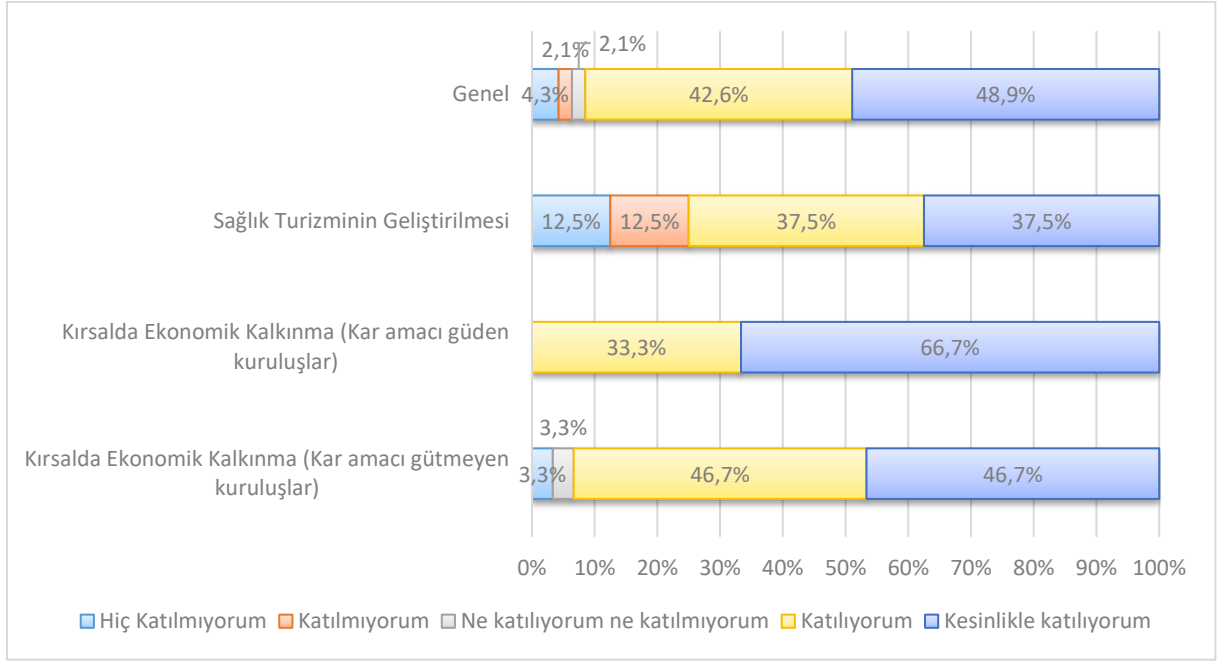
Şekil 42B. MDP Bölgesi- Projeyle İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının "projeyle iyi bir şekilde bütünleşmiş hissettim" ifadesine katılma düzeyleri il bazında sırasıyla Bursa (Kesinlikle katılıyorum), Bilecik (Kesinlikle katılıyorum) ve Eskişehir (Katılıyorum) şeklindedir.

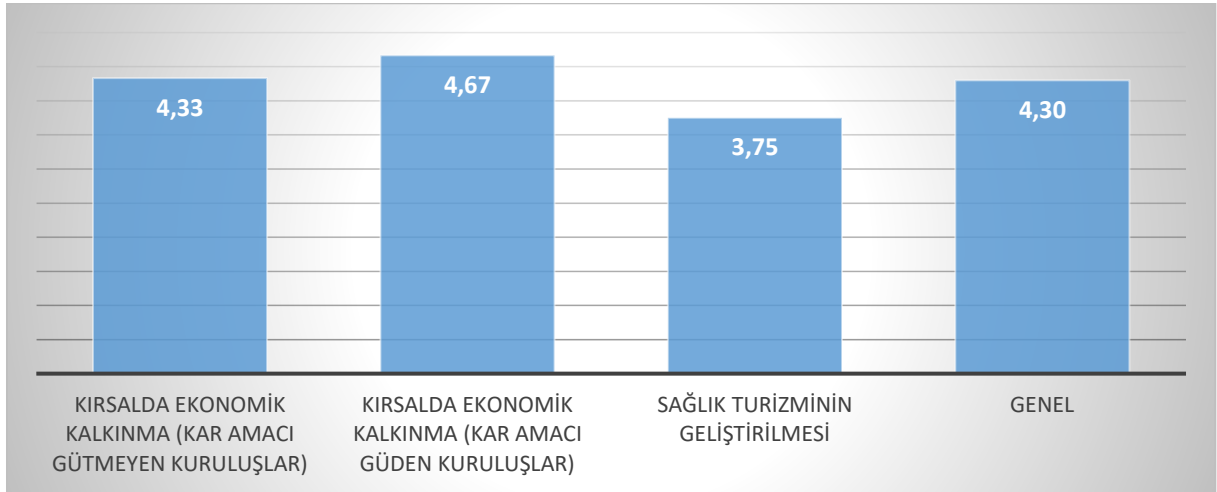
Şekil 42C. Proje Türü- Projeye İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının “projeye iyi bir şekilde bütünleşmiş hissettim” ifadesine katılma düzeyleri proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Kesinlikle katılıyorum) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Katılıyorum) şeklindedir.

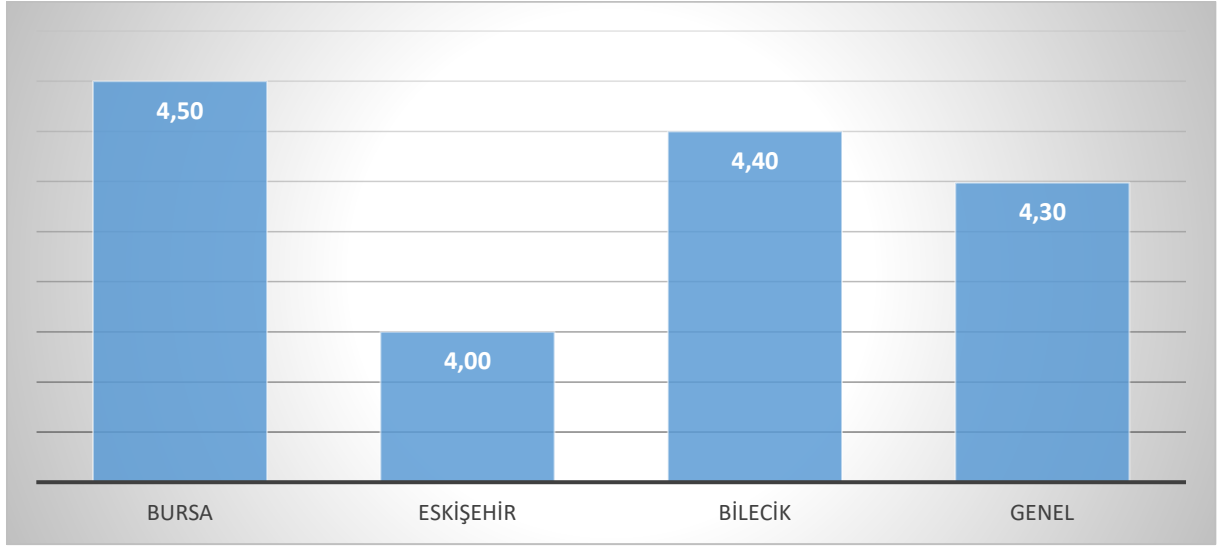
Şekil 42D. Proje Türü- Projeye İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projeleri, proje çalışanları üzerinde projeyi sahiplenme duygusu oluşturma konusunda olumlu etki göstermiştir. MDP projelerinin proje çalışanları üzerinde projeyi sahiplenme etkisinin yüksekliği projelerin verimli ve hedeflerine ulaşmada başarılı olmasında etkili olmuştur. Bunun sonucu olarak yeni proje üretme isteği, çevresine bu tür projeleri önerme motivasyonunun oluşması gibi eğilimler ortaya çıkmaktadır.

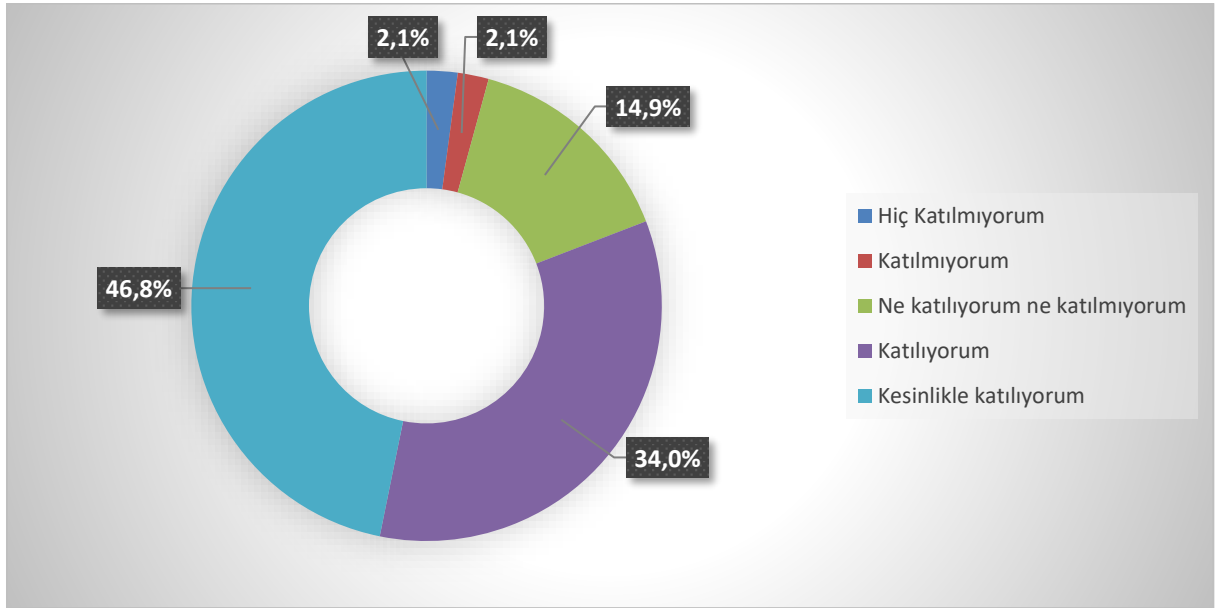
Şekil 42E. MDP Bölgesi- Projeye İyi Bir Şekilde Bütünleşme Hissiyatı (PS14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerin genel anlamda başarılı olması ve çevrelerine örnek proje olarak gösterilmelerinde de projelerin sahiplenilmesinin etkisi yadsınamaz. Bu etkinin oluşmasında Ajans tarafından proje uygulayıcılarına verilen desteklerin, bazı noktalarda belli konularda gösterilen esnekliklerin ve yapıcı proje denetimi uygulamasının etkisi vardır.

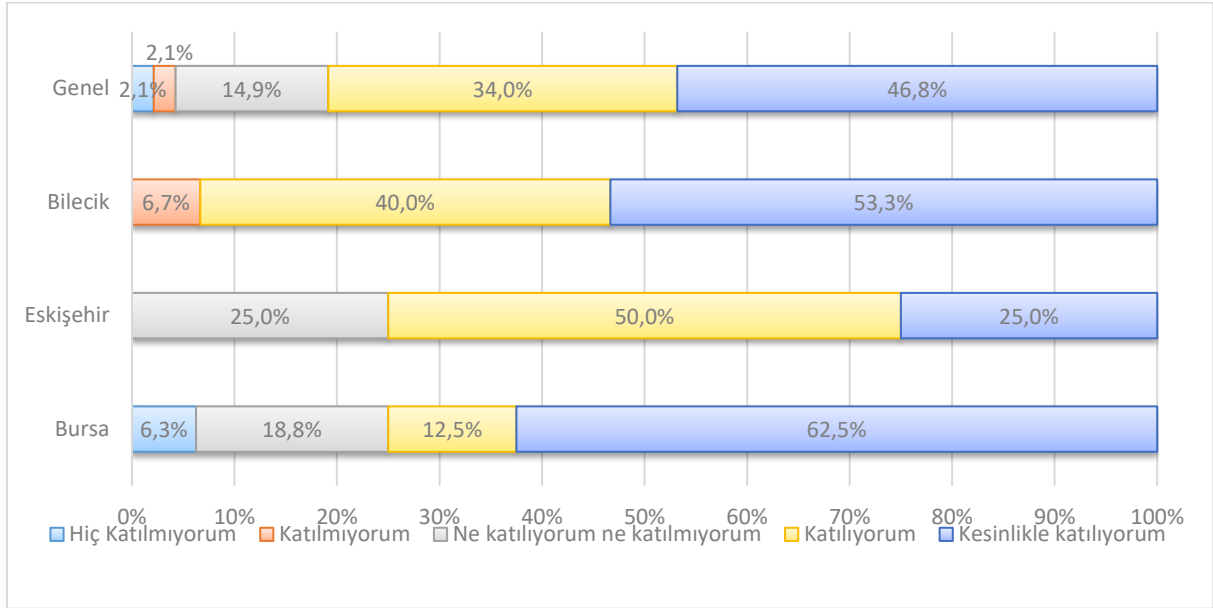
Şekil 43A. Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu proje sonrasında gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılma isteği %81 gibi yüksek bir oranda oluşmaktadır.

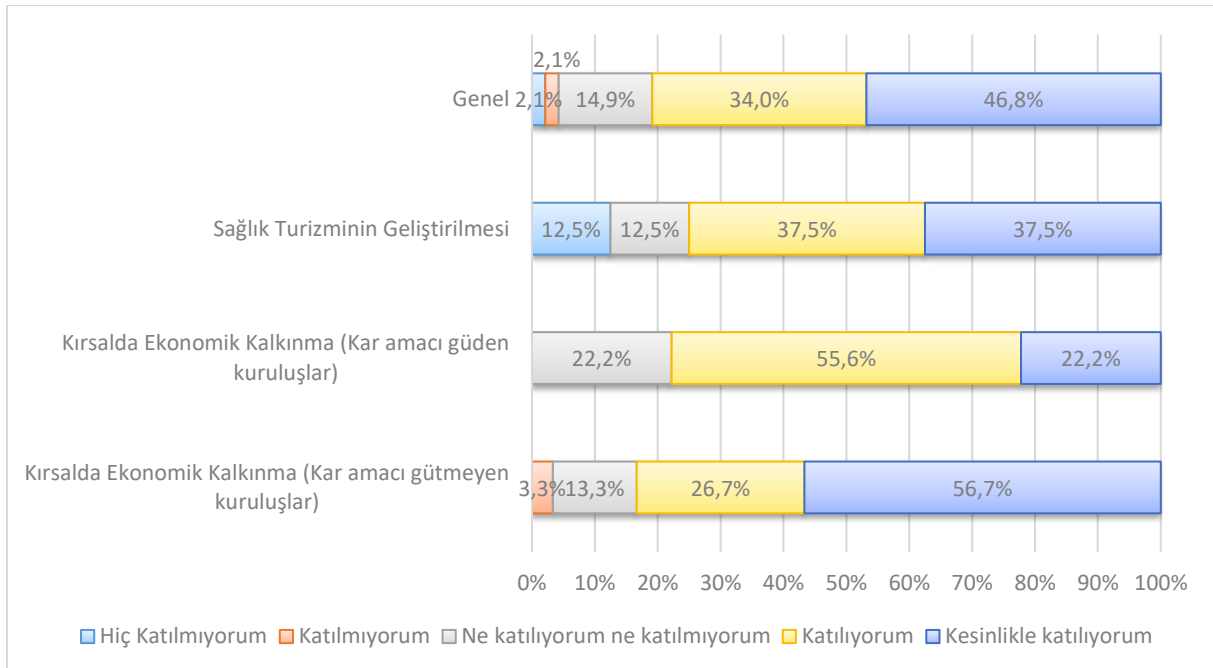
Şekil 43B. MDP Bölgesi- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu proje sonrasında gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılma isteği en yüksek il %93 ile Bilecik'tir.

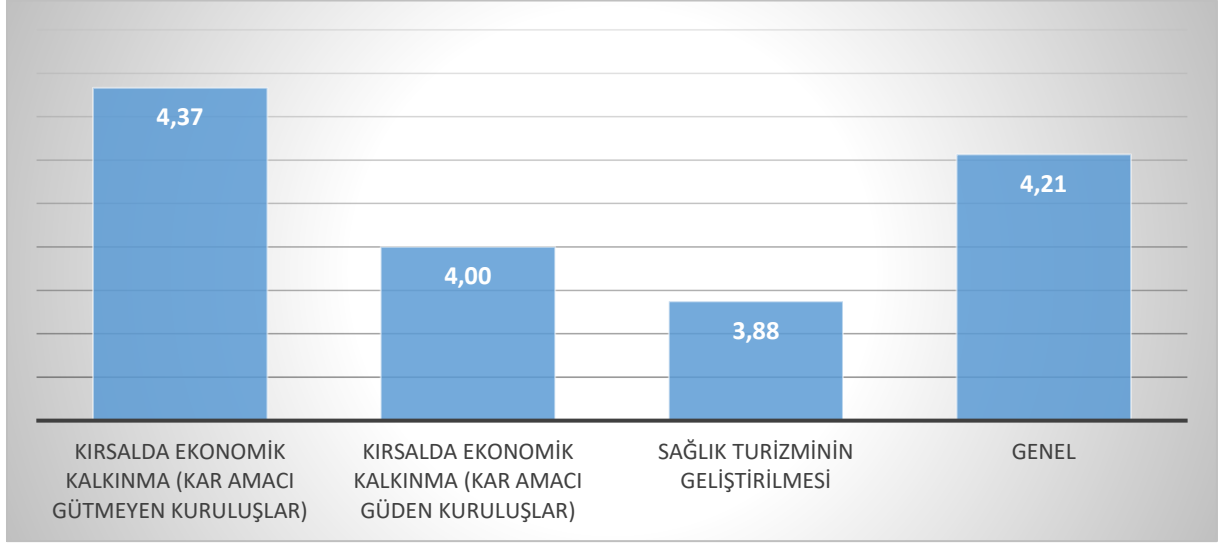
Şekil 43C. Proje Türü- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu proje sonrasında gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılma isteği en yüksek proje türü %83 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar)'dır.

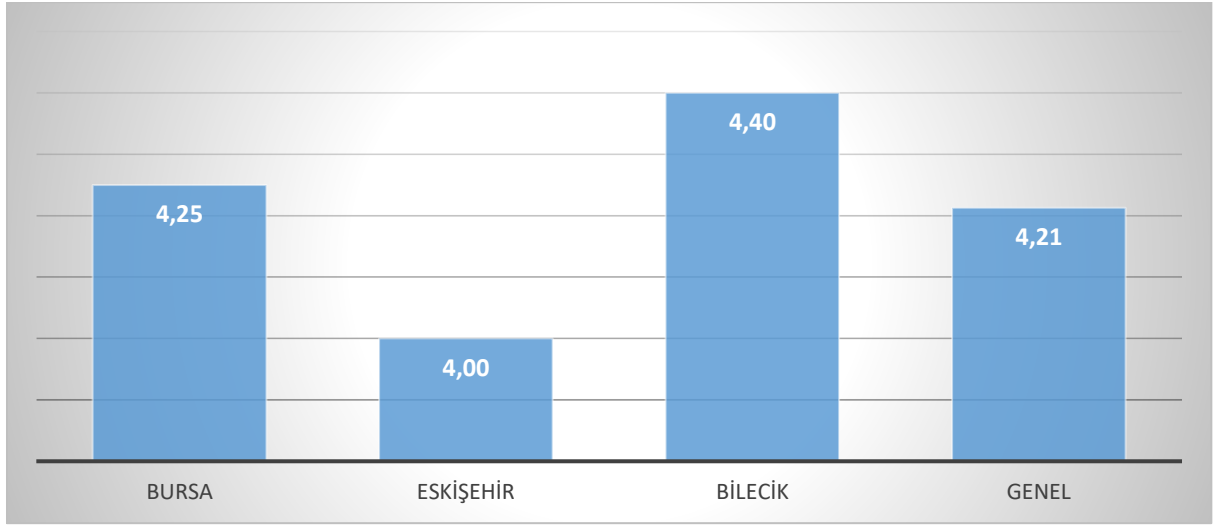
Şekil 43D. Proje Türü- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu proje sonrasında gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılma isteğini puanlamaları istenildiğinde Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) 4,37 ile öne çıkmaktadır.

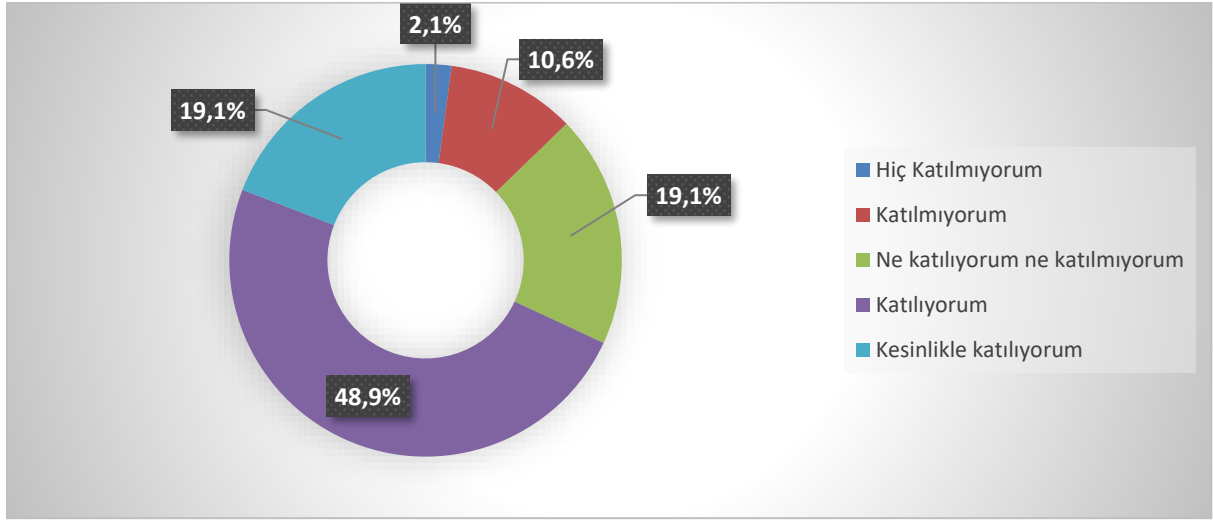
Şekil 43E. MDP Bölgesi- Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu (PS17)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu proje sonrasında gelecek birkaç yıl içinde benzer bir projeye katılma isteğini puanlamaları istenildiğinde Bilecik 4,4 ile öne çıkmaktadır.

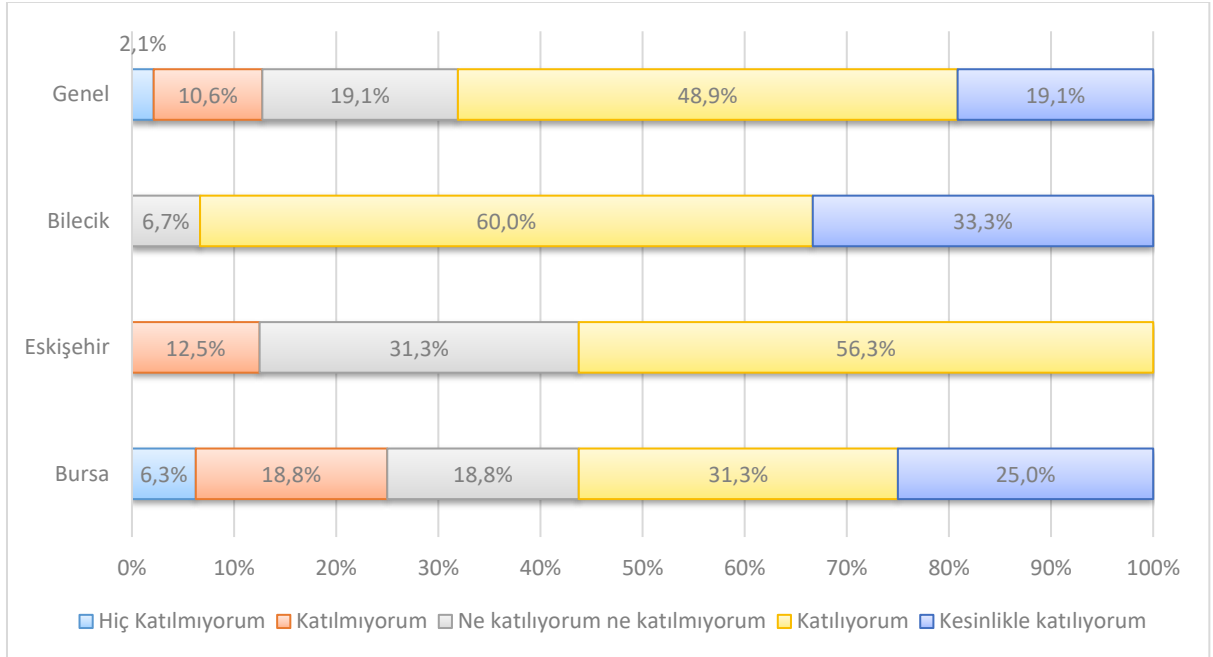
Şekil 44A. Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının %68'i "Süreç ve prosedürlerin yürütülme yaklaşımları nedeniyle BEBKA'ya proje başvurusunda bulunmayı planlıyorum" ifadesine kesinlikle katılıyorum ya da katılıyorum demişlerdir. İfadeye genel katılma düzeyi "katılıyorum" düzeyindedir.

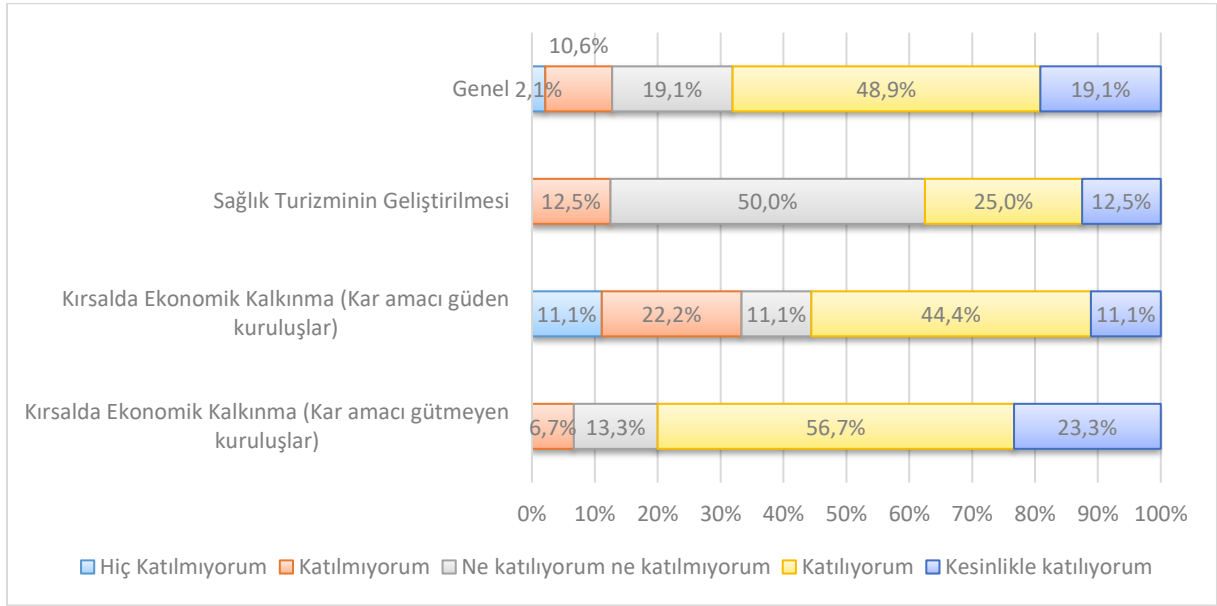
Şekil 44B. MDP Bölgesi- Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının "süreç ve prosedürlerin yürütülme yaklaşımları nedeniyle BEBKA'ya proje başvurusunda bulunmayı planlıyorum" ifadesine katılma düzeyleri il bazında sırasıyla Bilecik (Kesinlikle katılıyorum), Bursa (Katılıyorum) ve Eskişehir (Katılıyorum) şeklindedir.

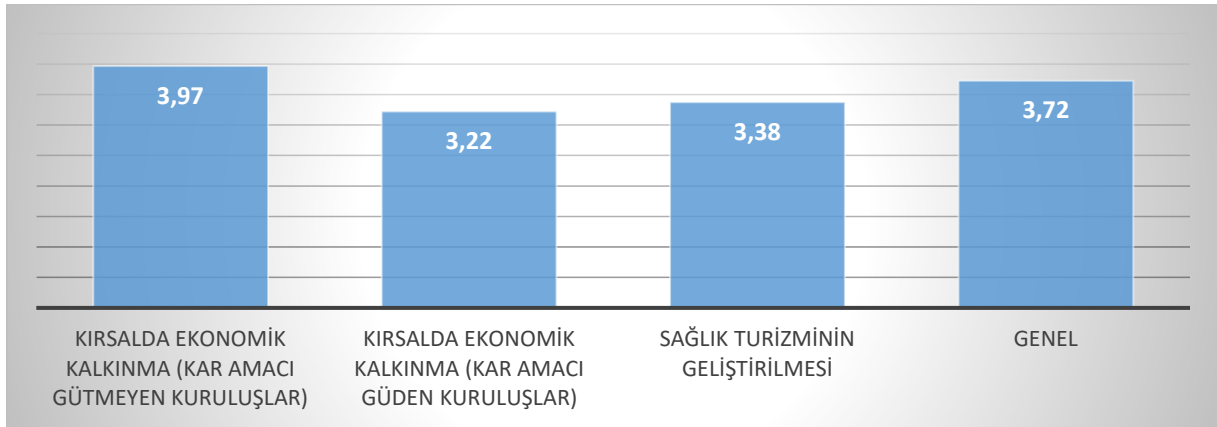
Şekil 44C. Proje Türü- Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin katılımcılarının “projeyle iyi bir şekilde bütünleşmiş hissettim” ifadesine katılma düzeyleri proje türleri bazında sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) (Katılıyorum), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) (Katılıyorum) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (Katılıyorum) şeklindedir. Süreç ve prosedürlerde bürokrasinin azaltılması bu olumlu etkinin daha da artmasına katkı sağlayacaktır.

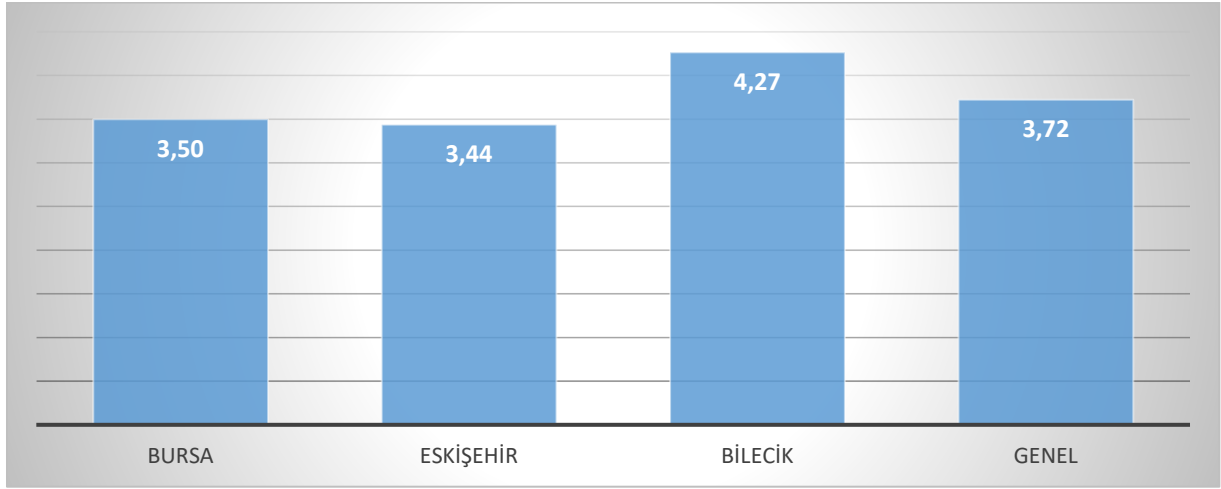
Şekil 44D. Proje Türü- Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu bağlamda, KEK Kar amacı gütmeyen kuruluşlar diğer programlardan farklı olarak 3,97 puan ile öne çıkmaktadır.

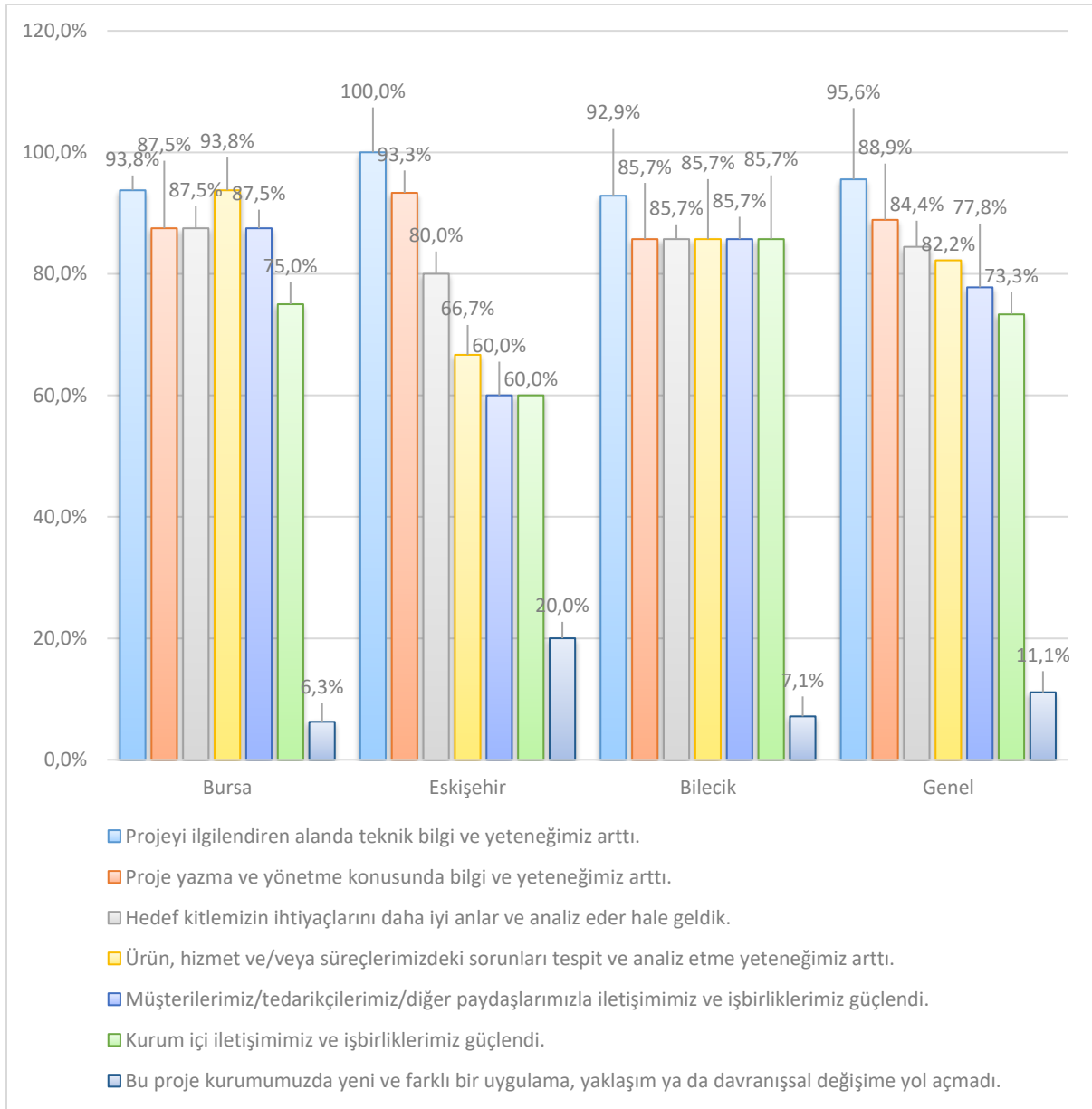
Şekil 44E. MDP Bölgesi- Süreç ve Prosedürlerin Yürütülme Yaklaşımları Nedeniyle BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Durumu (PS18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Süreç ve prosedürlerde bürokrasinin azaltılması bu olumlu etkinin daha da artmasına katkı sağlayacaktır. Genel olarak çoğu projede bürokrasi ile ilgili belirtilen yakınmalar söz konusu olsa da BEBKA'ya, BEBKA ekibinin süreç ve prosedürlerin yürütülmesindeki yaklaşımları nedeniyle, yeni proje başvurusunda bulunma iradesi gösteren proje uygulayıcısı oranının üçte iki gibi bir oranda olması ekibin yaklaşımlarındaki pozitifliği yansıtmaktadır. Bu durum yüz yüze gerçekleştirilen anket çalışması esnasında ve sonrasında gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde de karşımıza çıkmıştır. Bürokraside belirtilen sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik olan talepler dikkate alınarak gerçekleştirilecek olan düzenlemeler, bu oranın daha da yükseleceğini bize göstermektedir.

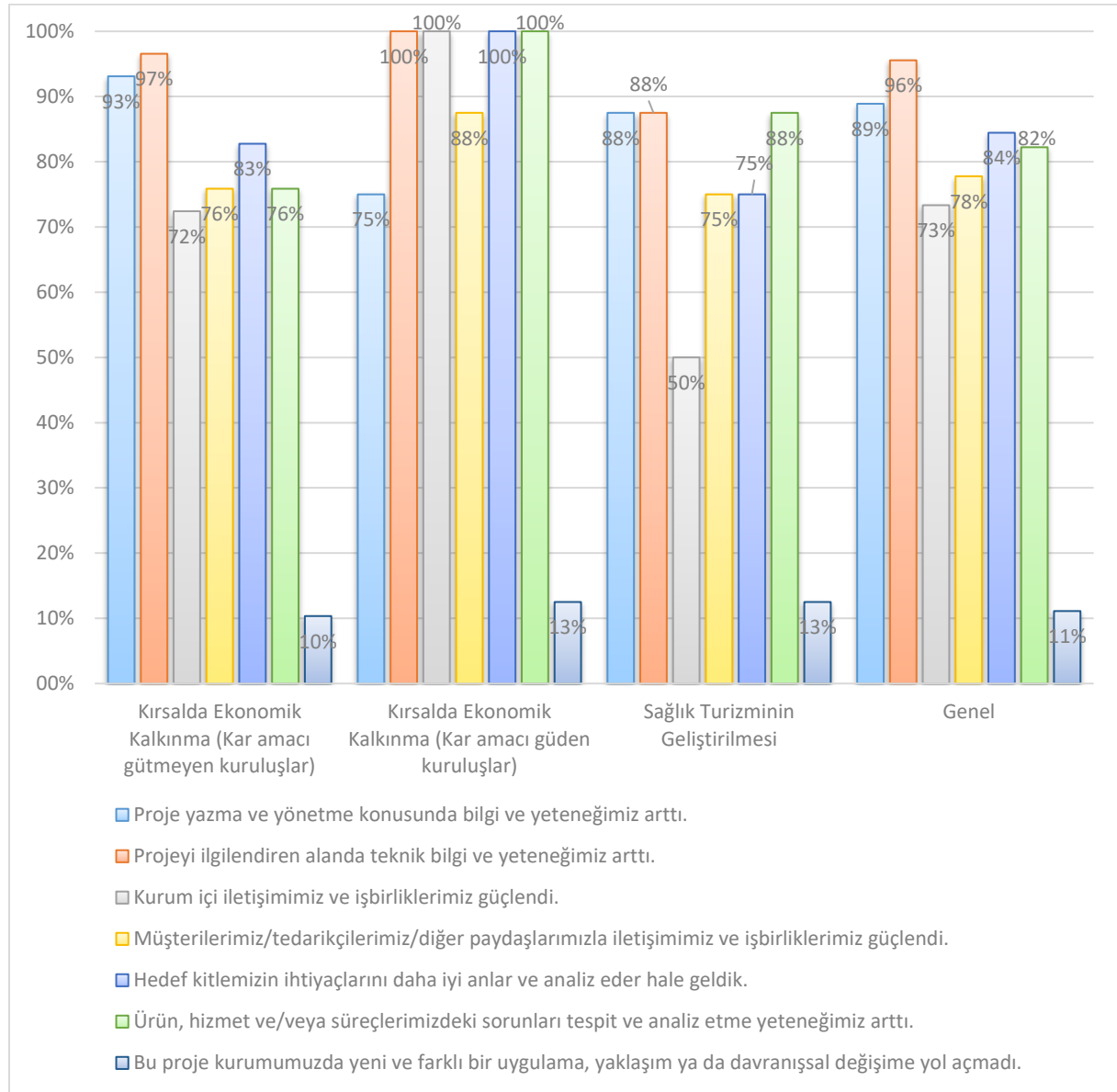
Şekil 45A. MDP Bölgesi- Projenin Katkılarının Karşılaştırması (PS20)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin en önemli katkıları sırasıyla: projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması (%95,6), proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğin artması (%88,9) ve hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve analiz etmedir (%84,4). Bu katkı sıralaması MDP projelerinin desteklendiği tüm illerde aynı şekilde gerçekleşmiştir. Proje türlerine göre bu sıralama genel sıralamadan farklılık göstermektedir.

Şekil 45B. Proje Türü- Projenin Katkılarının Karşılaştırması (PS20)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Sağlık Turizminin Geliştirilmesi projelerinde sıralama aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.

- Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması
- Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğin artması
- Ürün hizmet ve/veya süreçlerdeki sorun tespit etme ve analiz etme yeteneğinin artması

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) projelerinde sıralama

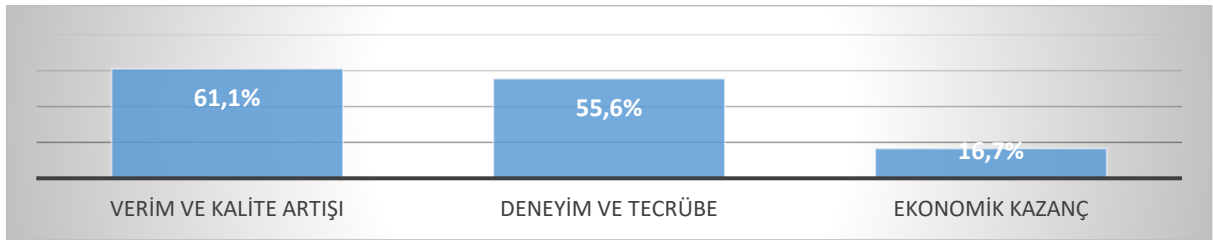
- Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması
- Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğin artması
- Hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve analiz etme

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) projelerinde sıralama

- Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin artması
- Hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve analiz etme
- Ürün hizmet ve/veya süreçlerdeki sorun tespit etme ve analiz etme yeteneğinin artması
- Kurum içi iletişim ve iş birliklerinin artması

MDP kapsamında desteklenen projelerin neredeyse tamamında uygulayıcılarının proje alanı ile ilgili yeni teknik bilgi ve beceri kazanımı sağlaması dikkate değer bir çıktıdır. Bunun sonucu olarak da hedeflere ulaşma ve verimlilikle ilgili değerlendirmelerdeki olumlu eğilimin olduğu söylenebilir. Teknik bilgi ve beceri kazanımının sağlanmasında proje kapsamında verilen eğitimlerin yanı sıra tanışılan yeni kişilerden gerçekleşen bilgi aktarımının da etkisi büyüktür. Aynı zamanda uygulayıcıların proje alanı ile ilgili araştırmalar yaptıkları ve benzer uygulamaların yapıldığı farklı alanları da ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. Proje yazma konusunda yaşanan zorluklar olsa da kimi projelerde danışmanlar vasıtasıyla, kimi projelerde BEBKA ile iletişime geçilerek kimi projelerde ise kendi imkânlarıyla bu zorlukların aşıldığı görülmüştür. Bu noktada yaşanan tüm bu deneyimlerde proje yazma ile ilgili beceriler artmıştır. Ürün/hizmet ve/veya süreçlerde karşılaşılan zorluklar ile mücadele edilirken karşılaşılan zorlukların aşılmasında kullanılan yöntemler birer artı değer olarak uygulayıcılara eklenmiştir.

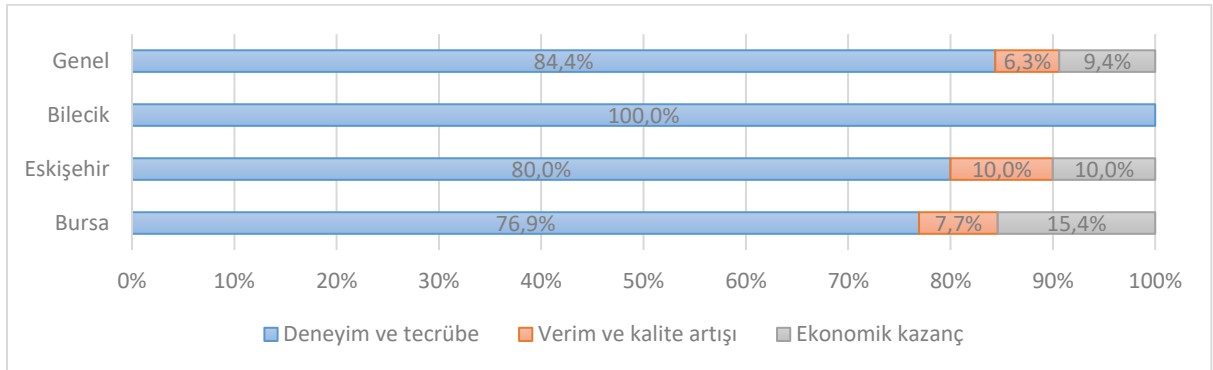
Şekil 46A. Projenin Şirket/Kurum İşleyişine Katkıları (PS20)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Desteklenen MDP projelerinin şirket/kurum içi işleyişe katkıları verim/kalite artışı (%61,1), deneyim ve tecrübe (%55,6) ve ekonomik kazançtır (%16,7). Projelerin ekonomik kazanç katkısının düzeyinin azlığı dikkat çekmektedir.

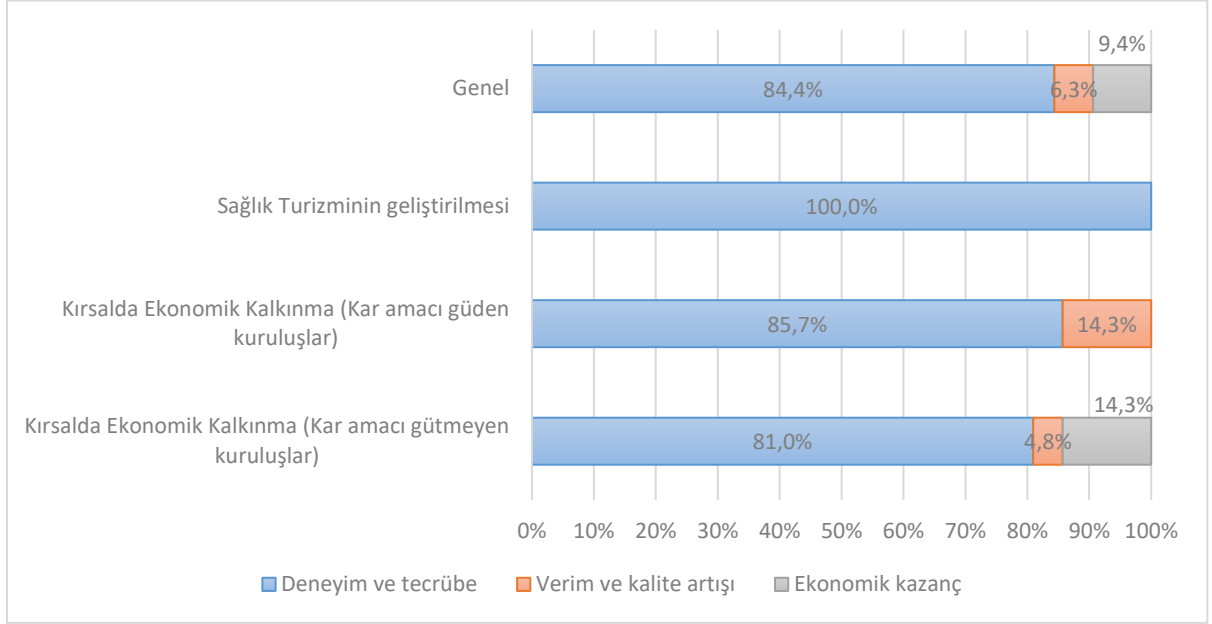
Şekil 46B. MDP Bölgesi- Bu Proje İle Şirket/Kurum Çalışanlarının Kazanımları, Yapabilirlikleri, Becerileri (PS21)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bilecik'teki projelerde deneyim ve tecrübe katkısı tek başına belirtilmiştir. Eskişehir'deki projelerde belirtilen katkılar ise sırasıyla deneyim ve tecrübe, verim ve kalite artışı=ekonomik kazanç iken; Bursa'da belirtilen katkılar, deneyim ve tecrübe, ekonomik kazanç, verim ve kalite artışıdır. Sağlık turizminin geliştirilmesi ile ilgili projelerde deneyim ve tecrübe katkısı tek başına belirtilmiştir. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) ile ilgili projelerde belirtilen katkılar ise sırasıyla deneyim ve tecrübe, verim ve kalite artışı iken Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) ile ilgili belirtilen katkılar deneyim ve tecrübe, ekonomik kazanç, verim ve kalite artışıdır.

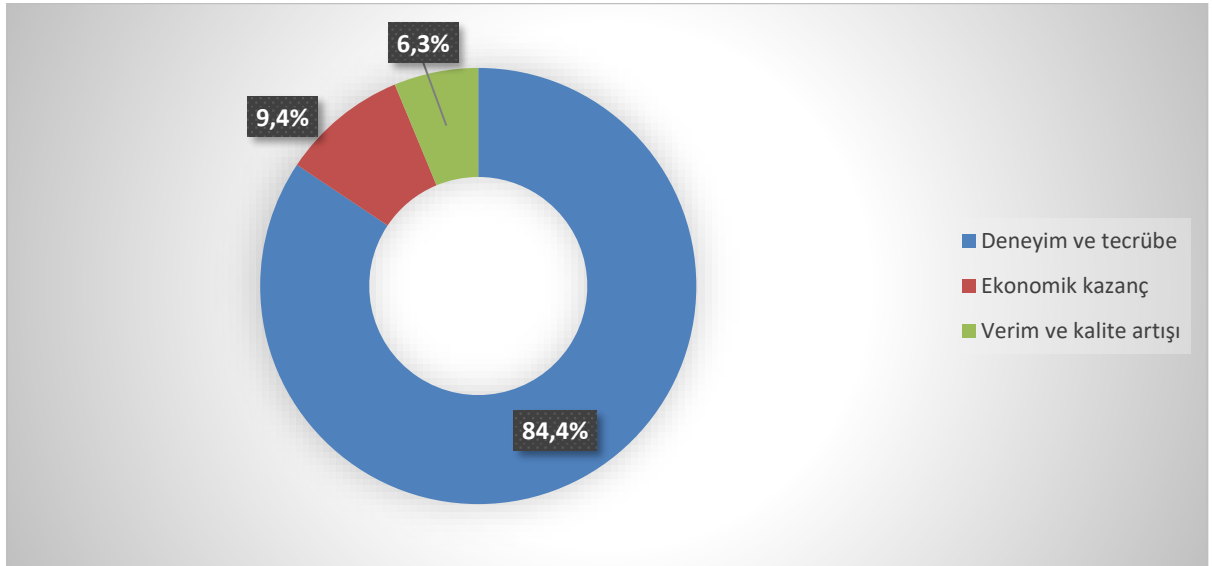
Şekil 46C. Proje Türü- Bu Proje İle Şirket/Kurum Çalışanlarının Kazanımları, Yapabilirlikleri, Becerileri (PS21)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ayrıca, şirket/kurum çalışanları özelinde elde edilen kazanımlarda deneyim ve tecrübe (%84,4), ekonomik kazanç (%9,4), verim ve kalite artışıdır (%6,3).

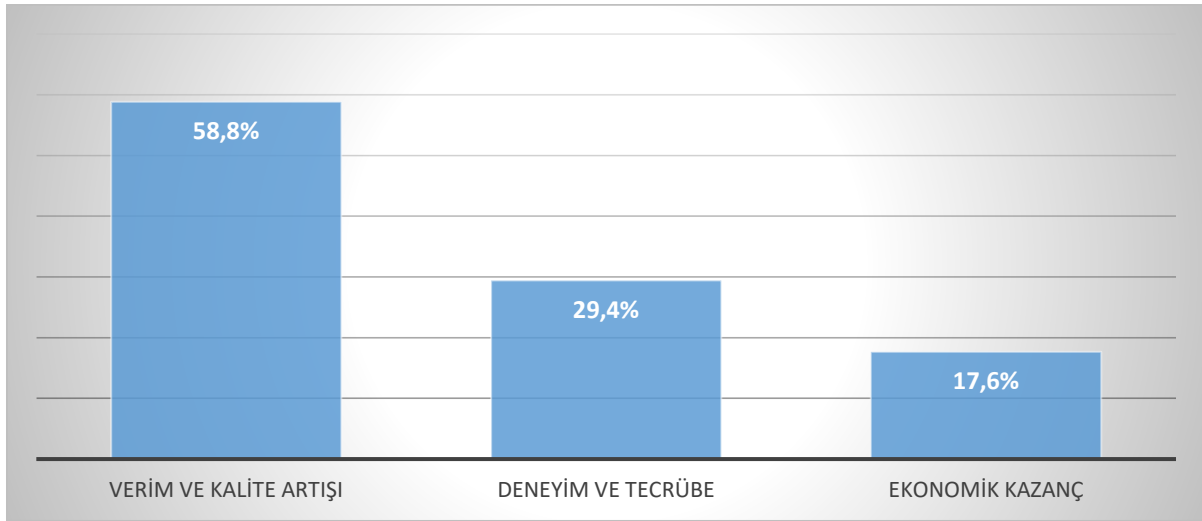
Şekil 46D. Bu Proje İle Şirket/Kurum Çalışanlarının Kazanımları, Yapabilirlikleri, Becerileri (PS21)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projeleri gerek şirket/kurum/kuruluş bazında katkı sağlarken bu yapılarıdaki çalışanlar üzerinde de olumlu etki oluşturmuşlardır. MDP projelerinin şirket/kurum içi işleyişe katkısı elde edilen yeni teknik bilgilerin de etkisiyle verim/kalite artışı olarak yansımıştır. Kurum içinde kazanılan deneyimlerin ileride yürütülecek olan projelere de yansıtılacağı izlenimi elde edilmiştir.

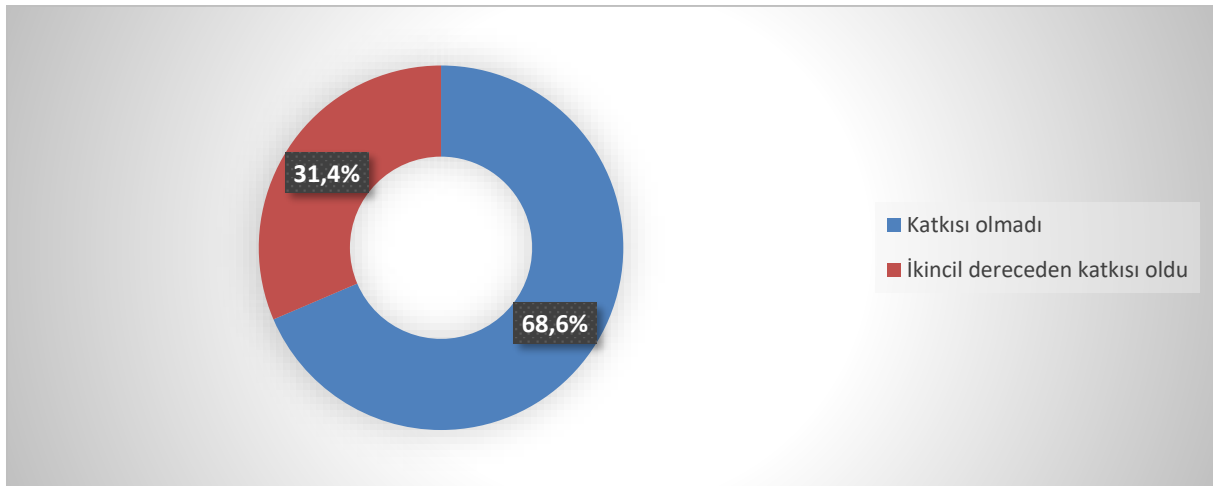
Şekil 47A. Proje Sonrasında Şirket/Kurum Bünyesinde Ortaya Çıkan Olumlu Değişimler (PS22)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projeleri sonrasında şirket/kurum bünyesinde meydana gelen değişiklikler sırasıyla verim ve kalite artışı (%58,8), deneyim ve tecrübe (%29,4) ile ekonomik kazançtır (%17,6). MDP projelerinin kurum içi işleyişe olan katkıları benzer şekilde şirket/kurum bünyesinde meydana gelen değişiklikler olarak da karşımıza çıkmıştır. Bu noktada ekonomik katkının kısa vadede çok fazla projede görülmeyeceği anlaşılmaktadır. Ekonomik katkının görülmemesinde son dönemde yaşanan salgın süreci, pazara ulaşmada yaşanan zorluklar, kar amacı gütmeyen kuruluşlarda böyle bir çıktının amaçlanmamasına gerekçe olarak gösterilebilir. Uzun vadede kazanılan deneyimin ve verim/kalite artışının ekonomik katkıya dönüşeceği beklentisi mevcuttur.

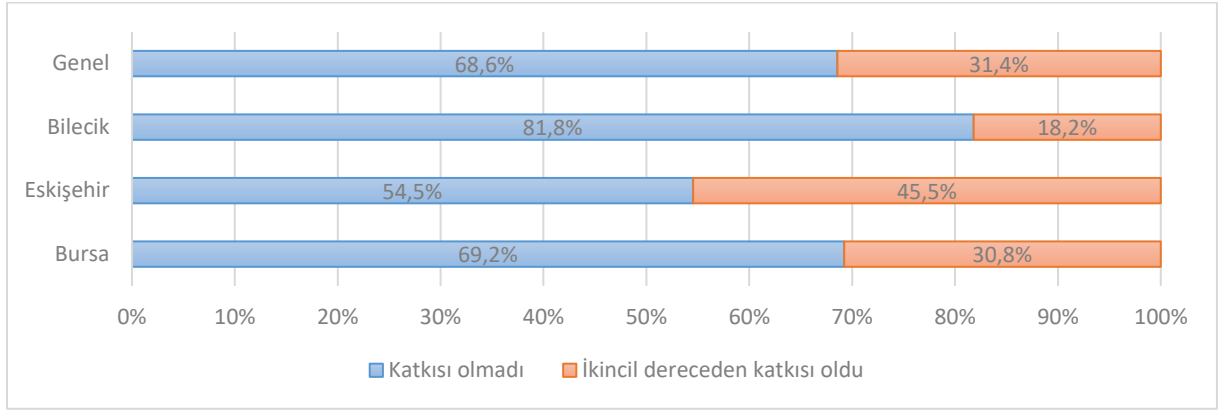
Şekil 48A. Projenin Halen Devam Eden Covid-19 Krizi Döneminde Şirket Ve Kurumun Krizle Baş Etme Kapasitesine Katkıları (DK1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projelerinin %68,6'sının halen devam eden Covid-19 salgını sürecinde proje sahibi şirket/kurumlara ikincil dereceden katkısı olmuştur. Bu etki daha önce planlanmayan ancak proje tamamlanması sonrasında ortaya çıkan çok değerli bir etkidir.

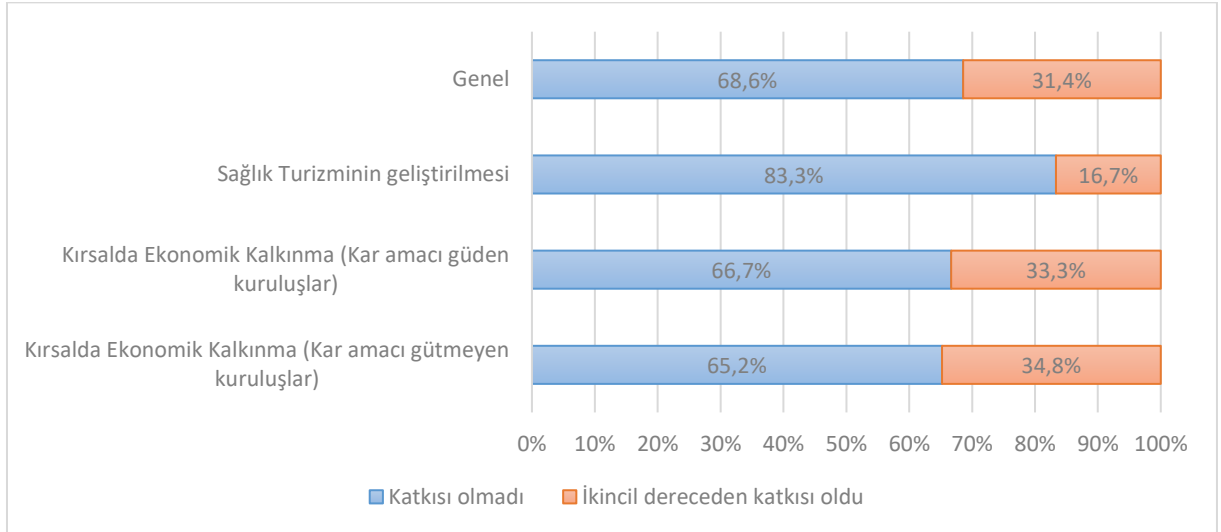
Şekil 48B. MDP Bölgesi- Projenin Halen Devam Eden Covid-19 Krizi Döneminde Şirket Ve Kurumun Krizle Baş Etme Kapasitesine Katkıları (DK1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu etkinin ortaya çıkması, projelerin büyük bir kısmının kırsal kalkınma amaçlı fonlardan faydalanmaları ve salgın döneminde kırsal faaliyetlerin temel gereksinimi karşılaması itibarıyla merkezi bir rol üstlenmesi üzerinden açıklanabilir. Bu etkinin iller bazında görülme durumu sırasıyla Bilecik, Bursa ve Eskişehir şeklindedir.

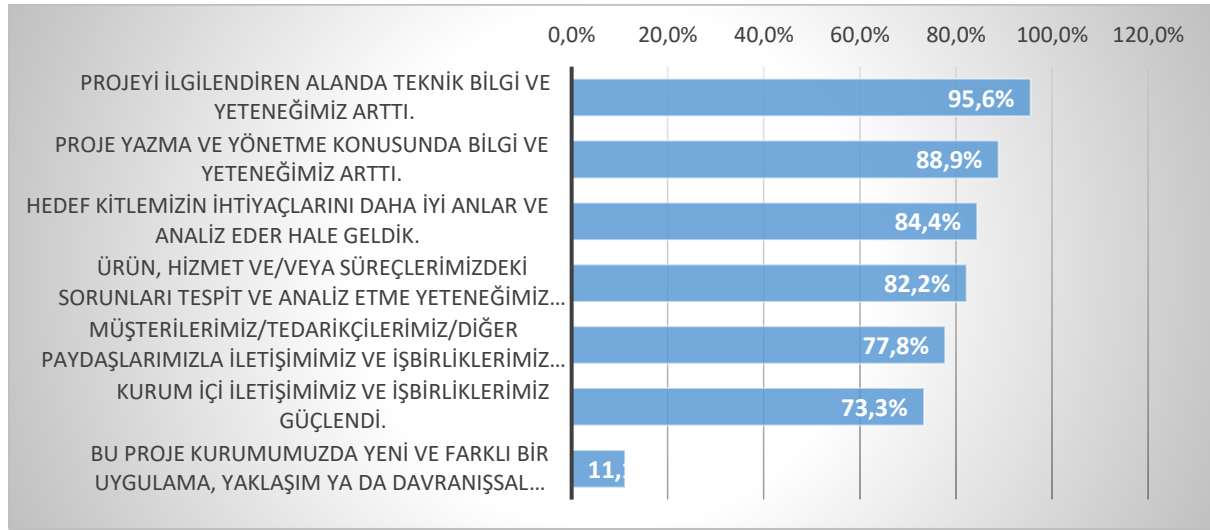
Şekil 48C. Proje Türü - Projenin Halen Devam Eden Covid-19 Krizi Döneminde Şirket Ve Kurumun Krizle Baş Etme Kapasitesine Katkıları (DK1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu etkinin projeler bazında görülme durumu ise sırasıyla Sağlık Turizminin Geliştirilmesi, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar)'dır. MDP projelerinin salgın döneminde Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ile ilgili projelerdeki olumlu etkisi ikinci dereceden de olsa önemlidir.

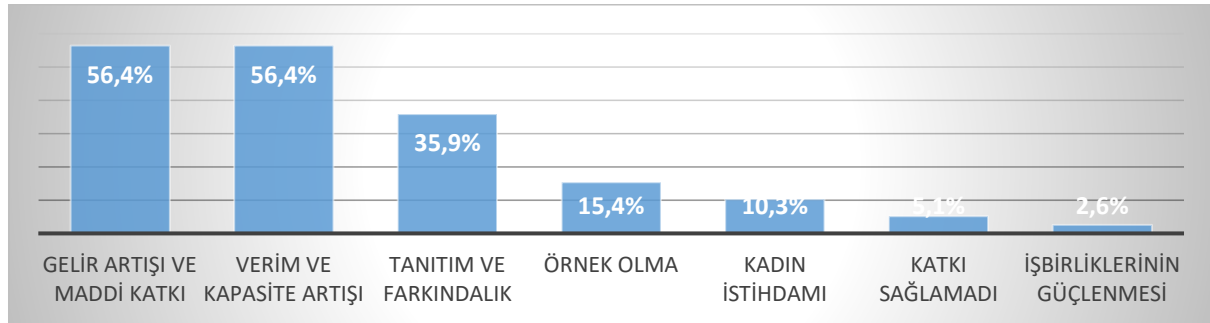
Şekil 48D. Projenin Kuruma Katkıları (DK9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projelerinin kurumlara en önemli katkısı %95,6 ile projeyi ilgilendiren alanlardaki bilgi ve yeteneğinin artmasıdır ki oldukça önemlidir. Sağlık turizmi kapsamında desteklenen projeler Covid-19 salgını kapsamında desteklenen şirketlere ekonomik anlamda katkı sağlamıştır. Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden) projelerinde ise salgın sürecinde kendi iş alanlarında çalışma imkânının oluşması ile birlikte bu süreçte üretime devam etmeleri ve topluluk içine çıkmayarak salgından uzak kalma gibi avantajlar yaşamaları söz konusu olmuştur. Covid-19 salgınının belediyelerde toplu hizmet sağlayacak projelerin işleyişinde olumsuz etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Şekil 49A. Yürütülen Proje Yaşanılan ve Faaliyette Bulunulan “Yakın Çevreye” ve “Bölgeye” Katkıları (DK13)

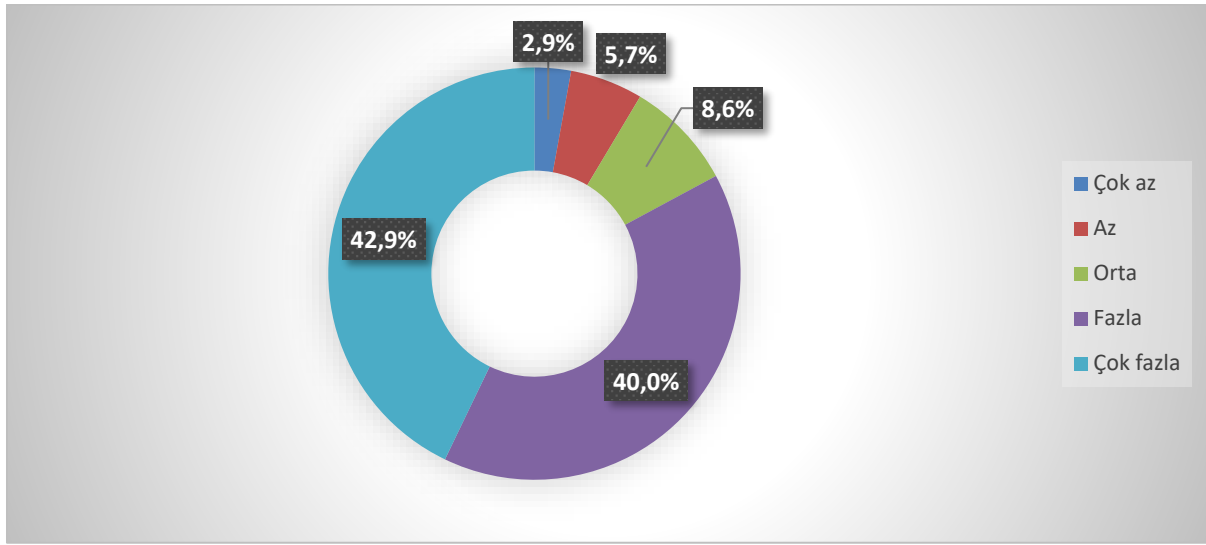

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projeleri ile projelerin yapıldığı çevreye/şehre ve bölgeye verilen önemli katkılar; gelir artışı ve maddi katkı (%56,4), verim ve kapasite artışı (%56,4), tanıtım ve farkındalıktır (%35,9). Ortaya çıkan diğer katkılar oranları görece düşük olsa da örnek olma, kadın istihdamı, işbirliklerinin güçlenmesidir. Katkı sağlanmadığını belirtenlerin oranı %5,1 gibi düşük bir değerdir. Özellikle oranları düşük de olsa kadın istihdamının sağlanması ile işbirliklerinin güçlenmesi dikkate değer proje etkileridir. MDP projelerinin kurum/şirketlere sağladığı katkı bağlamında ekonomik kazanç direkt olarak belirtilmemesine rağmen bu soruda çevreye, şehre ve bölgeye ekonomik katkının belirtilmesi ortaya çıkan ekonomik kazancın uygulayıcıların beklentisinin altında olduğunu göstermektedir. Görüşmelerde de bu izlenim elde edilmiştir. Verim ve kapasite artışının etkisinin yanı sıra ortaya çıkan tanıtım ve farkındalık etkisi çok önemlidir. Bu konuda farkındalığın oluşması işletmelerin gelişme yönünde adımlar atmak için daha cesur adımlar atacaklarının bir göstergesi olarak karşımıza çıkmıştır.

6.3.5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

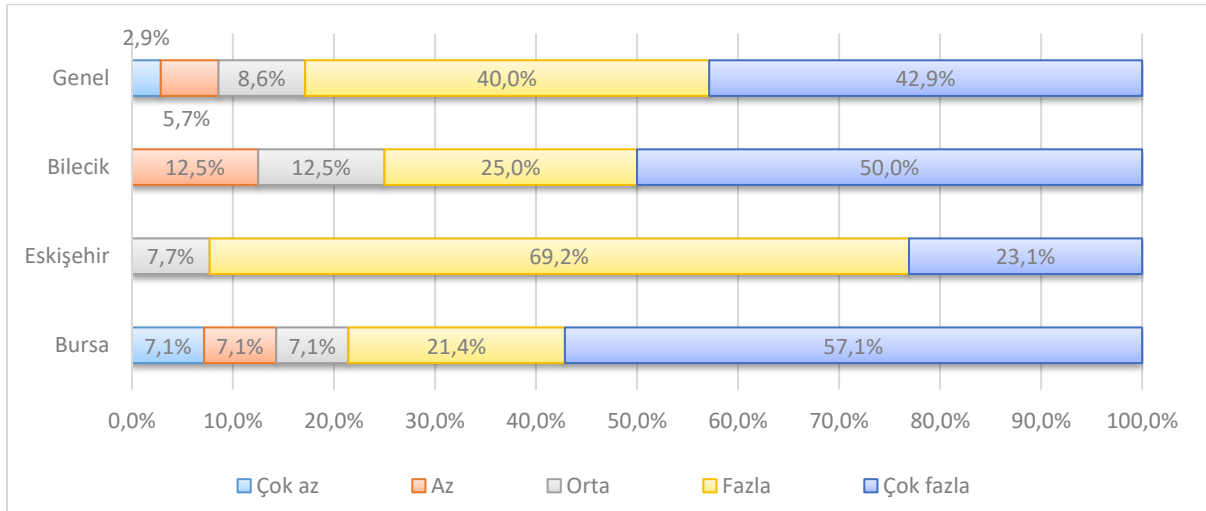
Şekil 50A. Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projeleri ile istihdam olanakları da sağlanmıştır. Bu projeler kapsamında sağlanan istihdamın sürdürülebilirlik düzeyi katılımcıların %82,9'u tarafından fazla ya da çok fazla olarak tanımlanmıştır. İstihdamın sürdürülebilirliği için oluşan genel düzey fazla derecededir.

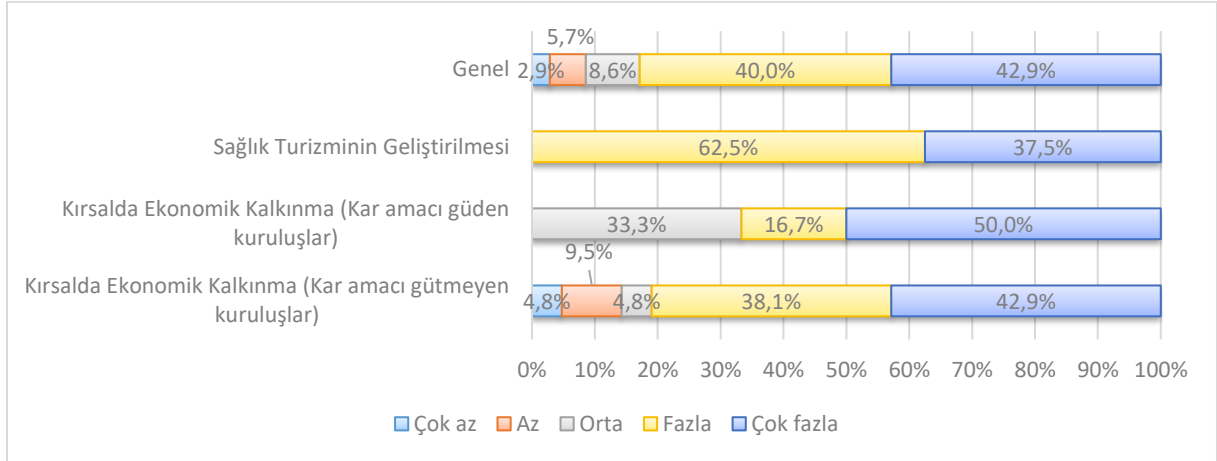
Şekil 50B. MDP Bölgesi- Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İstihdamın sürdürülebilirlik düzeyine göre iller Eskişehir (Fazla), Bursa (Fazla) ve Bilecik (Fazla) şeklinde sıralanmaktadır. Bursa, istihdamın sürdürülebilirlik düzeyinin çok fazla olarak belirtilme oranı en yüksek şehirdir.

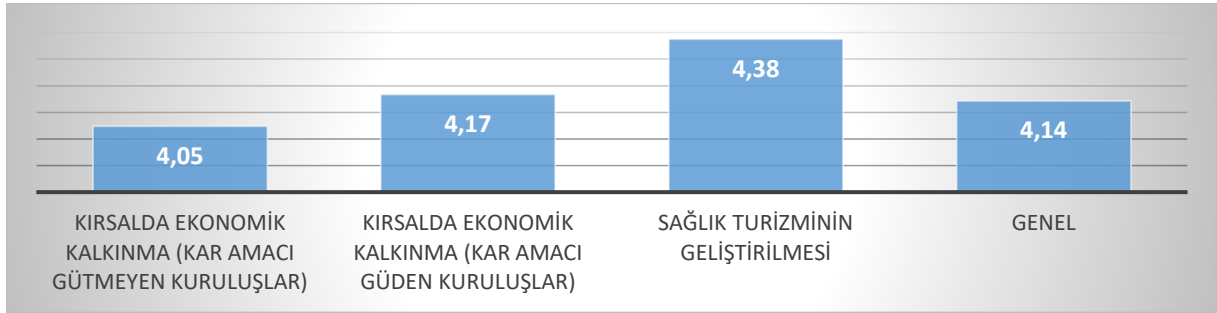
Şekil 51A. Proje Türü- Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

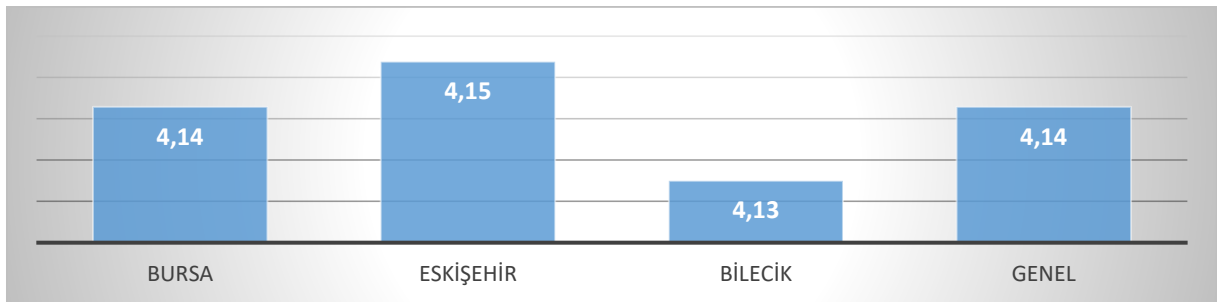
İstihdamın sürdürülebilirlik düzeyi proje türlerine göre daha fazla farklılaşmaktadır. Özellikle Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ile ilgili projelerde istihdamın sürdürülebilirlik düzeyi çok fazla olarak ortaya çıkmaktadır.

Şekil 51B. Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (ortama değer) (1: Çok yetersiz, 2: Yetersiz, 3: Orta, 4: Yeterli, 5: Çok Yeterli) (PS7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

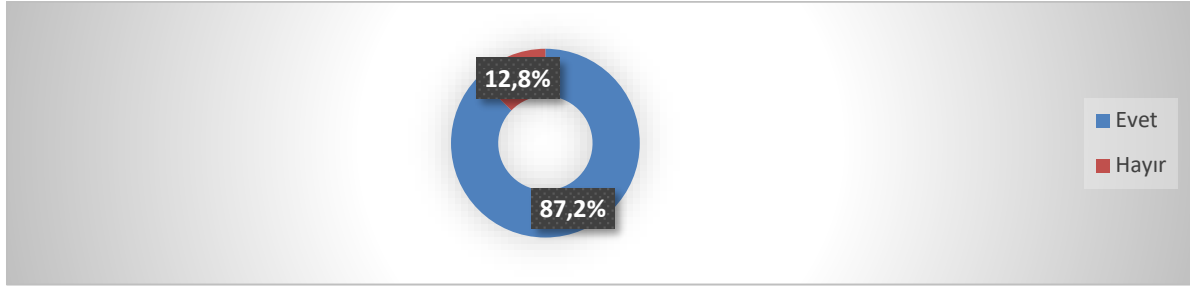
Şekil 51C. Projede Sağlanan İstihdamın Sürdürülebilirlik Düzeyi (PS7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projeleri kapsamında sağlanan istihdamın sürdürülebilir olduğu açıkça görülmektedir. MDP projelerinden istihdam sağlamayı amaçlayan projeler söz konusu iken bu projelerde sağlanan istihdamın devam ettiği ve hatta bazı projelerde ilave istihdam sağlandığı da görüşmelerde belirtilmiştir. Aynı zamanda aile işletmesi şeklinde çalışan kırsal kalkınma kapsamında desteklenen Kar amacı güden kuruluşlarda aile bireylerinin de çalışan olarak değerlendirildiği görülmüştür.

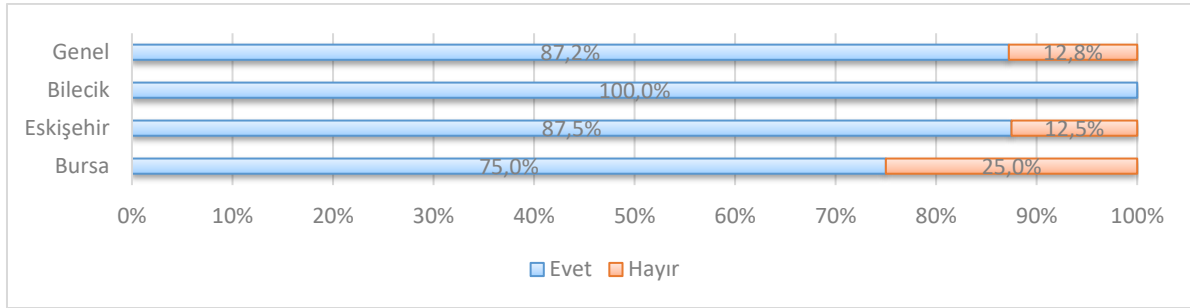
Şekil 52A. Uygulanan Projenin Genel Olarak Sürdürülebilir Olma Görüşü (PS8)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Uygulanan MDP projelerinin %87,2'sinin sürdürülebilir olduğu belirtilmiştir.

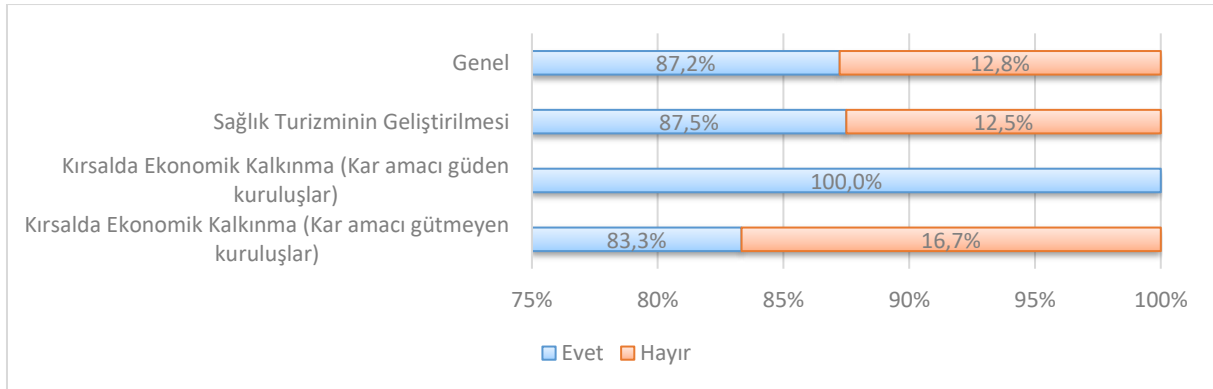
Şekil 52B. MDP Bölgesi - Uygulanan Projenin Genel Olarak Sürdürülebilir Olma Görüşü (PS8)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Sürdürülebilirlik oranı Bilecik'te %100 iken Eskişehir'de %87,5 ve Bursa'da %75'tir.

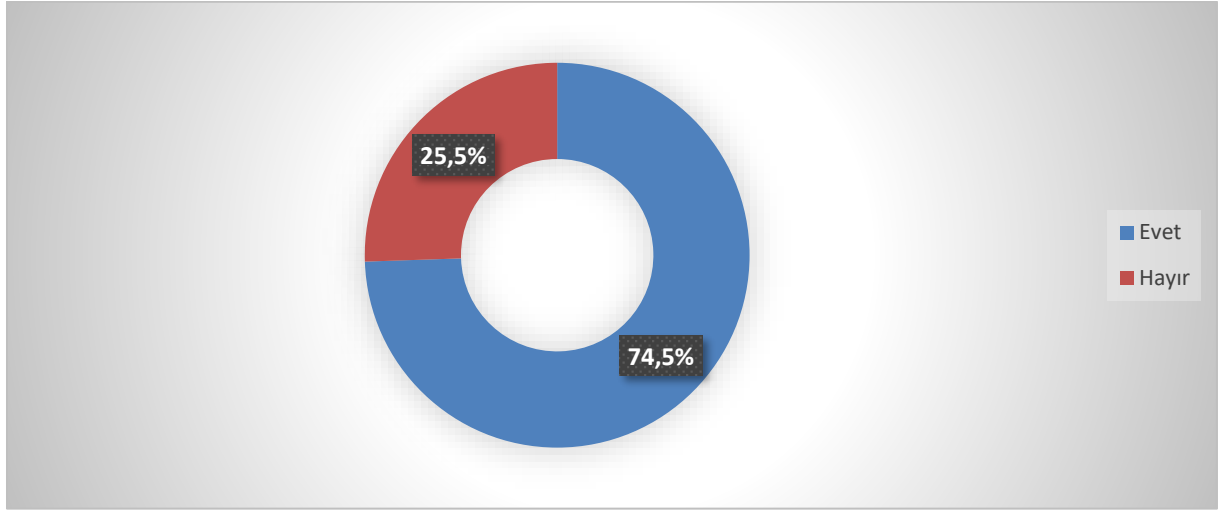
Şekil 52C. Proje Türü - Uygulanan Projenin Genel Olarak Sürdürülebilir Olma Görüşü (PS8)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türüne göre sürdürülebilirlik oranları ise Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) %100, Sağlık Turizminin Geliştirilmesi %87,5 ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) %83,3'tür. Genel anlamda MDP projelerinin sürdürülebilir olduğu görülmektedir. Sürdürülebilirlik bağlamında en çok problemlili proje alanı Olarak Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen) projeleri ortaya çıkmaktadır. Bu durumdaki en önemli etken olarak ilgili kurum/kuruluştaki yönetimin değişmesiyle projenin sahipsiz/atıl kalmasıdır. Bu sorun genel olarak ülkemizin bir sorunudur.

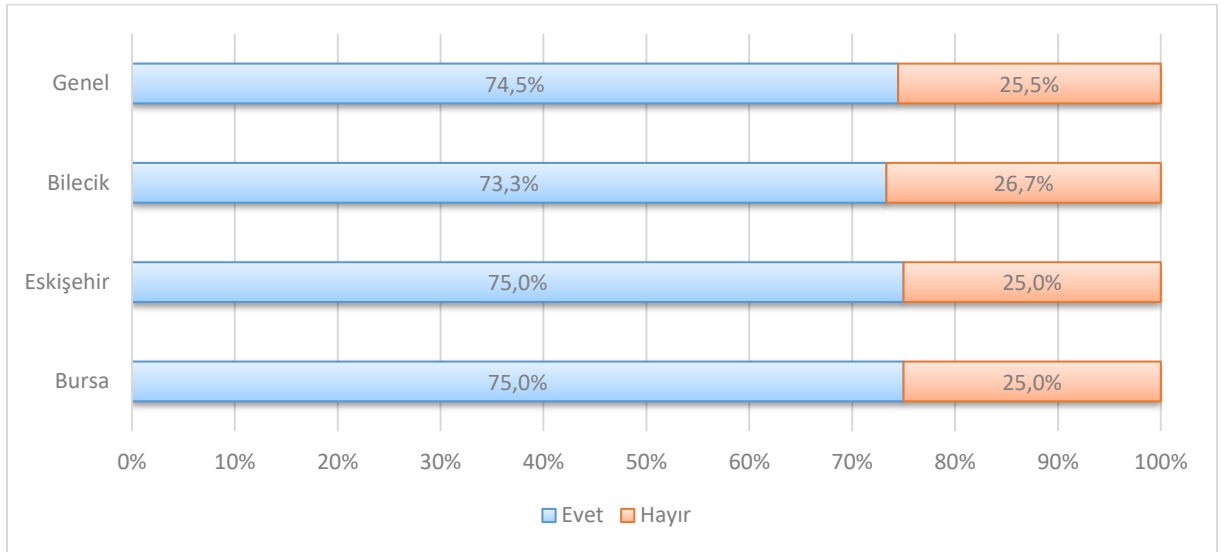
Şekil 53A. Projeyi Yenileme ve Geliştirme İsteği (PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP kapsamında desteklenen projelerin %74,5'i yani üçte ikisinde projenin geliştirilmesi ve yenilenmesi talebi mevcuttur. Bu talep bundan sonra geliştirilecek MDP'lerin benzer temalarda gerçekleştirilmesinde fayda olduğunu göstermektedir.

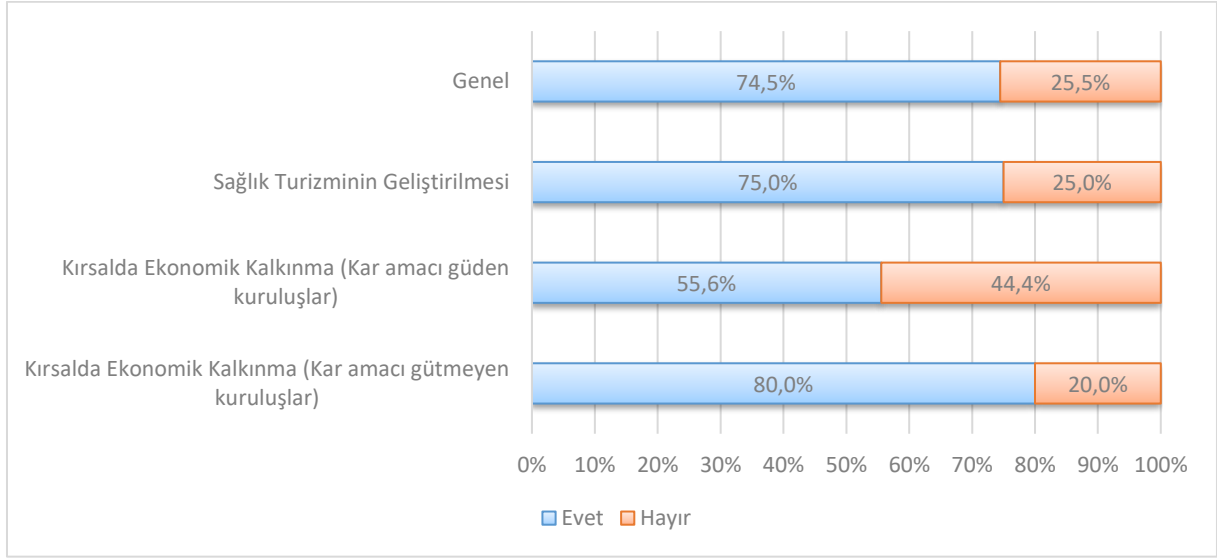
Şekil 53B. MDP Bölgesi - Projeyi Yenileme ve Geliştirme İsteği (PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu oran MDP projelerinin uygulandığı tüm şehirlerde projeyi yenilemek ve geliştirmek konusunda %75 civarında gerçekleşmektedir. Bu durum yerel paydaşlarda yüksek bir sürdürülebilirlik motivasyonu oluştuğunu göstermektedir.

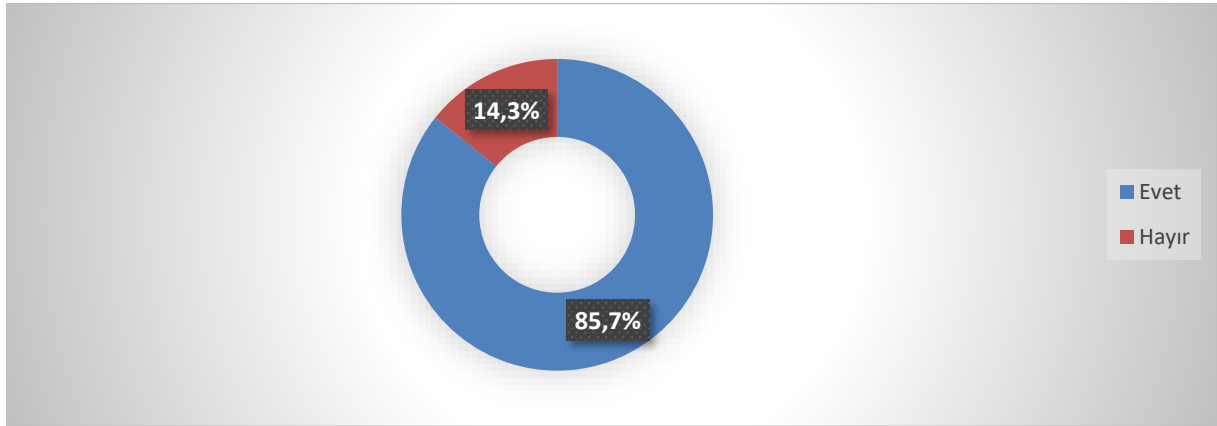
Şekil 53C. Proje Türü - Projeyi Yenileme ve Geliştirme İsteği (PS11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türlerine göre ise projenin yenilenmesi ve geliştirilmesi talebi Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) %80, Sağlık Turizminin Geliştirilmesi %75 ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) %55,6 şeklinde sıralanmaktadır. Genel olarak Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) ile ilgili projelerin başlangıç projeleri olarak değerlendirildiği görülürken Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) projelerinde direk son ürün olarak değerlendirilebilecek projeler verildiği görülmektedir.

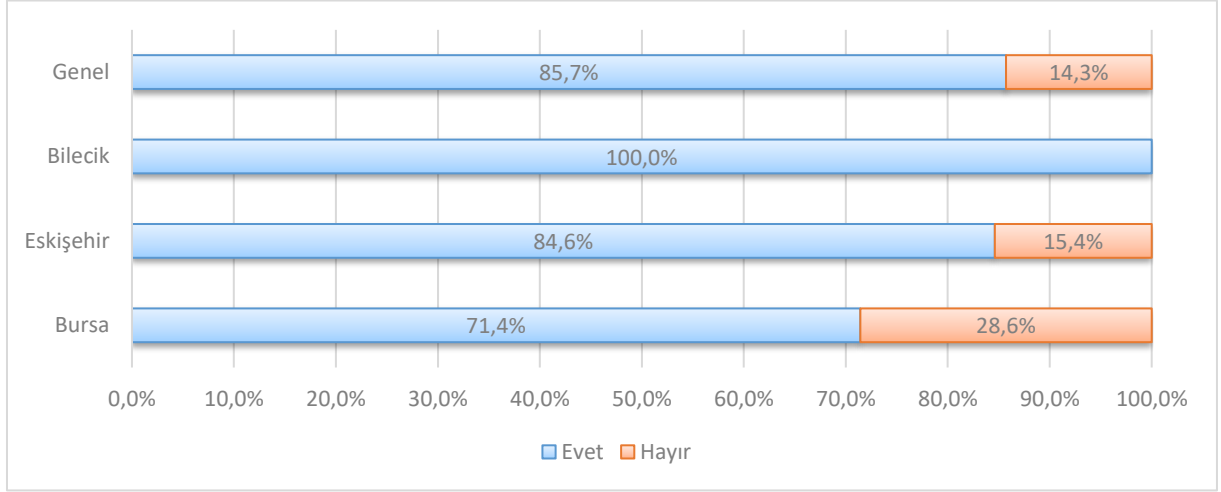
Şekil 54A. Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları ve Elde Edilen Çıktıları Hala Aktif Olarak Kullanma Durumu (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Uygulanan MDP projeleri kapsamında yapılan yatırımların ve elde edilen çıktıların kullanılma oranı %85,7'dir. Bu durum yerel ele alınan MDP'ler ile yüksek oranda bir kurumsal kapasite ve faaliyetleri sürdürme motivasyonu inşa edildiğini göstermektedir.

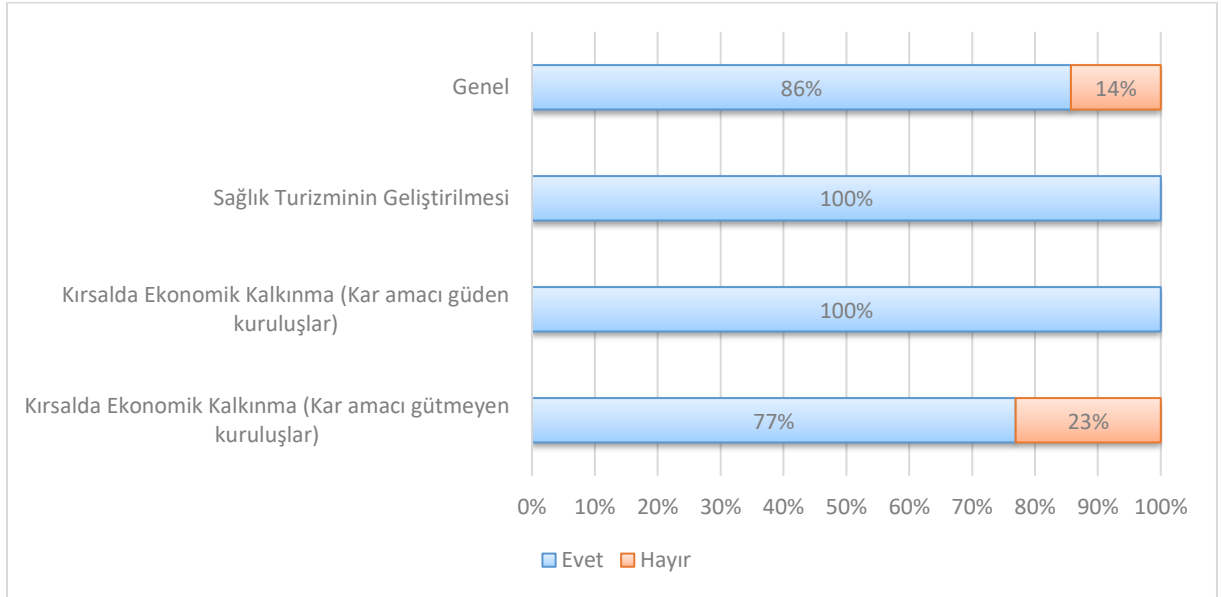
Şekil 54B. MDP Bölgesi - Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları ve Elde Edilen Çıktıları Hala Aktif Olarak Kullanma Durumu (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu yatırım ve çıktıların kullanıma oranı Bilecik'te %100, Eskişehir'de %84,6 ve Bursa'da %71,4'tür.

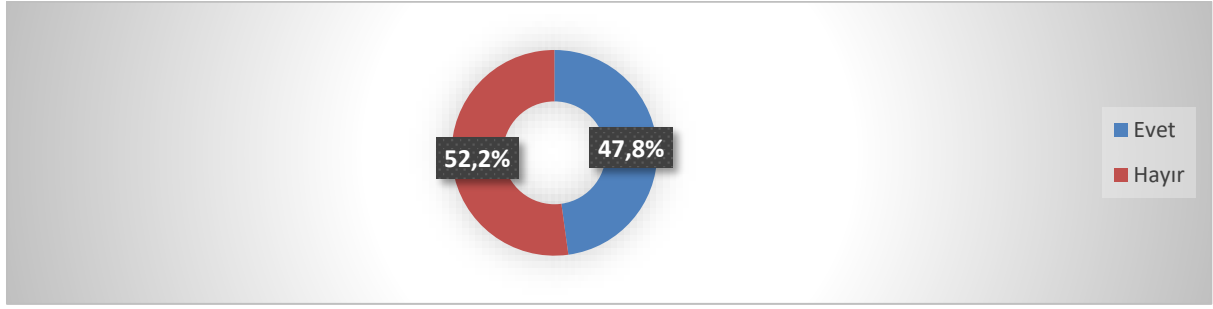
Şekil 54C. Proje Türü - Proje Kapsamında Yapılan Yatırımları ve Elde Edilen Çıktıları Hala Aktif Olarak Kullanma Durumu (PS12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türlerine göre yapılan yatırımların ve elde edilen çıktıların kullanım oranları Sağlık Turizminin Geliştirilmesi %100, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) %100 ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) %76,9 şeklindedir. Projelerin sürdürülebilirliğini sağlayan en önemli unsur yapılan yatırımların ve elde edilen çıktıların kullanılabilirliğidir. Projelerin büyük çoğunluğunda yapılan sera, depolama tesisi, taşıma aracı, paketleme cihazı vb. yatırımların aktif olarak kullanıldığı, üretilen ürün/hizmetin pazarda karşılığının olduğu görülmüştür.

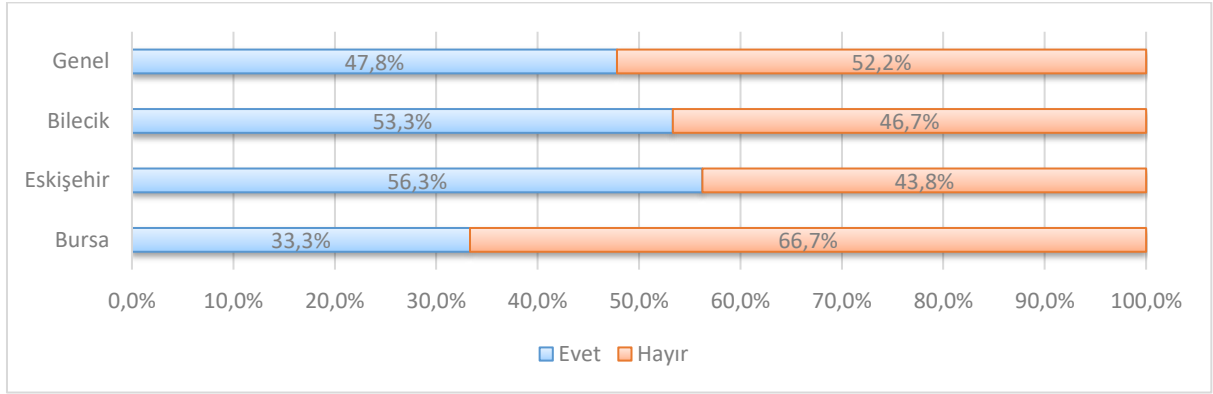
Şekil 55A. Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP proje desteği alanların %47,8'i proje tamamlandıktan sonra tekrar Ajansın diğer desteklerine başvurmuştur. Bu oran projenin yeni başvurular yapma konusundaki oluşturduğu motivasyon etkisini ve sürdürülebilirlik etkisini ortaya çıkarmaktadır.

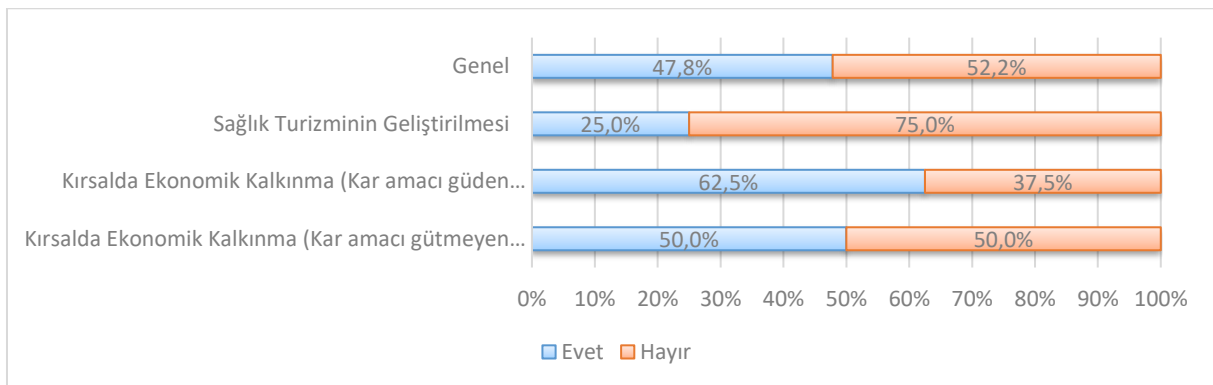
Şekil 55B. MDP Bölgesi - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ajans projelerine başvurma oranları illere göre sırasıyla Eskişehir %56,3, Bilecik %53,3 ve Bursa %33,3 şeklindedir.

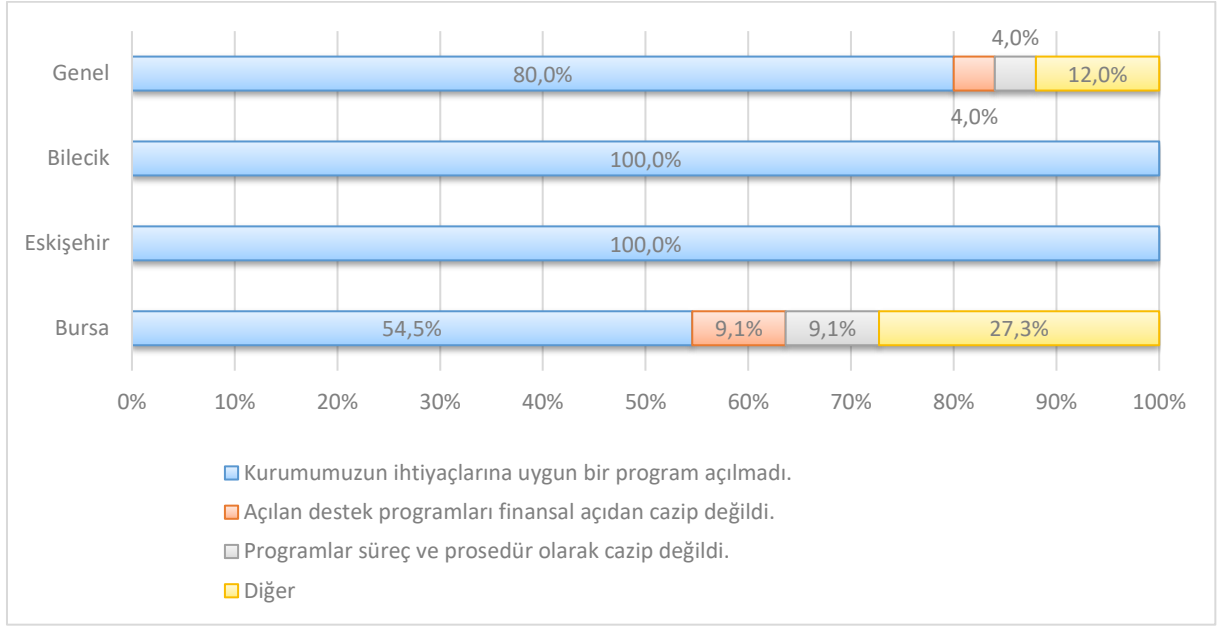
Şekil 55C. Proje Türü - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu projeden sonra Ajans projelerine başvurma oranları proje türlerine göre sırasıyla Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) %62,5, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) %50 ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi %25 şeklindedir.

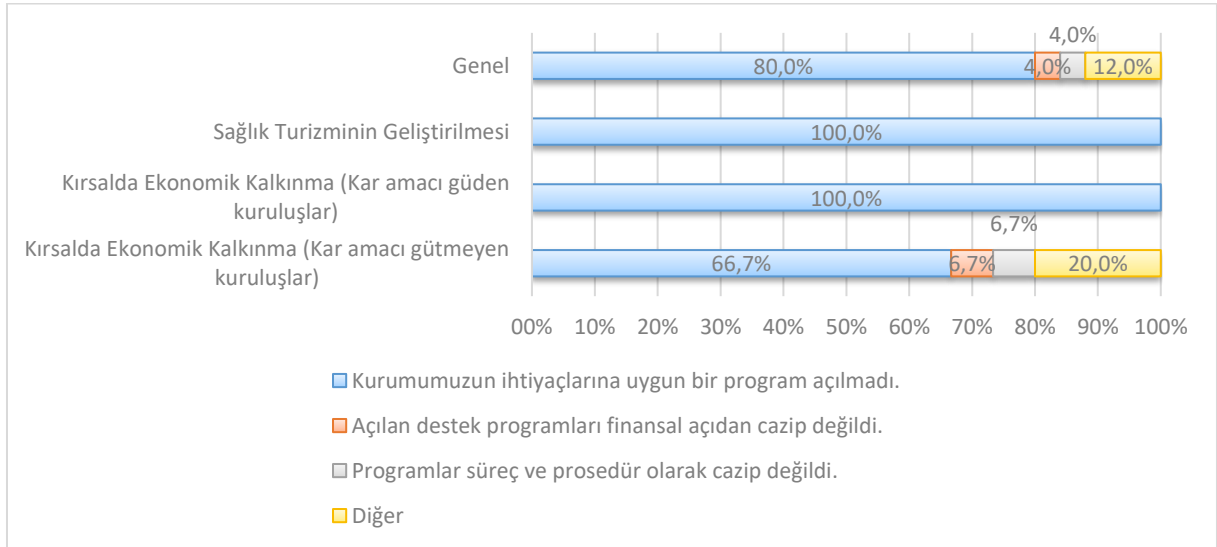
Şekil 55D. MDP Bölgesi - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu (DK10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ajans projelerine tekrar başvurmanın en önemli nedeni tüm illerde yoğun olarak belirtilen kurumun ihtiyaçlarına dönük bir program açılmamasıdır.

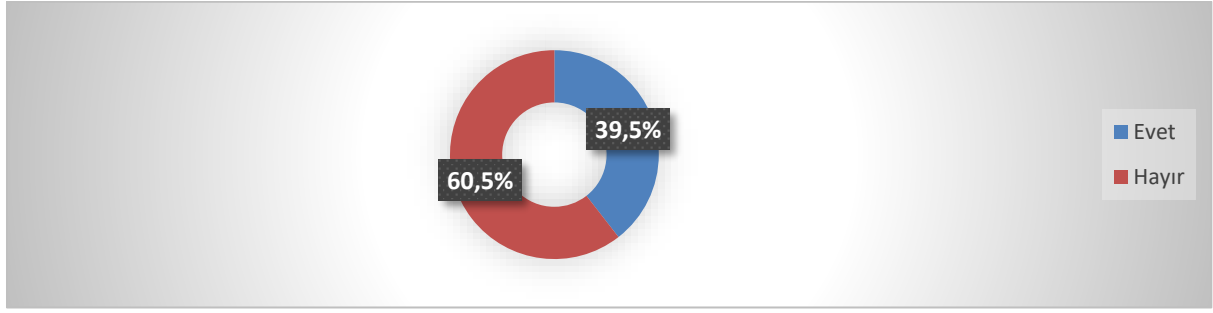
Şekil 55E. Proje Türü - Projeden Sonra Ajans'ın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu "Hayır" İse; En Önemli Nedenler (DK10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP projeleri kapsamında yeni proje üretme niyetinin yansıması bu soruya verilen yaklaşık yüzde ellilik oranla karşımıza çıkmaktadır. Bu çıktı somut bir göstergedir. Her iki projeden bir tanesinin tekrar ajans projelerine başvurması BEBKA tarafından verilen desteklerin yürütülme süreçlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirildiğini göstermektedir. Görüşmelerde BEBKA yetkilileri ile kurulan iletişim kalitesinin oldukça iyi ve iletişimin yapıcı olduğu belirtilmiştir.

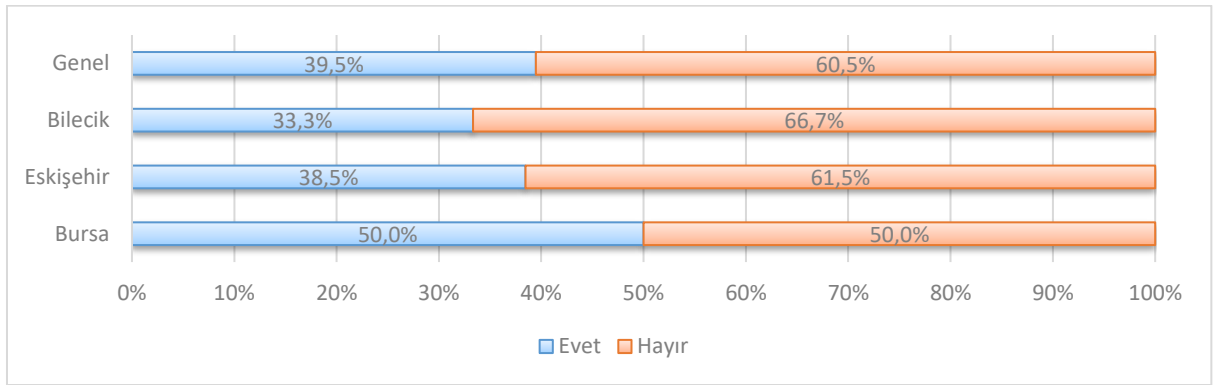
Şekil 56A. Projeden Sonra İlk Defa Başvuru Yapılan Destek Programı Durumu (DK11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP destek projesi sonrasında ilk defa başvurulanan yeni bir destek projesi olma oranı %39,5'tir.

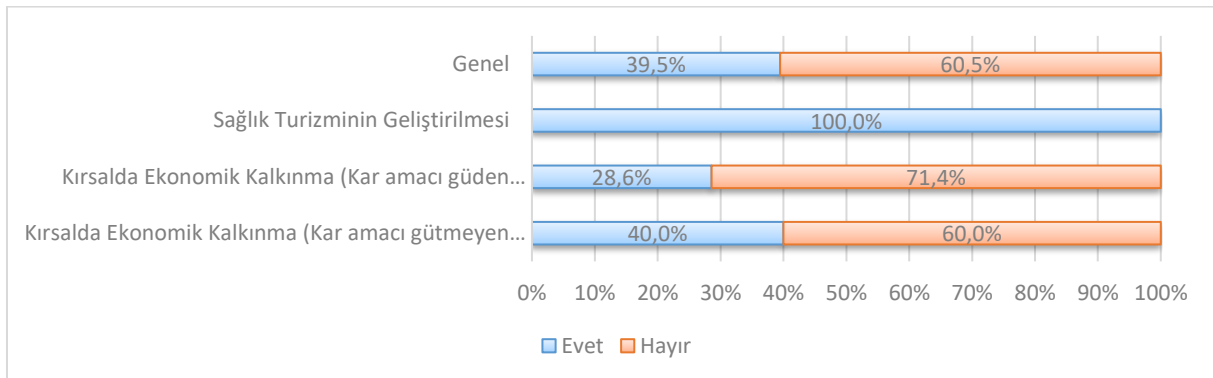
Şekil 56B. MDP Bölgesi - Projeden Sonra İlk Defa Başvuru Yapılan Destek Programı Durumu (DK11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu oran Bursa'da %50, Eskişehir (%38,5) ve Bilecik %33,3'tür.

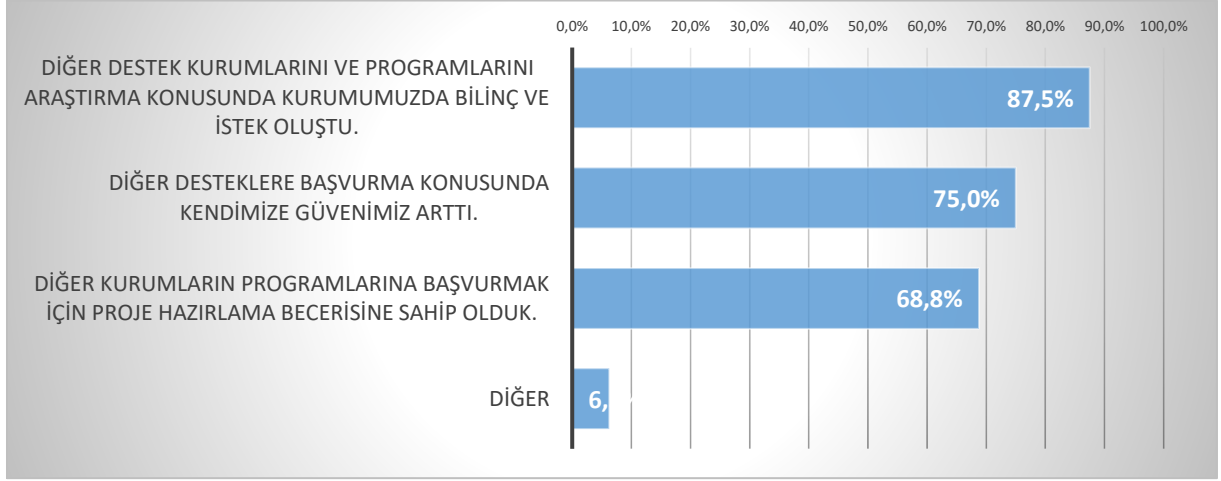
Şekil 56C. Proje Türü - Projeden Sonra İlk Defa Başvuru Yapılan Destek Programı Durumu (DK11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türlerine göre bu oran Sağlık Turizminin Geliştirilmesi (%100), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) %40,0 ve Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) %28,6 şeklinde gerçekleşmiştir. Özellikle Sağlık Turizminin Geliştirilmesi projelerinde olmak üzere toplamda %39,5 oranında ilk defa başka destek başvurusunda bulunma motivasyonunun oluşma etkisi önemlidir.

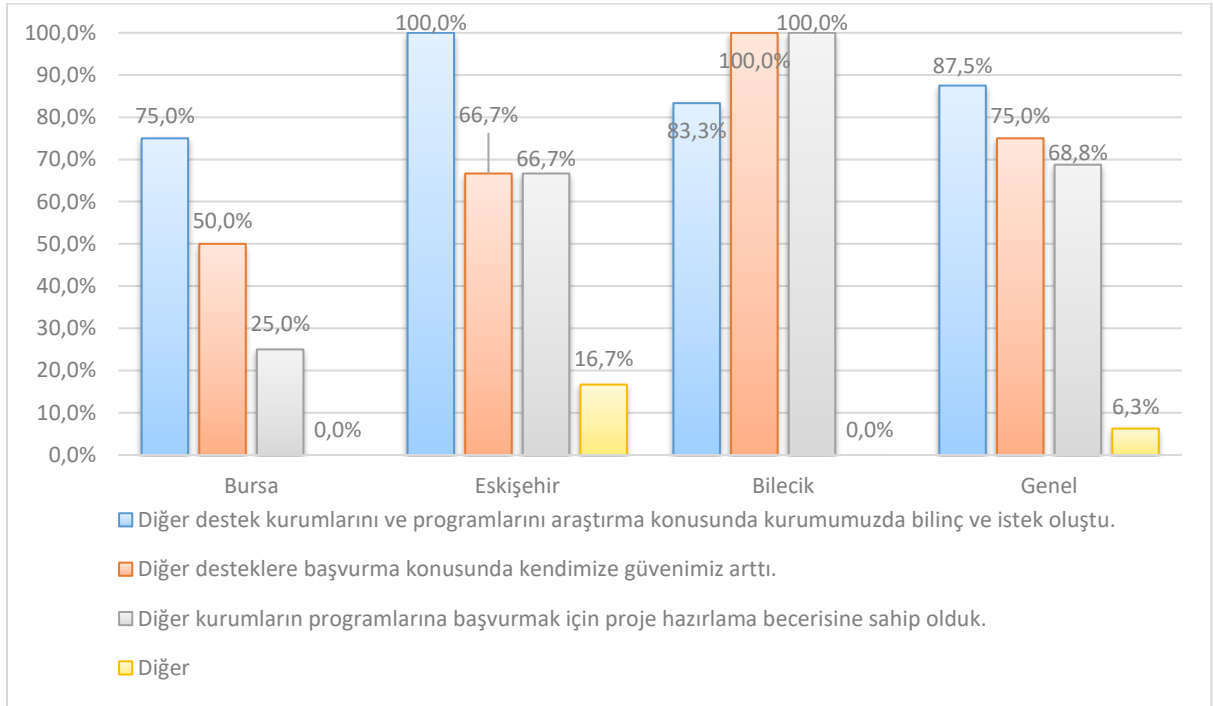
Şekil 56D. Bu Projeden Sonra İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (DK11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu yeni desteklere başvurma aynı zamanda projelerin sürdürülebilirliklerinin de bir göstergesidir.

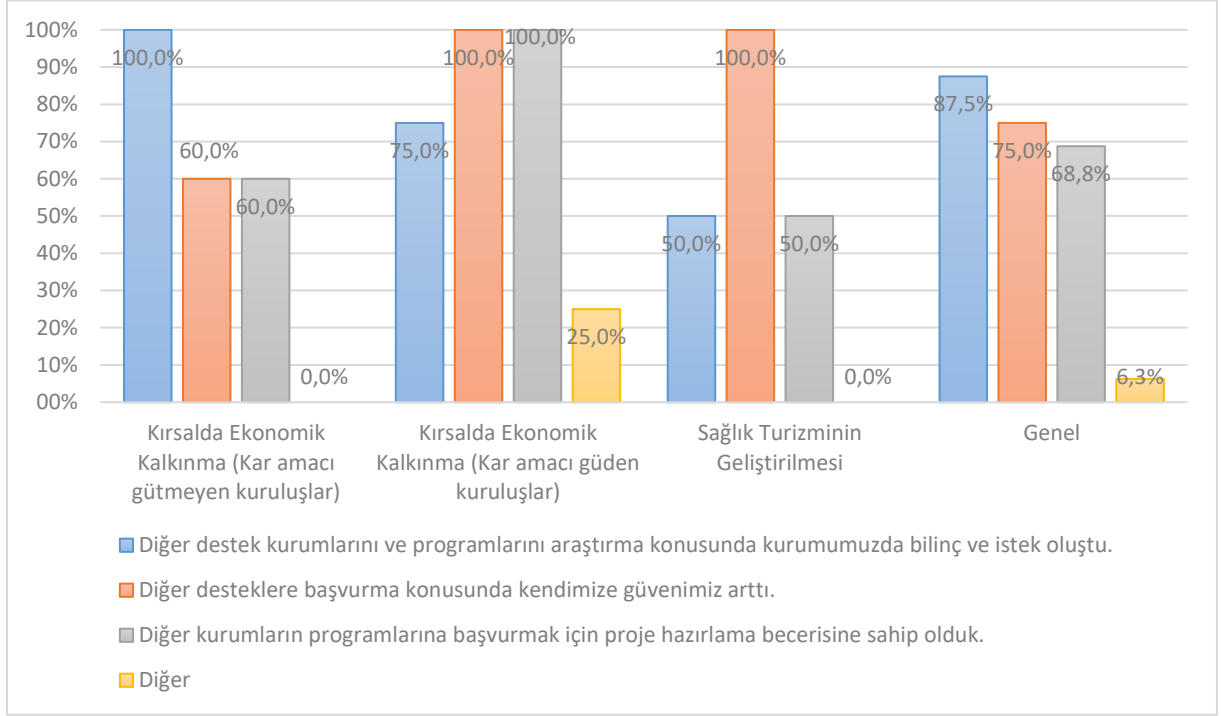
Şekil 56E. MDP Bölgesi - Bu Projeden Sonra İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri Karşılaştırması (DK11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu proje sonrasında başka bir proje başvurusu yapıldı ise bu projede kazanılan bilinç ve güvenin etkili olduğu görülmektedir. Diğer destek programlarına başvurmada ön plana çıkan nedenler ise diğer kurum destek ve programlarını araştırma konusunda kurumda bilinç ve istek oluşması, güven artışı, proje hazırlama becerisine sahip olma ön plana çıkmaktadır. İlk defa başvuru alan projeler aslında daha önceden süreçlerinin bilinmediği projelerdir. İşte, BEBKA tarafından verilen desteklerin sağladığı katkı olarak daha önceki sorularda belirtilen deneyim kazanmanın oluşturduğu özgüvenin sonucu olarak bu bulgu elde edilmektedir.

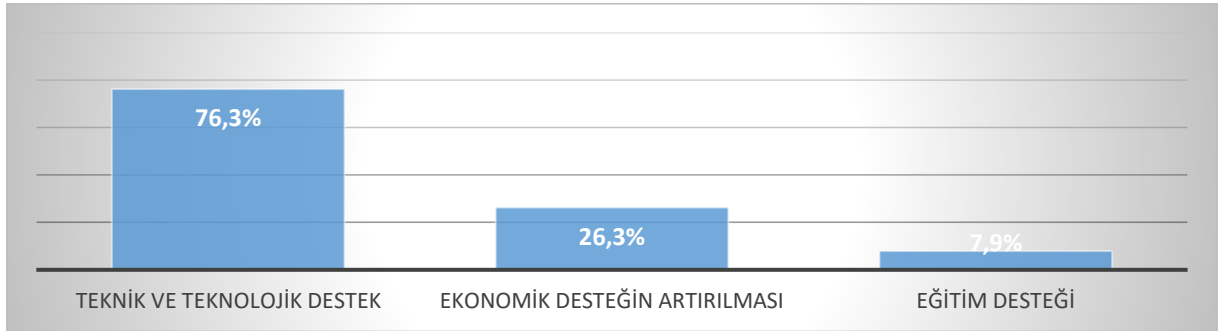
Şekil 56F. Proje Türü - Bu Projeden Sonra İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri Karşılaştırması (DK11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yeni bir projeye başvuru yapılırken proje türlerine göre kazanılan bilinç, güven ve beceri ayrı ayrı önem arz etmektedir.

Şekil 57A. Bölgedeki Firmalar/Kurumlar İçin Ajans'ın Hangi Konularda Ne Tür Destekler Vermesi Gerektiği Görüşü (DK12)

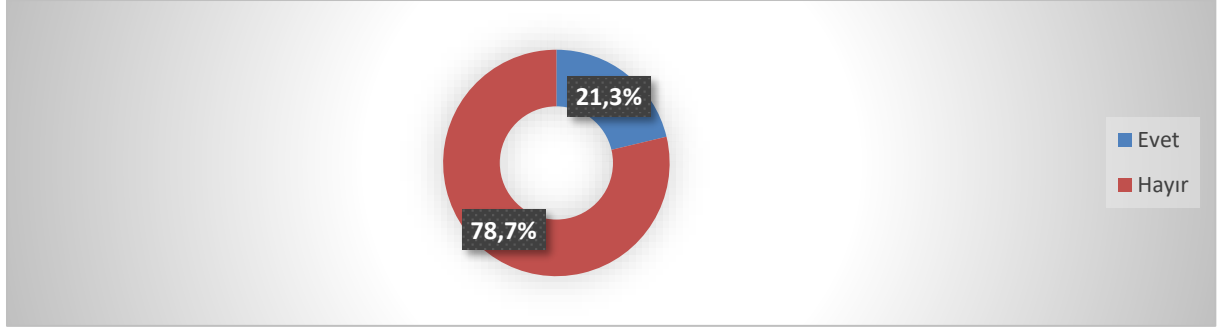

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bundan sonra verilecek desteklerde hangi temaların öne çıkması gerektiği sorusuna verilen yanıtlarda, teknik ve teknolojik destek %76 ile öne çıkmaktadır. Ajanstan beklenen başvuru destekleri sırasıyla teknik ve teknolojik destek (%76,3), ekonomik destek artışı (%26,3) ve eğitim desteğidir (%7,9). Proje uygulayıcıları proje yürüttükleri alana ilişkin teknik anlamda kendilerini yetersiz görmektedirler ve bu konuda eğitim talep etmektedirler. BEBKA tarafından verilen eğitimlerin olumlu etkisi her ne kadar karşımıza çıksa da uygulayıcıların proje alanı ile ilgili teknik anlamda hissettikleri yetersizliklerin varlığı da dikkate alınmalıdır. BEBKA tarafından verilen maddi destek miktarının artırılması ile ilgili beklentinin temel sebebi proje yürütülmesi sırasında ortaya çıkan ilave maliyetlerin olmasıdır.

Araştırma sürecinde sahada projelerin uygulanma öncesi ve sonrasında oluşan örtük bilgiyi elde edebilmek için ve anket formunda katılımcıdan daha kapsamlı cevaplar alabilmek amacıyla açık uçlu sorular diğer kantitatif soru setleri ile bir arada kullanılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar soru bazında tek tek değerlendirilerek verilen farklı cevaplara kodlar tanımlanarak kapalı uçlu soru haline dönüştürülerek analiz edilmiştir. Bu kısımda kapalı uçlu sorular nominal, ordinal ve oransal ölçek ile veri alacak şekilde incelenerek grafik temsil biçimleri ile ifade edilen çıkarsama ve etki değerlendirme yorumları paylaşılmıştır.

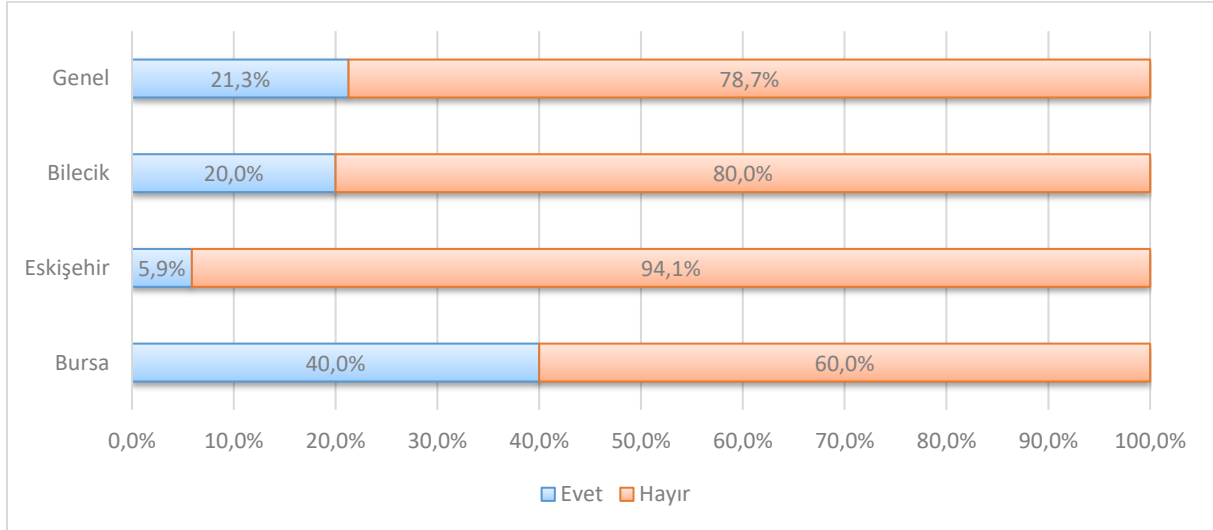
Şekil 58A. Proje Ortağı Veya Ortakları Olma Durumu (PP9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP destek programı kapsamında desteklenen projelerin %21,3'ünde proje ortağı veya ortakları vardır.

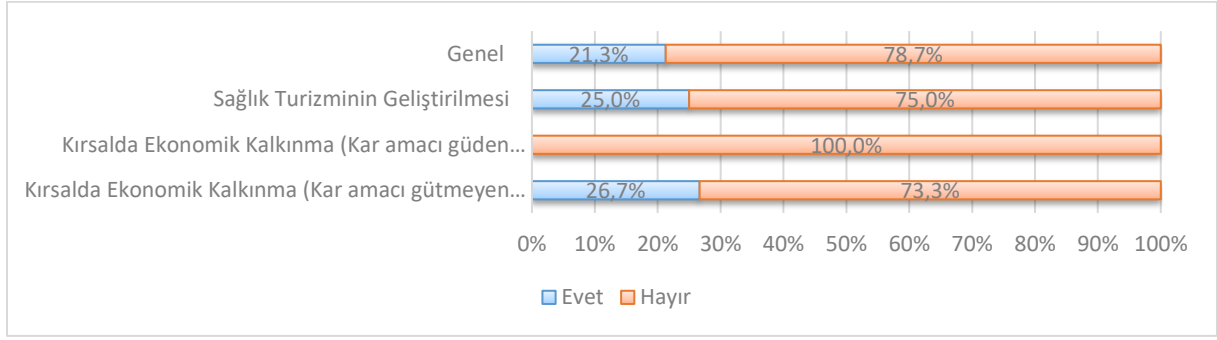
Şekil 58B. MDP Bölgesi - Proje Ortağı Veya Ortakları Olma Durumu (PP9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bursa'da yürütülen projelerin %40,0'ında, Bilecik'te yürütülen projelerin %20,0'sinde ve Eskişehir'de yürütülen projelerin %5,9'unda proje ortağı/ortakları mevcuttur.

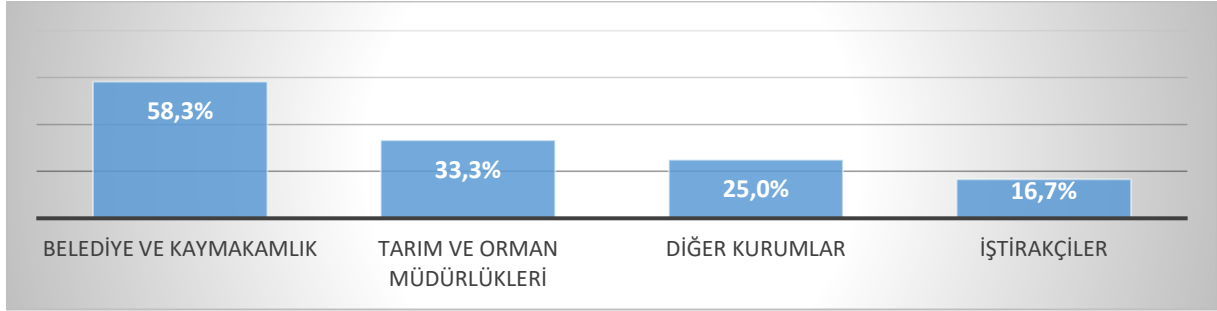
Şekil 58C. Proje Türü - Proje Ortağı veya Ortakları Olma Durumu (PP9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden) ile ilgili projelerin tamamında, Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen) ile ilgili projelerin %26,7'sinde ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi ile ilgili projelerin ise %25,0'inde proje ortağı mevcuttur.

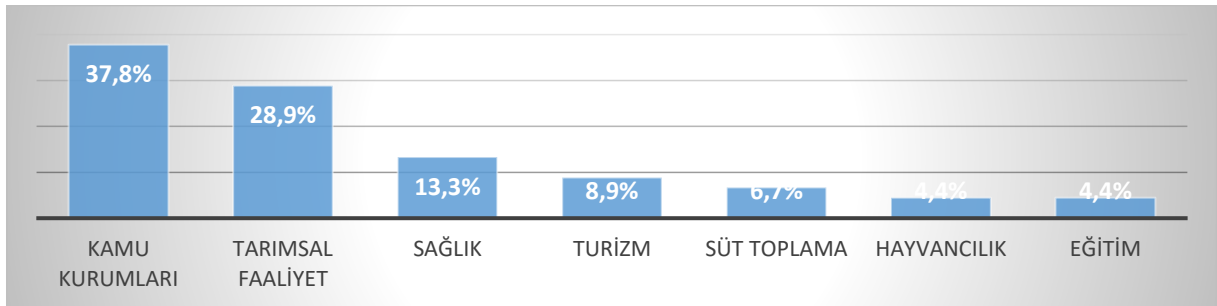
Şekil 58D. Proje Ortağı veya Ortakları Olma Durumu (PP9)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje ortakları olarak Belediye ve Kaymakamlık, Tarım ve Orman Müdürlükleri ve iştirakçiler ön plana çıkmaktadır.

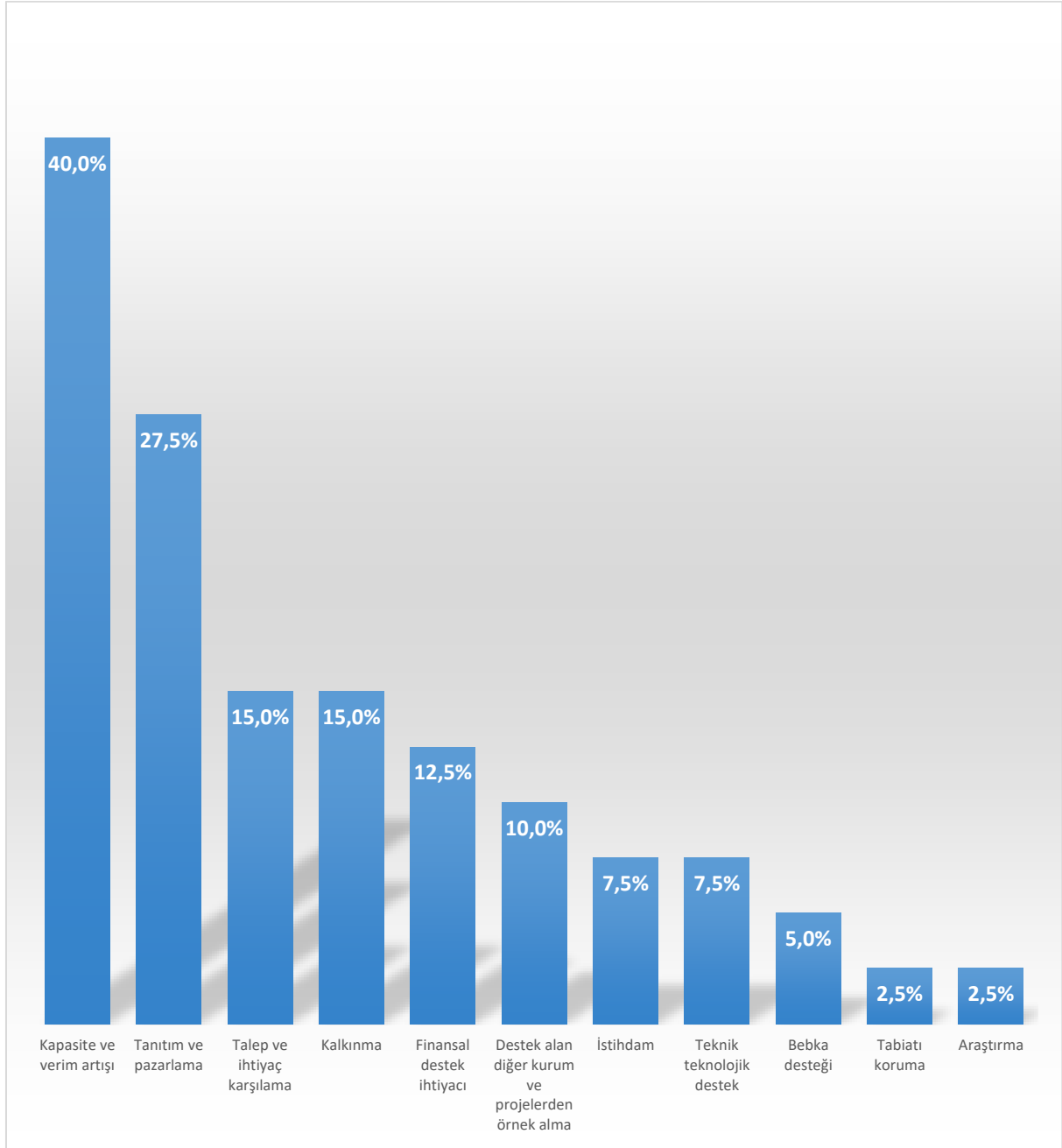
Şekil 59A. Proje Yürüten Kurum/Şirketin Faaliyet Konusu (PP10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje yürüten kurum/şirketlerin faaliyet konuları arasında ön plana çıkanlar kamusal hizmet (%37,8), tarımsal faaliyet (%28,9) ve sağlıktır (%13,3). Diğer faaliyet konuları ise turizm, süt toplama, hayvancılık ve eğitimidir. Özellikle tarım ve hayvancılıkla ilgili desteklenecek projelerin talebe göre ve daha fazla sayıda olması beklenmektedir.

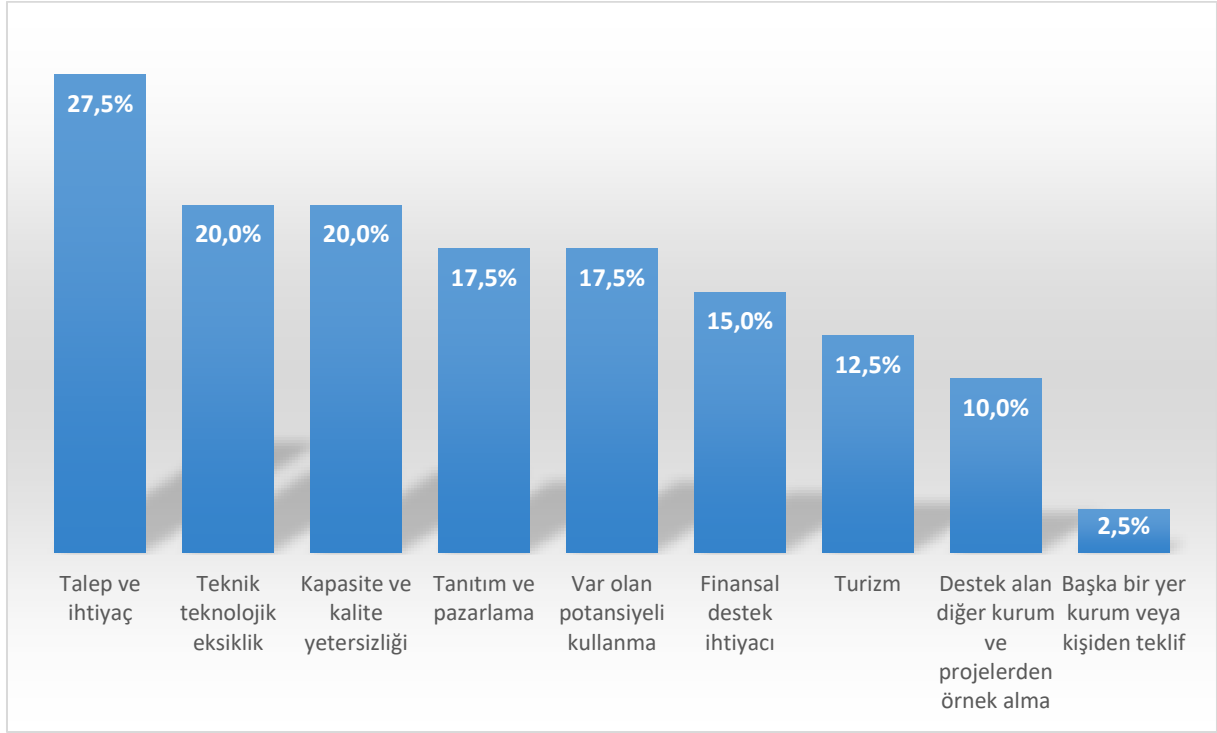
Şekil 60A. Projeye Başvurma Motivasyonu (PO2)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeye başvurma motivasyonu genel dağılımı incelendiğinde, “kapasite ve verim artışı sağlama” ile “tanıtım ve pazarlama faaliyetleri” öne çıkmaktadır. Araştırma faaliyetleri ise %2,5 ile çok düşük bir değer olarak gözlemlenmiştir. Bu genel durum, projelerde yüksek bir kapasite ve verim artışı sağlandığını ve ancak Ar-Ge geliştirme kapasitesinin çok düşük bir düzeyde kaldığını göstermektedir.

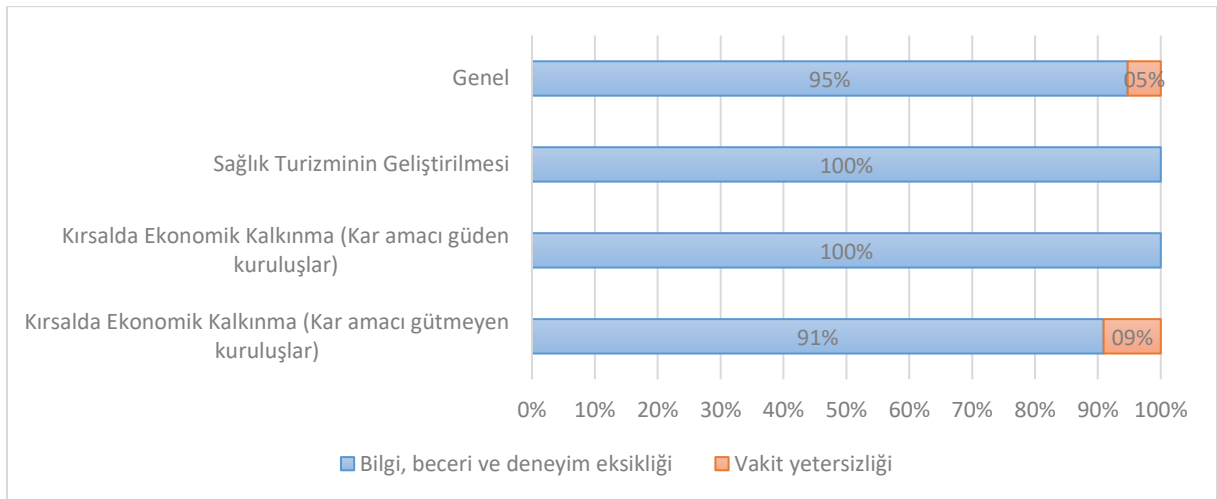
Şekil 61A. Proje Fikrinin Nasıl Ortaya Çıktığı / Başvuruyu Tetikleyen Motivasyonlar (PO3)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeler kapsamında fikrin nasıl ortaya çıktığı ve başvuruyu etkileyen motivasyonlar açısından “talep ve ihtiyaçların karşılanması”, “teknik ve teknolojik eksikliğin giderilmesi” ve “kalite yetersizliğinin çözülmesi” öne çıkmaktadır.

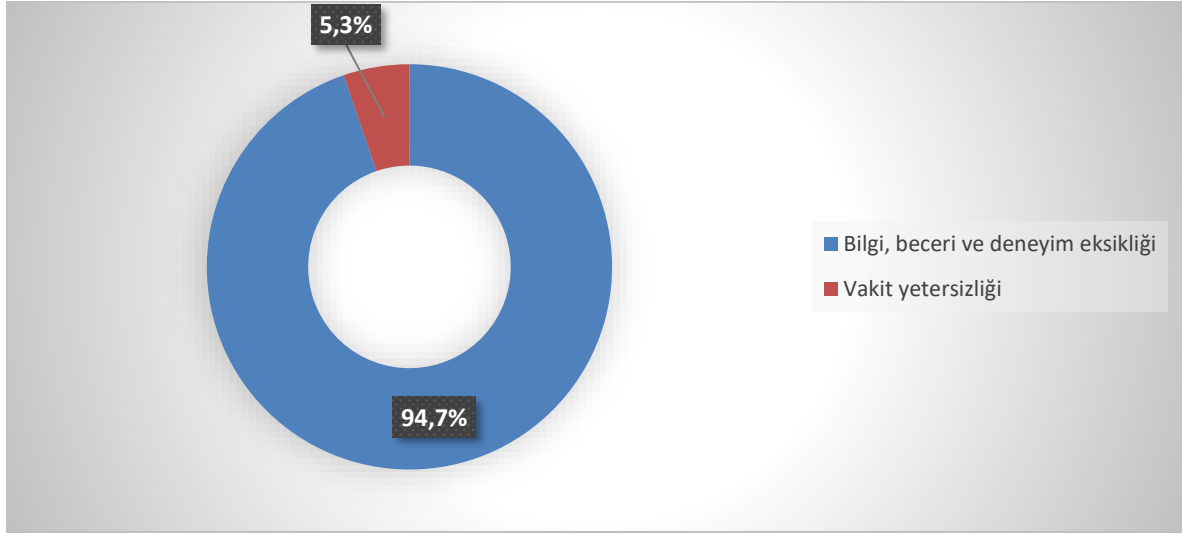
Şekil 62A. Proje Türü- Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alma Nedenleri (PO10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerin yürütülme süreçleri için danışmanlık alma sebepleri açısından bilgi, beceri ve deneyim eksikliğini giderme yaklaşık %95 bir değer ile karşımıza çıkmaktadır. Kar amacı güden Kırsalda Ekonomik Kalkınma ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi projeleri açısından bu unsur %100 olarak gözlemlenmiştir.

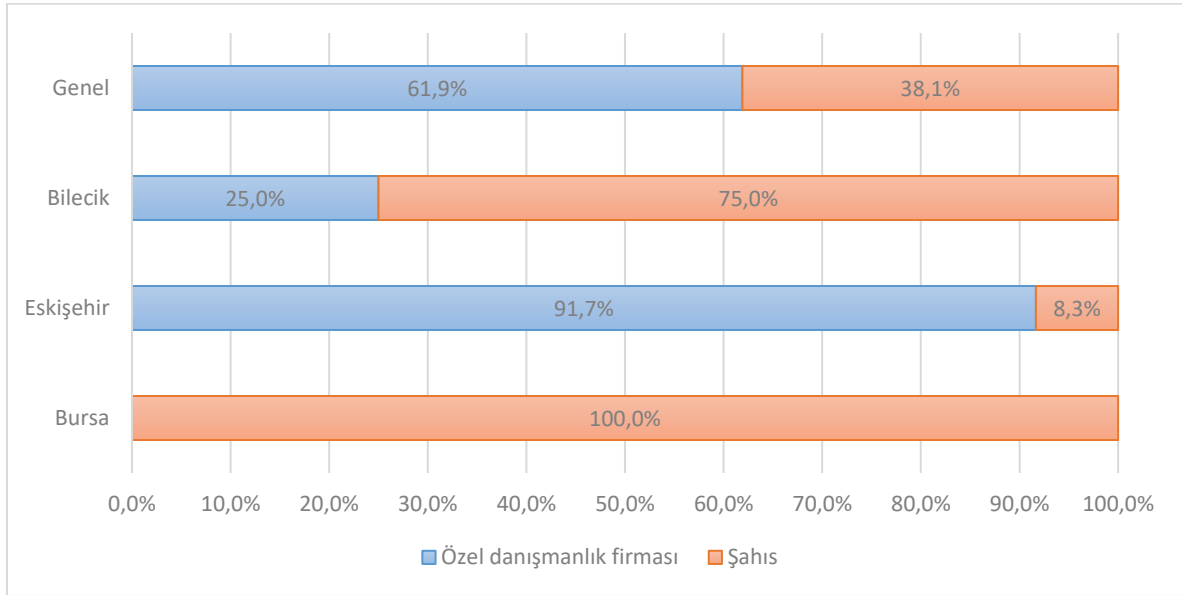
Şekil 62B. Proje Yazımı İçin Destek/Danışmanlık Alma Nedenleri (PO10)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlar tarafından proje yazımı için alınan desteğin %95 oranında bilgi, beceri ve deneyim eksikliği nedeniyle alındığı ifade edilmiştir.

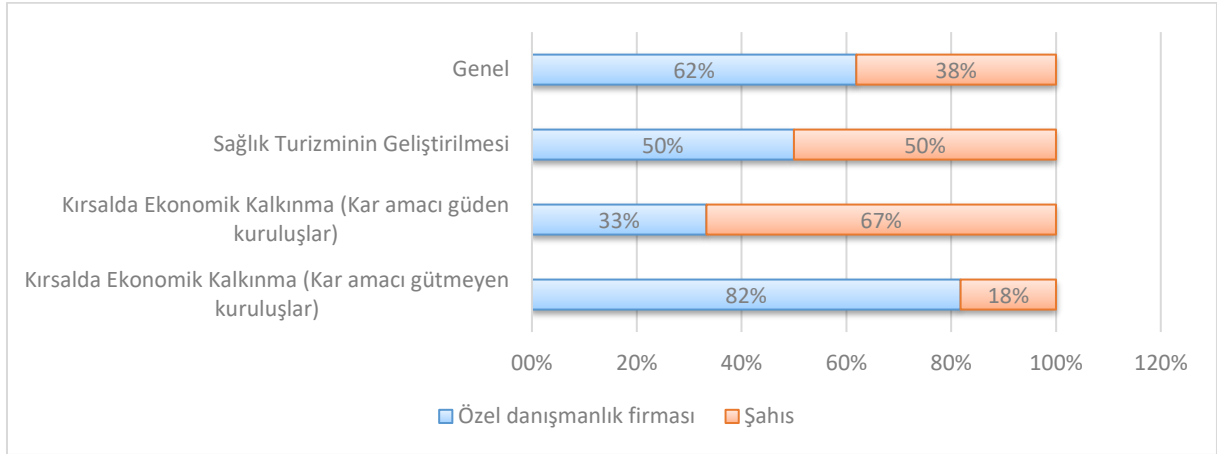
Şekil 63A. MDP Bölgesi - Kimden/Nereden Danışmanlık Alındığı (PO11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Özel danışmanlık firmalarından danışmanlık desteği alma %91,7 ile Eskişehir’de gözlemlenmiştir. Bursa ilinde ise danışmanlık şahıslardan alınmıştır.

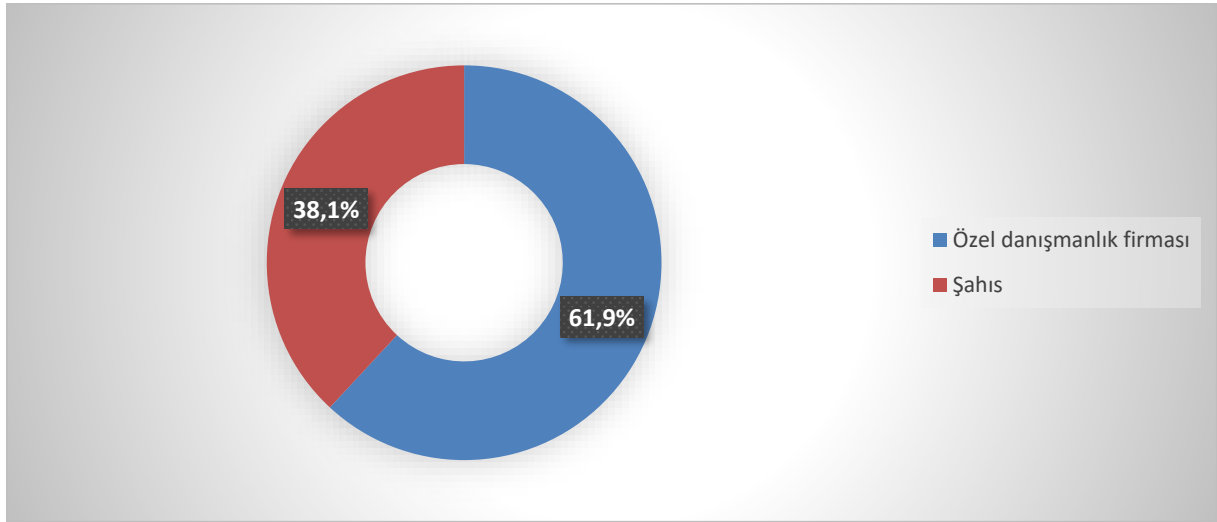
Şekil 63B. Proje Türü - Kimden/Nereden Danışmanlık Alındığı (PO11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kar amacı gütmeyen Kırsalda Ekonomik Kalkınma projeleri açısından özel danışmanlık firmasından destek alma %80'in üzerinde gözlemlenmiştir. Kar amacı güden Kırsalda Ekonomik Kalkınma projeleri ise %70'e yakın şahıslar ile çalışmayı tercih etmişlerdir. Sağlık Turizminin Geliştirilmesi projelerinde ise bu oran yarı yarıyadır. Bu durum bize kamu kurumlarının firmalarla, özel şirketlerin ise şahıslarla danışmanlık iletişimi kurduğunu göstermektedir.

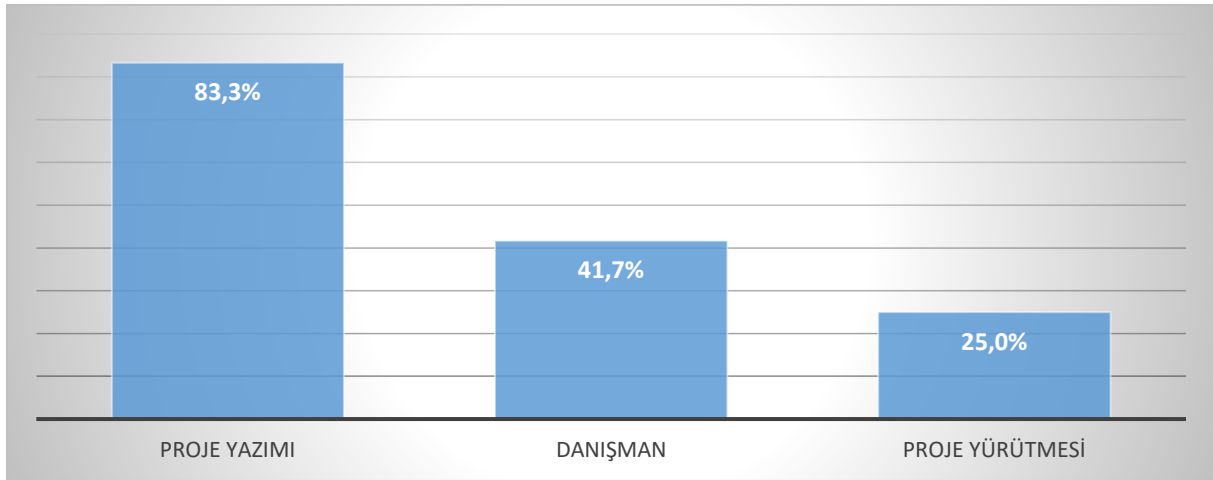
Şekil 63C. Kimden/Nereden Danışmanlık Alındığı (PO11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje yazımı ile ilgili destek %62 oranla özel danışmanlık firmalarından alınmıştır. %40 oranına yakın olarak da şahıs danışmanlığı kullanılması, bölgede serbest faaliyet gösteren danışmanların sayıca olgun bir düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

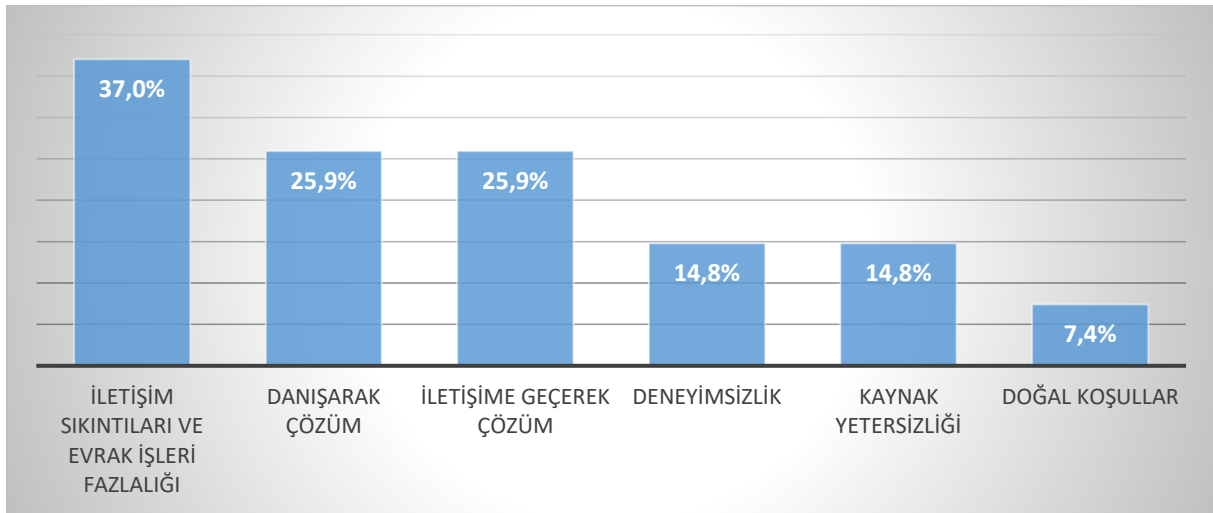
Şekil 64A. Ne Tür Danışmanlık Desteği Alındığı (PO12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje süresince en çok %83 oranında proje yazım desteği alınmıştır. Bu durum proje yazma kapasitesinin ele alınan MDP'ler özelinde gelişmekte olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 65A. Proje Hazırlık Sürecinde Aşılması Gereken Engeller, Yaşanan Sorunlar ve Çözme Yöntemleri (PO17)

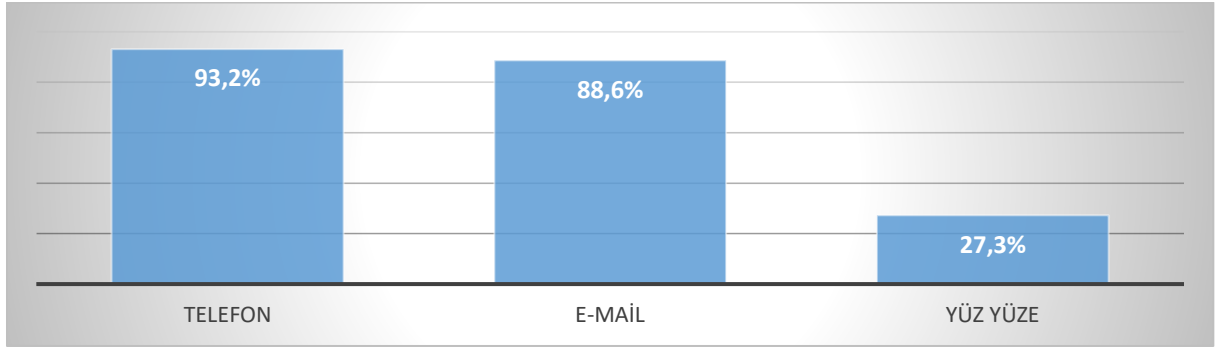

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerin yaklaşık %85'i proje yazımı için danışmanlık desteği alırken sadece %25'i projenin yürütülmesinde danışmanlık desteği almışlardır. Bu durum bize proje yürütücülerinin süreç yönetimi konusunda anlamlı bir proje yönetim kapasitesine sahip olduğunu ve bu kapasitenin artmasında MDP desteklerinin olumlu katkısı olduğunu göstermektedir.

Proje hazırlık sürecinde proje yürütücülerine ne tür sorunlar ile karşılaştıkları ve yaşanan sorunları ne tür yaklaşımlarla çözdükleri sorulmuştur. Öne çıkan çatışma sorun biçimleri; iletişim sıkıntıları, bürokratik evrak işlemlerinin fazlalığı, deneyimsizlik, kaynak yetersizliği ve doğal koşullar olarak gözlemlenmiştir. İletişim sıkıntıları ve bürokratik evrak işleri yaklaşık %40 düzeyinde öne çıkmaktadır. Destek alan kurumların çözüm üretme biçimleri ise BEBKA'ya danışarak, Ajans ile iletişime geçerek gerçekleşmiştir.

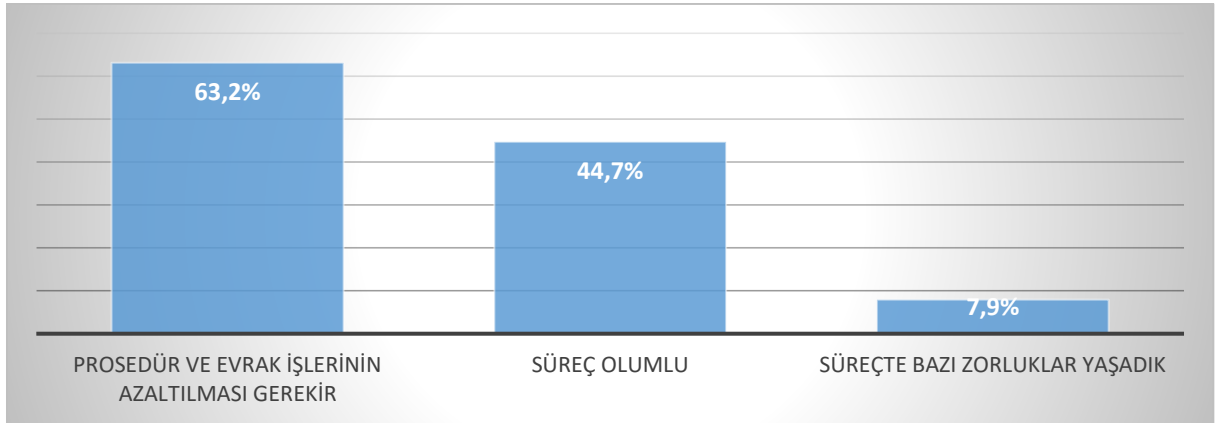
Şekil 66A. Proje Hazırlık Sürecinde Aşılması Gereken Engeller, Yaşanan Sorunlar ve Çözme Yöntemleri (PU2)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje süresince yaşanan sorunlar telefon ve e-mail ile çözümlenmiştir. %30 oranına yakın olarak gerçekleşen yüz yüze görüşmeleri ulaşım ve destek ofislerine erişim maliyetlerinden etkilenildiğini göstermektedir. İleriki programlarda Covid-19 dönemi ile birlikte daha çok hayatımıza giren ekranda görüşerek sorunlara yardımcı olma kültürünün ele alınmasında fayda olduğunu göstermektedir.

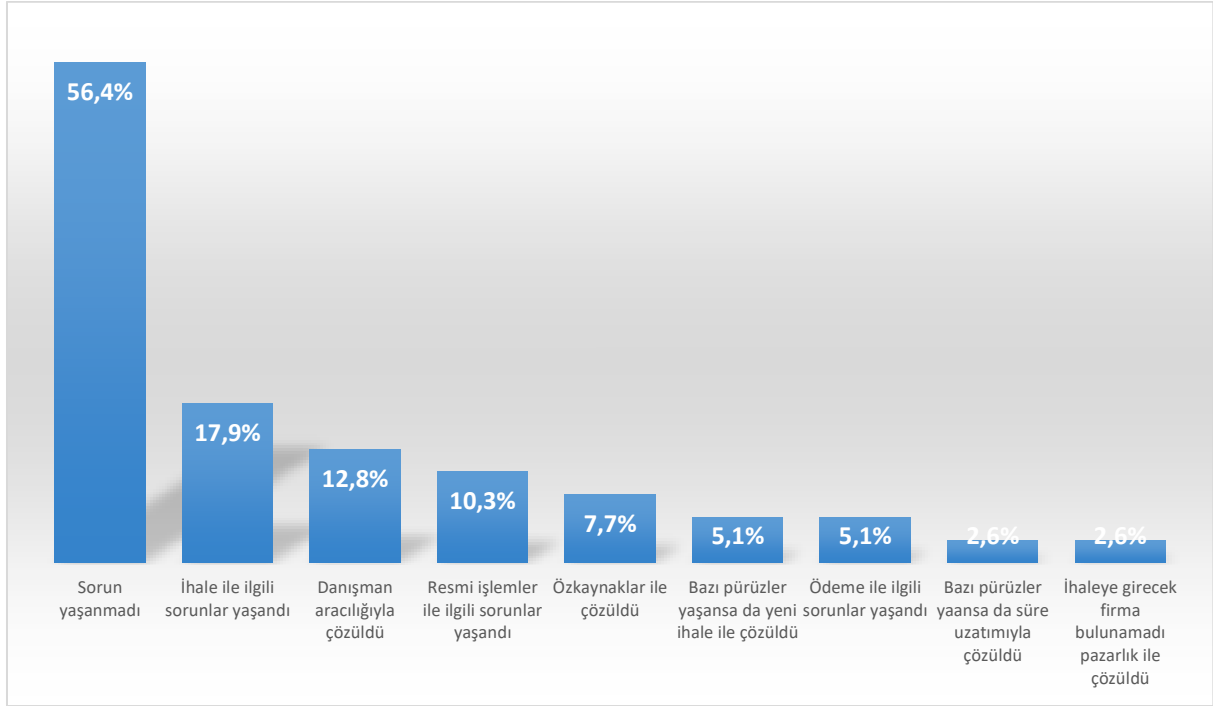
Şekil 67A. Proje ile İlgili Süreç ve Prosedürler Hakkında Düşünceler (PU3)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje ile ilgili süreç ve prosedürler hakkında düşünceleri açık uçlu olarak sorulduğunda prosedür ve evrak işlerinin azaltılması talebi yaklaşık %65 oranında desteklenen bir görüştür. Bunun yanında tüm sürecin prosedürel açıdan olumlu olduğunu belirten proje yöneticileri %50'ye yakındır.

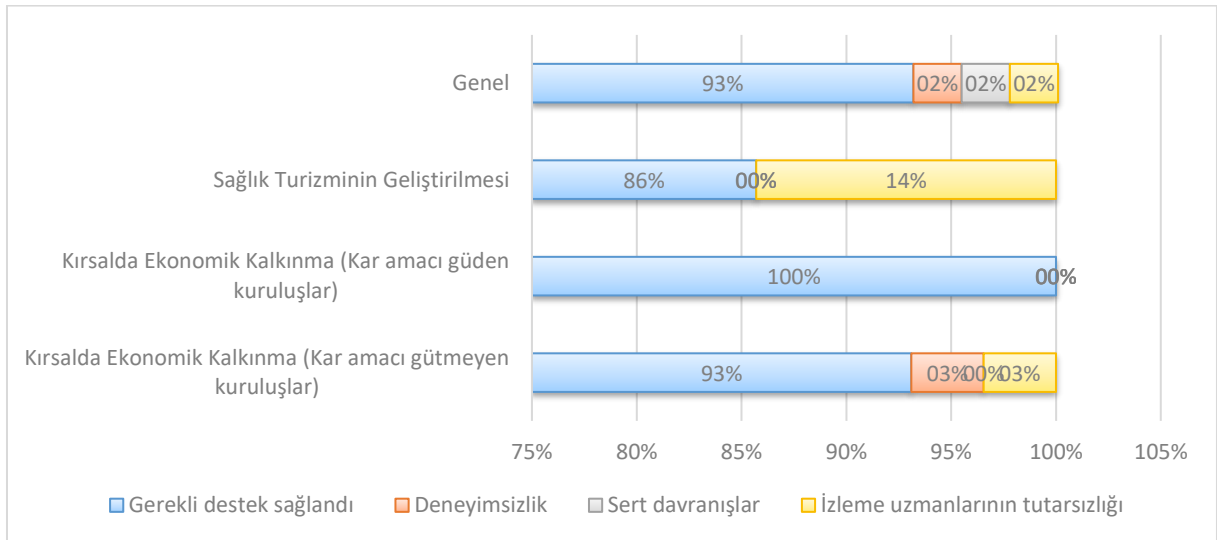
Şekil 68A. Proje ile İlgili İhale Süreçlerinde Pürüzler ve Çözme Yöntemleri (PU4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeler ile ilgili süreç içerisinde gözlemlenen pürüzler sorulduğunda %60'a yakın proje yürütücüsü herhangi bir sorun yaşanmadığını belirtmiştir. Diğer sorun unsuru olarak belirtilen konular; “ihale süreçleri”, “danışmandan kaynaklı konular”, “resmi işlemler” ve “ödeme akışları” olarak tespit edilmiştir.

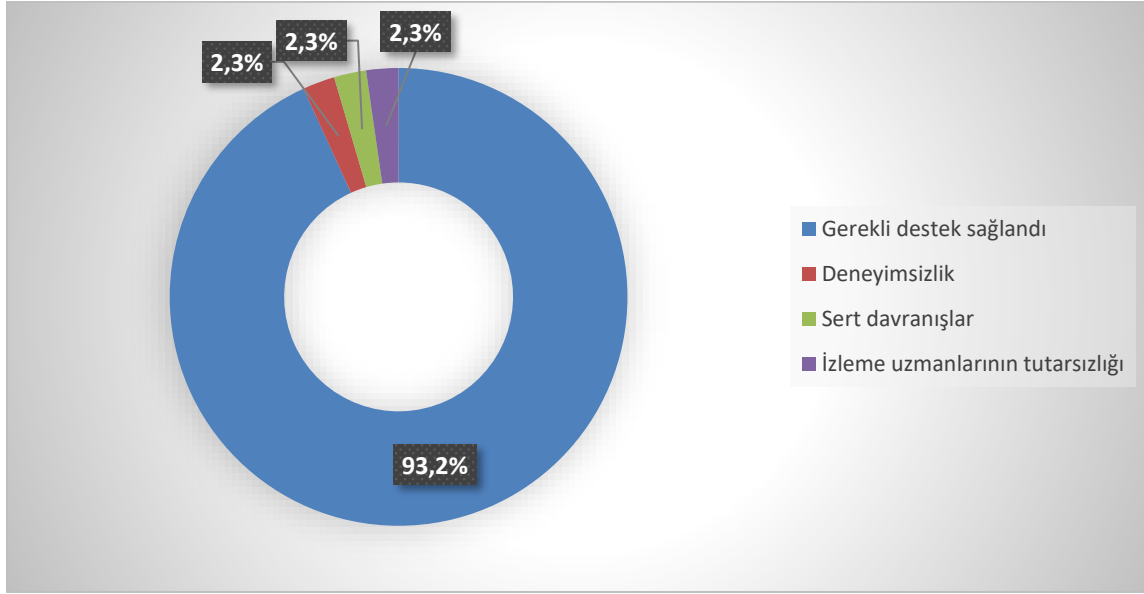
Şekil 69A. Proje Türü - Proje Denetim Görevlilerinin Yaklaşımları Hakkında Görüşler (PU5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ajans bünyesindeki proje izleme ve denetlemeden sorumlu görevlilerin yaklaşımları açısından incelendiğinde, yaklaşık %95 oranında Ajansın yüksek bir performans gösterdiği aktarılmıştır. Her üç ilde de %90 ve üstü olumlu performans görüşü aktarılmıştır.

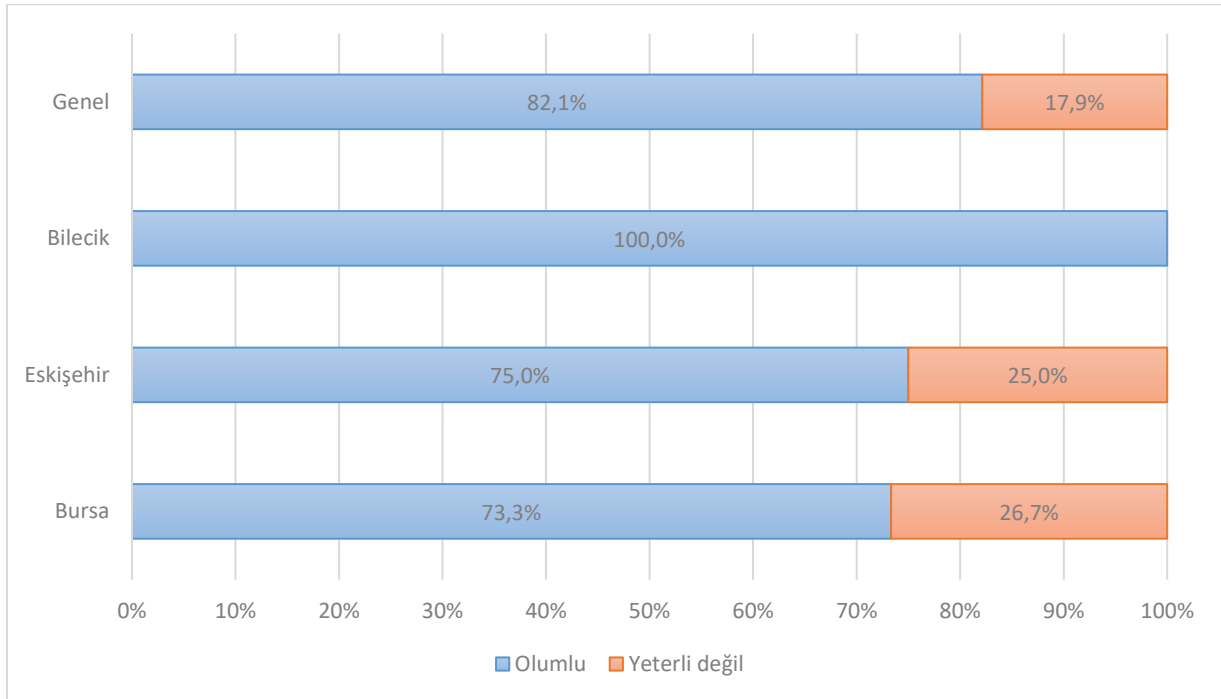
Şekil 69B. Proje Denetim Görevlilerinin Yaklaşımları Hakkında Görüşler (PU5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje denetim görevlilerinin yaklaşımları %93 oranında başarılı bulunmuştur.

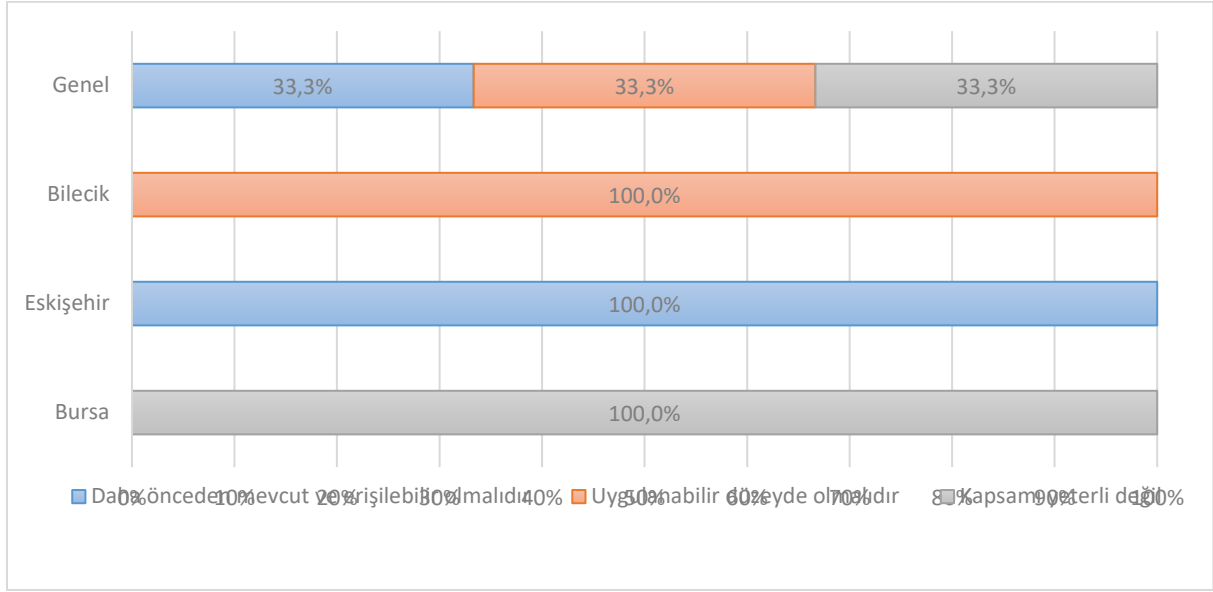
Şekil 70A. MDP Bölgesi - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Görüşler (PU7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Mali Destek Programı bölgelerinde performans göstergeleri açısından proje yürütücülerinin görüşleri sorulduğunda %82.1 olumlu görüş bildirilmiştir. Bursa ve Eskişehir illerinde ise performans göstergelerinin olumlu olarak görülmesi $\frac{3}{4}$ iken olumsuz cevaplar ise $\frac{1}{4}$ olarak karşımıza çıkmıştır.

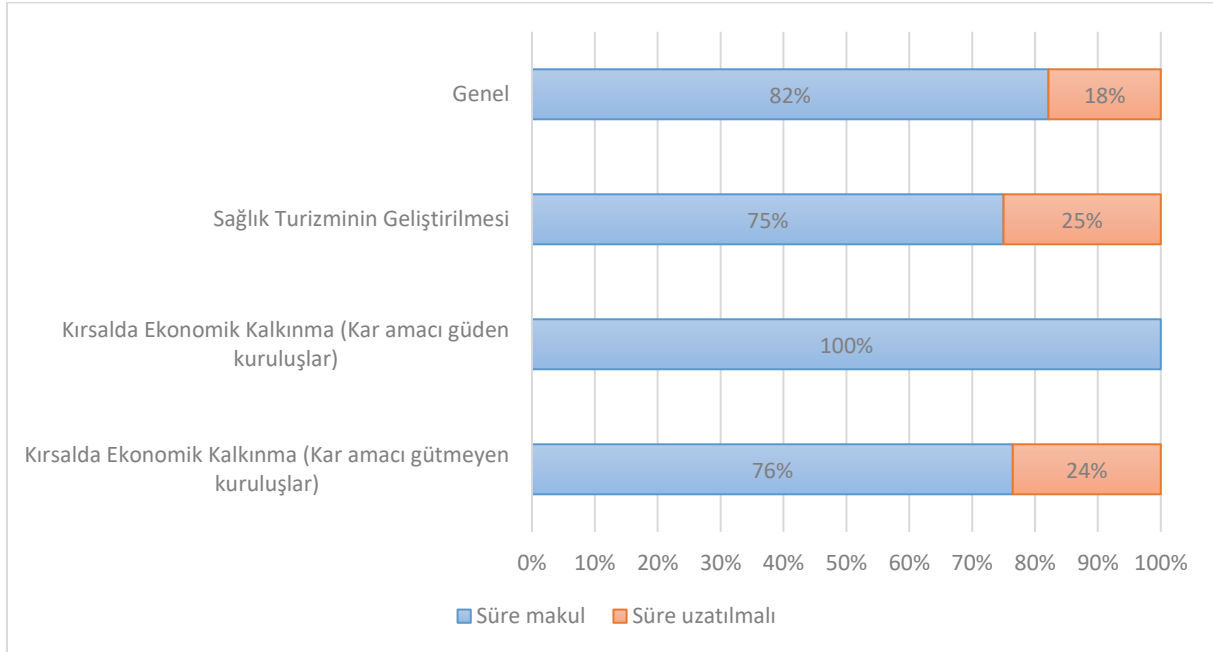
Şekil 70B. MDP Bölgesi - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Öneriler (PU7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kullanılan performans göstergeleri hakkında önerileri sorulduğunda ise sonuçlar; “daha önceden mevcut ve erişilebilir olması” ile “uygulanabilirlik düzeyinin iyileştirilmesi” olarak karşımıza çıkmıştır.

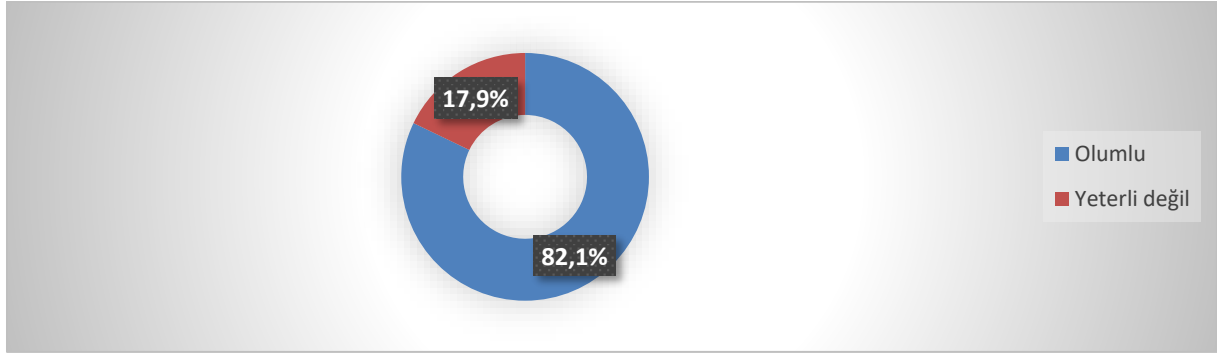
Şekil 70C. Proje Türü - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Görüşler (PU7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kullanılan performans göstergeleri hakkında görüş açısından kar amacı güden Kırsalda Ekonomik Kalkınma projeler %100 olumlu görüş bildirmiştir. Kar amacı gütmeyen Kırsalda Ekonomik Kalkınma projelerinde ise bu oran %75’in üzerinde kalmıştır.

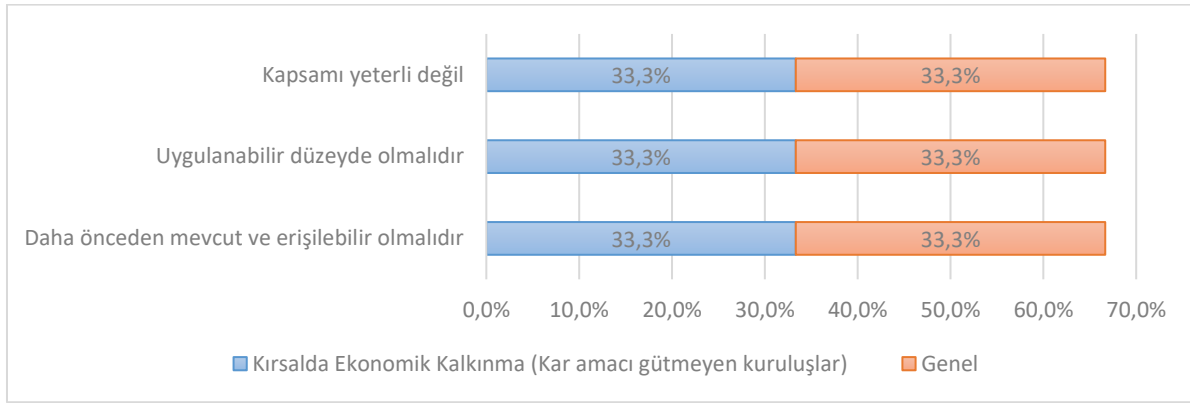
Şekil 70D. Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Görüşler (PU7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

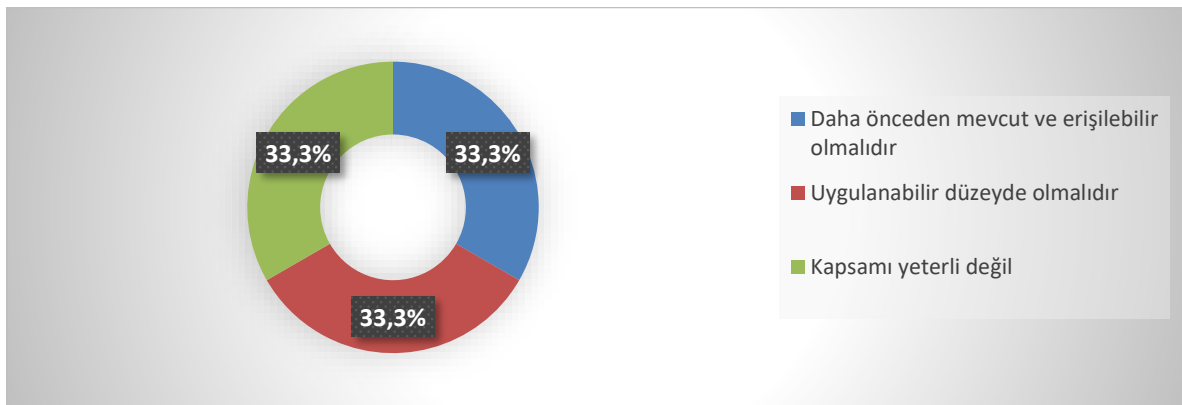
Kullanılan performans göstergeleri hakkında proje yürütücülerinin genel görüşleri sorulduğunda ise %80'in üzerinde olumlu geri bildirim alınmıştır.

Şekil 70E. Proje Türü - Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Öneriler (PU7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

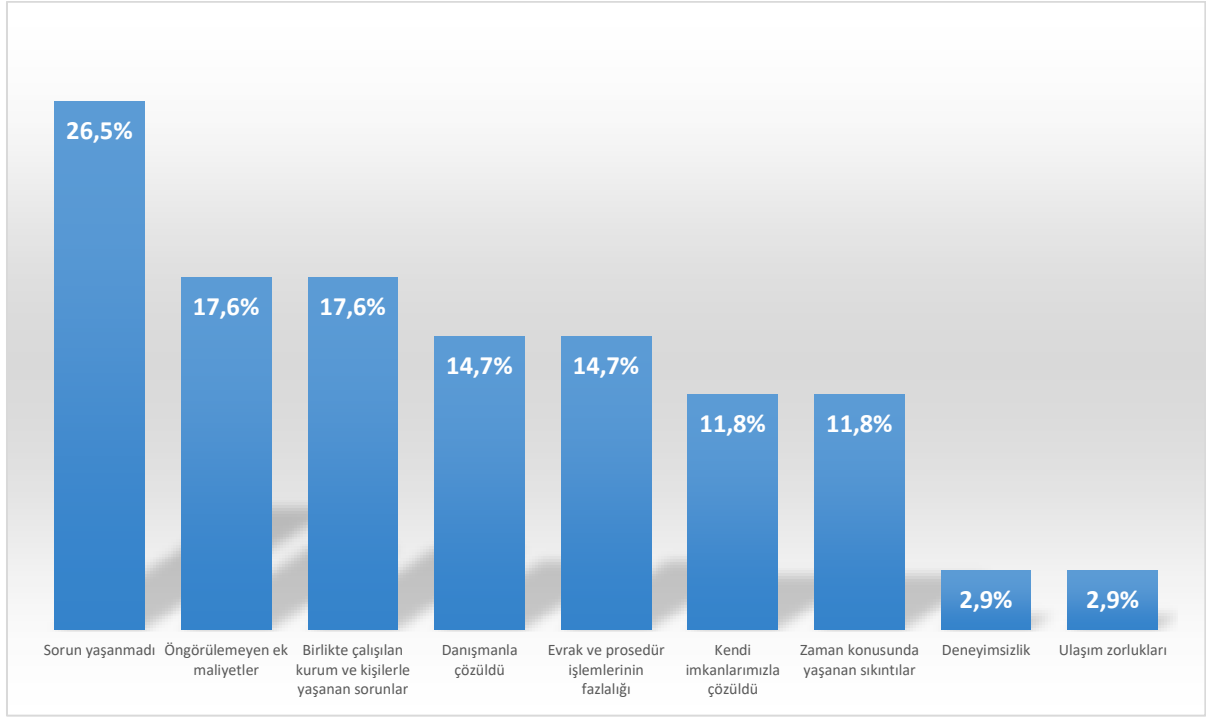
Şekil 70F. Kullanılan Performans Göstergeleri Hakkında Öneriler (PU7)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Performans göstergeleri hakkında öneriler ise; performans göstergelerinin kapsamının geliştirilmesi, uygulanabilirliğin gözden geçirilmesi ve daha önceden mevcut ve erişilebilir olması şeklinde bildirilmiştir.

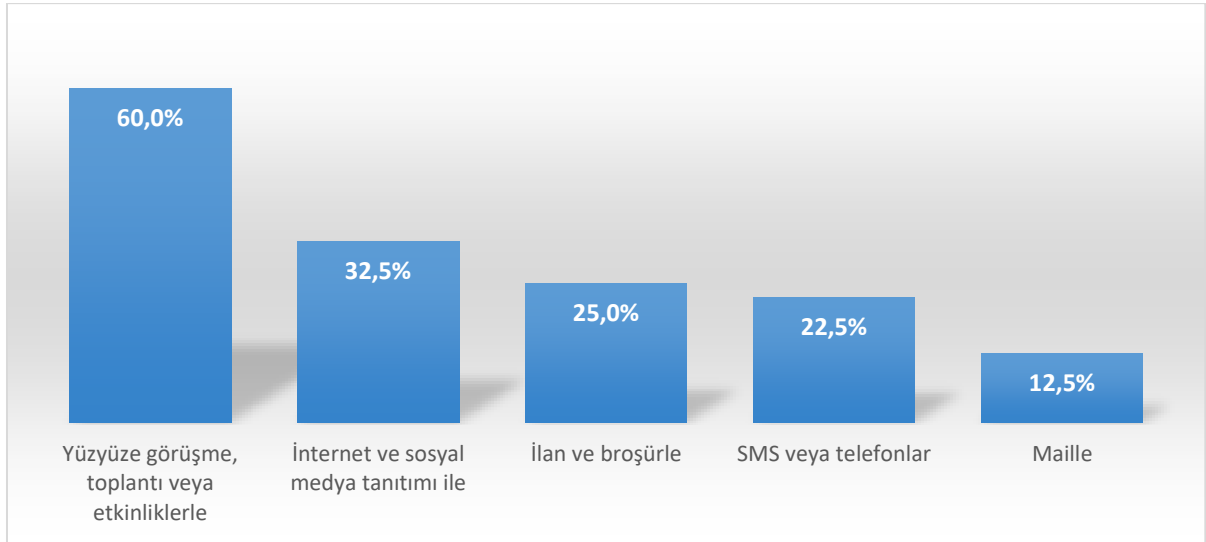
Şekil 71A. Genel Olarak Proje Sürecinde Yaşanan Sorunlar ve Çözme Yaklaşımları (PU11)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Genel olarak proje sürecinde yaşanan sorunlar ve sorunları çözme yaklaşımları ise; öngörülemeyen ek maliyetler, evrak ve prosedür işlemleri, zaman yönetimi konusunda yaşanan aksaklıklar, deneyimsizlik ve Ajansa ulaşım zorlukları olarak gerçekleşmiştir.

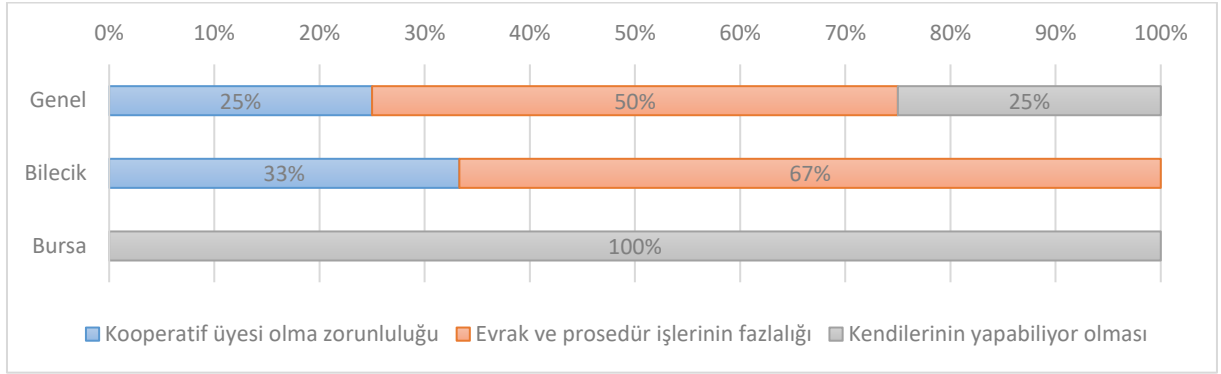
Şekil 72A. Hedef Grupların Projeden Nasıl Haberdar Edilme Yöntemleri (PU12)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Hedef gruplar projeden %60 oranında yüz yüze görüşme, toplantı veya etkinliklerle haberdar edilmiştir.

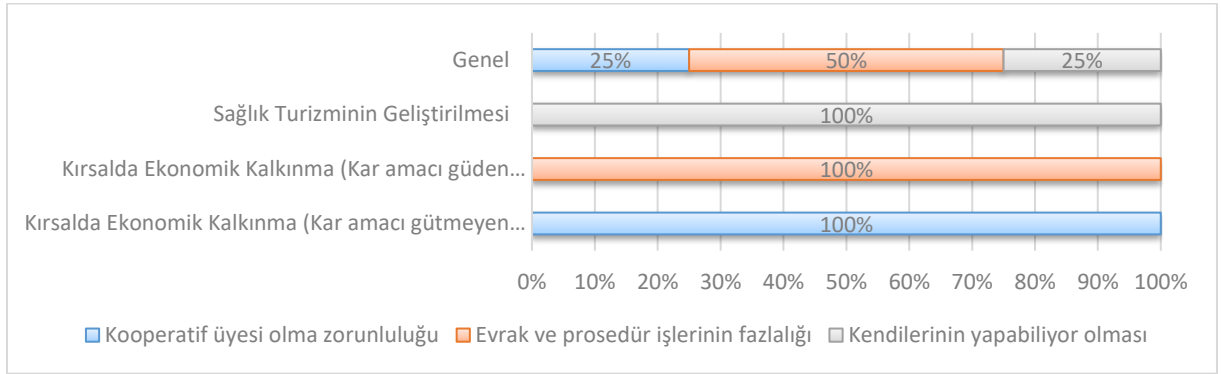
Şekil 73A. Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Dâhil Olmama Nedenleri (PU19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Hedef gruplardan projeye dahil olmak istemeyenlerin projeye dahil olmama nedenleri sorulduğunda; kooperatif üyesi olma zorunluluğu, evrak ve prosedür işlerinin fazlalığı ve hedef grupların ilgili işlemi kendilerinin yapabiliyor olması olarak belirtilmiştir.

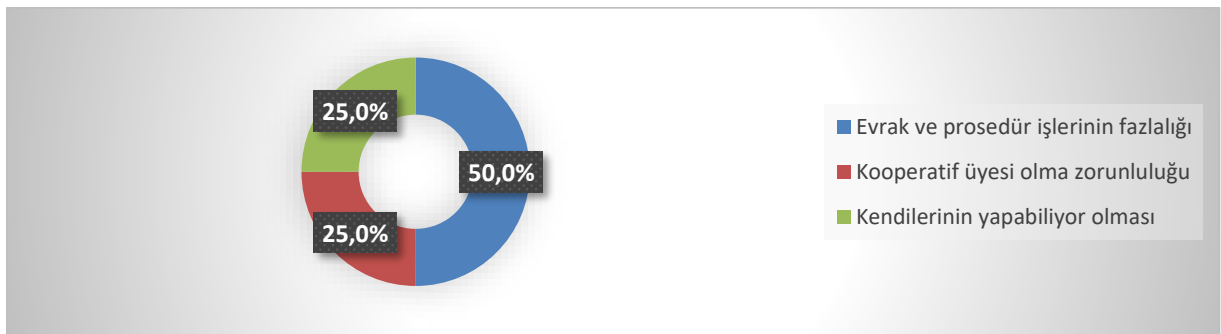
Şekil 73B. Proje Türü - Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Dâhil Olmama Nedenleri (PU19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Hedef grupların projeye dâhil olmama nedenleri 3 proje türünde de farklılık göstermektedir.

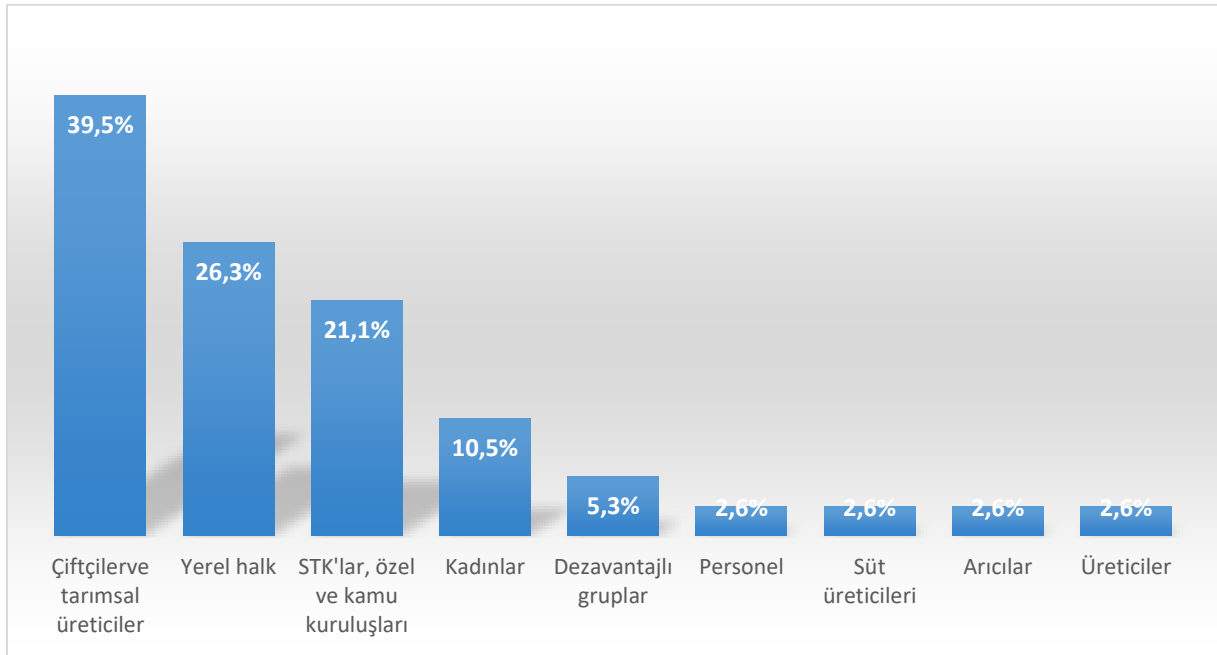
Şekil 73C. Hedef Gruplardan Projeye Dâhil Olmak İstemeyenlerin Dâhil Olmama Nedenleri (PU19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu açıdan evrak ve prosedür işlerinin fazlalığı %50 ağırlık ile öne çıkmaktadır.

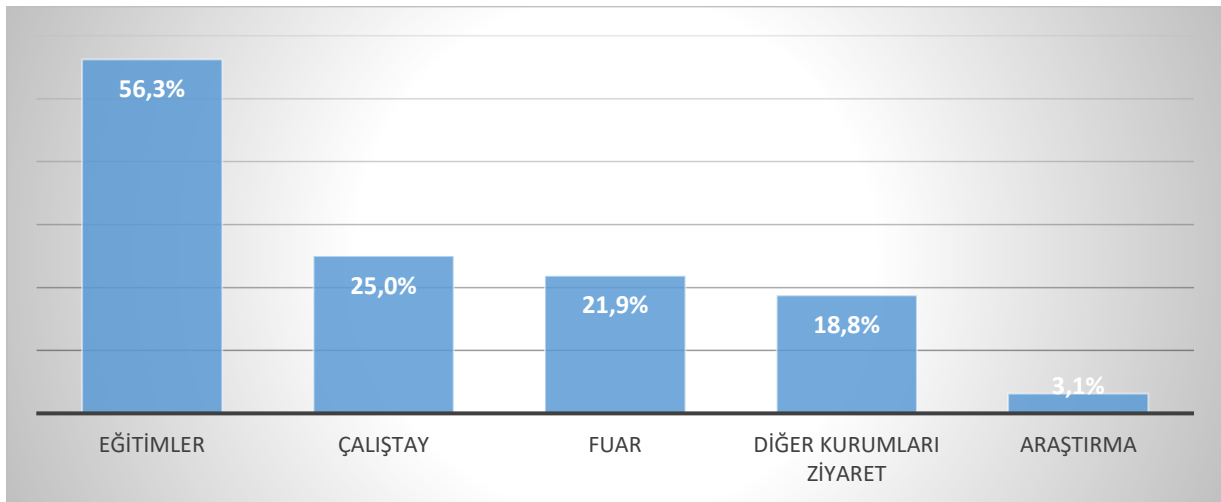
Şekil 74A. Projeye Dâhil Olan Hedef Gruplar (PU20)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projeye dâhil olan hedef gruplar %40'a yakını çiftçiler ve tarımsal işletmeler, %25'in üzerinde yerel halk ile %20'nin üzerinde STK'lar ile özel şirketler ve kamu kuruluşlarından oluşmaktadır. Kadınların projeye dâhil olma durumları %10 ile düşük bir oran olarak gözlemlenmiştir. Aynı zamanda dezavantajlı gruplar %5 civarında gözlemlenmiştir. Bu durum projelerin çok büyük bir kısmının kırsal kalkınma odaklı olması, kırsal dokuda kadın girişimciliğinin ve dezavantajlı grupların dâhil edilmesi davranışının görece olarak düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

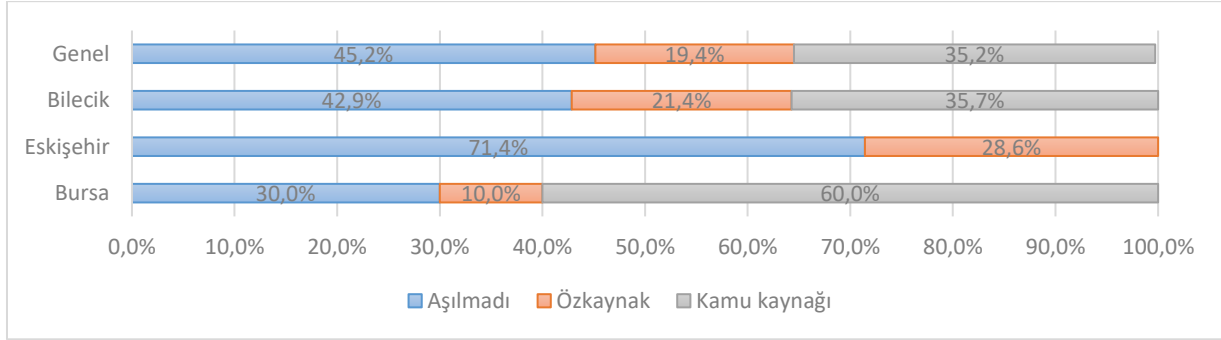
Şekil 75A. Proje Sürecinde Ne Tür Faaliyetler Yürütüldüğü (PU21)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje sürecinde yürütülen faaliyetler ise; %60'a yakın eğitim faaliyetleri, %25 çalıştaylar, %20'nin üzerinde fuarlar ve %20'nin altında diğer kurumları ziyaret olarak gerçekleşmiştir. Araştırma faaliyetleri ise %3,1 ile son derece düşük bir oran ile karşımıza çıkmıştır. Bu durum projelerin Ar-Ge bileşeninin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

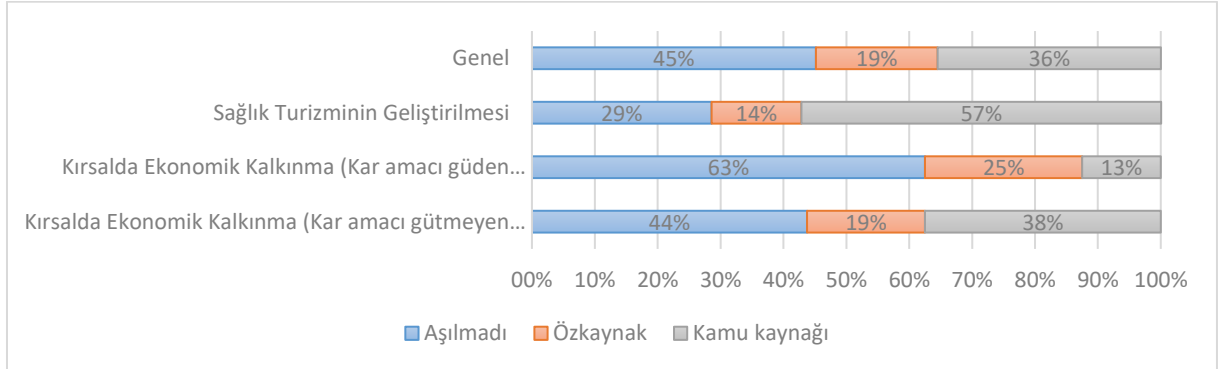
Şekil 76A. MDP Bölgesi - Projede Hedeflenen Bütçenin Aşılma Durumu ve Tedarik Kaynağı (PS1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projede hedeflenen bütçeyi aşp aşmadıkları sorulduğunda, yararlanıcıların %50'ye yakını projeyi aşmadığını ifade etmiştir. Proje bütçesini aşmayan örnekler ise %70'in üzerinde Eskişehir ilinde gözlemlenmiştir. Bursa ili aşılın bütçenin kamu kaynağından karşılanması açısından %60 oranı ile öne çıkmaktadır. Kar amacı güden Kırsal Ekonomik Kalkınma kaleminde %60'ın üzerinde projenin bütçesini aşmadığı gözlemlenmiştir.

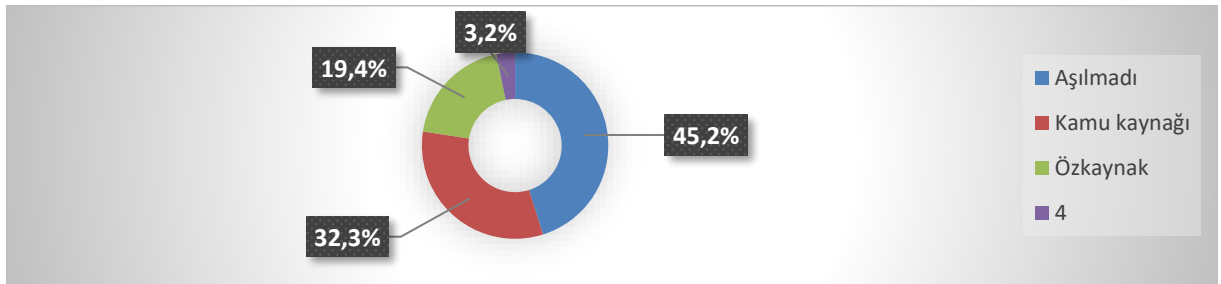
Şekil 76B. Proje Türü - Projede Hedeflenen Bütçenin Aşılma Durumu ve Tedarik Kaynağı (PS21)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kar amacı güden Kırsal Ekonomik Kalkınma projeleri %62,5 ile en yüksek oranda bütçe aşımını gerçekleştirmiştir.

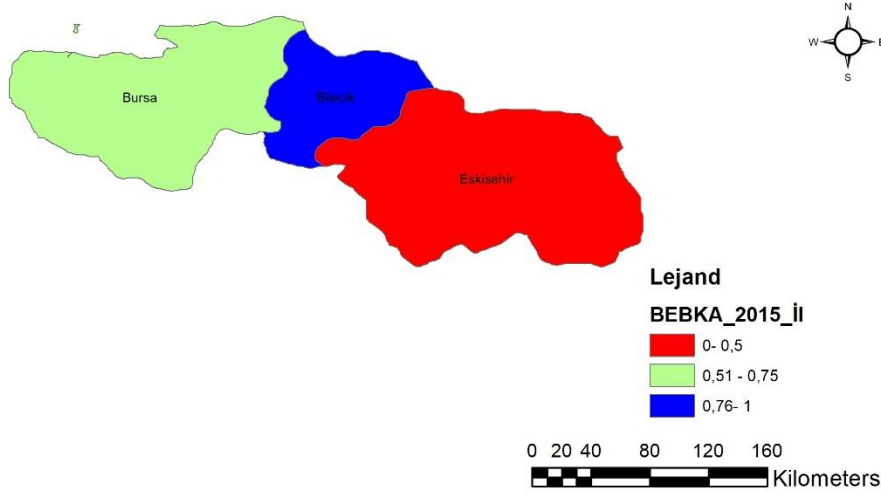
Şekil 76C. Projede Hedeflenen Bütçenin Aşılma Durumu ve Tedarik Kaynağı (PS1)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yararlanıcıların aşılın kısmı %35 oranında kamu kaynağı ile %20'ye yakın olarak da özkaynaklar ile karşıladıkları görülmektedir.

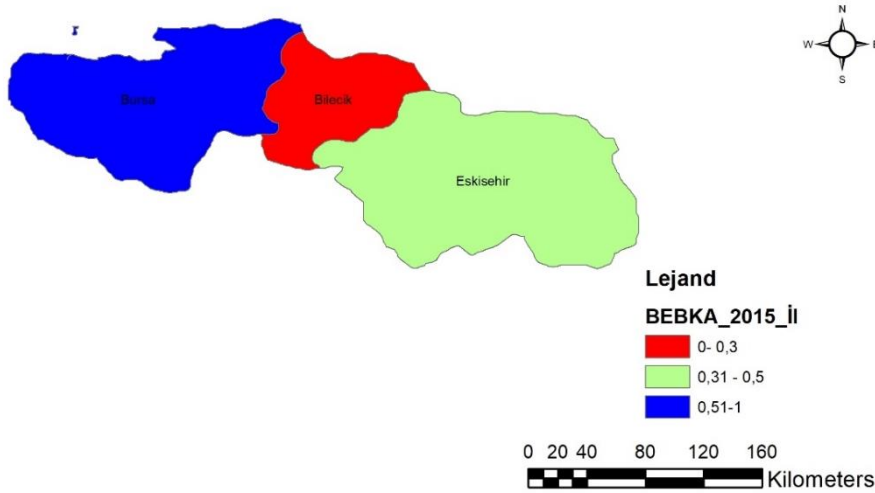
Harita 2: İller Özelinde Proje Bileşenleri (İstihdam)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağ ustos 2020

Harita 2, iller özelinde proje bileş eni olarak “istihdam” kaleminin yer ald ığ ı projelerin yine o il içindeki toplam projelere oranını ifade etmektedir. Lejant 0-1 (diğ er bir deyiş le %0-%100) arasındaki değ erleri kapsamaktadır. Yine Harita 2’den de izlenebileceğ i gibi Proje bileş enleri arasında yer alan istihdam sağ lama kaleminin Bilecik ilinde yer alan projelerin %75’inden fazlasında yer ald ığ ı, Eskiş ehir ilinde yer alan projelerin ise yarısından azının istihdam kalemini barındırd ığ ı g örülmektedir.

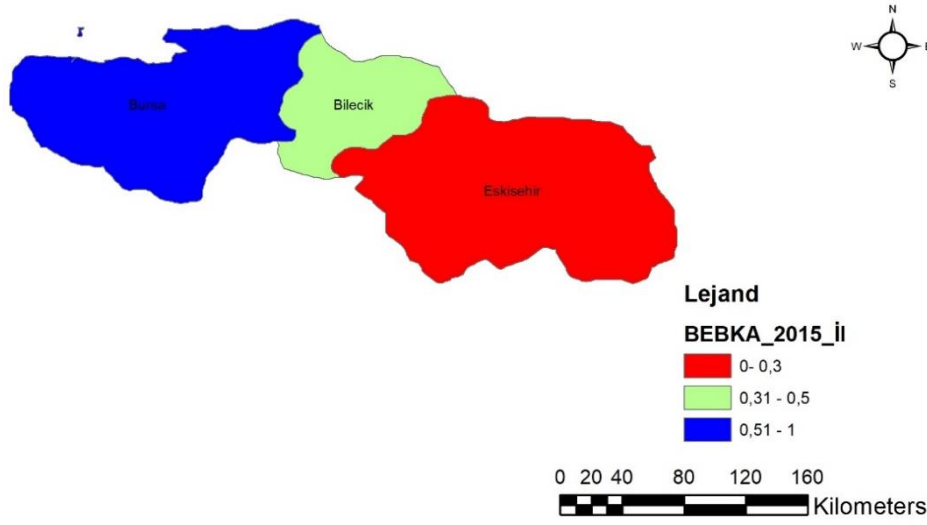
Harita 3: İller Özelinde Proje Bileş enleri (Tanıtım)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağ ustos 2020

Harita 3 ise, iller özelinde proje bileş eni olarak “tanıtım” kaleminin yer ald ığ ı projelerin yine o il içindeki toplam projelere oranını ifade ettiğ i ve Lejant 0-1 (diğ er bir deyiş le %0-%100) arasındaki değ erleri kapsamaktadır. Tanıtım faaliyet kaleminin en fazla projede yer ald ığ ı il Bursa, en az yer ald ığ ı il ise Bilecik olduğ u g örülmektedir. Buna g öre, Bursa ilinde gerç ekleş tirilen 16 projenin en az 8’i proje bileş eni olarak “tanıtım” kalemini iç ermektedirler. Yukarıdaki tespit Harita 3’ten de izlenebilmektedir.

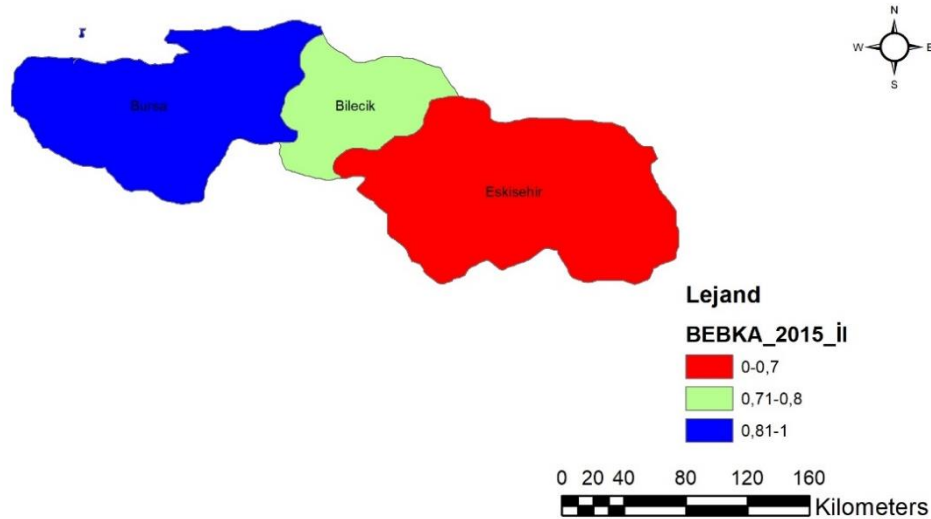
Harita 4: İller Özelinde Proje Bileşenleri (Yapım ve İnşaat Faaliyetleri)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yukarıdaki harita iller özelinde proje bileşeni olarak “yapım ve inşaat faaliyetlerini” tanımlayan projelerin tüm projelere oranını (iller bazında) 0-1 (%0 - %100) cetvelinde ifade etmektedir. Buna göre, BEBKA’nın sorumluluk alanı içinde yer alan üç il arasında, proje bileşeni olarak yapım ve inşaat faaliyetlerinin Bursa ilindeki projelerin gündeminde olduğu, Eskişehir ilinde gerçekleştirilen projelerin ise en fazla %30’luk kısmının yapım ve inşaat faaliyetlerini gündemlerine aldıkları görülmektedir (Bakınız Harita 4).

Harita 5: Projenin Katkıları (Analiz Becerisi)

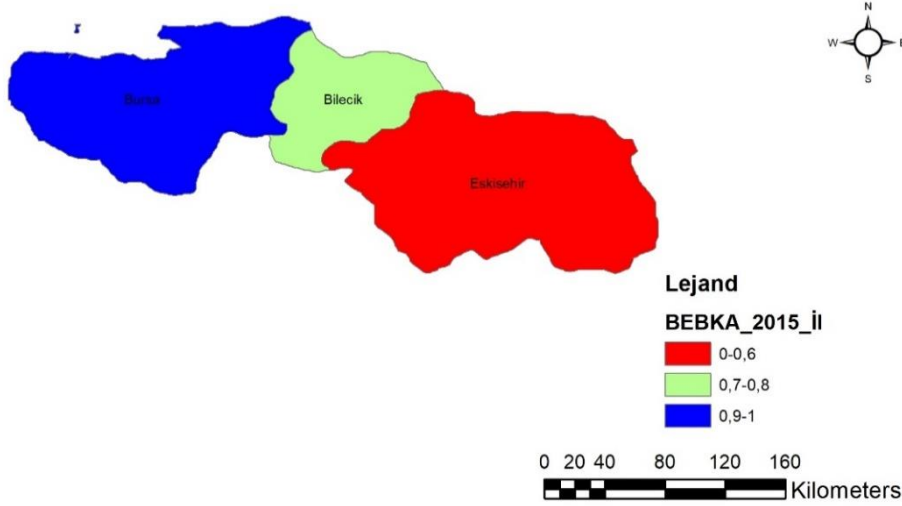

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Tamamlanan projelerin yürütücüye ve ekibine olan katkı düzeyleri iller ölçeğinde Harita 5-8 de görselleştirilmiştir. İlgili tematik analizler “kendinde analiz becerisinin arttığını ifade eden projelerin ildeki toplam projelere oranını” bulmayı hedeflemektedir. Çıkan değerler, 0-1 arasındaki (%0-%100) bir cetvelde lejant kısmında ifade edilmektedir. Harita 5’de projenin katkıları arasında yer alan “analiz becerisi kazanma ve beceride artış” değişkeninin iller özelindeki dağılımı yer almaktadır. Buna göre, hemen hemen tüm yararlanıcılar tamamladıkları bu BEBKA projesinin ardından mevcut durum ve sorun

analiz etme becerilerinde artış hissettiklerini belirtmişlerdir. Eskişehir’deki her 10 projeden en fazla 7’si bu tespiti doğrularken, Bursa ilindeki her 10 projeden en az 8’i bu tespiti doğrular şekilde görüş bildirmişlerdir (Bakınız Harita 5).

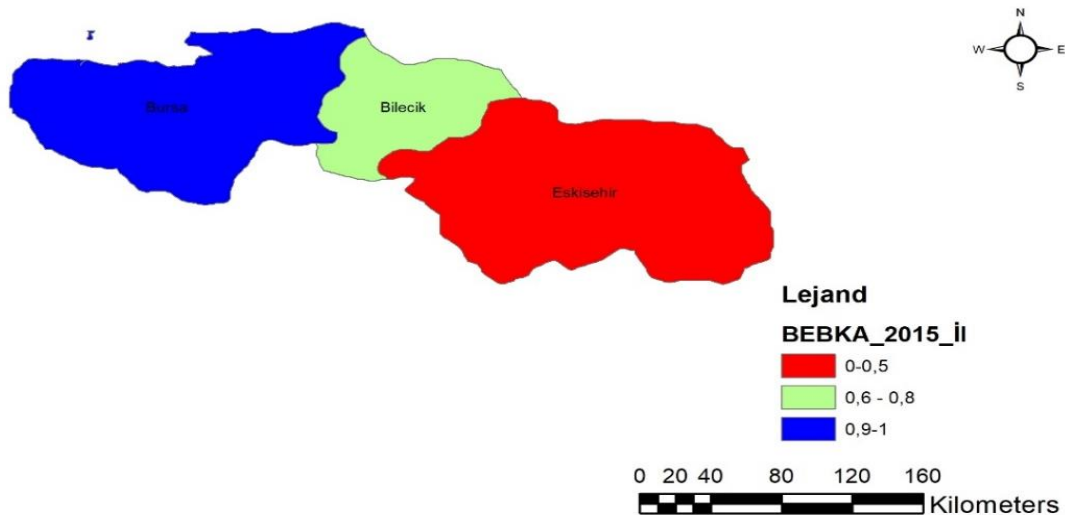
Harita 6: Projenin Katkıları (Sorun Tespit ve Çözme Becerisi)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yukarıda belirtilen mantık uyarınca yapılan, projenin ardından tüm proje ekipleri kendilerinde sorun çözme becerilerinin bu proje sonrasındaki durumunu tespit etmeyi ve bu tespitin mekânsal farklılaşmasını ifade etmeyi hedeflediğimiz mekânsal analizin sonuç ürünü olan Harita 6’dan da izlenebileceği gibi, Eskişehir ilinde BEBKA desteği alan projelerin en fazla %60’ı, Bursa ilinde desteklenen projelerin ise %100’e yakını yürüttükleri projenin, sorun çözme ve sorun tespit becerilerinde bir artış yarattığını ifade etmişlerdir (Bakınız Harita 6).

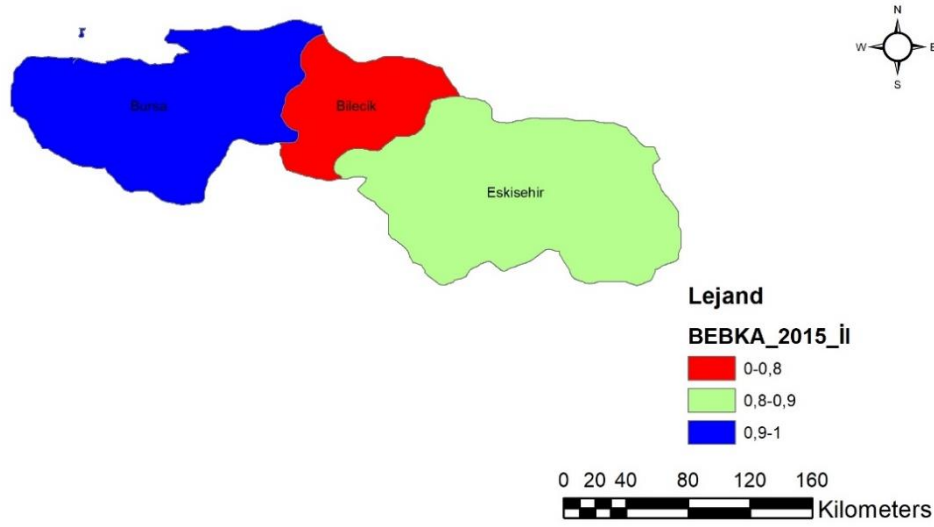
Harita 7: Projenin Katkıları (İşbirlikleri Oluşturma Becerisi)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Harita 7’den de izlenebileceği gibi, işbirlikleri oluşturma becerileri anlamında katkı koyduğunu ifade eden projeler de yoğun olarak Bursa ilindeki projeler arasında %90-%100 oranında yer almaktadır.

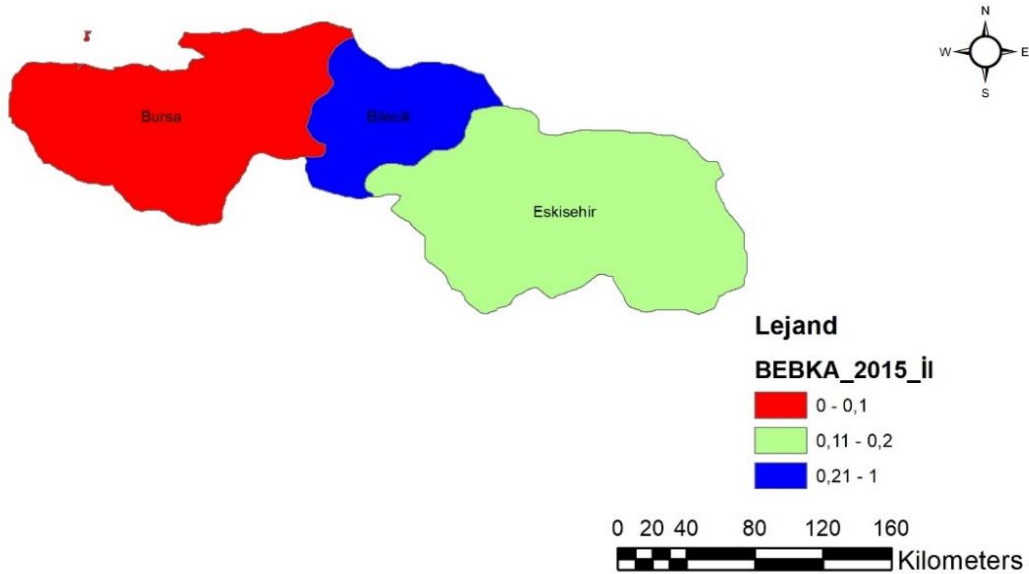
Harita 8: Projenin Katkıları (Proje Yazma Güven ve Becerisi)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yine projenin önemli katkıları arasında anket katılımcılarının hemen hemen tamamı tarafından uygun görülen “iş birliği oluşturma” ve “proje yazma becerisi ve güveni kazanma” becerisi tüm illerde yüksek seviyededir. Bursa ilinde gerçekleştirilen her 10 projenin 9’u “evet ben böyle bir katkı sağladım” derken, Bilecik ilinde tamamlanan her 10 projenin 8’i bu yargıyı desteklemektedir (Bakınız Harita 8).

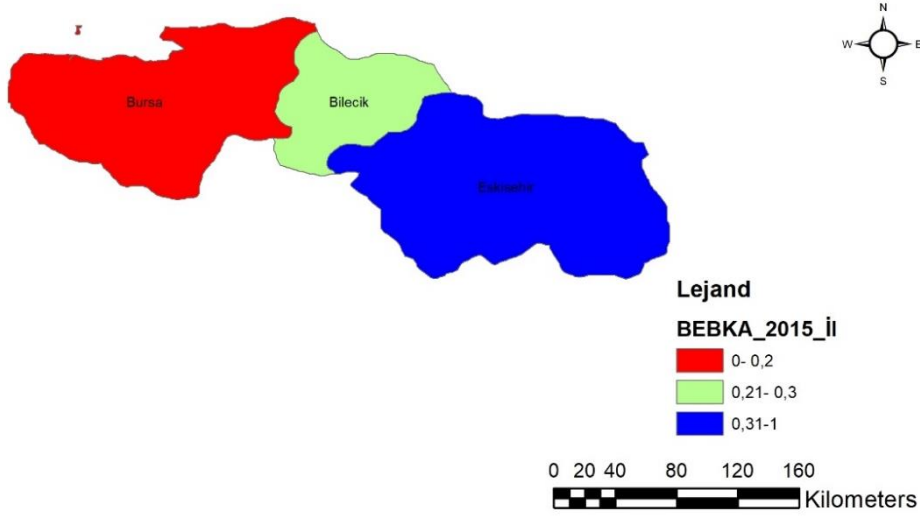
Harita 9: İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (Güven)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje yürütücülerinin tamamlanan bu projelerinden sonra başka destek programlarına başvuru yapmalarında BEBKA ile tamamladıkları bu projenin nasıl bir etkisi olduğu yönündeki soruya verdikleri cevapların iller ölçeğinde dağılımı Harita 9-11 de görsel olarak ifade edilmiştir. Lejantların ifade ettiği değerler ise ilgili değişkene verilen cevapların o ildeki toplam projelere oranı olarak ifade edilebilir. Buna göre, Bilecik ilinde yer alan her 10 projeden en az 2’si, BEBKA ile 2015 yılında tamamladıkları bu projenin ardından ilk defa başvurdukları proje çağrılarında başvurma nedenleri olarak kendilerine olan “güven” artışı olarak ifade etmişlerdir (Bakınız Harita 9).

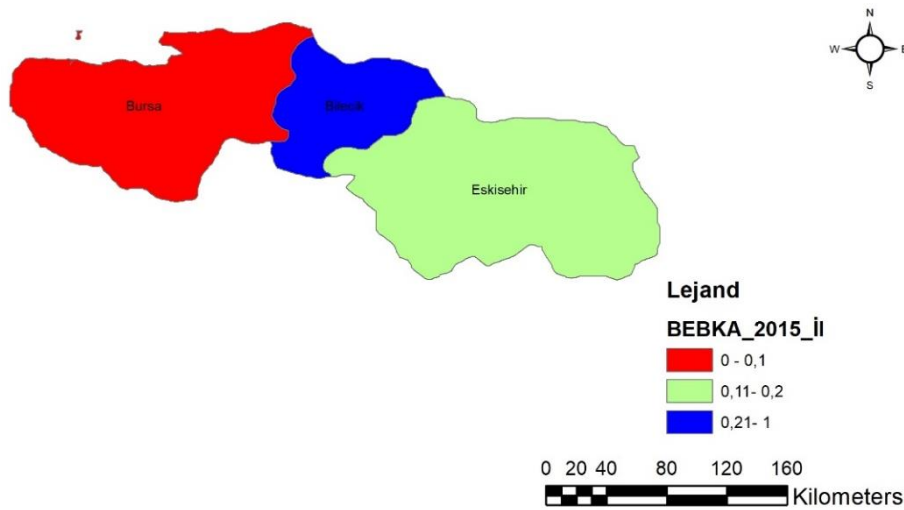
Harita 10: İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (Bilinç)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Aynı analiz mantığından hareketle yapılan bir diğer tematik analiz ise yeni çağrılara başvurma nedenlerinden “bilinç/bilinçlenme” olgusunun iller/projeler bazında dağılımını anlamayı amaçlamaktadır. Harita 10’da ifade edilmeye çalışıldığı gibi, Bursa ilinde destek alan her 10 projeden en fazla 2’si, Eskişehir ilinde destek alan her 10 projeden en az 3’ü, yeni çağrılara başvurma nedeni olarak 2015 yılında tamamladıkları projenin ardından kendilerinde artan “bilinç” düzeyi olduğunu ifade etmişlerdir (Bakınız Harita 10).

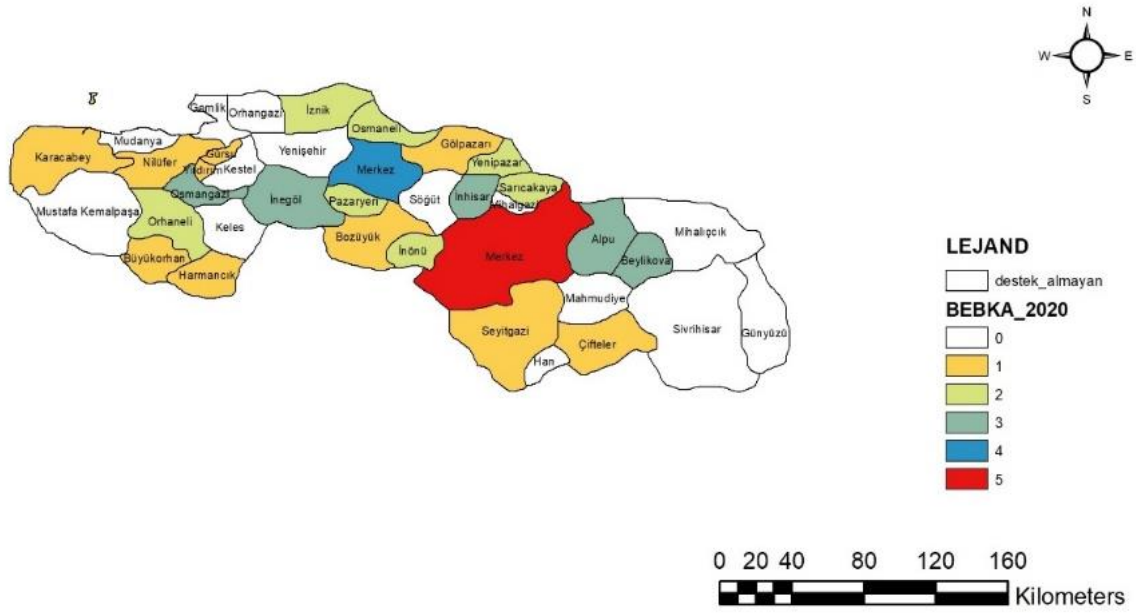
Harita 11: İlk Defa Başvurulan Destek Programlarına Başvurma Nedenleri (Beceri)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

İlgili analiz sonucunda “Diğer kurumların programlarına başvurmak için proje hazırlama becerisine sahip olduk” şeklinde beyanda bulunan projelerin de Bilecik ilinde yüzde olarak fazla oldukları belirlenmiştir (Bakınız Harita 11). Buna göre, Bilecik ilinde ilgili dönemde BEBKA desteği alan ve projesini tamamlayan her 10 projenin en az 2’si “proje yazma becerisi” edindikleri projelerinin ardından ilk defa yeni çağrılara başvurdıklarını belirtmişlerdir (Bakınız Harita 11).

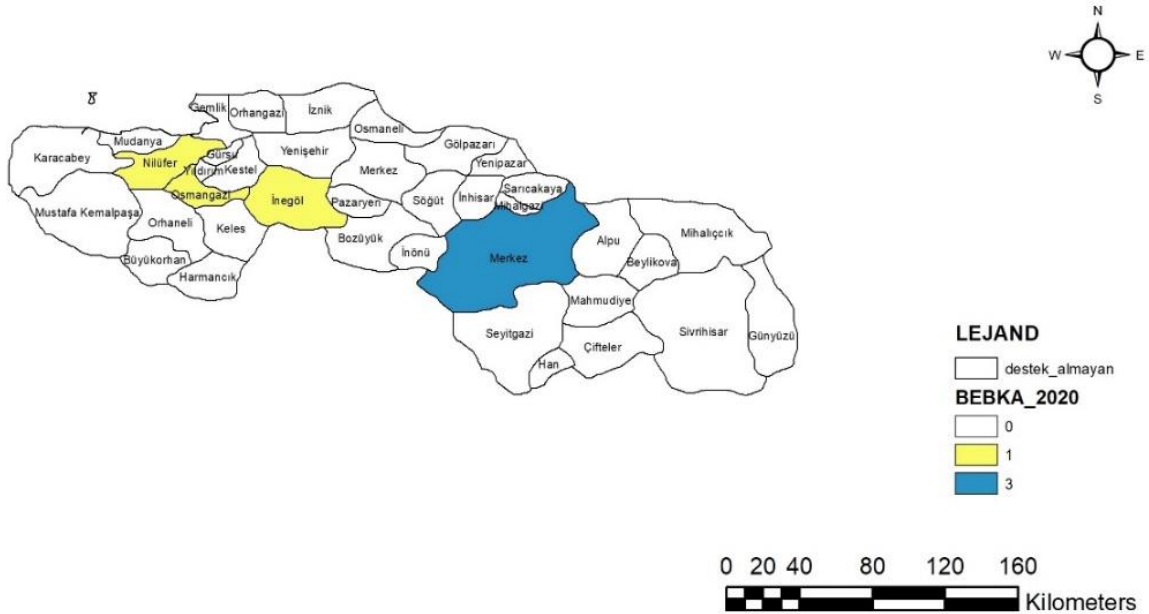
Harita 12: İlçeler Özelinde Desteklenen Projelerin Dağılımı

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Harita 12 ile birlikte raporun bu bölümü ilçeler özelinde yapılan analizler ile devam etmektedir. İlçeler özelinde BEBKA tarafından desteklenen projelerin dağılımına bakıldığında Eskişehir Merkez ilçelerin 5 proje ile ilk sırada, Bilecik Merkez ilçenin de 4 proje ile ikinci sırada olduğunu görmekteyiz (Bakınız Harita 12). Hemen belirtmek isteriz ki, Haritanın lejantı ilçe başına düşen BEBKA desteği alan toplam proje sayısını göstermektedir.

Harita 13: İlçeler Özelinde STG Projelerinin Dağılımı

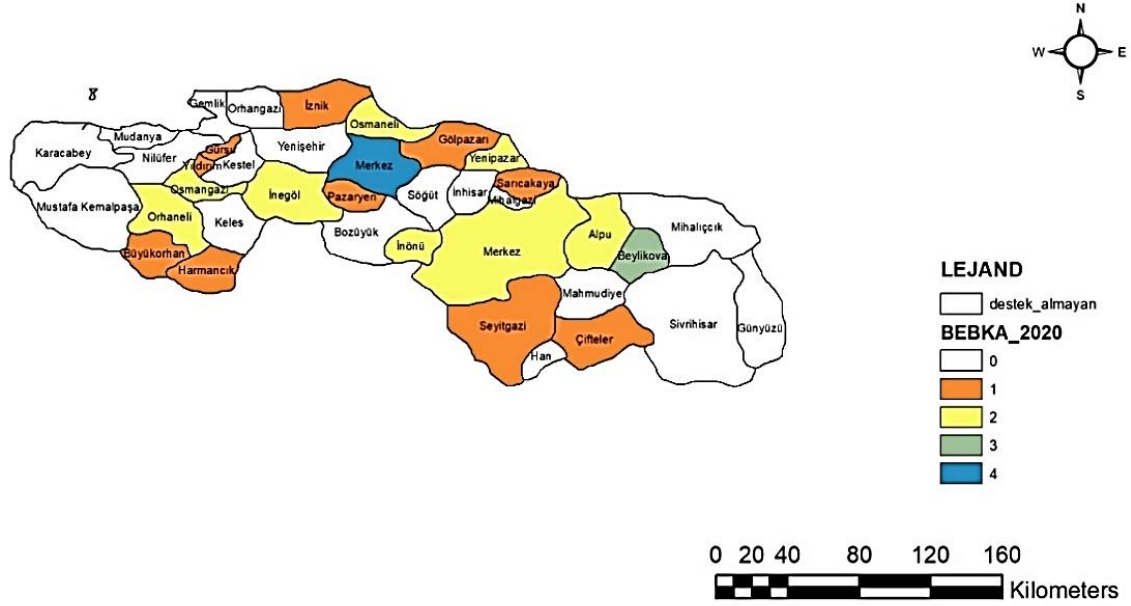

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinde bulunan ve 2015 yılı Mali Destek Programları kapsamında desteklenen 48 adet yararlanıcı (kâr amacı güden veya gütmeyen kurum, kuruluş ve firmayı) temel alınarak yürütülmektedir. Buna göre, 2015 yılı Mali Destek Programları, Kırsalda Ekonomik Kalkınma

(Kar Amacı *Güden* Kuruluşlara Yönelik) Mali Destek Programı (KK01), Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar Amacı *Gütmeyen* Kuruluşlara Yönelik) Mali Destek Programı (KK02) ve Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Mali Destek Programı (STG) destek kalemlerinden oluşmaktadır. Buna göre, ilçeler özelinde projelerin destek aldıkları kalem ve ilçeler özelindeki dağılımları Harita 14-16 da yer almaktadır. Aynı dönemde Sağlık Turizmini Geliştirme destek kalemi üzerinden hibe alan projelerin ilçeler özelinde dağılımına bakıldığında yine Eskişehir Merkez ilçeleri (Odunpazarı, Tepebaşı) proje ile ilk sırada olduğunu görmekteyiz (Bakınız Harita 13).

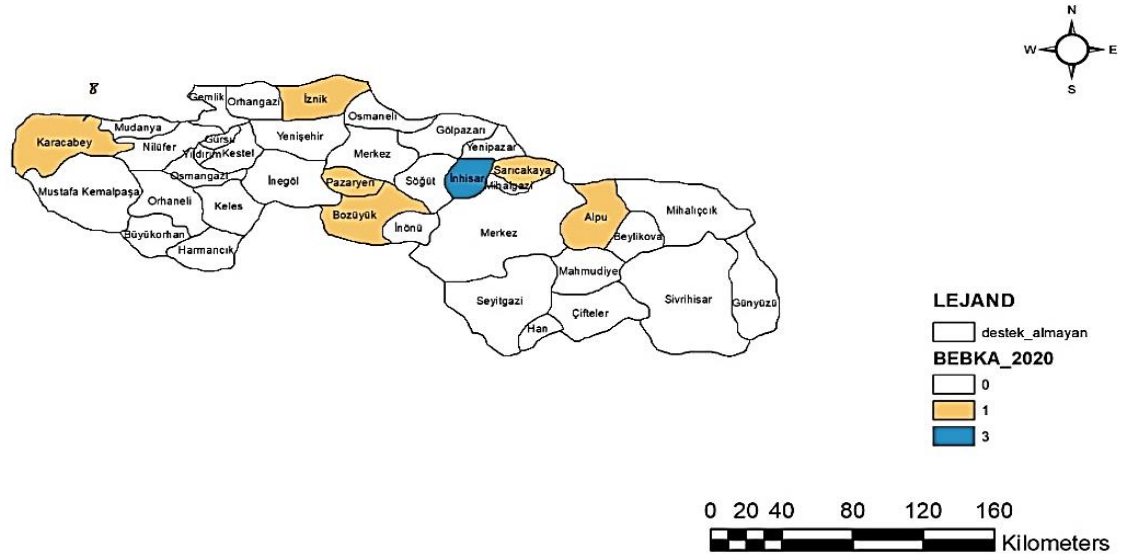
Harita 14: İlçeler özelinde KK02 Projelerinin Dağılımı

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

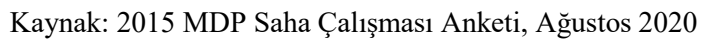
KK02-Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı *gütmeyen* kuruluşlar) destek kalemi kapsamında hibe alan toplam 33 projenin ilçelerdeki dağılımına bakıldığında Bilecik Merkez ilçenin 4 proje ile ilk sırada yer aldığını görmekteyiz (Bakınız Harita 14). Bununla birlikte sadece 1 ve 2 adet projeli ilçelerin sayıca çoğunlukta olduğu da yine yukarıdaki haritadan izlenebilmektedir.

Harita 15: İlçeler Özelinde KK01 Projelerinin Dağılımı

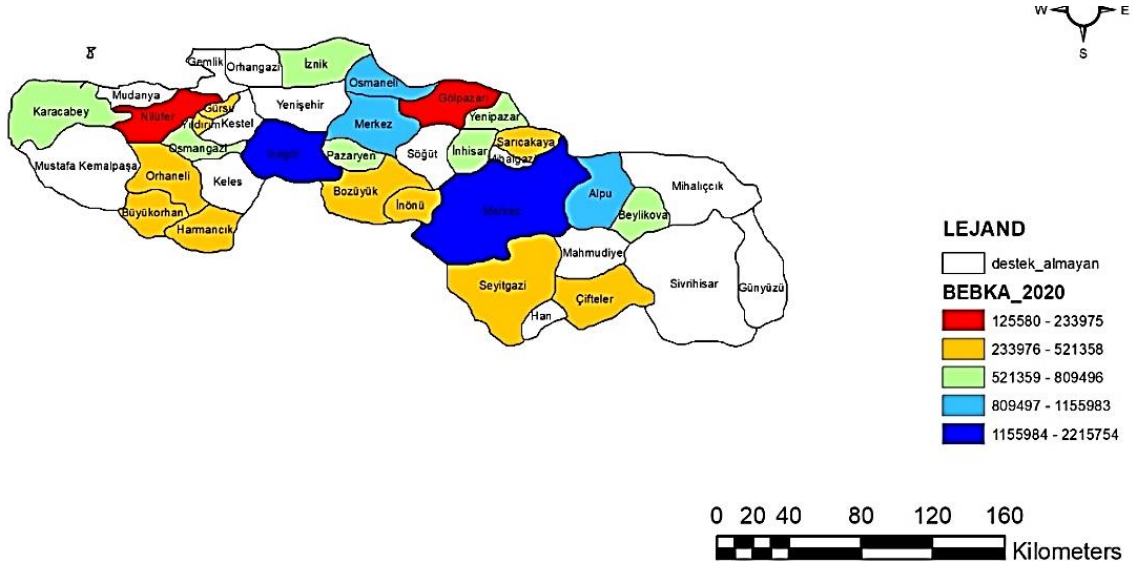
Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Harita 16: İlçeler Özelinde BEBKA Desteklerinin Dağılımı

189

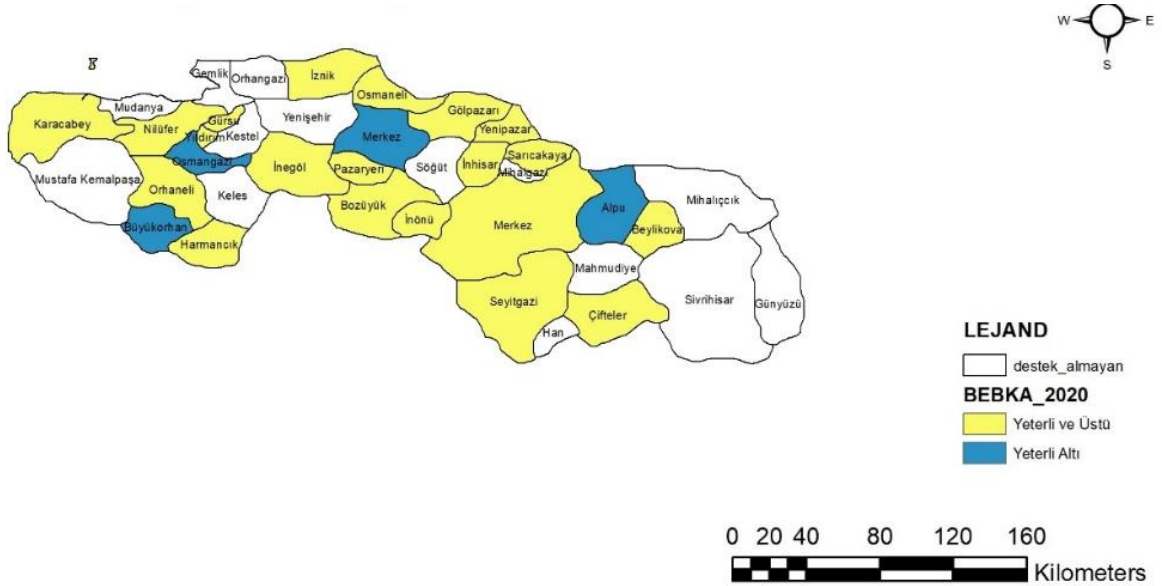
Harita 17: İlçeler Özelinde Desteklenen Proje Bütçelerinin Dağılımı

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bir önceki mekânsal analiz ile orantılı olarak, destek alan projelerin bütçelerinin ilçeler özelinde dağılımına bakıldığında, Bursa-Nilüfer ve Bilecik-Gölpazarı ilçelerinin en düşük; Bursa-İnegöl ve Eskişehir-Merkez ilçelerinin ise en yüksek düzeyde oldukları görülmektedir (Bakınız Harita 16).

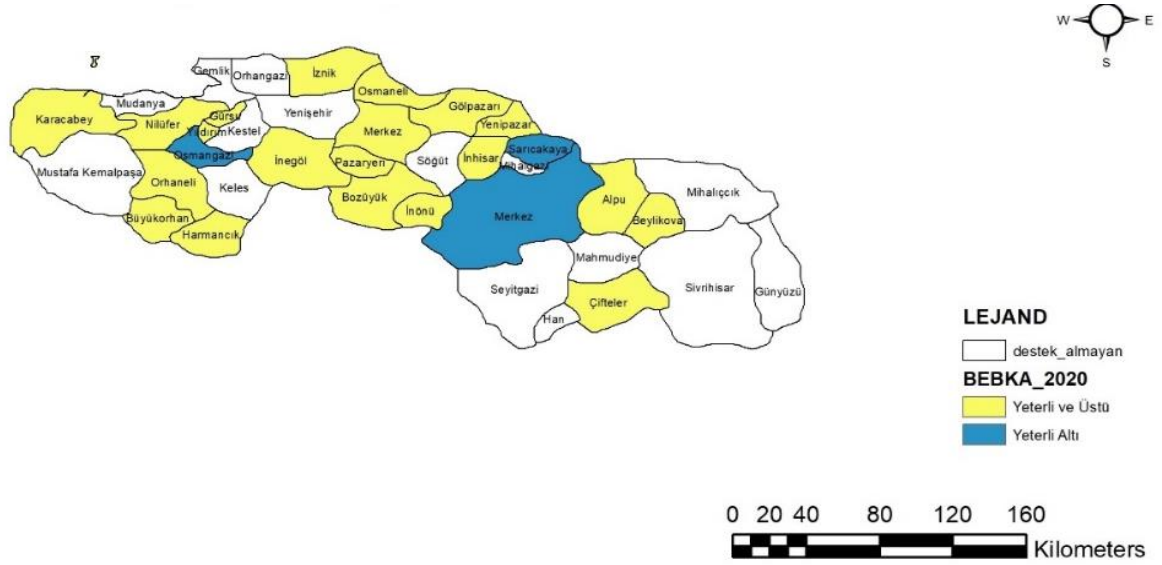
Harita 18: İlçeler Özelinde Proje Yürütücülerinin Genel Memnuniyet Düzeyleri

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yürütücülerin tamamladıkları projelere ilişkin memnuniyet düzeylerinin genel anlamda yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Bursa-Büyükorhan, Bilecik-Merkez ve Eskişehir-Alpu ilçelerindeki projelerin yarattığı memnuniyet düzeyleri görece olarak daha düşüktür (Bakınız Harita 18).

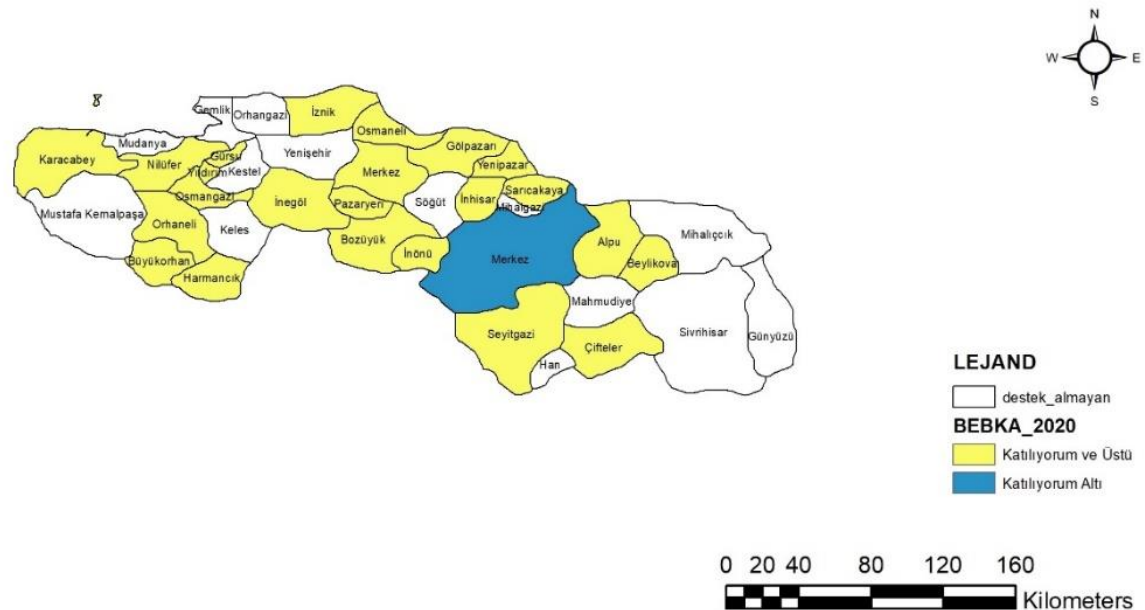
Harita 19: İlçeler Özelinde Proje Yürütücülerinin Proje Uygulama Sürecinden Memnuniyet Düzeyleri

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yürütücülerin “proje uygulama” sürecinden memnuniyet düzeyleri incelendiğinde, Bursa-Osmangazi, Eskişehir-Merkez ilçelerinin öne çıkarak farklılaştıkları görülmektedir (Harita 19). Bir önceki analiz ile karşılaştırmalı bir değerlendirmenin yapılması durumunda, bazı proje yürütücülerinin genel olarak projeden memnuniyet düzeyleri ile projenin uygulama aşamasına ilişkin sahip oldukları memnuniyet düzeyleri arasında farklılaşmalar olduğu da görülmektedir. Örneğin Eskişehir Merkez ilçelerdeki proje yürütücülerinin proje-genel memnuniyet düzeylerini “yeterli ve üstü” olarak; proje-uygulama-memnuniyet düzeylerini ise “yeterli altı” olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu tespit, proje uygulama süreç ve basamaklarına ilişkin anlamlı bir veri sağlamaktadır.

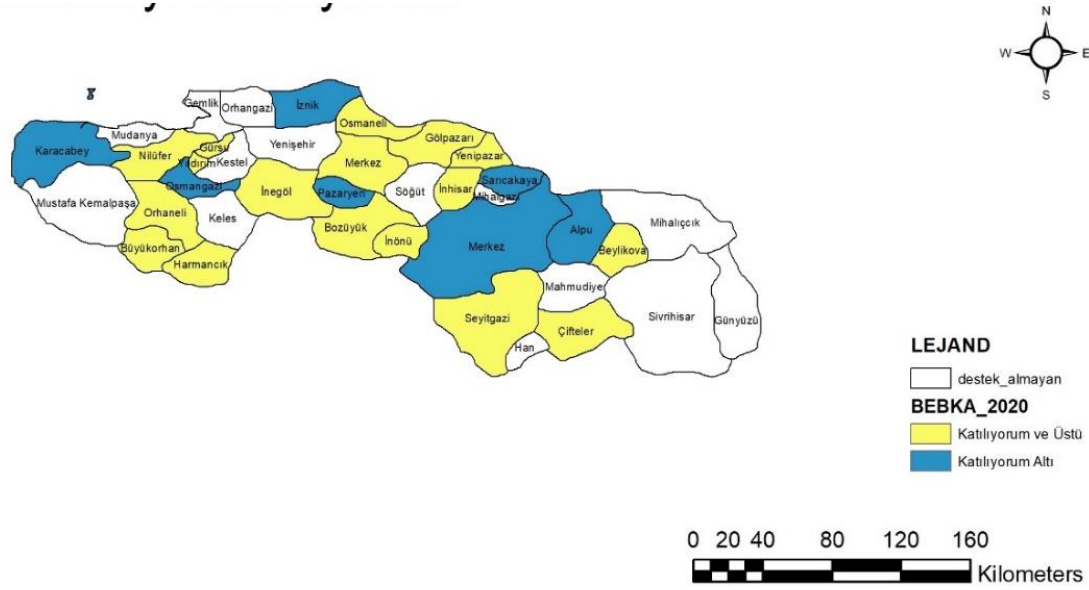
Harita 20: Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Önerme Durumu

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerini tamamlamalarının ardından proje yürütücülerine sunulan “Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Öneririm” kabulünü hemen hemen tüm proje yürütücülerinin “katılıyorum ve üstü” düzeyinde desteklediği görülmektedir (Harita 20). Sadece Eskişehir-Merkez ilçelerdeki proje yürütücüleri bu kabulü, “katılıyorum altı” düzeyinde desteklemektedirler. Bu profil, ilçenin proje-uygulama-memnuniyet düzeyleri ile de paralellik göstermektedir.

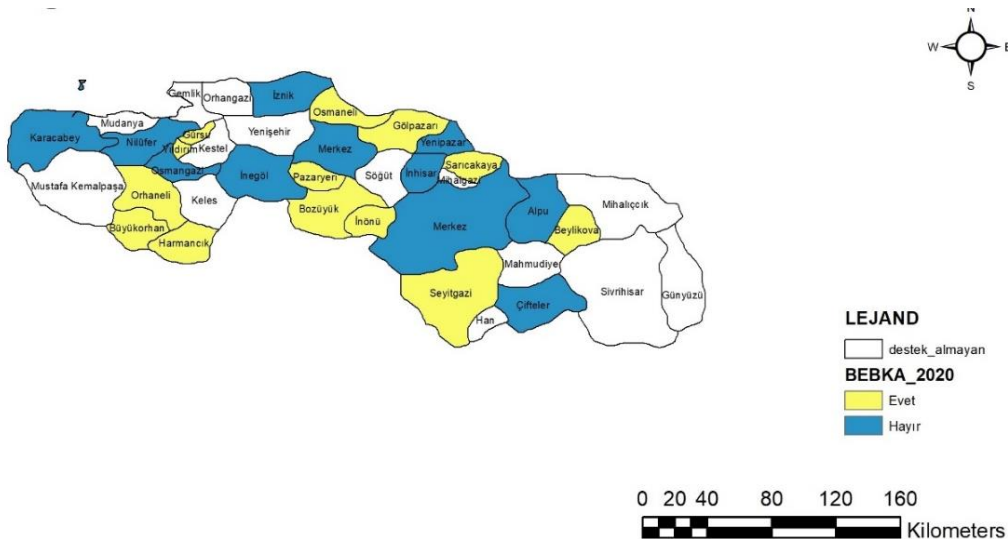
Harita 21: Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İsteme Durumu

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yine benzer şekilde “Gelecek Birkaç Yıl İçinde Benzer Bir Projeye Katılmak İstiyorum” kabulüne ilişkin proje yürütücülerinin cevaplarının ilçeler arasındaki dağılımı Harita 21 de ifade edilmektedir. Buna göre, Eskişehir-Merkez, Alpu ve Sarıcakaya ilçelerindeki; Bilecik-Pazaryeri ve Bursa-Karacabey, Osmangazi ve İznik ilçelerindeki proje ekiplerinin bu kabulü destekleme düzeylerinin görece düşük olduğu görülmektedir.

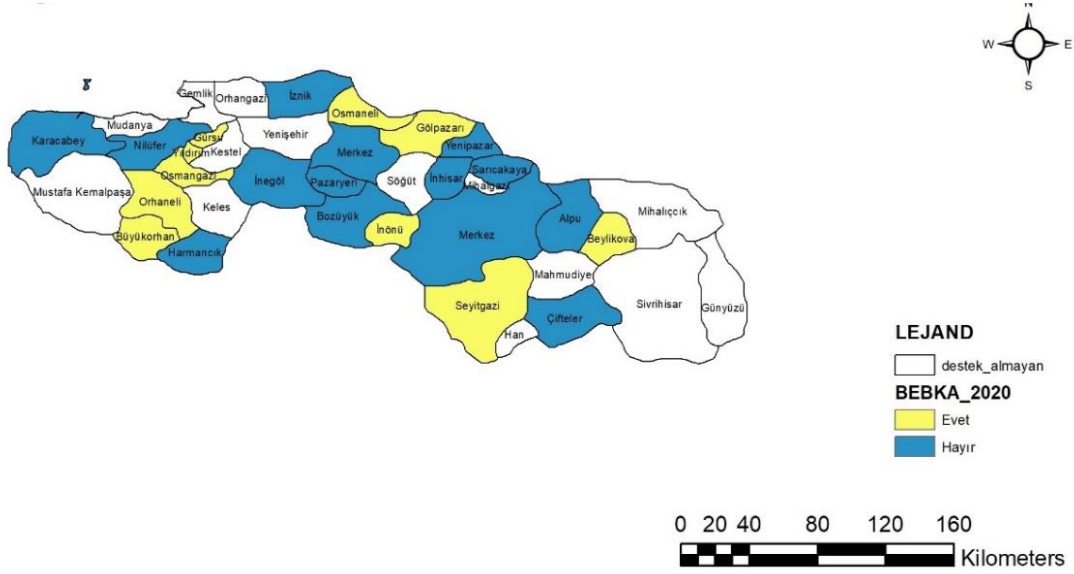
Harita 22: Projeden Sonra İlk Defa Başvurduğu Destek Programları Olma Durumu

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Projelerini tamamlamalarının ardından proje yürütücülerine sunulan “Başkalarının Benzer Bir Projeye Katılmalarını veya Benzer Bir Projeyi Başlatmalarını Öneririm” kabulünü hemen hemen tüm proje yürütücülerinin “katılıyorum ve üstü” düzeyinde desteklendiği görülmektedir (Harita 22). Sadece Eskişehir-Merkez ilçelerdeki proje yürütücüleri bu kabulü, “katılıyorum altı” düzeyinde desteklemektedirler. Bu profil, ilçenin proje-uygulama-memnuniyet düzeyleri ile de paralel bir sonuçtur.

Harita 23: Projeden Sonra Ajansın Diğer Desteklerine Başvurma Durumu

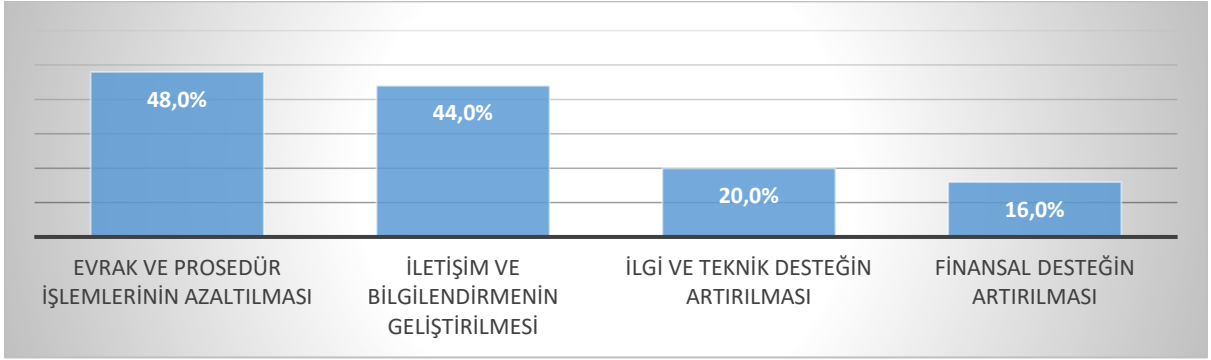
Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

“Projeden sonra Ajansın diğer desteklere başvurduğunuz mu?” sorusuna verilen cevaplar da yüksek oranda olumsuz olmuştur. Bununla birlikte, Bursa-Büyükorhan, Osmangazi, Gürsu; Eskişehir-İnönü, Seyitgazi ilçelerinde destek alan proje yürütücüleri, ilgili projeyi tamamlamalarının ardından kendilerine uygun olan BEBKA desteklerine başvurmuşlardır (Bakınız Harita 23).

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Raporun bu kısmında genel değerlendirmeler Covid-19 pandemisi dönemine atıf yapan alt başlık ile birlikte yer almaktadır. Bu kısımda elde edilen tüm bulguların değerlendirilmesinden hareketle BEBKA'nın bundan sonra geliştirebileceği Mali Destek Programları ve diğer destek fonlarının tasarımı ve geliştirilmesine dair saha çalışmasından gözlemler, elde edilen verilerin analizi ve derinlemesine görüşmelerde ortaya çıkan başvuru sahibi görüş ve talepleri derlenmiştir.

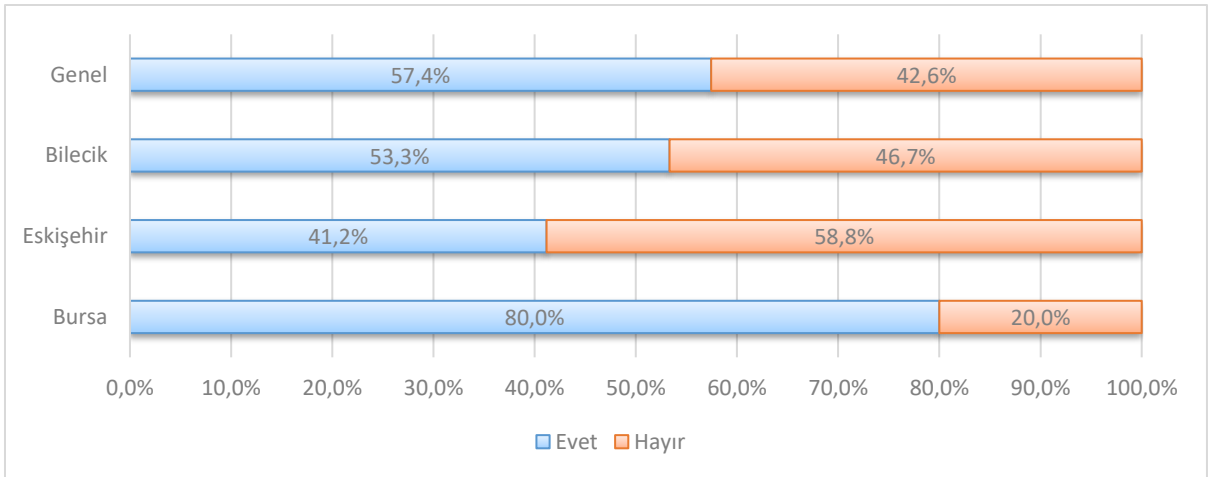
Şekil 77A. Proje Öncesi Sürecin Daha Etkin Olması İçin Belirtilen Hususlar (PO6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje öncesi sürecin daha etkin olması için belirtilen hususlar ise %50'ye yakın evrak ve prosedür işlerinin azaltılması, %45 civarında iletişim ve bilgilendirilmenin geliştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca proje yürütücüleri teknik ve finansal desteğin artırılmasını %20 civarında belirtmişlerdir.

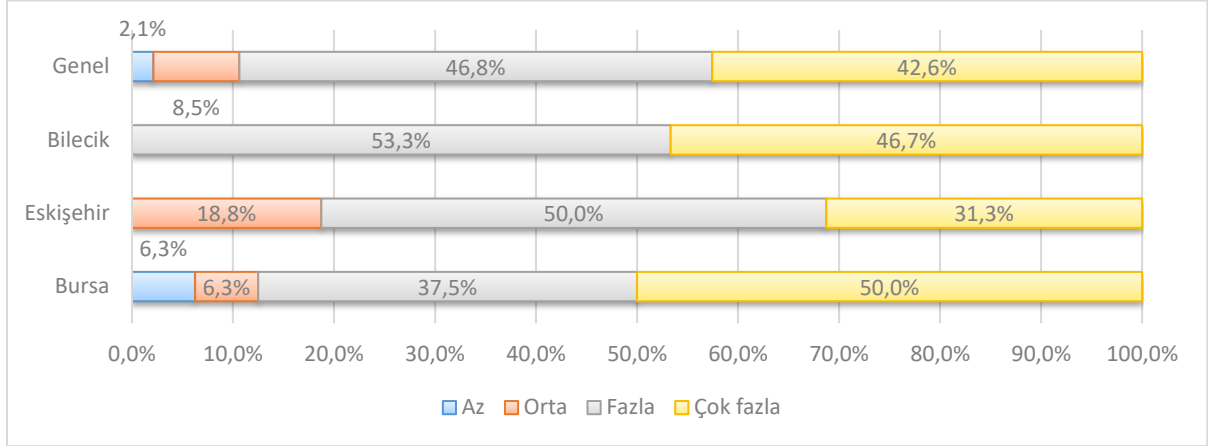
Şekil 78A. MDP Bölgesi- Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçme Durumu (PO14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje hazırlık sürecinde proje yürütücülerinin %60'a yakını Ajans ile iletişime geçtiğini belirtmiştir. Ajans ile iletişime geçme davranışında Bursa ili %80 ile öne çıkmaktadır. Bu durum Ajans genel merkezinin Bursa'da olmasının sonucudur.

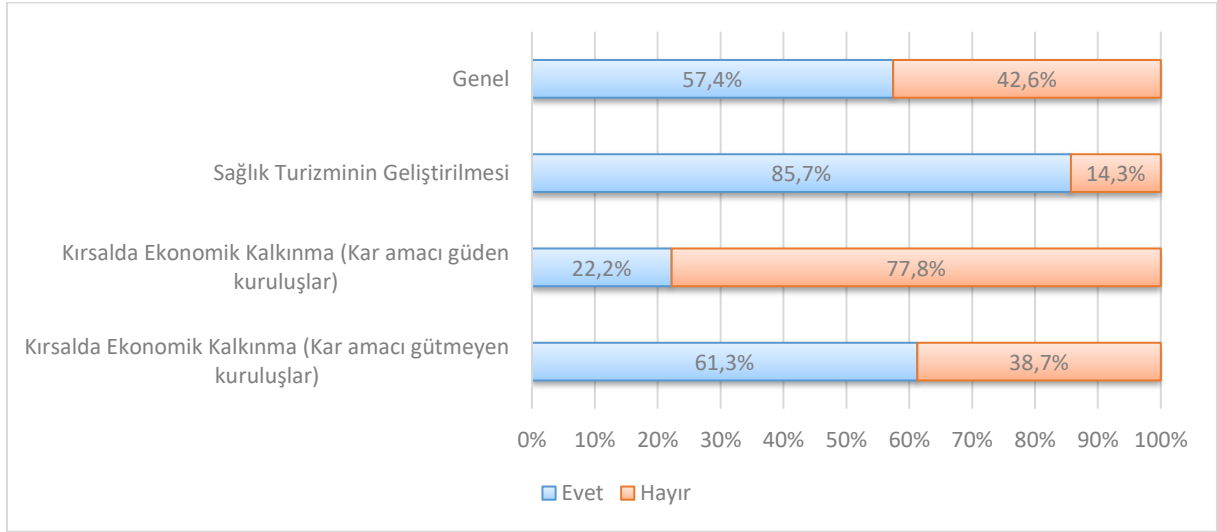
Şekil 78B. MDP Bölgesi- Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçenlerde Memnuniyet Düzeyi (PO14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje hazırlık sürecinde Ajans ile iletişime geçme davranışında Bilecik %100 memnuniyet düzeyi ile öne çıkmaktadır.

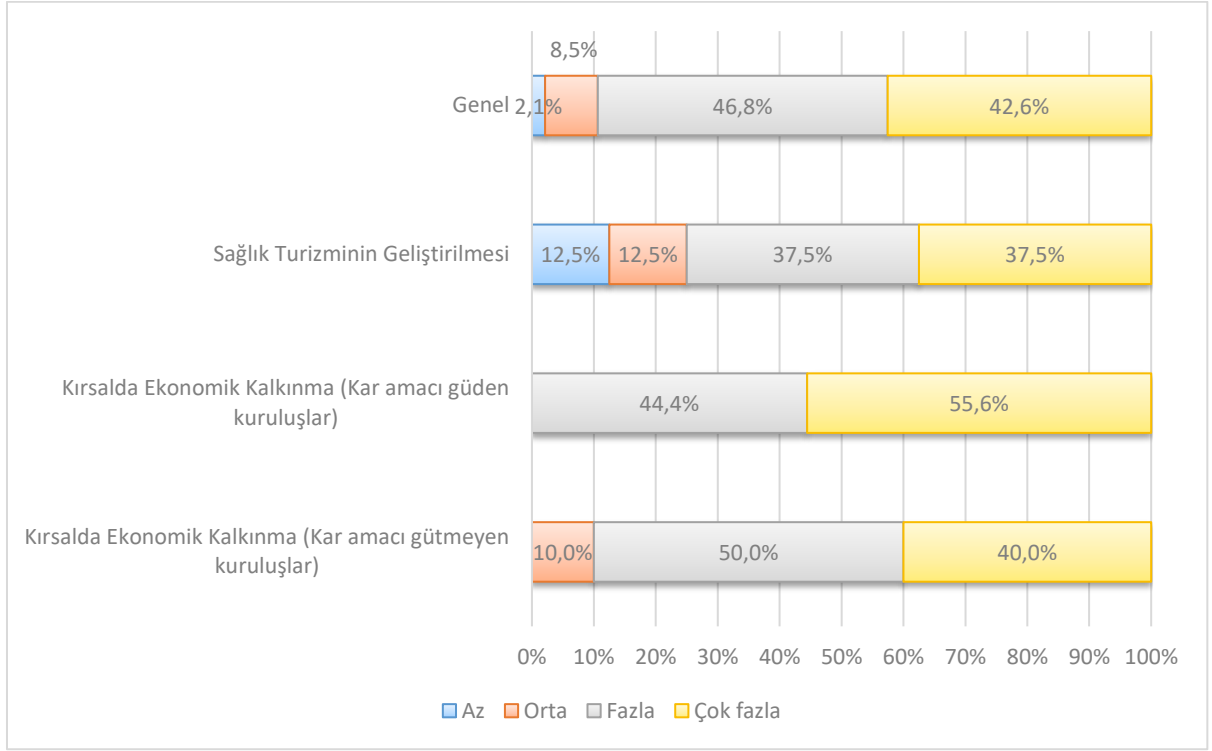
Şekil 78C. Proje Türü- Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçme Durumu (PO14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Sağlık Turizmi Geliştirme projelerinde Ajans ile iletişime geçme düzeyi %85'in üzerinde gözlemlenmiştir. Kar amacı güden kuruluşlar ise sadece %22 oranında Ajans ile iletişime geçmiştir. Kar amacı gütmeyen Kırsalda Ekonomik Kalkınma yararlanıcıları ise %60'ın üzerinde iletişime geçmeyi tercih etmiştir. Bu dağılım proje türlerinin kurumsallaşma düzeyleri hakkında anlamlı bir fikir vermektedir.

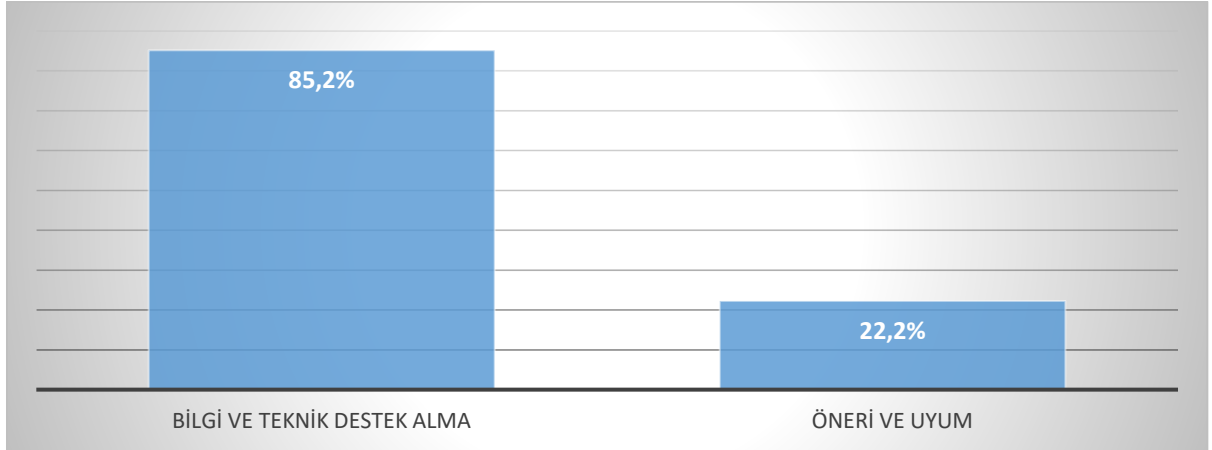
Şekil 78D. Proje Türü - Proje Hazırlık Sürecinde BEBKA ile İletişime Geçme Durumu (PO14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje hazırlık sürecinde Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) %100 oranında BEBKA ile iletişime geçmiştir.

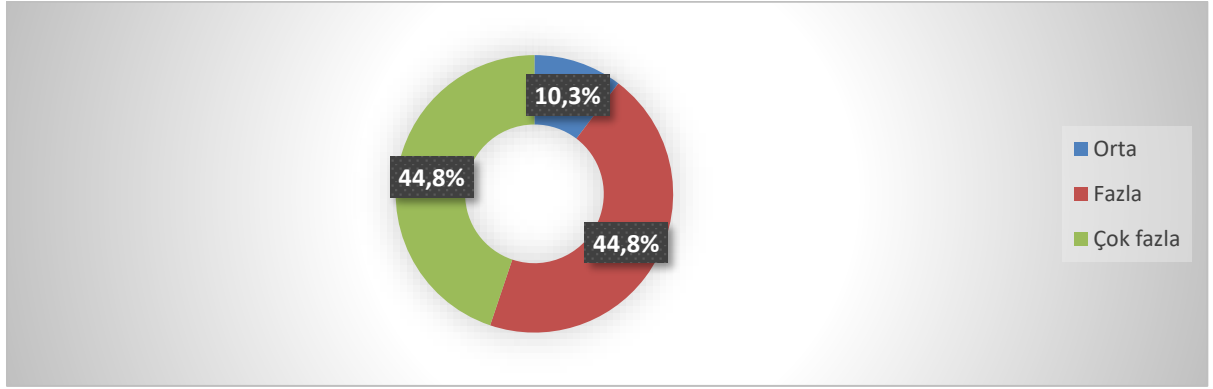
Şekil 79A. BEBKA ile İletişime Geçme Nedenleri (PO15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ajans ile iletişime geçme nedenlerinde %85 üzerinde bilgi ve teknik destek alma ile %20'nin üzerinde Ajansın önerilerini alma ve uyumlu çalışma motivasyonu gözlemlenmiştir.

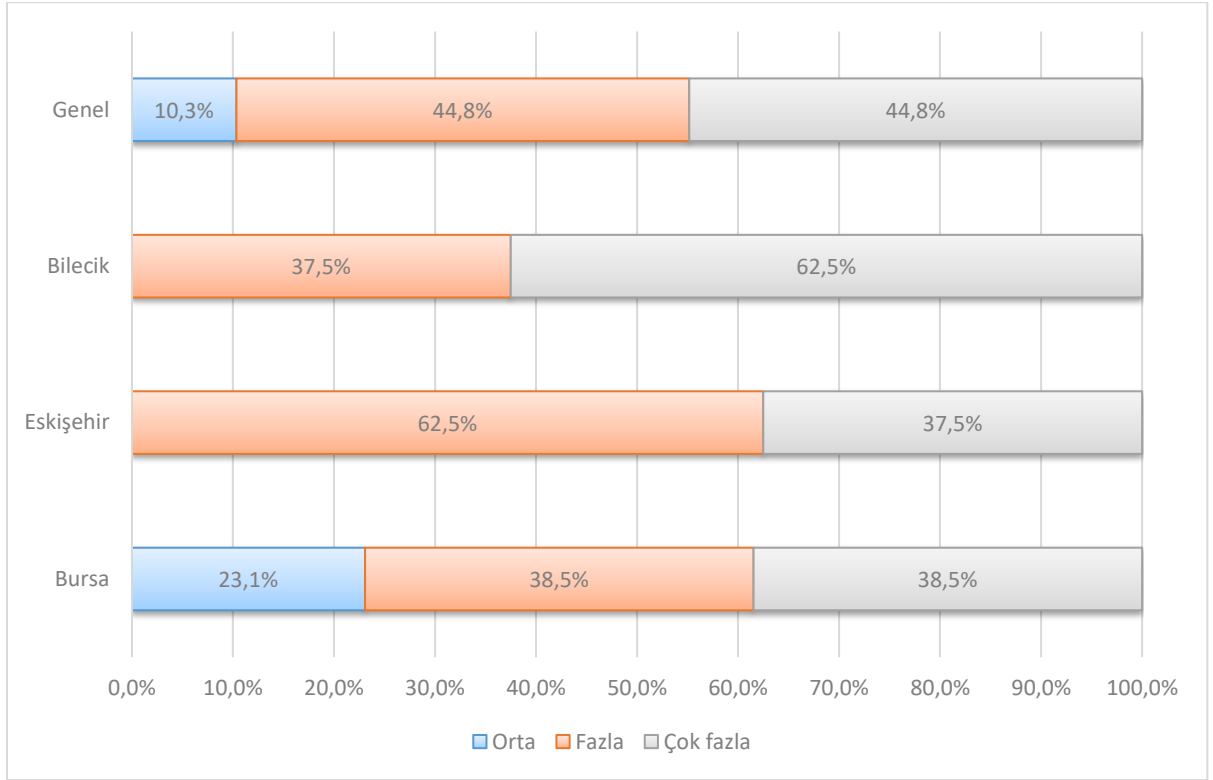
Şekil 80A. BEBKA ile Kurulan İletişimden Memnuniyet Derecesi (PO16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ajans ile kurulan iletişimden memnuniyet derecesi ise %90'a yakın olumlu olarak gözlemlenmiştir.

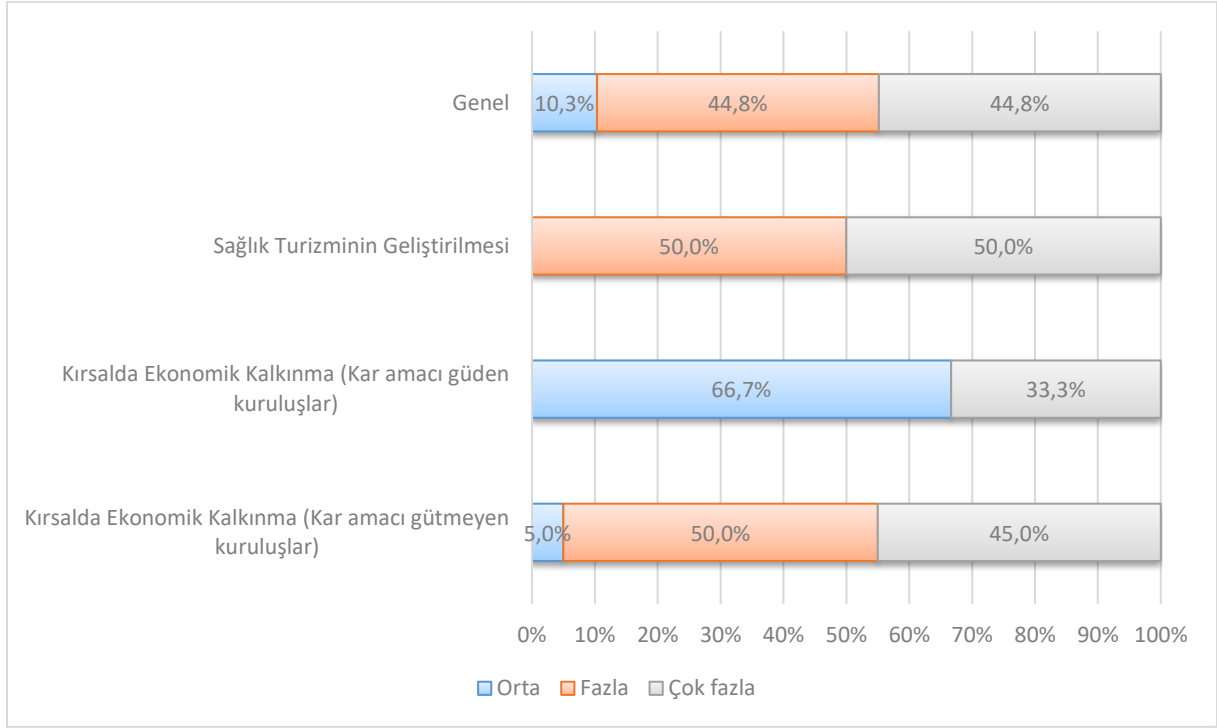
Şekil 80B. MDP Bölgesi - BEBKA ile Kurulan İletişimden Memnuniyet Derecesi (PO16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Her üç ilde de MDP bölgesinde de iletişimden memnuniyet derecesi çok yüksek çıkmıştır.

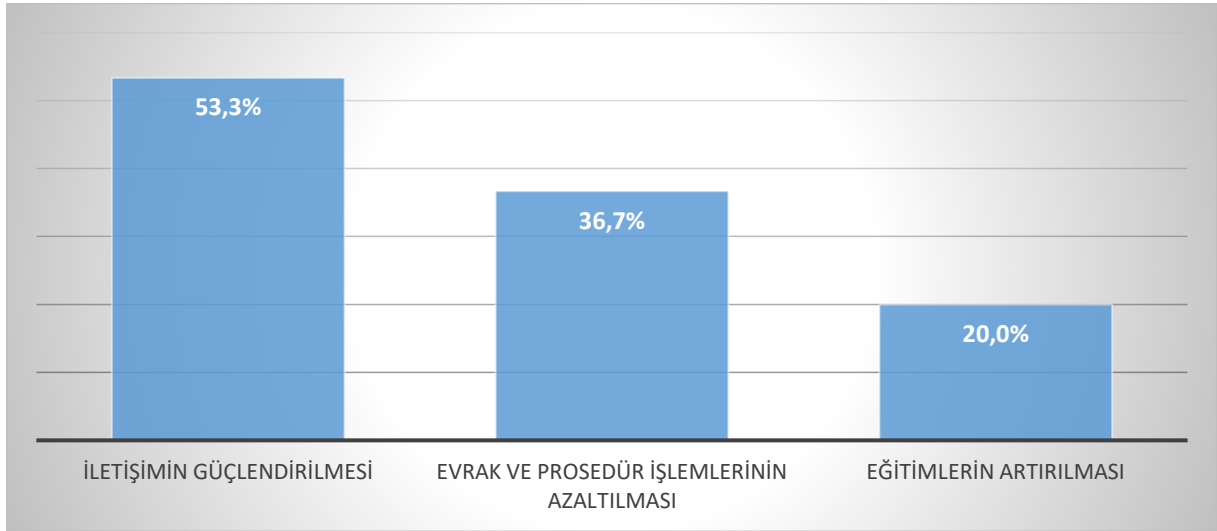
Şekil 80C. Proje Türü - BEBKA ile Kurulan İletişimden Memnuniyet Derecesi (PO16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kar amacı güden KEK projelerinde %70'e yakın memnuniyet gözlemlenmiştir.

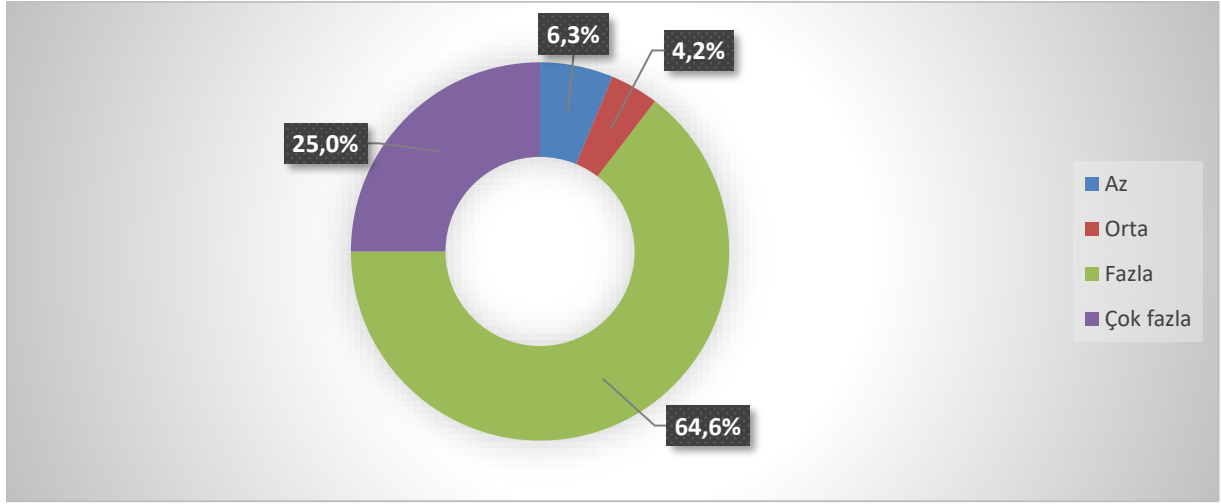
Şekil 81A. Proje Hazırlık Sürecinin Verimli Olması İçin BEBKA'dan Beklentiler (PO18)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje hazırlık sürecinin verimli olması için BEBKA'dan beklentiler sorulduğunda %50'nin üzerinde iletişimin güçlendirilmesi, %40'a yakın evrak ve prosedür işlerinin azaltılması ve %20 eğitimlerin artırılması beklentisi tespit edilmiştir.

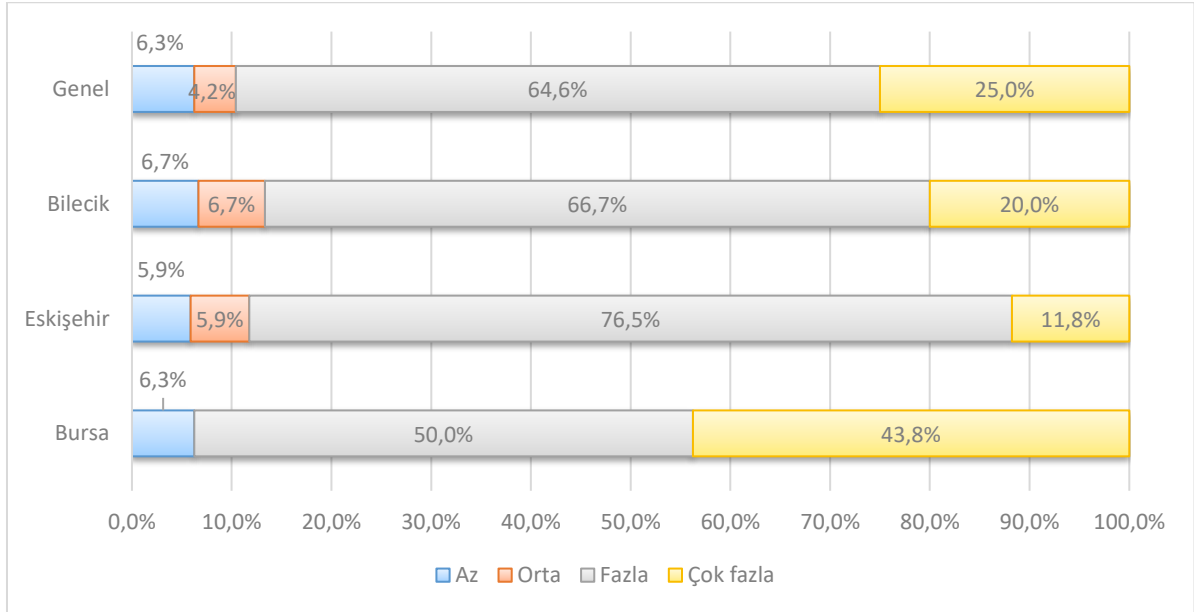
Şekil 82A. Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje süresinin yeterliliği hakkında %90'ın üzerinde olumlu geri dönüş tespit edilmiştir.

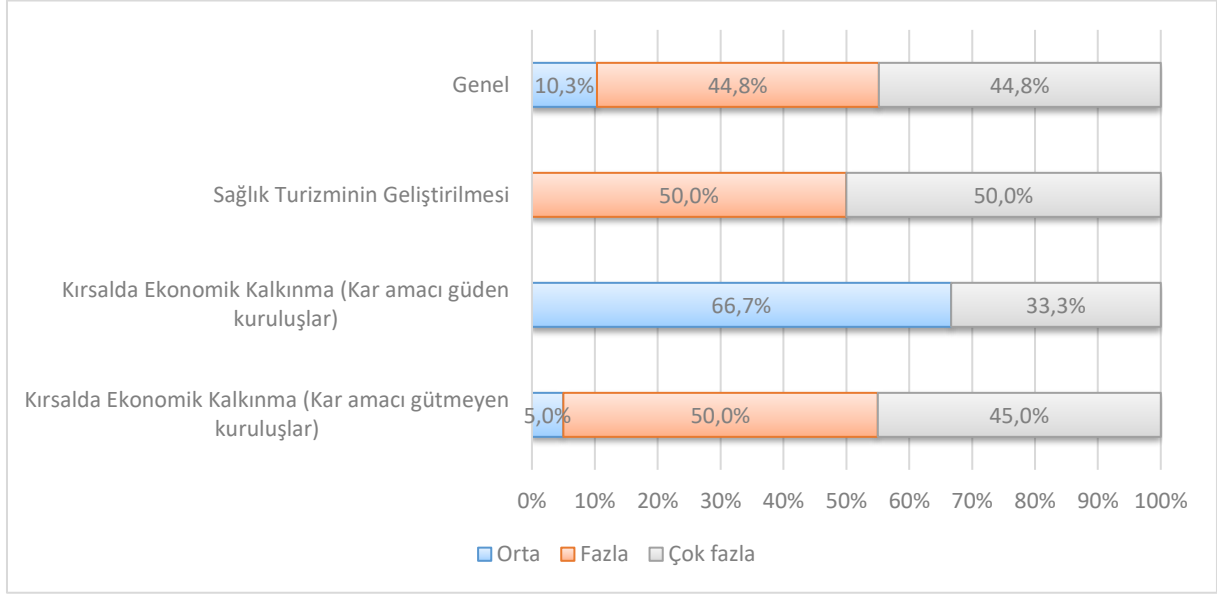
Şekil 82B. MDP Bölgesi - Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

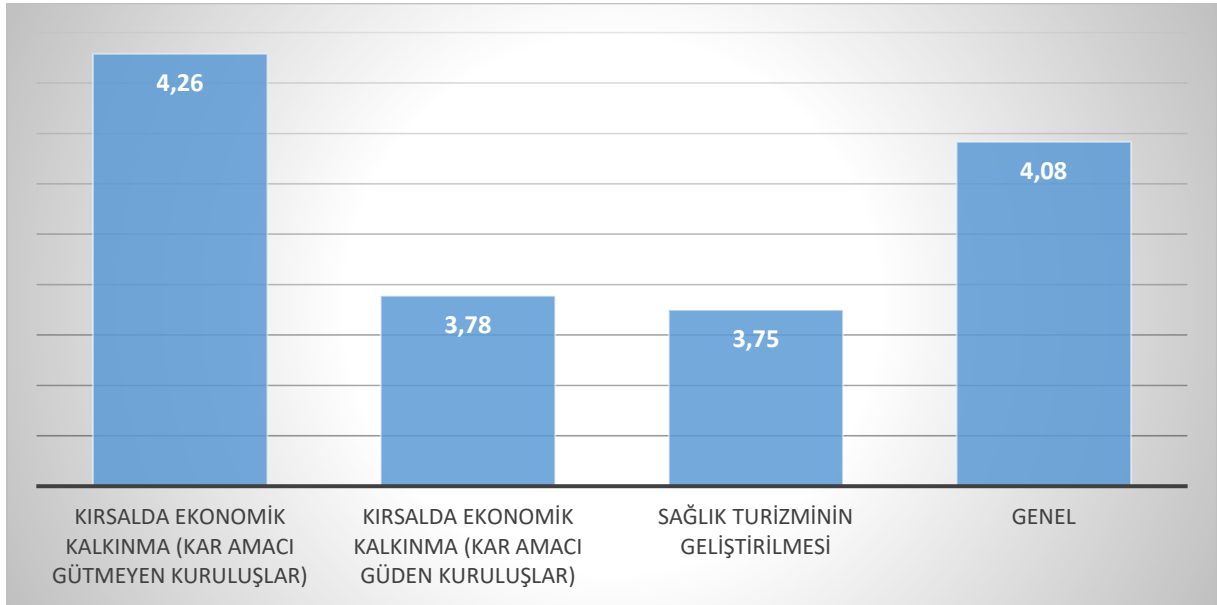
Her üç MDP bölgesinde de %86,7 ve üzeri dağılım gözlemlenmiştir. Bu durum projelerin takvimlerinin Ajans tarafından isabetli planlanıp yürütüldüğünü göstermektedir.

Şekil 82C. Proje Türü - Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

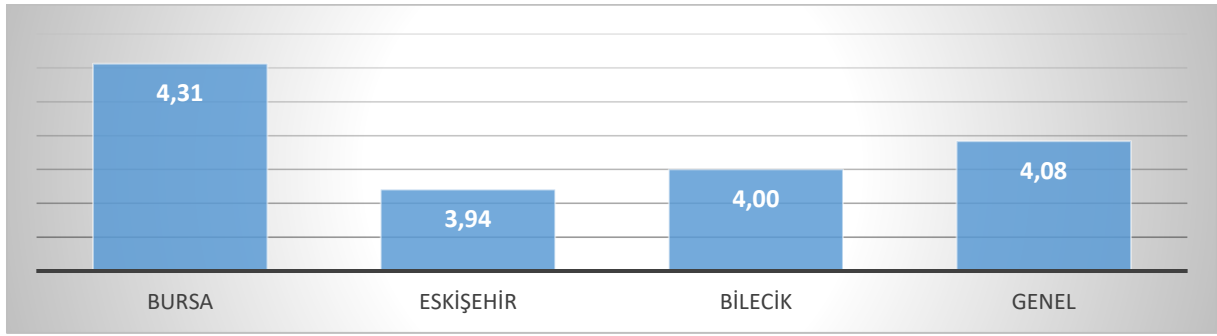
Şekil 82D. Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bu açıdan proje türü olarak Kar amacı gütmeyen Kırsalda Ekonomik Kalkınma projeleri 4.26 ile öne çıkmıştır.

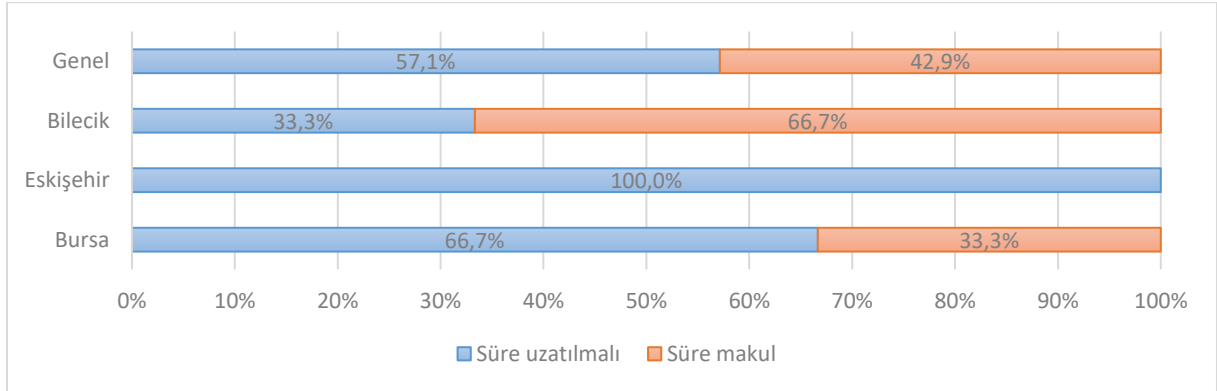
Şekil 82E. Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje süresinin yeterliliği hakkında memnuniyet düzende Bursa MDP bölgesi 4,31 ile öne çıkmıştır.

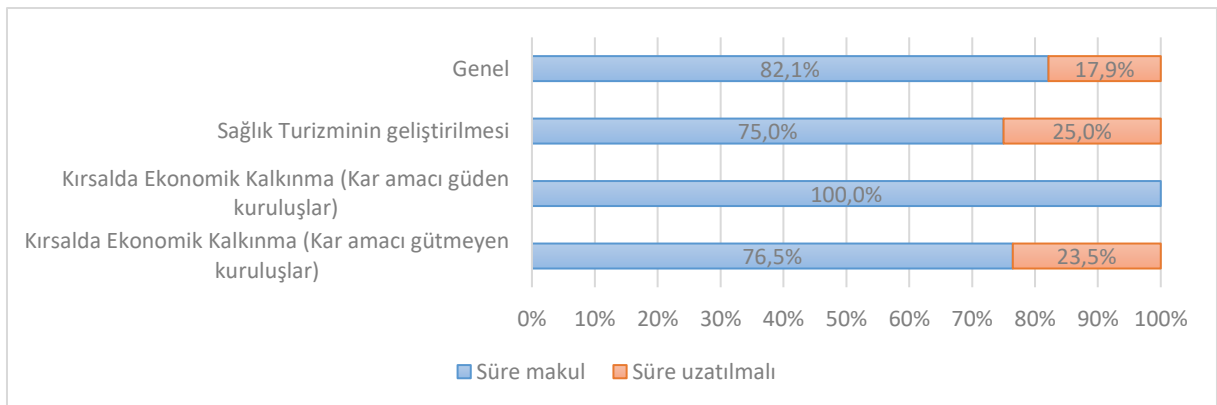
Şekil 82F. MDP Bölgesi- Proje Süresinin Yeterliliği Hakkında Memnuniyet (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Eskişehir ili proje süresinin uzatılması gerektiği yönünde görüş verirken Bilecik süreyi makul bulmaktadır.

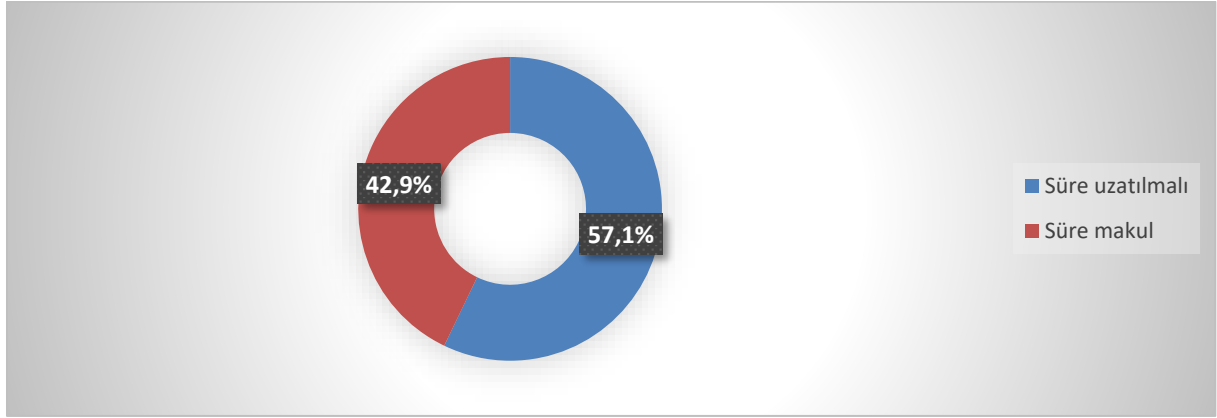
Şekil 82G. Proje Türü- Proje Süresi Konusunda Öneriler (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

KEK kar amacı güden projelerin tamamı sürenin uzatılmasını talep etmektedir.

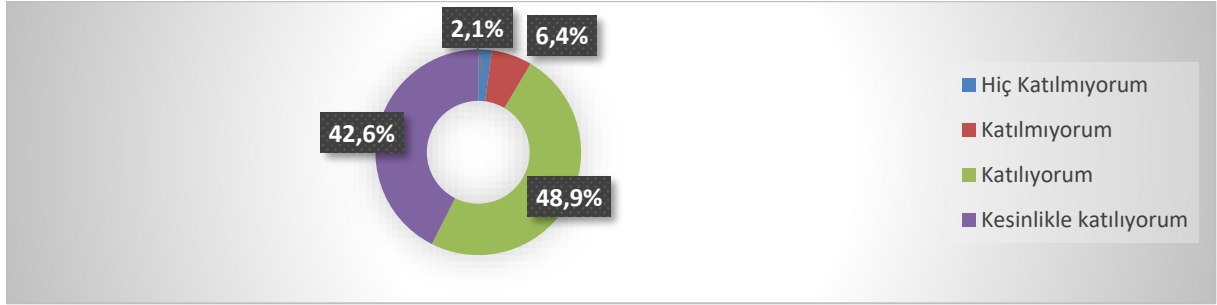
Şekil 82H. Proje Süresi Konusunda Öneriler (PU6)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %57'si sürenin uzatılmasını talep etmektedir.

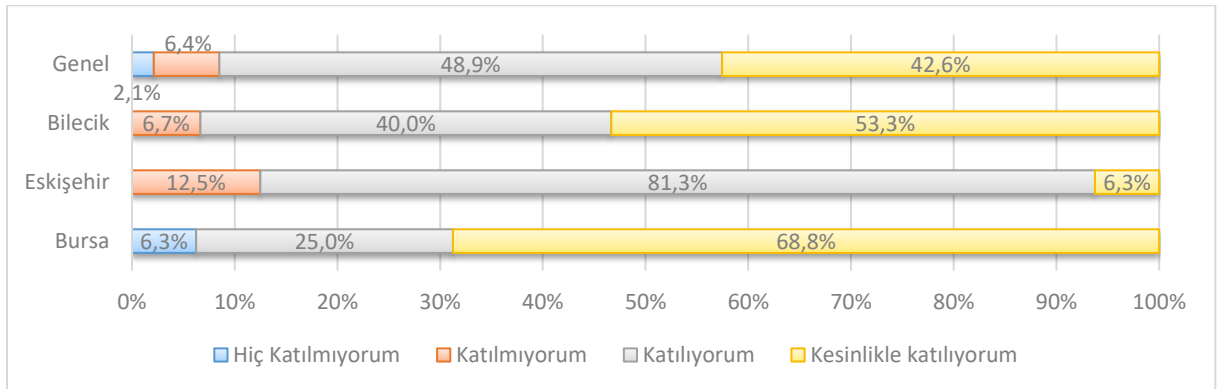
Şekil 83A. Projenin Uygulamasında Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %49'u projelere görüş ve fikirleri ile katkı sağlayabileceğini ifade etmektedir.

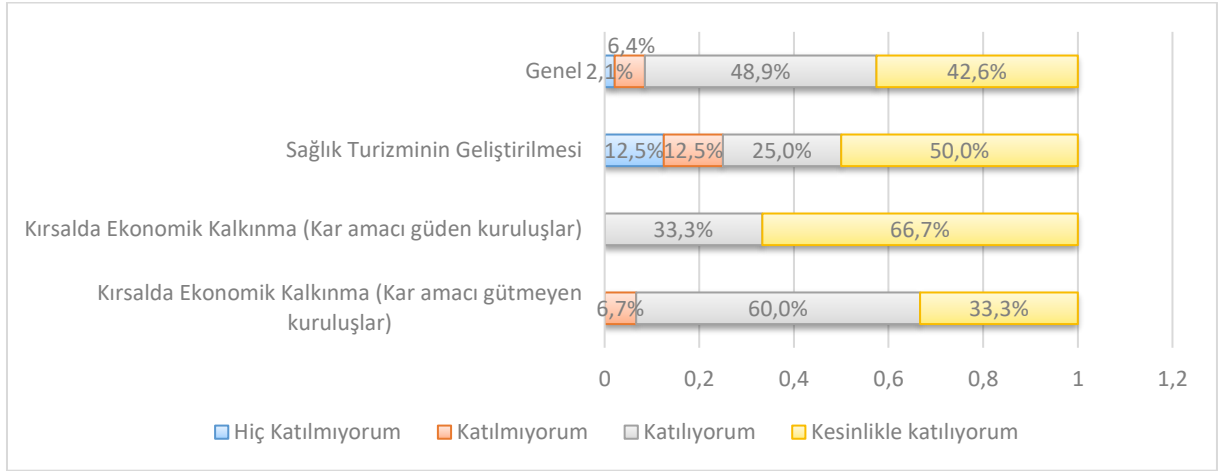
Şekil 83B. MDP Bölgesi - Projenin Uygulamasında Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bursa ilindeki projelerde “kesinlikle katılıyorum” cevabı %70’e yakın gözlemlenmiştir.

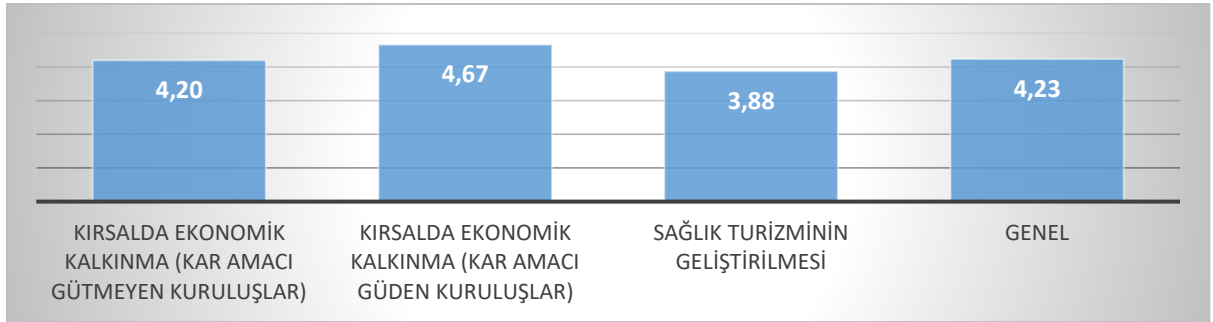
Şekil 83C. Proje Türü - Projenin “Uygulamasında” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kar amacı güden Kırsalda Ekonomik Kalkınma projelerinin tamamı olumlu görüş bildirmiştir.

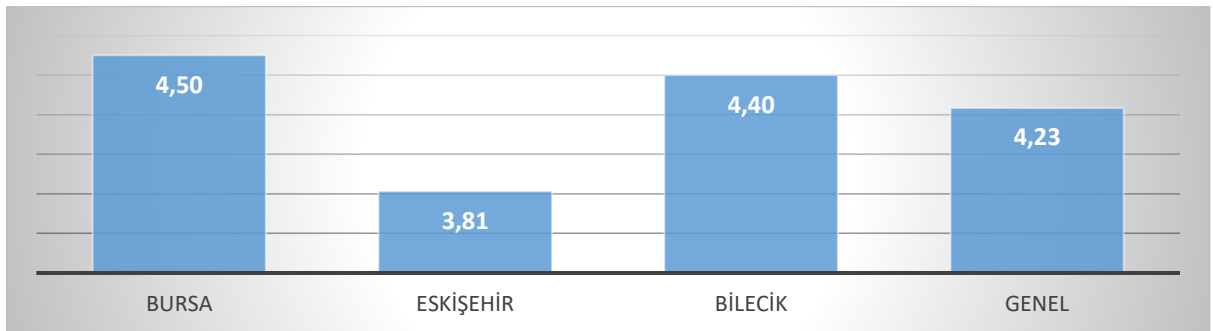
Şekil 83D. Projenin “Uygulamasında” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlardan projelere görüş ve fikirleri ile katkı sağlayabileceğini 5 üzerinden değerlendirmeleri istenildiğinde en yüksek skoru proje türüne göre 4,67 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar amacı güden kuruluşlar almaktadır.

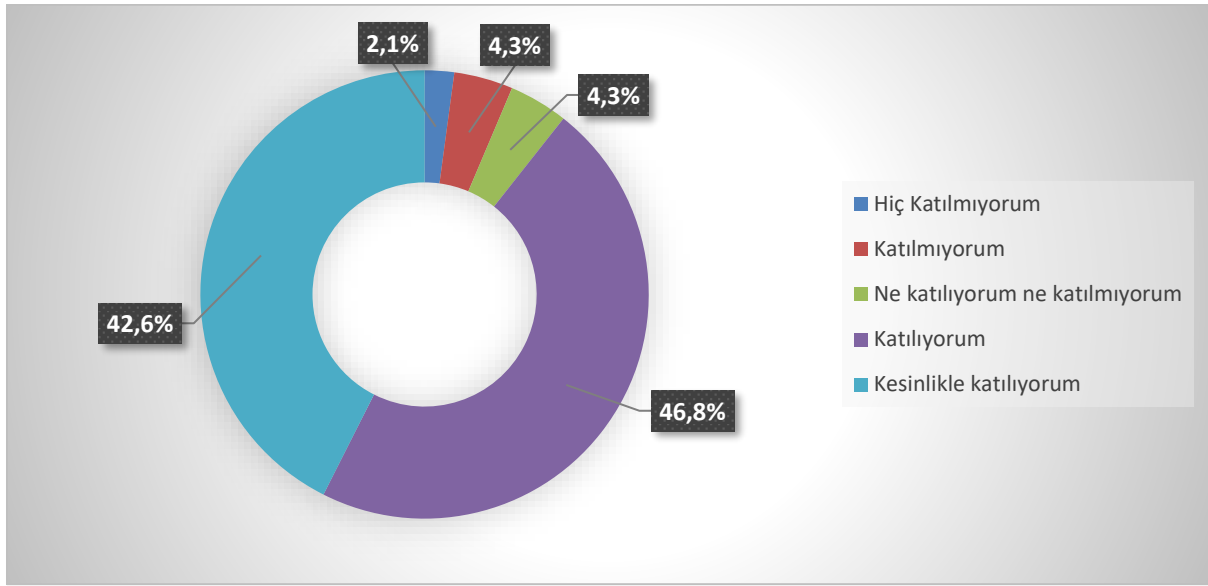
Şekil 83E. Projenin “Uygulamasında” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS15)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların projelere görüş ve fikirleri ile katkı sağlayabileceğini 5 üzerinden değerlendirmeleri istenildiğinde en yüksek skoru illere göre 4,5 ile Bursa almaktadır.

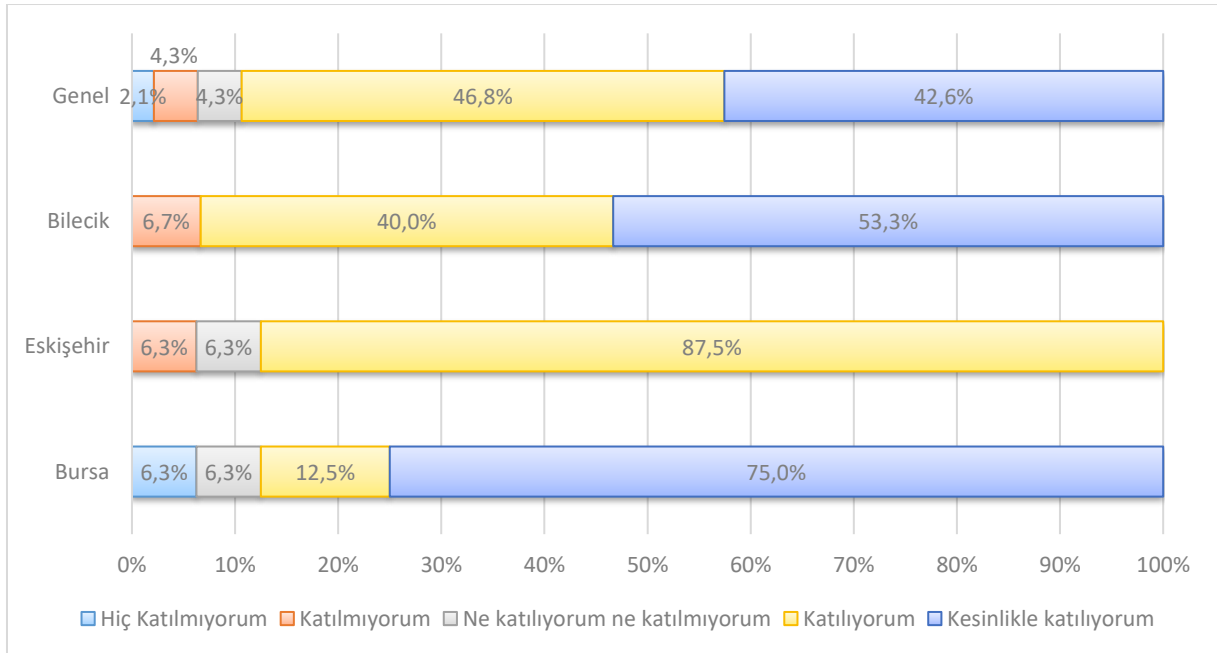
Şekil 84A. Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanların %47'si projelere görüş ve fikirleri ile katkı sağlayabileceğini ifade etmektedir.

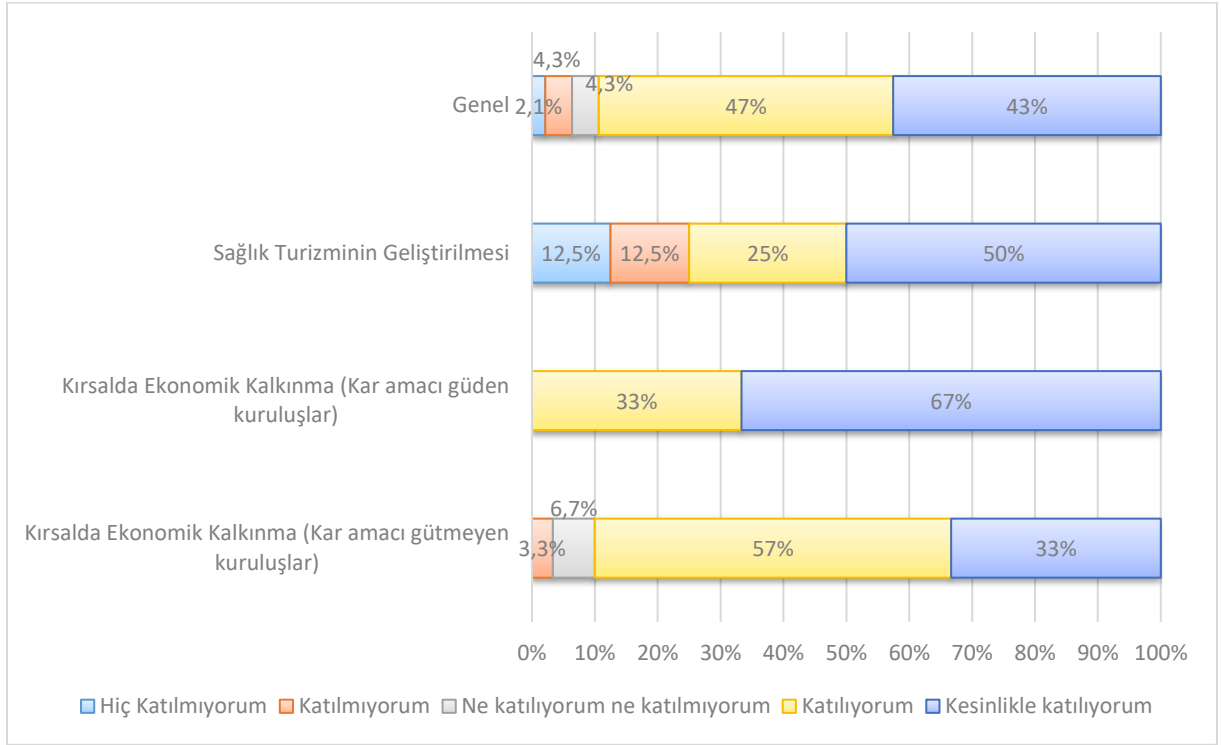
Şekil 84B. MDP Bölgesi - Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü (PS16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bursa ilindeki projelerin geliştirilmesine katkı sağlama oranı Bilecik ilinde %93'e ulaşmaktadır.

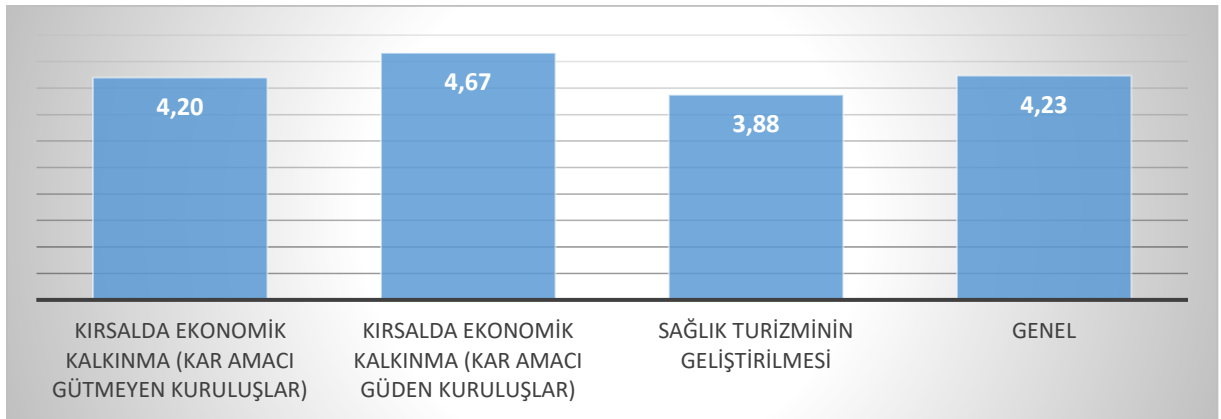
Şekil 84C. Proje Türü- Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü. (PS16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Kar amacı güden Kırsalda Ekonomik Kalkınma projelerinin tamamı olumlu görüş bildirmiştir.

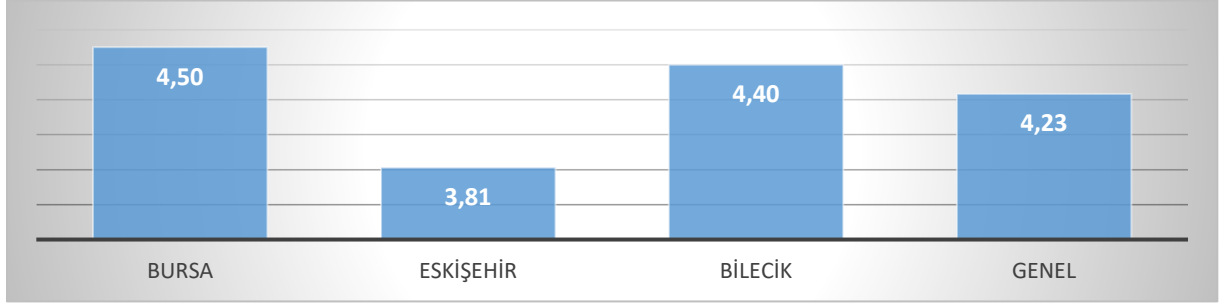
Şekil 84D. Proje Türü - Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü. (PS16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlardan projelere görüş ve fikirleri ile katkı sağlayabileceğini 5 üzerinden değerlendirmeleri istenildiğinde en yüksek skoru proje türüne göre 4,67 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar amacı güden kuruluşlar almaktadır.

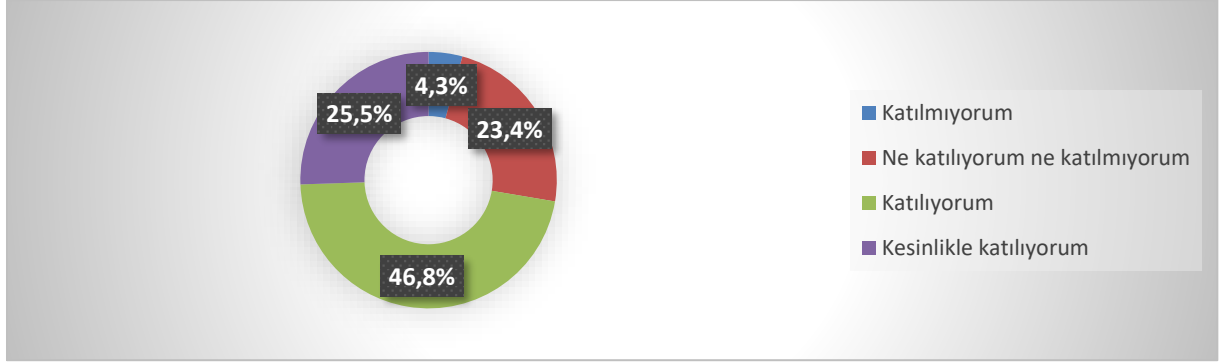
Şekil 84E. MDP Bölgesi- Projenin “Geliştirilmesinde” Görüş ve Fikirlerle Katkı Sağlayabilme Görüşü. (PS16)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Ankete katılanlardan projelere görüş ve fikirleri ile katkı sağlayabileceğini 5 üzerinden değerlendirmeleri istenildiğinde en yüksek skoru illere göre 4,5 ile Bursa almaktadır.

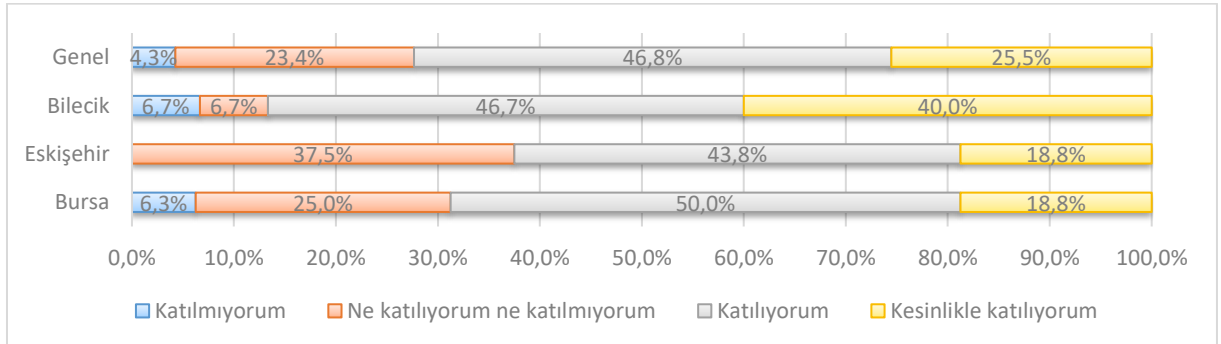
Şekil 85A. Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA’ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Olumlu yaklaşımları nedeniyle BEBKA’ya yeni bir proje başvurusunda bulunmak isteyenlerin oranı %82’dir.

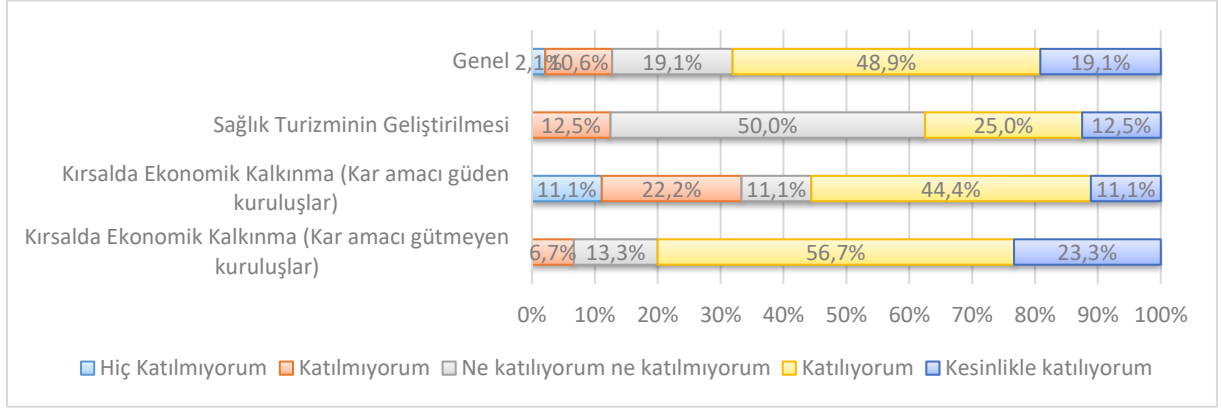
Şekil 85B. MDP Bölgesi- Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA’ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

BEBKA’ya olumlu yaklaşımları nedeniyle yeni bir proje başvurusunda bulunmak isteyen iller içinde en yüksek oran %87 ile Bilecik’tedir.

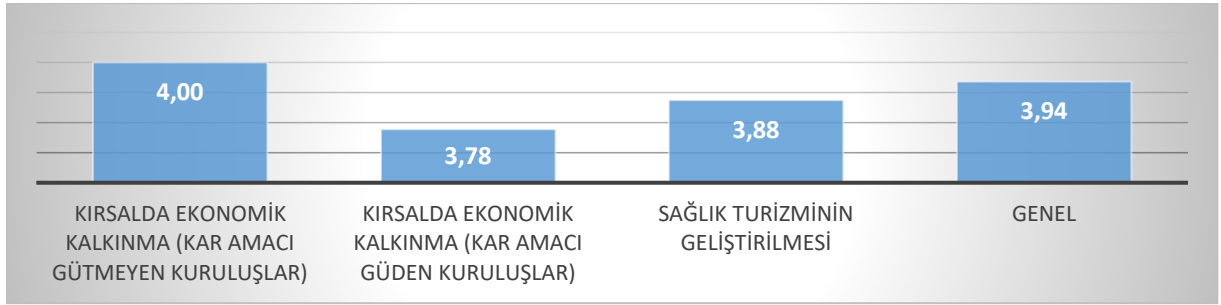
Şekil 85C. Proje Türü - Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Olumlu yaklaşımları nedeniyle BEBKA'ya yeni bir proje başvurusunda bulunmak isteyen proje türleri içinde en yüksek oran %73 ile Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar amacı gütmeyen kuruluşlardır.

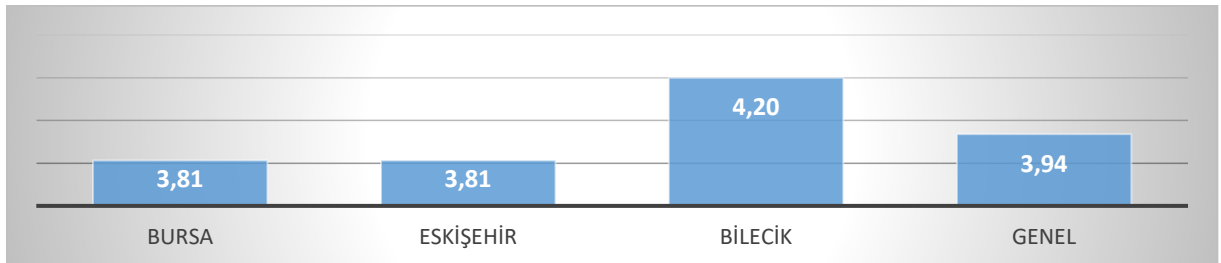
Şekil 85D. Proje Türü- Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yeni bir proje başvurusunda bulunma isteği duyma hususunda puan proje türü bazında en yüksek oran 4 ile KEK kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından verilmiştir.

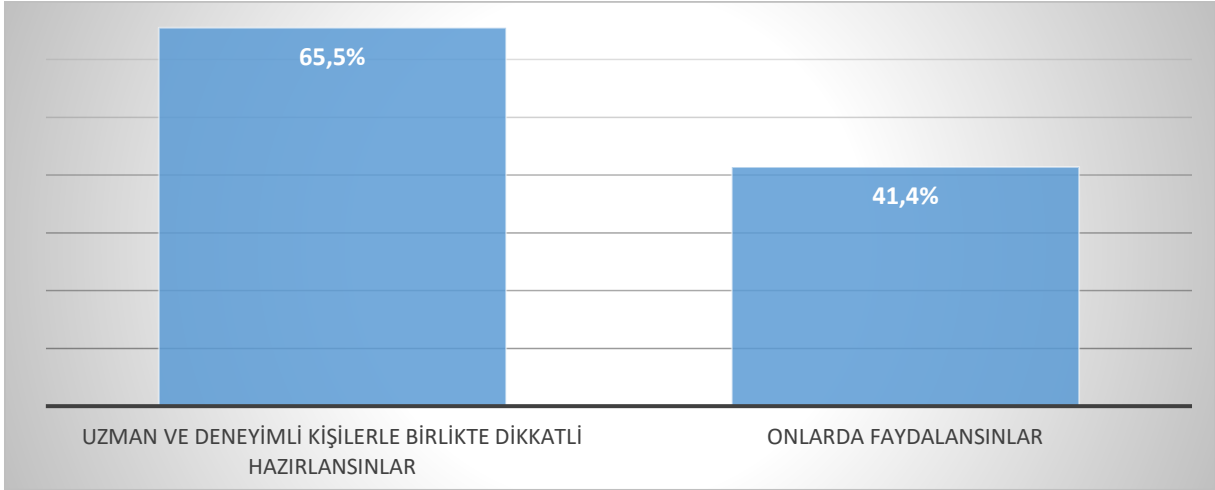
Şekil 85E. MDP Bölgesi- Karşılaşılan Sorunları Çözme Yaklaşımları Sayesinde BEBKA'ya Proje Başvurusunda Bulunmayı Planlama Görüşü (PS19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yeni bir proje başvurusunda bulunma isteği duyma hususunda puan iller bazında en yüksek oran 4.2 ile Bilecik tarafından verilmiştir.

Şekil 86A. Proje Geliştirmeyi Düşünen Kurum ve Şirketlere Öneriler (PS23)

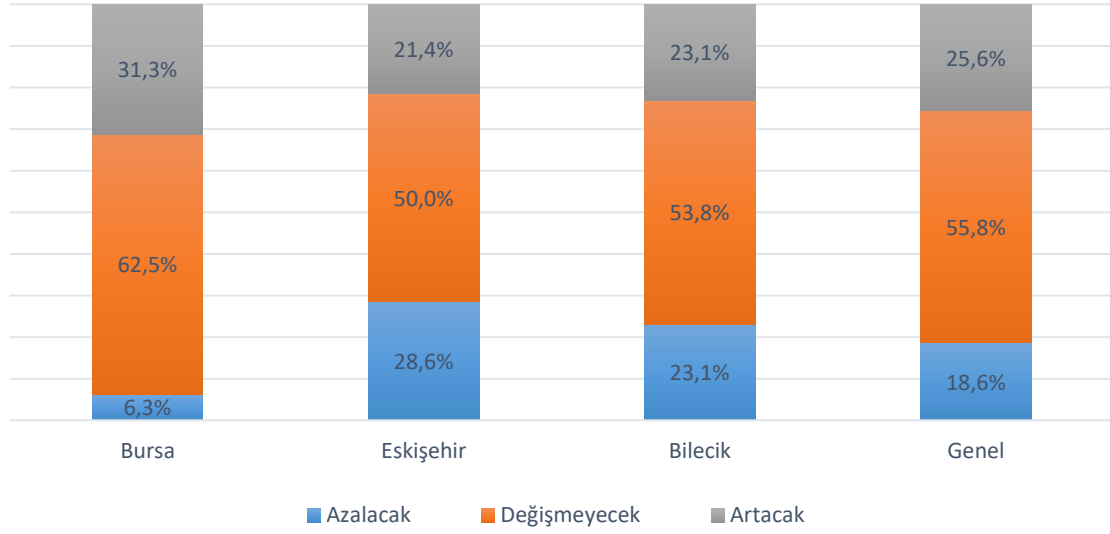
Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

MDP’den faydalanan proje yürütücülerinin, proje geliştirmeyi düşünen kurum ve şirketlere önerilerini derlediğimiz zaman ise; “uzman ve deneyimli kişiler ile birlikte dikkatli hazırlanma” önerisi %65’in üzerinde gözlemlenmiştir. Bilecik ilindeki yararlanıcıların, Ajans’a tekrar proje başvurusunda bulunmak istemeleri açısından %90’a yakın olumlu cevap gelmiştir. Sağlık Turizmi Geliştirme programının yararlanıcıları Ajans’a tekrar başvuru yapma açısından %75 ile öne çıkmaktadır(Şekil 86A).

Bu bölümde, projelerin 2020 yılının ilk aylarında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgın dönemine ilişkin dirençlilik düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. İlgili sorular hem genel eğilimi belirler şekilde hem de iller ve destek kalemleri özelinde farklılaşmaların incelenebileceği şekilde grafik olarak ifade edilmiştir. Dünyayı etkisi altına alan, ekonomik ve sosyal hayatta olumsuz etkilere neden olan Covid-19 Küresel Salgın’ının istihdama etkisi tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de üzerinde araştırma yapılması gereken önemli sosyo-ekonomik değişkenlerin başında gelmektedir. Buna göre, ülkemizde 2020 yılı 6.ayını itibariyle (alan çalışmasının yapıldığı aylara referans veren dönem olarak) toplam 26 milyon kişi istihdam edilmektedir. Bu sayı ilgili ay için ülkemizdeki istihdam oranının %41,6 olduğunu ifade etmektedir. Yine TÜİK verilerine göre, istihdamın sektörel dağılımına bakıldığında tarımda %18, hizmetlerde %56 ve sanayide de %26’lık değere sahip olduğu görülmektedir (TÜİK, 2020).

Covid-19 salgınının tüm dünyayı etkisi altına almaya başladığı 2019 yılsonu itibariyle ülkemizdeki işgücü istatistikleri, pandeminin istihdam yapısı üzerindeki etkilerini anlamlandırabilmemiz açısından bizlere çıkış noktası sağlamaktadır. Buna göre, TÜİK işgücü istatistiklerine dayanan verilere göre, 2019 yılı istihdam oranı %45,4 iken 2020 Haziran ayı itibariyle bu değer %41,6’ya gerilemiştir. Bu değer farkı, istihdam edilen nüfusta %8’lik bir daralma anlamına gelmektedir. Tarım dışı işsizlik oranlarındaki değişime bakıldığında da 2019 yılında %15,2 olan değer 2020 Haziran itibariyle %16,7’ye yükseldiği, görülen bu yükseliş ise iş gücünde yer alan her 100 kişiden 9 kişinin daha bu dönemde işsiz kaldığı anlamına gelmektedir.

Şekil 87A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi -İstihdama Etkisi (DK2)

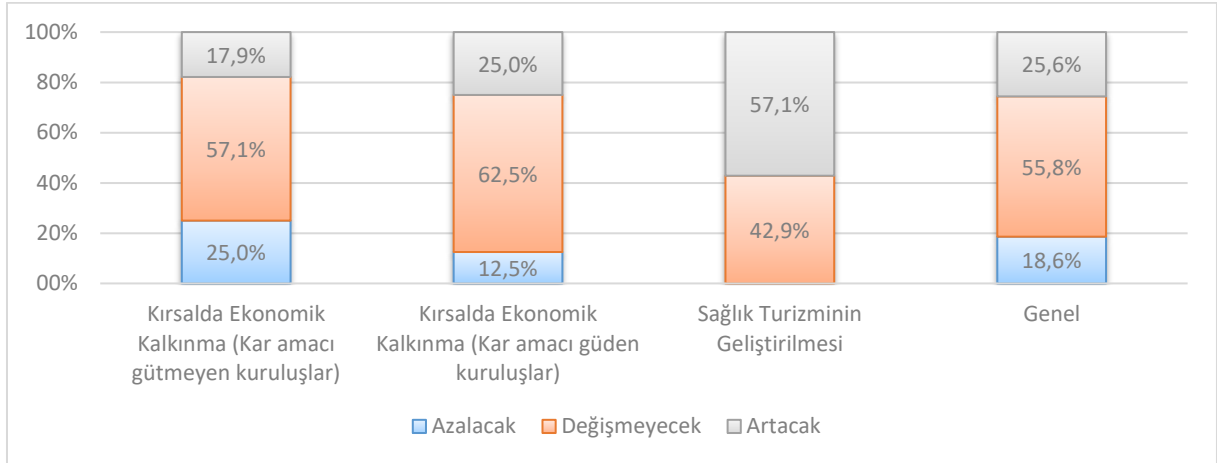

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Birçok çalışmada da ifade edildiği gibi küresel salgının küresel istihdam piyasaları üzerindeki etkisi olumsuz seyir izlemektedir, ülkemiz de bu profili doğrular nitelikte gelişmeler olduğu görülmektedir. 2019 ortalama ve 2020 Haziran TÜİK işgücü istatistikleri incelendiğinde, ülkemizde istihdam oranında yaşanan düşüş tarım sektöründe %3, Sanayi sektöründe % 7.5 ve hizmetler sektöründe %9 olduğu görülmektedir. Hâlihazırda en yüksek istihdam değerine sahip olan hizmetler sektöründe görülen daralmanın hizmetler sektörünün alt sektörlerinde farklı şekillerde etki gösterdiği bilinmektedir. Bu anlamda ekonomi piyasalarının beklentisi hizmetler-sağlık ve turizm alt sektörlerindeki istihdam anlamındaki daralmanın görece daha az olacağı yönündedir. Alan çalışmamızın sonuçlarına bakıldığında ise, ilgili projelerde istihdamda dalgalanma olasılığının dikkate değer oranda beklenmediği/öngörülmediği görülmektedir (Şekil 87A).

Katılımcıların yaklaşık %56'sı istihdam anlamında bir değişiklik yaşanmasını beklemediklerini, %19'luk kısmı ise Covid-19 ile birlikte istihdam edilen kişi sayısında azalma olacağını öngördüklerini ifade etmişlerdir (Bakınız Şekil 87A ve 87B). İller özelinde dağılıma bakıldığında ise istihdamda düşüşün en çok Eskişehir ilindeki projelerde beklendiğini (yaklaşık %29), Bursa ilinde (%6) ise bu beklentinin en alt seviyede olduğu görülmektedir. Bu tespiti paralel olarak Covid-19 Salgın Dönemi ile birlikte diğer iller ile karşılaştırıldığında Bursa ilindeki projelerin istihdam artışını öngördükleri (% 31) görülmektedir (Bakınız Şekil 87B). İstihdam artışını öngören projelerin büyük oranda STG projeleridir. Yapılan alan çalışmada her dört projeden 1'i istihdamda artış öngörürken, Sağlık Turizmi Geliştirme projeleri özelinde bu değer ortalama her 2 projeden 1'ine yükselmektedir.

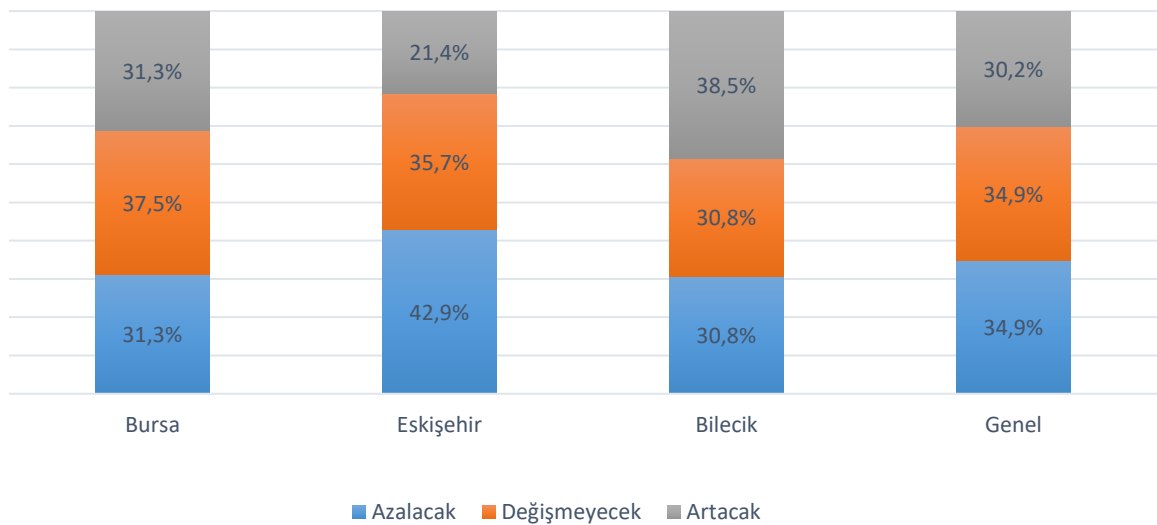
Şekil 87B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - İstihdama Etkisi (DK2)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Bununla birlikte, yaşanan süreçte hizmetler alt sektörü içinde yer alan sağlık alt-sektörü referanslı bu tip kurum/kuruluşlarda istihdam değerlerinde aksine artış olması beklenmektedir. Alan çalışması sırasında yapılan mülakatlarda, Covid-19 salgını sonrasında özellikle Avrupa ülkelerinde sağlık hizmetlerinin pahalılaştığı ve sağlık hizmetlerine erişimin bu anlamda daha da zorlaştığı proje yürütücüleri tarafından ifade edilmiştir. Buna göre özellikle STG destekli proje yürütücüleri Covid-19'un kendileri için olumsuz yönde değil aksine çok olumlu geri dönüşler yarattığını, bunu istihdam anlamında da gördüklerini, çalışan sayılarını arttırdıklarını ve önümüzdeki dönemlerde de arttıracaklarını ifade etmişlerdir. Şekil 87B den de izlenebileceği gibi, BEBKA tarafından desteklenen projelerin tiplerine göre Covid-19'un istihdama olası etkileri incelendiğinde genel eğilimin istihdama etkisinin yüksek olmayacağı yönündedir. Bununla birlikte Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar) alt başlığında desteklenen projelerin dörtte birinin istihdamda azalmayı öngördüğü, bununla birlikte Sağlık Turizminin Geliştirilmesi alt başlığında desteklenen projelerin kesinlikle bir azalmayı öngörmedikleri tam tersine yaklaşık %57'lik bir oranda istihdam artışını öngördükleri görülmektedir.

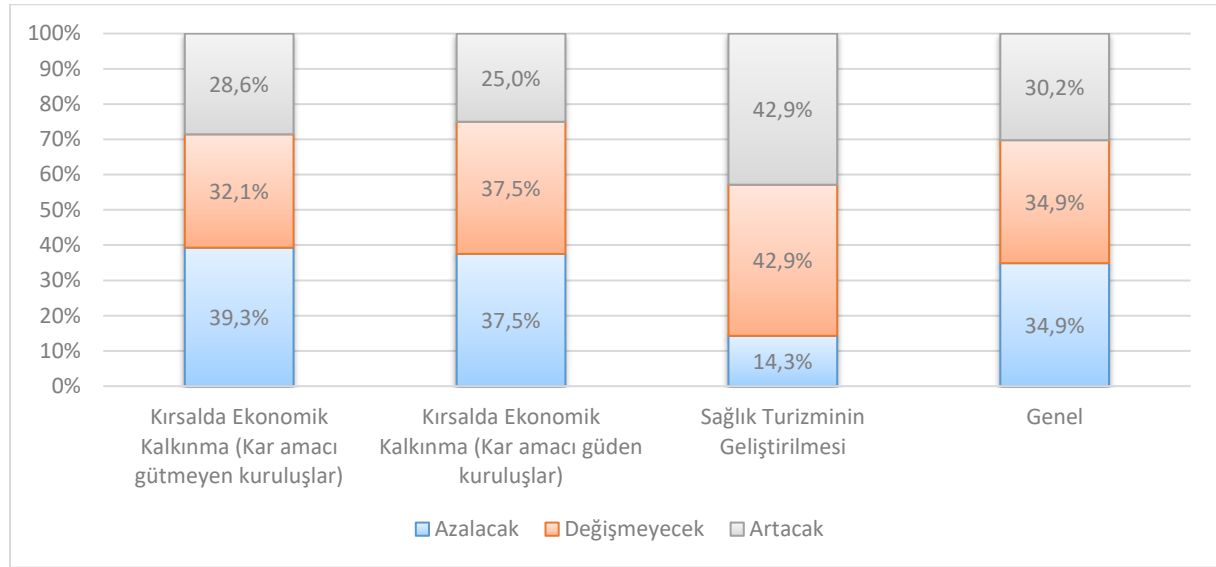
Şekil 88A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - Kurum Gelirine Etkisi (DK3)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yararlanıcıların kurum gelirlerinin Covid-19 Salgın Döneminden nasıl etkilendikleri sorusuna verdikleri yanıtlarda artma ve/veya azalma yönünde çok belirgin bir eğilimin olmadığı görülmektedir (Bakınız Şekil 88A ve 88B). Desteklenen projelerin yaklaşık %35'i salgın döneminde kurum gelirinin ya artacağını ya da değişmeyeceğini ifade etmişlerdir. Kurum gelirlerinin artacağı yönünde görüş bildiren projelerin toplam projelere oranı ise %30 olarak tespit edilmiştir. İstihdam oranlarındaki artış talepleri ile birlikte değerlendirildiğinde, kurum gelirlerinde artış beklentilerinin tutarlı olduğu görülmektedir. İller özelinde Covid-19 ve kurum geliri ilişkisi analiz edildiğinde, artış beklentisinin en yüksek oranda Bilecik ilinde yer alan projelerde olduğu (yaklaşık %39) azalış beklentisinin ise Eskişehir ilindeki projelerde olduğu görülmektedir. Eskişehir ilindeki projelerin yaklaşık %43'ü Covid-19 döneminde ve sonrasında kurum gelirlerinde bir azalma olacağını öngörmektedirler.

Şekil 88B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - Kurum Gelirine Etkisi (DK3)

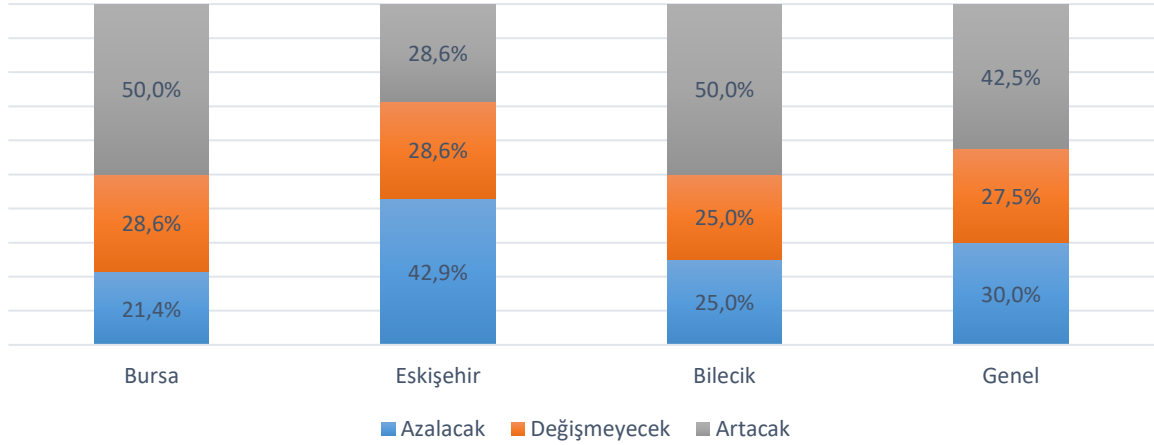

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yine Şekil 88B'den de açık bir şekilde izlenebileceği gibi, Bursa ilinde desteklenen projelerdeki genel eğilim ise Covid-19 salgın döneminde ve hemen sonrasında kurum gelirinde bir değişikliğin beklenmediği yönündedir. Desteklenen proje türlerine göre Covid-19'un Kurum Gelirine Etkisi incelendiğinde, istihdama ilişkin yapılan daha önceki tespit ve çıkarımlarla paralel şekilde Sağlık Turizminin Geliştirilmesi alt başlığı altında desteklenen projelerin yaklaşık %43'lük kesiminin kurum gelirinde artış beklediği görülmektedir (Şekil 88C). Covid-19 küresel salgınının sağlık altyapılarına olan etkileri değerlendirildiğinde, bir önceki bölümde de ifade edildiği gibi, ülkemiz sağlık altyapısı ve sağlık turizm yatırımları ile önümüzdeki dönemde uluslararası piyasalardan yüksek oranda geri dönüş beklemektedir.

Buna paralel olarak, azalma beklentisinin de Kırsalda Ekonomik Kalkınma Kar Amacı Güden ve Gütmeyen alt başlıklarında desteklenen projelerde yüksek oranda seyrettiği görülmektedir (sırası ile yaklaşık %38 ve %39). Çoğunlukla, tarımsal faaliyetlerin ve onların çarpan faaliyetlerinin desteklendiği projelerde beklenen kurum gelirinde azalma, ülke ve dünya konjonktürü ile uyumlu bir seyir izlemektedir. Bununla birlikte, hizmetler sektörünün alt sektörlerinde hizmet eden ve desteklenen projelerde kurum gelirinde olumlu yönde bir artış beklentisi de yine Covid-19 nedeni ekonomik geçiş sürecinin talep ve beklentileri ile uyumlu bir seyirdedir.

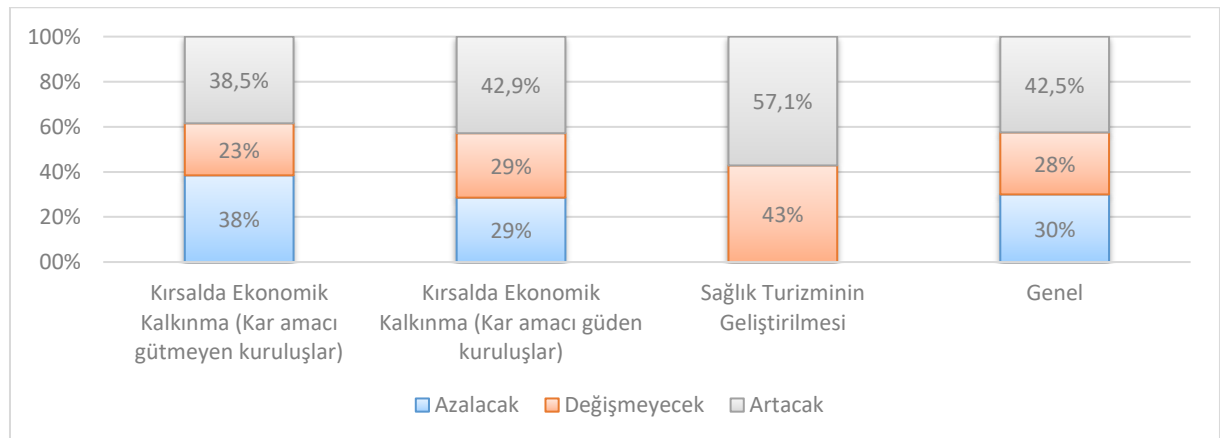
Şekil 89A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - Üretim Miktarına Etkisi (DK4)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Covid-19 döneminde tüketici davranışlarındaki değişimler paralelinde ürünlere ve hizmetlere duyulan güven düzeylerini etkilemekte, dolayısıyla ürün satış ve üretim değerlerinde de dönüşümlere yol açmaktadır. Sağlıklı yaşama ve yaşam kalitesinin artırılmasını hedefleyen ürün, marka ve hizmetlerde dikkate değer bir artış görülmüş ve ilerleyen dönemlerde de bu artışın devamı yönünde bir eğilim görülmektedir. Bu anlamda, üstte sıralanan sektörlerde yer alan kurum/kuruluş/firmaların, tabii altyapıları oranında, arz-talep ekseninde üretim değerlerinde de artış beklenmektedir (Şekil 89A). Saha çalışmasına konu olan projelerin Covid-19 Salgın Döneminde üretim miktarlarında artış beklentisinin öne çıktığı görülmektedir. İlgili projelerin yaklaşık %43'ü üretimde artış beklenmektedir. Covid-19 sonrası güncellenen taleplere karşı arz etme noktasında bu firmalar olumlu bir beklenti içerisinde değildir. Bunun çok çeşitli nedenleri olmakla birlikte, alan çalışması sırasında edinilen bilgi ve izlenimlere göre, destek alan projelerin gerek yürütücü değişikliği nedeniyle gerekse planlama ve kestirim anlamında çalışma yapılamaması nedeniyle sürdürülebilirliğinin sağlanamamasıdır. İller özelinde bakıldığında, Bilecik ve Bursa ilindeki desteklenen projelerin yarısının Covid-19 sürecinde üretim miktarlarının artış göstereceğini/gösterdiğini ifade etmişlerdir (Şekil 89A). Eskişehir ilindeki destek alan projelerin yaklaşık %43'lük kısmı ise üretim miktarlarında düşüş olduğunu/öngördüklerini ifade etmişlerdir.

Şekil 89B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - Üretim Miktarına Etkisi (DK4)

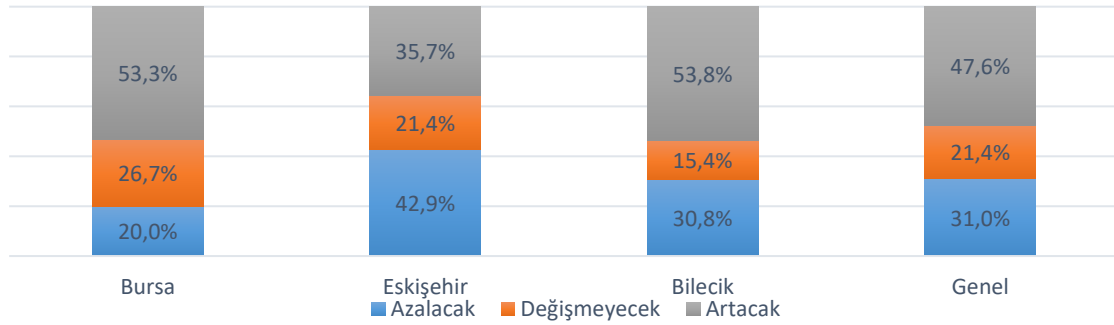

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Üretim miktarında artış bekleyen projelerin Sağlık Turizminin Geliştirilmesi alt başlığında desteklenen projelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Şekil 89B’den de izlenebileceği gibi sağlık turizminin geliştirilmesi kapsamında desteklenen projelerde üretimde azalış beklentisi % 0’dır. Bu beklenti, salgın sırasında dolaşım ve seyahat kısıtlamalarının ardından insanların tatile ve kendini yeniden üretebilmek için yatırım yapacakları yönündeki, üreticinin biriktirilmiş beklentisi ile doğru orantılıdır. Bununla birlikte üretim miktarında azalış olacağı yönündeki beklentinin en yüksek oranda (yaklaşık %39) Kırsalda Ekonomik Kalkınma (Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar) kapsamında BEBKA desteği alan projelerde olduğu görülmektedir.

Mart ayındaki ilk karantina uygulamasından bugüne, özellikle sağlık, turizm, havayolu, perakende ticaret gibi sektörlerde önemli etkilerini gördüğümüz pandeminin yaz aylarında etkisinin azalması ile birlikte artan kapasite kullanım oranları büyüme eğilimi yaratmıştır (<https://btsoekonomi.com.tr/yazi/838/1/pandeminin-etkileri-ve-ekonomik-gorunum.html>). Bu ön kabul ile değerlendirildiğinde, Covid-19 salgınının satışları arttıracak yönündeki görüş, ilgili projelerin yaklaşık %48’i tarafından paylaşılmaktadır.

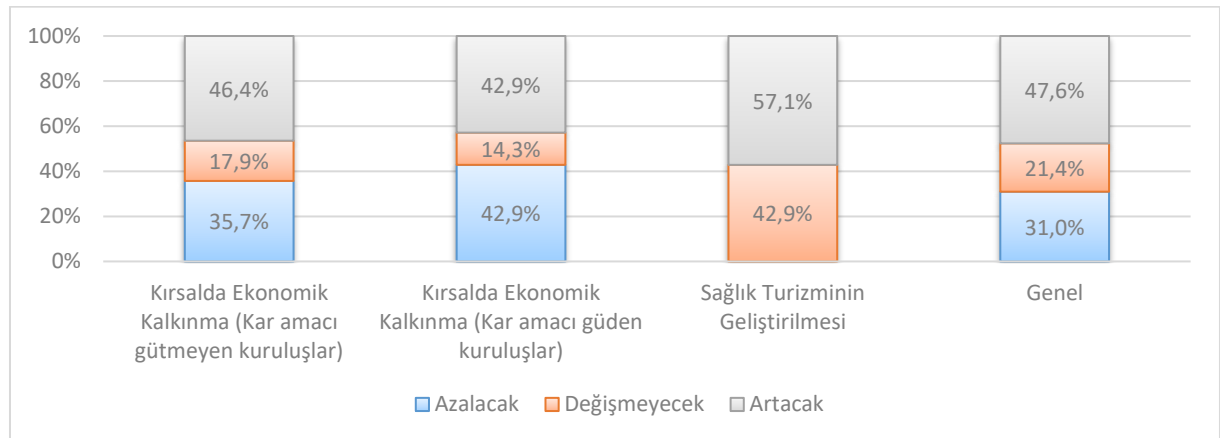
Şekil 90A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - Satışlara Etkisi (DK5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Proje türü özelinde bakıldığında Sağlık Turizminin Geliştirilmesi kapsamında desteklenen projelerin en yüksek satış artışını bekleyen projeler oldukları görülmektedir (Şekil 90B). Bunun nedeni sağlık sektörünün salgın dönemi ile birlikte tüm dünyada merkezi bir noktaya kayması ve algısal olarak beklenen yukarı doğru ivmelenme olduğu söylenebilir.

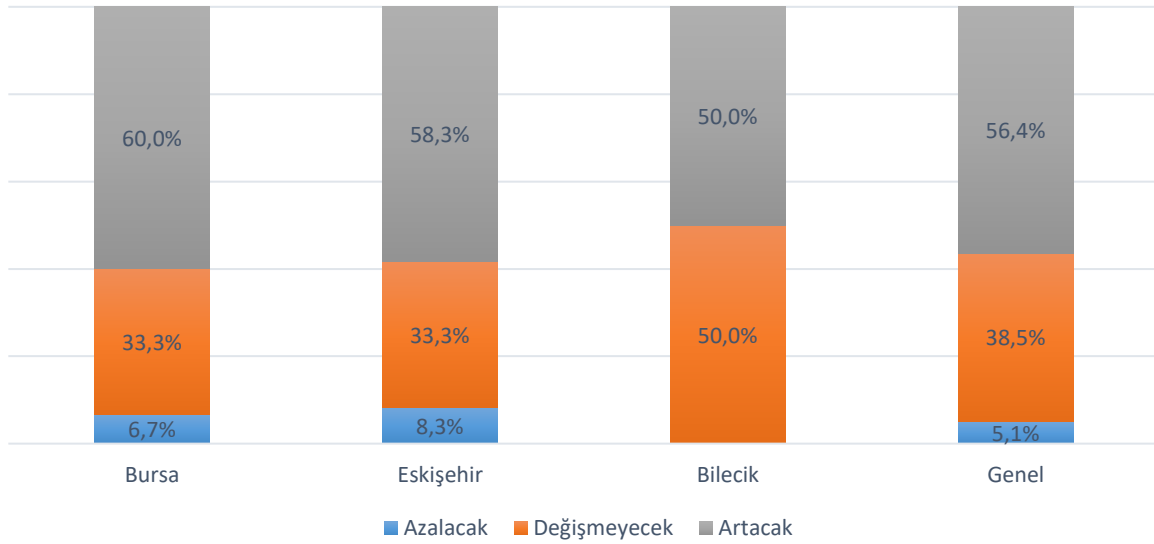
Şekil 90B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - Satışlara Etkisi (DK5)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Sağlık Turizminin Geliştirilmesi desteği kapsamında desteklenen projelerin %57'si satış artışı beklemekte kalan %43'lük kısım ise satışlarda bir azalma olmayacağını mevcut yapının devam edeceğini öngörmektedirler. Satışlarda artış olacağı yönünde görüş bildiren projelerin Bilecik (%54) ve Bursa (%53) illerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. En yüksek düşüş beklentisinin ise %43'lük değer ile Kırtsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı güden kuruluşlar) programı kapsamında desteklenen proje grubunda olduğu yine aynı grafikten izlenebilmektedir (Şekil 90B). Covid-19 salgın döneminde ilave yatırım ihtiyacının artacağı yönündeki görüş BEBKA tarafından desteklenen projelerin yarısından fazlası tarafından (%56) paylaşılmaktadır. Kapasite artırma beklentisi anlamında olumlu olarak değerlendirilebilecek olan bu beklenti, daha çok Covid-19 sonrasında özellikle ertelenmiş taleplerin gün yüzüne çıkması sonrasında Turizm ve Sağlık alt-sektörlerinde yaşanması beklenen talep artışı karşılayabilmek adına ve tüketicinin değişen yaşam kalitesi algısı doğrultusunda sağlıklı ve organik yaşam, sürdürülebilirlik vurgusunun tarım sektöründe yarattığı talebi karşılayabilmek adına yapılması planlanan ek yatırımlardır.

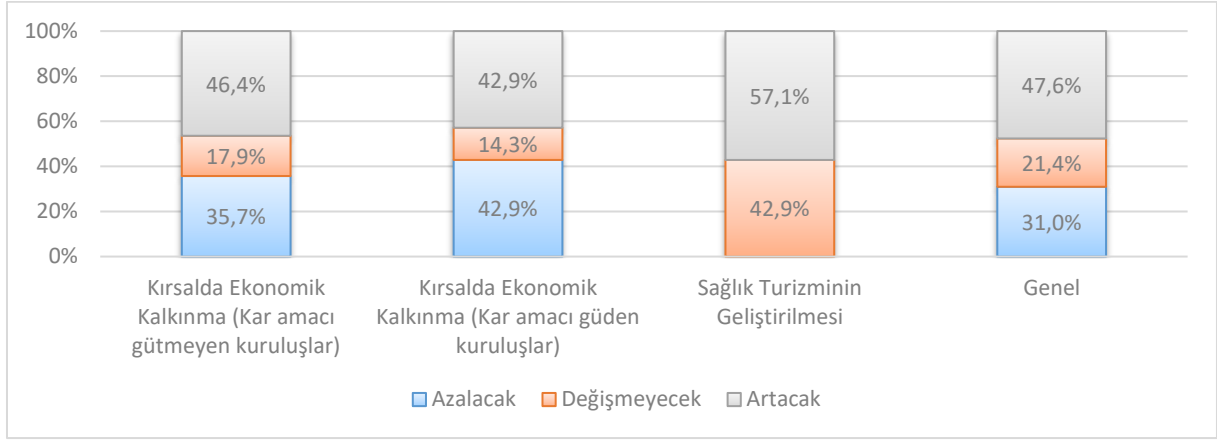
Şekil 91A. MDP Bölgesi - Covid-19 Salgın Dönemi - İlave Yatırım İhtiyacına Etkisi (DK19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Şekil 91B'de ifade edildiği gibi, destek alt başlıkları bağlamında bakıldığında en yüksek ilave yatırım artışının %63'lük oranda Kırtsalda Ekonomik Kalkınma (Kar amacı gütmeyen kuruluşlar) desteği alan projeler tarafından öngörüldüğü tespit edilmiştir. Covid-19 Salgın Döneminde ilave yatırım ihtiyacının artacağına yönelik görüş belirten projelerin mekânsal dağılımda (iller ölçeğinde) farklılık göstermediği görülmektedir. Yatırım ihtiyacının azalma göstermeyeceğini en net belirten projeler Bilecik (%0) ilinde yer almaktadır. Şekil 90A ve 90B de de görüldüğü gibi, satış artışında en yüksek beklentinin Bilecik ilinde olması ilave yatırım beklentisinin mevcut satış eğilimini gerçekleştirmek adına yapılmasının gerekliliği de ortadadır.

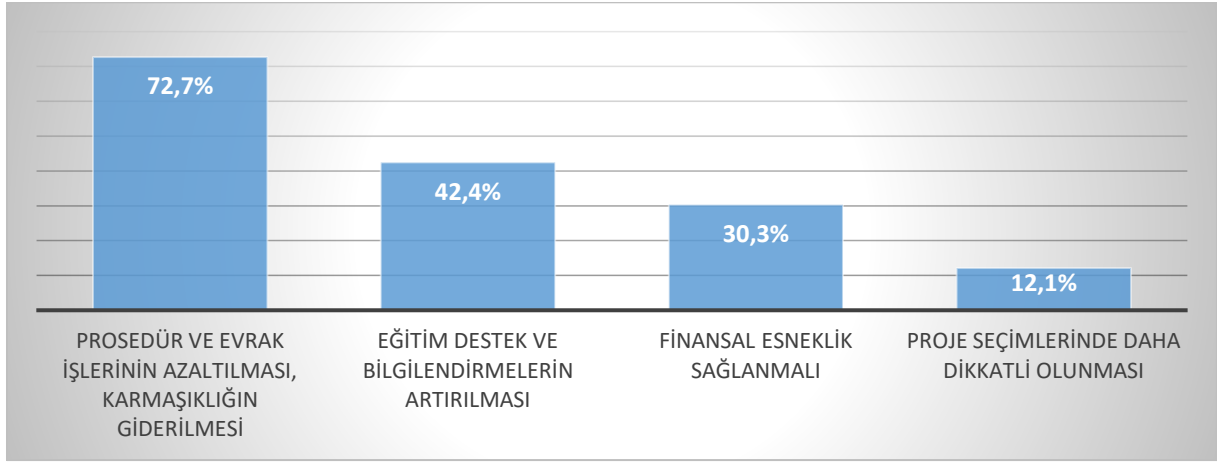
Şekil 91B. Proje Türü - Covid-19 Salgın Dönemi - İlave Yatırım İhtiyacına Etkisi (DK19)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Covid-19 Salgın Döneminde ilave yatırım ihtiyacının artacağına yönelik görüş belirten projelerin mekânsal dağılımda (iller ölçeğinde) farklılık göstermediği görülmektedir. Yatırım ihtiyacının azalma göstermeyeceğini en net belirten projeler Bilecik (%0) ilinde yer almaktadır. Bununla birlikte Eskişehir ilinde desteklenen projelerin %8'i ve Bursa ilinde desteklenen projelerin ise yaklaşık %7'si salgın sonrası ilave yatırım ihtiyaçlarında azalış olmasını beklemektedirler.

Şekil 92A. Proje Başvuru ve Uygulama Süreçlerinin Daha Etkin Olması İçin BEBKA Hakkında Belirtilen Hususlar (DK14)

Kaynak: 2015 MDP Saha Çalışması Anketi, Ağustos 2020

Yapılan saha çalışması sonucunda, proje başvuru ve uygulama süreçlerinin daha etkin olabilmesi adına proje yürütücülerinden kendi yaşadıkları deneyim üzerinden geri-dönüş yapmaları istenmiştir. Bu değerlendirme sonucunda çıkan genel eğilim ise şu şekilde özetlenebilir:

Değerlendirmeye katkı koyan projelerin büyük bir kısmı (yaklaşık %73'ü) “başvuru ve uygulama aşamalarındaki izlek ve evrak işlerinin azaltılmasının; bu noktada oluşan karmaşıklığın giderilmesinin”; %42'si yapılan “eğitim destek ve bilgilendirmelerin artırılmasının”; %30'u “finansal esnekliğin sağlanmasının” ve %12'si ise “proje seçimlerinde dikkatli olunmasının” önemine ve gerekliliğine vurgu yapmışlardır (Şekil 92A).

Tablo 16. BEBKA Mali Destek Programları, 2015 Öncesi Sürecin Genel Karşılaştırması

YIL	KARŞILAŞTIRMA UNSURLARI Ortak değerlendirme kriterleri; “İlgililik, Verimlilik, Etkinlik, Etkililik, Etki, Sürdürülebilirlik” kavramları kullanılmıştır
2010	1 PROGRAM (Sanayi ve Turizmde Rekabet Gücünün Artırılması MDP) / 66 PROJE / 9,13 M TL DESTEK → RAPORDA ÖNE ÇIKAN UNSURLAR: • KAYS Sistemi mevcut değil. Bürokratik işlemlerin zaman yönetimi sorunları ifade edilmiştir. Elektronik bilgi sisteminin eksikliği belirtilmiştir. • Etki değerlendirme çalışmasına göre Ajans olgun bir düzeyde süreci başarı ile yürütmüştür. • Firma ve kurumlar yapıları gereği ayrı incelenmiş. Yüksek olumlu katkı gözlenmiştir. • Ajans’ın ilk programı olmasına ve planlama ve uygulamasında belirli zorlukların yer almasına rağmen gerek hedeflediği, gerekse hedeflediklerinin dışında olan bazı alanlarda olumlu etkilerin ortaya çıkmasına katkı sağladığı görülmüştür. • Ex-Post değerlendirmelerin yanında, müdahale öncesi Ex-Ante değerlendirmeler de yürütmesi tavsiye edilmiştir. • Ajans’ın ilgili dönemdeki olgunluğunun uygun seviyede olduğu belirtilmiştir.
2011	3 PROGRAM (Ar-Ge ve Yenilikçilik MDP, Çevre ve Enerji MDP, Sosyal Kalkınma MDP) / 65 PROJE, 16 M TL DESTEK → RAPORDA ÖNE ÇIKAN UNSURLAR: • KAYS Sistemi mevcut değil • Sosyal Kalkınma Programı’nın öncelikleri ile uyumlu alanlarda gerçekleştirilen faaliyetler ile olumlu sonuçlara ulaştığı görülmüştür. • Dezavantajlı gruplar için altyapı, eğitimler ve sosyal hizmet faaliyetleri gerçekleştirilerek olumlu sonuçlar elde edildiği görülmüştür. • Yararlanıcılar yüksek oranda projeleri kapsamında ürettikleri çıktıları hala kullandıklarını iletseler de programın tamamlanmasının ardından aynı alanda ek faaliyet ya da yatırım yapan yararlanıcı sayısının az olması programın sürdürülebilirlik etkisinin düşük olduğunu göstermiştir. • Program öncelikleri ile örtüşen alanlarda olumlu sonuçlar elde edildiği görülmüştür.
2012	3 PROGRAM (‘Sürdürülebilir Sanayi MDP, Turizme Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı MDP, Turizm Tanıtım MDP) / 33 PROJE, 20 M TL DESTEK → RAPORDA ÖNE ÇIKAN UNSURLAR: • KAYS Sistemi mevcut ve fakat basılı evraklar halen sürecin bir parçası ve gerekli görülmekte • Her 3 programın da Bölge Planı’ndaki ilgili amaç ve hedefler ile doğrudan ilişkili olduğu; programlar kapsamında desteklenen proje faaliyetlerinin genel olarak başvuru rehberindeki öncelikler ile örtüştüğü görülmüştür. • Yararlanıcıların aldıkları destekleri maliyet etkin şekilde kullandıkları görülmüştür. • İlişkili programlar arasında projeler arası sinerji oluşturma potansiyelinin bulunduğu, ancak bu potansiyelin etkinleştirilmediği tespit edilmiştir. • Projelerin performansının etkin olarak izlenebilmesi için kaynak, çıktı ve sonuç göstergelerinin doğru tanımlanması önerilmiştir.
2014	5 PROGRAM (Kalkınmaya Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı MDP, Kırsalda Ekonomik Gelişim MDP, İş Birliği ve Gelişim MDP, Çevre Küçük Ölçekli Altyapı MDP, Çevre Dostu Üretim (KOBİ) MDP) / 61 PROJE, 31,8 M TL DESTEK → RAPORDA ÖNE ÇIKAN UNSURLAR: • KAYS Sistemi mevcut ve fakat basılı evraklar halen sürecin bir parçası ve gerekli görülmekte

	• Programların bölgenin ihtiyaçlarıyla ve ulusal önceliklerle uyumlu olduğunu, etkin ve başarılı şekilde yürütüldüğünü belirtmektedir. • Kurumlar, iller ve bölge düzeyinde önemli etkiler elde edilmiş ve bu etkinlerin sürdürülebilirliği için gerekli ortam yaratıldığına dair bulgular paylaşılmıştır. • Programlar tasarlanırken performans göstergelerinin çıktı ve sonuç ayrımı yapılarak ve program öncelikleriyle ilişkilendirilerek belirlenmesi önerilmektedir. • Yararlanıcılar genel olarak başvuru süreci konusunda olumlu görüş bildirmiştir. Prosedürler ve evrak fazlalığından dolayı süreçte zorlanan yararlanıcıların fazlalığı, özellikle kar amacı güden yararlanıcılarda altı çizilen bir konudur.
	ÖNCEKİ YILLARDAKİ RAPORLARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ • Uygulanan programların her dönemde değişmesi ve aralarında aynı programın anlamlı bir tekrarının bulunmaması programların birbiri ile niceliksel kıyaslanmasını mümkün kılmamaktadır. • Her 4 dönemde Ajans'ın proje başvuru süresi, yönetim döneminde yararlanıcıların ihtiyaçlarına yardımcı olmada ve evraklar ve prosedürler hakkında danışma süreçlerinde, tanıtımlar ve izlemeye yüksek bir performans gösterdiği tespit edilmiştir. • KAYS sisteminin 2012 yılından itibaren devreye girmesi süreç işleyişini önemli ölçüde kolaylaştırmakla birlikte, imzalı evrakların kalan kısmının da elektronik ortama aktarılması altı çizilen bir öneridir. • Her dönemde evrak ve prosedürler bir sorun alanı olarak tanımlanmakla birlikte, nakdî destekleri yöneten bir kalkınma ajansının işleyişinin doğal ve elzem bir parçası olduğunun altını çizmek gerekmektedir. • Her program türünde aktarılan mali destek miktarı artmış ve projelerin hedeflediği kalkınma hedefleri ve stratejileri çeşitlenmiştir. • Genel olarak her 4 dönem Ajans'ın ve yararlanıcı profilinin çeşitlendiği, BEBKA bölgesine aktarılan kaynakların özellikle ilçe bazında çeşitlendiği tespit edilmiştir.

Çalışma aşamaları BEBKA Bursa Merkez Bina'da dosya incelemesi, saha çalışması ve CBS analizlerini de içeren çalışmalar ve üretilen veri setleri ve elde edilen sonuçlar ışığında;

- Etkisi değerlendirilen 3 programın bölgesel ve yerel kalkınmaya ve bölgenin ihtiyaçlarına kapsamlı katkı sağladığı görülmektedir.
- Milli / Yerli üretim ve ulusal önceliklerle uyumlu olmanın yanında başvuru öncesi, sırası ve sonrasında her 3 program için süreçlerin başarı ile yürütüldüğü gözlenmiştir.
- Her 3 programın münferit ruh ve hedefleri ve ortak paydada bölgesel kalkınmaya katkı verme açılarından başarılı şekilde yürütüldüğü görülmüştür.
- İlgili programlar sayesinde kar amacı güden veya gütmeyen kurumlar arasında ve iller ve bölge bağlamlarında önemli artımsallık boyutları taşıyan etkiler elde edilmiştir.
- Gerek proje kapsamlarında olsun, gerekse proje sonrası farklı projelere evrilmesi ve yeni başvuru şevklerinin üretilmiş olması olsun, geniş anlamda sürdürülebilirlik için etkileşim ve kurumlar arası ortak çalışma ortamı oluşmuştur.

Ele alınan 3 mali destek programı bağlamında ve ötesinde genel kalkınmayı destek programlarının çok daha sürdürülebilir, bütünlüştürmüş ve yaygın etkiye sahip olması amacıyla bu raporun ilgili kısımlarında aktarılan doğrusal ve çapraz analizler ve ilgili CBS Analizi temsil biçimleri ile geliştirilen öneriler aşağıda sunulmaktadır.

Bu bağlamda başarılı bir mali destek programının ilke ve bileşenleri aşağıda maddeler halinde öneri niteliğinde özetlenmiştir.

- Projelerin niteliğinin yükselmesi, başvuru gelebilecek coğrafyalar ile daha yoğun birebir temas ve sosyal ağ inşası ile mümkündür. Saha araştırması bulguları ve açık uçlu sorulara verilen cevaplar coğrafya paydaşlarının BEBKA ve uzmanları ile bürokratik denetim süreçleri kadar birebir görüşmeler ve uzmanların coğrafyada daha fazla zaman geçirerek paydaş ağlarına daha fazla eklenmelerini beklemektedir. Yani; yüz yüze temas – her ne kadar COVID_19 dönemi zorlasa da – proje yürütücülerinin tercih ettiği bir iletişim biçimidir.
- Proje başvuru sürecinde duyuruların daha fazla yoğunlaşmasında büyük fayda bulunmaktadır.
- Proje izlemesi için kullanılan bürokratik araçlar özellikle ilk defa proje yürüten kurumlar için yabancı oldukları bir süreci beraberinde getirmiş ve adapte olmakta zorlanmışlardır. Kuşkusuz bu tür bürokratik evrak takip süreçleri bir devlet kurumunda nakdi destek almanın kayıt altına alınması ve izlenmesi için zorunludur. Özellikle ilk defa proje yürütecek kurumlar için daha yoğun beceri eğitimleri geliştirilmesinde türevsel faydalar bulunmaktadır.
- Programlarda destek alan ve başarı ile tamamlayan bazı örneklerde Covid-19 döneminde elde edilen desteğin anlamlı olumlu etkileri olduğu gözlenmiştir. Özellikle Gıda sektöründe paketleme servisinde iyileştirme gerçekleştirenler işlerinin artmasına vurgu yapmıştır. Bu bağlamda bundan sonra mali destek programlarının tasarımında salgın-bulaş riski, deprem-selafet ve/veya ekonomik krizler ile bölgesel iş ağlarının baş etme kapasitesine özel bir önem verilmesinde türevsel faydalar bulunmaktadır.
- Başvuru sahiplerinin özel bir önem verdiği diğer bir unsur, projelere destek miktar ve yüzdelerinin artırılması yönündedir. Programların bundan sonraki bütçe dağılımı tasarımında az projeye çok destek yerine daha çok projeye ortalama miktarda destek verilmesi saha çalışmasında ortaya çıkan taleplerden önde gelenidir. Daha küçük bütçeli ancak güdümlü-nokta etkili-ihityaca uygun tasarlanmış daha fazla projenin desteklenmesinin, BEBKA'nın yerel ve bölgesel kalkınmaya etkisinin artıracağı beklenebilir.
- Programların tanıtımlarında sadece web sayfası ve mailler değil viral/hızla yayılan sosyal medya unsurları, başarı hikâyelerini spot olarak tanıtan ve proje desteğinin bir koşulu olarak proje bünyesinde üretilmesi istenebilecek yeni nesil medya araçlarını daha çok kullanmasında büyük fayda vardır. Bu açılarda BEBKA'nın internet medyası, yerel medya ve kamu kurumlarının kendi imkânları ile kurduğu internet-TV ve bilgi paylaşım uygulamalarını daha fazla kullanmasında türevsel faydalar bulunmaktadır.
- Saha çalışmasında proje fikrinin ortaya çıkmasında yerel iş ağları, meslek örgütü toplantıları, iş yemekleri ve düzenli de olmayan ve temalı bir araya gelişlerde rastlantısal ve olumsal etkileşimler gözlenmiştir. Bu açıdan proje başvurularının daha zengin ve çeşitli olması için BEBKA'nın kuşkusuz çıkar çatışması ilkelerine uygun yerel iş ağlarının toplantı ve etkinliklerine güdümlü katılımlar gerçekleştirmesi, pek çok proje yürütücüsünün “mesafeli ve bürokratik bir kurum olarak BEBKA” algısının hızla ortadan kalkmasına yardımcı olacaktır.
- Bütçesi çok büyük olmasa da çarpan etki oranı yüksek ürünler ortaya çıkarabilecek tarımsal Faaliyetteki şirketlerin danışmanlık hizmetleri maliyetlerine yardımcı olacak faaliyet ve eğitimlerin daha sıklıkla gerçekleştirilmesi saha çalışmasında ortaya çıkan bir beklentidir. Pek çok proje yürütücüsü mentorluk ve danışmanlık konularında BEBKA'nın destek paletinin geliştirilmesini beklemektedir. Mevcutta BEBKA'nın proje kavram-yaklaşım-model geliştirme ve süreç yönetimi konularını kapsayan uygulamalı eğitimlerin - ki pek çok yürütücü bu eğitimlerin yeterli olduğunun da altını çizmiştir - sürekli ve düzenli bir biçimde ilçeleri de kapsayacak şekilde geliştirilmesi talep edilmektedir.
- Proje başvuru sahipleri ve yürütücüleri genel bağlamda tüm sürecin işleyişi konusunda olumlu görüş bildirirler de bürokratik prosedürler ve evrak çeşitliliğinden zorlandıklarını belirtmişlerdir. İşletmelerin bir kısmı süreç yönetimini de danışman hizmeti olarak gerçekleştirmişlerdir. İşletmelerin kurumsallaşma sürecinin bu destekler sayesinde de

ilerlemekte olduğundan hareketle, genel bir sadeleştirme beklentisi etki değerlendirme saha çalışmasında sıklıkla dile getirilmiştir.

- BEBKA uzmanları satın alma konusunda denetleyici durumunda olup hem satın alma konusunda teknik destek vermeleri hem de satın almaları denetlemeleri mümkün değildir. Ayrıca uygulamada BEBKA satın alma mevzuatına tabi olmayan yararlanıcıların kendi kurumları özelinde satın alma uzmanlıkları ve personeli olması beklenmektedir. Yine de ihtiyaç duyulursa satın alma süreçleri konusunda bu yararlanıcıların danışman desteğinin almasının desteklenmesi ya da benzer statüdeki kurumlarla iş birliği yaparak teknik bilgi paylaşımı yapılması daha uygun olabilir.

Genel olarak tüm 3 proje grubunun bölgesel kalkınma sürecine katkısı olan faaliyetler ile gerçekleştiği görülmektedir. Projeler sayesinde ilçelerin %80'inden fazlasına kaynak aktarılmış ve proje hazırlama girişimciliği, üretim süreçlerinde yenilikçilik kümelerinin oluşmasına zemin hazırlanmıştır. Tüm yürütülen sürecin bütünleşmiş bir kalkınma ekosisteminin alt bileşenlerini oluşturması, atıl ve/veya kenarda kalan paydaş ve şirketlerin özendirilerek harekete geçirilmesi, akademi-kamu-özel girişim gibi kıymetli faaliyet kalemlerinin daha çeşitli projelerde bir araya gelmeleri ile mümkün olabilecektir.

8. EKLER

EK 1A. BÜTÇE PROFİL VERİ TABANI
EK 1B. GÖSTERGE VERİ TABANI
EK 1C. PROJE KALİTATİF VERİ TABANI
EK 2. SAHA ÇALIŞMASI ANKETİ (18.08.2020)
EK3. SAHA VERİ GİRİŞ DÖKÜMÜ
EK4. SAHA ÇALIŞMALARINDAN GÖRSELLER
EK5. SAHA ÇALIŞMASI MEKÂNSAL GRUPLAMA TEMATİK HARİTASI
EK 6A. RANDEVU PLANI (ESKİŞEHİR VE ÇEVRE)
EK 6B. RANDEVU PLANI (BURSA VE ÇEVRE)
EK 6C. RANDEVU PLANI (BİLECİK VE ÇEVRE)
EK6D. RANDEVU PLANI (BİLECİK MERKEZ)
EK7. SAHA ARAŞTIRMA YARDIMCILARI
EK8. ANALİZ TABLOLARI VE SPSS/EXCEL VERİ SETLERİ
EK9. SAHA ÇALIŞMASI ANKET FÖYLERİ (3 İL TOPLAM 48 GÖRÜŞME)

9. KAYNAKÇA

KALKINMA AJANSLARI KAYNAKLARI:

- Arslan, İ. K. (2005). Bölgesel kalkınma farklılıklarının giderilmesinde etkin bir araç: bölgesel planlama ve bölgesel kalkınma ajansları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (7), 275-294.
- Tutar, F. ve Demiral, M. (2007). Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2 (1), 65-83.
- Özer, Y. E. (2008). Küresel Rekabet - Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye. *Review of Social, Economic & Business Studies*, 9 (10), 389-408
- Hasanoğlu, M., Aliyev, Z. (2006). Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Sayıştay Dergisi*, 60, 81-103.
- Berber, M., Çelepçi, E. (2005). Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği.
- Akış, E. (2011). Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Kalkınma Yaklaşımındaki Gelişmeler ve Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Sosyoloji Konferansları*, 44, 237-256.
- Cankorkmaz, Z. (2011). Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Bu Ajanslara Yönelik Eleştiriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 113-138.
- Erbaş, M. S. (2014). Dünyada ve Türkiye’de Kalkınma Ajansları: Türkiye Geneline Kalkınma Ajansları İle Tr52 Bölgesi Mevlana Kalkınma Ajansının Faaliyetleri. *Türk İdare Dergisi*, 478, 65-108.
- Kalkınma Bakanlığı. (2018). Avrupa Birliğinde Kalkınma Ajansları. <https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/Avrupa-Birligi%cc%86inde-Kalk%c4%b1nma-Ajanslari.pdf>
- Roche, C. (1999). *Impact Assessment for Development Agencies: Learning to Value Change*. Oxfam.
- Gibbs, D. (2000). Ecological modernisation, regional economic development and regional development agencies. *Geoforum*, 31 (1), 9-19.
- Nyamu-Musembi, C. & A. Cornwall. (2004). What is the "rights-based approach" all about? : perspectives from international development agencies. *Working paper series*, 234. Brighton: IDS.
- Goddard, J. B., Chatterton, P. (1999). Regional Development Agencies and the Knowledge Economy: Harnessing the Potential of Universities. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 17(6), 685-699.
- Halkier, H., Danson, M. (1997). Regional development agencies in Western Europe: a survey of key characteristics and trends. *European Urban and Regional Studies*, 4 (3), 243-256.

ETKİ DEĞERLENDİRMESİ KAYNAKLARI:

- Asian Development Bank, (2006). *Impact Evaluation Methodological and Operational Issues*. Philippines <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/33014/files/impact-analysis-handbook.pdf>
- Gertler, P. J., Martinez, S., Premand, P., Rawlings, L. B., Vermeersch, C. M. J. (2016). *Impact Evaluation in Practice*. Washington, DC: Inter-American Development Bank and World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-0779-4>
- Khandker, S., Koolwal, G.B., Samad, H. (2009). *Handbook on Impact Evaluation Quantitative Methods and Practices*. World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-8028-4>

White, H. (2009). Theory-based impact evaluation: principles and practice. *Journal of Development Effectiveness*, 1(3), 271-284. <https://doi.org/10.1080/19439340903114628>

Ferraro, P. J. (2009). Counterfactual thinking and impact evaluation in environmental policy. *New Directions for Evaluation*, 122, 75 – 84.

Lichfield, N. (1996). *Community Impact Evaluation: Principles And Practice*. UCL Press.

Ravallion, M. (2001). The Mystery of the Vanishing Benefits: An Introduction to Impact Evaluation. *The World Bank Economic Review*, 15(1), 115–140. <https://doi.org/10.1093/wber/15.1.115>.

Kreber, C., Brook, P. & Educational Policy (2001). Impact evaluation of educational development programmes. *International Journal for Academic Development*, 6(2), 96-108. DOI: 10.1080/13601440110090749

White, H. (2010). A Contribution to Current Debates in Impact Evaluation. *Evaluation*, 16(2), 153–164. <https://doi.org/10.1177/1356389010361562>.

BEBKA, 2010 YILI ETKİ DEĞERLENDİRMESİ RAPORU

BEBKA, 2011 YILI ETKİ DEĞERLENDİRMESİ RAPORU

BEBKA, 2012 YILI ETKİ DEĞERLENDİRMESİ RAPORU

BEBKA, 2014 YILI ETKİ DEĞERLENDİRMESİ RAPORU

TÜİK, 2020 VERİLERİ

WEB SAYFALARI:

url1: <https://www.bebka.org.tr/haber/2015-yili-mali-destek-programi-sonuclari-aciklandi-247>